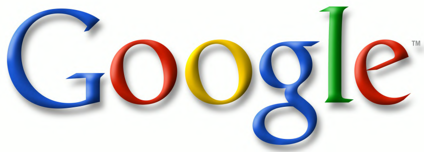

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Digitized by Google

THE LIBRARY
OF
THE UNIVERSITY
OF CALIFORNIA

IN MEMORY OF
OLOF LUNDBERG

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

NORSKE

RIGS-REGISTRANTER

TILDEELS I UDDRAG.

UDGIVNE EFTER OFFENTLIG FORANSTALTNING

AF

BESTYREREN FOR DET NORSKE HIST. KILDESKRIFT-FOND.

ANDET BIND,

1572—1588,

VED

SIEGW. PETERSEN og OTTO GR. LUNDH,
CAND. MAG. CAND. JURIS.

CHRISTIANIA 1863.

BRØGGER & CHRISTIE'S BOGTRYKKERI.

Digitized by Google

Digitized by Google

DL403
N7
V.2

Forord.

Idet jeg, som Rigsarchivar Langes Efterfølger i Ledningen af den ifølge Storthingsbeslutning af 1857 paabegyndte Udgivelse af Kildeskrifter til Norges Historie, herved forelægger Almeenheden det andet Bind af „Norske Rigs-Registranter" — nemlig fra 1572 indtil Frederik den 2dens Død 1588 — har jeg med Hensyn til Planen, der ved dette Bind er fulgt, intet væsentligt at tilføje til hvad der allerede er yttret i Forordet til det første. Den samme Fremgangsmaade, som antydes i dette Forord S. VI, er ogsaa her anvendt, kun med Undtagelse af, at Materialets tiltagende Vidløftighed, foranlediget derved at Indtegnelsen af Brevene fra Frederik den 2dens Tid af er skeet med langt større Fuldstændighed end tidligere, har gjort det nødvendigt at omgaaes noget mere sparsomt med Rummet, og at meddele flere Klasser af Breve i Udtog, der i det foregaaende Bind, især dets sidste Halvdeel, hyppigere have været gjengivne in extenso, men hvor Indholdet deels var en stadigt tilbagevendende Formular, som, engang meddeelt, senere ej behøvede at gjentages (f. Ex. Lehnsbreve), deels ogsaa af for liden Betydenhed til at deres fuldstændige Ordlydelse kunde være af nogen Interesse, (f. Ex. Befalinger til Lehnsmendene om at sende Tømmer til Bygning eller Istandsettelse af de kongelige Slotte m. fl.). Alligevel udgjør dette Bind, der kun omfatter sytten Aar, henved 46 Ark, medens det foregaaende, der foruden Uddraget af Brevene fra 1523 til 1533 omfatter syv og tredive Aar, kun udgjør lidt over 44 Ark.

Arbeidet ved nærværende Bind har været saaledes fordeelt:

Candidatus magisterii Siegw. Petersen, der allerede udførte Bearbeidelsen af Materialet til den Deel af foregaaende Bind, som inde-

650

Digitized by Google

holder Slutningen eller Frederik den 2dens Breve, har ogsaa fortsat dermed for nærværende Bind, og tildeels efter den tidligere, vidtløftigere Plan, indtil 20de Ark incl., da han ved Skrivelse af 8de April f. A. frasagde sig Arbeidet. Bearbeidelsen overdroges da til DHrr. Archiv-Assistenter Cand. juris Otto Gr. Lundh og Cand. philos. E. Sars, som saaledes have besørget Redactionen fra 21de Ark til Enden, og af hvilke den førstnævnte har udarbeidet det alphabetiske Register.

Da det nu samlede Storthing med samme Liberalitet, som de tvende foregaaende, har bevilget de fornødne Midler til vore historiske Kildeskrifters Udgivelse ogsaa for næste Budget-Termin, vil saaledes Fortsættelsen af nærværende Værk kunne skee uden nogen Hinder, og det næste Bind, der vil omfatte Registranterne fra Christian den 4des Succession 1588 indtil omkring 1600, vil saaledes paaregnes at kunne være færdigt om et Aars Tid.

Christiania, i Marts 1868.

P. A. Munch.

Digitized by Google

1572.

Jon Haynssøn fik Brev paa Lagmandsdommet paa Færø.

Fr. II. Hilse Eder alle vore kjære tro Undersaatter, som bygge og boe paa vort Land Færø, evindelig med Gud og vor Naade. Vider, at vi have tiltroet og befalet denne Brevviser os elskelige Jon Haynssøn at være Lagmand paa forᵉ vort Land Færø, og har han nu været hos os og gjort hans Lagmandsed; thi bede vi Eder Alle og hver særdeles strengeligen byde, at I rette Eder efter at agte og holde forⁿᵉ Jon Haynssøn for Eders Lagmand og hos ham at søge Eders Ret, eftersom sædvanligt er; han skal være forpligt at hjælpe alle dem, som ham hænder for Dom at komme, saameget Lov og Ret er. Fredriksborg 3 Januar 1572. N. R. I. 1.[1] Afskr. III. 1.

Erik Brockenhuus fik Brev, at han skulde forskaffe Jørgen Hanssøn en Gaard udi sit Len.

Fr. II. Vid, at vi naadigst have undt og bevilget denne Brevviser Jørgen Hanssøn at mue bekomme en af vor og Norges Krones Gaarde udi det Len, du af os udi Befaling har; thi bede vi dig og ville, at du gjør det Bedste og forskaffer ham en Gaard der udi Lenet, som han kan boe paa og have hans Værelse, og sig nære og bjerge, dog at Ingen med Urette der fra stødes, men du vil have Flid, at Sligt kan skee med Vilje, om der er nogen Raad til, saa at ingen Klage der over for os kommer. Og dersom at der saa snart ikke findes nogen Gaard ledig og tilfangs, saa at han der med kan blive forseet, at du da udlægger ham et øde Byggested og beleilig Plads, som kan

[1] For Kortheds Skyld anføres i det Følgende kun R. eller T., da hele dette Bind alene omfatter Norske Registre og Norske Tegnelser 1ste Bind.

Digitized by Google

være bekvem at bygge paa og siden hjælper ham med Tømmer og anden Deel, saa han kan komme til Bygning. Og naar du udi saa Maade har forskaffet forne Jørgen Hanssøn enten en Gaard eller og udlagt ham et Byggested, som han kan være behjolpen med, om ikke findes ledige Gaarde, at du da der om tilskriver os al Beskeden. Siden ville vi derpaa lade give forne Jørgen Hanssøn vort Brev. Fredriksborg 5 Januar 1572. T. 1. Afskr. IV. 563.

Diderich Laes fik k. Maj.s aabne Brev at mue løbe igjennem Sundet fri uden Lastgjeld og at mue fiske norden Marstrand.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at denne Brevviser Diderich Laes maa udi dette Aar, regnendes fra Paaske førstkommende og siden Aaret igjennem, nyde og beholde alt hvis Gods han lader løbe gjennem Øresund, og ham selv tilhører, fri uden Lastgjeld. Desligest have vi af samme Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Diderich Laes maa udi fem samfulde Aar, næst efter dette vort Brevs Datum regnendes, aarligen lade besøge det norske Fiskeri norden Marstrand og der med Sild at salte nyde slig Frihed som andre vore Undersaatter her udi Riget, som samme Fiskeleie besøge. Og skal forne Diderich Laes der imod være forpligt udi de tre næst kommendes Aar at forskaffe os 6m levendes Krebs, hvert Aar 2m, hid ind udi Riget og paa hans egen Omkostning af dem lade levere. Og naar vi forne 2m Krebs hvert Aar udi forne 3 Aar, eftersom forvt staaer, ikke bekommer, skal dette vort Brev være forbrudt og intet ydermere komme ham til Bedste. Thi forbyde vi vore Fogder, Embedsmænd, Toldere og alle Andre etc. Fredriksborg 6 Januar 1572. T. 1. Afskr. IV. 563.

Til Vincents Juel.

Fr. II. V. G. t. Vid, at os elskelige Mester Absalon Pederssøn, Kannik udi Bergen Domkirke, for os har ladet berette, hvorledes Anders Skriver, Borgemester udi vor Kjøbstad Bergen, som tilforn har været Skriver paa vort Slot Bergenhuus, nogen Tid siden paa vort Behag har gjort et Mageskifte med ham, udi hvilket Mageskifte forne Anders Skriver skal have bekommet en Gaard til Capitel liggendes, kaldes Knapskoe, og derimod udlagt til forne Mester Absalon paa Capitels Vegne

Digitized by Google

en Gaard, kaldes Phor (sic), hvilken forⁿᵉ Gaard hverken paa Eiendom eller Beleilighed skal være saa god som den, forⁿᵉ Anders Skriver bekommet har, og ikke heller er hans eller Hustrues rette Odels- og Arvegods, hvorfor er at formode, at den ikke kan hjemles Capitel udi Fremtiden, men vindes der fra efter Norges Lov. Og efterdi samme Skifte er gjort paa vort Behag, og vi ikke er tilsinds det at samtykke, som Capitel kan komme til Hinder og Skade udi nogre Maade, da bede vi dig og ville, at du strax retter dig efter til dig at annamme hvis Mageskiftebreve forⁿᵉ M. Absalon og Anders Skriver om samme Gaarde er imellem gangne, og dem igjennem stinger og siden udi vort Kanseli forskikker, og paa vore Vegne tilsiger og befaler forⁿᵉ Anders Skriver, at han lader følge forⁿᵉ M. Absalon den Gaard, som han fra Capitel bekommet har, og igjen til sig annamme den, som han til forⁿᵉ M. Absalon har udlagt. Fredriksborg 9 Januar 1572. T. 2. Afskr. IV. 564.

Peder Jonssøn og Anders Skoning fik Brev paa et Laxefiske og en Gaard i Norge.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og forlent og etc. unde og forlene disse Brevvisere os elskelige Peder Jonssøn og Anders Skoning vort og Kronens Laxefiske, Toppedal, og den Gaard og Byggested Eden udi vort Rige Norge med al sin rette Tilliggelse, Skov og Mark, ligesom Nils Gjordssøn det sidst tilforn udi Forlening og Besiddelse havt har, at have, nyde, bruge og beholde ad gratiam, dog med saadan Skjel og Vilkaar, at de skulle holde samme Laxefiske og Gaarde ved god Hævd og Magt og deraf aarligen give til os og Kronen udi Leie og Landgilde 7 Læster saltet Lax, vel saltet og forvaret med god Salt og udi gode Tønder, og 50 gode Spegelax, hvilke de aarligen bekvem og til god Rede til St. Mikkels Dag paa deres egen Fragt og Omkostning skulle udgive og yde paa vort Slot Kjøbenhavn. Skulle de og være vore Lensmænd paa vort Slot Bergenhuus, den som nu er og herefter kommendes vorder, paa vore Vegne følgagtige og bistandige, og tilhjælpe ham efter deres yderste Formue at afværge vor og Rigens Skade og Fordærv, om Noget paakommer; og skulle de ikke forhugge eller forhugge lade nogen de Skove, der ligger til forⁿᵉ Gaarde, til Upligt i nogen Maade. Fredriksborg 9 Januar 1572. R. 1. Afskr. III. 1.

Digitized by Google

Til Christiern Munk paa Agershuus.

Fr. II. V. G. t. Vid, at efterdi vi nogen Tid forleden har bekommet af denne Brevviser Godschalk Dam og hans Medbrødre nogre Master og pryske Deler til vor Orlogsskibs Behov, og vi nu er tilsinds at ville lade betale ham igjen med Master og Deler der udi vort Rige Norge, da bede vi dig og ville, at naar forne Godschalk Dam eller hans Fuldmægtige dig med dette vort Brev besøgendes vorder, at du da paa vore Vegne fornøier ham saa mange Master og Deler, som her efter følger. Først 5 Master paa 26 Palmer, end 5 Master paa 25 Palmer, 10 paa 23 Palmer, 10 paa 20 Palmer og 8 paa 19 Palmer, og er disse forne 38 Masters Længde 15 og 16 Favne. End nu 38 Master, der iblandt var 18 Stykker paa 12 Palmer og 12 Favne og 20 Master paa 13 Palmer og 11 Favne. Sammeledes at du i lige Maade fornøier ham 209½ Tylvter Sagdeler, og dertil 20 Master og 60 Tylvter Sagdeler, som vi ham over Alt undt og givet have. Og dersom du ikke har saa mange Master og Deler liggendes, som os tilkommer, efter som forne staaer, at du da finder Raad andensteds og for vore Penge flyer dem tilstede, saa at forne Godschalk Dam endeligen maa bekomme forne Master og Deler og med det allerførste blive affærdiget. Nyborg 19 Januar 1572. T. 3. Afskr. IV. 565.

Markus Hess fik Brev paa 3 Havne at besegle.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og tilladt og nu etc. unde og tillade, at os elskelige Markus Hess, Borgemester udi vor Kjøbstad Kjøbenhavn, maa herefter udi næste efterkommende fire samfelde Aar udi tre vore og Kronens Havne for vort Land Island, som er udi Egefjord [Eyjafjord], Skagefjord, og Husevig, til sig kjøbe og forhandle al den Svovl, Tran og al hvis anden Vare der sammesteds er at bekomme og dermed bruge al den Handel, eftersom vi den selv har ladet bruge, dog saa at han hvert Aar udi forne 4 Aar skal give os deraf 4500 gode uforfalskede Daler og 2 Læster lutret Svovl. Sammeledes skal han og aarligen forskaffe os saa meget Hofklædninge, som vi til vore Hofsinder og andre vore Hoftjenere Behov have, og det sælge os for et skjelligt og lideligt Kjøb, eftersom her kan kjøbes for af andre Kjøbmænd her udi Riget, og hvis Penge han skal have for samme Hofklædning, skal ham afkortes udi den Summa, os af ham for forne Svovl og Tran tilkommer. Vi have og naadigst bevilget og samtykt, at forne Mar-

Digitized by Google

kus Hess maa udi Svovlhuset for vort Slot Kjøbenhavn lade lutre og oplægge hvis Svovl, han udi saa Maade kjøbendes og bekommendes vorder. Vi ville og med dette vort aabne Brev alvorligen forbudet have alle Fremmede saavelsom vore egne Undersaatter nogen Handel at bruge udi forne Havner enten med Svovl, Tran eller med andre Vare. Fordrister sig Nogen herimod at bruge nogen Handel udi forne 3 Havner, eller understaaer sig Nogen Svovl der sammesteds at udføre, da skal han Skib og hvis andet Gods, han har med at fare, til os og Kronen, og hvis Svovl han har indlad, til forne Markus Hess forbrudt have. Nyborg 20 Januar 1572. R. 2. Afskr. III. 2.

Til Herr Peder Skram, at han maa beholde Renten af Skeesyssel og Bratsberg Len til St. Hans Dag Midtsommer førstk.

Fr. II. V. s. G. t. Vider, at os er tilhænde kommen Eders Skrivelse, hvorudi I underdanigst er begjerendes, at vi ville tilstede Eder at maatte fremdeles nyde vort og Norges Krones Len, Skeesyssel [Skien Syssel] og Bratsberg Len til St. Hans Dag Midtsommer førstk., da ville vi Eder naadigst ikke forholde, at dersom vi samme Len ikke behøvede at bruge til vort eget Behov, og vi det længer havde kunnet ombaaret, ville vi Eder det for nogen Anden have undt; men efterdi I giver tilkjende, at I det paa nogen Tid har holdt paa Eders Omkosten, og os elskelige Mogens Pederssøn [Galt], vor Mand og Tjener, oppebar Rente til næste St. Hans Dag Midtsommer, efterat vi Eder forne Len forlente, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at I skulle mue nyde hvis Rente, som ganger af forne Skeesyssel og Bratsberg Len til St. Hans Dag Midtsommer førstk., og derom tilskrevet vor Lensmand der sammesteds os elskelige Erik Munk, at han samme Rente Eder eller Eders Fuldmægtige ubehindret skal lade følge. Dog skal han selv paa vore Vegne der i Lenet Alting bestille og udrette, som det sig bør, hvilket Brev vi Eder herhos tilskikker. Koldinghuus 24 Januar 1572. T. 4. Afskr. IV. 565.

Til Erik Munk [til Hjørne], at han forne Rente skal lade følge Her Peder Skram.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom du nogen Tid siden forleden har fanget vor Brev og Befaling vort og Norges Krones Len Skeesyssel og Bratsberg Len til dig paa vore Vegne at skulle

Digitized by Google

annamme og udi Forsvar have og deraf gjøre os Rede og Regnskab, da have vi nu naadigst bevilget og samtykt, at os elskelige Herr Peder Skram, Ridder, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Laugholm, maa lade oppebære al hvis Rente, som falder af for^ne^ Skeesyssel og Bratsberg Len indtil St. Hans Dag Midtsommer førstk., dog at du ligevel udi midler Tid skal have samme Len udi Befaling og udrette hvis med Tømmer og udi andre Maade paa vore Vegne bestilles skal. Koldinghuus 24 Januar 1572. T. 4. Afskr. IV. 566.

Til Mads Skeel, at han skal lade stevne Jens Pederssøn, Lagmand udi Stiegen, til Lagthing udi Bergen til St. Olafs Dag.

Fr. II. Vid, at os mangfoldige Klagemaal forekommer over en Lagmand paa Stiegen [Steig] ved Navn Jens Pederssøn, at han vore Undersaatter udi hans Lagmandsdom udi adskillige Maader skal besværge og uforrette; thi bede vi dig og ville, at du lader stevne for^ne^ Lagmand saa og hans Gjenpart og hvem anden der omkring er og har ham Noget til at tale, og kjender sig af ham at være uforrettet, til det Lagthing udi Bergen, som holdes St. Olafs Dag førstk., og da med Lagmænd og Lagrettesmænd gransker og forfarer, hvorledes derom er, og om hans Brøst da findes, at han ikke saa tilbørligen har skikket og holdet sig, som hans Embede tilhører, at du da sætter ham af samme hans Lagmands Befaling og tilskikker os elskelige Pros Lauritssøn, vor Mand og Tjener, at være Lagmand udi hans Sted og forhjælpe hver Mand hvad Norges Lov og Ret er. Koldinghuus 25 Januar 1572. T. 5. Afskr. IV. 567.

Hans Langemacke fik k. Maj.s aabne Brev at mue løbe en Reise norden Bergen.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade, saa og for os elskelige Henrik Rantzaus, vor Mand, Raad og Statholder udi vor Fyrstendømme Slesvig og Holsten, og Poul Rantzous til Battkamps, vor Mand og Tjeners, Forbøn Skyld, har undt og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at denne Brevviser Hans Langemacke maa paa denne Gang lade løbe et hans Skib, stort paa 18 Læster, med Gods ind udi vort Rige Norge, nordenfor vor Kjøbstad Bergen en Reise, og der bruge hans Handel og Kjøbmandskab, og siden tilbage igjen. Kolding 29 Januar 1572. T. 5. Afskr. IV. 567.

Til Christen Munk.

Fr. II. Vid, at vi have bekommet din Skrivelse, hvoraf vi

Digitized by Google

formærke dig at være udi den Mening, at Nogen dig for os skulde have forført og angivet, og vi deraf skulle have taget Aarsag at være dig unaadig, og derfor paa det underdanigste er begjerendes, at vi ikke for nogen saadanne vrang Beretning ville stille nogen Mislouffue til dig, førend du selv kommer os til Ords, siden vil du dig imod os saa forklare, at vi med din Undskyldning skulle blive tilfreds, som samme din Skrivelse videre formelder, hvorpaa vi dig ikke ville forholde, at vi ikke vide dig af Nogen for os at være angivet, fast mindre med nogen Unaade imod dig at være bevæget, saa du derfor ikke Behov har dig udi de Maade imod os at undskylde, men vi er med dig Altingest vel tilfreds, og dig som andre vore Undersaatter med al Naade tilgivet. Kolding 28 Februar 1572. T. 6. Afskr. IV. 567.

Til Fru Karen Lunge.

Fr. II. Vider, at vi nu have undt og tilladt, at os elskelige Mogens Pederssøn [Galt] til Tyrestrup, vor Mand og Tjener, maa igjen bekomme det Gods der udi vort Rige Norge, som han tilforn af os udi Forlening havde, og I udi forgangne Aar forhvervet vort Brev paa; thi bede vi Eder og ville, at I strax lader forne Mogens Pederssøn følge forne Gods og derpaa ingen Hinder gjør ham udi nogen Maade. Kolding 3 Marts 1572. T. 6. Afskr. IV. 568.

Erik Munk fik Brev, at han i Nedenes Len med det første skulde lade hugge 100 gode Egebjelker, som Kongen havde givet høibaarne Hertug Adolf af Landthe Holsten. Koldinghuus 3 Marts 1572. T. 6. Afskr. IV. 568.

Mogens Pederssøn fik Følgebrev til Bønderne paa dette efterne Gods boendes, som Fru Karine Lunge udi Forlening har, at skulle svare ham ad gratiam, som er til den Gaard Vigen udi Børsen liggendes, Rosvold, skylder aarligen 3 Spand Smør, Nøsted [Nøsteim] 2 Spand Smør, Ene [Eineim] 2 Spand Smør, Hambiering [Hanberg] 3 Spand Smør, Kermue [Kjæreim] 2 Spand, Myren 2 Spand, Hegen 1 Spand, Tunge 3 Spand og Riie [Rian] 2 Spand Smør. Koldinghuus 3 Marts 1572. R. 3. Afskr. III. 3.

Til Erik Munk [til Hjørne].

Fr. II. Vid, at vi ere komne udi Forfaring, hvorledes at en skotsk Mand ved Navn Thomas Henrikssøn skal være kommen udi Øresund og der med vor Tilladelse bekommet vor Tolders Pasbord at maatte fri passere med hans Skib, dog at han

ingen søfarne Mænd skulde Besvær eller Skade tilføie, saa beklages for os, at han skal have besværet mange fremmede Kjøbmænd, som bruge deres Handel udi vort Rige Norge, og til os udgive deres Told og Rettighed saa vel som vore egne Undersaatter og beskattet hver 4 Daler af, og skal nu ligge under forne vort Rige Norge og paa Orlog forbygger og vil udryste hans Skib den søfarne Mand mere Skade at tilføie; thi bede vi dig og ville, at du paa vore Vegne arresterer og anholder forne Thomas Henrikssøns Skib og Gods og stiller ham selv for Rette og lader gaae Dom, om han forne fremmede Kjøbmænd saa og vore egne Undersaatter med Rette har beskattet, og hvad Retten ham giver og kjender, at du det lader ham vederfares. Kolding 24 Marts 1572. T. 6. Afskr. IV. 568.

Erik Munk fik k. Maj.s aabne Brev at skulle have Befaling over Bratsberg Len og Skeesyssel.

Fr. II. G. a. v., at vi have tiltroet os elskelige Erik Munk at skulle have Befaling paa vor Gaard Bratsberg over Bratsberg Len og Skeesyssel [Skiensyssel] at indkræve, oppebære og annamme hvis Rente og Rettighed os og Kronen der sammesteds aarligen tilkommer til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder. Og Alt hvis han i saa Maade oppebærer Vist og Uvist, med hvad Navn det nævnes kan, skal Altsammen, Intet undtaget, komme os til Bedste med godt og klart Regnskab. Sammeledes have vi befalet forne Erik Munk at skulle forfare al Leiligheden om det Bergværk der udi Lenet, og siden enten at lade det bruge os til Bedste eller og det bortleie, eftersom det kan være os gavnligst, og derudi ramme vor Fordeel, dog Alting paa vort eget Behag, og hvis Bekostninge han udi vor Bestilling gjør der udi Lenet, skal han føre til Regnskab, og skal han have Indseende med og det saa bestille, at Intet til Unytte terris og os til Bekostning tilskrives, men udi alle Maade vort Gavn og Bedste vide og ramme, som han for os foranduore vil. Kolding 24 Marts 1572. T. 7. Afskr. IV. 569.

Nils Krabbe fik Forleningsbrev paa noget Gods.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade, saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Nils Krabbe os og Riget hertil gjort og bevist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlenet og nu etc. unde og forlene forne Nils Krabbe disse efterskrevne vor og Norges Krones Gaarde og Gods liggendes paa Thoten som er

Digitized by Google

Giluff [Gile?] skylder 3 Pund 1 Hud, to Ødegaarde derunder Maier og Ringen, skylder 2 Pund, Skoden i Land 1 Pund, Hedemarken Harberg 1 Pund 1 Hud, Arrestad 2 Pund, Lalium 1½ Pund, Gudbrandsdal Sandbo paa Vaage 3 Huder, Kongslid 12 Huder, med alle forne Gaardes og Godses Rente og rette Tilliggelse, Intet undtaget, at have, nyde, bruge og beholde, fri kvit uden al Afgift ad gratiam; sammeledes have vi af samme Gunst og Naade undt og bevilget forne Nils Krabbe forne Gillufgaarde, som han nu paaboer, at maa nyde fri for Tiende deraf at udgive. Dog saa at han af forne Gods skal tjene os og Riget med 2 Gerustheste og sig dermed, naar og hvor Behov gjøres, lade bruge, eftersom vor Lensmand paa vort Slot Agershuus paa vor Vegne ham tilsigendes og befalendes vorder. Og skal han holde fornævnte Gods ved Hævd og Magt, og Bønderne, derpaa boendes er, ved Norges Lov etc. Cum claus. consv. Koldinghuus 25 Marts 1572. R. 3. Afskr. III. 3.

Til Vincents Juel.

Vid, at eftersom vi have befalet os elskelige Mads Skeyell [Skeel], vor Mand og Tjener, at skulle opdrage til vort og Norges Krones Len Vardøhuus og det have udi Befaling, da efterdi vi forfare, at der sammesteds skal være Brøst for Fetalie, bede vi dig og ville, at naar forne Mads Skeel dig med dette vort Brev besøgendes vorder, at du da forskaffer ham saa megen Fetalie, som han til forne Vardøhuus Behov har og det indskriver udi dit Regnskab. Sammeledes naar forne Mads Skeel forskikker hans Fogder eller Folk ned til Bergen at forvende udi Pendinge hvis Vare han paa vore Vegne oppebaaret har, at du da udi lige Maade forskaffer dem saa meget Fetalie, som de Behov have, paa saa mange Personer, som med samme Vare ere der tilstede, saalænge de der blive beliggendes, og det og udi dit Regnskab lader indtegne. Og efterdi de have ingen Huserum, hvorudi de samme Vare kunne indlægge, bede vi dig og ville, at du til des Behov laaner dem Kjelderen paa Bispegaarden, saa forne Vare der udi ufordærvede kunne forvares. Koldinghuus 25 Marts 1572. T. 7. Afskr. IV. 569.

Kong. Maj.s aabne Brev til Undersaatterne over al Finmarken og Helgeland om en Hjælp, som er den tyvende Penninge af hvis Kjøbmandsvare, som nedføres til Bergen.

Fr. II. Hilse Eder alle vore kjære, troe Undersaatter, Riddermændsmænd, Provster, Prester, Odelsbønder og andre vore

Digitized by Google

og Kronens Bønder og Tjenere, som bygge og boe over al Finmarken og Helgeland, kjærligen med Gud og vor Naade. Vi kunne Eder naadigst ikke forholde, at vi have ladet handle med vore Undersaatter, som boe Søndenfjelds udi vort Rige Norge, og de godvilligen udi fem næste samfelde Aar have bevilget at give os en statlige Hjælp af hvis deres Gods der af Riget udføres at betale vore Krigsfolk med, som have tjent os udi denne forgangne Feide, saa have vi derfor og befalet os elskelige Mads Skeyell [Skeel], vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Vardøhuus, at skulle udi lige Maade handle med Eder om en Hjælp paa vore Vegne; thi bede vi Eder Alle og af hver særdeles naadigst begjere, at I ville have forne Mads Skeyell betroet udi Alt, hvis han Eder paa vore Vegne foregivendes vorder, ligerviis som vi selv personligen vare tilstede, og siden lade Eder godvilligen befindes og komme os til Hjælp udi fem næste efterfølgendes Aar med den tyvende Pendinge af hvis Kjøbmandsvare til Bergen nedføres. Det skal ikke tilregnes Eder for nogen Paalægge eller Sædvaner, ikke heller komme Eder til Skade eller Forhindring paa Eders Friheder og Privilegier udi nogre Maade, men ville det af Eder som en velvillig Skjenk annamme og igjen være Eder en naadigst Herre og Konning og Eders Gavn og Bedste vide og ramme, som vi vore tro Undersaatter pligtige ere. Koldinghuus 25 Marts 1572. T. 8. Afskr. IV. 569.

Til Undersaatterne over Bergenhuus Len, Jæderen og Ryfylke, at Vincents Juel skulde handle med dem om den tyvende Pendinge af hvis Kjøbmandsvare til Bergen nedførtes, addita hac clausula: eller og paa andre Steder af Riget udførtes, og den tiende Pending af hvis Tømmer udskibes. Fredriksborg 10 April 1572. T. 8. Afskr. IV. 570.

Til Undersaatterne over Throndhjems Len, at Ludvig Munk skal handle med dem om samme Hjælp med den tyvende og tiende Penge. [Som foregaaende Brev]. Actum loco et die ut supra; ibid.

Vincents Juell, Embedsmand paa Bergenhuus, fik Følgebrev til Bønderne udi Jæderen og Ryfylke Len, som Henrik Brockenhuus hertil udi Værge og Forsvar havt har, at de strax herefter skulde svare ham. Cum claus. consv., Fredriksborg 12 April 1572. R. 4. Afskr. III. 4.

Mads Skeel fik i lige Maade Følgebrev til Bønderne udi

Digitized by Google

Trumsen [Tromsø] Len, som Jørgen Rud sidst udi Værge havde. Fredriksborg anno et die ut supra. R. 5.' Afskr. III. 5.

Til Erik Munk.

Vid, at vi have befalet at bygge og fornye nogen gamle forfaldne Huse paa Ringsted Kloster, og dertil behov gjøres 834 Tylvter Deler og 12000 Stenlegter; thi bede vi dig og ville, at du bestiller samme Deler og Legter, saa vi dem snarest kunne bekomme. Fredriksborg 13 April 1572. T. 9. Afskr. IV. 570.

Til Lensmændene og Lagmændene Nordenfjelds.

Fr. II. Hilse Eder alle vore Lensmænd og Lagmænd, som boe Nordenfjelds, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom det er berammet, at der aarligen skal holdes Lagthing og Lagstevne udi vor Kjøbstad Bergen til St. Olafs Dag, og da alle Lensmænd og Lagmænd Nordenfjelds der at skulle forsamles og forhjælpe vore Undersaatter, som der have Sager at udrette, saa meget Norges Lov og Ret er, da forfare vi ligevel, at den mindste Part af Eder fremkommer og møde udi forne Bergen til forne Dag, hvorover vore Undersaatter dem paa det høieste beklage, at de udi deres Sager, som did stevnes, ikke kunne blive hjulpet til Rette efter Norges Lov og Ret, men forholdes dem fore fra en Tid til en anden og ikke komme der med til Ende. Thi bede vi Eder Alle og hver særdeles strengeligen byde, at I efter denne Dag retter Eder efter aarligen, naar Lagthing og Lagstevne holdes, at møde udi forne vor Kjøbstad Bergen og der sammesteds at sidde Ret og høre Sager og forhjælpe alle dem, som der hænder for Dom at komme udi de Sager, som for Eder stevnes og der til Lagthinget bør at ordeles hvis Norges Lov og Ret er. Ladendes det ingenlunde, saafremt at dersom Nogen af Eder tager der fore Forsømmelse, I da ikke ville stande os derfor til Rette. Fredriksborg 14 April 1572. T. 9. Afskr. IV. 570.

Udi lige Maade gik Brev til Lensmændene og Lagmændene Søndenfjelds at skulle møde til St. Paals Dag udi Oslo. Die et loco ut supra. T. 9. Afskr. IV. 571.

Kong. Maj.s aabne Brev til alle Lagmændene Søndenfjelds om den norske Lov at transferere paa god Dansk.

Fr. II. Hilse Eder alle Lagmænd, som bygge og boe Søndenfjelds udi vort Rige Norge, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at vi forfare, hvorledes den norske Lov af mange og adskillige paa Danske skal være udsat og transfereret og udi

Digitized by Google

mange Artikler findes forfalsket, saa den ikke skal komme overeens med den rette Mening, eftersom den paa Norske findes beskrevet, hvorover er at formode, at tidt og ofte udi Domme kunne mange adskillige Vildfarelser og anden Vidtløftighed vederfares, og paa det at for^ne norske Lov, eftersom den retteste findes beskrevet, paa god Danske udi sin rette Mening maa blive udsat, og alle Lagmændene, Lagrettesmændene og andre Dommere mue have noget Vist, hvorefter de dem kunne have at rette og udi deres Dom skulle efterfølge, og Loven ikke udi adskillige Maade skal udtydes af dem, som ret Norske ikke forstaae, da bede vi Eder Alle og hver særdeles strengeligen byde, at I retter Eder efter med det Allerførste udi vor Kjøbstad Oslo at forsamle, der for^ne norske Lov med alle sine Rettebøder at foretage, den grangiveligen at overlæse og corrigere og paa god Danske transferere og udsætte, saa hver Mand der udi Riget sig siden derefter kunde have at rette, og os siden et Exemplar deraf tilskikke, som vi for os selv kunde beholde. Fredriksborg 14 April 1572. T. 9. Afskr. IV. 571.

Til Erik Munk, at han i Langesund skal forskaffe Rickert Strunckmeyer af Bremen Deler for 378 Daler, som han havde tilgode for 27 Læster Baisalt, som han udi forgangne Aar havde leveret til Kjøbenhavns Slots Behov. Fredriksborg 14 April 1572. T. 10. Afskr. IV. 572.

Til Undersaatterne udi Finmarken og Nordlandene.

Fr. II. G. a. v., at vore Undersaatter udi Finmarken og Nordlandene for os have ladet beklage, hvorledes dem af vore Undersaatter udi vor Kjøbstad Bergen gjørés Forhindring paa deres rette Næring og Bjering, saa de ikke maa handle med hverandre indbyrdes, eftersom af gammel Tid sædvanligt har været, og berette, at Borgemester og Raad udi Bergen nogen Tid siden forleden et vort Brev derpaa med vrang Underviisning skulle have forhvervet dem til mærkelig Skade og Besværing. Da paa det at for^ne vore Undersaatter udi Finmarken og Nordlandene imod deres Friheder og Privilegier ikke skulle besværges og deres Næring og Bjering dem ikke heller udi saa Maade skulle betages, have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at de med hverandre indbyrdes udi Nordlandene maa handle og vandle, eftersom af Arilds Tid sædvanlig har været. Sammeledes maa de og kjøbe omkring vor Kjøbstad Bergen, hvis de til deres

Digitized by Google

eget Huses Ophold Behov have. Dog skulle de Intet deraf igjen til Forprang maatte udsælge. Og naar de blive liggendes udi vor Kjøbstad Bergen, skulle de gjøre slig borgerlig Tynge som andre Borgere der sammesteds, og eftersom de af gammel Tid gjort have. Dersom Nogen enten Nordlændere eller vore Undersaatter udi Bergen have dem over denne vor Skik og Ordning at beklage, saa de finde dem derudinden imod deres Friheder og Privilegier at være besværede og os derom besøgendes, da ville vi siden lade nævne og forskrive dem en visse Tid og Termin, til hvilken de med begges deres Privilegier kunde møde for os udi Rette, da hvis Sager og Trætte dem derom imellem kunde være, forhøre og dem paa begge Sider forhjælpe til hvis de nøiagteligen kunde bevise dem at have Ret til. Fredriksborg 14 April 1572. R. 5. Afskr. III. 5.

Mads Skeel fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os mangfoldige Beretninger ere forekomne, hvorledes at mange Engelske saavelsom andre Fremmede understaae dem at bruge den usædvanlige Seilads omkring vort Slot Vardøhuus og ind udi Rysland, hvorudover vor og Kronens Told forkrænkes og den rette gemeyne Seilads her igjennem Sundet af en stor Part, som samme Seilads bruge, efterlades. Sammeledes fordriste de dem og at handle og vandle med vore Undersaatter udi Finmarken og paa Vardø imod Andre deres Friheder og Privilegier; udi lige Maade ligge de og der sammesteds og fiske og understaae dem at bortløbe og ikke at udgive hvis Told os og Kronen med Rette tilkommer, da paa det at Sligt maa forekommes og den usædvanlige Seilads maa blive afskaffet, have vi befalet og Fuldmagt givet os elskelige Mads Skeel, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Vardøhuus, dermed at skulle have et flittigt Opseende. Og dersom han nogen Engelske eller andre Fremmede, som enten seile omkring forne Vardøhuus udi Rysland eller handle med forne vore Undersaatter udi Finmarken og paa Vardøen eller og ligge der og fiske og understaae dem at bortløbe, førend de have udgivet hvis Told og Rettighed os bør med Rette, kan overkomme, skal han dem med Skib, Gods og Alt hvis de have med at fare, arrestere og anholde og siden give os det tilkjende, saa vi derom kunde lade vide at gjøre Forordning. Fredriksborg 14 April 1572. R. 6. Afskr. III. 6.

Digitized by Google

Til Bønderne i Lenene omkring Bergen.

Fr. II. G. a. v., at vore Undersaatter og menige Almue, som bygge og boe udi de næste omliggendes Len omkring vor Kjøbstad Bergen, for os have ladet beklage, hvorledes vore Undersaatter udi for[ne] Bergen ville forbyde dem at kjøbe med hverandre indbyrdes Smør, Fetalie, Fæ og anden Deel, som de skulde paa holde, hvorudinden de dem hardt besværge og paa det underdanigst ere begjerendes, at vi naadigst ville ansee deres Armod, Vilkaar og Leilighed og gjøre den Forordning, at sligt usædvanligt, som dem kan komme til yderste Skade og Fordærvelse, ikke skulle blive dem paalagt; thi have vi af vor synderlig Gunst og Naade saa og paa det at for[ne] vore Undersaatter omkring Bergen boendes saameget desbedre maa blive ved deres Næring og Bjering, undt og tilladt, at de med hverandre indbyrdes maa kjøbe Korn, Smør, Fetalie, Fæ, Kvæg og hvis anden Deel de til deres Huses Ophold Behov have. Dog skulle de ikke noget deraf mue sælge til Forprang udi nogen Maade. Forbydendes derfor Alle, ehvo de helst ere eller være kunne, særdeles vore Fogder, Embedsmænd, Kjøbstedsmænd og alle Andre, for[ne] vore Undersaatter omkring Bergen boendes herimod eftersom forskrevet staaer at hindre eller udi nogre Maade Forfang at gjøre. Fredriksborg 14 April 1573 (sic). R. 7. Afskr. III. 7.

K. Maj.s Brev, at af Engelske, Hollænder og andre fremmede Skib, som seile til Bergen maa Tolden forringes. Sammeledes fik de Nordenfjelds Brev at seile Nordenfjelds sønden for Bergen.

Fr. II. G. a. v., at vi ere komne udi Forfaring, hvorledes at en Part af de Skibe, hvormed Engelske, Hollænder og andre Fremmede, som ikke ere privilegeret, seile til Bergen, ere smaa og fast ringe. Og efterdi der ligevel efter gammel Sædvane og den Tid, de seilede med store Skibe, skal annammes 16 Daler til Told af hvert Skib, og for[ne] Fremmede dem beklage, at de ikke kunne afsted komme af slig ringe Skibe saadanne stor Told at udgive, og er at formode, at de derover skulde undholde dem at seile til for[ne] Bergen, vore Undersaatter der sammesteds ikke til ringe Skade og Besværing, da paa det at Landet med saa meget des flere Skibe kan blive besøgt og vore Undersaatter med gode Kjøbmandsvare forsørget, da have vi befalet og Fuldmagt givet vor Lensmand paa vort Slot Bergenhuus, at han en Part af samme Told maa forringe efter Leilig-

Digitized by Google

heden og som Skibene ere store til og derudinden ramme vort Gavn og Bedste saa meget muligt er. Sammeledes have vi og vore *Undersaatter Nordenfjelds* til Gavn og Bedste naadigst undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at det maa være hver Mand frit for at seile Nordenfjelds synden vor Kjøbstad Bergen og der bruge tilbørlig Handel og Vandel, naar de udgive hvis sædvanlig Told og Rettighed os og Kronen med Rette tilkommer, hvormed for^{ne} vor Lensmand paa for^{te} vort Slot Bergenhuus skal lade have god grangivelig Opseende, at Intet dermed udi nogre Maade bliver forsømt. Fredriksborg 14 April 1573 (sic). R. 8. Afskr. III. 8.

Brev at ingen *Udlændiske maa bosætte sig til Bergen*, uden han vil der blive sin Livstid.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi forfare, at mange Udlændiske, Hollænder og Andre, begive dem til vor Kjøbstad Bergen og der bosætte dem og lige vore egne Undersaatter handle og vandle og bruge deres Næring og Kjøbmandsskab, og naar de have lagt dem til Gode, saa de ere rige og formuende at kunne gjøre os og vort Rige Hjælp med Skat og andre Tynge, om Behov gjøres, og de derhos have leedt [lært] og forfaret al Landsens Leilighed, begive de dem derfra paa andre Steder at bygge og boe, da paa det saadant maa forkommes, ville vi, at herefter aldeles ingen Fremmede eller Udlændiske skulle tilstedes at blive Borgere udi for^{ne} vor Kjøbstad Bergen eller der at nedsætte sig, uden saa er, at han tilforn skal gjøre Borgemester og Raadmænd hans Ed, at han der vil blive boendes hans Livstid og skatte og skylle og i andre Maade drage Tynge og Besværing med vore Undersaatter, som der for ham boe udi Byen, og udi alle Maade skikke sig som en tro Undersaat bør at gjøre; bedendes og bydendes Borgemester og Raadmænd i for^{te} vor Kjøbstad Bergen, de som nu er og herefter kommendes vorder, at I hermed have flittig Indseende og aldeles Ingen tilsteder at bosætte sig der sammesteds, før de har gjort deres Ed, som for^{ne} staaer, og blive indskrevet udi Stadsbogen, saafremt I ikke ville stande derfor til Rette. Fredriksborg 14 April 1572. R. 8. Afskr. III. 9.

Til *Vincents Juell*.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi have ladet handle med vore Undersaatter Nordenfjelds udi vort Rige Norge, saa de udi fem næste efterfølgende Aar have bevilget at give os den *tyvende Penge* af hvis Vare, som nedføres til Bergen, og den *tiende*

Digitized by Google

Penge af hvis Tømmer, som af Riget udskibes, da have vi befalet os elskelige Vincents Juell, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, at skulle lade oppebære hvis Hjælp os udi saa Maade bevilget er, naar samme Vare did ankommer, og paa det at forne Vincents Juell saa meget des bedre det kan udfordre, skal ham en svorne Skriver til gives, som forne vor bevilgede Rettighed skal annamme og med ham derfor gjøre os gode Rede og Regnskab. Dog skal forne Vincents Juell være forpligt med ham at stande for forne Regnskab. Sammeledes skulle de, som tage Udredning af Bryggen eller af vor Kjøbstad Bergen og seile til Nordlandene, saa ofte de gjøre deres Reise, være forpligt at give tilkjende og lade optegne paa vor Toldbod for forne vort Slot Bergenhuus, hvad og hvor meget Gods de have inde, hvormed forne vor Lensmand og skal lade have god og grangivelig Opseende og forne vor svorne Skriver derpaa at holde klare Register og Fortegnelser, hvilke aarligen skulle dupleres og et deraf udi vort Renteri forskikkes. Det skal dog ikke komme dem, som samme Gods og Vare lader optegne, til Besværing eller Skade udi nogre Maade. Frederiksborg 14 April 1572. R. 9. Afskr. III. 9.

Jakob Hanssøn fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Jakob Hanssøn en Tid lang har ladet sig bruge paa vort Slot Vardøhuus for en Slotsfoged og sig udi samme Befaling troligen og vel har skikket og forholdet, og er nu tilsinds at ville bosætte sig udi vor Kjøbstad Bergen, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt, at forne Jakob Hanssøn maa blive bosiddende udi forne vor Kjøbstad Bergen, og der bruge sin Handel og Vandel som andre vore Undersaatter, Borgere og Indbyggere der sammesteds og være fri for Skat, holde Vagt og al andre borgerlig og Byes Tynge til saalænge vi derom anderledes tilsigendes vorder. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 14 April 1572. R. 10. Afskr. III. 10.

Brev om Kongesdag og Leide at tage hos Lensmændene, naar Manddrab skeer.

Fr. II. G. a. v., at vi ere komne udi Forfaring, hvorledes at naar nogen Manddrab skeer udi vort Rige Norge enten af Forsæt, Vaade eller Nødværge, da skulle de, som ere komne for Skade og have gjort samme Mandslet, begive dem til vor Kjøbstad Oslo og der tage Konges Dag og Leide af Rigens

Kansler, endog at en Part af dem have langt hjemme ved Vardøhuus udi Finmarken og andensteds udi Nordlandene og en Part og Søndenfjelds vidt ere bosiddendes, saa det er dem fast besværligt at drage den lange Reise til forne Oslo; og det og tidt og ofte vederfares, at de derover forsømme og efterlade at tage nogen Leide, men holde dem til Skovene og blive til Udtzleggere, efterdi de uden mærkelige Omkostning og Besværing ikke kunde samme Reise fuldkomme. Da paa det at de, som gjøre noget Drab, enten af Vaade eller Nødværge, mue komme til Bod og Bedring, og de, som saadant have beganget enten forrædelig af Forsadt [Forsæt] og utilnødde, mue tilbørligen blive straffet, have vi derpaa gjort denne Skik og Forordning, hvilken vi herefter ville alvorligen holdet have: først, at naar herefter skeer noget Manddrab, da skal hver Lensmand udi sit Len have Fuldmagt at give dem Leide, som ere komne for Skade og have slaget Nogen ihjel, og med Lagmanden tage deres Prove og Vidnesbyrd; men dersom Lensmændene ikke ere saa nær tilstede, at de kunne tage deres Prove, skulle deres Fogder have Fuldmagt at give dem Leide paa vore Vegne udi deres Fraværelse, dog skulle Lensmændene og deres Fogder gjøre deres største og yderste Flid, at dersom de udi Sandhed kunde udspørge eller opsøge nogen Manddraber, som enten af Forsæt eller forrædelig have slaget nogen ihjel, at de dem uforsømmeligen kunde fange og paagribe og strax føre dem for Lagmanden, Borgemester og Raadmænd og der lade gange Dom over dem; men dersom de fange Skovene for dem og ikke saa hastigt kunne paagribes, da skulle Lensmændene eller deres Fogder give dem Leide, deres Prove annamme og til Rigens Kansler forskikke, saa derpaa kan dømmes og ordeles. De, som komme for Skade og gjøre det enten af Vaade eller Nødværge, dem skulle hverken Lensmændene eller Lagmændene dømme paa, men give dem Leide, tage deres Prove, dem til Oslo til Rigens Kansler forskikke og der lade gange Dom paa. Og hvis Lensmændene derfor oppebærendes vorder, det skulle de opskrive og gjøre derfor gode Rede og Regnskab. Fredriksborg 15 April 1572. R. 11. Afskr. III. 11.

Til Jørgen Skram, Ludvig Munk og Erik Munk.

Vid, at vi nu have ladet vore aabne Breve udgaae, hvorledes efter denne Dag holdes skal med Kongsdag udi vort Rige Norge, eftersom du af hosliggendes vort Brev, vi dig herhos

Digitized by Google

tilskikker, ydermere har at forfare; thi bede vi dig og ville, at du strax uforsømmelig lader samme vort Brev læse og forkynde over alt dit Len, saa at vore Undersaatter dem derefter kunne vide at rette, og at du siden alvorligen holder der over, at forne vort Brev udi alle Maade fuldkommes, eftersom det udviser og indeholder, og at Intet derimod gjøres. Fredriksborg 15 April 1572. T. 10. Afskr. IV. 572.

Til Ludvig Munk.

Vid, at vi have ladet handle med vore Undersaatter Søndenfjelds udi vort Rige Norge, saa at de have bevilget at give os den tyvende Pendinge af hvis Gods og Vare af Riget udføres, hvorfor vi og have ladet vore aabne Breve udgaae til vore Undersaatter udi Throndhjems Len, at de udi lige Maade ville komme os til Hjælp, og at du der om med dem paa vore Vegne skal handle, eftersom du af forne vort Brev, vi dig her hos tilskikker, ydermere har at forfare. Bedendes dig og ville, at du med største Flid giver dem vor Mening tilkjende, og hvis de bevilgendes vorder og til Bergen bliver nedført, har vi befalet os elskelige Vincents Juel, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, der af for vort Slot Bergenhuus den tyvende Penning at skulle lade oppebære; hvis og andensteds af dit Len bliver udskibet, dertil vil du forordinere Nogen, som og paa vore Vegne samme Hjælp der af kunde oppebære, saa vort Gavn og Bedste derudinden saa meget muligt er kunde blive fordret. Fredriksborg 15 April 1572. T. 11. Afskr. IV. 572.

Nils Pasberg, vor Kammerer, fik Brev paa Vernø Kloster, Ingedals Skibrede og Rygge Skibrede, kvit og fri, til saa længe vi anderledes tilsigendes vorder. Cum claus. consv. Fredriksborg 16 April 1572. R. 12. Afskr. III. 12.

Nils Pasberg fik Følgebrev til Bønderne, som ligge til Vernø Kloster, og til dem, som bygge og boe udi Ingedals og Rygge Skibrede. Anno, loco et die ut supra. R. 12. Afskr. III. 13.

Mester Thure Hummer, Kannik udi Hamer Domkirke, fik Brev paa det Vikarie, som ligger til St. Nicolai Altar udi forne Hamer Domkirke og som Hr. Borde paa Stange nu er undt og forlent, dersom han overlever Hr. Bordes Død. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 17 April 1572. R. 13. Afskr. III. 13.

Digitized by Google

Til Borgerne udi Fredriksstad.

Fr. II. G. a. v., at vore Undersaatter, Borgemester, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbstad Fredriksstad have havt deres Fuldmægtige hos os og givet tilkjende, hvorledes at de efter vor forordnede Raads Befaling have fløtt vor Kjøbstad Salsborg, som de tilforn udi boede, fra det Sted, den paa stod, og til den Plads, de nu bygget have, og beklage, at Fienderne udi forleden Feide to Gange have afbrændt Byen slet med Alle, saa de nu tredie Gang igjen have begyndt at bygge. Og efterdi de befrygte dem, at Nogen udi Fremtiden skulle komme for os og gjøre den Beretning, hvoraf vi skulle foraarsages at lade flytte Byen igjen paa den Plads, han tilforn stod, og de da til forgjæves skulde have gjort deres Bygning og store Bekostning, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne vor Kjøbstad Fredriksstad maa og skal altid herefter blive beliggendes der, som nu bygget er, og ikke tilstede efter denne Dag derfra at skulle flyttes eller andensteds at bygges. Sammeledes have vi af samme Gunst og Naade undt og tilladt, at hvis Ager og Eng, som Borgere udi Fredriksstad havde til Salsborg og de kunne bevise dem med Rette at tilhøre og arveligen at være tilkommet, det skulle de mue beholde, nyde og bruge uden al Hinder eller Gjensigelse. Cum inhib. sol. Fredriksborg 17 April 1572. R. 14. Afskr. III. 13.

Kannikerne i Hamer Capitel finge Brev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi forfare, at udi forleden Feide skal Hamer Domkirke være afbrændt og Klokkerne sønderslagne og bortkommet, og der udi Stiftet skal være nogle Capeller af Træ opbygde, hvortil ingen Søgning er, ei heller nogen Gudstjeneste derudi holdes, udi hvilke Capeller skal hænge nogle smaa Klokker, som intet bruges, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at Kannikerne udi Hamer Capitel mue lade nedtage nogle af de Klokker, som hænge udi forne Trækirker, saa mange de kunde ladet støbe to gode Klokker af, og dem siden at lade bruge til forne Hamer Domkirke. Cum inhib. sol. Fredriksborg 19 April 1572. R. 14. Afskr. III. 14.

Til Borgerskabet udi Oslo.

Fr. II. Hilse Eder alle vore Undersaatter, Borgemester, Raadmænd og menige Borgere, som bygge og boe udi vor Kjøb-

Digitized by Google

stad Oslo, med Gud og vor Naade. Vider, at vi forfare, at Domkirken der sammesteds skal være af Fienderne afbrændt og Hvelvningen meget fordærvet, saa det vil være fornøden med det første den at lade forbygge og igjen færdig gjøre, og Kannikerne der hos Kirken boendes ikke ere saa formuendes, at de det alene kunne bekoste, da efterdi at I nogen Aar forleden underdanigst have ladet fødre og begjere, at for^{ne} Oslo Domkirke maa være Eders Sognekirke der til Byen, hvilket Eder ogsaa naadigst er bevilget og tilladt, bede vi Eder Alle og hver særdeles strengeligen byde, at I retter Eder efter hver efter sin Formue at komme Kirken til Hjælp til Bygning, saa den igjen kan blive færdig og vel fliidt, eftersom I tilforn har fanget vor skriftlige Befaling, og siden altid tilhjælpe den at holde ved god Hævd og Magt. Findes Nogen herudi ulydig og fortrodden, da skulle Kirkeværgerne derfor mue dele og tiltale ham, og han derfor at være pligtig at staae til Rette. Fredriksborg 19 April 1572. R. 15. Afskr. III. 15.

Om Hamer Domkirke.

Fr. II. G. a. v., at efterdi den Communs-Rente, som laa til Hamer Domkirke og Capitel, nogen Tid siden forleden er lagt til Oslo Domkirkes Bygning, og vi nu af vor Lensmand paa Agershuus, saa og Superintendenten i Oslo og Hamer Stift, saavelsom af nogen af Kannikerne af begge Domkirkerne have grandgiveligen ladet udspørge, hvilket nytteligst og Religionen gavnligst kunde være, enten at samme Communs Rente blev hos Oslo Domkirke eller og lagdes igjen til Hamer Domkirke, og forfares af dem, at dersom for^{ne} Communs Rente igjen maatte komme til Hamer Domkirke, da kunde der oprettes en Skole, hvorudi Ungdommen til Guds Ære og Religionens Forfremmelse maatte læres og optugtes, hvilket ellers der sammesteds ikke skee kunde; da have vi derfor nu strax gjort den Forordning, at for^{ne} Communs Rente igjen skal komme til Hamer Domkirke og der hos altid herefter blive og skal dermed saa holdes, som herefter følger: Først at efterdi at Hamer Domkirke udi næste forledne Feide er bleven afbrændt, saa intet Tag eller Spær derpaa findes, og Kirken ingen Forraad har, der med den kan bygges, da have vi undt og tilladt, at al for^{ne} Communs Rente, Intet undertaget, hvad det helst er eller nævnes kan, udi tre samfelde Aar maa opbæres og forvendes til for^{ne} Hamer Domkirkes Bygning, og skal dertil skikkes to af Hamers Capitel,

Digitized by Google

som samme Rente skulle indtage og dermed lade bygge og færdiggjøre paa Spær, Tag og Indbygning, desligeste Skolen, saa og den Residentse, som Presten og Skolemesteren skulle have sin Værelse og Bolig, saavidt Behov gjøres, og samme tre Aars Rente alene forvende Kirken, Skolen, Prestens og Skolemesterens Residentse til Bedste og til deres Bygning og til intet Andet. Og skulle de være pligtig aarligen derfor at gjøre Superintendenten og Hamers Capitel godt, klart og nøiagtigt Regnskab, og de skulle have der Opseende med, at Kirken skeer Skjel og Ret, som de ville ansvare for Gud og være bekjendt for os. Siden naar de tre Aar ere forløbne, skal med vor Lensmands paa vort Slot Agershuus, Superintendentens og Capitels Raad udvælges af Hamers Capitel en god, gudfrygtig, lærd og forstandig Mand, som derefter altid skal opbære, nyde og beholde al forne Communs Rente, og skal han ordineres at gjøre Tjeneste, og did maa søge til Kirken vore Undersaatter der næst hos boendes af Furneses Annex, eftersom tilforn skeet er. Dog skal Presten til Furneses Annex nyde og beholde hans Rente og Rettighed ubeskaaret, og derover Intet deraf forkortes i nogre Maade. Skal og forne Person, som saa udvælges, være Skolemester, og med al som største Flid udi Gudsfrygt, Tugt og gode Lærdomme undervise og optugte de Skolebørn, som der udi Skole gangendes vorder, og af forne Communs Rente, som ham tillagt er, skal han aarligen holde ti fattige Børn, som ellers ingen Hjælp have, til Skole og dem med nødtørftig Underholdning til Klæde og Føde forsørge og i lige Maade udi gode Sæder, Lærdomme og Undervisning opføde. Og skal forne Skolemester udi Hamer have sine Huse og Vaaninge paa de gamle Communs Tomter og nyde og beholde de Ager og Hommelgaarder, som Capitlet der sammesteds tilkommer, saa og den Gaard, som har ligget til Klokken udi Hamer. Skal det og maa være Peblingerne og Skolebørnene udi forne Hamer Skole tilladt at have deres Sognegang over Hedemarken, eftersom Korsdegnen der tilforn havt har. Dog skal Skolemesteren derpaa gjøre en Ordning, hvorlænge de fra Skolen mue forløves, paa det de dermed ikke forsømme og til Unytte fordrive Tiden, udi hvilken de skulle studere og vare deres Lære. Og naar saa Peblingerne eller Skolebørnene blive saa lærde og forfarne, at de kunne sjunge i Kirken, da skal Skolemesteren med Skolebørnene dagligen besøge Domkirken og om Morgenen sjunge nogen Psalmer og

Digitized by Google

Tedeum og om Aftenen ogsaa nogen Psalmer, Hymner og Magnificat, som Superintendenten det efter Ordinantsen og den Skik og Ordning, her udi Riget udi Domkirkerne nu holdes og brugelig er, ordinerendes og befalendes vorder. Sammeledes skal alle Hamers Capitel, baade de, som boe hos Domkirken, og de, der boer der omkring paa Bygden, hvert Aar to Gange, eftersom tilforn sædvanlig været har, komme tilsammen at høre Ægteskabs Sager og anden Capitels Ærinde og Bestillinger og derfor ingen Forsømmelse tage. Dette for:ᵉ ville vi, at herefter saa udi alle Maade fast skal blive holdet, og dersom det i Fremtiden Gud til Ære og Religionen til bedste Bistand og Forfremmelse anderledes og bedre kan forandres og forvandles, skal det være os frit fore, og ville vi os det forbeholdet have. Bedendes og bydendes Superintendenten, som nu er og herefter kommendes vorder, at han hermed har flittig og god Indseende og med Alvor derover holder, saafremt han ikke vil derfor stande til Rette, om nogen Forsømmelse derudinden findes. Fredriksborg 19 April 1572. R. 16. Afskr. III. 15.

Om Kannikedømmer udi Oslo Domkirke.

Fr. II. G. a. v., at os er til Videndes vorden, hvorledes at mange skulle være forlente udi Oslo Domkirke med Kannikedømme og anden Kirkens Rente og ikke residere hos Kirken, ei heller gjøre der nogen Tynge eller Tjeneste, uanseet at de ikke er derfor i nogen Maade privilegeret. Thi have vi Religionen til Forfremmelse det saa skikket og ordineret, hvilket vi og altid alvorligen ville have holdet, at hver som med noget Kannikedømme eller Præbende udi for:ᵉ Oslo Domkirke er forlenet skal herefter holde en Choral, som skal gange udi Skolen og i Lærdommen sig forfremme og at være tilstede udi Kirken at sjunge, saa efter [ofte] Tjeneste er der sammesteds og samme Choral forsørge med nødtørftige Underholdning til Mad og Drikke. Skal og hver, som ikke residerer, have sin Procuratorem hos Domkirken boendes, som hermed skal have flittig Tilsyn, at det saa holdes og fuldkommes. Findes det og at Nogen, som ikke boer og residerer hos Domkirken, herudi er forsømmelige og ikke holder for:ᵉ Choral, eftersom før er rørt, da skulle de residerende Kanniker mue annamme af hans Rente hvert Aar, saa ofte hans Forsømmelse findes, saa meget en Choral et Aar kan holdes med, og det forvende til hans Underholdning til Mad og Drikke. Seer og de Kanni-

Digitized by Google

ker, som boe hos Domkirken med Nogen gjennem Fingre og ikke holder derover, at dette saa i alle Maader, eftersom forne staaer, holdes og fuldkommes, da skulle [de] derfor være pligtig at lide Tiltale og stande til Rette; dog skulle de, som ere uddragne af Riget at studere og have vore Breve at skulle være fri paa nogen Aar, for slig Tynge og Besværing være forskaanet med forne Choral at holde til saalænge den Tid er forløbet, vore Breve, vi dem givet have, formelder. Fredriksborg 20 April 1572. R. 18. Afskr. III. 18.

Med denne Besked har k. Maj. undt og forlenet Paul Hvitfeldt h. Maj.s Slot og Len Agershuus med alle de Len, som der nu tilligger.

Først vil k. Maj. unde Paul Hvitfeldt k. Maj.s Len Trumsen udi Norge liggendes, med Bønder og Tjener og al kongelig Rente og Rettighed, vist og uvist, Intet undertaget, for sin Tjeneste og Umage paa Agershuus, og skal forne Paul Hvitfeldt med forne Len lade sig nøie og ingen Tæring eller Udgift tilskrive k. Maj.' enten paa sit eget Liv eller hvor han reiser udi k. Maj.s Verb og Beskikning, og skal han aarligen lade indføre al Agerhuses Rente med hvis der tilligger til Register, og det alene at komme k. Maj. til Bedste, undtaget den tiende Penge af Uvist, som er alene af Sagefald og Gaardbygselen over Agershuus Len, som Paul Hvitfeldt skal og maa for sig beholde; dog skal dermed saa holdes, at Skriveren skal engang om Aaret fange ham sine Penge, saa at naar k. Maj. fanger 10 Daler af forne Uvisse, da skal forne Paul Hvitfeldt mue fange en Daler af Bondens og ikke af Kongens.

Skal Paul Hvitfeldt have besynderlig Opseende med Skriveren og Skriverstuen og ei tilstede Nogen at gaae derind at drikke eller tilstede, at Skriveren sidder til Slæbe (sic) Drik eller Gjestebud, enten under sig selv eller med Andre, hvormed k. Maj.s Register og Regnskab kunde forsømmes.

Skal Paul Hvitfeldt holde paa Slottet dette efterskrevne Folk og fange paa dem Klæde og Penge, som her efterfølger:

Først 12 hans egne Svende, hver 24 m℔, er 288 m℔, og til forne Karles Klædning 84 Alne Engelst, 84 Alne Deventerst, 68 (48) Alne Sardug og 48 Alne Lærred.
End hans egen Haandskriver, ligesom en af Svendene.
En Kok ligesaa meget.

Digitized by Google

To hans egne Drenge, hver om Aaret 10 Alne Engelst, 10 Alne Deventerst, 8 Alne Sardug, 8 Alne Lærred.

En Stalddreng 6 Alne flamst, 20 m℔.

Item skal Paul Hvitfeldt holde 12 Gerustheste og have til dem Nat og Dag en Tønde Havre; men naar han er udi Lenene, skal ham ikke gives Foring paa Slottet, inden han kommer igjen.

En Slotsfoged skal have om Aaret 40 m℔, 8 Alne Engelst.

Slotsskriveren 40 m℔, 8 Alne Engelst.

En Underskriver, 24 m℔, 6 Alne Engelst.

En Borrekok 18 m℔, 6 Alne flamst.

En Kokkedreng 10 m℔, 3 Alne flamst, 3 Alne Deventerst og 3 Par Sko.

En Brøgere, som og skal bage, 20 m℔, 6 Alne Deventerst, 12 Alne Lærred og 2 Par Sko.

En Brøgersvend, som og skal være Bagersvend, 12 m℔, 6 Alne Lybstgratt, 12 Alne Lærred og 2 Par Sko.

En Reersvend 20 m℔, 6 Alne flamst.

En Kjeldersvend 18 m℔, 6 Alne flamst.

En Smed 24 m℔, 6 Alne Engelst.
En Smedesvend 18 m℔, 6 Alne flamst. } Den Stund Bygning er.

En Bødker, 20 m℔, 6 Alne Engelst.

En Fisker, 18 m℔, 6 Alne flamst.

To Vegtere, hver om Aaret 14 m℔, 6 Alne Deventerst, 6 Alne Vadmel, 20 Alne grovt Lærred, 3 Par Sko.

En Fadeburskvinde, 20 m℔.

En Portner 18 m℔, 6 Alne flamst.

4 Portholder 12 m℔, 6 Alne flamst.

8 Bøsseskytter, hver om Aaret 24 m℔, 6 Alne Engelst.

4 Baadsmænd, den Stund Bygningen varer, hver 30 m℔.

4 Slède Drenge, den Stund Bygningen varer, hver 10 m℔.

En Melkedeie udi Ladegaarden for Slottet 16 m℔.

En Pige hos hende 10 m℔.

Udi Ladegaarden paa Øen en Tilsynskarl 20 m℔, som og selv skal tærske og avle.

En Kvinde eller Pige, som skal vare Kvæget, 10 m℔.

Bygmesteren selv anden til Øl og Mad.

Fogderne udi Lenene ere 12, og skal hver om Aaret mue fange 20 m℔ og 6 Alne Engelst.

Digitized by Google

Kost og Fetalie paa for^ne 72 Personer:

Meel og Brød	19½ Læster	Regnet 12 Tdr. i Læsten.
Malt og Øl	28 Læster 3 Tdr.	
Humle	7½ Sk℔ 6 L℔.	
Kjød	144 Kropper.	
Faarekroppe	576.	
Smør	1½ Læst 1 Td. 1½ Fr.	
Tørfisk	156 Voger.	
Sild	6 Læster 4½ Td.	
Saltfisk	4 Læster 1½ Td.	
Gryn	2 Læster 3 Tdr.	
Erter	2 Læster 3 Tdr.	
Løenborg Salt	2 Tdr.	
Skost [skotsk] Salt . .	6 Tdr.	
Eddike	6 Tdr.	

Over denne Fetalie til for^ne 72 Personer skal Paul Hvitfeldt Intet lade forspise. Men dersom Noget over bliver og mere kan forstrække sig, det skal komme k. Maj. til Bedste efter godt Regnskab.

End er Paul Hvitfeldt undt og tilladt at mue fange til sit eget Bøer [Bord]:

Tystmel	23 Tdr.
Flesk	100 Sider.
Høns	300 og Æg kjøbes efter Leiligheden.
Aal	1½ Td.
Lax	3 Tdr.
Rav	50.
Rekling	6 Kipper.
Makrel	2 Tdr.
Findske Gjedder . . .	300.
Tør Kabeloug	4 Vorde.
Hvitting	500.
Flynder	500.
Sund og Mave	2 Voger.
Siellspeck [Selspek] . .	8.

Talg at støbe Lys af skal han have 5 Tdr. smeltet Talg.
Salt at salte Kjød og Fisk med skal indskrives udi k. Maj. Regnskab.

Hvad Bekostninge, som gjøres om Aaret med Regnskabet og Penninge nøer [ned] at føre eller ellers udi andre Maade, som Noget er paa k. Maj.s Vegne at udrette, skal og udi Regnskabet indskrives.

Digitized by Google

Over denne for^{. ne} Beskydt [Besked] og Genant skal Alt, hvis som udi Lenene eller udi Ladegaardene falde kunde, det være sig Thole [Told], Sitze [Sise] eller anden Rettighed, saavel af det som indføres, som udføres, vist eller uvist, ihvad det helst er eller nævnes kan, Intet undertaget, uden saameget Hø og Strøelse af Ladegaarden, han til hans Heste fornøden har, skal komme k. Maj. alene til Bedste og føres til Regnskab.

Sammeledes skal alt det Vrag, som strander under Lenene, komme k. Maj. til Fordeel; desligeste vil k. Maj. sig og forbeholdet have alle Sagkvernerne, og hvad Fordeel deraf komme kan at være k. Maj. fri.

Og skal Paul Hvitfeldt til hver St. Hans Dag Midtsommer lade tilskrive og slutte Slotsregnskab, og da dermed nedskikke Slotsskriveren, og hvis Penninge eller andet, han af samme Regnskab skyldig bliver, da at levere fra sig med Regnskabet, saa det er her nede, Penninge og Regnskab, til St. Hans Dags Tide.

Skal Paul Hvitfeldt holde udi Maanedspenge 4 Rader Knegte, som skulle være paa Slottet og gives hver om Maaneden 5 Gl[n] [Gylden], og hvis Fetalie dem gives af Slottet, skal dem anslaaes og afkortes udi deres Besoldning efter den Taxt, for[ne] Paul Hvitfeldt derpaa er overantvordet. Og dersom nogen af de Knegte, nu der ved Slottet, ikke ville tjene for den Besked, da skal Paul Hvitfeldt nu forlove dem og tage andre udi Steden. Og dersom han kan holde Slottet med mindre end med fire Rader, skal han have Magt at formindske Tallet, eftersom Leiligheden fordrer og k. Maj. kan være tjent med.

Skal Paul Hvitfeldt have god Opseende, at der holdes gode tro Karle til Fogder, som kunde hver udi sit Fogderi indkræve k. Maj.s Landskyld, visse og uvisse Rente, og ikke forsømme k. Maj.s Ret og Rettighed der udi Lenene. Og skulle Fogderne blive udi Lenet, til de foraarsages at drage ind enten efter Paul Hvitfeldts Skrivelse eller for andre mærkelige Aarsagers Skyld. Og ingen Handel eller Vandel skulle de mue bruge, imeden de ere ugifte og holde ikke Huus, men lade sig nøie med deres Besolding. Er nogen af dem gifte eller holde Huus, skulle de og ikke mue kjøbe uden til deres Huses Ophold og aldeles Intet til Forprang at sælge eller kjøbe. Og dersom nogen Klage kommer for ham paa Fogderne, skal han dem til tilbørlig Tid lade indstevne; findes da, at de have gjort Uret og imod Loven

Digitized by Google

og Borgernes Privileger, da skal han ikke tilstede dem at være Fogder, men dem afsætte og andre gode Karle udi deres Sted tilskikke. Skulle forne Fogder udi de Sager, de have at gjøre med Bonden, tage dennem [Dom] for dem og ikke pludselig overfalde Bønderne. Og efterdi Fogderne skulle stedse være udi Lenene, skulle de herefter have hver en fri Fogedgaard udi samme Fogderi at boe paa og have sin Underholdning af, paa det de ikke skulle besværge Bønderne eller og unytteligen forkomme og forfuore k. Maj.s Gjesteri. Have de Noget med Bønderne at gjøre eller udrette eller deres Ærinde falder der frem udi k. Maj.s eller Lensmandens Bestilning, maa de fange Øl og Mad til Nødtørftighed, hvis Bonden har udi Huset, og ikke lægge Tønden paa Stol eller gjøre Gjestebud. Og naar de komme ind til Slottet, skal Lensmanden strax lade dem faae deres Afsked og at skynde sig udi Lenet igjen.

Hvis Konningens Kjøb, som kan kjøbes der udi Lenet efter Loven, skal komme k. Maj. alene til Bedste og det ved klare Register af Fogderne indføres udi Skrivestuen. De skulle og for et skjelligt Værd kjøbe k. Maj. al Los og Maard tilgode.

Sammeledes skal han oppebære al Tienden af al Oslo Stift og Hamer Stift, sammeledes af de Prestegjeld udi Stavanger Stift, som under Slottet ligger, og hvert Aar for sig udhyre Tienden det allerdyreste muligt er, saa at hvem mest vil give skal den beholde. Og skulle Ridefogderne herefter udrette alle deslige Sager baade med Tienden og Andet og dermed alle de Hoffmændtz Prouister udi Agershuus Len at være afskaffet. Skal og forne Paul Hvitfeldts Fogder optegne hver Hovedkirke og hver Annex, desligeste hvor meget hver Bonde tiender, paa det der maa tiendes retfærdeligen, saa at k. Maj. og Kirken skeer, hvad Ret er. Er der noger Sogne, som give Korn til Afgift, da skal Fogden ikke afhænde sligt Korn for andre Vare, førend han ved sin Skrivelse lader Lensmanden eller Slotsskriveren vide, hvor meget det er, og han fanger Besked igjen, om det gjøres Behov paa Slottet eller ei. Dog er ikke hermed ment Kirkens Part og egen Indkomst, men den skal komme ti Klirkens Nytte, Gavn og Bygning.

Skal og forne Paul Hvitfeldt have Befaling over Prester og Prestesager og med dem efter Ordinantsens Lydelse, som om Religionen er udgivet, og efter Superintendentens Raad at lade handle, dog ikke videre end efter hver hans Gjerning, og for

Digitized by Google

hvis geistlige Rente og Rettighed der falder-udi lige Maade at gjøre k. Maj. Regnskab fore.

Og skal Paul Hvitfeldt holde paa sin Genant til Øl og Mad 4 gode Karle til Fiskere, som kunde bruges om Aaret til Sildefiskende, Makrelfiskende, Torskefiskende og andensteds udi Fiskende, hvor fornøden er, og han kan ramme k. Maj. med til den Tæring, der falder, paa det man ikke skulle kjøbe Fisk. Og hvis de Fiske mere forslaaer, skal sælges k. Maj. til Bedste og føres til Regnskab, men Fiskernes Løn og al anden Bekostning paa Baade og deres Tilbehøring med Fiskeredskab og hvis der kan paagaae, skulle de have af Skriverstuen og det indskrives udi k. Maj.s Regnskab.

Og endog Skriverne og Fogderne ere k. Maj. med Ed forpligt, skulle de ligevel udi alt det, som kan komme k. Maj. til Tjeneste og Gavn, være hans k. Maj.s Lensmand Paul Hvitfeldt hørig og lydig og udi alle Maade vide at ramme k. Maj.s Gavn og Fordeel.

Skal ikke heller for^{ne} Paul Hvitfeldt kjøbslaae eller bytte sig Odels Gods til af Bønderne, ikke heller tilstede, at andre af Adelen, som have Len udi Agershuus Len, kjøbslaaer eller bytter sig Adels Gods til med de Bønder under dem bosiddendes ere, uden det skeer med k. Maj.s naadigste Villie og Forlov.

Af alle de smaa Len, som ligger udi Agershuus Len, ihvem dem have og dermed forlent ere, skulle de ikke have uden visse Renten, Leding, Gjesteriet og Gaardbyxelen; men Sagefaldet skal de gjøre Paul Hvitfeldt Regnskab for paa k. Maj.s Vegne, og deraf skulle de beholde den tiende Penge. Al Tienden udi for^{ne} Len skal Paul Hvitfeldt paa k. Maj. Vegne lade annamme, og Bønderne der udi Lenet skulle ham den føre hvor de tilsiges. Al Konnings Kjøb udi for^{ne} Len skal Paul Hvitfeldt lade kjøbe paa k. Maj.s Vegne, synderlig Los, Maard og Sagtømmer, og skal k. Maj. egne Sager først forsørges, førend de andre maa kjøbe. Men Adelen og Odelsmænd skulle ikke kjøbe Sagtømmer af k. Maj.s, Kronens, Stigtens, Klosters, Presternes og Kirkens Bønder, men det lade hugge udi deres egne Skove. Og hvis han Bønderne udi for^{ne} Len paa k. Maj.s Vegne tilsiger, skulle de være ham hørig, lydig og fuldactige. Dersom han og begjerer Sagdeler eller Tømmer af Nogen tilkjøbs paa k. Maj.s Vegne, skulle de ham dem for et skjelligt Værd sælge. Og hvis Fordeel deraf falder, skal alene komme k. Maj. til Bedste. Og

Digitized by Google

skal Ingen, som har geistlige eller verdslige Len, bruge mere af Konningens Skov end til deres Huses Ophold uden k. Maj.s synderlig Forlov; skal og al Told og Vrag udi forne smaa Len paa k. Maj.s Vegne annammes og føres til Regnskab.

Hvis andre Len der ligger, som af Arilds Tid ikke har havt Gjesteri og Leding af deres Bønder, skulle de ikke heller herefter have, men blive ved Agershuus.

Skal og forne Paul Hvitfeldt lade hugge Master, Spærre, Letter, tyndt Tømmer, Skibstømmer og andet godt Tømmer, som de veed k. Maj. gavnligt er og kan bruges for Kjøbenhavn eller andensteds, og det lade føre paa Ladestederne udi alle Havnene, paa det k. Maj.s Skibe kunne bekomme deres Ladninge, naar de derefter komme, og ikke forsømmes eller unytteligen opholdes.

Og efterdi udi Agershuus Len besynderlige findes altfor store Indbyxler, som Almuen udgiver hvert tredie Aar, og de derover meget forarmes, og det fast mere af k. Maj.s Lensmænd end af Andre skeet er, skal herefter dermed saa holdes, at hverken k. Maj.s Lensmænd eller andre Geistlige eller Verdslige skal tage mere end en Daler af hver andet Punds Rente eller og en Ko eller to Daler af tre Punds Rente, og dermed skal Almuen hvert tredie Aar være forskaanet.

Denne efterskrne (sic) Skik vil k. Maj. paa hans Maj.s Slot Agershuus have holdet. etc. [Udateret]. R. 19. Afskr. III. 19.

Til Capitel udi Oslo.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelig hæderlig Capitel udi Oslo Domkirke har ladet berette for os, hvorledes at Domkirken der sammesteds af Fienderne er afbrændt, og Hvælvningen nu stander paa Støtter, og uden han snart fanger Hjælp, da falder han slet med Alle ned, og de der hos Domkirken residerendes ere formue ikke at bygge og færdiggjøre forne Kirke uden de fange dertil nogen Hjælp, da paa det at forne Oslo Domkirke igjen kan blive opbygt med Tag, Hvælvning og Andet, som Behov gjøres, have vi undt og tilladt, at Kirkeværgerne til forne Domkirke herefter aarligen mue lade opbære Halvparten af Kirkens Part af Tienden af alle de Landskirker over alt Oslo Stigt, som ikke findes at være bygfalden eller at være fornøden at forbygges, og samme halve Part af forne Kirkernes Tiende at nyde og bruge til Domkirkens-Bygnings Behov, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, og skulle forne Kirkeværgerne være pligtige aarligen for forne Tiende at gjøre Capitlet med Superin-

Digitized by Google

tendenten Rede og klart Regnskab, som for anden Domkirkens aarlig Indkomst, og de at være pligtige at have god Opseende, at forne Tiende bruges og forvendes til Domkirkens Bygning og til intet Andet. Fredriksborg 29 April 1572. R. 25. Afskr. III. 26.

Mester Thure Hummer, Kannik udi Hamer Domkirke, fik Brev paa at maatte bekomme det Vikarie, som ligger til St. Jørgens Altar udi forne Hamer Domkirke, og Mester Thorben Olssøn nu udi Værge har, dersom han forne Mester Thorben Olssøns Død overlevendes vorder. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 29 April 1572. R. 26. Afskr. III. 27.

Til Capitel udi Oslo og Hamer Domkirke.

Fr. II. Hilse Eder os elskelig, hæderlig Capitel udi Oslo og Hamer Domkirker med Gud og vor Naade. Vider, at os elskelig, hæderlig og høilærde Mand Mester Frants Berg, Superintendent udi forne Oslo og Hamer Stigter, har underdanigst ladet givet os tilkjende, hvorledes han for hans Alderdom og Skrøbelighed nu længer alenè og uden en Medhjælper ikke kan paa hans Embedes Vegne forestaae forne tvende Stigter, og derfor begjeret, at ham maatte tilforordineres en god, forstandig, lærd Mand, som ham kunde hjælpe Kirkerne der udi Stigterne at visitere, og udi andre Maade hans Superintendentes Befaling at fuldføre og udrette, da paa det at udi saa Maade Intet udi Religionens Sager skulle blive forsømmet, men at Alting udi forne Stigter saa meget des bedre og med større Flid kunde bestilles, bede vi Eder og byder, at I med det allerførste paa beleilig Tid Eder forsamler, tagendes til Eder nogre af de lærdeste og forstandigste Prestemænd udi begge Stigterne, og med dem grandgiveligen og med al som største Flid denne Leilighed overveier og siden med forne Mester Frants Bergs Bevilling og Samtykke udvælger og tilnævner en god, gudfrygtig, lærd og forstandig Mand, som duelig og bekvem er at hjælpe forne Mester Frants Berg udi hans Befaling og at visitere de Kirker udi forne Oslo og Hamer Stigter, som længst fra Handen ere beliggende, og i andre Maade hjælpe og fordre de Religions Sager, som forne Mester Frants Berg er befalet, dog skal han uden forne Mester Frants's Befaling og Samtykke aldeles Intet ordinere eller skikke udi nogen Religions Sager. Og naar I samme Person udvalgt have, at I da det skriftligen lader os formelde; siden ville vi med vort Brev ham befale samme Bestilling at skulle antage sig lade være befalet, og derudi lade sig bruge.

Digitized by Google

Hermed skeer vor Vilje og alvorlige Mening. Fredriksborg 29 April 1572. R. 27. Afskr. III. 28.

Mogens Baardssøn fik Brev paa det Altere Gods, som ligger til St. Nicolai og St. Michaelis Altere udi Hamer Domkirke, og hans Fader Hr. Baard Rolfssøn sidst i Værge havde. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 29 April 1572. R. 27. Afskr. III. 29.

Til Slotstjenere, Krigsfolk og Andre paa Baahuus.

Fr. II. Hilse Eder alle Slotstjenere, Krigsfolk og Andre paa vort Slot Baahuus med Gud og vor Naade. Vider, at vi nu have befalet os elskelige Peder Gyldenstjerne, vor Mand og Tjener, forne vort Slot Baahuus; thi bede vi Eder Alle og hver særdeles byde, at I retter Eder efter strax at sige ham paa vore Vegne Eders Tjeneste og at være ham hørig, lydig og følgagtig udi Alt, hvis han Eder paa vore Vegne tilsigendes og befalendes vorder, og Eder udi alle Maade skikker og forholder som ærlige og tro Tjenere bør at gjøre og vel anstaaer; han skal igjen til gode Rede lade give Eder Eders Besoldning, som I fortjenendes vorder og med Rette tilkommer, saa at I med Billighed ikke skulle have Eder at beklage. Fredriksborg 5 Mai 1572. T. 11. Afskr. IV. 573.

Til Christen Munk.

Fr. II. G. a. v., at vi have befalet os elskelige Christen Munk, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Aakjer, at skulle til Ende forfølge alle de Sager, han udi Agershuus Len har begyndt og forfulgt, og hertil ikke fulddrevet er. Og derfor skal han gjøre os god Rede og Regnskab; thi bede vi og byde Rigens Kansler udi vort Rige Norge, Lagmændene Søndenfjelds og Borgemester og Raadmænd udi vor Kjøbstad Oslo, at I retter Eder efter til St. Hans Dag Midtsommer førstkommendes for Eder i Rette at stevne hvis Sager, forne Christen Munk der har at forfølge, og endeligen uden videre Forhaling eller Opsættelse forhjælper ham eller hans Fuldmægtige derudinden, saa meget Lov og Ret er. Fredriksborg 5 Mai 1572. R. 28. Afskr. III. 29.

Christen Munk, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Aakjer, fik Brev paa Kronens Gaard Huseby, udi Lier liggendes, kvit og fri, dog saa at han derimod skal forsørge vor Stod, Foler og Føl for vort Slot Aakjer med nød-

Digitized by Google

tørftig Foder. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 5 Mai 1572. R. 28. Afskr. III. 30.

Christopher Bøsseskytter fik Brev paa Kronens Gaard Baston, udi Agershuus Len liggendes, skylder aarligen et Pund, kvit og fri, dog saa at han skal være Kongen huld og tro og lade sig bruge paa vort Slot Agershuus for en Arkelimester, naar og saa ofte Behov gjøres og vor Lensmand der sammesteds ham tilsiger, og sig i alle Maade ærligen og troligen bevise. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 5 Mai 1572. R. 29. Afskr. III. 31.

En Fortegnelse paa hvis kong. Maj. har befalet Paul Hvitfeldt at skulle udrette paa hans Naades Vegne udi Norge, nu han did heden bliver affærdiget.

Først skal Paul Hvitfeldt være Statholder udi Norge, og have vi derfor medgivet ham vort aabne Brev til alle vore Undersaatter, Lensmænd og andre, at de skulle være ham hørige og lydige udi Alt, hvis han dem paa vore Vegne tilsigendes og befalendes vorder. Og skal han hvert Aar besøge de Lagthing til Oslo, Bergen og Throndhjem og der med Lagmænd, Lagrettesmænd, Borgemester og Raad sidde Dom, høre Sager efter gammel Sædvane og have god, flittig Opseende med, at hver Mand, den Fattige saavel som den Rige, vederfares saameget som Norges Lov og Ret, og paa alle Sager, som lovligen blive stevnet, endeligen dømmendes uden videre Skudsmaal eller Opsættelse. — Dersom nogen vore Undersaatter udi nogen vore Len have sig over vore Lensmænd eller deres Fogder at beklage og ham derom besøgendes vorder, da skal han være forpligt at give Stevninge over dem, paa hvilke de klage, og siden tage de Lagmænd, som ere næst tilstede, til sig og dømme dem imellem, hjælpendes begge Parterne hvad Norges Lov og Ret er. — Skal han og have flittig Indseende med, at ingen af Lensmændenes Fogder udsuer og beskatter nogen vore Undersaatter eller paalægger dem nogen nye usædvanlig Besværinge. — Sammeledes skal han sig og lade være befalet og paalagt at bestille og forskaffe, at al vor Rente, som der udi Riget oppebæres, aarligen til rette betimelig Tid udkommer, og Lensmændenes Skrivere til samme bestemte Tid og med deres Regnskab fremkomme det uden videre Forhaling at forklare. — Udi lige Maade skal han og have flittig Indseende med, at Altingest med Religionen der udi Riget skikkeligen og ordentligen holdes

Digitized by Google

efter Ordinantsens Lydelse, og at Superintendenterne aarligen fuldgjøre deres Befaling med Visitats og udi andre Maade, saa Guds Tjeneste forfremmes og Intet dermed bliver forsømmet. Skal han og grangiveligen lade forfare og lade udspørge, om noget Gods er kommen fra Kronen eller jordegne Bønder, eller udi andre Maade, som os og Kronen kan være til Skade, enten at Lensmændene sig det have tilbyttet eller og de eller andre det udi andre Maade bekommet have, og det paa klare Register optegne med hvad Besked de dem det have tilhævdet og samme Fortegnelse os selv tilskikke, saa vi noksom Leiligheden deraf kan forfare, og skal han det strax igjen uden videre Befaling efter Norges Lov inddele, saa det igjen kunde komme under Kronen. — Skal han og ikke bruge nogen Kjømandshandel og Vandel, vore Undersaatter til Skade udi nogre Maade. — Og efterdi vi have tillagt ham hans aarlige Besolding og Underholding, da skal han sig dermed lade beneyge, og ikke derunder bruge nogen anden Fordeel. Han skal og ikke udi nogen Sager eller anden Handel, som paa vore Vegne skal udrettes, tage nogen Skjenk eller Gave, ikke heller ansee Gunst, Vild, Venskab, Had eller Vrede, men aleneste have Gud og Retfærdighed for Øine og udi alle Maader være os, vore Riger og Lande huld og tro, vort Gavn og Bedste af hans yderste Formue vide, ramme og befordre og vor Skade saa meget ham mest muligt er hindre og afvende. Fredriksborg 10 Mai 1572. T. 12. Afskr. IV. 573.

Til alle Undersaatterne udi Norge.

Fr. II. Hilse Eder alle vore kjære, troe Undersaatter, Riddermændsmænd, Fogder, Embedsmænd, Provster, Prester, Kjøbstædsmænd, Bønder og menige Almue, som bygge og boe over alt vort Rige Norge, med Gud og vor Naade. Vider, at vi have betroet, tilskikket og forordineret os elskelige Paul Hvitfeldt, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Agershuus, at være vor Statholder over alt forne vort Rige Norge og der udi vor FraværelseAlting paa vore Vegne at bestille og udrette, saa og at hjælpe hver Mand, fattig og rig, udi deres retfærdige Sager hvad Lov og Ret er, eftersom den Instrux, vi ham beseglet og underskrevet medgivet har, ydermere udviser og indeholder; thi bede vi Eder Alle og hver særdeles strengeligen byde, at I retter Eder efter at være forne Paul Hvitfeldt hørige, lydige og følgagtige udi Alt, hvis han Eder paa vore Vegne tilsigendes

Digitized by Google

og befalendes vorder, ligerviis som vi selv personligen tilstede vare, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Han skal holde Eder Alle ved Lov, Skjel og Ret og Ingen af Eder tilstede at uforrettes imod Norges Lov udi nogen Maade. Fredriksborg 11 Mai 1572. T. 13. Afskr. IV. 574.

Til Paul Hvitfeldt.

Vid, at vi nu skikke dig her hos indelukt nogle Artikler, som os elskelig, hæderlig Capitel udi Stavanger Domkirke og Superintendenten der sammesteds os har ladet overantvorde, bedendes dig og ville, at du samme Artikler overlæser, Leiligheden derom forfarer, og at du siden paa vore Vegne gjør en Skik og Forordning, hvorledes dermed holdes skal, saa at Altingest ganger christeligen, ligeligen og ret til, og det saa endeligen forhandler, at ingen videre Klagemaal derom for os kommendes vorder. Fredriksborg 11 Mai 1572. T. 14. Afskr. IV. 575.

Til Mads Skeel.

Vid, at vi have undt og forlenet os elskelige Paul Hvitfeldt, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Agershuus, vor Mand og Tjener, vort og Norges Krones Len, Tromsø Sogn udi Nordlandene liggendes, med Bønder, Tjenere og al anden Rente og Tilliggelse, som du nu udi Værge har; thi bede vi dig og ville, at du strax ubehindret lader ham følge for^{ne} Tromsø Sogn, og dersom du noget har oppebaaret af Bønderne, der paa boendes er, at du da igjen lader overantvorde det for^{ne} Paul Hvitfeldt, og ingen Forfang gjør ham derpaa udi nogre Maade. Fredriksborg 11 Mai 1572. T. 14. Afskr. IV. 575.

Paul Hvitfeldt, Statholder udi Norge og Embedsmand paa vort Slot Agershuus, fik Forleningsbrev paa Tromsø Sogn udi Nordlandene, som Mads Skeel nu udi Værge har, kvit og fri, til saalænge vi derom anderledes tilsigendes vorder. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 11 Mai 1572. R. 29. Afskr. III. 31.

Udi lige Maade fik Paul Hvitfeldt Følgebrev til Bønderne over al Tromsø Sogn. Fredriksborg die et anno ut supra. R. 30. Afskr. III. 32.

Til Paul Hvitfeldt.

Vid, at vi have befalet os elskelige Christen Munk at skulle den Stund, han var Lensmand paa vort Slot Agershuus, bestille til vort Behov noget Bygningstømmer og Sagdeler, hvil-

Digitized by Google

ket ikke endnu er fremkommet, og han giver tilkjende, at største Parten skal ligge tilrede; thi bede vi dig og ville, at du retter dig efter at annamme af forne Christen Munk hvis Bygningstømmer, Deler og Sagtømmer, som saa til vort Behov bestillet er, og derpaa giver ham din Kvittants og siden forskaffer det saa, at saa mange Deler, som allerede ikke skaaret er, at de skjæres med det allerførste, saa at forne Tømmer og Deler maa ligge tilstede, at naar Skibe derefter skikkes, vi det da strax kunne bekomme. Fredriksborg 15 Mai 1572. T. 14. Afskr. IV. 575.

Til Vincents Juel.

Vid, at os elskelige hæderlig og høilærd Mand Mester Jørgen Erikssøn, Superintendent udi Stavanger Stift, har ladet give os tilkjende, hvorledes Lagmanden udi Stavanger, Christopher Nilssøn ved Navn, skal forholde ham en Gaard for, kaldes Digerdal, med en Part udi et Laxefiskende, som vi ham til hans og hans Efterkommeres Superintendenters Underholdning udi Stavanger Stift undt og tillagt have; thi bede vi dig og ville, at du strax uden al videre Forhaling tilsiger og alvorligen befaler forne Christopher Nilssøn, at han tiltænker at aftræde forne Gaard Digerdal med forne Laxefiskende, og ubehindret lader følge det forne Mester Jørgen Erikssøn og Gaarden med sin Bygning efter Loven fra sig overantvorder, desligeste at du det saa forskaffer, at han efter uvillige Dannemænds Sigelse gjør forne Mester Jørgen Erikssøn Skjel og Fyldest for hvis han af forne Gaard og Fiskeri har oppebaaret, saa og at forne Lagmand betaler og fornøier ham hvad Skade og Forsømmelse han deraf havt har, at han ham forne Gaard og Laxefiskende forholdet har, siden vort Brev, vi ham derpaa givet har, er blevet forkyndet. Fredriksborg 16 Mai 1572. T. 14. Afskr. IV. 575.

Til Paul Hvitfeldt.

Vid, at eftersom vi nogen Tid siden, udi vor Skrivelse indelukt, have tilskikket dig nogne Artikler, som os elskelig, hæderlig og høilærd Mand Mester Jørgen Erikssøn, Superintendent udi Stavanger Stift, til os havde ladet overantvorde om nogen Mangler og Besværinge, som han har fundet for sig udi Stavanger Stift, at du derom skulde al Leiligheden forfare, og det siden saa forhandle, at Altingest dermed maatte christeligen, lideligen og ret tilgange, saa skikke vi dig endnu og derhos til Overflod Superintendentens eget Brev, han os derom har tilskrevet, at du deraf kunde forfare, hvor sig med Alting begiver, og som han giver

Digitized by Google

tilkjende, at naar nogen bliver forlent med vort og Kronens Gods med al kongelig Rettighed etc., og da findes nogen geistlige Personer, der have Part udi nogen Gaarde eller Gods af det, ham forlenet er, tager og oppebærer han al Renten, baade vort og Kronens saa og det, de Geistlige tilhører med Rette, hvilket ikke Ret er, da bede vi dig og ville, at du dermed har Indseende og det saa forskaffer, at hvad Capitlet og de Geistlige med Rette tilhører eller og Kirketjenere af os er med forlent, de det beholde ubeskaaret, og at ingen Forfang dem derpaa gjøres i nogen Maade. Og efterdi Kirketjenere og Skoletjenere udi Stavanger ingen Løn fanger af Byen og ikke heller har Vaaninger at boe udi, at du derfor gjør derpaa en Forordning, at de med Residentser og Boliger blive forsørgede saa og blive forvisset hvad de aarligen skulle have af Byen til Underholdning. Sammeledes efterdi der findes nogen Landsprester, som med Præbender udi Stavanger Capitel er forlente og ingen Tjeneste eller Tynge gjør ei heller residere hos Domkirken, og ikke heller er der duelige og bekvemme til, ville vi, at du det saa forskaffer, at de kommer af med samme Præbender, og Andre mue dermed blive forlente, som kunde tjene Gud og Religionen og residere hos Domkirken og der gjøre Tynge og Tjeneste, som det sig bør. Og hvilke, som saa med samme Præbender skal forlenes, de skulle lade os besøge, da ville vi dem derpaa meddele vore Breve. Som og gives tilkjende, at en Part af Presterne der udi Stiftet understaae dem at overgive deres rette Prestegaarde og bosætte dem paa andre Gaarde, derover mange Prestegaarde forfalde og blive plat øde, da ville vi, at du gjør en endelig Forordning, at hver Prest paa Landet skal boe og residere paa sin rette Prestegaard og den bygge og ved Magt holde, saafremt han ikke vil have forbrudt hans Sogn, og dertilmed betale hvad Skade og Forsømmelse, som findes paa Prestegaarden, og at du Altingest saa skikker og forordinerer, at det ganger ordentligen, ligeligen og ret til, eftersom du med Superintendenten selv ydermere kan være tileens, saa at derover ikke skal komme videre Klagemaal for os. Hvad som er anrørendes den Gaard Digerdal og det Laxefiskende derom have vi tilskrevet Vincents Juel, at han skal tilsige Lagmanden af Stavanger, at han skal lade Superintendenten følge og ingen Hinder gjøre ham derpaa og oprette ham hans Skade; at du derover holder, at det og saa skeer. Fredriksborg 16 Mai 1572. T. 15. Afskr. IV. 576.

Digitized by Google

Til Paul Hvitfeldt.

Vid, at vi forfare, at Biskopsgaarden udi Oslo, hvorudi Superintendenten hertil har havt hans Bolig, er bleven afbrændt og der nu er ingen Værelse til Superintendenten. Thi bede vi dig og ville, at du strax paa vor Omkostning lader bygge og færdig gjøre Superintendentens Residents, saa han der kan fange en god og bekvem Vaaning og Værelse, og tag der ingen Forsømmelse for. Fredriksborg 20 Mai 1572. T. 16. Afskr. IV. 577.

Til Paul Hvitfeldt, Mester Frants Berg, Superintendent i Oslo og Hamer Stift, og Capitlet i Oslo Domkirke.

Vider, at som nogen Tid siden er bevilget og tilladt, at hvis Communes Gods og Rente, som hørte til Hamer Domkirke og Capitel, maatte af Oslo Capitel opbæres til Oslo Domkirkes Bygnings Behov, og vi nu have gjort derpaa den Skik, at forne Rente igjen skal komme til Hamer Capitel og der opbæres efter den Forordning, vi derom have ladet forfatte, da paa det vi kunne komme udi ret Forfaring, hvor heden forne Communes Rente er heden kommet, og hvortil det er forvendt den Stund, det har ligget til Oslo Domkirke, bede vi Eder og ville, at I strax med det allerførste kalder for Eder Kirkeværgerne til Oslo Domkirke eller hvem forne Communes Rente oppebaaret har, og hører og forfarer af dem klart Regnskab, hvor forne Rente er blevet, om den er kommen Domkirken til Bedste eller ei. Og dersom det befindes, at det til anden Brug end til Kirkens Bygning er forvendt, at I da lader tiltale dem, det opbaaret har, og af dem det uddeler, og siden gjør den Forordning, at det maa komme Kirken til Bedste. Fredriksborg 20 Mai 1572. T. 17. Afskr. IV. 577.

Alexander Gillisch fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at os elskelige Alexander Gillisch af Stralsund maa herefter lade besøge det norske Sildefiskende nordenfor vor Kjøbstad Marstrand og der bruge hans Handel med Sild at lade salte lige ved vore egne Undersaatter og andre, som besøge samme Fiskende, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder; dog saa at han deraf skal udgive til os og Kronen hvis Told og Rettighed, som os med Rette tilkommer og

Digitized by Google

som andre Fremmede udgive. Cum. inhib. sol. Fredriksborg 20 Mai 1572. R. 30. Afskr. III. 32.

Til Borgemester og Raadmænd udi Bergen.

Vider, at os elskelige Borgemester og Raadmænd til Lybek har ladet give os tilkjende, hvorledes at Pundervegten der udi Byen ikke skal være saa ret, som det sig burde, og at deres Medborgere, som der bruge deres Handel, dem derudinden besvære, og mene de det at være imod den Reces, som blev opret til Odense, thi bede vi Eder og alvorligen befale, at I med det Første forfarer derom al Leiligheden, og dersom findes, at samme Vegt ikke er saa ret, som det sig bør, at I da denne lader forandre og har Indseende med, at Intet gjøres imod forne Reces. Sammeledes beklage de, at I ikke ville tilstede dem paa Bryggen at mue holde en Skrumager, som de hertil gjort have, men ville trænge ham til at skulle boe der i Byen hos Eder og at skulle være Byen med Ed og Forpligt undergiven; da efterdi forne Skrumager er ugift og ikke tilsinds sig der at ville nedsætte, og der nu paa denne Tid ikke skal være flere paa det Embede end han alene, bede vi Eder og ville, at I tilsteder dem at holde forne Skrumager ubehindret til saalænge I selv kunne fange en eller flere, som ere duelig og gode paa samme Embede, og han efter Eders Begjering at være Byen med Ed forpligt og hos Eder at blive boendes, og vi Altingest dermed forhandler, at Intet gjøres imod forne Reces, udi Odense gjort er. Fredriksborg 23 Mai 1572. T. 17. Afskr. IV. 578.

Til Vincents Juel.

Vid, at vi have undt og givet til Hospitalet der udi Bergen det Inventarium udi Halsnø Kloster, som os tilkommer; thi bede vi dig og ville, at du forne Inventarium lader annamme af os elskelige Erik Valkendorfs, vor Mand og Tjeners, Foged der sammesteds og det overantvorde ind udi Hospitalet de Fattiges Forstander der sammesteds tilhænde. Kjøbenhavn 10 Juni 1572. T. 18. Afskr. IV. 578.

Til Erik Munk.

Vid, at vi have forfaret af din Skrivelse, som du vor Hovmester os elskelige Peder Oxe tilskrevet har, hvorledes den Skotte, ved Navn Thomes Henrikssøn der udi vort Rige Norge sig har forholdet, saa og hvad Modvillighed han der har øvet og sig understander dig at ville overfalde og udi andre

Digitized by Google

Maade sig utilbørlig Handel foretaget, hvorfor du har ladet samme Thomes Henrikssøn stille for Rette, og han med hans medhavendes Folk er dømt udi vor Naade og Unaade, da efterdi os synes den Dom ikke noksom at være, saa man deraf kan forstaae, hvad samme Skottes og hans Anhængeres Straf bør at være, bede vi dig og ville, at du igjen lader stille ham udi Rette for Lagmændene og Lagrettesmændene saa og for Capitainer Skibs og Krigsfolk saa mange der tilstede ere, og af dem tager en endelig Dom over forne Thomes Henrikssøn og hans medhavendes Folk, og hvad Dommen dem tilkjender, at du det strax uden al Forhaling lader dem vederfares. Kjøbenhavn 15 Juni 1572. T. 18. Afskr. IV. 579.

Jens Christenssøn fik Expectansbrev paa det første Kannikedømme, som vaccerer udi Bergen Domkirke. Kjøbenhavn 15 Juni 1572. R. 30. Afskr. III. 32.

Om Wterbye (Ytterby) Sogn.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi ere komne udi Forfaring, hvorledes at Sognepresten udi vor Kjøbstad Kongelf skal have en ringe Underholdning, og at udi næste forgangen Feide skal ham være fra kommet et Sogn kaldes Vterbye Sogn, som Capellanen paa vort Slot Baahuus har fanget, uanseendes, at det altid tilforn har ligget til Sogneprestens Underholdning udi forne Kongelf, da efter slig Leilighed og paa det forne Sogneprest udi Kongelf saa meget des bedre med Underholdning kan blive forsørget, have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Vitterbye Sogn maa og skal herefter ligge og blive til Sogneprestens Underholdning udi forne Kongelf til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, og skal han være pligtig at gjøre forne Sognefolk tilbørlig Tjeneste inden Kirken og uden, som en Sogneprest og Guds Ords Tjener sine Sognefolk pligtig er og bør at gjøre; thi forbyde vi vore Fogder, Embedsmænd og alle forne Sogneprest udi Kongelf den, som nu er eller herefter kommendes vorder, herimod paa forne Sogn, eftersom forveit staaer, at hindre eller udi nogre Maade Forfang at gjøre; bedendes og bydendes menige Sognefolk udi forne Vterbye Sogn, at I retter Eder efter at holde ham for Eders rette Sogneprest og Sjælesørger, givendes og gjørendes ham og ingen Anden hvis Ret og Rettighed, som I Eders Sogneprest pleie og pligtig ere

Digitized by Google

at gjøre og give og af Arilds Tid gjort og givet har. Kjøbenhavn 16 Juni 1572. R. 31. Afskr. III. 33.

Til Peder Gyldenstjerne.

Vor synderlig Gunst tilforn. Vider, at denne Brevviser Thorben Ranessøn, Borgemester udi vor Kjøbstad Marstrand, har beret for os, hvorledes han for hans Alderdom og Skrøbelighed ikke længer kan forestaae hans Befaling, og derfor underdanigst er begjerendes, at han derfra maatte blive forlovet; thi bede vi Eder og begjere, at I derom ville forfare Leiligheden, og dersom det findes, at forne Thorben Ranessøn ikke kan forne Borgemester Embede forestaae, bede vi Eder og begjere, at I ham derfra forløver, og udi hans Sted igjen tilskikker og ordinerer en anden forstandig Mand, som dertil duelig og god er, og paa vore Vegne annammer Eden af ham. Kjøbenhavn 17 Juni 1572. T. 18. Afskr. IV. 579.

Til Undersaatterne udi Lister Len.

Fr. II. Hilse Eder alle vore og Norges Krones Bønder og Tjenere, som bygge og boe udi Lister Len, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at vi ere komne udi Forfaring, hvorledes at Fogedgaarden udi forne Len skal være meget bygfalden paa Bygning og udi andre Maade, saa at dersom der ikke udi Tide føres Raad ved, er at befrygte, at den aldeles skal forfaldes, da efterdi det er gammel Viis og Sædvane, at Kronens Bønder der udi Lenet skal holde samme Gaard færdig, bede vi Eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at I retter Eder efter samme Fogedgaard igjen at opbygge, saa at der kunde være bekvemme Værelser for vore Raad eller Andre, vi nogen Tid op forskikke. Fredriksborg 25 Juni 1572. T. 19. Afskr. IV. 579.

Til Mester Frants Berg, Superintendent udi Oslo Stift.

Vor synderlig Gunst tilforn. Vider, at vi ere komne udi Forfaring, hvorledes at en stor Part af de Prester, som boe udi Lister Len, som have deres egne Hustruer, skulle føre et fast ondt Levnet baade med Skjørlevnet og udi andre Maade, Religionen til Forargelse og andre til et ondt Exempel; thi bede vi Eder og ville, at I derom grangiveligen al Leiligheden lader forfare, og hvor saadanne Prester findes, som føre sligt et aabenbare ondt Levnet, at de mue blive afsat, tilbørligen straffet og tilforordineret andre gudfrygtige lærde Mænd udi deres Sted, som udi Levnet og Lærdom ere skikkelige og kunne give Andre gode Exempler. Fredriksborg 25 Juni 1572. T. 19. Afskr. IV. 580.

Digitized by Google

Til Paul Hvitfeldt, Rigens Kansler og Lagmændene Søndenfjelds.

Fr. II. Hilse Eder os elskelige Paul Hvitfeldt, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Agershuus, Johan Venstermand, Norges Rigens Kansler, Nils Stub, Lagmand udi vor Kjøbstad Oslo, og andre Lagmænd og Lagrettesmænd Søndenfjelds, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at os elskelige Joachim Beck, vor Rentemester, har beret for os, hvorledes der begiver sig nogen Trætte mellem os elskelige Fru Vivicke Beck, Tønne Galles Efterleverske, paa den ene og Axel Viiffertt, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Nyborg, paa forne Tønne Galles første Børns Vegne, paa den anden Side om noget Arvegods, forne Vivicke Beck sig udi hendes Livstid vil tilholde efter et Forleningsbrevs Lydelse, hendes Husbonde, forne Tønne Galle, hende givet har og hende udi første Bryllupsdag som en Morgengave eller Fæstnedfæ overandvordet, og forne Axel Viiffert paa forne Børns Vegne gjør hende Hinder derpaa og ikke vil tilstede noget Skifte at gaae imellem forne Fru Vivickes Børn og hendes Stifbørn, med mindre end hun vil aftræde samme Forleningsbrev, hvorudinden forne Jochim Beck mener hende at skee for kort, eftersom han eller hans Fuldmægtige Eder selv ydermere berette kan, da efterdi de paa begge Sider have bevilget at møde derom udi Rette udi vor Kjøbstad Oslo nu St. Pauli conversionis Dag førstkommendes eller udi deres Sted at fremskikke deres Fuldmægtige, bede vi Eder og befale, at I til samme Tid tager den Sag for Eder, granskendes og forfarendes derom al Leiligheden og siden endeligen forhandler dem den imellem enten til Minde eller Rette, saa at samme Skifte uden videre Forhaling maa gaae for sig; og hvis I derom til Minde eller Rette forhandlendes vorder, at I det give fra Eder beskrevet, som I ville ansvare for Gud og være bekjendt for os. Fredriksborg 28 Juni 1572. R. 31. Afskr. III. 34.

Svar og Besked paa hvis Ærinde som Vincents Juell ved Hofmester har ladet give k. Maj. tilkjende.

Først vil k. Maj., at der skal gives til h. Maj. af Alt, hvis der udføres af h. Maj.s Rige Norge, ehvem det tilhører, Ingen undertaget, efter den Ordning og Skik derpaa givet er. — Udi lige Maade vil k. Maj., at der og skal gives af det Færøiske Gods. — Er og k. Maj.s Mening, at Borgere og Bønder ikke

Digitized by Google

skulle give den 10de eller 20de Penge mere end een Gang af hvis Gods de kjøbe og udføre, saa at dersom Bønderne have givet der af den Rettighed, k. Maj. tilkommer, da skulle Borgerne, som saadant Gods af Bønderne kjøbe, være forskaanet og ikke give der ydermere af, end som af gammel Tid og sædvanligt har været. — Hvis Veed og Tømmer, som Borgerne i Bergen kjøbe af Bønderne og bruges udi Byen, deraf skal Intet ydermere gives end som af gammel Tid har været sædvanligt, men føres det ud, da skal deraf gives til k. Maj. efter den Skik gjort er. — Om den Fisk, som begjeres at maa indtages med Kjøbmands Vægt, derom har k. Maj. engang gjort en saadan en Skik, at udi hver By hos Borgemester og Raadmænd skal holdes en ret Vægt, som hver kan have at bruge og sig derefter at rette. — Borgere og Bønder skulle give ligemeget af hvis Tømmer, som føres ud af Riget, eftersom det er værd til Bergen. — Bønderne skulle Intet give af hvis Veed, Lam, Høns, Gjæs eller fersk Fisk, de føre til Bergen at sælge. — Vil k. Maj., at Vincents Juell skal have Tilsyn med hvis Fisk der kommer fra Nordlandene og dermed saa bestille, som han kan tænke k. Maj. er gavnligst, og at h. Maj. skeer Skjel, hvad heller han vil tage samme Fisk ved deres Ed, den fremfører, eller i andre Maade, det stiller k. Maj. ham selv hjem. — Kjøbslaaer Nogen med Bonden, som ikke har Borgerskab, da dersom Bonden tilforn har givet til os og Kronen den Rettighed, os deraf tilkommer, skal den, der kjøber, dermed forskaanes og give som gammelt er Sædvane. Dog skal Vincents Juell lade have flittig Indseende og det saa forskaffe, at k. Maj. faaer af forne Gods hvis Rettighed k. Maj. tilkommer, førend det kommer paa Bryggen og i de Tydskes Værge. Kjøbenhavn 15 Juli 1572. T. 20. Afskr. IV. 580.

Til Borgemester, Raadmænd og menige Borgere i Bergen.

Vider, at eftersom vore tro Undersaatter, Kjøbstædsmænd, Bønder og menige Almue over alt vort Rige Norge nogen Tid siden forleden godvilligen har bevilget at ville udgive til os en Hjælp, eftersom os elskelige Vincents Juell, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, Eder ydermere berette skal; thi bede vi Eder og ville, at I efter forne Vincents Juells Undervisning Eder og udi lige Maade godvillig ville lade finde slige Hjælp til os at lade udgive, eftersom andre vore Undersaatter, Kjøbstædsmænd der udi vort Rige Norge, os bevilget have, og Eder derudinden som hørsomme, lydige Undersaatter

Digitized by Google

lade finde. Vi ville det igjen med al Naade bekjende. Kjøbenhavn 15 Juli 1572. T. 20. Afskr. IV. 581.

Peder Gyldenstjerne fik Forleningsbrev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade, saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Peder Gyldenstjerne til Thim, vor Mand og Raad, os og Riget hertil gjort og bevist har, og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlenet og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Peder Gyldenstjerne vort og Kronens Slot Baahuus med alle de Hereder, Bønder og Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse, Intet undertaget, som os elskelige Jørgen Skram, vor Mand og Tjener, sidst hertil i Værge havde, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Og skal forne Peder Gyldenstjerne mue beholde fri for sig alene Ladegaarden og Avlen, dog at han paa sin egen Bekostning skal lade den drive. Sammeledes skal han mue fange at lønne og underholde sig og Slottens Folk med dette efterskrne. Først Penninge 1000 Daler, Rug og Meel 10 Læster, Byg og Malt 16 Læster, Havre 7 Læster 86 Tdr., Smør 2 Læster, Kjør 40 af Lenet, Lam 194½, Gjæs 187½, Høns 377, saltet Fisk 4½ Td. ½ Fg., Torsk 47 Vorder, Bønner 6 Tdr. 1 Skp. 3 Skrul, Makrel 1 Td. 1 Fr., Liin 6½ Pund ½ m℔., Næver 181 Pund, Veed 648 Favne, Bord 21 Tylter, Jern ½ Pund, item Halvparten af Sælspæk, som falder til Slottet, og 200 Sider Flesk, naar Olden er; desligeste skal han beholde Tredieparten af Sagefald og Gaardfestning, og af denne forne Genant skal forne Peder Gyldenstjerne tjene os og Riget med 12 geruste Heste og ingen Tæring eller Omkost tilskrive os, hvor vi ham der udi Riget forskrivendes vorder. Skal han og holde Slottet udi en Slotslov, os og Danmarks Rige tilbedste. Og skal han selv staae al Omkostning at lønne og underholde alt det Folk, han behøver baade paa Slottet og udi Lenene, undertaget de Knegte, som vi ville lade ligge paa Slottet, dem ville vi selv lade besolde og underholde og udi Regnskab lade indskrive. Alt hvis over forne Genant af Vist eller Uvist udi forne Len falde kan, det være sig Leding, Landskyld, Gaardbygsel, Gaardfestning, Sagefald, Oldengjeld, Arbeidspenge og alt Andet, hvad det helst er eller nævnes kan, skal Alt komme os alene til Bedste efter godt og klart Regnskab. Sammeledes skal og alt Gjesteri komme os tilgode udi slige Vare, som det oppebæres. Ville vi os og for-

Digitized by Google

beholdet have alt Vrag, Sise, Sagefald, Byskatter og Andet, som falder i Kjøbstæderne og udi Havnene der udi Lenet. Og skal forne Peder Gyldenstjerne holde en Bødker selv anden paa hans Bekostning, som om Aaret kan gjøre til vor Sildesaltere udi Marstrand og andensteds udi Lenet saa mange Tønder, Behov gjøres, og skal han dertil lade hugge og forskaffe Tømmer og Baandstager; udi lige Maade skal han holde vore Toldboder færdig ved Hævd og Bygning. Sammeledes skal han holde Godset ved Hævd og Magt og Bønderne derpaa boendes ved Lov, Skjel og Ret, og Ingen af dem uforrette imod Loven eller med nogen nye usædvanlig Paalæg besvære. Desligeste skal han frede Jagten og ikke forhugge eller forhugge lade nogen de Skove, der tilligger, til Upligt i nogre Maader. Cum inhib. sol. Fredriksborg 13 August 1572. R. 32. Afskr. III. 35.

Til Vincents Juell.

Vid, at eftersom du tilforn har bekommet vor Skrivelse om nogen Bergefisk, som du aarligen paa vore Vegne skulde fornøie os elskelige Jochum Hinck til Bremen, og vi ham forne have, da forfare vi, at han samme Fisk udi dette Aar ikke har bekommet, bedendes dig derfor og ville, at du udi tilkommende Aar, naar hans Bud derefter kommer, lader levere ham samme Fisk, baade de han sidste Gang skulde have havt og de ham tilkommer for det tilkommendes Aar, og at du siden aarligen til gode Rede lader fornøie forne Doctor Jochum Hinck samme Fiske, emeden og al den Stund han er udi vor Tjeneste. Fredriksborg 30 August 1572. T. 21. Afskr. IV. 581.

Til Paul Hvitfeldt.

Vid, at efterdi vi nu have ladet vore Breve udgaae over alt vort Rige Danmark om en almindelig Skat og Landehjælp af vore Undersaatter at lade oppebære, vare vi tilsinds udi lige Maade vore Undersaatter udi vort Rige Norge derom at besøge, men efderdi vi Leiligheden altingest ikke vide, om det nu strax kan skee eller dermed paa nogen Tid skal anholdes, bede vi dig og ville, at du tilskriver os dit Betænkende og hvad dig synes, om vi lade vore Breve udgaae til Paaske førstkommendes om en Hjælp der af Riget at maatte bekomme af forne vore Undersaatter der sammesteds, saa den kunde være ude til St. Olafs Dag derefter, anseendes at vi det vel behøve til at betale med hvis det fremmede Krigsfolk af os endnu tilkommer, og at du strax med dette Bud lader os derom din Mening forstaae, saa vi os

Digitized by Google

derefter kunne vide at rette, og dette holder stille hos dig og Ingen det formelder. Fredriksborg 12 Septbr. 1572. T. 21. Afskr. IV. 581.

Peder Jude fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at vi have tiltroet og befalet og nu med dette vort aabne Brev tiltroe og befale os elskelige Peder Jude, Borgemester udi vor Kjøbstad Malmø, at være vor øverste Tolder paa vort Fiskelegere udi vor Kjøbstad Marstrand udi vort Rige Norge og der paa vore Vegne at indtage og opbære al hvis Told, Sise, Sagefald, Aaresild, Baadsild og al anden vor og Kronens Rente og Rettighed, som os med Rette kan tilfalde paa forne Fiskelegere, og vor Tolder paa vore Vegne pleier at opbære udi Sildefiskeriet der sammesteds, Intet undtaget, efter den beseglet Modbogs Lydelse, vi ham medgivet have; thi bede vi og byde alle Fiskere, saa og indlændiske og udlændiske Kjøbmænd og alle Andre forne vor Kjøbstad Marstrand og Fiskelegere med Eders Fiskeri, Handel og Kjøbmandskab besøgendes vorder, at I retter Eder efter at give og fornøie forne Peder Jude paa vore Vegne hvis Told, Sise, Sagefald, Aaresild, Baadsild og anden Rettighed, som os og Kronen tilkommer. Han skal derfor aarligen gjøre os gode Rede og Regnskab og Ingen af vore Undersaatter, ædel eller uædel, udi nogre Maade uforrette imod forne Modbog, vi ham have ladet overantvorde. Sammeledes bede vi og byde vore Fogder, Embedsmænd, Borgemestere, Raadmænd, Byfogder og alle Andre, at I paa vore Vegne ere forne Peder Jude følgagtige til at afstille hvis Oprør, der paakomme kan, og at I udi lige Maade ere ham behjælpelige at indkræve hvis Told og anden Rettighed, som os paa forne Fiskelegere kan tilkomme. Fredriksborg 29 Septbr. 1572. R. 34. Afskr. III. 37.

Udi lige Maade finge disse Efterskrevne Tolderbrev, først Ricardus Hoffmand, at han skulde være Tolder udi Malmø og Bekkevig, Gregers Uttermarck at skulle være Tolder udi Harmensund, Hans Dal at skulle være Tolder i Mollesund, og Jesper Bang, at han skal være Tolder udi Hamborsund. Fredriksborg die ut supra 1572. R. 34. Afskr. III. 38.

Hans Ovessøn fik Forleningsbrev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Hans Ovessøn, vor Mand og Tjener, vor og Norges Krones Kloster Bakke Kloster, med Bønder, Tjenere

Digitized by Google

og al sin Rente og rette Tilliggelse, eftersom han nu selv hertil udi Værge har, med det andet Gods, Jørgen Pederssøn tilforn med forlenet var, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at han aarligen til gode Rede skal give til os og Kronen af forne Bakke Klosters og dets tilliggende Godses visse Indkomst og Landskyld 150 gamle Daler. Skal han og tjene os og Riget deraf med 6 Gerustheste og 6 Skytter, naar Krig eller Feide paakommer, udi forne vort Rige Norge og udi andre Maade lade sig bruge udi vor Tjeneste, naar vi ham derom lader tilsige. Og skal forne Hans Ovessøn aarligen til hver Sanctorum Philippi og Jacobi apostolorum Dag gjøre vor Rentemester paa vore Vegne gode Rede og Regnskab for Gaardbygsel, Landbohold, Laxefiskende og andet Uvist, som han hertildags har havt, til samme Kloster, og Halvparten deraf at komme os tilgode, og den anden Halvpart skal han selv maa beholde. Og skal han Intet befatte sig med Sagefald, Leding, Tiende eller andet Uvist, som tilforn har været opbaaret, til vor Gaard udi Throndhjem, men Lensmanden der sammesteds det derefter at skulle opbære, og derfor gjøre os aarligen gode Rede og Regnskab. Sammeledes skal han holde forne Kloster ved Hævd og Bygning og Bønderne der tilliggendes ere ved Norges Lov, Skjel og Ret o. s. v., cum. claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 5 Octbr. 1572. R. 34. Afskr. III. 38.

Til Mogens Svale.

Fr. II. G. a. v., at efterdi Erik Munk nogen Tid forleden har ladet give os tilkjende, hvorledes nogen Skotter have plyndret nogen af vore Undersaatter der under hans Len, desligeste have gjort Bønderne oprøriske og ham selv ville overfalde, og de derfor ere blevne dømte udi vor Naade og Unaade, og vi da have befalet ham, at han forne Skotter skulde lade stande deres Ret der sammesteds efter forne Doms Lydelse, og efterdi vi nogen lang Tid derefter have forfaret samme vor Befaling af forne Erik Munk ikke at være efterkommet, have vi ham igjen paa det Ny alvorligen og strengeligen tilskrevet, at han skulde tiltænke strax uden al videre Forhaling forne vor Befaling at fuldgjøre, men efterdi vi ikke endnu ere komne udi nogen visse Forfaring, hvad heller forne Erik Munk har rettet sig efter forne vor Skrivelse eller ikke, efterdi han os Intet derom har ladet tilkjendegive, da have vi derfor affærdiget os elskelige Mogens Svale, vor Mand og Tjener, al Leiligheden

Digitized by Google

derom at skulle forfare, og dersom forne Erik Munk ikke endnu har fuldkommet samme vor Befaling, at han ham da fengkligen skal paagribe, antage og hid nedføre; thi bede vi og byde alle vore Fogder, Embedsmænd og alle Andre, som forne Mogens Svale med dette vort Brev besøgendes vorder, at I ere ham behjælpelige forne vor Befalning og Ærinde at udrette udi hvis Maade, han Eder derom tilsiger. Fredriksborg 8 Octbr. 1572. T. 22. Afskr. IV. 582.

Hans Pederssøn fik Brev paa Provstiet til Marie-Kirke udi Oslo, som Johan Venstermand nu udi Værge har, kvit og fri uden Afgift, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at han skal gjøre os og Riget tilbørligen Tjeneste deraf. Og skal han aldeles Intet befatte sig med Told, Sise, Sagefald, Tiende eller andet Uvisse, som falder i forne Provsti, men det skal komme os til Bedste, og vor Lensmand paa vort Slot Agerhuus det at skulle opbære og aarligen derfor gjøre os gode Rede og Regnskab. Skal han og holde Godset ved Hævd og Magt og Bønderne o. s. v. Cum. claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 9 Octbr. 1572. R. 35. Afskr. III. 39.

Udi lige Maade fik Mogens Svale Brev paa Ide Skibrede ad gratiam med lige slig Vilkaar. Fredriksborg 10 Octbr. 1572. R. 36. Afskr. III. 40.

Til Johan Venstermand.

Vid, at eftersom vi have ladet handle med vore Undersaatter der udi vort Rige Norge, og de underdanigst have indrømmet og bevilget at udgive til os en Hjælp efter vor naadigste Begjering, da endog vi ikke andet til dig os have forseet, end at du skulde lade dig findes villig saadanne vore Ærinde og hvis os kunde komme til Gavn og Fordeel at hjælpe, fordre og til det Bedste forfremme, forfare vi, at du har dig beflittet hvis os bevilget er at hindre, saa vi samme Hjælp ikke skulle bekomme, og med været derom til os Ambosatter at affærdige, endog du Intet har der udi Riget af Jorgegods, som dig arveligen tilkommer, hvorfor vi ere tilsinds dig udi den Befaling, [som Kansler] du der udi Riget nu har, længer ikke at ville bruge; thi bede vi dig og ville, at du tiltænker forne Befaling at afstaae og aldeles Intet dig dermed herefter befatter. Sammeledes at du ogsaa strax fra dig antvorder det Provsti [Mariekirkes Provsti i Oslo] du der med forlent er, med Inventarium, Jordebøger, Breve og alt Andet, som der bør at lades, og det lader følge

Digitized by Google

os elskelige **Hans Pederssøn** [Basse], vor Mand og Tjener, som vi dermed forlent har. Fredriksborg 10 Octbr. 1572. T. 22. Afskr. IV. 582.

Til **Paul Hvitfeldt**, at han skulde tilsige Undersaatterne, at de efter denne Dag ikke skulde holde eller agte **Johan Venstermand** for en Rigens **Kansler**, ei heller deres Ret hos ham udi nogre Maade søge, og at k. Maj. vilde efter Leiligheden tilskikke en anden, som forne Befaling skulde forestaae. Act. loco et die ut supra. T. 23. Afskr. IV. 583.

Til **Paul Hvitfeldt.**

Vid, at os elskelige **Hans Pederssøn** [Basse], vor Mand og Tjener, har beret for os, hvorledes han nogen Tid siden efter vor naadigste Begjering har udlagt nogen hans Gaarde med deres Eiendomme til os og Kronen, som vor Kjøbstad **Fredriksstad** nu er bygget paa, hvorfor han hertil ingen Vederlag har bekommet; thi bede vi dig og ville, at du med det allerførste forfarer, hvad og hvormeget af Landskyld og Eiendomme, forne Hans Pederssøn i saa Maade til os udlagt har, og hvad han igjen er begjerendes og dig synes vi kunne ham vederlægge, saa ham skeer Skjel og Fyldest, og at du derom tilskriver os enckedt og klart Besked, saa at vi derefter kunde vide os at rette og gjøre ham Forvaring paa hvis vi ham udi saa Maade udlægger. Fredriksborg 11 Octbr. 1572. T. 23. Afskr. IV. 583.

Udi lige Maade Brev til **Vincents Juell** om Vederlag for **Dreggen**, som **Hans Pederssøn** ved **Bergenhuus** har udlagt til Kronen. Actum die et loco ut supra; ibid.

Til Borgemester, Raadmænd og menige Borgere udi **Oslo.**

Fr. II. G. a. v., at efterdi vore Undersaatter, Borgemester, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbstad Oslo, have dem hardt beklaget den store Skade, de have lidt af Rigens Fiender i næste forleden Feide, og derfor underdanigst ere begjerendes, at vi ville omdrage med dem den **Sise**, os kunde tilkomme af hvis **tydskt Øl** did til Byen er ført, siden Byen af Fienderne er bleven brændt, da paa det at forne vore Undersaatter udi Oslo saa meget des ydermere og bedre kunde komme til at opbygge deres Gaarde og dem nære og bjerge, have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at de mue være fri for Sise at udgive og betale af alt det tydske Øl, der er indført til deres By fra den Tid, Byen af Fienderne sidste Gang blev afbrændt og til denne

Digitized by Google

Dag, dog saa at de derimod strax med det allerførste skulle udgive til os 400 gode, uforfalskede Daler og dem lade fornøie vor Rentemester paa vore Vegne. Skulle de og være pligtig herefter til gode Rede at give af tydskt Øl og al anden fremmede Drikke, did til Byen indføres, saadanne Sise og Rettighed, eftersom der gives i andre Kjøbstæder her udi Riget og det Alt at komme os til Bedste. Fredriksborg 12 Octbr. 1572. R. 36. Afskr. III. 40.

Til Borgemester, Raadmænd og menige Borgere udi Oslo.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vore Undersaatter, os elskelige Borgemestere, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbstad Oslo, have havt deres Fuldmægtige hos os og underdanigst ladet fordre om Forskaanelse paa den Sise, os af dem kunde tilkomme for hvis tydskt Øl, der til Byen er indført, siden Byen blev afbrændt, og vi da efter saadanne deres underdanigst Begjering, og paa det at de igjen kunne deres By opbygge og des bedre komme til Næring og Bjering, have undt og omdraget med for:ne vore Undersaatter udi Oslo for:e Sise, dog at de skulle give og fornøie os 400 Daler efter vort Brevs Lydelse, vi dem den Tid givet har, da have vi nu af vor synderlig Gunst og Naade undt og omdraget for:ne 400 Daler med for:ne vore Undersaatter udi Oslo, dog at de herefter skulle give os og Kronen slig Sise af alt hvis fremmede Drik did indføres, som der gives i Kjøbstæderne her udi vort Rige Danmark. Fredriksborg 20 Octbr. 1572. R. 36. Afskr. III. 41.

Hr. Gustav Olssøn fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Hr. Gustav Olssøn har ladet berette for os, hvorledes han for sin Alderdom og Skrøbeligheds Skyld ikke længere kan forestaae de Sogner paa Landsbyen, som han nu har udi vort Rige Norge, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at for:ne Hr. Gustav Olssøn maa være Prædikant udi Hospitalet udi vor Kjøbstad Bergen og der bekomme nødtørftig Underholdning til Klæde og Føde udi hans Livstid og saalænge han lever, dog saa at han skal lære og prædike Guds Ord og Evangelium reent og klart for de syge Mennesker, der inde er, og sig i alle Maade saa imod dem skikke og forholde, som en Guds Ords Tjener og Sjælesørger; bedendes og bydendes Forstanderne for for:ne Hospital, at I annammer for:ne Hr. Gustav Olssøn der ind udi Hospi-

talet for en Prædikant og forskaffer ham nødtørftig Underholdning til Klæde og Føde hans Livstid, eftersom for^{vt} staaer. Fredriksborg 26 Octbr. 1572. T. 24. Afskr. IV. 583.

Christiern Munk fik Kvittans.

Fr. II. G. a. v., at os elskelige Christiern Munk, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Aakjer, har nu ladet antvorde ind udi vort Kammer, os selv tilhænde, fire Tusinde et hundrede nøy (sic) Daler, 500 gamle Daler, 8700 Mark danske, eftersom Mynten her udi Riget gik, før vi den nu have ladet omsætte, og et Stykke Guld veiet otte Lod, som han paa vore Vegne har opbaaret udi vort Rige Norge, Alt paa Regnskab; thi lade vi for^{ne} Christiern Munk og hans Arvinger kvit og fri for al ydermere Krav og Eftermaning af os eller vore Efterkommere Konger udi Danmark for for^{ne} 4100 nøy Daler, 500 gamle Daler, 8700 Mark danske, eftersom for^{vet} staaer, og for^{ne} 8 Lod Guld i alle Maade. Fredriksborg 26 Octbr. 1572. R. 37. Afskr. III. 41.

Til Erik Munk.

Vid, at som vi dig har befalet at skulle bestille og forskaffe os nogen Tylter ret udvalgt godt Tømmer, som vi ville have til vore egne Slot og Gaarde, da forfare vi, at hvis Tømmer, som hid til vort Slot Koldinghuus er kommet, af det du bestillet har, duer aldeles Intet til den Bygning, vi det ville lade bruge, saa havde vi os vel forseet, at du med større Flid vor Befalning skulde have efterkommet, og dersom det skulde have den Mening, at du vor Bestilling ikke anderledes ville udrette, foraarsages vi derom anderledes at tiltænke. Bedendes dig derfor endnu og ville, at du retter dig efter at forskaffe os saa meget Tømmer, som vi dig befalet har, og det, der stort og ret udvalgt godt er og kan tjene til vor Bygning, og at samme Tømmer strax paa Foraaret maa ligge til Rede, at vi kunne forordinere Skibe derefter, som det kan hente og føre paa de Steder, vi det ville lade bruge; sammeledes at du skriver os til, paa hvad Ladesteder for^{ne} Tømmer forsamles, at vi derefter kunde vide os at rette. Og tag her ingen Forsømmelse fore, saafremt du ikke vil have vor Unaade. Koldinghuus 20 Novbr. 1572. T. 24. Afskr. IV. 584.

Mikkel Lauritssøn fik Beskjermelsesbrev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Mikkel Lauritssøn har underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes han

Digitized by Google

er kommen udi Trætte med nogen hans Modstandere udi vort Rige Norge, som ville tillægge ham nogen uærlig Gjerning, endog de ham det skjelligen ikke kunne overbevise, og sig derhos beklager, at endog Sagen har været udi Rette og er ganget Dom paa, hans Vederpart under Øine, ville de ligevel ikke rette for dem, men derudover med deres Anhang true og undsige ham, saa han ikke veed sig for dem frilig at være, uanseet at han er overbødig at ville hænde og gjøre hver Mand, hvad Lov og Ret er, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade taget og annammet og nu med dette vort aabne Brev tage og annamme forne Mikkel Lauritssøn udinden vor kongelige Hegn, Værn, Fred og Beskjermelse, besynderligen at ville ham beskytte, beskjerme, forsvare og fordagtinge til alle Rette. Og hvilke, som ham Noget have til at tale, de skulle det gjøre med Lov og Ret for hans tilbørlige Dommere og ikke anderledes. Thi forbyde vi Alle, ihvo de helst ere, eller være kunne, særdeles vore Fogder, Embedsmænd og alle Andre forne Mikkel Lauritssøn herimod at true, undsige, feide, feide lade eller udi nogre Maade at overfalde eller uforrette under vor Hyldest og Naade. Kolding 29 Novbr. 1572. R. 37. Afskr. III. 42.

Til Johan Bockholt, at han, naar Hertug Adolf udi Slesvig og Holsten paa Foraaret sendte et af sine Skibe til Island, skulde hjælpe til at skaffe Hertugens Fuldmægtig tilkjøbs Fisk og anden Deel til hans Kjærligheds eget Behov. Skanderborg 29 Decbr. 1572. T. 25. Afskr. IV. 584.

Digitized by Google

1573.

Til Paul Hvitfeldt.

V. G. t. Vid, at vi forfare, hvorledes vore og Kronens Bønder Søndenfjelds udi vort Rige Norge skulle lide stor Nød for Sædekorn udi dette Aar, og der fast ringe skal være at bekomme der udi Riget, da paa det de for Penninge kunne bekomme saa meget, som dem til Sæden behov gjøres, og derpaa udi Tide kunde gjøres Forordning, bede vi dig og ville, at du strax anseendes dette vort Brev lader forfare al Leiligheden, hvad Brøst der kan findes paa Korn Søndenfjelds, hvormed de kunde behjælpes, og paa klar Register lader optegne, hvor meget de til Sædekorn behov have, og det siden strax med det Alleriligste lader os vide. Skanderborg 1 Februar 1573. T. 27. Afskr. IV. 587.

Til Paul Hvitfeldt.

Vid, at os elskelige Claus Hvitfeldt, vor Mand og Tjener, har ladet give os tilkjende, hvorledes du skal gjøre ham megen Forhindring paa Herligheden af Brunlag Len der udi vort Rige Norge imod vort Pantebrev, han derpaa har, hvorudinden han sig beklager og mener, at ham skeer for kort, da efterdi vi ikke er tilsinds udi nogre Maade at formindske eller gjøre imod nogen de Pantebreve, han eller andre have af os, men ville, at de fuldkommeligen skulle holdes og fuldgjøres, bede vi dig og ville, at du lader forne Claus Hvitfeldt saavelsom andre følge hvis dem efter vore Breves Lydelse tilkommer, og derpaa ikke gjør nogen Forhindring udi nogre Maade. Skanderborg 2 Februar 1573. T. 27. Afskr. IV. 587.

Til Paul Hvitfeldt.

Vid, at vi have bekommet din Skrivelse, hvoraf vi forfare, hvorledes Altingest forhandlet er med de Sagdeler, som os elskelige Christen Munk, vor Hofsinder, til vort Behov kjøbt og bestilt har, bedendes og ville, at du Altingest lader være dig befalet, saa vi samme Deler visseligen mue bekomme til den bestemte Tid, som de ere udlovede. Sammeledes at du det ogsaa alvorligen forhandler, at hvis Sagdeler, vi herefter der udi Riget til vort Behov lader bestille, mue udi Længden og Tykkelsen være saadan, at de kunne være ustraffelige, saa at hvis vi skulle bruge, at vi dem ikke skulle have Behov paa vor mær-

Digitized by Google

kelig Omkostning at kjøbe af andre, og selv udi det Sted bekomme det, som til allehaande Arbeide er unyttigt, eftersom hertil skeet er. Hvis Sagdeler og allerede skaarne ere, som os ikke kunne være gavnlige, ere vi tilfreds, at du dem sælger og forvender udi Penninge, og du derudinden rammer vort Gavn og Fordeel, eftersom vi dig tiltroer. Hvad du fremdeles giver tilkjende om hvis mærkelig Brøst, som Bønderne der udi Norge have for Korn, da have vi dig nogen Tid siden forleden tilskrevet, at du grangiveligen skulde lade forfare, hvad Brøst vore og Kronens Bønder Søndenfjelds havde for Sædekorn, og hvormed de kunde hjælpes, paa det vi siden kunde vide derom at lade gjøre Forordning, hvilket Brev vi nu ville forsee os at være kommen dig til Hænde. Vi have dog udimidlertid det saa bestillet, at vore Undersaatter her udi Riget med Korn mue gjøre Tilføring, dog de skal tage nøiagtig Bevisning tilbage igjen, at de samme Korn ikke have ført paa andre Steder end udi for[ne] vort Rige Norge. Hvad ydermere vort Skib St. Olaf er anrørendes, og du giver tilkjende, at det ikke kan blive færdigt at løbe her ned førend til Pintsedag førstkommendes, synderligen for den Aarsage Skyld, at man der udi Riget ikke kan bekomme nogen saadanne Master, som dertil kan være tjenlige, da efterdi vi betænke hvad storlig Fare der er hos, at samme Skib der saa længe skulde blive liggendes, og hvad Anslag og Praktiker derpaa kunde drives, at samme Skib kunde blive overilet eller forrasket, hvilket os og Riget vilde være til stor Skade og mærkelig Spot og Forhaanelse, have vi tilskrevet os elskelige Peder Oxe, vor troe Mand, Raad og Hofmester, at han nu til Paaske førstkommendes, skulle affærdige nogle vore Orlogsskibe, som samme vort Skib hid kunde beleide, og skulle samme Skibe med dem annamme hvis Master til for[ne] St. Olaf behov gjøres, saa den kunde løbe hid ned med, paa det man ikke skal have Behov derefter at fortøve, bedendes dig og derfor og ville, at du det saa alvorligen vil bestille, at hvis Arbeide, som fattes paa for[ne] Skib, maa blive saa færdig, at naar vore Skibe komme did tilstede og føre med dem hvis Master der til behov gjøres, at det siden kunde blive rede strax at løbe hid ned. Herudinden vilt du ingen Flid eller Umage spare, men Altingest der med saa forhandle, eftersom os al som størst Magt paaliggendes er. Sammeledes eftersom du udi din Skrivelse formelder, at du udi tilkommende Sommer ikke kan komme hid ned for den Aarsages Skyld, at du først

Digitized by Google

til Lagthinget til Throndhjem og siden til Bergen skal med Lagmændene forhøre, hvis Sager stevnt blive og der sammesteds skulle forhandles, da bede vi dig og ville, at naar samme Sager er udret, at du da strax begiver dig hid ned, saa du nogen Tid efter St. Michaelis Dag kan være hos os tilstede og om al Omstændighed der udi Riget da at gjøre os nødtørftig Beretning. Skanderborg 9 Februar 1573. T. 27. Afskr. IV. 587.

Aabne Brev til Undersaatterne Søndenfjelds at Ingen skal skyde Elendtzdiur, naar de ere utidige.

Fr. II. Hilse Eder alle vore Lensmænd og Fogder, saa og vore og Kronens Bønder og Tjenere, som bygge og boe Søndenfjelds udi vort Rige Norge, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at vi ere komne udi Forfaring, hvorledes at mange af Eder understaaer Eder at skyde og slaae Elendtzdiur saavel paa de Tider om Aaret, naar de ere utidige og udi ingen Maade kunne være nyttige, som udi rette Tide, hvorover samme Diur bortskydes og ødelægges; thi bede vi Eder Alle og hver særdeles strengeligen byde, at I rette Eder efter aldeles ingen Elendtzdiur nogen Tid om Aaret at slaae eller slaae lade, skyde eller skyde lade undtagen imellem St. Laurentii og St. Michaelis Dag. Understaaer sig Nogen herimod at gjøre, da skulle de derfor tilbørligen straffes, som de vore Breve og Befalinge ikke ansee eller agte ville; hvorefter sig hver kan vide at rette.* Skanderborg 11 Februar 1573. T. 29. Afskr. IV. 589.

Udi lige Maade kom Brev Nordenfjelds. Actum loco et die ut supra; ibidem.

Fik Paul Hvitfeldt Brev.

Udi lige Maade kom Brev til Paul Hvitfeldt, at k. Maj. tilskikker ham fire af forne aabne Breve, at han skulde lade to deraf forkynde Søndenfjelds og to Nordenfjelds, saa Undersaatterne kunde have dem derefter at rette, og siden holde derover, at samme Breve bleve ved Magt holden. Actum die et loco ut supra; ibidem.

Jakob Lauritssøn, Borger udi Skien, fik Brev paa Kronens Sagmølle paa Bollefos og Døllevig liggendes, som han nu selv udi Værge har, dog saa at han aarligen skal give deraf til os og Kronen et Stykke Nerst eller 400 gode gamle uforfalskede Daler og det til gode Rede fornøie vor Lensmand udi Skien, den som nu er eller herefter kommendes vorder, paa vore Vegne, og skal han være os og vore Efterkommere Konin-

Digitized by Google

ger huld og tro og forne vor Lensmand udi Skien hørig, lydig og følgagtig udi hvis de ham paa vore Vegne tilsigendes vorder. Cum inhib. sol. Skanderborg 27 Februar 1573. R. 40. Afskr. III. 48.

Christen Munk fik Kvittans.

Fr. II. G. a. v., at os elskelige Christen Munk til Thobberup, vor Mand og Tjener, har gjort os Rede og Regnskab for al Indtægt og Udgift, som han paa vore Vegne har oppebaaret og udgivet paa vort Slot Agershuus og alle de Len, som han der til udi Befaling havde, fra det Første han samme vort Slot og Len annammede og til St. Hans Dag Midtsommer næst forleden, han samme vort Slot og Len med Inventario til os elskelige Paul Hvitfeldt, vor Mand og Tjener, efter vor Befaling fra sig andvorde; desligeste har forne Christen Munk og gjort Rede og Regnskab for Daler, Pendinge og Proviant Skatter, sammeledes for Hjælp og for Pendinge og for Andet til Slotsarbeide oppebaaret af de Bønder, som ikke ville arbeide paa Slots Befæstning over alt Agershuus Len, og ellers udi anden Maade oppebaaret, emeden og al den Stund han samme vort Slot og Len havt har, og deraf igjen fra sig leveret og andvordet hvis han i saa Maade oppebaaret har efter hans Regnskabs og Kvittanses Lydelse, som han fra sig overantvordet har, og er os deraf aldeles Intet vordet skyldig; thi lade vi forne Christen Munk og hans Arvinge kvit og fri for al ydermere Krav, Tiltale eller Eftermaning af os eller vore Efterkommere Koninger udi Danmark for forne hans Regnskab Indtægt og Udgift udi alle Maade. Skanderborg 7 Marts 1573. R. 40. Afskr. III. 43.

Til Bønderne over Bratsberg Len.

Fr. II. Hilse Eder alle vore og Kronens Bønder og Tjenere, som bygge og boe over alt Bratsberg Len, evindelig med Gud og vor Naade. Vider, at vi have befalet os elskelige Erik Munk, Embedsmand paa vor Gaard Bratsberg, at skal igjen opbygge og lade færdig gjøre de Jernhytter, som findes der udi Lenet, og nu paa Aars Tid har været øde, og efterdi vi forfare, at det har været sædvanligt, at Bønderne der udi Lenet boendes har ført Ved og anden Nødtørft til forne Jernhytter og altid tilhjælpet dem ved Magt at holde, da bede vi Eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at I rette Eder efter i lige Maade efter denne Dag at føre Ved og anden Deel, hvis Behov gjøres, til forne Jernhytter, og dem ved Lige og Magt at holde, eftersom

forne vor Lensmand der sammesteds paa vore Vegne Eder tilsigendes og befalendes vorder. I ville Eder her udinden som hørsomme villige Undersaatter forholde og ingen Forsømmelse derfor tage udi nogre Maade. Skanderborg 11 Marts 1573. R. 41. Afskr. III. 44.

Til Erik Munk.

Vid, at denne Brevviser Peder Jørgenssøn har ladet berette for os, hvorledes der udi Bratsberg Len ved vor Kjøbstad Skien skal være en Sagmølle, som Lagmanden der sammesteds udi Værge har, hvilken med det første skal nedbrydes, og derhos giver tilkjende, at hos forne Sagmølle siden kan opbygges end en Sagmølle, den anden aldeles uden Hinder og Skade i nogen Maade, og at begge Sagmøller kunde have deres Gang af et Vandløb, dersom Nogen det ville bekoste, og underdanigst er begjerendes, at ham maatte tilstedes hos forne Lagmands Mølle at lade opbygge en anden Sagmølle. Han vilde paa hans egen Omkostning den lade opsætte og færdig gjøre og aarligen give deraf til os og Kronen slig Landgilde og Rettighed, som der gaaer af andre Sagmøller der omkring liggendes, eftersom han dig selv ydermere kan berette; thi bede vi dig og ville, at naar forne Peder Jørgenssøn dig med dette vort Brev besøger, at du da den Leilighed forfarer, og dersom det befindes, at forne Sagmølle den anden uden Trængsel og Skade kan opsættes os og Kronen til Gavn og Fordeel, at du da tilsteder forne Peder Jørgenssøn den at bygge og færdig gjøre, dog saa, at naar den bliver rede og fulddreven, at han da giver deraf til os og Kronen tilbørlig Landgilde og Afgift, eftersom der ganger af andre omkringliggendes Sagmøller. Skanderborg 12 Marts 1573. T. 30. Afskr. IV. 589.

Hr. Gudbrand Thorlakssøn, Superintendent udi Hole Stift paa Island, fik Brev om lærde Mænd til Provster at sætte. Skanderborg 20 Marts 1573. R. 42. Afskr. III. 45.

Brev at Undersaatterne paa Island mue frit ubehindret uddrage af Landet, naar dem lyster at studere eller og anderledes at forsøge og Handel og Vandel at bruge. Skanderborg 20 Marts 1573. R. 42. Afskr. III. 45.

Til Johan Bockholt og Hr. Gudbrand Thorlakssøn, Superintendent udi Hole Stift paa Island. [Gjentagelse af en Forordning af 1571 om Presternes Boliger og Underholdning]. Skanderborg 20 Marts 1573. T. 30. Afskr. IV. 590.

Digitized by Google

Til Johan Bockholt. [At Ingen maa gjøre Borgemester i Kjøbenhavn Marcus Hess Indgreb i hans Eneret at handle paa tre islandske Havne.] Drotningborg 6 April 1573. T. 31. Afskr. IV. 590.

Anders Christenssøn, Borgemester udi Bergen, fik Brev paa k. Maj.s Part af Tienden af Vors Prestegjeld at mue beholde kvit og fri, ad gratiam. Drotningborg 19 Mai 1573. R. 43. Afskr. III. 46.

Doctor Jens Skjelderup fik Brev paa Tienden af Vors Prestegjeld i Norge, som Anders Skrivere i Bergen tilforn havde, ad gratiam, kvit og fri. Drotningborg 28 Mai 1573. R. 43. Afskr. III. 46.

Hans Stigssøn, Tolder Nordenfjelds, fik Brev paa strax at mue bekomme det Kannikedømme udi Oslo Domkirke, som os elskelige Nils Stub, Lagmand sammesteds, nu i Værge har, og tilforn vaccerede efter Jakob Christenssøn, dog saa, at naar han ikke længer er udi samme Befaling eller anden vor Tjeneste, skal han residere og boe hos Oslo Domkirke og gjøre slig Tynge og Tjeneste inden Kirken og uden, som andre Kanniker der sammesteds. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Drotningborg 28 Mai 1573. R. 43. Afskr. III. 46.

Svend Smaalender fik Brev at mue være fri for Foring, Visøre og anden Udgift, som han til k. Maj. og Kronen skulde udgive af den Gaard Dølen, han selv paa boer, udi to samfelde Aar, næst efter dette vort Brevs Datum regnendes; og naar forⁿᵉ to Aar ere forløbne, skal han igjen give og gjøre k. Maj. og Kronen sædvanlig Rente, Ret og Rettighed af forⁿᵉ Gaard, som det sig bør. Cum inhib. sol. Drotningborg 29 Mai 1573. R. 50. Afskr. III. 47.

M. Jørgen Erikssøn fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og tilladt, at os elskelig, hæderlig og høilærd Mand Mester Jørgen Erikssøn, Superintendent udi Stavanger Stift, maa have, nyde, bruge og beholde Hammer Prestegjeld, saa og Mariæ Virginis Præbende udi Bergen Stift, som han nu selv udi Værge har, udi hans Livstid og saalænge han lever, dog saa at han skal være pligtig at holde en god, gudfrygtig, lærd Mand til en Kapellan, som kan lære og prædike for Almuen Guds hellige Ord og Evangelium og gjøre dem den tilbørlige Tjeneste inden Kirken og uden, som en Guds Ords

Digitized by Google

Tjener og ret Sjælesørger bør at gjøre. Cum claus. consv. et inhib. sol. Drotningborg 29 Mai 1573. R. 43. Afskr. III. 47.

Hr. Peder Vemundssøn fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Hr. Peder Vemundssøn, Sogneprest paa Sande, har underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes han er tilsinds og agter at begive sig til et Universitet uden Riget, der en Tid lang at studere og sig udi boglige Kunster forfremme, hvilket vi ham naadigst bevilget have, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Hr. Peder Vemundssøn maa imidlertid og al den Stund han i saa Maade studerer uden Riget være fri for Skat og holde en Kapellan til hans Sogner, hvilken i hans Fraværelse kan gjøre Sognefolket slig Tjeneste inden Kirken og uden, som en Guds Ords Tjenere og Sjælesørgere sine Sognefolk pligtig er og bør at gjøre, dog saa at samme Kapellan af Superintendenten tilforn skal examineres og overhøres og af ham der til kjendes duelig og bekvem. Cum inhib. sol. Drotningborg 2 Juni 1573. R. 44. Afskr. III. 48.

Hans Vrager fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at eftersom denne Brevviser Hans Vrager har givet os tilkjende, hvorledes han er bleven tilbagestaaendes udi hans Regnskab med en Summa Penninge, som beløber sig halvfjortende hundrede Mark danske, eftersom Mynten tilforn gik, førend den blev omsat, hvilke han beklager sig ikke at kunne afstedkomme at betale, da efterdi vi forfare, at forne Hans Vrager udi forgangne Feide troligen og vel har ladet sig bruge imod Rigens Fiender og sig der skikket og holdt som en tro Undersaat, have vi af vor synderlig Gunst og Naade med ham omdraget forne $13\frac{1}{2}$ [Hundrede] Mark danske, som han i saa Maade af hans Regnskab med tilbage staaer, saa han efter denne Dag derfor skal aldeles være kvit og utiltalet. Drotningborg 2 Juni 1573. R. 44. Afskr. III. 49.

Peder Friis fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at os elskelige Peder Friis, Lagmand udi Skien, har ladet give os tilkjende, hvorledes der skal ligge en ringe Rente til Lagmandsstolen der sammesteds, og derfor beretter, at vor forordnede Raad og gode Mænd, som vi nogen Tid siden havde affærdiget ind udi vort Rige Norge, af den Aarsag have paa vort Behag undt og udlagt ham til Lagstolen en Sag

og en Gaard, som han nu selv udi Værge havde, og efterdi forne Peder Friis siden har beklaget sig for os elskelige Paul Hvitfeldt, vor Mand, Tjener og Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Agershuus, at samme Gaard og Sag meget vare forfaldne, saa han ikke vidste sig deraf at underholde, og han derfor har bevilget og samtykt forne Peder Friis paa vore Vegne, at han maa lade bygge sig en Sag under den samme Bygning, Tag og Rende, som den anden Sag liggendes er, vore forordnede Raad og Fuldmægtige ham tilforn udlagt har, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Peder Friis maa have, nyde, bruge og beholde begge forne Sager med den hosliggende Gaard til forne Lagstol kvit og fri til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder. Cum inhib. sol. Drotningborg 26 Juni 1573. R. 45. Afskr. III. 49.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at vi have undt og givet os elskelige Christopher Pax, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Holbek, to Skiblad Tømmer og Deler til Hjælp til Bygning paa forne vort Slot Holbek, eftersom han dig selv paa samme Tømmer et Register skal tilskikke; thi bede vi dig og ville, at naar han hans eget Skib did op forskikkendes vorder, at du da lader bestillet, at han maa bekomme saa meget Tømmer og Deler, som samme Register udviser, og Skibet to Gange kan bære. Hald 6 Juli 1573. T. 32. Afskr. IV. 590.

Hans Meckelborg, vor Renteskriver, fik Brev paa det Kannikedom udi Oslo Domkirke, som vaccerer og ledigt er efter Olaf Kuldt, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at naar han ikke længer er udi vor daglige Tjeneste udi vort Renteri, skal han residere og boe hos Oslo Domkirke. Cum claus. consv. et. inhib. sol. Hald 12 Juli 1573. R. 46. Afskr. III. 50.

Om Ugifte, som boe sammen, og om Helligdage.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os gives tilkjende, at udi vort Rige Norge udi Stavanger Stift skal hertil have været og endnu er en stor uskikkelig Sædvane, saa at mangesteds findes, at Mand og Kvinde komme tilhobe og blive sammen i lang Tid ligesom andre Ægtefolk og avle Børn, dog de ikke ere givne eller viede sammen efter den christelige og gammel Viis og efter geistlige Ordinantses Lydelse, og naar Presterne dem paaminder

Digitized by Google

slig uskikkelig Levnet at afstaae, agte de det Intet. Sammeledes beklages ogsaa, at en Part af Bønderne der udi Stiftet understaae dem at udvælge besynderlige Helligdage for dem selv, som ikke ere budne eller befalede udi Ordinantsen at skulle helligholdes, og paa samme Dage holde dem af Arbeide, og de rette Helligdage, som Ordinantsen formelder skulle helligholdes og Guds Ord skulle for Menigheden prædikes og forkyndes paa, dem foragte de og holde dem fra Kirken og tage deres Arbeide vare, da paa det saadanne Uskikkelighed, Forargelse og Misbrug maa forekommes og afskaffes, ville vi, at hvor nogen Mand og Kvinde komme sammen og have deres Samfund tilhobe og ikke ere efter den hellige Kirkes Ordning givet sammen, som Ægtefolk bør at være, da skal Sognepresterne dem at vare og tilsige, at de sligt uchristeligt Levnet skulle afstaae og efter Ordinantsen lade dem give sammen eller og strax at skilles; der de da findes ulydige og Presternes Paamindelse foragte, da skal Sognepresterne forkynde dem udi den hellige Kirkens Ban og udelukke dem fra Sakramentet og af den christne Samfund til saa længe de rette og bedre dem; hvor det ikke vil hjælpe, da skal Sognepresterne det give Heredsprovsterne tilkjende, og de skulle det fremdeles lade Superintendenten forstaae, og han skal være pligtig det at formelde vor Lensmand paa vort Slot Bergenhuus. Siden skal han kalde for sig hvilke i saa Maade dem forseer og ligge i saadant uchristeligt og uskikkeligt Levnet og handle imod Guds Lov, den hellige Kirkens Skik og den geistlige Ordinants, og med Lagmændene og Lagrettesmændene dømme derpaa og lade vederfares dem hvad Retten giver. Desligeste ville vi, at vore Undersaatter, Bønderne udi forne Stavanger Stift, skulle rette dem efter at holde alle de Hviledage, som Ordinantsen formelder, og paa samme Dage besøge Kirkerne, høre Prædiken og Guds Ord og afholde dem fra Arbeide, som dem fra Kirken kunde forhindre; skulle de og ingen ydermere Dage holde hellige, end som Ordinantsen indeholder. Findes nogen herimod at gjøre, da skal vor Lensmand paa vort Slot Bergenhuus dermed have Indseende og straffe dem derfor som uhørsomme og ulydige og den hellige Kirkens og Ordinantsens Overtrædere uden al Naade. Silkeborg 18 Juli 1573. R. 46. Afskr. III. 50.

Om Geistlige i Stavanger Stift.

Fr. II. G. a. v., at efterdi menige Prestmænd udi Stavan-

Digitized by Google

ger Stift have havt deres Fuldmægtige hos os og iblandt andre deres anliggende Besværinge klageligen ladet give tilkjende, at naar nogen Prestmand der udi Stiftet bliver anklaget for nogen Sag og Forseelse, da vil hver Befalingsmand udi sit Len stevne samme Prest og paa det skarpeste og allerstrengeste handle med ham, hvorudi mange Prester mene dem at skee stor Uret, da paa det Prestmændene og de Geistlige udi Stavanger Stift maa vide, til hvem de udi vor Fraværelse skulle have deres Tilflugt og søge deres Ret hos, om dem udi nogre Maade skeer Uret, saa og om nogen af dem forseer sig, for hvem de da skulle kaldes og udi Superintendentens Overværelse tiltales og stande til Rette, da ville vi, at vor Lensmand paa vort Slot Bergenhuus, som nu er og herefter kommendes vorder, skal have de Geistlige udi Stavanger Stift udi Befaling og Forsvar. Og dersom nogen af dem sig for ham beklager og skee Uret, skal han være pligtig at forhjælpe dem, hvad Ret er i alle Maade, dem til Rette forsvare, haandhæve og fordagtinge. Dersom og nogen Prestmand sig forseer eller sig (sic) udi andre Maade for nogen Sager Skyld tiltales, da skal han stevnes og kaldes for forne Lensmand paa Bergenhuus, Lagmanden og Superintendenten i Stavanger Stift, og de skulle høre og forfare Sagen og dømme derudi hvad Ret er. Bedendes og bydendes vore Lensmænd paa Bergenhuus, som nu er og herefter kommendes vorder, at I lade Eder være de Geistlige udi Stavanger Stift befalet og paa vore Vegne dem forsvarer og haandhæver, forhjælpendes dem udi deres retfærdige Sager, saa meget Ret er, og haver flittig Indseende med at dem ingen Uret skeer. Silkeborg 18 Juli 1573. R. 47. Afskr. III. 52.

At ingen Thing skal holdes udi nogen Prestegaard i Stavanger Stift.

Fr. II. G. a. v., at menige Prestmænd udi Stavanger Stift for os ved deres Fuldmægtig have ladet beklage, hvorledes Fogderne der udi Stiftet paalægger dem store Besværinge med Thinghold paa deres Gaarde, saa Presterne derover ikke alene foraarsages at gjøre stor Bekostning med Gjesteri, men ogsaa for slig Overløb og Uro forholdes og forhindres fra deres Studeringer, saa de derefter ikke kunne gjøre deres Almue og Sognefolk den tilbørlige Tjeneste udi Kirken med Prædiken og udi andre Maade, som det sig burde. Desligeste lægger Fogderne en Part og deres Folk dem efter at føre et løsagtigt, uskikkeligt og uchri-

Digitized by Google

stedigt Levnet i forne Prestegaarde, hvorfor Presterne underdanigst begjere, at Sligt maa afskaffes, da efterdi vi saadanne utilbørlige Handel ikke ville lide eller tilstede, og paa det Presterne saa meget des flittigere mue studere og vare deres Embede og Kald, ville vi, at herefter aldeles intet Thing skal holdes udi nogen Prestegaarde, men det hermed alvorligen have forbudet, og skulle Fogderne det holde paa andre Steder, hvor det bedst Undersaatterne uden Besværing skee kan. Fordrister sig nogen Fogder til at holde Thing paa nogen Prestegaarde, efter dette vort Brev er læst og forkyndt udi forne Stavanger Stift, da skulle de derfor tiltales og straffes, som ved bør. Silkeborg 18 Juli 1573. R. 48. Afskr. III. 53.

Om Kongens og Kronens Leding og anden Rettighed i Stavanger Stift.

Fr. II. G. a. v., at vi er kommen udi Forfaring, hvorledes at vore Fogder udi Stavanger Stift mangesteds tilsammen tage og lade indføre vor og Kronens Ledinge og anden Rettighed udi Prestegaardene og Sognekirkerne der udi Stiftet og samme Huse og Kirker saa opfylde, at Presterne neppeligen have Rum til hvis Gods de have, og i Kirkerne kunne de med stor Nød komme til Alteret at gjøre Tjeneste, og Sognefolkene ikke kunne komme udi Stolene, der at staae og høre Guds Ord. Thi ville vi vore Fogder og Lensmænd hermed alvorligen have befalet, at de aldeles Intet af vor og Kronens Rettighed lader tilsammen tage udi nogen Prestegaarde, uden de det kunne have med Presternes Minde, og de det godvilligen ville samtykke og tillade. Desligeste at de ei heller lade indføre eller lægge i Kirkerne noget af forne vor og Kronens Leding eller anden Rettighed, men altingeste lader Kirkerne blive til den Brug, de ere forordineret, saa Presterne kunne have Plads at udrette deres Embede, og Sognefolket mue have Rum at høre Prædiken og Guds Ord. Gjør Nogen herimod, og Klage derover for os kommer, da ville vi lade straffe derover, som ved bør. Silkeborg 18 Juli 1573. R. 49. Afskr. III. 54.

At Bønderne over alt Stavanger Stift skulle tiende hver tiende Kerff af alt det Korn, de saaer og høster, desligeste af alt deres Kvæg og af Laxefiskende og andre Fiskende, og samme Tiende skal deles udi fire Parterne.

Fr. II. G. a. v., at efterbi Sognepresterne udi Stavanger Stift beklage, at Bønderne der udi Stiftet bruge meget Utroskab

Digitized by Google

og Falskhed med deres Tiende at udgive, og en Part tilholder dem den fjerde Part af Tienden i det Skin, at de den selv ville uddele til Fattigfolk, dog det er at formode, at største Parten forvender samme Tiende dem selv tilbedste, og de Fattige fange der lidet eller intet af. Sammeledes skal og nogen af Bønderne vægre dem at ville tiende af Rug, Hvede eller af hvis Grøde der avles af Ødemarke, som nyligen optages. Desligeste skulle Bønderne negte dem at ville tiende af deres Kvæg efter Ordinantsen, ikke heller af Laxefiskende eller andre Fiskende, som der udi Norge af Arilds Tid skal have været sædvanligt, hvorfor Presterne underdanigst begjere dermed maatte haves et billigt Indseende; da þaa det Alting dermed maa gange lideligen og ret til, og at os og Kronen saavel som Kirkerne, Presterne og de Fattige vedtørffuendis mue skee Skjel og Fyldest, ville vi, at dermed herefter altid saa holdes skal, at Bønderne over alt forⁿᵉ Stift aarligen skulle være pligtige at tiende af alt det Korn, de saaer og høster, hver tiende Kerff, Intet undertaget, desligeste af deres Kvæg, og det skal deles udi fire Parter, en Part til os og Kronen, den anden Part til Kirken, den tredie Part til Presten og den fjerde Part til fattige og vedtørffuendis Guds Lemmer. Og samme fjerde Part skal Heredsprovsterne udi hvert Hered opbære og det siden efter klare Register og godt Regnskab yde udi Stavanger, og der skal Superintendenten med fire de fornemste Kanniker samme Tiende uddele til fattige Skoledegne, som flittig studere og ingen Hjælp eller Underholdning have, og til de Arme udi Hospitalet, eftersom de det for Gud ansvare ville. Sammeledes skulle og Bønderne tiende af Laxefiskende og andet Fiskende saavidt, som af Arilds Tid brugeligt og sædvanligt været har. Findes nogen, som dem fortrykker og ville ikke retfærdeligen tiende, eftersom forⁿᵉˢᵗ staaer, da skal Heredsprovsten give det vor Lensmand paa vort Slot Bergenhuus tilkjende, og han skal være pligtig at straffe derover, som ved bør, hvilket vi, eftersom forⁿᵉˢᵗ staaer, fast og ubrødeligen ville have holdet under den Straf, som ved bør. Silkeborg 18 Juli 1573. R. 49. Afskr. III. 54.

Til Vincents Juel.

Fr. II. Vid, at os elskelige menige Prestemænd og Skoletjenere udi Stavanger Stift udi vort Rige Norge have havt hos os deres Fuldmægtige, og nogen Besværinge dem paalægges saa og Forhindring dem gjøres paa en Part deres Rettighed,

Digitized by Google

som de mene dem tilkommer, underdanigst klageligen tilkjendegivet, som er til det første, at de beklage dem gjøres Forfang paa hvis Rente, der har ligget til deres Underholdning af Arilds Tid med Fiskende, Skove og andet mere, da efterdi vi derom ingen visse Besked vide, bede vi dig og ville, at du des Leilighed forfarer, og dersom befindes, at dem noget er frakommet, som de har Ret til og dem af Arilds Tid fulgt har, at du da forskaffer det saa, at de det ubehindret igjen bekomme, og at du derudinden dem til Rette haandhæver og forsvarer. Dersom og noget er kommet under os og Kronen, som de dem ret tilkjende, og du eller andre vore Lensmænd mene paa vore Vegne at have derudi at sige, at du da derom tilskriver os al Leiligheden, saa vi derefter kunne vide at give dem Andtuor, om videre i saa Maade hos os bliver fordret. Sammeledes beklager Sognepresterne dem, at Fogderne mangesteds der udi Stiftet overmaade besvære dem med Gjesteri, og derved aldeles ingen Undersked holdes mellem dem og Bønderne, og end undertiden Presterne mindre forskaanes end Bønderne; thi bede vi dig og ville, at du dermed har flittig Indseende og gjør den endelig Forordning, at Presterne med saadant Foged Gjesteri blive forskaanet og herefter dermed ikke besværes. Desligeste beklage og en Part af Presterne der udi Stiftet, at de meget haardt besværes med Øl og Fetalje at udgive til vore Skibe, endog vi med vore Breve saadant af dem ikke have ladet æske eller fordre, og ikke heller saadanne Besværinge ganger over alle Presterne, alene over nogre af dem, hvorudinden de besværede mene dem skeer for kort; bedendes dig derfor og ville, at du derom Alting forfarer, og i lige Maade forskaffer det saa, at de for saadanne Udgift mue blive kvit, uden saa er, at Nøden trænger saa haardt, at ingen anden Raad er til, eller og vore Breve om saadan Fetalje udgaaer, og da Besværingen at gange over den ene saavel som den anden. Fremdeles beklage Presterne og Kirkeværgerne i Stavanger Stift, at en Part Fogder, og mest under Agdesiden, optager Jordegaver af de Gaarde, som Kirkerne tilkommer, og desligeste udhugger Kirkernes Skove, saa at Kirkerne nu stander en stor Part bygfalden, da paa det Intet skal forvendes fra Kirkerne, hvad dem tilhører og de have Ret til, bede vi dig og ville, at du derpaa har god Agt og Opsyn og Ingen tilsteder enten Fogder eller andre at indtage eller opbære enten Jordegaver eller anden Rettighed, som Kirkerne

tilhør uden alene Kirkeværgerne. Desligeste at Kirkerne nyde deres Skove, og at Kirkeværgerne dem Kirkerne til Bedste lader bruge til Skjellighed, saa at de til Upligt ikke forhugges, og at du har flittig Tilsyn med, at Kirkernes Rente forvendes Kirken til Bedste og til intet andet. Beklage og Kirkeværgerne, at Kirkerne mange Steder forholdes deres Tiende af Laxefiskende og andre Fiskende, som de af Arilds Tid havt have, hvorfor vi ville, at du derom Leiligheden forfarer og siden bestiller det saa, at Kirkerne ubehindret fange af Laxefiskende og anden Fiskende hvis dem bør at have, eftersom gammelt og sædvanligt har været, og at Kirkeværgerne paa Kirkens Vegne derpaa ingen Forfang gjøres. Dersom og befindes, at Kirkerne ikke have Ret til forne Laxefiskende, og de det af Arilds Tid ikke have bekommet, at du da derom tilskriver os, saa vi deraf Leiligheden kunne forfare og os derefter have at rette. Silkeborg 18 Juli 1573. T. 32. Afskr. IV. 590.

Til alle Lensmændene udi Stavanger Stift.

Fr. II. Hilse Eder alle vore Lensmænd, som vore og Kronens Len have udi Stavanger Stift, med Gud og vor Naade. Vider, at menige Prestemænd der udi Stiftet har havt deres Fuldmægtige hos os og givet nogen deres Brøster og Besværinge tilkjende, iblandt andet beklaget, at en Part Fogderne mangesteds der udi Stiftet fast over al Maade besvære dem med Gjesteri, saa at en Deel Presterne mindre end Bønderne forskaanes; thi bede vi Eder og alvorligen befale, at I dermed har flittig Indseende og det saa forskaffer, at Presterne med saadanne Foged Gjesteri bliver forskaanet og herefter dermed ikke besværes. Sammeledes beklage Kirkeværgerne der udi Stiftet, at dem paa Kirkens Vegne mangesteds gjøres Forhindring paa Kirkernes Tiende af Laxefiskende og anden Fiskende, som Kirkerne have havt af Arilds Tid, hvorfor vi ville, at I det saa bestille, hver udi sit Len, at Kirkerne uden Forhindring fange af Laxefiskende og anden Fiskende hvis Tiende og Rettighed dem med Rette bør at have, og eftersom gammelt og sædvanligt har været. Desligest beklage Sognepresterne, at Bønderne meget utroligen tiender, og hvad heller de høster lidet eller meget, da understaae de dem ligemeget at tiende. Saa ville Bønderne heller ikke fremføre deres Tiende til Sognepresterne, men Presterne mue gjøre stor Bekostning, før de deres Tiende kunne bekomme. Da paa det Alting der-

Digitized by Google

med maa gange lideligen og ret til, bede vi Eder og befale, at I hver udi sit Len med Flid alvorligen tilholder Bønderne, at de retferdeligen tiender aarligen, eftersom Gud giver Grøenn af Jorden, hver tiende Kjerff, desligeste af deres Kvæg efter Ordinantsen, og at de af samme Tiende fremfører og yder deres Sogneprester ved deres Ed udi Sogneprestens og Fogdens Nærværelse saa meget ham deraf tilkommer. Og dersom Tvivl er paa, at nogen ikke har tiendet retferdeligen, skal Fogden udi Dannemænds Overværelse maa kaste hans Korn, og hvor da findes, at han har tiendet uretferdeligen, skal han derfor straffes, som vedbør. Og efterdi Presterne beklage, at naar de æske og fordre af Bønderne hvis Rettighed dem bør og med Rette tilkommer, eller og naar de udi Prædikestolen straffer Synd og Ondskab, bansætter eller udi andre Maade fyldestgjør deres Embede, da trues og undsiges de af Mange og vide dem ikke sikker at være, da bede vi Eder og befale, at I hver, saavidt Eders Len sig strækker, retter Eder efter at haandhæve Presterne, og dersom nogen dem understaaer at true, undsige eller feide nogen Prest, og det klages for Eder, at I da tiltænker at straffe derover, saafremt I ikke ville stande os til Rette, om Eders Forsømmelse derudi findes. Hermed skeer vor alvorlig Vilje og Mening. Thi lader det ingenlunde. Silkeborg 18 Juli 1573. T. 34. Afskr. IV. 592.

Til Bønderne over alt Stavanger Stift.

Fr. II. Hilse Eder Bønder og menige Almue, som bygge og boe over alt Stavanger Stift, med Gud og vor Naade. Vider, at Sognepresterne der udi Stiftet har ladet berette for os, hvorledes mange af Eder fortrykke dem og ikke ville offre efter Ordinantsen om Julen, Paaske og Pintsedag, og ikke heller ville gjøre dem deres Offertold, som af gammel Tid der udi Riget har været sædvanligt; thi bede vi Eder Alle og hver særdeles strengeligen byde, at I rette Eder efter aarligen til forn trende Fester at offre Eders Sogneprest, eftersom Ordinantsen derom formelder, eller og udi det Sted at yde og fuldgjøre dem deres Offertold, som I af Arilds Tid gjort har, saafremt at dersom nogen findes herudi uvillig og forsømmelig, og det klages for vor Lensmand, at han da ikke derfor skal dem tiltale og straffe derover, som vedbør. Silkeborg 18 Juli 1573. T. 35. Afskr. IV. 593.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at menige Prestemænd udi Stavanger Stift har havt deres Fuldmægtige hos os og under andre Be-

Digitized by Google

sværinge, dem paahænger, klageligen givet tilkjende, hvorledes vore Befalingsmænd der udi Stiftet indlægger paa dem Styremænd, Bøsseskytter, Baadsmænd, Sagskjærere og andre til Kost og Underholdning dem til stor Skade; thi bede vi dig og ville, at du derom forfarer Leiligheden og siden forskaffer det saa, at sligt Folk ikke indlægges paa Presterne, men at de med saadanne Hold bliver aldeles forskaanet og herefter dermed ikke besværes. Silkeborg 18 Juli 1573. T. 35. Afskr. IV. 593.

Til Vincents Juel.

Fr. II. Vid, at vi forfare, at der skal boe en Prest paa Modeland, ved Navn Hr. Jørgen, som skal have en ringe Prestegjeld og ingen Prestegaard der til, men boer paa en af vore og Kronens Gaarde, hvoraf han aarligen giver til Landgilde 4 Huder, og hver tredie Aar den maa leie som andre vore og Kronens Bønder, hvilken Gaard han underdanigst er begjerendes at maatte bekomme kvit og fri og den nyde og beholde til en Prestegaard, da efterdi vi ikke vide Leiligheden om samme Gaard, bede vi dig og ville, at du derom forfarer al Besked og siden tilskriver os, om den kan ombæres fra Kronen, at vi kan vide os derefter at rette. Silkeborg 18 Juli 1573. T. 36. Afskr. IV. 593.

Mester Hallvard Gunarius fik Brev paa St. Martini Altaris Præbende udi Oslo Domkirke, som han nu selv udi Værge har. Cum claus. consv. et inh. sol. Koldinghuus 10 August 1573. R. 51. Afskr. III. 56.

Til Paul Hvitfeldt, Peder Gyldenstjerne, Vincents Juel, Ludvig Munk, Erik Brockenhuus, Fru Edel Hardenberg eller hendes Foged udi Lister Len og Frederik Lange.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi komme udi Forfaring, hvorledes der skal være et Antal Skibe, Fribytter og andre forhaanden udi Vestersøen, og ikke man kan vide, hvad de have udi Sinde eller agter at foretage, da paa det med Altingest maa haves flittig Opseende der udi vort Rige Norge saavel der udi dit Len og saa vidt din Befaling sig strækker, som andensteds der udi Riget, om Nogen sig vilde understaae der at gjøre Indfald eller Landgang og vore Undersaatter der sammesteds overfalde og tilføie Skade og Fordærvelse, at dem da kunde gjøres alvorlig Modstand, og Sligt maatte forekommes og afvendes, bede vi dig og ville, at du dig alvorligen lader være befalet udi dit

Digitized by Google

Len med Alting at have god grangivelig Varetægt, og at du strax mustrer saa mange vore Undersaatter veragtige findes der i Lenet og gjør den Forordning, at de med gode Værge blive stafferede og sidde dermed til Rede, saa at dersom noget paakommer, de da hver Mand saa mange veragtige findes strax udi en Hil kunde opbringes og være tilstede med deres Rustning og Værge paa de Steder, du dem tilsiger, og der med alsomstørste Alvorlighed vor og Rigens saavel som deres egen Skade og Fordærv tilhjælpe at afværge og for deres Fædrenerige dem at lade bruge, som lydige troe Undersaatter egner og bør at gjøre.[1] Du vil her med Alting have udi god Agt og dermed saa bestille, eftersom du vedst Magt paaligger, og vi dig naadigst tilfortroer. Tagendes her ingen Forsømmelse fore. Kjøbenhavn 17 August 1573. T. 36. Afskr. IV. 594.

Til Fru Giørvel Fadersdatter, Hr. Lauge Brades Efterleverske.

Fr. II. V. G. t. Eders drages uden Tvivl til Minde, at I nogen Tid siden have ladet handle med os om det vort og Kronens Gods, I af os udi Pant har, at I det maatte beholde Eders Livstid, hvorimod I have tilsagt at ville af Eders Arvegods udi vort Rige Norge gjøre os Udlæg etc., som det Brev, I os derpaa givet har, ydermere formelder. Da efterdi fast et Aar er forløbet, og I endnu ikke har Eder forklaret, hvad Gods til os skal udlægges efter Eders Brevs Lydelse, bede vi Eder og ville, at I med det første ville være fortænkt at forskikke os et klart Register paa hvis Gods, vi af Eder skulle have, paa det vi samme Gods kunde lade besigte, og Eders Brev og Forskrivning maa blive fyldestgjort, og Alting dermed kan gjøres til Ende. Dermed skeer vor Vilje, og vi forlade os der visseligen til. Kjøbenhavn 17 August 1573. T. 37. Afskr. IV. 595.

Thonnis Lichthardt fik Livsbrev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser os elskelige

[1] Denne Artikkel blev indført i Paul Hvitfeldts Brev:
Vi skikke dig herhos vore Breve, som vi udi lige Maade herom have tilskrevet nogre de andre fornemste Lensmænd ved Søkanten der udi Norge, bedendes dig og ville, at du strax uforsømmeligen med fuldvisse Bud forskaffer dem samme Breve tilhænde, hvor som de ere tilskrevne, og at du tiltænker selv med Altingest at lade have god Agt og Opseende, saavel udi de andre deres Len, som udi dit eget, saa at Intet bliver forsømmet, eftersom du vedst at Magt paaligger. Dermed skeer vor Vilje og alvorlige Befaling. Tag der ingen Forsømmelse fore.

Digitized by Google

Thonnis Lichthardt nogen Tid tilforn har tjent og ladet sig bruge udi vor Tjeneste for en Krigsmand trolig og vel, og han nu fremdeles har lovet og sig forpligtet at ville tjene os udi hans Livstid og saalænge han lever, og sig lade bruge tillands og vands, hvor behov gjøres, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade saa og for trofast og villig Tjeneste, som han os og Riget hertil gjort og bevist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Thonnis Lichthardt en vor og Norges Krones Gaard udi Agershuus Len liggendes, kaldes Hof, med al samme Gaards Rente og rette Tilliggelse at have, nyde, bruge og beholde kvit og fri udi hans Livstid og saalænge han lever, dog saa at han skal være os og vore Efterkommere Konger udi Danmark huld og tro og sig udi vor Tjeneste troligen og vel lade bruge tillands og vands, hvor behov gjøres, og vi ham lader tilsige. Sammeledes skal han være Lensmanden paa vort Slot Agershuus, den som nu er og herefter kommendes vorder, hørig og lydig udi hvis han ham paa vore Vegne tilsigendes og befalendes vorder, og sig i alle Maade skikke og forholde, som en ærlig Mand eigner, bør og vel anstaaer. Skal han og bygge og forbedre Gaarden og den ved god Hævd og Magt holde, og ikke forhugge eller forhugge lade nogen de Skove der tilligger til Upligt i nogre Maade. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 20 August 1573. R. 51. Afskr. III. 56.

Mester Henrichs, som boede udi Throndhjems, Arvinge finge Brev paa nogen Jord og Eiendomme, han havde indtaget.

Fr. II. G. a. v., at denne Brevviser os elskelige hæderlig Mand, Mester Hans Sivardssøn, har beret for os, at hans Hustrues Fader, ved Navn Mester Henrich udi Throndhjem, har havt for ham udi rolig Besiddelse et Stykke Jord og Eiendomme, hvilken forne Eiendomme Christopher Hvitfeldt, som den Tid havde Steenvigsholm udi Forlening, paa vor kjære Herre Faders salig og høilovlige Ihukommelses Vegne, tilstede forne Mester Henrich at indtage en øde Mark, saa meget han der kunde opbryde og indgjerde, liggendes hos Stamen [Stavne] paa Strinden, u[di] Lade Prestegjeld udi vort Rige Norge, og samme Jord og Eiendomme at beholde for sig og sine Arvinge for tilbørlig Landskyld og Leding. Da forne Mester Hans Sivordssøns Hustrues Fader Mester Henrich har havt samme Jord udi vor Lensmands Minde og derpaa gjort Bekostning og skal deraf give

Leding som andre jordegne Bønder, saa og efterdi at det mange andre efter høimeldte vor kjære Herre Faders Befaling er tilstedt i lige Maade at indtage af saadanne øde Marker, som laa under Feefoedt [Fæfod] hvis de kunde gjøre dem nytteligt deraf, have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Jord og Eiendomme, som forne Mester Henrich har indtaget af den øde Mark paa Stamen paa Strinden i Lade Prestegjeld, maa herefter blive hos hans Arvinge, dog saa at de skulle aarlig til gode Rede udgive til os og Kronen deraf Leding ligesom andre jordegne Bønder sammesteds. Og skulle de være os og vore Riger huld og tro og vor Lensmand, den som nu er eller herefter kommendes vorder, paa vore Vegne hørige og lydige udi hvis han dem tilsigendes vorder. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 23 August 1573. R. 52. Afskr. III. 57.

Peder Husmand fik Brev paa en Gaard kaldes Østii ad gratiam.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og forlenet og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene denne Brevviser Peder Husmand en vor og Norges Krones Gaard kaldes Østii i Selbo Prestegjeld liggendes skylder aarligen 2 Spand med alle samme Gaards Rente og rette Tilliggelse, Intet undertaget, at have, nyde, bruge og beholde kvit og fri uden Afgift til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at han skal være os og Riget huld og tro og Lensmanden paa vor Gaard udi Throndhjem den, som nu er eller herefter kommendes vordes, hørig, lydig og følgagtig udi hvis han ham paa vore Vegne tilsigendes og befalendes vorder. Sammeledes skal han bygge og forbedre Gaarden og den ved Hævd og Magt holde og ikke forhugge lade Skovene der tilligge til Upligt i nogre Maade. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn [uden Datum; staaer indført mellem Brev af 23 August og 29 August] 1573. R. 53. Afskr. III. 58.

Udi lige Maade finge disse Efterskrevne k. Maj.s Breve paa disse efterskrevne Gaarde lydendes som forskrevet staaer:

Sivordt Hallvardssøn fik Brev paa Harstad i Selbo Prestegjeld liggendes, skylder aarlig 3 Spand.

Svend Hauthormssøn fik Brev paa Sneir i Støring [Støren] Prestegjeld liggendes, skylder aarlig 2 Spand 2 Øre.

Digitized by Google

Olaf Knudssøn fik Vinsnes i Holtaalens Prestegjeld liggendes, skylder aarlig 2 Spand.

Svend Olssøn fik Onso i Holtaalens Prestegjeld liggendes, skylder aarlig 1 Spand 1 Øre.

Jon Jonssøn fik Vinsnes i Holtaalens Prestegjeld liggendes, skylder aarlig 2 Spand.

Olaf Bjørnmand fik Øe i Holtaalens Prestegjeld liggendes, skylder 1 Spand 1 Øre.

Peder Knudssøn fik Singsaas i Holtaalens Prestegjeld liggendes, skylder aarlig 2 Spand.

Valter Steenssøn fik Hillisfjord i Normøllen i Ore Prestegjeld liggendes, skylder 1 Vog Fisk.

Jochim Balche fik Svolvær i Løddingens Prestegjeld liggendes, skylder aarlig 1 Vog Fisk.

Actum ut supra. R. 53. Afskr. III. 59.

Til Ludvig Munk.

Fr. II. Vid, at eftersom du af os elskelige Peder Oxe, vor tro Mand, Raad og Hofmester, underdanigst lader give os tilkjende om de 12 Degne, som pleie at fange Underholdning paa vor Gaard der udi Throndhjem, hvorpaa skal findes udi Kapitlet høibaarne Fyrstes, vor kjære Herre Faders, salig og høilovlig Ihukommelses, Brev, og nu udi forgangne Feide ikke har havt Kost uden aleneste sex Personer, og du derfor er begjerendes at vide vor Vilje, hvorledes du dig dermed skal forholde, da bede vi dig og ville, at du efter denne Dag retter dig efter at underholde 12 Degne der paa Gaarden efter høistbemeldte vor kjære Herre Faders Brevs Lydelse. Som du og giver tilkjende om det Skolehuus der i Byen skal opsættes, da ere vi naadig tilfreds, at du paa vore Vegne lader tilhjælpe samme Skole at forfærdige, og at du betaler Halvparten Omkostningen, som derpaa vil opgange, og udi dit Regnskab det lader indskrive. Hvad den Sagkvern belanger, du begjerer at mue lade bygge og deraf vil give til os og Kronen den tiende Tylt, da bede vi dig og ville, at du paa vor Omkostning lader bygge og færdig gjøre samme Sagkvern, saa den kan bruges os selv til Gavn og Bedste. Vi ere og tilfreds, at du sælger for danske Penge af hvis Korn og Smør, du har og os tilkommer, dog du annammer for hver Daler 2 Mark danske, eftersom Mynten er omsat. Sammeledes have vi naadigst bevilget, at der altid skal ligge et Præbende til Skriverstuen der paa

Digitized by Google

Gaarden. Desligeste at de ti Karle, som udi Feiden have ladet dem bruge for Riget, mue bekomme de Gaarde, du formelder om. Og sende vi dig nu herhos Brevene paa samme Karle, Gaardene skulle forlenes, saa og et Brev paa det Præbende, som er funderet til Skriverstuen, hvilke du kan dem lade overantvorde. Kjøbenhavn 24 August 1573. T. 37. Afskr. IV. 595.

Skriverne paa Gaarden udi Throndhjem finge k. Maj.s Brev paa et Præbende udi Throndhjems Domkirke, kaldes Præbenda Bartholomei.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi komme udi Forfaring, at Skriveren paa vor Gaard udi Throndhjem skal have en ringe Løn og Besoldning, og paa det de saa meget des flittigere kunde vare og forestaae samme Befaling og med en tilbørlig Underholdning være forsørget, have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at Skriveren paa forne vor Gaard udi Throndhjem, den som nu er og herefter kommendes vorder, mue og skulle, en efter anden, bekomme det Præbende udi Throndhjems Domkirke, ved Navn Præbenda Bartholomæi, som Hans Skrivers Søn paa Quiste sidst udi Værge havde, og det med Bønder, Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse, Intet undertaget, have, nyde, bruge og beholde, imedens og al den Stund de samme Befalning forestaae. Og skal forne Præbende altid herefter være og blive til Skriverstuen paa vor Gaard udi Throndhjem. Dog skulle forne Skriver gjøre og bære Tynge og Besværinge med de andre Kanniker hvad paakommer og ikke begjere eller opbære ydermere Besolding for deres Tjeneste. Skulle de og holde Godset ved Hævd og Magt og Bønderne derpaa boendes ere ved Norges Lov, Skjel og Ret, og Ingen af dem uforrette imod Loven eller med nogen ny og usædvanlige Paalægge besvære. Og skulle de ikke heller forhugge eller forhugge lade nogen de Skove der tilligger til Upligt i nogre Maade. Cum inhib. sol. Fredriksborg 29 August 1573. R. 54. Afskr. III. 59.

Svend Hallandsfar fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Svend Hallandsfar troligen har ladet sig bruge udi forgangne Krig udi vort Rige Norge, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Svend Hallandsfar maa være fri for Skat og al anden

Digitized by Google

kongelig Tynge og Besværing af den Gaard, han udi boer, desligeste nyde og beholde den vor og Kronens Kvernfos Biskophuus i Stange Sogn paa Hedemarken, som han nu selv udi Værge har, kvit og fri uden Afgift, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Cum inhib. sol. Koldinghuus 19 Septbr. 1573. R. 55. Afskr. III. 60.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at vore Undersaatter af Hof Sogn i Soløer, Grue Sogn, Vinger Sogn og Strøm Sogn udi vort Rige Norge have beret for os, at dem nogen Tid siden forleden skal være paalagt hver Mand en Daler mere at udgive aarligen, end de hertil af Arilds Tid udgivet have. Sammeledes at dem et usædvanligt Arbeide med Høsten skal være paalagt at vandre en 20 Mil Vegs heden til vort Slot Agershuus og der at gjøre deres Høstarbeide, hvorudinden de dem paa det høieste besvære; thi bede vi dig og ville, at du herom forfarer al Leilighed, og hvis forne vore Undersaatter i saa Maade findes at være forhøiede paa Landgilde eller og saa med Arbeide besværet mere end sædvanligt og af Arilds Tid været har, at du da det afskaffer, dem dermed forskaaner og herefter ikke besværer. Koldinghuus 20 Septbr. 1573. T. 38. Afskr. IV. 596.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at vi nu have affærdiget denne Brevviser vor Skibsbygger Hugo Beda med medhavendes Folk did ind udi vort Rige Norge, der at skulle paa Skovene udsee og lade hugge noget Tømmer til Orlogsskibs Bygning, hvor det beleiligst er at bekomme, eftersom han dig selv ydermere skal berette; thi bede vi dig og ville, at du lader ham forvise paa Skovene, hvor samme Tømmer er fangeligt, og at du forskaffer ham Hjælp forne Tømmer at hugge, saa og bestiller, at han fanger Underholdning til Mad og Øl til sig selv og hans medhavendes Folk al den Stund, de ere paa vort Arbeide, og alt Andet hvis han behøver og dig paa vore Vegne om tilsigendes vorder, saa at naar Bygningen paa vore Skibe skal foretages, at ham da ikke skal mangle, hvis han skal paa holde. Koldinghuus 27 Septbr. 1573. T. 39. Afskr. IV. 596.

Anders Tøgerssøn udi Marstrand fik Fredebrev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Anders Tøgerssøn, Borger udi vor Kjøbstad Marstrand, har ladet berette for os, hvorledes han nogen Tid siden er kommen for Skade og

Digitized by Google

ihjelslaget en hans Medborger ved Navn Karl Jonssøn paa en Skude udenfor vor Kjøbstad Helsingør, og han nu har ladet handle med den Dødes Slægt og Venner, saa at de have bevilget at ville sone med ham, saafremt han af os maa fange sin Fred, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade, saa og af Øvrigheds Magt undt og givet, og nu med dette vort aabne Brev unde og give forne Anders Torgerssøn hans Fred igjen, saa at han herefter maa bygge og boe udi vort Rige Norge og ubehindret handle og vandle udi vore Riger og Lande ligesom andre vore Borger og Undersaatter, dog saa at han skal være pligtig at stille den Dødes Slægt og Venner tilfreds, saa at Ingen af dem efter denne Dag klagendes vorder. Og hvis han det ikke gjør, da skal dette vort Brev ikke komme ham til Fordeel eller Gode i nogen Maade; thi forbyde vi Alle, ehvo de helst ere eller være kunne, særdeles vore Fogder, Embedsmænd, Borgemestere, Raadmænd, Byfogder og alle Andre forne Anders Torgerssøn herimod at hindre, feide, feide lade eller i nogre Maade at uforrette eller Forfang at gjøre under vor Hyldest og Naade. Koldinghuus 17 Octbr. 1573. R. 55. Afskr. III. 60.

Knud Grubbe fik Følgebrev til menige Bønder og Tjenere, som ligge til Dragsmark Kloster udi Norge, og Fru Margrete Hardenberg, Palle Grubbes Efterleverske, hertil udi Pant og Værge havde, at skulle svare ham ad gratiam. Koldinghuus 27 Octbr. 1573. R. 56. Afskr. III. 61.

Til Fru Margrete Hardenberg, Palle Grubbes Efterleverske, at hun strax skulde affærdige hendes Fuldmægtige til Kjøbenhavn med hvis Pantebreve, hun har paa Dragsmark Kloster, at hun der skulde annamme sine Penge. Koldinghuus 27 Octbr. 1573. T. 39. Afskr. IV. 596.

Jochim Thim af Hamborg fik Brev at maatte besøge Færø.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at os elskelige Jochim Thim, Borger udi vor Stad Hamborg, maa herefter besøge vort Land Færø, og der bruge Kjøbmandskab, handle og vandle med vore Undersaatter der sammesteds, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Og skal han være forpligt at tilføre dem gode, uforfalskede Kjøbmandsvare og dem sælge og afhænde for et skjelligt og billigt Værd, og skal han bruge ret Maade og Vægt, saa Ingen derover med Billighed klager; dog skulle forne vore Undersaatter

Digitized by Google

ikke heller være forpligt eller nødes til at sælge ham hvis Vare de have at afhænde, men det skal være dem frit fore at sælge og kjøbe med hvem de ville og meest ville give. Cum inhib. sol. Koldinghuus 3 Novbr. 1573. R. 56. Afskr. III. 61.

Jørgen Blanck fik Brev paa en Gaard i Baahuus Len.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Jørgen Blancke nu har afstaaet og eftergivet hvis Besolding ham hos os rester, og han udi forgangen Feide fortjent havde, saa og igjen til os opladt en vor og Kronens Gaard kaldes Vedstorp, vi ham tilforn med forlent havde, hans Livstid, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade hermed undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Jørgen Blancke en vor og Norges Krones Gaard udi Baahuus Len, udi Bro Sogn, liggendes, kaldes Vesse, som Skipper Arild sidst udi Værge havde, skylder aarligen 12 Tdr. Malt, 6 Heste Foring, med al forne Gaards Rente og rette Tilliggelse, Intet undtaget, at have, nyde, bruge og beholde, kvit og fri, uden al Tynge og Afgift, udi hans Livstid og saalænge han lever, dog saa at han skal være vor Lensmand paa vort Slot Baahuus, den som nu er eller herefter kommendes vorder, paa vore Vegne hørig og lydig og bygge og forbedre Gaarden, og den ved god Hevd og Magt holde og ikke forhugge eller forhugge lade Skovene, der tilligger, til Upligt udi nogre Maade. Cum inhib. sol. Koldinghuus 5 Novbr. 1573. R. 56. Afskr. III. 62.

Mogens Pederssøn fik Brev paa et Aars Tid at maatte opbære uvisse Renten af hvis Gods han med forlenet var udi Norge.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi tilforn have undt og forlent os elskelige Mogens Pederssøn, vor Mand og Tjener, vort og Norges Krones Kloster Reins Kloster og Puterøs Gods, saa og vor og Kronens Gaard Vig Gaard med Skoven og Bessen, og al forne Klosters, Gaardes og Godses Rente og rette Tilliggelse. Sammeledes have vi og nogen Tid derefter af synderlig Gunst og Naade undt og bevilget forne Mogens Pederssøn paa en Tid at maatte lade opbære al vor og Kronens Rettighed af forne Gods, det være sig Leding, Landskyld, Sagerør og al anden Deel, som os og Kronen deraf kunde tilkomme, eftersom vore Forleningsbreve, vi ham givet have, derom formelder, da have vi endnu fremdeles af samme Gunst og Naade naadigst undt og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Mo-

Digitized by Google

gens Pederssøn maa bekomme og lade opbære al forᵈᵉ vor og Kronens Ret og Rettighed, Leding, Landskyld, Sagerør og al anden Herlighed og uvisse Rente, som os af forᵈᵉ Gods med Rette kunde tilkomme, og samme Herlighed have, nyde, bruge og beholde, kvit og fri, udi et Aar, efter dette vort Brevs Datum regnendes. Cum inhib. sol. Koldinghuus 6 Novbr. 1573. R. 57. Afskr. III. 62.

Til Peder Gyldenstjerne.

Fr. II. Vider, at vi have undt og givet høibaarne Fyrste, vor kjære Frænde og Broder Hertug Adolph udaf Holsten til hans Kjærligheds Bygning 200 gode Egebjelker; thi bede vi Eder og begjere, at I nu strax med det allerførste lader hugge samme Egebjelker og dem nedføre til Ladestedet, saa at naar hans Kjærlighed Skibe derefter skikkendes vorder, de da dem uforsømmeligen kunne bekomme og ikke derefter skulle opholdes. Koldinghuus 8 Novbr. 1573. T. 39. Afskr. IV. 596.

Til Mester Hugo Beda, Skibsbygger.

Fr. II. Vid, at vi behøve et Skib at bruge her udi Bælt og andensteds at overføre os høibaarne Fyrstinde, vor kjære Hustrue, og andre fremmede Fyrster, som vi formode til Vands hid ind udi Riget at komme; thi bede vi dig og ville, at du strax anseendes dette vort Brev foretager og opsætter et Skib, paa Lasten ved 30 eller 40 Læster og ikke større, og ville vi have samme Skib bygget med Planker og Kraueyle Værk, og at du bygger det saa, at det kan seile retskaffen og paa de bedste Maade, beienn Vind og for en Vind, og at det ikke flyder for dybt, saa det kan indløbe, hvor grundt Vand er, og at du gjør og tilflier paa samme Skib en Kabusse, det smukkeste den kan gjøres, til os selv, og skal der intet Baanett sættes paa. Sammeledes at du og forordinerer det saa, at derpaa kan bruges Smaaskyt, eftersom paa Snuekatten, og at du for Alting beflitter dig paa, saa at samme Skib kunde bygges efter Seiladsen og være færdigt til Midfaste førstkommendes med al Tilbehøring, saa det saa kunde hid nedsegle, og at du paa samme Skib at bygge vil bevise din Kunst, eftersom vi dig tiltroer, og herudinden gjøre din største Flid, saa du ikke vil stande til Rette og lide Tiltale, om vi herudinden blive forsømmet. Nyborg 11 Novbr. 1573. T. 40. Afskr. IV. 597.

Skolemesteren i Bergen fik Brev at mue strax bekomme et Præbende kaldes Magni udi Bergen Domkirke, som

Laurits Skriver nu med forlenet er. Cum claus. consv. et inhib. sol. Nyborg 12 Novbr. 1573. R. 58. Afskr. III. 63.

Udi lige Maade fik Mester Absalon Pederssøn, Læsemester, Brev paa et Præbende sammesteds, kaldes corporis Christi og Catharinæ, som han nu selv udi Værge har, ad gratiam. Nyborg 12 Novbr. 1573. R. 58. Afskr. III. 63.

Hr. Jens Christiernssøn, Sogneprest udi Bergen, fik Brev paa det første Kannikedom, som bliver ledigt udi Bergen Domkirke, dog hermed uforkrænket hvis Breve k. Maj. Andre udi saa Maade tilforn givet har. Nyborg 12 Novbr. 1573. R. 58. Afskr. III. 63.

Til Kapitel udi Bergen.

Vider, at denne Brevviser os elskelig hæderlig Mand Hr. Jens Christenssøn, Sogneprest udi Bergen Domkirke, har beklaget sig for os, at han skal have en saa ringe Underholdning og Indkomst, saa han deraf neppeligen kan holde sig og hans Huus med, og derfor underdanigst været begjerendes, at vi ville lade forbedre hans Løn og tillægge ham en tilbørlig Underholdning, da paa det for^{ne} Hr. Jens Christenssøn maa særligen og vel blive forsørget, saa han ikke skal have sig at beklage, have vi naadigst bevilget ham at mue bekomme det første Præbende, der sammesteds falder udi Bergen Domkirke og ledigt bliver, eftersom det Brev formelder, vi ham derpaa givet have. Bedendes Eder og ville, at naar noget Præbende eller Kannikedømme udi saa Maade der udi Kapitlet falder, at I da det udlægger for^{ne} Hr. Jens Christenssøn og derom tilskriver os; siden ville vi ydermere ham med vort Brev forsørge. Nyborg 12 Novbr. 1574. (sic) T. 40. Afskr. IV. 597.

Til Kapitel i Bergen.

Fr. II. Vider, at denne Brevviser os elskelig, hæderlig og høilærd Mand, Mag. Absalon Pederssøn, Læsemester der sammesteds, har beklaget sig for os om den ringe Underholdning, han har, saa han neppeligen dermed kan tilkomme, og derfor underdanigst er begjerende, at hans Rente og Indkomst maa forbedres. Thi bede vi Eder og ville, at I udlægge for^{ne} M. Absalon Pederssøn ex bonis comunibus, som Kannikerne under dem skifte, saameget Rente som en 30 Daler i det mindste sig kan beløbe, og at han samme bona comunia med det første uden al Forsømmelse eller videre Undskyldning til den Rente,

han tilforn har og ham udlagt er, maa bekomme. Nyborg 12 Novbr. 1574. (sic) T. 41. Afskr. IV. 598.

Til Vincents Juel.

Fr. II. Vid, at os elskelig, hæderlig og høilærd Mand Mester Absalon Pederssøn, Læsemester udi vor Kjøbstad Bergen, har beret for os, at han er forlenet med et Præbende sammesteds, kaldes corporis Christi et Catharinæ, og at til samme Præbende ligger en Gaard heder Knapskou, hvortil har ligget et lidet Fiskeri, nogen Tid siden forleden er kommen derfra og annammet under Slottet, eftersom han siger sig med Brev og Segl og Mandeminde noksom at ville bevise; thi bede vi dig og ville, at du derom forfarer al Leiligheden, om forne Fiskeri har ligget til samme Gaard, og hvorledes det er der frakommen. Og dersom forne Fiskeri findes med Rette at ligge til samme Præbende, at du da lader ham det bekomme, saafremt det ikke er imod Norges Lov. Nyborg 12 Novbr. 1574. (sic) T. 41. Afskr. IV. 598.

Til Ludvig Munk.

Fr. II. V. G. t. Vid, at denne Brevviser Roluff Hallvardssøn udi Guldals Fylke har været hos os og beklaget, hvorledes udi Evert Bilds Tid, der han havde Lenet, er hans Hustrues Forældre en Odelsgaard ved Navn Lanør paa Nes dem frakommen og lagt under Kronen, og at nogen Tid før forne Evert Bild lod annamme samme Gaard, er han bleven afbrændt, og da ere omkomne hvis Adkomstbreve hans Hustrues Forældre derpaa havde, og beretter forne Roluff Hallvardssøn sig noksom at ville bevise samme Gaard at have været hans Hustrues rette Odelsgods og deres Adkomstbreve udi saa Maade omkommen. Thi bede vi dig og ville, at du derom forfarer al Leiligheden, og om forne Roluff Hallvardssøn nøiagtigen bevise kan samme Gaard af Rette at have tilhørt hans Hustrues Forældre, og deres Odelsbrev udi forne Ildebrand at være omkomne, at du da lader ham bekomme forne Gaard og derpaa ingen Forhindring gjør. Ringsted Kloster 21 Novbr. 1574. (sic) T. 41. Afskr. IV. 598.

Til Ludvig Munk.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vore Undersaatter, menige Bønder udi Guldals Fylke udi Throndelaget ved deres Fuldmægtige underdanigst har ladet give tilkjende, at de med megen usædvanlig Paalægge [besværes], mere end af Arilds Tid sædvanligt været har, og at udi Evert Bilds Tid, der han havde Lenet der

Digitized by Google

sammesteds, er det først opkommet, at hver Mand skulde udgive ½ Tønde Havre Hestekorn, hvilket de sige dem aldrig tilforn at have udgivet eller findes udi de gamle Jordbøger at være indskrevet. Sammeledes, at deres Leding er dem forhøiet udi saa Maade, at de af Arilds Tid har givet af hvert Spandemaal 8 Mark Smør, og nu fordres af dem ½ Pund. Og ikke de aleneste dem udi saa Maade beklage forne Leding dem at være forhøiet, men ogsaa at de af Fogden tiltrænges at udgive dobbelt for den Leding, de to eller tre Aar siden forleden skulle have udgivet, med flere andre Besværinge, som ere usædvanligt, Mikkelskorn og Fogedegiift, de give tilkjende dem at være steget høiere end det af gammel Tid været har; thi bede vi dig og ville, at du om forne Havre Gjesteri forfarer al Leilighed, og om det findes, forne Evert Bild dem paalagt har eller ei. Og dersom befindes, at de det tilforn ikke have udgivet, at du da det afskaffer og dem dermed ikke besværer. Desligeste at du forfarer om de Leding, de dem beklage at være forhøiede, hvor derom er, og om det findes, at de det af Arilds Tid have udgivet, eller og om derpaa findes efter vor Befaling at være nogen Skik og Forordning gjort anderledes, end som af gammelt været har. Og hvad som usædvanligt og ikke efter vor Befaling dem er paalagt, at de dermed forskaanes. Sammeledes at du udi lige Maade har et billigt Indseende, at de med forne Mikkelskorn og Fogedegiift ikke ydermere besværes, end dem med Rette bør og af Arilds Tid Brug har været, paa det de ikke skulle have dem at beklage, at de udi saa Maade eller andre uforrettes. Ringsted Kloster 21 Novbr. 1574. (sic) T. 42. Afskr. IV. 598.

Unge Nils Pederssøn, Renteskriver, fik Brev paa det Kannikedom udi Oslo Domkirke, som var ledigt efter Jørgen Nilssøn. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 12 Decbr. 1573. R. 59. Afskr. III. 64.

Digitized by Google

1574.

Til Johan Bockholt [angaaende Hertug Adolfs Handel paa Island]. Fredriksborg 2 Januar 1574. T. 45. Afskr. IV. 601.

Knud Grubbe fik Forleningsbrev paa Dragsmark Kloster.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade, saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Knud Grubbe, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Knud Grubbe vort og Norges Krones Kloster Dragsmark med Bønder og Tjenere og al des Tilliggelse, eftersom os elskelige Fru Margrete, Palle Grubbes Efterleverske, det sidst udi Værge havt har, at have, nyde, bruge og beholde, kvit og fri, uden Afgift, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 12 Januar 1574. R. 59. Afskr. III. 64.

Hospitalet udi Bergen fik Brev paa en Gaard, kaldes Torstenes.

Fr. II. G. a. v., at efterdi Forstanderne for det vort almindelig Hospital udi vor Kjøbstad Bergen for os har beret, at den Rente og Underholdning, som høibaarne Fyrste, vor kjære Herre Fader, salig og høilovlige Ihukommelse, har lagt til de Fattiges Underholdning der sammesteds, er dem langt beleyenn fra Haanden, saa de ingen Avl kunne holde eller og anden Brugning deraf bekomme, som dem stedse Behov gjøres, og derfor underdanigst have været begjerendes, at vi samme deres Rente ville forbedre, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og udlagt og nu med dette vort aabne Brev unde og udlægge forne de Fattige udi Hospitalet i vor Kjøbstad Bergen en vor og Norges Krones Gaard, liggendes udenfor vor Kjøbstad Bergen, kaldes Torstenes udi Hammers Sogn, skylder 3 Bismerpund Smør i Landgilde, saa forne Gaard med sin Tilliggelse, som der nu tilligger og af Arilds Tid tilligget har, altid herefter til evig Tid skal ligge og blive til Hospitalet der sammesteds, og de Fattiges Forstandere deraf at skulle opbære al Rente og Landskyld, og forne Gaard gjøre forne de Fattige saa brugelig og nyttig, som de bedst kunne. Forbydendes vore Fogder, Embedsmænd og alle

Digitized by Google

Andre forne de Fattige herimod paa forne Gaard, eftersom forne staaer, at hindre eller udi nogre Maade Forfang at gjøre. Dog skulle forne de Fattige eller deres Forstandere selv forenes med Bonden og ikke ham afsætte af Gaarden, uden de have det i hans Minde. Kjøbenhavn 12 Januar 1574. R. 59. Afskr. III. 65.

Doctor Rasmus Letus fik Brev paa et Kannikedom udi Oslo.

Fr. II. G. a. v., at efterdi der vaccerer og ledigt er et Kannikedom udi Oslo Domkirke efter Frants Tolder, kaldes Gerpen Prestegjeld, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at os elskelig, hæderlig og høilærd Mand Doctor Rasmus Letus, Professor Theologiæ udi Universitetet i vor Kjøbstad Kjøbenhavn, maa bekomme samme Kannikedom og det med Bønder, Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse, Intet undtaget, have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 18 Januar 1574. R. 60. Afskr. III. 65.

Til Claus Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at vi have undt og bevilget os elskelige Vincents Juel, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, til sig at mue indløse vort og Norges Krones Len, Brunlag Len, som du hertil udi Pant havt har; thi bede vi dig og ville, at du retter dig efter af ham at annamme dine Penge, og siden lade ham følge forne Len med hvis Pantebreve, du derpaa har. Kjøbenhavn 18 Januar 1574. T. 45. Afskr. IV. 601.

Nikolaus Bedow fik k. Maj.s Brev at mue have Jernhytterne udi Bratsberg Len, som nu blev paany-opbygt forgangen Aar, med den Gaard, der tilligger. Og skal han drive samme Arbeide og den holde ved Magt paa sin egen Omkostning og give k. Maj. deraf den tiende Penge. Og hvis Jern, som han kan smelte og bekomme af samme Jernhytte om Aaret, skal han sælge k. Maj. og ingen anden, og skal ham gives for hvert Skippund 4 gamle Daler. Og hvis Pendinge og Fetalie, som han allerede af Erik Munk paa k. Maj.s Vegne bekommet har, skal ham efterhaanden i samme Jern afkortes, og skal Erik Brockenhuus forstrække ham med Proviant paa Regnskab, naar han ham tilsiger, eftersom Erik Brockenhuus formærker, at Arbeidet gaaer for sig, og k. Maj. kan blive betalt. Og hvis Folk, som han behøver udi sin Tjeneste til samme Arbeide, de skulle saavel som han være fri for Udnævnd, Skat

Digitized by Google

og al anden kongelig Tynge.' Skal og forne Nikolaus Bedow være k. Maj. huld og tro og skikke sig ærligen og vel imod h. k. Maj.s Undersaatter der udi Landet, desligeste og tilholde hans Folk, at de ikke heller skikke dem anderledes, end som Ret er. Dersom en af hans Folk eller mere skikke dem anderledes, end som Norges Lov og Ret er, imod k. Maj.s Undersaatter, og det bliver beklaget for Lensmanden, da skal Lensmanden der sammesteds være pligtig at hjælpe dem, som klager, saa meget som Lov og Ret er, og ei forne Nikolaus Bedow med sit Folk at sætte sig herimod udi nogre Maade. Kjøbenhavn 22 Januar 1574. R. 61. Afskr. III. 66.

Borgemester, Raadmænd og menige Borgere udi Bergen finge k. Maj.s Brev og Svar paa nogne Hverv, de lode give hans k. Maj. tilkjende.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelige Borgemestere, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbstad Bergen have nu ved deres Fuldmægtige underdanigst ladet give os nogen deres Brøster tilkjende, hvorudi de finde dem fast besværet, og derfor underdanigst ere begjerendes, at vi derudi ville lade have et naadigst Indseende. Og for det første beklage de, at de med den tyvende Penge besværes at udgive af hvis Vare de udi Nordlandene og andensteds af vore egne Undersaatter kjøbe til deres Huusholdning og eget Behov, hvormed de underdanigst er begjerendes at mue blive forskaanet, efterdi saadant ikke udskibes eller føres af Riget, men aleneste bruges til deres Huses Ophold, og det er tilladt andre omliggendes Kjøbstæder at mue uden forne tyvende Pendinges Told kjøbe hvis de udi deres egne Huse at fortære og udspise Behov have, da have vi saadan deres Begjering naadigst overveiet og anseet og af synderlig Gunst og Naade bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at forne vore Undersaatter, menige Borgere udi Bergen, mue herefter blive forskaanet med den tyvende Penge at udgive af hvis de til deres eget Huses Behov udi Nordlandene eller andensteds kjøbe, og med deres egne Jagter og Skibe hente og der for Byen indføre. Dog skulle forne vore Undersaatter, naar de dermed indkomme for Bergen, dem strax for vor Tolder angive og for ham nøiagtigen gjøre beviisligt, hvad og hvormeget de have kjøbt, og af hvem de det kjøbt have, og ikke under det Skin toldfri tilholde dem mere, end dem alene til deres egen Underholdning fornøden Behov gjøres, saa-

Digitized by Google

fremt de ikke ville have forbrudt, hvis de have med at fare, og derover straffes som for andre stjaalne Koster, og hvis de ellers udi andre Maade handler og vandler enten med Indlændiske eller med Udlændiske, deraf skulle de til gode Rede udgive hvis Told og Rettighed os og Kronen tilkommer efter den Skik og Forordning, derpaa gjort er, og derfor ikke at skulle forskaanes i nogre Maade. Sammeledes som de og have givet os tilkjende, hvorledes til Bergen Domkirke skal have ligget nogen Rente, som kaldes Cathedraticum, hvilken nu udi nogen forleden Aar ikke har været udgivet, da paa det forne Domkirke maa blive ved Magt holden, og at den Rente, som af Arilds Tid har dertil ligget, ikke skulle derfra komme eller formindskes udi nogre Maade, ville vi, at forne Rente, som kaldes Cathedraticum, skal igjen komme og altid herefter følge til forne Bergen Domkirke. Dog skulle Kirkens Forstandere have flittig Indseende med, at samme Rente forvendes Kirken til Bedste og til ingen anden Brug, saafremt de derfor ikke ville stande til Rette. Fredriksborg 25 Januar 1574. R. 61. Afskr. III. 67.

Menige Borgere udi Bergen finge k. Maj.s Stadfæstelse paa nogen Skik og Ordning, de selv indbyrdes have gjort.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi forfare, at nu siden Mynten er bleven omsat, har sig tildraget Uenighed imellem Borgerne, som Huse, Gaarde, Jorder eller Boder udi Leie har udi vor Kjøbstad Bergen, og dem som samme Huse, Gaarde, Jorder eller Boder paa vore og Kronens, saa og paa Kirkens og Hospitals Vegne der sammesteds udleiet har, af den Aarsag at hvor tilforn har været udgivet udi Huusleie eller Jordskyld 3 Mark, som tilforn gik, begjeres udi lige Maade tre Mark, eftersom Mynten nu gaaer og er ansat, og os elskelige Borgemestere og Raadmænd med menige Borgere der sammesteds derfor paa vor naadigst Bevilling, meget fattigt Folk til Bedste, som ikke kunne formaae stor Huusleie eller Jordskyld at udgive, nu har der udi Byen gjort saadanne en Skik og Ordning, at hvor tilforn udi aarlige Leie og Skyld har været opbaaret tre Mark for een Daler, som tilforn gik, derfor skal efter denne Dag ikke ydermere opbæres end en Daler eller to Mark, som Mynten nu er omsat, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade fuldbyrdet, samtykt og stadfæst og nu med dette vort aabne Brev fuldbyrde, samtykke og stadfæste samme Skik og Ordning, Borgermester og Raad med menige Borger udi Bergen udi saa Maade gjort

Digitized by Google

have, saa at der skal efter denne Dag udi saadanne Leie og Skyld hverken til os, Kronen eller Kirken eller Hospitalet ydermere opbæres, end som forne deres Skik og Ordning derom udviser. Fredriksborg 26 Januar 1574. R. 62. Afskr. III. 68.

Erik Brockenhuus fik Forleningsbrev paa Tune og Skjeberg Skibrede.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade, saa og for trofast og villig Tjeneste, som os elskelige Erik Brockenhuus, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist har og herefter trolig gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlenet, og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Erik Brockenhuus vort og Norges Krones Len Tune og Skjeberg Skibrede at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at han aarligen betimes til gode Rede skal give deraf til os og Kronen for hver Tønde Korn 3 Ortsdaler, for hver Tønde Smør 12 Daler, for hver Hud og Hudelag 2¼ Ort, for 1 Forings Hest 4 Skill. danske Pendinge og samme Pendinge aarligen paa sin egen Omkostning lade nedføre og levere ind paa Renteriet udi vor Kjøbstad Kjøbenhavn og ingen Omkost herpaa tilregne os udi nogen Maade. Sammeledes skal han og aarligen gjøre os gode Rede og Regnskab for hvis Sagefald, Gaardfæstning og anden uvisse Rente og Rettighed, som der udi Lenet kan falde, hvorudaf han for sig maa beholde den tredie Part, og de to Parter at komme os til Bedste efter godt og klart Regnskab. Men hvis Vrag, Told, Sise, tiende og tyvende Pending, som der udi Lenet falder, det skal efter klar Register og Mandtal alene komme os og ingen anden til Gavn, Fordeel og Bedste. Cum inhib. sol. Fredriksborg 27 Januar 1574. R. 63. Afskr. III. 69.

Erik Brockenhuus fik Forleningsbrev paa Bratsberg Len.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade, saa og for trofast og villig Tjeneste, som os elskelige Erik Brockenhuus, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Erik Brockenhuus vort og Norges Krones Len Bratsberg Len med Bønder og Tjenere og dets Rente og rette Tilliggelse at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa, at han skal holde paa forne

Digitized by Google

Bratsberg Gaard disse efterⁿᵉ Folk paa vor Omkostning og ikke mere, som er først sig selv anden, to Ridefogder, hver selv anden, en Skriver, en Kok, en Kjeldersvend, en Fadeburskvinde, som skal brygge og bage og vare Melkningen selv tredie, en Ladegaardsfoged og to Arbeidsdrenge. Skal han og aarligen, saalænge han forⁿᵉ Len beholdendes vorder, have til forⁿᵉ Personers Løn udi Pendinge, Klæde, Sko, Lærred og Vadmel 162 Daler, saa og denne efterⁿᵉ Fetalie, som er først danst Meel 6 Tønder, norst Meel 40 Tønder, Malt der udi Lenet 85 Tønder, 6 Tønder Gryn, 22½ Nødekropper, 50 Faar og Lammekropper, 2½ Tønde 1 Fg. Smør, 30 Sider Flesk, 14 Tønder Sild, Torsk 1 Læst, af Tiende Osten[1] 1½ Tønde Lax og 1 Tønde Aal. Og hvis Folk, som forⁿᵉ Erik Brockenhuus ydermere har Behov til vore Sager at holde vedlige der udi Lenet enten Sagmester eller Drenge til at kjøre Tømmer til Sagerne, derudi skal han vide og ramme vort Gavn og Fordeel, og dem spise, eftersom der udi Lenet brugeligt er, og det indskrive udi vort Regnskab. Skal han og med Flid have godt Tilsyn, at samme Sager holdes altid ved Magt, saa at de dagligen kunne gaae, imeden Vandet er forhande. Og skal han altid have og kjøbe udi Forraad Sagtømmer og hvis andet, som der til behøves. Og derhos holde og have et godt og klart Register baade paa Indtægt og Udgift. Og hvis forⁿᵉ Bratsberg visse Indkomst renter mere, end hans Genant er, skal alene komme os til Bedste, til godt Regnskab. Skal han og gjøre os gode Rede og Regnskab for al uvisse Rente, som der kan falde udi Lenet, intet undtaget, og skal han deraf mue have den tiende Penninge. Men hvis Vrag, Told og Sise, som der kan falde om Aaret, skal alene komme os til Bedste. Sammeledes skal forⁿᵉ Erik Brockenhuus forstrække Nillaus Beda med Fetalie og andet, hvis han til Nødtørft har Behov til Jernhytten, dog saa at han har Indseende derudi, at han efterhaanden kan fange Betaling for hvis han ham saa forstrækkendes vorder. Og skal forⁿᵉ Erik Brockenhuus og have god Tilsyn, at samme Arbeid paa Jernhytten kan gange for sig. Og hvis Jern, han deraf opbærendes vorder, skal han gjøre os gode Rede og Regnskab for. Skal han og holde Gaarden ved god Hævd og Magt og Bønderne der tilliggendes ved Norges Lov, Skjel og Ret. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 27 Januar 1574. R. 64. Afskr. III. 70.

[1] Her er sat en Hage i Registranten, formodentlig for at betegne en Udeladelse.

Digitized by Google

Doctor Jens Skjelderup fik Brev paa en Tiende.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at os elskelig, hæderlig og høilærd Mand Doctor Jens Skjelderup, Superintendent udi Bergen Stift udi vort Rige Norge, maa aarligen herefter lade opbære al vor og Kronens Part af Tienden af Hamerum Prestegjeld og den have, nyde, bruge og beholde fri uden Afgift til saalænge vi anderledes tilsigendes vorder. Cum inhib. sol. Fredriksborg 31 Januar 1574. R. 65. Afskr. III. 71.

K. Maj.s Brev udganget til Island, at Superintendenten skulde tilskikke Provster udi hvert Syssel. Fredriksborg 31 Januar 1574. R. 65. Afskr. III. 72.

Axel Fredrikssøn fik Brev paa nogen Jordskyld og Landgilde at være forskaanet ad gratiam.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at os elskelige Axel Fredrikssøn, Lagmand udi Bergen, maa blive forskaanet med de 6 Mark Jordskyld, han aarligen giver til os og Kronen af den Gaard, han sammesteds udi boer. Sammeledes for hvis Landgilde, som gaaer af den Gaard, han nu udi Værge har, liggendes udenfor vor Kjøbstad Bergen, kaldes Houb [Hop], som er 1 Spand Smør 12 Skill. Penninge, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa at han skal holde forne Gaard, han udenfor Bergen i Forlening har, ved god Hævd og Magt. Cum inhib. sol. Fredriksborg 1 Februar 1574. R. 66. Afskr. III. 72.

Vincents Juel fik Kvittants paa hans Regnskab [for] Baahuus Len.

Fr. II. G. a. v., at os elskelige Vincents Juel til Hesselmedt, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, har gjort os Rede og Regnskab for al Indtægt og Udgift af visse og uvisse Indkomst, Kongeskatter og alt andet, som han paa vore Vegne har oppebaaret af vore og Kronens Lene Baahuus Len og Viken, som have ligget under vort Slot Baahuus, og deraf givet vort Krigsfolk der paa Huset til Besolding, antvordet os elskelige Jørgen Skram, vor Mand og Tjener, til Inventarium, og udi andre Maade udgivet fra det første han fik samme vort Slot og Len af os udi Forlening og til den Dag, han det kvit blev. Og hvis han os deraf skyldig blev, har han

Digitized by Google

paa vore Vegne fornøiet vor Rentemester og Renteskriver, og vi selv med ham naadigst have omdraget, saa han os deraf aldeles Intet er bleven skyldig efter hans overantvorde Registers, Regnskabs og Kvittantsers Lydelse; thi lade vi forne Vincents Juel og hans Arvinge kvit og fri af os og vore Efterkommere Konninger af Danmark for al ydermere Krav, Tiltale og Eftermaning for forne Register og Regnskab, Indtægt og Udgift udi alle Maade. Fredriksborg 9 Februar 1574. R. 66. Afskr. III. 72.

Hr. Claus Frantssøn fik Brev paa det Kannikedom udi Hamer Domkirke, som vaccerer og ledigt er efter Mester Amund Ellichssøn. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 14 Februar 1574. R. 67. Afskr. III. 73.

Mester Jens Nilssøn fik Brev at skulle være Superintendent efter Mester Frants Bergers Død.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelig, hæderlig og høilærd Mand Mester Frants Berger, Superintendent udi Oslo og Hamer Stift, nogen Tid siden forleden har sig beklaget for os, at han for hans Alderdom og Skrøbeligheds Skyld nu fast ikke mere gider eller kan alene visitere der udi Stifterne, prædike eller i andre Maade fuldgjøre hans Superintendents Befaling og Embede, som af ham udkræves, hvorfor han underdanigst af os har været begjerendes at mue tiltage sig en god, from, gudfrygtig Mand udi Lærdom og Levnet, som kunde være hans Medhjælper og ham bistandig i samme Befaling, baade at visitere og i andre Superintendentens Bestillinger, og vi den Tid have tilskrevet hæderlig Kapitel udi forne Domkirker, at de skulle udvælge en deres Medbroder i Kapitlet, skikkelig og bekvem udi Levnet og Lærdom, som kunde være forne Mester Frants's Medhjælper og Successor udi samme Kald og Embede efter hans Død, da efterdi forne Kapitel udi Oslo og Hamer nu eendrægteligen har udvalgt os elskelige, hæderlig og høilærd Mand Mester Jens Nilssøn, Kannik der sammesteds, og ham kjendt duelig til samme Befaling, have vi af vor synderlig Gunst og Naade, paa det Intet derover udi forne Oslo og Hamer Stift med Religionen skulde blive forsømmet, men Altingest kunde gaae des bedre og ligeligere til, bevilget, samtykt og stadfæst og nu med dette vort aabne Brev bevilge, samtykke og stadfæste forne Mester Jens Nilssøn at skulle være forne Mester Frants's Medhjælper udi Religionen og udi andre Superintendentens Bestillinger og efter Mester Frants's Død, eller naar han ham samme Kald godvilli-

Digitized by Google

gen uptræder, og ikke længer gider forestaae, da at være og skulle blive Superintendent udi forne Stifter, og skal forne Mester Jens Nilssøn det Kald troligen og med al Flid forestaae og tit og ofte, naar Behov gjøres, visitere Kirkerne udi begge Stifter og forfare, hvad Brøst paa Færde er. Og naar forne Mester Frants Berger døer og afgaaer, skal han os besøge og gjøre sin Ed. Siden ville vi give ham vort Brev derpaa. Bedendes og bydendes menige Provster og Prester i forne Stifter, at I paa vore Vegne udi tilbørlige Sager ere ham hørige og lydige. Sammeledes befale vi vore Lensmænd og menige Ridderskab af Adelen der udi begge forne Stifter, at I ere ham bistandige og udi samme Befaling beskytter, beskjermer og haandhæver. Fredriksborg 14 Februar 1574. R. 67. Afskr. III. 73.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at vi komme udi Forfaring, hvorledes paa Foraaret skal et Antal Skibe, Fribytter og andre være forventendes udi Vestersjøen, og man ikke kan vide, hvad de have udi Sinde eller agte at foretage. Da paa det med Altingest maa haves god flittig Opseende der udi vort Rige Norge, saavel der udi dit Len, og saa vide din Befaling strækker sig, som andensteds der udi Riget, om nogen slig vilde understaae der at gjøre Indfald og Landgang og vore Undersaatter der sammesteds overfalde og tilføre Skade og Fordærvelse, at dem da kunde gjøres Modstand, og Sligt maatte forekommes og afvendes, bede vi dig og ville, at du, saa tidligen du har bekommet din Afsked her nedre, du da strax uforsømmelig begiver dig til vort Slot Agershuus, og der udi dit Len med Alting har god grangivelig Varetægt, hvad Skibe, Fribytter eller andre, som komme der under Landet, og dersom nogen ville understaae dem at gjøre noget Indfald, du da udi en Iil opbringer vore Undersaatter og sligt afvender og formener. Du vil og med Alting have god Agt og dermed saa bestille, eftersom du vedst Magt paaligger, og vi dig naadigst tilfortroer; saafremt vi eller vore Undersaatter for din Forsømmelse lider nogen Skade, vi da ikke skulle vide det hos dig. Fredriksborg 17 Februar 1574. T. 45. Afskr. IV. 601.

Udi lige Maade fik og Vincents Juel, Peder Gyldenstjerne, Erik Brockenhuus, Erik Munk Brev, sub eodem dato. T. 46. Afskr. IV. 602.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at denne Brevviser Caspar Koldinger har

Digitized by Google

beret for os, at han udi forleden Feide har tjent paa vort Slot Agershuus for en Krigsmand, og ham er bleven 16 Maaneders Besolding efterstandendes, og den Tid vort forordnede Raad var deroppe, ere hans Staldbrødre alle vel blevne aflagte og forsørgede, og han dog Intet har bekommet, hvorfor han underdanigst af os har været begjerendes at mue der udi Lenet bekomme en ringe Gaard, naar nogen er ledig, som kan skylde en Hud, to eller tre, og det fri uden Landskyld beholde paa to Aars Tid. Da have vi naadigst undt og tilladt, at dersom forne Caspar Koldinger har sig ladet bruge udi vor Tjeneste, og vi findes at være ham nogen Besolding skyldig, at han da maa bekomme en Gaard der paa Lenet og den fri for Landgilde beholde udi to samfelde Aar. Bedendes dig og ville, at du derom forfarer Leiligheden, og naar nogen ledig bliver, at du da lader forne Caspar Koldinger den bekomme. Dog han skal lade den Rest falde, vi ere ham skyldige, og naar samme to Aar forløbne ere, give deraf saadant Landgilde, som deraf gaaer med Rette. Fredriksborg 18 Februar 1574. T. 46. Afskr. IV. 602.

Henrik Brockenhuus fik Forleningsbrev paa Stavanger og Ryfylke.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Henrik Brockenhuus, vor Mand og Tjener, vore og Norges Krones Lene Stavanger og Ryfylke, med Bønder, Tjenere og des Rente og rette Tilliggelse at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa, at forne Henrik Brockenhuus aarligen betimen og til gode Rede til hver Sanctorum Philippi et Jacobi Dag skal give til os og Kronen 1200 gode gamle Daler for hvis Landskyld, Leding, Tiende og Fiskeri der i Lenet falder, og skal hans Genant begynde og angaae nu til Philippi et Jacobi og igjen endes til Philippi og Jacobi 1575 og saa fremdeles Aar efter Aar, saalænge han samme Forlening beholdendes vorder. Og skal forne Henrik Brockenhuus for hans Umage mue beholde den tiende Penge af alt Sagefald, Gaardbygsel og Landboredsel, som der i Lenet falde kan. Men hvis Sise, Vrag, Told og anden uvisse Rente, som der sig falde kan, derfor skal han aarligen gjøre os god Rede og klart Regnskab, og det at komme os alene til Bedste. Og dersom forne Henrik Brockenhuus er tilsinds selv at lade udføre og sælge hvis Vare, han i forne Len opbærendes

Digitized by Google

vorder, da skal han deraf give den tiende og tyvende Penninge, ligesom andre vore Undersaatter der i Landet nu gjøre og give efter den Skik derpaa gjort er, og det aarligen stykkeviis hvert ved sit Navn og hvor dyre indføre udi sit Regnskab. Og skal han forne 1200 Daler, desligeste og alle hvis andre Penninge, som han paa vore Vegne opbærendes vorder, aarligen paa sin egen Omkostning og Fortæring fornøie vor Rentemester og levere ind paa vort Rentekammer, og ingen Omkostning eller Udgift tilskrive os i nogre Maade. Og skal han paa hans egen Omkostning holde Fogedgaarden ved Hævd og Magt og ikke tilskrive os nogen Udgift, han derpaa bekostendes vorder. Sammeledes skal han holde Bønderne der i Lenet ved Norges Lov, Skjel og Ret, og ingen af dem uforrette imod Loven eller med nogen ny Indfæstning eller anden usædvanlig Paalægge besverge, og ikke forhugge eller forhugge lade nogen de Skove, der tilligger, til Upligt i nogre Maade. Cum inhib. sol. Fredriksborg 18 Febr. 1574. R. 69. Afskr. III. 75.

Til Fru Edel Hardenberg.

Fr. II. V. G. t. Vider, at efterdi vi nu ikke længer kan ombære vort og Kronens Len Lister Len, som I af os udi Pant har, da ere vi tilsinds samme Len nu strax fra Eder at indløse og det at lægge under vort Slot Agershuus. Bedendes Eder derfor og ville, at I strax anseendes dette vort Brev fremsender Eders Fuldmægtige hid til Kjøbenhavn og paa vort Renteri der sammesteds lader annamme Eders Penge, som forne Lister Len fore udi Pant staaer, og der igjen at lade overantvorde vor Rentemester forne Pantebreve, og at I forne Len strax ubehindret lader følge os elskelige Paul Hvitfeldt, vor Mand, Tjener, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Agershuus. Kjøbenhavn 24 Februar 1574. T. 47. Afskr. IV. 602.

Til Lensmændene udi de store Len.

Fr. II. Vid, at vi have betragtet og overveiet, hvad Indkomst vi aarligen bekommer af vort Rige Norge, da forfare vi, at Kronen ikke længer kan ombære den uvisse Rente af hvis Pant eller Forlening, vi have udi vort Rige Norge, hvorfor vi os herefter ville forbeholdet have al den uvisse Rente, Sagefald, Gaardfæstning, Tiende, Foring og Told af alle Len udi vort Rige Norge, som enten ere forlent eller udsat, og have vi gjort en Skik og Ordning, saaledes at du af alle de Smaalen udi Agershuus, (Bergenhuus), (Baahuus og Viken), (Throndhjems

Digitized by Google

Len) skal oppebære af Lensmændene selv eller deres Fogder samme uvisse Rente, som udi deres Len falder, eftersom du af hosliggende vort aabne Brev videre har at forfare. Bedendes dig og ville, at du tilsiger saa mange vore Lensmænd, som enten have Gods udi Pant eller Forlening udi dit Len og saa vide din Befaling strækker sig, at de eller deres Fogder aarligen til Philippi og Jacobi gjøre dig paa vore Vegne Rede og Regnskab for al samme uvisse Rente, Sagefald, Gaardfæstning, Tiende, Foring og Told, og at du samme Penge paa vore Vegne til dig annammer og derfor gjør os fremdeles Regnskab som for anden Slottens (eller Gaardsens) Indkomst. Hvis ogsaa vore Lensmænd, som have Pant, mene dem at skee forkort, idet de samme uvisse Rente skulle ombære, at du dem da tilsiger, hvis de den ikke udgive ville, ere vi naadigst tilsinds igjen at indløse samme Len; hvorefter de dem kunne vide at forholde. Kjøbenhavn 25 Februar 1574. T. 47. Afskr. IV. 602.

Disse efterne Lensmænd finge k. Maj.s Brev at skulle gjøre Lensmændene paa Agershuus, Bergenhuus, Baahuus og Throndhjem Rede og Regnskab for al uvis Rente, Sagefald, Gaardfæstning, Tiende, Foring og Told:

Paul Hvitfeldt.
- Anders Bing af Nonne-Kloster udi Oslo,
- Nils Parsberg af Verne-Kloster, Forlening,
- Fredrik Lange af Tunsberg, Pant,
- Fru Karen Ivarsdatter af St. Olafs Gods, Pant,
- Vincents Juel af Brunlag, Pant.

Bergenhuus.
- Bjørn Anderssøn af Munkeliv,
- Emike Kaas af Lyse-Kloster,
- Jørgen Daa af Udsteen, Pant.

Baahuus: Knud Grubbe af Dragsmark.

Paa Throndhjem.
- Mogens Pederssøn paa Reins-Kloster og hvis andet mere Gods, han af k. Maj. har udi Norge.
- Hans Ovessøn af Bakke-Kloster.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom vi have forlent dig med N. Len udi vort Rige Norge, da kunne vi ikke længer ombære den uvisse Rente, som falder udi dit Len, men have os den forbeholdet over alt Riget, og have vi derfor gjort den Forordning, at os elskelige N., vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot eller Gaard N., skal overantvordes al den uvisse Rente udi dit Len falder, som er Sagefald, Gaardfæstning, Tiende, Foring (og Told). Thi bede vi dig og ville, at du aarligen til

Digitized by Google

Sanctorum Philippi og Jacobi retter dig efter at gjøre forne N., vor Lensmand paa vort Slot N., Rede og Regnskab for alt Sagefald, Gaardfæstning, Tiende og Foring, som du der udi dit Len opbærendes vorder, og samme Penge overantvorder forne vor Lensmand. Dog maa du for din Umage beholde den tiende Penge af Sagefald og Gaardfæstning, men ikke af Tiende, Foring eller Told. Og skal samme tiende Penge, du for din Umage bekommer, saaledes tages, at hos hvem vi faaer ti Penge, der tager du den ellevte. (Denne Artikkel skal staae udi deres Breve, som have Pant: Og hvis dig synes, at du uden din Skade ikke kan miste samme uvisse Rente, og at den uvisse Rente udi dit Len ikke kan forstrække sig imod den Rente, du ellers kunde bekomme af de Penge, du samme Len for i Pant har, da ere vi tilsinds naadigst at indløse fra dig samme Len og fornøie dig dine Penge; thi vi ingeledes længer kunne eller ville ombære samme Rettighed). Du vilt derfor forne uvisse Rente lade føre til gode og klart Regnskab, som du vil ansvare og være bekjendt for os, og forne Penge overantvorde forne vor Lensmand og derpaa annamme hans Kvittans. Fredriksborg 27 Februar 1574. T. 48. Afskr. IV. 603.

Paul Hvitfeldt fik Brev, at hvis han over hans Genant havde fortæret paa Agershuus maa godtgjøres i hans Regnskab.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelige Paul Hvitfeldt, vor Mand, Tjener, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Agershuus, har underdanigst givet os tilkjende, hvorledes han ikke har kunnet komme til at underholde sig, hans Folk og Tjenere saa og Slottens Folk paa Agershuus med den Genant, som ham er bleven tillagt, der han forne vort Slot Agershuus udi Forlening bekommet har, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og omdraget og nu med dette vort aabne Brev unde og omdrage med forne Paul Hvitfeldt alt hvis han har fortæret paa forne vort Slot Agershuus over hans Genant fra den Dag, han samme Forlening først bekommet har, og indtil den Dag, han nu klar gjorde hans Regnskab, saa at forne Fortæring over hans Genant maa ham udi hans Regnskab godtgjøres og staae for fulde. Og skal han derfor ikke videre tiltales eller manes udi nogre Maade. Fredriksborg 27 Februar 1574. R. 70. Afskr. III. 76.

Digitized by Google

Instrux og Underviisning, som k. Maj. har medgivet Paul Hvitfeldt, Statholder udi Norge, derefter han sig i alle Maade skal rette og forholde:

Først ville vi os alene forbeholdet have al den uvisse Rente over alt vort Rige Norge, som er Sagefald, Gaardfæstning, Tienden og Foringen af alle Len, undertaget af dem, som er Livsbreve paa, de beholde det efter deres Brevs Lydelse.

2. Hvilke, som have nogen Lene udi Pant og ikke vil tilstede os at maa lade annamme og beholde samme uvisse Rente, da ville vi lade give dem deres Penninge og lade annamme vore Lene igjen.

3. Og skulle de Lensmænd Søndenfjelds, som have de smaa Lene fra Svinesund til Lindesnes, gjøre forne Paul Hvitfeldt paa vort Slot Agershuus paa vore Vegne aarligen gode Rede og Regnskab for forne uvisse Rente. Dog mue Lensmændene beholde den tiende Penninge af samme uvisse Rente for deres Umage.

4. Og Nordenfjelds fra Lindesnes og til Stad med de Nordlandske Len, som seiler paa Bergen om Aaret, skulle de Lensmænd, som have de smaa Len, eller deres Fogder gjøre vor Lensmand paa vort Slot Bergenhuus paa vore Vegne udi lige Maade gode Rede og Regnskab for samme uvisse Indkomst.

5. De, som have de smaa Lene, som ligge ved Throndhjém, skulle i lige Maade derfor gjøre vor Lensmand paa vor Gaard udi Throndhjem paa vore Vegne gode Rede og Regnskab.

6. Skulle alle de Lene Nordenfjelds udsættes paa Afgift paa det dyreste, os til Bedste.

7. Skulle Lensmændene udi alle Sager tage Dom for dem, førend de aftinge nogen Sag; men udi alle Manddrabsmaal skal tages Prov og Vidnesbyrd og gaae Dom paa og ikke aftinges, førend Dom er gangen efter den Skik, som tilforn derpaa gjort er.

8. Skal der og tilskikkes udi vort Rige Norge tre Stiftsskrivere, som skulle have Indseende paa Kirkens Vegne der sammesteds paa deres Tiender, at dem skeer Skjel og Fyldest efter Ordinantsen, og desligeste høre deres Regnskab og have Tilsyn, at Kirkerne blive bøgde og forbedret, saa at Kirkernes Gods, Rente og Herlighed ikke til Unytte, Kirkerne til Skade, bortkommer.

9. Og skulle samme Stiftsskrivere engang hvert Aar

gjøre forne Paul Hvitfeldt godt og klart Regnskab derfor paa Kirkernes Vegne.

10. Sammeledes skal og Paul Hvitfeldt gjøre sit Bedste, hvor han kan forskaffe forne Stiftsskrivere deres nødtørftige Underholdning enten af Kirkens eller af det Gods, som de Hofmænds Provster har havt.

11. Skulle og samme Stiftsskrivere have god Tilsyn med, at vor og Kronens Part af Tienden tilbørligen tiendes om Aaret, som det sig bør efter Ordinantsen.

12. Skal Paul Hvitfeldt og lade forskaffe en klar Jordebog paa alt det geistlige Gods over alt vort Rige Norge og paa det Gods, som de Hofmænds Provster have havt.

13. Skal Ingen mue sælge noget Tømmer til at udføre der af Riget, før han giver det vor Lensmand eller hans Fuldmægtige tilkjende, hvem han har solgt sit Tømmer, og hvor meget hvert Slags Tømmer det er og hure dyre. Saa skal og hver Skipper udi lige Maade, Indlændiske og Udlændiske, ikke løbe der af Havnerne, førend de have gjort Beskeden for dem paa hvis Tømmer eller andet, som de have indkjøbt i deres Skibe, paa det at vor og Kronens Rettighed ikke skal forkortes.

14. Og hvis Tømmer eller Tømmerlast, som nedføres paa Ladestederne at udsælges til udlændiske Kjøbmænd, skal forne Paul Hvitfeldt paa vore Vegne opkjøbe og det igjen forvende os til Bedste efter Leiligheden, som han kan formærke os gavnligst kan være.

15. Hvis Sagsteder, som vi lade bortleie der udi Riget, skal dermed herefter saa holdes, at hvem dem vil leie, skal give os Halvparten af Delerne, som der kan skjæres paa om Aaret. Derimod ville vi og staae Halvparten Omkostningen udi Sagtømmeret at kjøbe og Sagmesteren at betale og ikke videre. Dog hvor disse Sager findes at kunne være os til Brøst, der skulle de afskaffes.

16. Skal og intet Tømmer eller Tømmerlast bortsælges til nogen Fremmed, som findes paa Ladestederne, førend vort Tømmer og Tømmerlast er bortsolgt.

17. Skal ikke heller nogen Fremmed, som er Udlændiske, mue bygge nogen Skibe der udi vort Rige Norge, ikke heller nogen Indlændiske anderledes, end som Norges Lov formelder. Og hvis Skibe, som der bygges udi Riget, skulle ikke

Digitized by Google

heller udi ti samfelde Aar, efter de ere bygde, afhændes til nogen udlændisk Mand uden Riget.

18. Og skal for^{ne} Paul Hvitfeldt have god Tilsyn, at ingen af vore Lensmænd over alt vort Rige Norge forhugger vore og Kronens Skove til at bygge Skibe af, hvormed de baade lægger Skovene øde, og dertilmed blive vore og Kronens Bønder og Tjenere udi deres Arbeide.

19. Og efterdi at Almuen er pligtig efter Loven at holde lange Skibe, Konningen og Riget til Bedste, og fordi slige lange Skibe ere nu ikke brugeligen eller nyttige, om noget paakommer, have vi derfor befalet for^{ne} Paul Hvitfeldt at skulle med nogle af de Fornemste og med nogle af Lagmændene der udi Riget forfare den Leilighed med Almuen og gjøre en Skik derpaa, hvor mange Skibreder der kan være om at lade bygge en Gallei, og den aarligen at holde ved Magt med Skjøt, Folk og Fetalie, eftersom gammel Sædvane har været med Langskibene, og siden derom tilskrive os al Leiligheden.

20. Sammeledes skal for^{ne} Paul Hvitfeldt tilsige alle Lagmændene der udi Riget, at de skulle en Gang hvert Aar umage og klage paa alt hvis Gods, Skove, Fiskeri eller Eiendom, som er kommet fra Kronen, Kloster, Kirker eller andre imod Loven og imod vor Vilje og Tilladelse, og det aarligen, hver udi sit Lagmandsdømme, lade indtegne udi hver sin Lagmandsbog, paa det at vor og Kronens Rettighed ikke skal forglemmes og derover forsømmes.

21. Og skal for^{ne} Paul Hvitfeldt baade udi disse og andre Sager vide og ramme vort Gavn og Bedste, eftersom vi ham naadigst tiltroer, og saafremt at dersom han herudinden findes forsømmelig, han da ikke vil stande os derfor til Rette. Fredriksborg 27 Februar 1574. R. 70. Afskr. III. 76.

Til Lensmændene paa Agershuus, Bergenhuus, Baahuus og Throndhjem, at al uvisse Rente over al Norge skal komme k. Maj. og Kronen alene til Bedste.

Fr. II. G. a. v., at vi nu have betragtet og overveiet hvis Indkomst, som vi aarligen bekomme af vort Rige Norge, da forfare vi, at den uvisse Rente ikke vel kan ombæres fra Kronen, hvorfor vi nu have gjort en Skik og Ordning, som vi altid herefter ville holdet have over alt vort Rige Norge udi saa Maade, at al den uvisse Rente, som er Sagefald, Gaardfæstning, Tiende, Foring og Told, som aarligen falder over alt vort Rige

Digitized by Google

Norge udi alle de Forlening og Pant, som vore Undersaatter af Adelen eller andre nu med forlente ere, skal herefter alene komme os og Kronen til Gavn, Bedste og Fordeel. Og skulle Ingen af dem som Forlening eller Pant have udi forne vort Rige Norge, herefter Noget beholde af forne uvisse Rente, undertagendes Gaardfæstning og Sagefald, hvoraf de skulle mue beholde den tiende Penning. Dog skal samme tiende Penning saa tages, at hos hvem vi og Kronen bekomme til Sagefald eller Gaardfæstning 10 Penning, der bekomme de den ellevte for deres Umage, men af Tiende, Foring og Told skulle de ikke have den tiende Penning. (Udi det Brev til Agershuus: Og skulle de Lensmænd eller deres Fogder, som boe Søndenfjelds og have Forlening eller Pant fra Svinesund og [til] Lindesnes gjøre vor Lensmand paa vort Slot Agershuus aarligen Rede og Regnskab til Sanctorum Philippi et Jacobi for al uvisse Rente, Sagefald, Gaardfæstning, Tiende, Foring og Told, som de udi deres Len opbærendes vorder. Til Bergenhuus: Og skulle vore Lensmænd eller deres Fogder, som have Len Nordenfjelds fra Lindesnes til Stad med de Nordlandske Len, som seile til Bergen, aarligen gjøre vor Lensmand paa vort Slot Bergenhuus Rede og Regnskab for al uvisse Rente, Sagefald, Gaardfæstning, Tiende, Foring og Told, som de i deres Len opbærendes vorder. Til Throndhjem: Og skulle de, som have smaa Len ved Throndhjem liggendes, gjøre vor Lensmand der sammesteds Rede og klart Regnskab for al uvisse Rente, Sagefald, Gaardfæstning, Tiende, Foring og Told. Til Baahuus: Og skulle de, som have smaa Len udi Viken ved vort Slot Baahuus, gjøre vor Lensmand sammesteds Rede og Regnskab aarligen til Philippi og Jacobi for al uvisse Rente, Sagefald, Gaardfæstning, Tiende, Foring og Told.). Og skal forne vor Lensmand paa vort Slot eller Gaard N. saavel samme uvisse Rente fordre og opbære af dem, som have Gods af Kronen i Pant, som af dem, der have Forleninger. Og skal Ingen samme uvisse Rente mue beholde, uden de som have vort eller vor kjære Herre Faders, salig og høilovlig Ihukommelses, Livsbrev. Hvis og vore Lensmænd, som have Pant, mene dem at skee for kort, idet de af deres Pant skulle ombære den uvisse Rente, da ville vi naadigst lade fornøie dem deres Pante-Penninge og igjen annamme vore Len. Bedendes og bydendes vore Lensmænd, som have nogen Forlening liden eller stor udi (Agers-

Digitized by Google

huus) (Bergenhuus) (Throndhjems) (Baahuus) Len, at I eller Eders Fogder aarligen paa vore Vegne gjøre for^ne vor Lensmand paa vort Slot (eller Gaard) (Agershuus) (Bergenhuus) (Throndhjem) (Baahuus) Rede og Regnskab for al Sagefald, Gaardfæstning, Tiende, Foring og Told, som I udi Eders Len oppebærendes vorder, eftersom I det ville ansvare og være bekjendt for os, og samme uvisse Rente for^ne vor Lensmand lader overantvorde og derpaa annamme hans Kvittants; han skal igjen derfor gjøre os Rede og Regnskab. Fredriksborg 27 Februar 1574. R. 72. Afskr. III. 79.

Nils Stub, Lagmand udi Oslo, fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at os elskelige Nils Stub, Lagmand udi Oslo, maa bekomme det Kannikedømme udi Oslo Domkirke, som Paul Paulssøn hertil udi Værge havt har, med hvis andet mere Gods, for^ne Paul Paulssøn nu dertil udi Værge har, og det med Bønder, Tjenere og des Rente og rette Tilliggelse, Intet undertagendes, have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa at for^ne Nils Stub aarligen skal meddele Halvdelen af samme Rente Simon Skriver, Slotsskriver paa vort Slot Agershuus. Og skal han residere og boe hos Oslo Domkirke, og gjøre slig Tynge og Tjeneste uden Kirken og inden deraf, som andre Kanniker sammesteds. Skal han og være den geistlige Ordinants, som om Religionen er udgangen og Kapitels Statuter aldeles hørig, lydig og undergiven og bygge og forbedre den Residents og Gaard, han til samme Kannikedømme fangendes vorder. Skal han og holde Godset ved Hævd og Magt og Bønderne derpaa boendes ved Norges Lov, Skjel og Ret og ingen af dem tilstede imod Loven at uforrette eller med nogen ny Indfæstning eller anden usædvanlig Paalæg besvære. Skal han og frede Skovene og ei forhugge eller forhugge lade nogen de Skove og Eiendom, der tilligger, til Upligt udi nogre Maade. Cum inhib. sol. Fredriksborg 28 Februar 1574. R. 74. Afskr. III. 80.

Hr. Nils Jørgenssøn fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Hr. Nils Jørgenssøn har underdanigst givet os tilkjende, hvorledes han en Tid lang udi vort Rige Norge paa Helgeland har havt Kald og været Sogneprest udi Alstarhaugs Prestegjeld, saa og til

Digitized by Google

en Annex udi Gjeldet kaldes St. Margaretæ Kirke, og derhos beretter, at han nu er tilsinds paa nogen Tid at ville begive sig til et Universitet, enten udi Kjøbenhavn eller uden Riget, og der fremdeles at ville studere og sig udi den hellige Skrift og boglige Kunster forfremme, paa det han saameget des bedre udi Fremtiden hans Kald og Embede kunde forestaae, og derfor underdanigst er begjerendes imidlertid at maatte tilskikke og holde en Capellan til forne hans Sogner, og at han med noget maatte kommes til Hjælp til Underholdning samme hans Studia at fuldende. Da have vi af vor synderlig Gunst og Naade bevilget og tilladt forne Hr. Nils Jørgenssøn, at han efter hans Forsæt paa tre Aars Tid maa begive sig til Universitetet udi Kjøbenhavn eller andensteds uden Riget, og maa og skal han imidlertid holde en Capellan til hans Sogner. Dog at han tilskikker den, som Superintendenten der udi Stiftet kjender duelig og bekvem samme Kald udi hans Fraværelse retteligen at kunne forestaae. Og naar forne tre Aar ere forløbne, skal han igjen forføie sig til forne hans Sogner og siden dem selv forestaae, eftersom en Sjælesørger og Guds Ords Tjener pligtig er, og han vil være bekjendt og ansvare for Gud. Sammeledes have vi naadigst undt og tilladt, at forne Hr. Nils Jørgenssøn til hans Underholdnings Behov maa udi forne tre Aar, næstefter dette vort Brevs Datum regnendes, aarlig bekomme og lade opbære Kirkens Tiende og Rente, som ligger til forne hans Annex Kirke St. Margaretæ Kirke. Dog at han skal være forpligt af samme Rente at holde Kirkerne ved god Hævd, Magt og Bygning, saa at derpaa aldeles ingen Mangel eller Brøst findes, saafremt han derfor ikke vil stande til Rette. Fredriksborg 6 Marts 1574. R. 74. Afskr. III. 81.

Stadfæstelse paa en Skik og Ordning, som Christopher Hvitfeldt og Geble Pederssøn havde gjort, at nogle Kirkers Rente og rette Tilliggelse skulle komme og blive til Korskirken i Bergen.

Fr. II. G. a. v., at eftersom Christopher Hvitfeldt, fordum Lensmand paa Bergenhuus, og Geble Pederssøn, samme Tid Stigtens Formyndere, nogen Aar forleden have gjort en Skik og Forordning, at nogle Kirker, som der udi Bergens Stift vare saa godt som forfaldne og havde en føie Rente og stode hverandre saa nær, at de ikke gjordes Behov at opholdes, skulde med al deres Eiendom og Rente og rette Tilliggelse derefter

Digitized by Google

være og blive til Sognekirken udi Bergen, som kaldes Korskirken, paa det den saa meget des bedre kunde holdes ved Bygning, Hævd og Magt, som det sig burde. Og lyder deres Brev, som de derom have ladet udgaae, Ord fra Ord, som herefter følger: Vi efterskrevne Christopher Hvitfeldt, Høvedsmand paa Bergenhuus, Geble Pederssøn, Stigtens Formyndere udi Bergen, gjøre vitterligt for Alle med dette vort aabne Brev, at vi udi Sandhed forfaret have, at nogle Kirker her udi Stiftet ere saa godt som forfaldne og staae hinanden saa nær, som føie Renter tilliggendes er, og ikke gjøres Behov oppe at holdes. Nu efterdi, at denne Sognekirke her udi Bergen, som kaldes Korskirke, har ingen aarlig Rente eller Rettighed, formedelst hvilken hun nogen Hjælp eller Bistand til Bygnings og Underholdnings Behov kan have og er nu kommen paa faldende Fode, saa have vi paa k. Maj.s Konning Christians, vor allernaadigste Herres, gode Tykke og Behag, til forne Korskirke i Bergen, dens Bygning og Underholdning, tillagt samme forfaldne Kirker med al deres Eiendom, Rente og rette Tilliggelse, Klokker, Kirkeved og anden Kirkens Ornament, som er Rygge Kirke udi Aurland med Klokker, Kirkeved og Ornament, 5 Løber udi Tiende, 7 levende Kjør og Landskyld, som her følger: Flaam, 1 Sold Korn, Haug udi Flaam, 4 Sættinger Korn, Brekke, 2 Mæler Korn, Otternes, 2 Mæler Korn, Thokhvam, 2 Mæler Korn, Lauvin 2½ Mæle Korn, Tendom, 2 Mæler Korn, Svelt, 1 Mæle Korn, Vinnim, 3 Mæler Korn, Dyrdal, 4 Sættinger Korn, Fediom, 2 Mæler Korn, Aase, 2 Mæler Korn, Stein, 1 Mæle Korn, Geisme, 1 Kalveskind. Item Henjum Kirke udi Lekanger med Klokker, Kirkeved og Ornament, 4 Løber udi Tiende, 4 levendes Kjør og ½ Kjørlag udi Smaler. Item Hval Kirke udi Stedje med Klokker, Kirkeved og Ornament og denne Landskyld: Gorvin, 6 Mæler Korn, Steinegem, 2 Mæler Korn, og Eggum, 5 Mæler Korn; alle disse tre Kirker liggendes udi Sogn. Item Bø Kirke paa Framnes med Klokker, Kirkeved, 2 Kjedler, 4 Løber udi Tiende, 9 levendes Kjør og Landskyld af Hage paa Rafnestranden, ½ Løb Smør, at nyde, bruge og beholde til evindelig Eie. Derfor bede vi og paa k. Maj.s, forne vor allernaadigste Herres Vegne, byde og befale Alle, som forne forfaldne Kirker eller deres Gods, Rente, Rettighed, Eiendom og rette Tilliggelse udi Værge, Hævd og Besidding have, at I herefter, som tilforn gjort have, velvilligen leverer, giver og fra

Digitized by Google

Eder til gode Rede overantvorder forne Korskirke udi Bergen, dens Ombudsmænd eller deres Fuldmægtige alle forne Kirkers Eiendom, Rente og rette Tilliggelse, som forskrevet staaer, som I tilforn til samme Kirker pleiede, og sædvanlig var at give, ladendes det ingenlunde. Til ydermere Bevisnig og tryggere Forvaring have vi vore Indsegl herunder hænge ladet, som givet og skrevet er udi Bergen St. Pauli conversionis Dag [25 Januar] Aar efter Guds Byrd 1544. Da have vi af vor synderlig Gunst og Naade fuldbyrdet, samtykt og stadfæstet og nu med dette vort aabne Brev samtykke, fuldbyrde og stadfæste samme Skik og Ordning ved sin fulde Magt at blive, eftersom forne deres Brev, derom er udganget, udi alle sine Punkter og Artikler udviser og indeholder. Cum inh. sol. Fredriksb. 8 Marts 1574. R. 76. Afskr. III. 82.

Hans Pederssøn fik Forleningsbrev paa Bergenhuus.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Hans Pederssøn, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Hans Pederssøn vort og Norges Krones Slot Bergenhuus med disse efterne Len og Fogderi, som er Sundhordland, Nordhordland, Sogn, Søndfjord og Nordfjord. Dog saa at forne Hans Pederssøn aarligen betimen til gode Rede skal give til os og Kronen for al den visse Rente, som udi samme Len falder, 1500 gode gamle Daler. Og hvis den uvisse Rente beløber sig i Tiende, Landvær, Sagefald, Landbowedtzel, Gaardfæstning eller hvis andet det være kan i Told, Sise eller Vrag, derfor skal forne Hans Pederssøn aarligen gjøre os gode Rede og Regnskab udi saa Maade, at hvis der opbæres af forne uvisse Rente udi Vare, derfor skal forne Hans Pederssøn være pligtig at give os, som efterfølger: for hver Tønde Korn 3 Orts Daler, for en Hud og Hudelag 2½ Orts Daler, for 1 Løb Smør 1½ Daler, for 4 ℔ Fisk 1 Daler, for 1 Løb Talg 1½ Daler, for 1 Tønde Lax 6 Daler, for 1 Faarekrop 8 Skill., for 1 Lam 4 Skill., for Oxekrop 1½ Daler, for 1 Tønde norsk Salt ½ Daler, og saa fremdeles, eftersom Varerne ere værd til, altsammen udi gode gamle Daler. Og skal hans Genant gaae paa nu til Sanctorum Philippi og Jacobi Anno 74 og endes til Philippi et Jacobi apostolorum Dag næst efter Anno 75 og siden fremdeles aarligen til Philippi og Jacobi, emeden og al den Stund emeden han forne Bergen-

Digitized by Google

huus Len beholdendes vorder. Og skal han ingen Omkostning tilskrive os udi Regnskab over sin Genant. Desligeste skal for^{ne} Hans Pederssøn hvert Aar til Sanctorum Philippi og Jacobi Dag til gode Rede betale og fornøie for^{ne} 1500 Daler for for^{ne} Bergenhuus Slots visse Indkomst, og hvis den uvisse Rente sig udi Penninge beløbe kan, skal han og med klare Register og Regnskab til samme Tid og fra sig antvorde ind paa vort Rentekammer og derfor gjøre vor Rentemester paa vore Vegne gode Rede og Regnskab og ingen Omkostning tilskrive os udi nogre Maade. Og for hans Umage maa han beholde af Sagefald og Gaardfæstning den tiende Penning over alle for^{ne} fem Fogderi. Dog at samme tiende Penning saa tages, at hos hvem vi og Kronen i saa Maade bekommer 10 Penninge til Sagefald eller Gaardfæstning, der bekommer han den ellevte. Og efterdi for^{ne} Hans Pederssøn giver os Afgift for hvis Vare han derudi Lenet opbærendes vorder, maa han gjøre sig dem saa nyttelige, som han kan, og være fri for tiende og tyvende Penninge af samme Vare at udgive. Skal han og holde Slottet ved god Hævd og Magt og Bønderne o. s. v. Cum ceteris claus. consv. et inhib. solita. Fredriksborg 9 Marts 1574. R. 77. Afskr. III. 82.

K. Maj.s Brev til menige Bønder udi Norge om en almindelig Skat og Landehjælp.

Hilse Eder alle vore kjære, troe Undersaatter, Bønder og menige Almue, ehvemsomhelst I tjene eller tilhøre, som bygge og boe over alt N. Len, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, efterdi os og Riget endnu paahænger en stor Gjeld til det fremmede Krigsfolk at aflægge, som os og Riget udi forleden Feide tjent har, hvilken Summa Penninge vi uden vore Undersaatters Hjælp ikke kunne afstedkomme, og endog vi Eder paa denne Tid ugjerne ville besværge, foraarsages vi ligevel Eder saavelsom andre vore Undersaatter her i Danmark om en almindelig Skat og Landehjælp til des Behov at besøge, udi saa Maade, at hver Odelsbonde, som har Odels Jordegods, skal give os fjerde Parten af hans Rente udi dette Aar, udi hvis Maade han den oppebærer. Og hvilken Odelsbonde, som ikke har saa megen Indkomst, som kan beløbe en Daler, da skal han ligevel give som en Leilænding 1 Daler. Skulle og hver 10 Krone og Leilændinge Bønder lægges udi Læg sammen og give os 10 enkede Daler, den Rige hjælpe den Fattige. Sammeledes skal hver Tjenestedreng, som tjener for fuld Løn, og hver løs Karl,

Digitized by Google

som nogen Næring bruger, give os ½ Daler, og hver Tjenestedreng, som tjener for halv Løn, skal give 1 Ort. Skal hver Huusmand og Ødegaardsmand give os ¼ Daler. Desligeste skal hver Mand, bosiddendes ved Søsiden og bruger Fiskeri, give os 2 Voger Fisk eller 3 Orts Daler for hver Vog Fisk. Og skal hver Udroers Karl, som tjener for fuld Løn, give os en Vog Fisk, og den, som tjener for halv Løn, skal give ½ Vog. Sammeledes skal hver Nordfars Skipper, som selv har Skib og seiler udi Nordlandene, og hver Styremand give os 2 Daler. Skal og hver Aargangs Sag give os 10 Daler og hver Flomsag give os 5 Daler, og skal Ingen være fri for samme Skat og Hjælp. Og ville vi, at baade Pengeskatten og Fiskeskatten til St. Olafs Dag førstkommendes skal være ude i det allerseneste. Og skal os elskelige N. lade lægge og skrive samme Skat over alt N. Len, saa den Rige hjælper den Fattige, og Alting ganger ligeligen til uden Vild, og siden samme Skat af Eder indkræve og oppebære og fremdeles med klare Register og Mandtal fra sig overantvorde. Og skal vor Lensmand have Fuldmagt at mue tage 2 Lod Sølv eller 2 Mark, som Mynten nu gaaer, for hver Daler af den, som ikke kunne afstedkomme at udgive Daler. Og skal Skriveren ingen Penge have eller oppebære for han skriver samme Skat. Thi bede vi Eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at I med det Første paa beleilig Tid og Sted, naar og hvor forne N. eller hans Foged eller Skriver Eder tilsigendes vorder, møder og Eder af ham for samme Skat lader lægge og skrive udi Læg sammen og siden retter Eder efter samme Skat betimen at fremføre og udgive og den overantvorde forne N. eller hans Fuldmægtige inden den bestemte Tid, eftersom forst staaer, i det allerseneste, ladendes det ingenlunde. Vi ville igjen være Eder Alle og hver særdeles en naadigst Herre og Konning og Eders Gavn og Bedste vide og ramme, som vi vore troe Undersaatter pligtig ere. Fredriksborg 29 Marts 1574. T. 49. Afskr. IV. 604.

Til Hans Pederssøn, Lensmanden paa Bergenhuus, at han skal opbære Skatten af disse efterskrevne Len:

Bergenhuus Len,	Salten,	Ryfylke,
Søndfjord,	Vesteraalen og Lofoten,	Lister Len,
Nordhordland,	Senjen,	Finmarken; thi
Søndhordland,	Trumsen,	Mads Skeel var
Sogn,	Andenes,	her nede udi Dan-
Nordfjord,	Jæderen og Dalerne,	mark.

Digitized by Google

Til Peder Gyldenstjerne, at han skal opbære Skatten af Baahuus Len og Viken.

Til Ludvig Munk, at han skal opbære Skatten af disse efterskrevne Len:

Throndhjems Len,	Skogn og Verdals Len,	Guldals Len,
Insøen og Wderom	Orkedals Len,	Numedals Len,
[Inderøen og Ytterøen],	Strinde Len,	Fosen,
Sparbo,	Nordmøre,	Søndmøre Len.
Stjørdals Len,	Romsdalen,	

Fr. II. V. G. t. Vi skikke dig herhos nogle vore aabne Breve om en almindelig Skat og Landehjælp, som du paa vore Vegne skal opbære saa vide du af os Befaling har, eftersom du ydermere deraf al Leiligheden forfare kan. Thi bede vi dig og ville, at du strax uforsømmeligen lader læse og forkynde samme vore Breve for Bønderne og menige Almue, de ere tilskrevne, og siden lader dem lægge udi Læg sammen, havendes Indseende, at det ganger ligeligen til og ikke ansees Gunst, Gave, Vild eller Venskab, og gjør din Flid, at samme Skat med det Allerførste muligt er maa udkomme inden St. Olafs Dag førstkommendes i det Allerseneste. (Denne Artikkel skal staae i de Breve til Lensmændene paa Baahuus og udi Throndhjem: og hvad Fisk, du opbærer, at du den gjør udi Penge, eftersom den udi det dyreste kan sælges). Og naar samme Skat er opbaaren, at du den da med klare Register og Mandtal forskikker til vort Slot Kjøbenhavn ind paa vort Rentekammer, og paa det du des snarere kan indkræve og bekomme samme Skat, kan du tilskrive andre vore Lensmænd der udi Lenet eller deres Fogder i deres Fraværelse, at de ere dig fordrelige samme Skat at skrive og opbære. Og skikke vi dig herhos vore aabne Breve, hvilke du dem fremdeles kan tilskikke, dog at du indtager samme Skat og derfor gjør Regnskab. Fredriksborg 29 Marts 1574. T. 50. Afskr. IV. 605.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vore Undersaatter udi Nordsyssel udi Gudbrandsdalen underdanigst har os besøgt og give tilkjende, at dem af Fogderne der udi Lenet forbydes at gjøre Grave efter Elsdyr, hvilket dem aldrig hertil har været forbudt, men frit fore af Arilds Tid, og de af samme Elsdyr have havt deres største Næring, idet de Elshorn og Elshuder have forvendet udi Penge og igjen kjøbt hvis de behøve til deres Hu-

Digitized by Google

ses Ophold, hvorudinden de dem paa det høieste besvære. Og vide vi os naadigst at erindre, at du tilforn har talt med os og givet os at forstaae, at Bønderne allevegne udi Norge, synderligen Nordenfjelds, og hvor Elsdyr er, uden al Underskjel understaae dem udi Utide at slaae og ødelægge samme Elsdyr og unge Kalve, hvorover med Tiden alle Elsdyr der udi Riget kan blive ødelagt. Da paa det at Elsdyrene ikke skulle aldeles der i Riget blive ødelagt, og vore Undersaatter ligevel ikke forkortes paa deres Friheder og Næring, ville vi, at de paa en forsagt Tid om Aaret skulle fange samme Dyr. Bedendes dig og ville, at du gjør den Forordning og tilskriver Fogderne der udi Lenet, at de ingen Hinder gjør dem paa at skyde og grave efter samme Dyr, dog at der holdes Undersked paa, saa at de paa en bestemt Tid om Aaret, naar Tid er, dem fange. Fredriksborg 30 Marts 1574. T. 51. Afskr. IV. 606.

Axel Gyntersberg fik Forleningsbrev paa Helgeland.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og forlenet og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Axel Gyntersberg, vor Mand og Tjener, Helgeland udi vort Rige Norge, med Bønder og Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse, eftersom os elskelige Mats Skeel, vor Mand og Tjener, det hertil udi Værge har, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa at han aarligen betimen og til gode Rede skal give os og Kronen 800 gode, uforfalskede gammel Daler af denne efterskrevne Helgelands Indkomst udi Landskyld og udi Tiender, som er Ledingen 369½ Voger 1 Pund Fisk, Kronens Landskyld 138½ Voger, Stigtens Landskyld 181 Voger, Otterskind 1, Maarskind 1, Læderbænkedyner 8, Landuarre 7 Voger Fisk, Tienden 10½ Voger Fisk, Oste 6 Voger 1 Ost, Korn 114 Tønder. Og skal hans Genant paa gaae nu til Sanctorum Philippi et Jacobi apostolorum Dag førstkommendes og endes til for^{ne} Aars Dag Anno 75 og siden fremdeles Aar fra Aar, saalænge han samme Len beholdendes vorder. Og hvis Tiende, Korn, Oste eller Fisk, som ydermere kan falde der udi Lenet, skal alene komme os til Bedste efter godt og klart Regnskab med hver Mands Navn opskrevet, hvormeget hver tiender, og hvert Sogn og Prestegjeld for sig. Desligeste have Indseende derudi, at Almuen retteligen tiender, som dem bør at gjøre. Og skal han give for hvis, som over hans Genant er, for hver Tønde Korn 3 Orts

Daler, for 1 Vog Oste ½ Daler, for hver 4 Pund Fisk 1 Daler. Og dersom der falder mindre Tiende, end som forst staaer, da skal det ligevel ikke kortes ham udi hans Afgift. Og ville vi os alene forbeholdet have hvis Told, Sise eller Vrag, som der falder udi Lenet; hvis Fisk, som Lagmanden paa Steget [Steig] hertil har oppebaaret, af den visse Rente, skal forne Axel Gyntersberg og herefter opbære og den betale os mod Penninge, eftersom den er anslagen. Skal og forne Axel Gyntersberg aarligen gjøre os gode Rede og Regnskab for al Sagefald, Gaardfæstning, Landbywessel, Jordbygsel og al anden uvisse Rente, som der falde kan. Og skal han maa beholde den tiende Penninge af Sagefald og Gaardfæstning, og det andet alt at komme os til Bedste. Findes og Jordbogen ydermere at være forbedret, end den visse Indkomst er, eftersom forst staaer, skal det og komme os til Bedste. Hvis Sælspek, som der falder, skal han give os for hvert Stykke tre Bergen Gylden, regnet 4½ Bergen Gylden for 1 gammel Daler. Og skal forne Axel Gyntersberg hvert Aar til St. Michaelis Dag paa sin egen Omkostning paa vort Rentekammer udi Kjøbenhavn betale og fornøie vor Rentemester paa vore Vegne forne hans Afgift. Og derhos at fuldgjøre med rede Penge, hvis den uvisse Indkomst udi Vare kan sig beløbe, eftersom Varerne ere ham tilforn anslagne, og ei derfor at skulle tilskrive os nogen Omkostning udi nogre Maade. Skal han og aarligen antvorde ind paa vort Rentekammer en klar Jordebog over Lenens Indkomst, naar han gjør hans Regnskab. Skal og forne Axel Gyntersberg boe udi Lenet udi den Gaard, forne Mats Skeel lod holde Huus paa, og holde Bønderne ved Norges Lov, Skjel og Ret og ingen af dem uforrette imod Loven eller med nogen usædvanlig Paalægge besvære. Sammeledes skal han have Befaling over Presterne der paa Landet, og Prestesager at handle med Indsætning og anden Tilfald hver efter sin Gjerning. Dog skal han Intet med dem paa sla, uden hvis han kan gjøre efter den geistlige Ordinants, som vor kjære Herre Fader, salige og høilovlige Ihukommelse, om Religionen har ladet udgaae, og efter Superintendentens Raad, den, som nu er eller herefter kommendes vorder. Vi ville os og forbeholdet have hvis Konningens Kjøb, som der kan kjøbes udi Lenet, og det alene at komme os til Bedste og ingen anden, og skal der synderligen gjøres Regnskab for. Hvis Los og Maard der falder paa Landet, skal han for et skjelligt Værd kjøbe os til Bedste og derover ikke

Digitized by Google

besvære Almuen eller nøde dem til at sælge sig udi vort Navn hvis Vare ham godt synes. Findes og der udi Lenet enten Gaard eller Gods, Laxefiskende eller andet Fiskende, Tiende eller hvad det er, som er forlent ad gratiam, og de ikke have Livsbrev eller Pantebrev paa, skal forn. Axel Gyntersberg paa vore Vegne til sig annamme og paa vore Vegne udhyre det dyreste muligt er og udi lige Maade at komme os til Bedste. Skeer det ogsaa, at nogen Indfald kommer paa Riget, hvilket Gud naadeligen afvende, skal han holde sig, som en ærlig, oprigtig af Adel tilstaaer, og med al sin Magt først med sit eget Folk og Svende der af Lenet, desligeste alle de, han har Befaling over, at opdrage imod Rigens Fiender, naar og hvor ham af vore Forordnede eller og Lensmændene paa vor Gaard udi Throndhjem bliver tilsagt, og da efter hans Underviisning at begive sig paa de Steder mest fornøden er. Item naar noget kommer paa med Skat, Udnævn eller og andre vore Bestillinger, skal han sig paa vore Vegne lade bruge og villig tilhjælpe at fulddrive af sin yderste Magt og Formue. Dersom ham forfalder nogen vægtige Bestillinger paa vore Vegne, som han trøster sig ikke alene at udrette, da skal han sig derom hos den, som vi dertil forordinere, beraadslaae, og ham eller den sig derudi ikke at vægre. Han skal og ingen Beslag mue gjøre, som er imod Loven, men vore Undersaatter, som besøge Helgeland, skal han forskaffe Norges Lov og Ret, og ingen af dem tilstede at uforrette imod Loven og Privilegierne udi nogre Maade. Naar nogen Bonde falder for nogen Sag, skal forn. Axel Gyntersberg ikke efter sit Hoved imod Loven sætte dem til Rette, men indføre Sagen for Lagmanden og Lagrettesmænd, og der at gange om hvis Lov og Ret er. Og skal han heller ikke kjøbslaae eller bytte sig Adelsgods til af Bønderne, uden han det besynderligen kan have med vor Tilladelse. Og dersom det kan befindes noget udi saa Maade at være kjøbt og handlet fra Bønderne med Urette og imod Norges Lov, os og Kronen til Skade, skal han det igjen inddele og tage endelig Dom for sig. Skal han og ikke hugge eller forhugge lade nogre de Skove, der tilligger, til Upligt i nogre Maade. Cum inhib. sol. Fredriksborg 30 Marts 1574. R. 78. Afskr. III. 83.

Johan Bockholt fik Forleningsbrev paa Island. Fredriksborg 30 Marts 1574. R. 81. Afskr. III. 86.

Digitized by Google

Undersaatterne paa Lesje og Dovre udi Gudbrandsdal finge Brev at mue være fri for Skat.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vore Undersaatter menige Bønder og Almue paa Lesje og Dovre udi Gudbrandsdal udi vort Rige Norge dem høiligen for os beklager, at de ligger paa alfare Vei for stort Gjesteri og lider megen Besværing med Skydsheste at holde paa adskillige Skydsveie, naar nogen skal reise Nordenfjelds frem eller tilbage, hvorfor de underdanigst ere begjerendes, at vi saadan deres Besværing naadigst ville ansee og betænke. Da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne vore Undersaatter paa Lesje og Dovre udi Gudbrandsdal mue være fri for al Skat til os at udgive, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder. Cum inhib. sol. Fredriksborg 31 Marts 1574. R. 82. Afskr. III. 86.

K. Maj.s aabne Brev, at alle Sager skal ordeles til Lagthinget paa Island, før de stevnes for Kongen og hans Raad, men Lagmændene, om de gjøre Uret, stevnes for Kongen. Fredriksborg 5 April 1574. T. 52. Afskr. IV. 607.

Brev at Althinget paa Island skal ligge ved Koppewoge. Fredriksborg 5 April 1574. R. 83. Afskr. III. 87.

Jon Jenssøn fik Brev at skulle være Lagmand Norden og Vesten paa Island. Fredriksborg 5 April 1574. R. 83. Afskr. III. 87.

K. Maj.s aabne Brev, at 6 Mænd af hvert Fogderi over alt Thrøndelagen skulle dømme over dem, der har været Aarsag til det Oprør udi Gudbrandsdal.

Fr. II. G. a. v., at vi ere kommen udi Forfaring, at nogle vore Undersaatter udi vort Rige Norge udi Gudbrandsdal udi Throndhjems Len forgangen Aar, der Lagthing var holden, skulle modvilligen uden billig Aarsag og Ret have begyndt og anret et Mytteri og Oprør under vore Undersaatter imod vor Lensmand sammesteds, som samme Len udi Befaling har, og andre vore Lagrettesmænd, om Foring og anden Paalæg, de beklage dem ydermere af Lensmanden sammesteds at besværes, end sædvanlig har været, til hvilket Oprør de ogsaa have bevæget nogen andre vore Undersaatter, og skal en synderligen ved Navn Rolf paa Liunge i Gudbrandsdal været Aarsag til samme oprørske Handel. Da paa det intet Mytteri eller Oprør skal stiftes, og paa det andre ikke skal foraarsages til nogen

Digitized by Google

oprøriske Handel, og vore Undersaatter udi Gudbrandsdal saavelsom andre vore Undersaatter ikke heller dem med Billighed skulle kunne have at beklage, at dem vederfares andet, end hvad Lov og Ret er, bede vi og nu med dette vort aabne Brev byde os elskelige Ludvig Munk, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, at paa vore Vegne skal udtage 6 uvillige Mænd af hvert Fogderi over alt Thrøndelaget, som samme Rolf paa Liunge i Gudbrandsdal med andre, som samme Oprørs fornemste Stiftere og Anbegyndere ere, skulle kalde for dem og siden endeligen efter Norges Lov dømme paa samme oprøriske Handel, og hvad deres Straf bør at være, som saadant Oprør have begyndt og andre tilforaarsaget, og skulle forne 6 Mænd af hvert Fogderi samtligen granske og forfare, om samme Foring, de beklage dem af forne Ludvig Munk at være paalagt, om det saa findes eller ei, og om de udi Gudbrandsdal ydermere af ham er besværet end af andre Lensmænd før ham været har. Og om forne Rolf paa Liung eller nogen anden til samme Oprør findes skyldig, og dertil ikke have billig Aarsag, skal forne Ludvig Munk tage Dom for sig, og efter samme Dom er gangen, lade exeqvere og straffe, som vedbør, paa det andre kunne see dem udi Exempel. Fredriksborg 23 April 1574. T. 53. Afskr. IV. 607.

Ludvig Munk fik Brev at skulle med det Første rette sig efter k. Maj.s aabne Brev, som forne staaer, og tage 6 Mænd af hvert Fogderi over alt Thrøndelaget, som skulle kalde Rolf paa Liung for dem med de andre hans Anhængere og dømme over dem, og strax efter Dommens Lydelse lade exeqvere og straffe over dem, som vedbør, andre til Exempel. Et seqvitur: Vi ville dig ogsaa naadigst ikke forholde, at forne vore Undersaatter udi Gudbrandsdal nogen Tid siden forleden ved en deres Fuldmægtige have os ladet besøge og været begjerendes Forskaansel paa samme Foring, for det store Gjesteri de beklage dem at holde frem og tilbage i Lenet. Desligeste havde de os og besøgt, om at Riens graffuen skal være dem forbudt imod deres gamle Friheder og Privilegier, hvorpaa de ogsaa have været begjeret Stadfæstelse. Og har vi tilskrevet vor Statholder der udi Riget, os elskelige Paul Hvitfeldt, vor Mand og Tjener, hvorledes om samme Riens graffuen skal holdes, at de paa en bestemt Tid om Aaret skulle grave og ødelægge Dyr. Men efterdi vi ikke kunne vide, om samme deres Privilegier vare os

Digitized by Google

og Riget forfangelige, have vi dem paa denne Gang ingen Besked vist derpaa at give, hvilket vi dig naadigst ikke forholde kunne. Du vil med Alting have Opseende der udi Lenet, som vi dig naadigst tiltroer, saa at dersom noget Oprør kommer, at det da med Lempe kunde stilles og afskaffes. Fredriksborg 23 April 1574. T. 54. Afskr. IV. 608.

Johan Bockholt fik Brev [om at forskaffe Kongen en islandsk Ganger, som ikke var udskaaren, og 10 eller 12 Stykker Stodgangere]. Fredriksb. 27 April 1574. T. 54. Afskr. IV. 608.

Til Peder Gyldenstjerne.

Fr. II. Vider, at vi naadigst paa denne Gang have undt og givet denne Brevviser Jens Juel, som sig udi forgangen Feide har ladet bruge paa vort Slot Baahuus, 1 Tønde Smør og 2 Pund Korn, eftersom vi ham udifjor lod give, bedendes Eder og begjerendes, naar han Eder med dette vort Brev besøger, at I da paa denne Tid lader ham bekomme forne 1 Tønde Smør og 2 Pund Korn og det indskriver i Eders Regnskab. Fredriksborg 27 April 1574. T. 54. Afskr. IV. 608.

Jørgen Skram fik Kvittants for Baahuus's og Knegternes Regnskab og Tilladelse at mue annamme af Drotningborg Slots Indkomst hvis Penninge k. Maj. blev ham skyldig over Knegternes Regnskab.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi naadigst have efterladt os elskelige Jørgen Skram til Thielle, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Drotningborg, at han ikke skal staae os for Regnskab af Baahuus. Desligeste og naadigst have omdraget med ham hvis Mangel, som kan findes udi Knegternes Regnskab, som har ligget i Maanedspenninge paa forne Baahuus. Da efter slig vor naadigste Efterladelse befindes udi hans Penninges Indtægt og Udgift, saavidt som Knegternes Regnskab er anrørendes, at vi blive ham efter hans Regnskabs Lydelse skyldig 548 Daler 20 Skill. udi Mynt, regnet 3 Mark, som Mynten før gik, udi Daleren, hvilke Penninge vi ham naadigst have efterladt at mue annamme af Drotningborg Slots Indkomst af hans Regnskab, nu til staaer Philippi et Jacobi apostolorum Dag førstkommendes, og hermed kvittere vi forne Jørgen Skram og hans Arvinger for al ydermere Krav eller Eftermaning for forne Baahuus's og Knegternes Regnskab af os og vore Efterkommere, Konninger udi Danmark udi alle Maade. Fredriksborg 28 April 1574. R. 84. Afskr. III. 87.

Digitized by Google

Nils Bjørnssøn, Sisemester udi Bergen, fik Brev at mue være fri for Skat, Vagt, Told og al anden borgerlige eller Byens Tynge og Besværing, emeden han er Sisemester. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 4 Mai 1574. R. 84. Afskr. III. 88.

De Fattige udi Hospitalet udi Bergen finge Brev at mue have en Gaard fri for Jordskyld, og Skolemesteren en Have.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at de Fattige udi det almindelige Hospital udi vor Kjøbstad Bergen mue blive forskaanede med hvis Grundleie, som ganger af det Huus og Gaardsrum nedenfor Domkirken sammesteds, som Rasmus Snedker nu udi boer og bruger, og ikke med nogen Jordskyld deraf at besværes til Degndømmet eller andre at udgive. Udi lige Maade have vi og undt og tilladt, at Skolemester sammesteds maa være fri for den Grundleie, som pleier at gives af den Have, han bruger, og opbæres af Degndømmet. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 6 Mai 1574. R. 84. Afskr. III. 88.

Mats Skeel fik Kvittants paa Bergenhuus og de Nordlandske Lens Regnskab, saa og paa Bergenhuus's Inventario.

Fr. II. G. a. v., at os elskelige Mats Skeel til Hesselballe, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Vardøhuus, har gjort os Rede og Regnskab for al Indtægt og Udgift af visse og uvisse Indkomst, Kongskatten og alt Andet, som han paa vore Vegne har opbaaret af vore og Kronens Lene, som har ligget under vort Slot Bergenhuus, saa og af de Nordlandske Len og Finmarken, som han af os udi Forlening havde, og deraf igjen udgivet og fra sig leveret, fra det første, han fik samme vort Slot og Len af os udi Forlening, til den Dag, han dem kvit blev. Og hvis han os deraf skyldig blev, har han paa vore Vegne afbetalt. Desligeste antvordet os elskelige Vincents Juel, vor Mand og Tjener der sammesteds, til Inventarium. Sammeledes have vi og naadigst med ham omdraget alle de Mangel, som af samme hans Regnskab vare uddragne og optegnet, saa han os aldeles Intet deraf er bleven skyldig efter hans overantvordede Registers, Regnskabs og Kvittantsers Lydelse. Thi lade vi forn.ᵉ Mats Skeel og hans Arvinge kvit og fri af os og vore Efterkommere, Konger udi Danmark, for al ydermere Krav, Tiltale og Eftermaning for forn.ᵉ Register, Regnskab, Indtægt og Udgift udi alle Maade. Fredriksb. 7 Mai 1574. R. 85. Afskr. III. 88.

Digitized by Google

Mats Skeel fik Forleningsbrev paa Vardøhuus og Finmarken.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade, saa og for trofast og villig Tjeneste, som os elskelige Mats Skeel, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Mats Skeel vort og Kronens Slot og Len, Vardøhuus og Finmarken udi vort Rige Norge, med Bønder, Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse, Intet undertaget, eftersom han det nu selv udi Værge har, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Og skal han for hvis Leding, Tiendefisk, Finneskat, Laxefiskende, Sælveide og anden hvis Rettighed, som Almuen udgiver, og de med Rette ere pligtige at udgive om Aaret, aarligen give os 750 gode, uforfalskede gamle Daler, og samme Penninge og Afgift betimen og til gode Rede paa sin egen Omkostning og Eventyr udgive og fornøie vor Lensmand paa vort Slot Bergenhuus paa vore Vegne. Og dermed skal forne Mats Skeel være fri for den tiende og tyvende Penning at udgive af forne Rente. Og skal hans Genant regnes og paa gaae som nu til St. Michels Dag sidst forgangen Aar 73 og skal endes til St. Michels Dag nu førstkommendes udi dette Aar 74 og siden fremdeles, saalænge han samme Len beholdendes vorder. Og hvis Told, Sise og Vrag, som der falder udi Lenet, skal alene komme os til Bedste efter godt og klart Regnskab. Sammeledes skal han gjøre os Rede og Regnskab for hvis Sagefald, Gaardfæstning og anden slig uvisse Rente, som der kan falde udi Lenet. Og deraf skal han for hans Umage maa beholde den tiende Penninge og det andet alt at komme os til Bedste. Og skal forne Mats Skeel hvert Aar, naar han overantvorder fra sig sin Afgift og anden sin Indtægt der udi Lenet, som os tilkommer, og antvorde fra sig en klar Jordebog paa forne Finmarkens Indkomst. Skal han og holde Bønderne og Almuen der udi Lenet ved Norges Lov, Skjel og Ret og ingen af dem imod Loven at uforrette eller med nogen ny og usædvanlige Paalægge besvære. Og naar nogen falder for nogen Sag, da skal forne Mats Skeel ikke selv imod Loven mue sætte ham til Rette, men indføre Sagen for Lagmanden og der at gaae derom, saa meget Lov og Ret er. Skal han og holde Vardøhuus ved god Hævd og Bygning, som det nu forfunden er, saa

Digitized by Google

at det for hans Forsømmelses Skyld ikke forfalder i nogen Maade. Og dersom fornøden gjøres at bygge paa Huset paa de Steder, som allerede forfaldne ere, skal han det lade færdig gjøre og indskrive udi vort Regnskab. Dog skal han have god Indseende, at Intet bygges eller udgives til Unytte. Desligeste skal forne Mats Skeel have Befaling over Presterne og Prestesager der paa Lenet at handle med Indsætning og anden Tilfald, hver efter sin Gjerning. Dog skal han Intet med dem paa slae uden hvis han kan gjøre efter Ordinantsen og Superintendentens Raad. Skeer det ogsaa, at nogen Indfald kommer paa Riget (hvilket Gud naadeligen afvende), da skal han sig holde som en ærlig, oprigtig af Adel eiger og bør, og med al sin Magt først med sit eget Folk og Svende og saa med alle de, han har Befaling over, opdrage imod Rigens Fiender, naar og hvor han af vore Forordnede eller og af vor Lensmand paa Bergenhuus tilsiges, og da begive sig paa de Steder, meest fornøden er, og gjøre Fienden Modstand, saameget muligt kan være. Og skal forne Mats Skeel ikke indrømme nogen Udlændiske nogen mere Frihed eller Seilads at bruge udi forne Finmarken, end de af gammel Tid havt har, uden hvis som skeer med vor Vilje og Tilladelse. Sammeledes skal han ikke heller tilstede Rydtzen eller hans Undersaatter at indhegne eller indtage dem nogen den Eiendom, som nu ligger under Vardøhuus, uden det skeer med vor Vilje og Samtykke. Og dersom forne Mats Skeel formærker noget Sligt af dem, da skal han med god Lempe tale og handle med dem, at de Sligt afstaa. Dersom de det ikke ville gjøre, skal han strax med det første give os tilkjende og uden vor Befaling Intet mod dem foretage. Cum inhib. sol. Fredriksborg 9 Mai 1574. R. 85. Afskr. III. 89.

Til Johan Bockholt [at den Fisk, som før sendtes til Hamborg fra Island, nu paa Grund af Kongens Tvist med Hamborg skal sendes til England og der sælges]. Fredriksborg 11 Mai 1574. T. 55. Afskr. IV. 608.

Mester Jørgen Erikssøn, Superintendent udi Stavanger Stift, fik Brev, at nogle Provster og Prester skulle høre geistlige Sager med ham, og at de for deres Umage skulle have de smaa Præbender.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelige, hæderlig og høilærd Mand Mester Jørgen Erikssøn, Superintendent udi Stavanger Stift, har underdanigst givet os tilkjende, hvorledes han

Digitized by Google

skal have en ringe Bistand af nogen, naar geistlige Sager bliver kaldet og indstevnet for ham paa Kapitel udi Stavanger Domkirke, som kunde tilhjælpe at forhøre dem udi Rette. Og vi komme udi Forfaring, at der skal være nogen smaa Præbender, som tilforn have ligget til Domkirken der sammesteds og nu en Tid lang have været derfra, hvilke Præbender vi stakket siden have bevilget at skulle igjen komme til Domkirken. Da paa det forne Mester Jørgen Erikssøn kunde have nogen, som med ham kunde forhøre samme geistlige Sager udi Rette, og saa meget des bedre forhjælpe hver derudinden saa meget Lov og Ret er, have vi gjort den Forordning, at disse efterskrevne næst omkring boendes Provster og Prester, som er hæderlige Mænd, Hr. Christopher Sigurdssøn, Sogneprest til Avaldsnes og Provst udi Karmsund, Hr. Peder Jenssøn, Sogneprest til Høland, Hr. Peder Jacobssøn, Sogneprest til Haaland, og Hr. Anders Jonssøn, Sogneprest til Lye, skulle herefter, naar forne Mester Jørgen Erikssøn dem tilsigendes vorder, besøge Kapitlet udi forne Stavanger Domkirke, og der med dem forhøre samme geistlige Sager udi Rette, og for den deres Umage have vi af vor synderlige Gunst og Naade bevilget og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at hver af samme Provster og Prester mue bekomme et af samme smaa Præbender, eftersom nu herefter følger: først at Hr. Christopher Sigurdssøn maa bekomme Haruidtz Præbende, Hr. Peder Jenssøn Wogle Præbende, Hr. Peder Jacobssøn Loffre Præbende og Hr. Anders Jonssøn Steenbergs Præbende, og samme Præbender med Bønder, Tjenere og al deres Rente og rette Tilliggelse, intet undertaget, have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at de skulle være forpligt at møde paa Kapitlet udi forne Stavanger Domkirke, naar og saa ofte vor Superintendent dem tilsiger og Behov gjøres, og med ham der at forhøre, hvis geistlige Sager forekommer, og derudi at forhjælpe hver, saa meget Lov og Ret er. Skulle de og holde Bønderne, til samme Præbender liggendes ere, ved Norges Lov, Skjel og Ret. Cum ceteris claus. consv. et inhib. solita. Fredriksborg 13 Mai 1574. R. 87. Afskr. III. 91.

Brev, at Superintendenterne udi Stavanger Stift skal altid beholde den Ladegaard for Stavanger.

Fr. II. G. a. v. Efterdi vi komme udi Forfaring, at Su-

perintendenten udi Stavanger Stift ikke skal være forsørget med saadan Rente og Indkomst, saa han deraf kunde underholde sig, hvorfor høibaarne vor kjære Herre Fader, salig og høilovlig Ihukommelse, nogen Tid har forlent Superintendent den Tid Hr. Johan Guttormssøn med Ladegaarden udenfor Stavanger. Da paa det Superintendenten sammesteds tilbørligen maa blive forsørget og have den Rente, han af kan leve og underholde sig, have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tillagt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillægge Superintendenten udi Stavanger, den som nu er eller herefter kommendes vorder, forne Ladegaard udenfor Stavanger, Hr. Johan Guttormssøn havde, saa den herefter skal ligge og blive til Superintendentens Underholdning. Cum inhib. sol. Fredriksborg 13 Mai 1574. R. 88. Afskr. III. 92.

Brev, at Superintendenten og Kapitel udi Stavanger skulle tilskikke en udi hvert Prestegjeld og Annex, som fjerde Parten af Tienden skal opbære.

Fr. II. G. a. v. Eftersom vi tilforn have gjort en Skik og Ordning, at den fjerde Part af al Korntienden og Kvægtienden over alt Stavanger Stift skal uddeles til fattige Skolebørn og dem udi Hospitalet, og at Heredsprovsterne udi hvert Hered skulle opbære samme fjerde Part og det siden efter klare Register og Regnskab yde udi Stavanger, og at Superintendenten der sammesteds med fire de fornemste Kanniker skulle det uddele til fattige Skolepersoner, som flittigt studere og ingen Underholdning have, og til Arme udi Hospitalet. Da forfare vi ligevel, at nogre udi nogre Prestegjeld og Annexer skal fast fortrykke dem og være meget uvillige samme fjerde Part af Tienden til forne fattige og nødtørftige Mennesker at udgive, saa at Heredsprovsterne det ikke kan bekomme, hvorfor vi ville, at Superintendent og Kapitel udi Stavanger altid herefter skulle tilskikke en god, tro Mand udi hvert Prestegjeld og Annex, som samme fjerde Part af al Tienden skal indkræve og opbære og siden med klare Register og Mandtal gjøre forne Superintendent og Kapitel Rede og Regnskab for hvis han opbærendes vorder, hvilke det skulle uddele til fattige Skoledegne og Arme udi Hospitalet efter vort aabne Brevs Lydelse, vi tilforn derom har ladet udgaae. Bedendes og bydendes alle vore Fogder og Embedsmænd over alt forne Stavanger Stift, at I hver særdeles udi sit Len tilhjælper, at samme fjerde Part af al Tienden udkommer

Digitized by Google

til de Fattiges Underholdning, og at Altingest holdes efter forne vort Brevs Lydelse. Fredriksborg 13 Mai 1574. R. 89. Afskr. III. 93.

Henrik Krag fik Kvittans paa hans Regnskab af Island. Fredriksborg 13 Mai 1574. R. 89. Afskr. III. 93.

Hr. Jørgen Svendssøn fik Brev paa Aspedals Præbende udi Stavanger Domkirke.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at denne Brevviser, hæderlig Mand, Hr. Jørgen Svendssøn, Prædikanter udi Stavanger, maa bekomme et Præbende udi Stavanger Domkirke, kaldes Aspedals Præbende, og det med Bønder, Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse, intet undertaget, have, nyde, bruge og beholde, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa han skal residere og boe hos Domkirken. Cum ceteris claus. consvet. et inhib. sol. Fredriksborg 14 Mai 1574. R. 90. Afskr. III. 93.

Mester Jørgen Erikssøn fik Skjødebrev paa den Grund, Communesgaarden udi Stavanger stod paa.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, skjødet og givet og nu med dette vort aabne Brev unde, skjøde og give os elskelig, hæderlig og høilærd Mand Mester Jørgen Erikssøn, Superintendent udi Stavanger Stift, den Grund og Jord, Communesgaarden stod paa udi forne Stavanger By, med hvis gammel Muur og Steen, der nu paa findes. Og strækker sig forne Grund udi Længden ned hos Gaden, som gaaer til Torvet, 46 sjælandske Alne, og udi Bredden fra Hjørnet øverst paa den gamle Kirkemuur nordpaa indtil Kirkegaards Laagen 41½ sjælandske Alne. Sammeledes med et Stykke Jord der næst hos til Kaalhave, som gaaer nør paa langs ved Kirkegaards Muren og er 39½ Alne, og siden fra Kirkegaards Muren ret vesten paa og er 48 sjælandske Alne, hvilken forne Jord og Grund udi Længden og Bredden, eftersom den nu begreben og forefunden er, forne Mester Jørgen Erikssøn og hans Arvinger skulle have, nyde, bruge og beholde for evindelig Eiendom. Dog saa han og hans Arvinger skulle være forpligt at føre der paa Grunden tilbørlig Kjøbsteds Bygning, saa deraf kan gange til os og Kronen saa og til Byen saadan Tynge, som der bør at gange med Rette. Thi bepligte vi os og vore Efterkommere Konninger udi Danmark og Kronen at fri hjemle og fuldkom-

Digitized by Google

meligen tilstaae forne Mester Jørgen Erikssøn og hans Arvinger forne Jord og Grund for hver Mands Tiltale, som derpaa kan tale med Rette i nogre Maade. Fredriksborg 14 Mai 1574. R. 90. Afskr. III. 94.

Hr. Peder Claussøn, Sogneprest udi Undal og Provst udi Lister Len, fik Expectans Brev paa det første Præbende, som efter Kapitels Statuter vaccerer udi Stavanger Domkirke. Dog uforkrænket hvis Breve, Andre før ham have bekommet. Fredriksborg 14 Mai 1574. R. 91. Afskr. III. 95.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at som vi nogen Tid siden have gjort den Forordning, at vi ville os have forbeholdet al den uvisse Rente, som os kunde tilfalde over alt vort Rige Norge, da have vi naadigst undt og bevilget vor Kamerer os elskelige Nils Pasberg at maa nyde og beholde vort og Norges Kronens Klöster Vernø Kloster med al den Rente og Indkomst, vist og uvist, Intet undtaget, eftersom os elskelige Eggert Ulfeld, vor Mand og Tjener, det tilforn efter hans Forleningsbrevs Lydelse havt har. Bedendes dig derfor og ville, at du lader ham og hans Fuldmægtige følge al des liggendes Rente, saavel uvisse som visse Rente, og ingen Hinder derpaa lader gjøre i nogre Maade. Fredriksborg 25 Mai 1574. T. 55. Afskr. IV. 609.

Erik Munk fik Brev at mue med sine Consorter anrette en Jernhytte udi Nedenes Len.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelige Erik Munk, vor Embedsmand udi Nedenes Len, har underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes han udi vort Rige Norge udi Nedenes Len har ladet opsøge, hvor der skal findes nogen Jernmalm, og derfor underdanigst er begjerendes, at han med nogen hans Consorter paa deres egen Omkostninge maatte der sammesteds lade opbygge og anrette en Jernhytte. Og dersom det med samme Jernhytte kunde gaae for sig, ere de overbødige at ville give deraf til os og Kronen slig Rettighed, som det sig burde. Da have vi af vor synderlige Gunst og Naade bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at forne Erik Munk og hans Consorter maa udi forne Nedenes Len paa deres egen Omkostning lade anrette og opbygge en Jernhytte, hvor det beleiligst skee kan, og samme Jernhytte have, nyde, bruge og beholde. Dog skulle de være forpligt til gode Rede at give til os og Kronen den tiende Penninge af alt,

Digitized by Google

hvis forne Jernhytte kan rente og inddrage. Cum inhib. sol. Fredriksborg 2[illegible] Mai 1574. R. 91. Afskr. III. 95.

Til Hans Pederssøn om Henning Becker.

Fr. II. Vid, at denne Brevviser Henning Becker, som en Tid lang har tjent paa Bryggen udi Bergen, underdanigst har ladet give os tilkjende, at han er tilsinds at tage for sig selv og at gifte sig der udi Bergen, og efterdi den Odenseeske Reces, som imellem os og Stæderne er opret, formelder, at det skal være dem frit fore, som boe paa Bryggen, at gifte dem der udi Byen og at bygge og boe der udi Riget under saadan Frihed, som andre vore Undersaatter, dog at de tilforn skulle afskilles fra deres Medredere og gjøre dem, de have tjent, Rede og Regnskab for hvis Handel de have havt under Hænder, saa de derpaa have et godt Beviis. Da beretter forne Henning Becker, at han efter samme Recesses Indhold tvende Gange har været til Hamborg at ville klargjøre med hans Broder Sylvester Becker hvis Handel han paa hans Vegne har brugt, og at nogle af Contoret til Bergen skal have tilskrevet hans Broder, at han ikke skulde annamme Regnskab af ham, paa det de ham udi samme Ægteskabs Sag og Forehavende vilde forhindre, hvorfor han med ham ikke har kunnet komme til Ende. Da efterdi forne Henning Becker er overbødig at klargjøre hans Regnskab og tvende Gange har været til Hamborg og tilbudt hans Broder Regnskab, og han det ikke vilde annamme, bede vi dig og ville, at du udi hans Sag har et billigt Indseende, saa ham samme Giftermaal ikke skal forhindres, og at du ham udi samme Sag til Rette for Vold og Overlast tiltænker at forsvare og haandhæve. Sammeledes beretter forne Henning Becker, at hans Broder Sylvester Becker skal have noget Gods, som der for Byen med andet Hamborgergods er anholdet, hvilket han underdanigst er begjerendes at mue fange udi Arrest, paa det han des snarere med forne hans Broder kan komme til Ende, og er overbødig at sætte Loven og Vissen for saa mange Penge, som samme Gods paa det Høieste kan være værd. Da have vi naadigst undt og tilladt, at forne hans Broders Sylvester Beckers Gods ham maa følge, bedendes dig og ville, at du det ham løs giver, dog at han sætter dig derfor nøiagtig Borgen og Loven, at samme Gods hos ham skal blive tilstede eller at vederlægge saa mange Penge, som samme Gods paa det Høieste kan være værd. Fredriksborg 26 Mai 1574. T. 55. Afskr. IV. 609.

Digitized by Google

Stadfæstelse over den Skik og Ordning, som Hr. Jørgen Løcke, Bjørn Anderssøn og Christopher Valkendorf gjorde udi Norge efter k. Maj.s Befaling.

Fr. II. G. a. v. Eftersom vi for nogen Tid siden have affærdiget os elskelige Hr. Jørgen Løcke til Overgaard, Ridder, Bjørn Anderssøn til Steenalt, vore Mænd og Raad, og Christopher Valkendorf til Glorup, vor Mand og Tjener, med vor Fuldmagt ind udi vort Rige Norge at høre Sager og Klagemaal, hvis vore Undersaatter Almuen der sammesteds kunde have for dem at beklage, og siden at forhjælpe hver Mand hvis Norges Lov og Ret kunde være. Sammeledes at gjøre en god Skik og Ordning paa, hvorledes holdes skal udi for^ne vort Rige Norge, som her efterfølger:

1. Først naar nogen Sogneprest døer og afgaaer, da skulle Sognemændene udi samme Sogn have Fuldmagt at give en anden lærd Person Kald til en Sogneprest, hvem de ville, og naar han saa har Sognemændenes Kald, saa skal han først begive sig til Bispen i samme Stift og give ham det tilkjende, at han er kaldet til en Sogneprest og Guds Ords Tjener i samme Sogn. Finder og kjender Bispen samme Person udi Levnet og Lærdom at være god og duelig for en Sogneprest og Guds Ords Tjener, da skal Bispen ikke hindre ham i det Kald og Embede, som Gud ham undt har, men skal samme Person fremdeles paa sit Embedes Vegne samtykke, at Bønderne og Almuen den mue beholde for en Sogneprest. Og naar samme Person findes duelig, da skal Bispen forvisse ham med sin Skrivelse til vor Lensmand om sin Collats, hvilken Lensmand ham i ingen Maade vægre skal, men ham den godvilligen uden Gave og Skjenk meddele efter Ordinantsens Lydelse. Og skal vor Lensmand eller Bispen ikke gjøre Sognemændene nogen Forhindring paa deres Kald imod Ordinantsen. Ikke skal heller vor Lensmand indsætte nogre Prester i nogre Sogne imod Bispens Samtykke og Bevilgning, fordi at Bispen er den, som bør at staae til Rette derfor, om der findes nogen Brøst hos Presterne paa deres Embeds Vegne.

2. Hvis Giftemaal og Ægteskabssager er anrørendes, skal være hver Mand, fattig og rig, frit og ubehindret fore, dog efter slig Ordning og Skik, som Ordinantsen indeholder og adviser.

3. Som og nogre Prester beklage dem, at der holdes Thingsted udi deres Prestegaarde, hvilket ikke tilforn har været gjort eller holdet, og derover ofte besværes med stor Omkost

Digitized by Google

baade af Fogderne og Bønderne, naar der holdes Thing, da skal nu herefter hvor som Thingsteder findes udi Presteguardene aldeles afskaffes, og ikke dermed holdes Presterne til slig stor Omkostning og Forsømmelse paa deres Studering; men vor Lensmand skal lade Thinget der henlægge, som lideligt kan være for Almuen, Presterne foruden Besværing.

4. Og eftersom Presterne beklage dem, at de ikke kunne fange deres Rettighed med Udfærd af Almuen, som det sig burde, desligeste Bønderne, at en Part af Presterne begjere mere end dem bør at have, da have for'e vore Forordnede det saa berammet, at det paa begge Sider mellem Presterne og Sognefolket skal holdes efter den Skik, som Hr. Truid Ulfstand Gregerssøn og Hr. Claus Bilde derpaa gjort have [jfr. I. B. Side 557], som saa lyder, at den Bonde, som eier flere end 6 Kjør, skal give en Ko for Bonden, den anden for Hustruen; den, som eier 4 Kjør, give 36 Skill. eller deres Værd; den, som eier 3 Kjør, skal give 18 Skill. eller deres Værd; den, der eier 2 Kjør, skal give 8 Skill. For et voxet Folk skal Presten have 12 [Skill.] udi Udfærd, for et Barn 4 Skill. Skulle Presterne mildelig ansee Fattige deres Armod. Dersom nogen døer uden Tjeneste, skal Presten Intet have derfor.

5. Pusefæ er 6 Skilling.

6. Om Offertold skal saa holdes: de, som boe til Fjordene skulle give Offermæle, men de, som boe tilsøes, skal give, halv Øre Bonden, halv Øre Hustruen; sammeledes udi Stæderne, men Tjenestefolk give, som Gud skyder dem udi Hug.

7. Item skulle alle Kvinder, som holde deres Kirkegang, give Presten 2 Skilling.

8. Som Almuen sig beklager, at mange af dem besværes med høiere og mere Landgilde Skyld, end deres Gaarde og Jorde formaae at udgive, dermed skal saa holdes, at ingen skal maa sætte deres Gaarde paa høiere eller mere Landgilde, end som 6 Mand kunne kjende Ret at være efter Loven. Og hvilke Gaarde, som findes at være for høit sat paa Landgilde, skulle igjen afsættes, og de, som findes at være for lidt satte paa Landgilde, skulle Landdrotterne mue lade opsætte efter 6 Mands Dom og gode Tykke. Og skulle de 6 Mænd altid derhos sætte Konningens Leding eller bøde efter. Skulle og Almuen udgive deres Landskyld og anden Rettighed efter gammelt til rette Tid, udi Smør, Korn, Huder og andre Varer, som Gaardene ere leiet for

Digitized by Google

med Rette, og ikke Landdrotterne at nøde dem til at give sig Penninge eller andre Vare, end hvis som af Gaarden bør at gaae med Rette.

9. Eftersom Almuen beklager dem, at naar de fange nogen ny Foged eller Ombudsmand, aandelig eller verdslig, da mue de ikke nyde deres Tage. Slig Uretfærdighed skal nu strax være afskaffet, og siden hermed saa holdes skal, eftersom Lovbogen formelder. Og hvilke herefter findes imod at gjøre, ehvem han helst er eller være kan, bøde derfor 8 Ørtuger og 13 Mark og staae den, som derpaa klager, en 6 Mænds Dom. Skulle Enkerne og mue beholde deres Gaarde efter deres Huusbondes Død et Aar, efter Loven, og siden fremdeles til hendes rette Tage er ude, som hendes Huusbonde tog. Og skal hun beholde Gaarden uden Fæste, saalænge som hun sidder Enke, og hun den kan holde Leien for efter 6 Mænds Sigelse; dog skal hun give hendes Landskyld og bygge hvert tredie Aar.

10. Om Fiskeri, som en Part af Bønderne klage, at Landdrotterne tage ofte fra dem paa de Gaarde, de paa boe og leiet have. Skal dermed herefter saa holdes, som Loven udviser: først hvilken Landdrot, som tager noget Fiskeri fra sin Leilændinge, da skal Landdrotten være pligtig paa sin Omkost at lade samme Gaard sættes af 6 Mænd paa tilbørlig Landskyld, førend han tager nogen Herlighed fra Gaarden, som der har ligget til, da han fæste Gaarden bort. End oprømmer Leilændingen noget nyt Fiskeri, da skal han nyde sit Arbeide efter 6 Mænds Dom. Og ville Landdrotterne udleie nogre slige oprømmede Fiskeri, da skal den, som paa Jorden boer, være det nærmere at bygge end en fremmed efter 6 Mænds Sigelse.

11. Om Konnings Kjøb skal saa holdes, som Loven formelder, at Konningen eier første Kjøb. Dog skal vore Lensmænd og Fogder ikke bruge samme Kjøb udi vort Navn dem til Bedste, men alene os til Bedste. Og hvis Maard og Los, som man kan bekomme udi for[ne] vort Rige Norge, ville vi os alene forbeholdet have at kjøbe. Og skulle Fogderne betale Bønderne, eftersom de forliges om, som de værd ere, men Ulvskind, Ræveskind, Oterskind, Bjørneskind, Elantzhuder og al anden vild Vare mue de sælge hvem som de ville uforbødet.

12. Som Almuen klager, at udlændiske Kjøbmænd ere noget dyre og ubillige med deres Vare at sælge dem saa dyre, som de ville; derpaa skal vore Lensmænd have god Opseende,

Digitized by Google

saa meget som muligt er, at der maatte raades Bod paa, saa at Sligt ikke skeer herefter.

13. End hvem der findes og beslaaes med falsk Alne og Vægt eller med andre falske Vare, og vidste det falsk at være, bøde derfor efter Loven uden al Naade.

14. Som Almuen beklager sig, at naar de falder for nogen Sag, da mue de ikke nyde Loven og faae Dom af Lagmanden, hvis deres Brøde og Faldsmaal er, da skal det herefter saa holdes, at ingen Foged eller Ombudsmand skulle mue tage nogen Brøde-Penninge eller Faldsmaal af nogen, førend der er dømt paa af Lagmanden, om han er saa nær hos boendes. End er Lagmanden saa nær hos, da skal Lagrettet kjende derpaa.

15. Som og nogen af Almuen beklager dem, at de af Fogder og Ombudsmænd besværes med hvert Aars Gjesteri at holde, eller de mue kjøbe dem det fra paa det dyreste, hvilket som er imod Loven. Slig ubillig nye Paalæg og Besværinge skulle herefter ikke mere skee, og alle dem, som herudi findes skyldige at være sligt aarligt Gjesteri at have brugt eller have taget fra Bønderne Penninge eller Penninges Værd derfor enten ét Aar eller mere, da skulle de give Bønderne igjen Alt, hvis de dem saa imod Loven have afskattet og staae siden os til Rette derfor efter Loven, og afsættes af deres Fogderi og Befaling. Dog skulle de laane Fogderne Huus, naar de have Ærinde til dem, og give dem Øl og Mad, som Bonden tærer selv Aaret igjennem.

16. Som Almuen og beklager sig udi Bergenhuus Len og andre omliggende Len, at de baade maa udgive Fredtold og ligevel forhindres ved Toldboden og mue ikke drage ind og ud af Byen, eftersom deres Leilighed sig kan begive, da ville vi, at herefter saa holdes skal, at naar de have udgivet forne Fredtold, skal det være dem frit fore at mue med deres Jagter og Baade fare i By og af By, eftersom deres Leilighed kan tildrage. Dog saa at hvilke som kommer med Fisk eller andet, som dem bør at give Told af til os og Kronen, saa sildig om Aftenen eller om Natten, at de ikke kunne give deres Rettighed ud ved Toldboden, førend de drage ud i Byen, da skulle de ingen afhænde af samme Vare, førend de have været ved Toldboden om Morgenen igjen og gjort deres Rettighed for hvis Vare, de have med at fare og bør at toldes af.

17. Item hvis Slagterfæ og anden Vare, som vore Fogder og Lensmænd behøve at kjøbe til vort Behov, skulle de fornøie

Digitized by Google

og betale dem, som de kjøber af, og give dem der saa meget for, som christeligt og billigt kan være. Dog at vor Lensmand rammer vort Gavn og Bedste, saa vi mue bekomme noget bedre Kjøb end en Fremmed.

18. Om Sildefisket er saa bevilget, at efterdi hver Bonde, som udroer at fiske med Garn, byder sig selv godvilligen at ville give Kongen saa megen Sild til Told, som man kan salte en Fg. med, paa det at det Forbud og første Kjøb, som bruges udi Konningens Navn, maatte blive afskaffet. Saa skal nu samme Forbud og første Kjøb udi Sildefisket aldeles være afskaffet for samme Fg. Sild udi Told, og ei Bønderne dermed videre besværes, undertaget at vi synderligen skrive om Sild at skulle saltes til vort Behov. End findes det, at Fogderne eller andre besvære Bønderne her udover, straffes derfor imod Kongen 8 Ørtuger og 13 Mark og staae Bønderne til Rette med sex Mænds Dom.

19. Om det store Arbeide, som Almuen udi Søndhordland og Nordhordland beklage dem at gjøre til Slottet, kunne vi ingen anden Skik gjøre derpaa, men ville det skal holdes og blive ved den Besked derpaa tilforn gjort er og efter vort Brevs Lydelse, seneste derpaa er udganget.

20. Om Skovhug skal saa holdes, at hver Jordeier Odelsmand maa hugge paa sit eget, saa meget hans Lod og Anpart kan taale, dog at han ikke forhugger Skovene til Upligt; men Leilændinger skulle ikke videre mue hugge, end som Loven formelder, uden Landdrotten det bevilge vil.

21. Om Dyr at skyde have vi det saa bevilget, at Bønderne, som egne Jorder have, mue hver skyde paa alle de Odelsjorder de have, ehvor de ligge, og ikke videre end hver Mand tha (sic) Dyr om Aaret, som er 13 Dage før og 13 Dage næst efter St. Bartholomæi Dag. Findes nogen at skyde før eller efter denne Tid meer eller anderledes, end som forne staaer, da skal han have forbrudt 8 Ørtuger og 13 Mark for hver Gang, hans Brøst derudi findes.

22. Om Bjergeløn for Vrag skal saa holdes, at hvem som bjerger noget Vrag, skulle de strax give vor Foged det tilkjende. Og skal han siden give dem, som bjerget have, en tilbørlig Bjergeløn, eftersom de have havt Omkost og Umage til.

23. Findes det og nogen Tid, at naar 6 Mænd vorder udnævnt efter Loven udi disse Sager eller andre, som forne

Digitized by Google

staaer, og gjør ikke hvis Ret er, da skal Lagmanden mue stevne dem for sig og dømme dem udi Feld, om deres Brøst saa findes efter Loven. Og skulle Lagmændene hver udi sit Lagmandsdømme ved den Ed, de os og Loven svoret have, dømme retfærdeligen imellem vore Lensmænd, Fogder, Borgere og Bønder, og ei ansee Gunst, Gave, Vold eller Magt. Findes deres Brøst derudi, da at staae os derfor paa det høieste til Rette.

24. Skulle og alle aandelige og verdslige Riddersmænds Fruer, Jomfruer og alle andre, som Jordegods have udi forne vort Rige Norge enten til Eiendom, Pant eller Forlening, ingen undertagen, og ikke er selv boendes her udi Riget, have en fuldmyndig Ombudsmand efter Norges Lov, som kan svare og gjøre baade til os og Kronen hvis Tynge og Tjeneste dem bør at gjøre Kongen og Riget, og siden at svare hver Mand Lov og Ret, paa det at Indbyggerne der udi Riget skulle for en ringe Ting undertiden ikke nødes til at drage af Riget til os og dem beklage, som ofte skeet er. End hvem som findes af dem, som Gods have der i Riget, herimod at gjøre, da staae os derfor til Rette efter Loven.

25. Efterdi der findes mangfoldig Klagemaal over Lagrettesmændene og andre om deres Indsegl, at de dem ikke forvare saa flittigt, som dem bør at gjøre, hvorover megen Uskikkelighed findes, have forne vore Fbrordnede saa for Rette afsagt, at hvem som findes herefter ikke at forvare sit Indsegl og besegler anderledes, end Ret er, og Loven udviser, straffes derfor til Kongen og Bonden efter 6 Mænds Doms Lydelse, og hvilke Fogder eller Ombudsmænd, som findes anderledes, end Ret er, at have hermed omganget, straffes som en Falskner.

Hvilken forne Ordning og Skik, forne vore gode Mænd gjort og berammet have, vi af vor synderlig Gunst og Naade fuldbyrde, samtykke og stadfæste og nu med dette vort aabne Brev fuldbyrde, samtykke og stadfæste ved sin fulde Magt at blive udi alle sine Ord, Punkter og Artikler, eftersom forne staaer. Thi bede vi og strengeligen byde alle vore Undersaatter, Riddersmænd, Fruer, Jomfruer, Borgere, Bønder og menige Almue, som bygge og boe over alt vort Rige Norge, at I retter Eder efter samme Skik og Ordning og den udi alle Maade holde og efterkomme, under vor høieste Straf og Unaade. Fredriksborg 28 Mai 1574. R. 92. Afskr. III. 95.

Digitized by Google

Til Hans Pederssøn.

Fr. II. V. G. t. Vid, at denne Brevviserske Else Smidtz har beret for os, at hendes Huusbonde udi forgangen Feide og nogle Aar tilforn har ladet sig bruge udi vor Tjeneste og derover er vorden forarmet og til en Krøbling, saa han nu Intet har at behjælpe sig med, da have vi naadigst skjænket og givet dem til Hjælp 2 Pund Korn, sammeledes bevilget, at dersom nogen Bolig eller Jord der udi Lenet ledigt er, at de da med en Jord eller Gaard maa blive forsørget. Bedendes dig og ville, at du paa vore Vegne forne 2 Pund Korn hendes Huusbonde og hende lader fornøie. Desligest naar nogen Jord eller Bolig ledigt bliver, at du da lader dem være samme Jord næst for nogen anden, dog de deraf skulle give Leding og Landskyld og hvis Deel, der bør af at gange. Kjøbenhavn 10 Juni 1574. T. 56. Afskr. IV. 610.

Til Hans Pederssøn.

Fr. II. Vid, at vi komme udi Forfaring, at en ved Navn Thorben Olafssøn, som var Slotsskriver der paa vort Slot Bergenhuus, nogen Tid siden skal være bortrømt fra hans Regnskab og der udi en stor Deel er bleven os skyldig. Thi bede vi dig og ville, at du nu strax tiltænker paa vore Vegne at lade annamme og beskrive alt hvis Gods forne Thorben Olafssøn tilhører, saa meget du der udi Lenet kan opspørge og ham tilkommer. Og dersom forne Thorben Olafssøn der udi Lenet nogensteds kan betrædes og overkommes, at du ham lader komme udi Hegte og holder tilstede udi god Forvaring, til han samme hans Regnskab klar gjør. Kjøbenhavn 12 Juni 1574. T. 57. Afskr. IV. 610.

Fru Ingeborg Krumme fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og forlenet, og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Fru Ingeborg Krumme, Olaf Thørressøns Efterleverske, vor og Norges Krones Gaard Egge, til vor Gaard udi Throndhjem liggendes, med sin Tilliggelse, og dertil saa megen aarlig Rente, som 24 Spandemaal sig kan beløbe, hvilken forne Rente os elskelige Ludvig Munk, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa forne vor Gaard udi Throndhjem, hende skal udlægge. Og skal hun selv mue besidde og boe paa forne Gaard Egge og den med forne 24 Spandemaals aarlige Rente have, nyde, bruge og beholde, fri uden Afgift, til saa-

Digitized by Google

længe vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa hun skal holde forⁿᵉ Gaard med hvis Gods, hende bliver udlagt, ved god Hævd og Magt. Cum inhib. sol. Fredriksborg 15 Juni 1574. R. 97. Afskr. III. 102.

Paul Hvitfeldt fik Brev, at naar Bern Pranger, Borger udi Rostvik, ham med forⁿᵉ Brev besøgte, han da skulde gjøre den Forordning, at forⁿᵉ Bern Pranger eller hans Fuldmægtige maatte bekomme og lade udføre af Riget 200 Deler fri uden den tyvende Pennings Afgift. Kjøbenhavn 16 Juni 1574. T. 57. Afskr. IV. 610.

Nils Lauritssøn fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelige Nils Lauritssøn, vor Mand og Tjener, udi forgangen Feide har ladet sig bruge, hvor Behov gjordes, og lidt Skade paa hans Gods af Rigens Fiender, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forⁿᵉ Nils Lauritssøn maa aarligen bekomme og lade opbære Leding og Landskyld, som os og Kronen tilkommer af en vor og Kronens Gaard udi vort Rige Norge, kaldes Feedt, og samme Leding og Landskyld have, nyde, bruge og beholde, kvit og fri, uden al Tynge og Afgift, ad gratiam. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 18 Juni 1574. R. 98. Afskr. III. 102.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at vi skikke did op til vort Rige Norge vort Skib Fortuna og ville, at vor Skibsbygger Hugo Beda den strax skal foretage og hjælpe. Thi bede vi dig og ville, at du altingest med forⁿᵉ vort Skib Fortuna lader dig være befalet, og at du tilsiger forⁿᵉ Hugo Beda, at han strax tager under Hænder forⁿᵉ vort Skib og gjør sin største Flid, at det med det første muligt er kan blive færdig gjort og hid igjen nedkomme. Vi ville ogsaa, at du forskaffer ham hvis Deel ham til samme Skibs Bygning Behov gjøres, Penge eller andet, og at du selv tilforordner en Skriver, som kan vare hvis Regnskab og Omkost, som anvendes og skeer paa forⁿᵉ vort Skib Fortuna at lade bøge og hjælpe, saa Skibet og Arbeidet ikke, for din Forsømmelse Skyld og hvis ham dertil fattes, skal blive beliggendes, men at det med det Første maa blive færdigt og igjen hid nedskikkes. Fredriksborg 24 Juni 1574. T. 57. Afskr. IV. 610.

Til Erik Munk.

Fr. II. Vid, at vore Undersaatter udi Strengerod [Stren-

Digitized by Google

gereid], Breuigssund og Sands Skibrede udi Nedenes Len dem høiligen for os ved deres Fuldmægtige have ladet beklage over den store Besværing dem paa hænder mere end andre vore Undersaatter der udi Riget med Tømmer at hugge til vort Behov, naar nogen vore Skibe for Ladestederne kommer. Desligest beklage de stedse at have været hos, der vore Skibe St. Olaf og den norske Gallei ere blevne bygte, og er derfor paa deres Næring og Bjering fast meget forsømmet, hvorfor de underdanigst har været begjerendes, at vi saadan deres Leilighed villé betragte og overveie og naadigst dem udi andre Maade have betænkt. Da have vi forn.e vore Undersaatter udi Strengerød Breuigssund og Sands Skibrede naadigst paa et Aars Tid efter dette vort Brevs Datum regnendes forskaanet med den tiende Penge at udgive af hvis Tømmer og Varer, de selger og afhænder til Fremmede eller andre der udi Skibrederne og Havnerne. Bedendes dig og ville, at du gjør den Forordning, saa de dermed paa et Aars Tid forskaanes, og at du det holder hemmeligen og stille hos dig selv, saa at andre ikke skulle deraf foraarsages nogen Forskaansel at søge hos os. Du vil dog lade opskrive samme Tiendepenning, de af forn.e 3 Skibreder skulle udgive, ligerviis som andre derfor opskrives, endog vi dem dermed ville have forskaanet, og at du har Indseende derhos, at de ikke bruger under det Skin nogen fremmed Handel eller med ydermere bliver forskaanet, end af hvis Gods dem selv tilhører. Fredriksborg 25 Juni 1574. T. 58. Afskr. III. 611.

Til Ludvig Munk.

Fr. II. Vid eftersom denne Brevviser Jørgen Bøsseskytter nogen Tid siden har ladet sig bruge udi vor Tjeneste i vort Rige Norge for en Arkelimester og siden er bleven forløvet at være, hvor ham lyster, og nu var tilsinds at begive sig udenlands at forsee sig videre paa et andet Sted, da have vi fremdeles ladet handle med ham, saa han udi Throndhjem skal blive bosiddendes og undertiden have Indseende med Arkeliet der paa Slottet, og for saadan hans tro Tjeneste have vi bevilget ham slig Besolding, Klæde og Penge, som han har havt tilforn. Bedendes dig og ville, at du aarligen forn.e Besolding, Klæde og Penge ham fornøier og derpaa ingen Hinder eller Forfang gjør i nogen Maade. Desligeste at du befaler ham forn.e Arkeli, at han der med Alting sig lader være angelegen, saa det ikke for hans Forsømmelse Skyld bliver fordærvet eller kom-

Digitized by Google

mer at skade. Fredriksborg 26 Juni 1574. T. 58. Afskr. IV. 611.

Peder Gyldenstjerne fik Brev, at han skulde tilstede Claus Jensøn, Borgemester udi Kongelv, at efterdi han der ikke kunde nære eller bjerge sig eller bruge Handel og Vandel, han da maatte flytte et andet Sted hen udi Riget, hvor han sig bedst nære og bjerge kunde. Desligeste efterdi forne Claus Jensøn tilstaaer Gjeld allevegne hos Bønderne der udi Lenet, at han derfor ikke skulle gjøre ham Forhindring derpaa, men være ham beførderlig, at han sin tilstandendes Gjeld maatte bekomme, dog at han stander hver Mand til Rette, som ham har noget til at tale. Fredriksborg 2 Juli 1574. T. 59. Afskr. IV. 612.

Peder Bagge og hans Arvinger fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser os elskelige Peder Bagge underdanigst har udlagt til os og Norges Krone en hans Gaard udi vort Rige Norge i Beffue Sogn liggendes, kaldes Køsserøed (sic), skylder aarligen 2 Tønder Malt, hver 8 Aar 1 Landbo Tønde og Gaardstedsel, at have, nyde, bruge og beholde for os og vor Efterkommere, Konger i Danmark og Norge, og Norges Krone for evig Eiendom, intet undertaget, efter det Brevs Lydelse, han os derpaa underdanigst givet har. Da have vi derimod af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Peder Bagge og hans Arvinger maa og skal herefter til evig Tid være kvit og fri for den aarlige Leding og Landskyld at gjøre og give til os og Norges Krone af en hans Gaard kaldes Thorp paa Stangenes ved Holme udi Brasetter Sogn liggendes, som er 12 ß Skat, 1 Tønde Korn Hestegang, 1 Skjæppe Korn 1½ Setting Meel, 14 Mark Smør Leding, 2 ß Ledingspenninge og 4 Heste Gjesteri, og han hertil har udgivet til vort Slot Baahuus. Cum inhib. sol. Fredriksborg 2 Juli 1574. R. 98. Afskr. III. 102. (jfr. S. 128).

Til Paul Hvitfeldt, at han skulde indløse St. Olafs Klosters Gods.

Fr. II. Vid, eftersom Henrik Ugerup og hans Fader nogen Tid siden have forstrakt os en Summa Penge paa St. Olafs Klosters Gods udi vort Rige Norge, hvilket Gods vi nu have forlent os elskelige Vincents Juel, vor Mand og Tjener, da have vi tilskrevet os elskelige Fru Karen Ivarsdatter, forne Henrik Ugerups Efterleverske, at vi ere tilsinds at indløse samme Gods, og at hun skal bekomme hendes Penge hos dig. Bedendes dig og ville, at du af vore Penge indløser samme Len

og fornøier hende, hvis Pantebrevene om formelder, og at du forne Pantebreve stinger og forvarer hos dine Regnskaber og forne Kloster siden lader følge forne Vincents Juel efter vort Befalings Brevs Lydelse. Fredriksborg 3 Juli 1574. T. 59. Afskr. IV. 612.

Fru Karen Ivarsdatter, Henrik Ugerups Efterleverske, fik Brev, at hun skulde annamme sine Penge for St. Olafs Klosters Gods af Paul Hvitfeldt og igjen antvorde ham hvis Pantebreve hun derpaa har. Desligeste at hun lader Vincents Juel følge Kloster og Gods og til ham overantvorder Inventarium, Register, Jordebøger, Breve og anden Deel, som bør at lades. Act. die et loco ut sub litteris proximis. T. 60. Afskr. IV. 612.

Til Peder Gyldenstjerne.

Fr. II. Vider, at eftersom os elskelige Peder Bagge underdanigst har udlagt til os og Norges Krone en hans Gaard udi Beffue Sogn liggendes, kaldes Rosserød (sic), for evig Eiendom, hvorimod vi have undt og bevilget, at han og hans Arvinger skulle herefter til evig Tid være kvit og fri for den aarlige Leding og Landskyld, som gaaer af hans Gaard Thorp paa Stangenes udi Bradesætte [Brastad] Sogn liggendes, han hertil har givet til Baahuus, eftersom det Brev, vi ham derpaa givet har, formelder og udviser. Thi bede vi Eder og begjere, at I lader ham være kvit for samme Leding og Landskyld, som hertil har ganget af forne hans Gaard Thorp til Slottet, og det lader udskrive af Jordbogen, og igjen til Eder annammer under Slottet forne Rosserød, han igjen har udlagt til os og Norges Krone. Fredriksb. 3 Juli 1574. T. 60. Afskr. IV. 612. (jfr. S. 127).

Vincents Juel fik Følgebrev til alle Bønder og Tjenere, som ligge og tjene til St. Olafs Kloster udi Oslo, og Fru Karen Ivarsdatter, Henrik Ugerups Efterleverske, sidst udi Værge og Forsvar havt har, ad gratiam. Cum clausulis consvetis. Fredriksborg 4 Juli 1574. R. 99. Afskr. III. 103.

Peder Gyldenstjerne fik Brev. Efterdi det berettes, at Toldboden udi Hermensund skal være meget forfalden, saa at derudi ikke skal kunne saltes eller forvares hvis Sild Kongen tilkommer, inden hun bliver flytt og færdig gjort, at han da skulde forfare Leiligheden og siden strax, før Sildefiskend angaaer, lade hjælpe og færdiggjøre samme Toldbod, saa meget til Nødtørft behov gjordes, og at han dermed skulde søge den

Digitized by Google

mindste Omkostning muligt kunde være. Fredriksborg 12 Juli 1574. T. 60. Afskr. IV. 613.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at nogle vore Undersaatter udi vort Rige Norge ved Vernø Kloster underdanigst have suppliceret til os og beklager, at din Foged Søffren Schredder skal udi Aar have paalagt dem hver ½ Tylt Tømmer at udgive, som usædvanligt har været, hvorudinden de dem fast finde besværlige, idet de baade skulle fremføre Tømmer til at lade vore Skibe med og dertilmed besverges med Tømmer at udgive. Sammeledes beklage de ogsaa, at dem formenes at kjøbe hos Adels og jordegne Bønder Tømmer til deres Sage, som ogsaa skal være usædvanligt. Og efterdi vi vel vide os at erindre, at den Instrux, som vi dig medgivet have, lyder, at du ikke skal tilstede vore og Kronens Bønder, som boe paa ufrit Gods, at hugge i hvis Skove til deres Gaarde ligger, dog ligevel formelder samme Instrux, at det skal være Adelens og jordegne Bønder frit fore at mue sælge hvis Skov og Tømmer de ville aflade. Thi bede vi dig og ville, at du om samme ½ Tylt Tømmer, de beklage dem at være paalagt, forfarer Leiligheden, og dersom det findes at være usædvanligt, at du da det strax afskaffer, paa det de ikke med noget Nyt skulle besværes. Desligeste indskriver udi vort Kanseli, hvorfor og med hvad Besked samme ½ Tylt Tømmer er dem af forne Fogder paalagt. Sammeledes at du ogsaa tilsteder dem med Adelens og jordegne Bønder at kjøbe Skov og Tømmer, eftersom det hertil af Arilds Tid har været dem frit fore, og derpaa ingen Hinder tilsteder dem af deres Fogder at skee, og i alle Maader holder og retter dig efter den Instrux, vi dig med givet har, havendes grangiveligen Indseende, at Fogderne udi Lenene ikke heller dem derimod besverge. Fredriksborg 13 Juli 1574. T. 61. Afskr. IV. 613.

Til Peder Gyldenstjerne.

Fr. II. Vider, at vi gjerne havde en 36 eller 40 lange Bjelker, Stykket paa 20 eller 19½ Alne, som vi ingensteds saa snart her i Riget kunne bekomme, og forfare vi, at udi Svanesund skal ligge noget hugget Tømmer, hvoriblandt skal findes Bjelker paa saadan Længde, hvorfor vi nu have affærdiget et vore Skibe og Skipperen befalet at opsøge under samme Tømmer saadanne Bjelker, os kan være tjenlige. Bedendes Eder og begjere, at I forskaffer ham en 40 af samme Bjelker, Stykket paa

Digitized by Google

20 eller 19½ Alen, saa han med det første igjen kan blive afferdiget, og efterdi han synderligen er afferdiget efter samme Bjelker, at han ligevel under et af hvis andet Tømmer, der ligger, indtager et fuldt Lad. Fredriksb. 14 Juli 1574. T. 61. Afskr. IV. 614.

Jørgen Daa fik Brev at mue være fri og utiltalen for alt hvis Inventarium han annammede udi Udsteen Kloster efter Thrond Ivarssøns Hustru.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelige Jørgen Daa til Vollerup, vor Mand og Tjener, har beret for os, at hvis Inventarium, Bo og Boskab, han annammede udi vort og Norges Krones Kloster Udsteen efter Thrond Ivarssøns Hustru, skal mestendelen være fordærvet og udueligt, en Deel af Fæ og Kvæg bortdøde, saa han det ikke kan fra sig antvorde, naar han med samme Kloster skal afskilles. Da have vi af vor synderlig Gunst og Naade skjænket og givet og nu med dette vort aabne Brev skjænke og give forne Jørgen Daa alt hvis Inventarium, Bo og Boskab, for (sic) Kvæg eller andet, som han i forne Udsteen Kloster har annammet efter forne Thrond Ivarssøns Hustru, saa at, naar han forne Kloster igjen fra sig skal levere, maa han og hans Arvinger blive forskaanede med noget Inventarium at lade overantvorde. Cum inhib. sol. Fredriksb. 20 Juli 1574. R. 99. Afskr. III. 103.

Hans Lauritssøn og hans Arvinger finge Brev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at denne Brevviser Hans Lauritssøn, udi Melhuus Prestegjeld udi Throndhjems Len udi vort Rige Norge boendes, maa for sig og sine Arvinger nyde, bruge og beholde den Gaard og Jord, han nu af Vildmarken har hegnet og indtaget der sammesteds. Dog saa at de heraf skulle være forpligt at udgive til os og Norges Krone aarligen hvis Leding og Landskyld deraf gange kan med Rette og det til gode Rede paa vore Vegne aarligen yde og udgive vor Lensmand paa vor Gaard udi Throndhjem, den som nu er eller herefter kommendes vorder. Cum inhib. sol. Fredriksborg 24 Juli 1574. R. 99. Afskr. III. 104.

Ludvig Munk fik Brev, at k. Maj. naadigst har omdraget med Undersaatterne paa Jæmteland med halv Skat paa denne Tid at udgive, at han derfor, naar de fanger halv Skat udgivet, lader dem for den anden halve Part blive kvit og ikke derfor manet og tiltalt. Fredriksborg 1 August 1574. T. 62. Afskr. IV. 614.

Digitized by Google

Arild Olafssøn fik Forleningsbrev paa alt Kongens og Kronens Gods udi Eidsberg Sogn.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Arild Olafssøn, Befalingsmand paa Holmen for vort Slot Kjøbenhavn, alle vore og Kronens Gaarde og Gods udi Eidsberg Sogn udi vort Rige Norge, saa han deraf aarligen maa bekomme og lade opbære al den visse Rente og Indkomst, som os og Kronen kan tilkomme, og den have, nyde, bruge og beholde kvit og fri, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder. Og skal han Intet befatte sig med den uvisse Rente af samme Sogn, men den ubehindret at følge os og Kronen. Skal han og holde Godset ved Hævd og Magt. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 1 August 1574. R. 100. Afskr. III. 104.

Knud Grubbe fik Brev at mue beholde Gjesteriet kvit og frit af Dragsmark Klosters Gods.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi nogen Tid forleden have undt og forlent os elskelige Knud Grubbe, vor Mand og Tjener, vort og Kronens Kloster Dragsmark Kloster udi vort Rige Norge, og vi have gjort en Forordning, at vi os ville forbeholdet have al den uvisse Rente, som falder over alt vort Rige Norge, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Knud Grubbe maa herefter aarligen bekomme og lade opbære Gjesteriet af alt det Gods, som ligger til forne Dragsmark Kloster, og han nu selv hertil udi Værge har, og samme Gjesteri kvit og frit nyde og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog skal han Intet befatte sig med hvis anden uvisse Rente, deraf falde kan, men den at følge os og Kronen. Cum inhib. sol. Fredriksb. 1 August 1574. R. 100. Afskr. III. 105.

Til Paul Hvitfeldt om den fjerde Part af Tiende udi Stavanger Stift.

Fr. II. Vid, at eftersom vi tilforn have ladet vore Breve udgaae og gjort den Forordning, at fjerde Parten af Tienden over alt Stavanger Stift, som Bønderne pleie at tiende til de Fattige, og er beklaget, at de til des selv har beholdt den hos dem, skulle herefter udgives og fornøies til de Fattiges Underholdning udi Hospitalet i Stavanger og til fattige vedtørvendes Skolebarn sammesteds, som samme vore Breve videre formelder, da forfare vi, at største Parten Bønderne dem fortrykker, og samme

Digitized by Google

fjerde Part af Tienden ikke ville antvorde fra dem eller lade den udkomme efter vore Breves Lydelse, og at en Part og skulle fordriste dem til at trúe og undsige Superintendenten, for han derom har fordret, saa at han for dem ikke ved sig at være sikker og frilig udi Visitats og anden Bestilling, han paa hans Embeds Vegne der [udi] Stiftet har at forrette, som han selv ydermere ved dig at berette. Thi bede vi dig og ville, at du den Leilighed udspørger og forfarer og siden gjør den alvorlige Forordning, at for.ne Fjerdepart af Tienden uden al Undskyldning og Forsømmelse maa udkomme og blive fornøiet til for.ne Hospital udi Stavanger og fattige Skolebørn sammesteds efter den Skik, derpaa gjort er, og vore Breves Lydelse, derom er udganget. Desligeste at du og har et billigt Indseende med og ikke tilsteder, at Superintendenten eller hans Tjenere udi nogen Maade blive feidet eller overfaldet, og dersom nogen slig (sic) sligt understaaer, at du da straffer derover, som ved bør, og med aldeles ingen seer igjennem Fingre, saafremt vi ikke skulle vide det hos dig. Sammeledes forfare vi, hvorledes der skal være en Bonde ved Navn Olaf Knudssøn, som har opsat sig mod Superintendenten og imod hans Samtykke indtrængt sig udi Evangelii Embede og har understandet sig at prædike for Bønderne og af dem ladet sig kalde til deres Sjælesørger med anden utilbørlig Handel og Oprør, han iblandt Bønderne gjør og anretter, hvoraf adskillige Forargelse kan sig tildrage, eftersom Superintendenten selv videre berette kan. Da paa det slig Uskikkelighed maa afskaffes, bede vi dig og ville, at du for.ne Olaf Knudssøn fordrer for dig og ham strengeligen foreholder, at han dermed afstaaer, og dersom han sig derefter ikke vil rette, men hans Brøst ydermere findes, og der kommer Klagemaal over ham, at du da uden al Naade lader straffe over ham, som det sig bør, paa det Andre mue see ved og slig modvillig Dristighed dem ikke skulle understaae. Sammeledes beklage de residerende Kanniker, Kirkens og Skoletjenere udi for.ne Stavanger, hvorledes en ved Navn Hr. Jon Guttormssøn, Kannik der sammesteds, skal have gjort dem Uret udi Kapitel med noget deres Gods, han skal have afhændet og ladet bortkomme fra dem og deres Efterkommere, og en Part holdet inde hos sig selv ligesom sit eget Odel og Eiendom. Desligeste skal han og alene bruge nogen Ager og Eng der ved Byen, som alle Kirketjenere skulle med Rette have deres Part udi, og skal han og

Digitized by Google

have alle Sognepresternes Rente udi Stavanger foruden sine Præbender og anden Rente. Og beklages derhos, at han ligevel des uanseet ikke vil lønne en Kapellan, som udi hans Sted holder al Tjeneste ved Magt, eftersom de dig selv ydermere derom kunne berette. Thi bede vi dig og ville, at du derom forfarer Leiligheden og siden tilholder forne Hr. Jon Guttormssøn, at han retter sig selv derudinden. Og dersom han det ikke gjør, at du da til St. Pauls Dag conversionis førstkommendes stevner ham med hans Vederpart for dig udi Rette til Oslo og der forne Sager udi Rette forhører, forhjælpendes begge Parterne derudinden saa meget Lov og Ret er. Roeskilde 2 August 1574. T. 62. Afskr. IV. 614.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at os elskelig, hæderlig og høilærd Mand Mester Jørgen Erikssøn, Superintendent udi Stavanger Stift, har underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes Jørgen Daas Foged udi Udsteen Kloster ved Navn Christen Thrane skal paa nogen Aars Tid have opbaaret Tienden af nogen Gaarde uden for Stavanger, hvilken Tiende forne Mester Jørgen mener sig med Rette at tilkomme paa hans Embeds Vegne, og uanseet at du tilforn skal have befalet samme Foged, at han forne Tiende skulde lade ham følge, har han sig den ligevel tilholdt, som han dig selv ydermere veed at berette. Da dersom det befindes, at samme Tiende bør og tilkommer Superintendenten med Rette, eftersom han beretter, bede vi dig og ville, at du endnu med det allerførste alvorligen befaler forne Christen Thrane, at han forne Tiende lader følge Superintendenten, og at han tilfredsstiller ham for hvis han til des deraf opbaaret har, paa det han ikke skal have Behov sig derom videre for os at beklage. Roeskilde 2 August 1574. T. 63. Afskr. IV. 615.

Brev udgangen, at Statholderen, Lensmændene og Superintendenterne hver udi sin Befaling skal have Indseende, at Almuen ikke adskiller Ægteskab.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi komme udi Forfaring, hvorledes mangesteds udi vort Rige Norge skal findes stor Uskikkelighed blandt Bønderne, saa at en Part skulle understaae dem at indfalde udi fremmede Embede og Bestillinge og at skille Ægteskab, besynderligen naar nogen Ægteperson, Mand eller Kvinde, bliver blind eller belastet med anden Sygdom, da skulle Slægt og Venner nøde dem til at skilles fra hverandre, og en

Digitized by Google

Part af den Aarsag, at deres Gods kan blive dem skift imellem, og Slægten siden kunde forvende dem Godset til. Da paa det slig utilbørlig Handel maa afskaffes og forekommes, ville vi vor Statholder, Lensmænd, Superintendenter og anden, som Befaling har, strengeligen og alvorligen have befalet, at I hver, saavidt Eders Befaling sig strækker, hermed have flittig og grangivelig Opseende og slig Uskikkelighed for ingen Deel lider eller tilsteder. Og dersom nogen fordrister sig til saadant at foretage og at ville udi saa Maade adskille nogen Ægtefolk, at I da med største Alvorlighed tilbørligen lader straffe derover, hver udi sit Len og saavidt I have Befaling, paa det andre mue tage deraf Exempel og slig modvillig Dristighed dem ikke understaae. Og at I med aldeles ingen seer igjennem Fingre. Saafremt nogen Eders Forsømmelse herudinden findes, I da ikke ville stande derfor til Rette, som de vore Breve og Mandater ikke have fuldgjort. Hermed skeer vor Vilje og alvorlige Befaling. Roeskilde 2 August 1574. R. 101. Afskr. III. 105.

Brev, at alle Kirkernes Rente over alt Stavanger Stift skal opbæres til Domkirkens Bygnings Behov udi 1 Aar.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi komme udi Forfaring, hvorledes Domkirken udi vor Kjøbstad Stavanger skal være meget bygfalden, og ikke Domkirken selv er udi Forraad eller har slig Rente, at den dermed kan forfærdiges, uden den fanger anden Hjælp. Da paa det udi Tide maa føres Raad til, at samme Domkirke kan blive hjulpet, førend den slet forfaldes, have vi gjort den Forordning, at alle Kirkernes Rente og Indkomst af alle Sogner over alt Stavanger Stift skal udi nærværendes Aar indtages, opbæres og forvendes til forne Stavanger Domkirkes Bygnings Behov, Intet undertaget. Og skal os elskelig, hæderlig og høilærd Mand Mester Jørgen Erikssøn, Superintendent udi Stavanger Stift, med de andre residerende Kanniker udi Stavanger indkræve og opbære alle forne Kirkers Rente og Indkomst over alt forne Stift og den siden bruge til Domkirkens Bygnings Behov, efter godt og klart Regnskab. Dog skal til hver Sognekirke saameget forbeholdes af samme Rente, der gjøres Behov til at kjøbe Brød og Viin for. Og naar forne Rente bliver opbaaret og igjen udgivet og forvendt til Domkirkens Bygnings Behov, skal forne Superintendent med de residerende Kanniker udi Stavanger være forpligt derfor at gjøre vor Lensmand, som

Digitized by Google

Stiftet har udi Befaling, paa vore Vegne gode Rede og Regnskab. Og vor Lensmand at skulle have Indseende med, at samme Rente ikke forvendes til nogen anden Brug end til forne Domkirke med at bygge og forbedre. Og ville vi alle vore Lensmænd udi Stavanger Stift strengeligen og alvorligen have befalet, at hver udi sit Len eller og deres Fogder i deres Fraværelse gjør den Forordning og tilholder Kirkeværgerne til hver Sognekirke, at naar forne Superintendents og Kannikers Fuldmægtige fordrer om samme Kirkers Rente udi dette Aar, at de da strax og uforsømmelig og uden al Forhaling eller Ophold maa den bekomme. Og naar samme Rente er udkommet og Aaret forløbet, skal hver Kirke siden derefter igjen nyde sin Rente og Indkomst ubeskaaret, eftersom de tilforn havt have. Roeskilde 2 August 1574. R. 102. Afskr. III. 106.

Brev, at Enkerne mue beholde deres Gaarde uden Indfæstning efter deres Huusbondes Død, emeden de sidder ugift.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vore Undersaatter, menige Norges Krones Bønder og Tjenere, udi disse efterskrevne Lene, som er udi Inderøens Len, Sparboens Len, Skogn og Værdals Len, Stjørdals Len, Strinden, Klæbo, Tiller Sogn, Leenstranden og By, have klageligen givet os tilkjende, hvorledes at naar nogen af Bønderne der sammesteds døer og afgaaer, skulle deres efterladende Hustruer være forpligt igjen at stede og fæste de Gaarde, deres Huusbonde paa boede, saafremt de samme Gaarde efter deres Huusbondes Afgang ville beholde, hvorover vore Undersaatter meget besværes og blive forarmede. Da have vi nu saadan deres Leilighed og Besværing naadigst betragtet og overveiet, og have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at naar nogen forne Bønder udi forne Lene efter denne Dag døer og afgaaer, da mue og skulle deres Ægtehustruer, som de efter dem ladendes vorder, have, nyde, bruge og beholde forne Gaarde, fri, uden Indfæstning, emeden og al den Stund de sidde udi deres Enkesæde ugift. Og hvilken der bliver tilsinds siden at gifte sig igjen, da skal den Huusbonde, som hende tager, være forpligt at stede og fæste forne Gaard paany af Lensmanden paa vore Vegne. Dog skulle forne Enker være forpligt at bygge og forbedre de Gaarde, de paa boe, og dem ved god Hævd og Magt holde og deraf aarligen betimen og til

Digitized by Google

gode Rede at give til os og Kronen hvis Landgilde, Gjesteri og al anden Tynge, Rente og Rettighed, Intet undertaget, som deraf pleier og bør at gange med Rette, og være vore Lensmænd hørige og lydige udi alt, hvis de dem paa vore Vegne tilsigendes og befalendes vorder. Cum inhib. sol. Koldinghuus 20 August 1574. R. 103. Afskr. III. 107.

Brev, at Bønderne udi nogre Len, som holder deres Vaaben og Værge, skulle være fri for Vaabenvide.

Fr. II. G. a. v. Efterdi vore Undersaatter, Bønder og menige Almue udi vort Rige Norge, udi disse efterⁿᵉ Lene, Inderøen, Sparbo, Skogn, Værdal og Stjørdal, underdanigst ved deres Fuldmægtige have ladet give tilkjende, at de besværes uskjelligen med Vaabenvide at udgive, Foged Skjeppe, i saa Maade, at saavel de, som holde deres Vaaben og Værge færdige, skulle udgive en Skjeppe Korn, som de, der brøster Vaaben og Værge, hvilken Besværing nu en Tid lang efter en Sædvane dem har paahængt. Da have vi slig vore Undersaatters Leilighed naadigst anseet og af synderlig Gunst og Naade undt og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at hvilke vore Undersaatter i forⁿᵉ Len, som holde deres Vaaben og Værge saa rede, som det bør, mue og skulle være fri for samme Vaabenvide at udgive og ikke derover besværes; men hvilke, som brøster deres Værge og Vaaben, skulle give derfor, eftersom sædvanligt har været. Cum inhib. sol. Kolding 20 August 1574. R. 103. Afskr. III. 108.

Til Paul Hvitfeldt.

Vid, at vor og Kronens Undersaatter udi Skoner, Heggen, Wimme og Frølands Skibreder dem paa det høieste beklage, at dem paahænger adskillige Tynge og Besværing; besynderligen beklage de om nogen Foring, som dem skal være paalagt udi Ivar Jenssøns Tid, hvilken de stedse siden have udgivet som andet Landgilde, hvorfor de underdanigst ere begjerendes at mue dermed blive forskaanet, da efterdi vi ikke vide, hvorledes det sig dermed har, og vi ikke heller ville, at vore og Kronens Bønder skulle besværes over ret Landgilde med hvis ubilligt er, bede vi dig og ville, at du derom forfarer Leiligheden, og dersom samme Foring findes at være Paalæg, at du da det afskaffer og dem dermed lader være forskaanet, og at du ogsaa derom med det første tilskriver os al Besked. Koldinghuus 22 August 1574. T. 64. Afskr. IV. 616.

Digitized by Google

Til Peder Gyldenstjerne om Jægermesteren at skulle hjælpes.

Fr. II. Vider, at vi skikke derop til Eder udi Baahuus Len vort Skib Jægermesteren der at skulle hjælpes og tilflies, og have vi medsendt Tømmermænd, som det skulle foretage. Bedendes Eder og begjere, naar forne vort Skib derop kommendes vorder, at I da ere dem behjælpelig, at de bekommer Tømmer og Planker og hvis anden Deel, de det til at hjælpe behøver, og at I Altingest med forne vort Skib Jægermesteren ville lade Eder være befalet, som vi Eder tiltroer. Skanderborg 28 August 1574. T. 64. Afskr. IV. 616.

K. Maj.s aabne Brev til Bønderne udi Øvre-Borgesyssels Fogderi, at de skulle udgive Foring.

Fr. II. Hilse Eder alle vore Undersaatter, Bønder og menige Almue, som bygge og boe udi alt Øvre-Borgesyssel og Nedre-Borgesyssels Fogderi, med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom I nogen Gange have havt Eders Fuldmægtig hos os, som paa Eders Vegne have givet os tilkjende, hvorledes I finde Eder besværet og ikke ville holde eller udgive den Foring, som I til des holdet og udgivet have, formenendes at samme Foring skulle være Eder paalagt, og at I den af Arilds Tid ikke have udgivet, og derfor er begjerendes, at den igjen maatte afskaffes. Da give vi Eder derpaa tilkjende, at eftersom Eder uden Tvivl vel vitterligt er, at I efter Norges Lov, og som gammel Sædvane har været, ere pligtige til hvert tredie Aar at udgjøre Langeschiiff og Udførsleyding, eftersom Norges Lov klarligen formelder, hvilket Eder fast mere har været til Tynge og Bekostning, og I dermed nu ere forskaanede. Sammeledes ere vi og kommen udi vis Forfaring, hvorledes høibaarne Fyrstes, vor kjære Herre Faders, salig og høilovlig Ihukommelses, Brev nogen Aar forleden skal til Eder være udganget, der I udi lige Maade gav Klage paa forne Foring, iblandt andet indeholdendes, at efterdi den store Besværing med forne Langeschiif og Leyding at udgjøre var afskaffet, at I derfor skulde tiltænke forne Foring at give, som samme Brev videre formelder. Og efterdi vi formærke, at andre vore Undersaatter udi Agershuus Len udgive samme Foring og dem ikke efter slig Leilighed finde besværlige derudi, og vi ikke heller ville eller kunne afgive hvis Rettighed os bør og tilkommer med Rette, og andre fremfarne Konninger for os havt har, bede vi Eder og hver særdeles strengeligen byde, at I retter Eder efter forne Foring saavelsom anden hvis Rente

og Rettighed, I os og Kronen pleie og pligtige ere, aarligen betimen og til gode Rede at udgive og Eder derudinden som hørsomme, troe, lydige Undersaatter godvilligen lade befinde. Dersom og nogen iblandt Eder fordrister dem til imod vor Lensmand at opsætte eller gjøre nogen Oprør, at I da tilhjælper, at derover bliver straffet, som ved bør, paa det at I, som uskyldige ere, mue og kunne blive umistænkte. Vi have og befalet vor Lensmand at skulle grangiveligen forfare, om Eder findes nogen ny og usædvanlig Tynge eller Besværing at være paalagt, som af Arilds Tid ikke været har, at han os det underdanigst skulde tilkjendegive; siden ville vi det naadigst lade afskaffe og i alle Maade vide og ramme Eders Gavn og Bedste, som vi vore troe Undersaatter pligtige ere. Skanderborg 28 August 1574. T. 65. Afskr. IV. 616.

Til Ludvig Munk, at Forings Korn skal skrives af Jordebogen, og at Bønderne ikke ydermere med Foged Skjeppe skal besværes at udgive, og at de maa skyde Elsdyr alle Tider om Aaret, uden naar de er med Kalv.

Fr. II. Vid, at efterdi vi komme udi Forfaring, hvorledes Bønderne der udi Throndhjems Len skulle udi Evert Bildts Tid, der han havde vor Gaard udi Throndhjem, være paalagt hver Mand aarligen at udgive ½ Tønde Hestekorn, sammeledes ogsaa en Foged Skjeppe, og efterdi vore Undersaatter der sammesteds dem derudinden beklage og besvære dem forne ½ Tønde Korn Foring og Foged Skjeppe at udgive, ville vi dem efter denne Dag naadigst dermed forskaanet have. Bedendes dig og ville, at du strax anseendes dette vort Brev lader udskrive forne ½ Tønde Forings Korn af Jordbogen, saa ogsaa ikke tilsteder dem med forne Foged Skjeppe at besværes, og forne vore Undersaatter Bønderne over alt Throndhjems Len herefter ikke videre dermed besværes udi nogen Maade, men dem derfor aldeles lader blive kvit og utiltalt. Desligeste at du og grangiveligen forfarer, om dem findes nogen ydermere nye Paalægge at være paakommen, end som af gammel Tid sædvanligt har været. Og hvis noget saadant findes, at du da det igjen afskaffer og med ingen nye usædvanlige Paalægge besværer. Desligeste eftersom vi nogen Tid siden have ladet vore Breve udgaae, at Ingen skulle skyde eller ødelægge Elsdyr der udi Norge uden til tvende synderlige Tider om Aaret, som samme vore Breve videre formelder, da ville vi nu efter menige vore Undersaatters

Digitized by Google

underdanige Begjering naadigst bevilget have, at det skal være hver frit fore efter denne Dag at mue skyde, fange og anderledes ødelægge forⁿᵉ Elsdyr allevegne om Aaret, eftersom de tilforn har gjort, uden naar de ere udi (sic) Kalve. Dog at du dem foreholder, at de ikke ødelægger Kalvene, paa det samme Vildt ikke aldeles skal ødelægges. Bedendes dig og ville, at du strax ufortøvet det lader forkynde over alt dit Len, saa vore Undersaatter dem derefter kunne vide at rette. Du vil med Altingest der udi Lenet saa bestille og forhandle, at vore Undersaatter med Billighed ikke skulle i nogre Maade have dem derover at beklage, som vi dig naadigst tiltroe. [Udateret; indført efter foregaaende Brev af 28 August 1574]. T. 66. Afskr. IV. 617.

Hans Ovessøn fik Forleningsbrev paa Bakke Kloster.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og forlenet og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Hans Ovessøn, vor Mand og Tjener, vort og Norges Krones Kloster Bakke Kloster, med Bønder, Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse, eftersom han det nu selv udi Værge har, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa, at han aarligen til gode Rede skal give til os og Kronen til Afgift af hvis visse Rente og Indkomst der tilligger 100 gode, uforfalskede gamle Daler, og dem til hver Philippi og Jacobi apostolorum Dag fornøie vor Rentemester paa vore Vegne. Men hvis uvisse Rente deraf falde kan, ville vi os alene have forbeholdet, hvorfor han aarligen skal gjøre vor Rentemester paa vore Vegne gode Rede og Regnskab, og den alsammen at komme os til Bedste. Sammeledes skal han tjene os og Riget deraf med sex Gerustheste, inden Riget paa hans egen, og uden Riget paa vor Bekostning. Skal han og holde Klosteret ved Hævd og Magt, og Bønderne, der tilligger, ved Norges Lov, Skjel og Ret og ingen af dem uforrette imod Loven, eller med nogen ny og usædvanlige Paalægge besvære. Og skal han ikke forhugge eller forhugge lade nogen de Skove, der tilligger, til Upligt i nogre Maade. Cum inhib. sol. Skanderborg 4 Septbr. 1574. R. 104. Afskr. III. 108.

Mageskifte mellem k. Maj. og Hans Ovessøn.

Fr. II. G. a. v., at vi nu have gjort et evigt Mageskifte med os elskelige Hans Ovessøn til Sjøgaard, vor Mand og Tjener, udi saa Maade, at han underdanigst har udlagt til os og vore Efterkommere, Konninger udi Danmark, og Kronen for

Digitized by Google

Magelag til evig Eiendom af hans Arvegods disse efterne Gaarde og Gods udi vort Land Nørre-Jylland udi Thye liggendes, først udi Hyllersløf Hered og Sogn, udi Norby fire Gaarde, den første Nils Brog iboer, skylder aarligen 6 Tønder Byg, 1 Pund Smør, 1 Skovsvin, 6 Tønder Havre Gjesteri, den anden Jens Nilssøn paaboer, skylder 4 Tønder Byg, den tredie Nils Gram paaboer, skylder 6 Tønder Byg, 1 Pund Smør, 1 Skovsvin, 4 Tønder Havre Gjesteri, den fjerde Mogens Mikkelssøn paaboer, skylder aarligen 1 Tønde Byg og 2 Tønder Havre, end 2 Bolige der sammesteds Christen Smed og Christen Jenssøn iboer, skylder hver dem aarligen 2 Tønder Byg. Udi Thued Sogn paa Ballerup en Gaard Nils Mortenssøn udi boer, skylder 4 Tønder Byg og 2 Pund Smør, og en Bolig der sammesteds Peder Eyssøn paa boer, skylder 1 Pund Smør. Udi Vendsyssel udi Horns Hered udi Tverby en Gaard Søfren Pederssøn paa boer, skylder aarligen 6 Tønder Byg og 1 Skovsvin; med al forne Gaarde og Godses Rente og rette Tilliggelse, Intet undertaget, eftersom det Brev, han os underdanigst derpaa givet har, ydermere formelder og udviser. Og have vi derimod til Vederlag udlagt til forne Hans Ovessøn og hans Arvinger af vort og Kronens Gods udi vort Rige Norge, Nordenfjelds udi Throndhjems Stift liggendes, først 2 Krone Gaarde, den ene kaldes Foxen, skylder aarligen 8 Spand, den anden kaldes Moltum, skylder aarlig 1 Spand. Desligeste 5 Stiftens Gaarde, den første kaldes Garte, skylder aarligen 2 Spand, den anden kaldes Krogevod, skylder aarlig 3 Spand, den tredie kaldes Lexen, skylder aarligen 2 Spand ½ Tønde Lax 1 Landslod, den fjerde kaldes Vernes, skylder 1 Spand, den femte kaldes Terningen, skylder aarligen 1 Øre. Sammeledes 5 Bakke Klosters Gaarde, den første kaldes Oram (sic), skylder aarligen 1 Spand, den anden kaldes Lille Rein, skylder 5 Spand, den tredie kaldes Laa, skylder 8 Spand, den fjerde kaldes Ringved, skylder 5 Spand, den femte kaldes Devel, skylder 4 Spand og 1 Øre; hvilke forne Gaarde og Gods med al deres Rente og rette Tilliggelse, Ager, Eng, Skovmark, Fiskevand, Fægang, vaadt og tørt, aldeles intet undertaget, som der nu tilligger og af Arilds Tid med Rette tilligget har, forne Hans Ovessøn og hans Arvinger mue og skulle have, nyde, bruge og beholde for evig Eiendom med saadanne Frihed, som andre vore Undersaatter af Adelen have deres Arvegods udi vort Rige Norge. Thi bepligte vi os og vore Efter-

Digitized by Google

kommere, Konninger udi Danmark, og Kronen at fri hjemle og fuldkommeligen tilstaae forᵉ Hans Ovessøn og hans Arvinger forᵉ Gaarde og Gods med al deres Rente og rette Tilliggelse for hver Mands Tiltale, som derpaa kan tale med Rette. Og dersom saa skede, det forᵉ Gaarde og Gods eller nogen deres Rente og rette Tilliggelse for vor Vanhjemmels Brøst Skyld bleve forᵉ Hans Ovessøn eller hans Arvinger afvunden udi nogen Rettergang, da bepligte vi os og vore Efterkommere, Konger udi Danmark, og Kronen at vederlægge forᵉ Hans Ovessøn og hans Arvinger saa godt Gods igjen, baade paa Eiendom og Rente og saavel beleyen inden 6 samfelde Uger der næst efter, og holde det forᵉ Hans Ovessøn og hans Arvinger skadesløst udi alle Maade. Skanderborg 4 September 1574. R. 104. Afskr. III. 108.

Hr. Christopher Mikkelssøn, Sogneprest udi Haabøl Sogn udi Norge, fik k. Maj.s Brev at mue bekomme og lade opbære Kongens Part af Tienden af forᵉ Haabøl Sogn og den nyde og beholde kvit og fri ad gratiam. Skanderborg 7 Septbr. 1574. R. 106. Afskr. III. 110.

Borgerne udi Oddevald finge Brev.

Fr. II. G. a. v., at eftersom os elskelige Borgemestere, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbstad Oddevald udi forleden Feide (sic) har bekommet af Rigens Fiender, da paa det at de saa meget des bedre maa igjen komme til Næring og Bjering, have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forᵉ vore Undersaatter menige Borgere udi Oddevald mue og skulle være kvit og fri for Skat og al anden kongelige og Byes Tynge og Besværing at give og gjøre af forᵉ deres By udi to samfelde Aar, næst efter dette vort aabne Brevs Datum regnendes. Cum inhib. sol. Skanderborg 9 Septbr. 1574. R. 106. Afskr. III. 110.

Borgerne udi Marstrand finge Brev.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vore Undersaatter, Borgemester, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbstad Marstrand, have underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes høibaarne Fyrste, vor kjære Herre Fader, salig og høilovlig Ihukommelse, nogen Aar siden forleden naadigst havde bevilget og tilladt, at de maatte være fri for hvis Told, som der pleiede tilforn at æskes af dem ved vort Slot Baahuus, naar de fore til Nyløss eller andensteds, og derhos berette, at dem nu paa nogen Tid paa samme

Frihed er gjort Forhindring, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne vore Undersaatter, Borgere udi Marstrand, maae og skulle herefter være frie for al den Told, som pleier at æskes af dem ved forne vort Slot Baahuus, naar de fare til Nyløsse eller andensteds at søge deres Næring, saa de herefter ikke skulle udgive samme Told, dog saa at de skulle opgange paa forne vort Slot Baahuus og der bedes Lov at fare. Og skulle forne vore Undersaatter udi Marstrand ikke under det Skin befrie noget fremmed Gods for Told, men aleneste toldfri beholde hvis Gods og Vare dem selv og ingen anden tilhører: Saafremt nogen fordrister sig til at gjøre herimod, dette vort aabne Brev da derover ikke skal være forbrudt og ikke ydermere komme dem til Gavn og Fordeel, og de til med skulle stande os derfor til Rette. Cum inhib. sol. Fredriksborg 19 Septbr. 1574. R. 82. Afskr. III. 110.

Jens Gregerssøn fik Brev paa en Gaard kaldes Ouest.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene denne Brevviser Jens Gregerssøn, Borger udi vor Kjøbstad Oslo, en vor og Norges Krones Gaard, kaldes Ouest og den at have, nyde, bruge og beholde, kvit og fri, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa at han skal holde forne Gaard ved Hævd og Bygning og ikke til Upligt forhugge hvis Skove, der tilligger. Cum inhib. sol. Aarhuus 28 Septbr. 1574. R. 107. Afskr. III. 111.

Bent Vind fik Brev at skulle være Tolder udi Marstrand.

Fr. II. G. a. v., at vi have tiltroet og befalet og nu med dette vort aabne Brev tiltroe og befale os elskelige Bent Vind at være vor øverste Tolder paa vort Fiskeleie udi vor Kjøbstad Marstrand udi vort Rige Norge, og der paa vore Vegne at indtage og opbære al hvis Told, Sise, Sagefald, Aaresild, Baadsild og al anden vor og Kronens Rente og Rettighed, som os med Rette kan tilfalde paa forne Fiskeleie, og vor Tolder paa vore Vegne pleier at opbære udi Sildefiskeriet der sammesteds, Intet undertaget, efter den beseglede Modbogs Lydelse, vi ham givet har. Thi bede vi og byde alle Fiskere saa og indlændiske og udlændiske Kjøbmænd og alle andre, som forne vor Kjøbstad Marstrand og Fiskeleie med Eders Fiskeri, Handel og Kjøbmandskab besøgendes vorder, at I retter Eder efter at give og fornøie

Digitized by Google

forne Bent Vind paa vore Vegne hvis Told, Sise, Sagefald, Aaresild, Baadsild og anden Rettighed, som os og Kronen tilkommer. Han skal derfor aarligen gjøre os gode Rede og Regnskab, at Ingen af vore Undersaatter, Ædel eller Uædel, udi nogre Maade uforrette imod forne Modbog, vi ham har ladet overantvorde. Sammeledes bede vi og byde vore Fogder, Embedsmænd, Borgemester, Raadmænd, Byfogder og alle andre, at I paa vore Vegne ere forne Bent Vind følgagtige til at afstille hvis Oprør der paakomme kan, og at I udi lige Maade er ham behjælpelige at indkræve hvis Told og anden Rettighed, som os paa forne Fiskeleie kan tilkomme. Skanderborg 11 Octbr. 1574. R. 107. Afskr. III. 111.

Christen Staldsvend fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Christen Staldsvend har udi forgangen Feide ladet sig bruge udi vort Rige Norge imod Rigens Fiender og derudinden sig skikket og forholdet, som en ærlig Karl egner, bør og vel anstaaer, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og forlent, og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Christen Staldsvend en vor og Norges Krones Gaard, kaldes Hof, liggendes paa Hudrum, som Thomis Lichthart sidst med forlenet var, med al sin Rente og rette Tilliggelse, Intet undertaget, eftersom forne Thomis Lichthart hertil udi Værge havde, at have, nyde, bruge og beholde kvit og fri, uden Afgift, ad gratiam. Dog saa, at forne Christen Staldsvend skal være os og vore Riger huld og tro og sig udi vor Tjeneste lade bruge til Lands og Vands, hvor Behov gjøres, naar vi ham derom lader tilsige. Skal han og være vor Lensmand paa vore Vegne hørig, lydig og følgagtig udi hvis han ham paa vore Vegne tilsigendes og befalendes vorder. Sammeledes skal han bygge og forbedre Gaarden o. s. v. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 13 Octbr. 1574. R. 108. Afskr. III. 112.

K. Maj.s Brev, at alle Embedsfolk, Tjenestedrenge, Sagdrenge og andre, som bruge Handel, udi Agershuus Len, skal skrives udi Skat.

Fr. II. G. a. v. Eftersom vi vore Undersaatter udi Agershuus Len have forskaanet med den Skat, som sidst over alt Riget er udskreven, af den Aarsage, at de med den tiende og tyvende Penninge ere besværede at udgive. Da efterdi vi komme udi Forfaring, at der udi Agershuus Len paa Landet skulle være mange Embedsfolk, Skomagere, Skræddere og andre, som bruge

Digitized by Google

Handel, og ligevel forᵉ Hjælp, vore Undersaatter os have bevilget, ikke udgive, da have vi nu befalet os elskelige Paul Hvitfeldt, vor Mand, Tjener, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Agershuus, at skulle paa vore Vegne lade skrive for Skat alle Embedsfolk, Tjenestedrenge og andre, som bruge Handel, over alt forᵉ Agershuus Len, udi saa Maade, at hver Tjenestedreng, som tjener for fuld Løn, hver løs Karl, som bruger Handel, give os ½ Daler, og hver Tjenestedreng, som tjener for halv Løn, give os en Ort. Item hver Sagdreng, som skjærer paa Aargangs Sag, skal give os ½ Daler, og hver Dreng, som skjærer paa Flomsag, en Ort. Item hver Skrædder, hver Skomager, hver Smed, som arbeide paa Landsbyerne, som ikke have Borgerskab eller er bosiddende paa Gaarde, skal give os 1 Daler. Og skal samme Skat være ude inden Pintsedag nu førstkommendes Aar 1575. Skal og forᵉ Paul Hvitfeldt samme Skat af dem lade indkræve, opbære og fremdeles ved klare Registre og Mandtal fra sig overantvorde. Skal han og have Fuldmagt at mue tage 2 Lod Sølv eller 2 Mark, som Mynten nu gaaer, for hver Daler af dem, som ikke kunne afstedkomme at udgive Daler. Og skal Skriveren ingen Penge have for han skriver samme Skat. Thi bede vi Eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at I med det første paa beleilig Tid og Sted, naar og hvor forᵉ Paul Hvitfeldt eller hans Foged eller Skrivere Eder tilsigendes vorder, møder og Eder for samme Skat lader skrive og siden retter Eder efter samme Skat betimen at fremføre og udgive og den overantvorder forᵉ Paul Hvitfeldt eller hans Fuldmægtige inden den bestemte Tid, eftersom forᵉⁿ staaer, i det allerseneste. Vi ville igjen være Eder alle en naadigst Herre og Konning og Eders Gavn og Bedste vide og ramme, som vi vore troe Undersaatter pligtige ere. Skanderborg 18 Novbr. 1574. R. 109. Afskr. III. 113.

Laurits Hanssøn fik Brev paa en Gaard paa Foldt.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Laurits Hanssøn sig udi forgangen Feide troligen og vel skal have ladet bruge, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at han den Gaard paa Foltt, han sammesteds nu udi boer, kvit og fri for Landgilde maa og skal have, nyde, bruge og beholde, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa han skal tjene os og Riget deraf med en Gerusthest og sig godvilli-

Digitized by Google

gen lade bruge, hvor vi hans Tjeneste behøve. Skal han og være vor Lensmand der paa vort Slot Agershuus hørig og lydig udi hvis han ham paa vore Vegne tilsigendes vorder. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 18 Novbr. 1574. R. 109. Afskr. III. 114.

Jens Pederssøn udi Sogn Fogderi fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at denne Brevviser Jens Pederssøn udi Sogn Fogderi udi vort Rige Norge udi Stedde maa herefter nyde, bruge og beholde den Gaard, han sammesteds udi boer, kvit og fri for Leding og Gaardbygsel, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa han skal være forpligt at give deraf anden Landskyld og Rettighed, som der bør af at gange med Rette, og det at fornøie Lensmanden paa vort Slot Bergenhuus og i alle Maade at være forn. vor Lensmand paa vore Vegne hørig og lydig, som en tro Undersaat bør at gjøre. Cum inhib. sol. Skanderborg 19 Decbr. 1575 [1574]. R. 110. Afskr. III. 114.

1575.

Brev, at hvilken Bispen og Kapitel udi Oslo kan bevilge at ville gjøre Tilføring med Bøger maa være fri for Skat og anden borgerlige Tynge.

Fr. II. G. a. v. Efterdi os elskelig, hæderlig og høilærd Mand Mester Frants Berg, Superintendent udi Oslo og Hamer Stift, underdanigst lader give tilkjende, ikke udi Oslo eller andre Kjøbstæder der udi Stiftet at findes nogen Bogeføre, som falholder hvis Bøger Prester, Skolepersoner eller andre skulle paa holde eller have fornøden, hvorfor forn. Mester Frants Berg og Kapitel sammesteds ere tilsinds at forhandle med en Bogeføre, som skal gjøre dem Tilføring af gode, nyttelige Bøger, som og stedse skal boe og residere udi Oslo og allehaande Bøger falholde. Da paa det hvilken, de udi saa Maade dertil bevilge, saa meget des bedre sammesteds kan nære og bjerge

Digitized by Google

sig, have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at hvilken Bogeføre, Kapitel og for^ne Mester Frants Berg dertil udi saa Maade bevilger, den maa og skal udi for^ne vor Kjøbstad Oslo boe og bygge og sammesteds være kvit og fri for Skat, Told, Vagt og al anden borgerlige eller Byens Tynge og Besværing. Dog saa han skal være forpligt gode, nyttelige Bøger baade in theologia og in philosophia at tilføre og falholde, og ikke nogen sectiske eller hæretiske Bøger, hvorom Bispen, som nu er eller herefter kommendes vorder, skal have godt Opseende, at Intet herimod skeer, hvilke Bøger han ogsaa skal være forpligt at sælge og afhænde for et skjelligt og billigt Værd. Cum inhib. sol. Skanderborg 22 Januar 1575. R. 112. Afskr. III. 117.

Til Peder Gyldenstjerne.

Fr. II. Vider, at eftersom vi nogen Tid forleden have ladet vore Breve udgaae, at vi os ville forbeholdet have hvis visse [uvisse] Rente, som falder udi vort Rige Norge af Told, Sagefald og Tiende, som samme vort Brev formelder, hvor over os elskelige Nils Pederssøn, vor Renteskriver, er bleven kvit Tanum og Kville Sognetiender, han med er forlent udi Baahuus Len og Viken. Da have vi naadigst bevilget, efterdi for^ne Nils Pederssøn bruges udi vor daglige Tjeneste, at han for^ne Tiende af Tanum og Kville Sogner fremdeles som tilforn maa nyde og beholde. Bedendes Eder og begjere, at I for^ne Nils Pederssøn eller hans Fuldmægtige ikke hindrer eller i nogre Maade Forfang gjører paa for^ne Tiender af for^ne Sogner, men den lader ham aldeles følge. Skanderborg 25 Januar 1575. T. 67. Afskr. IV. 618.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at vore Undersaatter udi Ryfylke, Jæderen og Dalerne der udi vort Rige Norge have nu havt deres Fuldmægtige her hos os og nogen deres Brøst og Klagemaal underdanigst ladet give os tilkjende, eftersom du al Leiligheden har at forfare af indelukte deres Supplikats, vi dig herhos tilskikker. Og som de iblandt andet dem paa det høieste beklager over den Forordning, som er gjort, at den fjerde Part Tiende skulle udgives og forvendes til de Fattige udi Hospitalet i Stavanger og til Skolebørnene sammesteds, som nødtørftige ere, eftersom den Skik og Ordning derpaa er gjort videre formelder, hvilken fjerde Part Tiende de berette ingensteds udi nogen

Digitized by Google

Len at udgives, og hverken de eller deres Forældre nogen Tid tilforn have udgivet eller og fra dem overantvordet, men at de og deres Forfædre samme fjerde Part Tiende selv efter gammel Sædvane have beholdet inde hos dem og den uddelt blandt fattige vedtørftige Mennesker, som ere udi Lenet, hvorfor de dem fast besværge, at de nu forne Tiende skulle andensteds udgive end som tilforn, og derfor paa det underdanigste er begjerendes, at dermed maatte holdes efter gammel Sædvane og som i fremfarne Kongers Tid altid tilforn været har, og at de ikke med nogen nye Paalægge skulle besværes, som deres Supplikats videre derom udviser. Da paa det forne vore Undersaatter ikke skulle enten udi de eller andre Maader med Billighed have dem at beklage, og efterdi vi dig som vor Statholder Altingest har tilbetroet baade udi slige og andre Maade paa vore Vegne at skulle forrette, bede vi dig og ville, at du med det allerførste beskeder Superintendenten i Stavanger Stift til dig med en Part af fornemste Bønder udi forne Lene, tagendes til dig Lagmændene og andre forstandige Mænd, og siden forne Bønders Klagemaal forhører og grangiveligen overveier og betragter de bedste Midler og Vilkaar, hvorledes der med lideligst og rettest kan forhandles, saa Bønderne ikke skulle i nogre Maade skee forkort, og Superintendenten og Presterne og mue gjøre og hænde hvis billigt, christeligt og ret er, og at du siden med det snareste skriver os derom al Besked til med al omstændig Leilighed, saa og om andensteds der udi Riget er sædvanligt, at Bønderne selv beholde den fjerde Part Tienden hos dem, og at du os dit Betænkende om Altingest bemelder, hure dig synes bedst og tilbørligst, at en Gang for alle derpaa maa gjøres en endelig Besked. Dermed gjør du vor Vilje og Befaling; thi tag der ingen Forsømmelse for. Befalendes dig Gud. [Udateret; indført næst efter Brev af 25 Januar 1575]. T. 67. Afskr. IV. 618.

Knud Grubbe fik Livsbrev paa Dragsmark Kloster.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Knud Grubbe, vor Mand og Tjener, Dragsmark Kloster udi vort Rige Norge med Bønder og Tjenere, eftersom han det nu selv udi Værge har, kvit og fri at skulle have, nyde, bruge og beholde udi hans Livstid og saalænge han lever. Sammeledes dersom os elskelige Jomfru Mette Ulfstand, hans tilkommende Hustru, forne Knud Grubbes Død overlevendes

Digitized by Google

vorder, da maa og skal hun samme Kloster udi lige Maade udi hendes Livstid kvit og fri nyde og beholde, emeden og al den Stund hun sidder udi hendes Enkesæde ugift, om hun forne Knud Grubbes Død overlevendes vorder, dog saa at de deraf skulle gjøre Riget tilbørlig Tjeneste og holde Bønderne til forne Dragsmark Kloster liggendes ved Norges Lov, Skjel og Ret og ingen af dem uforrette mod Loven. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 26 Januar 1575. R. 113. Afskr. III. 118.

Til Ludvig Munk.

Vid, efterdi vi forfare, at vore Undersaatter udi Herdal, Jæmteland og de, som boe under Fjeldet, skulle have meget ringe Gaarde end andre vore Undersaatter, saa deres Leilighed og Vilkaar ikke er at lignes med andre vore Undersaatter der udi Lenet, da have vi slig deres Vilkaar naadigst anseet og undt og tilladt, at naar vore Breve herefter udgaae om nogen almindelig Skat eller Landehjælp, da mue forne vore Undersaatter udi Jæmteland, Herdalen og de under Fjeldet boendes ere, eftersom de ere vedtørftige, blive forskaanede med halv Skat at udgive. Bedendes dig og ville, at du ikke ydermere tager af forne vore Undersaatter paa vore Vegne end halv Skat indtil paa videre Besked. Sammeledes eftersom vi forfare, at der udi Throndhjem skal være 10 eller 12 tydske Knegte, som dem forleden Feide troligen og vel have ladet bruge, da ville vi forne Knegte naadigst have betænkt hver med en temmelig Gaard der udi Lenet paa 3 eller 4 Spande Skyld, naar nogen Gaarde ledige blive. Bedendes dig og ville, at du dem efter Leiligheden lader forspørge og os siden lader tilkjendegive, hvad Gaarde du dem samtykker, at vi derpaa kunne vide at lade give dem vore Breve. Skanderborg 27 Januar 1575. T. 68. Afskr. IV. 619.

K. Maj.s. Brev til Bønderne næst Throndhjem boendes, at de skulle drive Avlen til Gaarden udi Throndhjem.

Fr. II. Hilse Eder alle vore og Kronens Bønder og Tjenere, som bygge og boe næst omkring vor Gaard udi Throndhjem, med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi have ladet afbryde Steenvigsholms Slot og nu holder Avl til vor Gaard Throndhjem, hvilken Avl Bønderne, som tilforn laa under forne Steenvigsholm, ikke alene kunne afstedkomme at fulddrive, som det sig burde, af den Aarsag de ere derfra langt boendes. Da bede vi Eder alle og hver særdeles strengeligen byde, saa mange som næst omkring forne vor Gaard Throndhjem boendes ere, at

Digitized by Google

I retter Eder efter samme Avl at drive og at være Lensmanden sammesteds paa vore Vegne hørig og lydig, naar I af ham eller hans Fuldmægtige tilsiges. Han skal Eder til Skjellighed lade bruge og ikke utilbørligen tilsige. Skanderborg 27 Januar 1575. T. 69. Afskr. IV. 620.

Til Hans Ovessøn.

Fr. II. Vid, eftersom en ved Navn Rolf paa Liunge med andre hans Anhang nogen Tid siden skal have været Aarsage til et Oprør der udi Gudbrandsdal og over ham og samme hans Anhang nu er gangen Dom, som over oprørske og ulydige Undersaatter, da bede vi dig og ville, at du beflitter dig efter forne Rolf paa Liunge at paagribe. Sammeledes at du ogsaa forfarer, hvem iblandt samme Almue udi Gudbrandsdal var første og største Stiftere til saadant Oprør, og af dem 3 eller 4 lader og paagribe, fængsligen anholde og siden med forne Rolf paa Liunge staae deres Ret efter Loven, at andre dem til saadan Modvillighed ikke skulle fordriste. Skanderborg 27 Januar 1575. T. 69. Afskr. IV. 620.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at vi ere tilsinds strax paa Foraaret at affærdige 4 vore Skibe did op udi Agershuus Len, som skulle lades med Master og dermed løbe ad Spanien. Thi bede vi dig og ville, at du udi Foraaret forskaffer de fleste Master, der er at bekomme, saa mange du kan tænke dertil Behov gjøres, saa at naar forne vore Skibe ankommer, de da kunne indtage samme Last. Sammeledes have vi ogsaa for godt anseet, at vort Skib Fortuna forbygges her nede for Holmen for vor Kjøbstad Kjøbenhavn. Bedendes dig og ville, at naar samme vort Skib Fortuna under Vandet saa er forfærdiget, at man dermed kan hid nedsegle, du da samme vort Skib nedskikker og det lader med Tømmer til samme Skibsbygning og andre vore Orlogsskibes Behov, forskaffendes dertil Baadsmænd og godt Folk, som dermed kunde nedløbe. Skanderborg 27 Januar 1575. T. 69. Afskr. IV. 621.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at os elskelige Frederik Lange, vor Mand og Tjener, har ladet give os tilkjende, hvorledes dem, som Sem Gaard har havt udi Forlening, stedse af Arilds Tid har fulgt Herligheden af noget St. Olafs Klosters Gods, som Vincents Juel nu udi Værge har, indtil nu stakket Tid siden

Digitized by Google

for^{ne} Vincents Juels Foged vil formene at gjøre. Thi bede vi dig og ville, at du derom forfarer al Leiligheden, og hvis Herlighed findes af St. Olafs Klosters Gods at være gangen og gjort til Sem Gaard, at du den tilholder og befaler Bønderne at gjøre, saavidt de hertil gjort have af Arilds Tid. Skanderborg 28 Januar 1575. T. 70. Afskr. IV. 621.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at os elskelige Pros Lauritssøn [Hørby], Lagmand paa Stegen, har ladet beklage, hvorledes ham gjøres Forhindring paa hvis Rente, som andre Lagmænd have havt før ham og ham bør med Rette. Thi bede vi dig og ville, at [du] derom lader forfare, og hvis med Rette bør at ligge til samme Lagmandsdømme, at du det befaler ham at skulle følge. Dog dersom Jens Pederssøn eller andre, som for ham vare, med Urette dem noget har tiltaget, at det andetsteds bortvendes, som det bør at ligge med Rette. Fredriksborg 1 Marts 1575. T. 70. Afskr. IV. 621.

Til Borgemester og Raad udi Bergen.

Fr. II. Vider, at vi have befalet os elskelige Mats Skeel, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Vardøhuus, nu strax med det første at skulle lade foretage nogen Bygning paa for^{ne} Vardøhuus, og derfor befalet os elskelige Hans Pederssøn, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, at skulle forsende til Vardøhuus saa meget Tømmer, Steen, Kalk og anden Deel, som til samme Bygning vil gjøres behov. Og efterdi vi nu forfare, at nu strax paa Foraaret løbe Skibe der fra Eders By paa Nordlandene, hvilke dog ikke har synderlig Last inde, og vi gjerne saa, at Altingest med for^{ne} Bygning med det første maatte gaae for sig, da bede vi Eder og ville, at I bestiller og det saa endeligen forskaffer, at de Skibe, som løbe der fra Byen paa Nordlandene, nu strax paa Foraaret indtage for^{ne} Tømmer, Steen, Kalk og anden Deel, som til Vardøhuus skal fremskikkes, naar Lensmanden der paa Bergenhuus Eder derom tilsiger, saa at de uden al Undskyldning det fremfører til for^{ne} Vardøhuus. Fredriksborg 2 Marts 1575. T. 72. Afskr. IV. 622.

K. Maj.s aabne Brev udgangen, at menige Undersaatter over alt Norge skulle være forskaanede med den tiende og tyvende Penninges Udgift paa de Aar tilbage staaer, indtil Landet kan komme bedre for sig.

Fr. II. Hilse Eder alle vore kjære, troe Undersaatter, Rid-

Digitized by Google

dermændsmænd, Provster, Prester, Odelsbønder og alle andre vore og Kronens Bønder og Tjenere over al (1, Finmarken og 2, Helgeland) (3, al Throndhjems Len) (4, Bergenhuus Len, Jæderen og Ryfylke) (5, Søndenfjelds) kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom vi nogen Tid siden har ladet handle med Eder om en Hjælp og Bistand at aflægge vor og Rigens Gjeld, vi ere udi kommen forleden Feide, og I den Tid godvilligen paa 5 Aars Tid har bevilget os den tyvende Penninge af hvis Gods og Vare, som til Bergen nedføres eller andensteds af Riget udføres, og den tiende Penninge af hvis Tømmer udskibes, for hvilken Eders Godvillighed vi Eder endnu ville have betakket, da efterdi vi vel kunne besinde, hvad Besværlighed I have lidt forleden Feide og endnu ydermere befinde af den Nederlandske Krig, at I ikke udi Nederlandene som tilforn kunne handle eller vandle, have vi slig Eders Leilighed naadigst anseet og Eder paa denne Gang med den tiende og tyvende Pennings Udgift saa mange Aar, som endnu tilstaaer, have forskaanet, indtil saalænge Landet bedre kan komme for sig. I ville derfor som lydige, troe Undersaatter Eder lade befinde, om I en anden Gang udi saadanne Maade eller andre videre tilsiges. Vi ville igjen være Eder alle og hver særdeles en naadigst Herre og Konning og Eders Gavn og Bedste i alle Maade vide og ramme, som vi vore troe Undersaatter pligtige ere. Fredriksborg 2 Marts 1575. — Udi de tvende Breve til Finmarken og Helgeland stod alene om den tyvende Penning af hvis deres Gods, som nedføres til Bergen. — Udi det Brev til Bergenhuus, Jæderen og Ryfylke, stod den tyvende Penninge af hvis Gods til Bergen nedføres eller andensteds af Riget udføres, og den tiende Penning af hvis Tømmer udskibes. — Udi lige Maade udi det Brev, som kom til Throndhjems Len, stod om den tyvende og tiende Penning af hvis Gods og Tømmer nedføres eller udskibes. — Udi det Brev, som kom Syndenfjelds stod den 20 Penninge af hvis Gods, som udføres, og den tiende Penning af hvis Tømmer udskibes af Riget. T. 72. Afskr. IV. 622.

Brev til Lensmændene: Mads Skeel, Finmarken og Helgeland; Ludvig Munk, Throndhjems Len og Nordenfjelds; Hans Pederssøn, Bergenhuus Len, Jæderen og Ryfylke; Paul Hvitfeldt, Søndenfjelds. At de samme aabne Breve skulle lade forkynde for menige Undersaatter, at de dem derefter kunde

Digitized by Google

vide at rette og ei videre end (sic) den tyvende og tiende Pennings Udgift paa denne Gang at besværes. Fredriksborg 2 Marts 1575. T. 73. Afskr. IV. 623.

Til Johan Bockholt [om Hertug Adolfs Skibsfart paa Island]. Krogen 3 Marts 1575. T. 73. Afskr. IV. 623.

Hertug Adolf fik Brev at mue med et Skib lade besøge de Havner Synden for Island udi dette Aar. Krogen 4 Marts 1575. R. 113. Afskr. III. 118.

Udi lige Maade fik Hertug Adolf Brev at mue med et Skib lade besøge en af de Havner, som er Norden for Island. Actum ut supra; ibid.

Til Mats Skeel.

Fr. II. Vid, at eftersom du lader give os tilkjende, hvorledes vort Slot Vardøhuus skal meget være bygfalden, saa det vil være fornøden udi Tide at føres Raad ved, da have vi nu tilskrevet os elskelige Hans Pederssøn, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, at han med dig skal forenes om, hvor megen Steen, Kalk, Tømmer og anden Deel der vil Behov gjøres til samme Bygning, og at han siden paa vore Vegne dig det skal forskaffe. Sammeledes skal han og forskaffe dig Tømmermænd og Muurmester, saa og Underholdning til dem, saa meget behov gjøres, indtil samme Bygning bliver færdig gjort, hvorom du og med ham kan til Eens vorde. Bedendes dig derfor og ville, at du med det Allerførste lader foretage forne Bygning og med største Flid befordrer, at den ganger for sig, og ville vi, at du betaler Tømmermænd, Muurmester og andre, som bruges til forne Bygning, af den Afgift, som du skal give os af forne Vardøhuus Len, og at du rammer derudinden vort Gavn, som vi dig tiltroer. Vi have og tilskrevet Borgemester og Raadmænd udi Bergen, at de skulle bestille, at hvis Skibe, som løbe derfra paa Nordlandene, skulle tage med dem hvis til forne vort Slot Vardøhuus skal forskikkes. Du vil Altingest hermed flitteligen bestille og ingen Forsømmelse derfor tage. Fredriksborg 10 Marts 1575. T. 74. Afskr. IV. 623.

Til Hans Pederssøn.

Fr. II. Vid, at efterdi vi forfare, at vort Slot Vardøhuus skal være meget bygfalden, saa at det med det første vil være hjulpet, eftersom os elskelige Mats Skeel, vor Mand, Tjener og Embedsmand der sammesteds, dig ydermere skal berette. Da have vi befalet forne Mats Skeel nu strax med det første at

Digitized by Google

skulle foretage og lade bygge paa for^{ne} Vardøhuus og med det fordeligste Altingeet med samme Bygning lade gange for sig. Bedendes dig derfor og ville, at du paa vore Vegne med for^{ne} Mats Skeel tileens vorder, hvad der vil Behov gjøres til for^{ne} Bygning paa Vardøhuus, og at du siden strax ufortøvet forskaffer ham saa meget Tømmer, Steen, Kalk og anden Deel, som til for^{ne} Bygning vil gjøres fornøden, og han dig paa vore Vegne om tilsigendes vorder. Desligeste at du og forskaffer ham Tømmermænd og Muurmester paa [saa] mange han behøver, saa og med ham vorder tileens, om hvor meget Fetalie der skal til for^{ne} Arbeidsfolk, indtil for^{ne} Bygning bliver rede, og at du siden i lige Maade forskaffer ham saa megen Fetalie, dertil vil Behov gjøres. Og efterdi nu strax paa Foraaret løbe Skibe der fra Bergen til Nordlandene og dog ikke har synderlig Last inde, at du derfor det saa endeligen bestiller, at hvis Behov gjøres til for^{ne} Bygning maa med samme Skibe blive did fremsendt, hvorfor du aldeles ingen Forsømmelse vil tage, anseendes at os der stor Magt paaliggendes er. Vi have og til ydermere Befordning tilskrevet Borgemester og Raadmænd der udi Bergen, at de skulle tilholde Borgerne der sammesteds, som lade Skibe løbe paa Nordlandene, at derpaa indtages hvis til Vardøhuus Bygning og anden Deel skal fremsendes. Actum anno, die et loco ut supra. Fredriksborg 10 Marts 1575. T. 74. Afskr. IV. 624.

Olaf Kalips fik Forleningsbrev paa Aabygge Skibrede, Venner Skibrede og halv Rakkestad Sogn.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Olaf Kalips, vor Mand og Tjener, Aabygge Skibrede, Venner Skibrede og halv Rakkestad Sogn udi vort Rige Norge med al sin Rente og rette Tilliggelse, Intet undertaget, at have, nyde, bruge og beholde, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at han skal give os for hver Tønde Malt eller Korn, han deraf opbærendes vorder, en gammel Daler, for hver Tønde Smør 12 Daler, regnendes 20 Pund Smør udi Tønden, for et Skippund Salt en Daler, for hver Hud eller Hudelag 3 Orts Daler, alt beregnet udi gamle Daler. Og skal for^{ne} Olaf Kalips aarligen til hver sanctorum Philippi og Jacobi Dag gjøre vor Lensmand paa vort Slot Agershuus, den som nu er eller herefter kommendes vorder, paa vore Vegne gode Rede og Regnskab baade for vis og

Digitized by Google

uvisse Indkomst, undertaget Foringen, som er lagt under Agershuus, hvormed han sig aldeles intet skal befatte. Og maa og skal forne Olaf Kalips for hans Tjeneste og Umage aarligen bekomme af forne visse og uvisse Rente 150 Daler, og det andet alt at komme os til Bedste efter godt og klart Regnskab. Og skal han holde Bønderne paa Godset boendes ved Norges Lov, Skjel og Ret. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 18 Marts 1575. R. 114. Afskr. III. 118.

Til Johan Boekholt, at han skal tilsige Lagmændene og Sysselmændene Norden for Landet, at de skulle tilholde Bønderne, at de skulle gjøre Marcus Hess Tilføring med Svovl og anden Vare. Fredriksborg 18 Marts 1575. T. 76. Afskr. IV. 625.

K. Maj.s Brev til Lagmænd og Sysselmænd paa Island, at de skulle være Marcus Hesses Folk behjælpelig, at hans Skib med det første kan blive tilladt. Fredriksborg 18 Marts 1575. T. 76. Afskr. IV. 625.

En Ordning og Skik, hvorledes holdes skal med Presternes Underholdning paa Island. Fredriksborg 21 Marts 1575. R. 114. Afskr. III. 119.

Til Peder Gyldenstjerne.

Fr. II. Vider, at vi naadigst have undt og givet vore Undersaatter Borgere udi vor Kjøbstad Korsør 5 Tylter Egetømmer, 16 Alne lange, 8 Tylter Egetømmer, 6 Alne lange, 4 Tylter Egetømmer, 13 Alne lange og 4 Tylter Egestolper, 10 Alne lange, til en Skibbro at lade bygge. Thi bede vi Eder og begjere, at naar forne vore Undersaatter udi Korsør deres Skib derop udi Baahuus Len efter samme Tømmer skikkendes vorder, I da uden Penninge lader dem bekomme saa meget Tømmer, som forne staaer. Fredriksborg 23 Marts 1575. T. 77. Afskr. IV. 625.

Brev, at Bønderne udi Thrøndelaget skulle udgive Mikkelskorn til Lagmanden.

Fr. II. Hilse Eder Bønder og menige Almue, vore Undersaatter over alt Thøndelaget evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at for os er beret, at hver Eder udi fordum Tide har udgivet aarligen 1 Skjeppe Korn til et Alter udi Throndhjems Domkirke for nogen Messer der holdes, hvilket Korn kaldes Mikkelskorn og siden er lagt til Lagmandens Underholdning, og forfarer vi, at mange af Eder fortrykker dem og nu ikke ville udgive til Lagmanden samme Mikkelskorn, og efterdi han er

Digitized by Google

pligtig at forhjælpe Eder hver særdeles, hvad Norges Lov og Ret er, og for hans Umage ellers har en ringe Tingest andet, end hvad Told, som gives til Lagmanden. Da bede vi Eder alle og hver særdeles strengeligen byde, saa mange som hertil og udi fordum Tid har været forpligtig at udgive samme Mikkelskorn, at I fremdeles uden Besværing aarligen til gode Rede tiltænker at udgive og fornøie Lagmanden sammesteds forne Mikkelskorn, saa og at I betimen leverer ham hvis Told, ham bør med Rette. Ladendes det ingenlunde under den Straf ved bør. Han skal forhjælpe Eder alle, ham hænder for Dom og Ret at komme, hvis Norges Lov og Ret er. Fredriksborg 10 April 1575. T. 77. Afskr. IV. 625.

Valentin Nymand, Borger til Rostok, fik Brev at mue ubehindret lade salte Sild udi Norge udi hvilke Havner han lyster. Dog saa han skal give og fornøie k. Maj.s Toldere hvis Told og Rettighed k. Maj. og Kronen bør deraf med Rette. Cum. inhib. sol. Fredriksborg 26 April 1575. R. 116. Afskr. III. 119.

Mogens Svale fik Brev at mue bekomme det Vikarie udi Hamer Domkirke, kaldes St. Nicolai Alter, som Mogens Baardssøn til des udi Værge havde, og det med Bønder, Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse, intet undertaget, at have, nyde, bruge og beholde ad gratiam. Cum claus. consv. et inhib sol. Fredriksborg 2 Mai 1575. R. 116. Afskr. III. 119.

Hr. Jacob Christenssøn fik Brev paa det Kannikedømme udi Bergen Domkirke, som Mester Absalon Pederssøn havde, som kaldes Sanctæ Annæ Præbende, det efter Kapitels Statuter at mue bekomme og med Bønder og Tjenere have, nyde, bruge og beholde ad gratiam. Fredriksborg 4 Mai 1575. R. 117. Afskr. III. 120.

Mester Frants Berg fik Brev.

Fr. II. G. a. v. Eftersom høibaarne Fyrste vor kjære Herre Fader, salig og høilovlig Ihukommelse, aarligen af Agershuus Slots Rente og Indkomst har tilforordnet os elskelig hæderlig og høilærd Mand Mester Frants Berg, Superintendent udi Oslo Stift, 300 Daler til hans Underholdnings Behov, 3 Mark regnet udi hver Daler, som før gik, og forne Superintendent giver tilkjende sig intet synderligt Brev at have havt derpaa andet end hvad Forordning, derpaa er skeet hos Lensmændene, og er begjerendes, at ham samme Penninge maa fornøies, eftersom Mynten nu

Digitized by Google

er sat, da paa det forne Superintendent ikke skal have i Behov os ydermere derom at besøge eller altid derpaa at tage Brev hos Lensmanden, bede vi og byde Lensmanden paa vort Slot Agershuus, som nu er eller herefter kommendes vorder, at han aarligen betimen og til gode Rede tiltænker forne Mester Frants Berg forne 300 Daler at give og fornøie udi gode gamle Daler eller deres Værd efter høibaarne Fyrstes, vor kjære Herre Faders, Forordning, og ingen Hinder eller Forfang gjøre ham derpaa i nogre Maade. Fredriksb. 12 Mai 1575. R. 117. Afskr. III. 120.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at eftersom din medgivne Instrux og Bestilning medfører, at du aarligen skal reise til Bergen og der sidde Lagthing, og du ved vor Hofmester nu lader give tilkjende, at der Intet saa synderligen forefalder andet hvad Lensmanden paa Bergenhuus med Lagmanden og andre Lagrettesmænd jo vel kunne udrette, saa og at du gjøres svag og skrøbelig, og der foruden baade med Throndhjems Reise, Lagthing udi Oslo at holde og i andre Maade besværes, hvorfor du underdanigst er begjerendes, om muligt er, at du med samme Bergiske Reise maatte forskaanes. Da efter din underdanigste Begjering ville vi dig med samme Bergiske Reise naadigst have forskaanet, saa du ikke har i Behov did at søge om Aaret, uden synderligen Behov gjøres, og Andet kunde forefalde. Vi have og tilskrevet os elskelige Hans Pederssøn, vor Mand, Tjener og Embedsmand sammesteds, hvilket Brev vi dig tilskikke, at naar du ikke er der tilstede, skal han med Lagmændene og andre Lagrettesmænd sidde og høre Klagemaal, naar almindelig Lagthing holdes, og forhjælpe hver, saa meget som Ret er. Hvad den Fetalie belanger, som skal til vort Skib Fortuna og andet mere, du lader om formelde, have vi befalet vor Hofmester at skulle gjøre Forordning, hvilket vi dig naadigst ikke forholde kunne. Fredriksborg 12 Mai 1575. T. 77. Afskr. IV. 626.

Til Hans Pederssøn.

Fr. II. Vid, at eftersom vi have befalet og paalagt os elskelige Paul Hvitfeldt, vor Statholder der udi Riget, aarligen at skulle besøge vor Kjøbstad Bergen og om St. Olafs Dags Tid sammesteds holde Lagthing, og han nu giver tilkjende, at der intet synderligt forefalder andet, end hvad du med andre Lagmænd og Lagrettesmænd jo kunde forhandle, saa og at han gjøres svag og skrøbelig og har andre store Reiser, hvorfor han

Digitized by Google

underdanigst har været begjerendes, at vi ham med samme Reise ville have forskaanet. Da have vi ham naadigst med samme Bergens Reise forskaanet, saa han ikke har i Behov at komme did, uden synderligen Behov gjøres, og anden Leilighed kunde forefalde, og paa det formedelst hans Fraværelse Intet ligevel skal forsømmes, at hver Mand maa jo hjælpes til Rette, da bede vi dig og ville, at du med Lagmændene og andre Lagrettesmænd der udi Lenet aarligen, naar han ikke kommer tilstede, tiltænker at sidde Lagthing og da at høre hvis Sager og Klagemaal forekommer, og derudinden forhjælpe hver Mand, hvis Lov og Ret er. Hvis og noget synderligt kunde forefalde, at du derudinden har dit Raad og Daad med ham. Hvorefter du dig aldeles vil rette. Fredriksborg 12 Mai 1575. T. 78. Afskr. IV. 626.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at denne Brevviser Jost Zegell giver tilkjende, hvorledes ham tilforn har været tilladt paa vort Pasbord at omdrage udi vort Rige Norge at besee Leiligheden, om der ingen Hammersmide eller Jernhytte nogenstеds kunde anrettes, saa skal han have fundet et Sted udi Bratsberg Len, hvor en ved Navn Cort Ankert (sic) af Lybek tilforn har begyndt en Hammersmide, som siden er forladt og har ligget øde, hvilket Sted han mener at være rigt paa Jern og sig ikke uden Frugt det igjen at ville anrette og smede ret godt Stangejern, og efter han nu har været udenlands og forsamlet nogle, som kunde hjælpe ham at arbeide, har han været begjerendes samme Hammersmide af os udi Forlening med hvis Skov, som han skulde bruge dertil. Og efterdi Leiligheden der udi Riget er os ubevist, vi ikke heller vide, om samme Hammersted kunde gjøre de Engelske nogen Forhindring paa det Sted, som de arbeide, da bede vi dig og ville, at du derom lader forfare Leiligheden, og hvis det har den Leilighed, at samme Hammersmide der uden Forhindring kan anrettes, at du da paa vore Vegne handler og tileens vorder med forne Jost Zegell paa hvad Beskeen han den skal have, og hvad han skal give os deraf. Rammendes derudinden vort Gavn og Bedste, som vi dig tiltroer, og at du siden giver os tilkjende, paa hvad Maade og Middel vi samme Sted kunne forunde ham, at vi siden kunne gjort med ham til Ende. Fredriksborg 13 Mai 1575. T. 78. Afskr. IV. 627.

Til Paul Hvitfeldt om en Verne Klosters Jorder at magslægge bort mod en Prestejord.

Fr. II. Vid, eftersom du giver tilkjende, at der skal ligge

Digitized by Google

en Verne Klosters Jorder strax ind under Skibthved Prestegaard kaldes Eggebjerg, hvilke Presterne ingenlunde, som skulle boe der, uden Trængsel kunne ombære, hvorimod Prestegaarden har nogen Jord, kaldes Vong, som er lige god ved forne Eggebjerg i alle Maade, paa hvilke Jorder Bispen er begjerendes at maa skee Mageskifte, saa at Presten beholder den, ham ligger til Mags, og forne Verne Kloster udlægges den anden. Da hvis forne Jorder i alle Maade ere eens, saa og om forne Eggebjerg kan ombæres fra Verne Kloster, give vi naadigst Samtykke til, at samme Magelag ganger for sig. Dog at du dermed har Indseende, at ligeligen til ganger, saafremt du ikke vil staae os derfor til Rette. Fredriksb. 14 Mai 1575. T. 79. Afskr. IV. 627.

Til Peder Gyldenstjerne.

Fr. II. Vider, at vi have affærdiget nogle vore Skibe, som skulle løbe ad Spanien, hvilke skulle indtage deres Last udi Agershuus Len; thi bede vi Eder og begjere, at I strax iligen anseendes dette vort Brev forskikke til Agershuus 2 Læster Smør til samme Skibes Udfetalning. I ville hermed ufortøvet saa bestille, at samme vore Skibe derover paa Reisen ikke skulle forsømmes, og endeligen finde Raad til samme Smør, anseendes, at vi have os tilforladt, at der saa meget Smør skulle være i Forraad hos Eder. Fredriksborg 16 Mai 1575. T. 79. Afskr. IV. 628.

Anne Pedersdatter, Mester Absalon Pederssøns Efterleverske, fik Brev at mue bosætte sig udi Bergen eller udi hvilken Kjøbstad, hun sig bedst nære kan, udi Norge, og der være fri for Skat, Told, Vagt og al anden borgerlige og Byes Tynge, emeden og al den Stund hun sidder ugift. Cum inhib. sol. Fredriksborg 20 Mai 1575. R. 117. Afskr. III. 120.

Laurits Skøtt fik Brev paa en Gaard.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade denne Brevviser Laurits Skiøtt at mue fremdeles kvit og fri for Leding og Landskyld nyde, bruge og beholde den vor og Norges Krones Gaard udi Sundfjord ved Broe, han der sammesteds udi boer, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa han skal holde Gaarden ved god Hævd og Bygning og være vor Lensmand, den som nu er eller herefter kommendes vorder, paa vort Slot Bergenhuus lydig og følgagtig udi hvis Maade, han ham paa vore Vegne tilsiger. Sam-

Digitized by Google

meledes skal han frede Skoven og den ikke forhugge til Upligt. Cum inhib. sol. Fredriksb. 4 Juni 1575. R. 118. Afskr. III. 121.

Bent Vinds Forleningsbrev paa Tappedals Laxefiskende.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Bent Vind, vor Tolder udi Marstrand, Tappedals Laxefiskende udi vort Rige Norge at have, nyde, bruge og beholde, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa han aarligen til St. Bartholomæi apostoli Dag skal give deraf til os og Kronen 5½ Læster god saltet Lax, vel forvaret med Salt og Træ, og den lade yde paa vort Slot Kjøbenhavn. Det skal og være forᵈᵉ Bent Vind frit fore at bruge til samme Fiskende slig Handel, som andre før ham brugt have, hvormed han sig saa skal forholde, at Intet forhandles imod Borgernes Friheder, at Klage derover kan komme. Cum inhib. sol. Fredriksborg 26 Juni 1575. R. 118. Afskr. III. 121.

K. Maj.s Fundats paa tre Præbender udi Bergens Domkirke.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi komme udi Forfaring, at til Læsemesterens Besolding udi vor Kjøbstad Bergen skal ligge en ringe Underholdning, saa han sig dermed ikke kan behjælpe, og paa det Læsemesteren der sammesteds, den som nu er og herefter kommendes vorder, en Gang for alle med en tilbørlig Underholdning kunde blive forsørget. Da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at disse efterskrevne Præbender udi Bergen Domkirke, som kaldes Corporis Christi, Sanctæ Catharinæ og Blasii præbendæ, med Bønder, Tjenere og al deres Rente og rette Tilliggelse, intet undertaget, mue og skulle altid herefter være og blive til forᵈᵉ Læsemesters Underholdning, den som nu er og herefter kommer Læsemester der sammesteds. Og skulle de residere og boe hos Bergen Domkirke og være den geistlige Ordinants, som om Religionen er udgangen og Kapitels Statuter aldeles undergiven. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 28 Juni 1575. R. 118. Afskr. III. 121.

Mester Halvard Gunarius fik Expectansbrev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser, os elskelig, hæderlig Mand Mester Halvard Gunarius underdanigst beretter og tilkjendegiver, at os elskelige hæderlig Kapitel udi Oslo Domkirke har samtykt ham at være Læsemester sammesteds efter

Mester Jons Død, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at naar forᵈᵉ Mester Jon døer og afganger, og forᵈᵉ Mester Halvard Gunarius kommer til Læsemesteriet igjen, maa og skal han dertil bekomme det Kannikedømme udi Oslo Domkirke, som forᵈᵉ Mester Jon nu med forlenet er, foruden hvis anden Rente, som Læsemesteren bør at have, og det med Bønder, Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse, aldeles intet undertaget, have, nyde, bruge og beholde, emeden og al den Stund, han er Læsemester. Cum claus. consv. Fredriksborg 28 Juni 1575. R. 119. Afskr. III. 122.

Hans Pederssøn fik Forleningsbrev paa Bergenhuus med flere Lene.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Hans Pederssøn, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forᵈᵉ Hans Pederssøn vort og Kronens Slot og Len, Bergenhuus udi vort Rige Norge, som han nu selv udi Værge har, med disse efterskrevne Lene Nordhordland, Sundhordland, Sundfjord, Nordfjord og Sogn, med Bønder og Tjenere og al deres Rente og rette Tilliggelse, intet undertaget, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa at han aarligen skal give til Afgift af den visse Rente og Indkomst af samme Lene 1200 gode gamle Daler, og dem aarligen fornøie vor Rentemester paa vore Vegne. Og hvis den uvisse Rente beløber sig udi Tiende, Sagefald, Landbowedtzel, Gaardfæstning eller andet, derfor skal forᵈᵉ Hans Pederssøn aarligen gjøre os gode Rede og Regnskab udi saa Maade, at han skal give for hver Løb Smør 1½ Daler, for hver Hud og Hudelag 2½ Orts Daler, for 4 Lispund Kjøbmandsfisk 1 Daler, for en Løb Talg 5 Orts Daler, for 1 Tønde Lax 6 Daler, for en Faarekrop 6 ß, for 1 Lam 2 ß, for 1 Oxekrop 1½ Daler, for en Tønde norsk Salt 1½ Orts Daler; men Tiendekornet skal han sælge og gjøre udi Penninge om Aaret det dyreste ham muligt er. Vi ville os og forbeholdet have al hvis Told, Sise og Vrag, som der falder udi Lenene, og det alene at komme os til Bedste efter godt og klart Regnskab. Og ville vi naadigst have bevilget forᵈᵉ Hans Pederssøn for hans Umage

Digitized by Google

den tiende Penning af hvis Sagefald, Gaardfæstning, Jordbygsel, Landbowetzel, Rømningsgods og forbrudt Gods, som af Lenet falde kan. Og efterdi forᵉ Hans Pederssøn skal give os aarligen en visse Genant for hvis Vare, som der falder udi Lenet, da maa og skal det være ham frit fore dem at gjøre sig saa nyttige ham muligt er. Og skal han holde Slottet ved god Hævd og Bygning. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 1 Juli 1575. R. 119. Afskr. III. 123.

Kapitel udi Oslo finge Brev.

Fr. II. V. s. G. t. Vider, eftersom I give tilkjende, at meste Parten Kannikedømmer og Præbender udi Oslo ere bortforlente her udi Riget, saa der udi Byen hos Domkirken neppeligen findes saa mange residerende Kanniker, som kunne forhøre Ægteskabssager og opholde anden Tjeneste udi Kirken, som andre Kanniker bør at gjøre, hvorfor I underdanigst er begjerendes, at vi ingen Præbender herefter ville forlene til nogen, med mindre de skulle være forpligt at boe hos Domkirken. Hvorpaa vi Eder naadigst ikke kunne forholde, at hvilke, som med saadant geistlige Gods af os eller høibaarne Fyrste, vor kjære Herre Fader, salig og høilovlig Ihukommelse, ere forlente, da formelder deres Forleningsbreve, saafremt de ikke ere udi vor Tjeneste, skulle de residere hos Domkirken og gjøre slig Tynge og Tjeneste uden Kirken og inden, som andre residerende Kanniker, hvorfor vor endelige Vilje og Mening er, at de ikke skulle være med nogen Tynge befriet, som andre ere pligtige at opholde. Thi bede vi Eder og ville, at dersom nogen findes, som med Kannikedømmer ere forlente der udi Oslo, og de ikke ere der tilstede, eller og bruges udi vor daglige Tjeneste, at I da dem tilskrive, at de enten efter deres Forleningsbrevs Lydelse tiltænker selv at boe og residere der hos Domkirken eller og hver at holde der en skikkelig Person, som udi deres Sted kunde fuldgjøre den tilbørlige Tynge og Tjeneste de pligtige ere, baade inden og uden Kirken, og dersom de dem derefter ikke ville rette, ville vi anderledes derom tiltænke, naar I os videre derom besøgendes vorder. Fredriksborg 7 Juli 1576 (sic). T. 80. Afskr. IV. 628.

Hr. Peder Claussøn, Sogneprest udi Undal og Provst udi Lister Len, fik k. Maj.s Brev paa et Kannikedømme udi Stavangen, som kaldes Kirkens Præbende, og Hr. Rasmus Thordssøn, fordum Sogneprest til Torvestad udi Karm-

Digitized by Google

sund, til des udi Værge havde, med Bønder og Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse at have, nyde, bruge og beholde ad gratiam. Cum claus. consv. et inhib. sol. Affuensoe 22 Juli 1575. R. 120. Afskr. III. 124.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at vor Skibsbygger Mester Hugo Beda har underdanigst givet os tilkjende, hvorledes der skal være en Engelsk, ved Navn Lambrecht, som foregiver at ville der udi Norge anrette en Konst og opsøge slige Materier, at han deraf vil støbe Jernskyt, eftersom udi England brugeligt er, og at han er overbødig tilforn at ville give hans Forpligtelse paa 2000 Daler, dersom samme Konst ikke gik for sig, om vi ellers derpaa noget ville anvende, eftersom han dig selv ydermere derom kan berette; thi bede vi dig og ville, at du forne Lambrecht fordrer til dig og af ham al Leiligheden derom udspørger og forfarer, og siden tilsteder ham at opsøge, hvor han saadanne Materie, som til forne Skjøt at støbe kan være tjenlig, trøster til at finde, og at du derefter med det første tilskriver os derom al omstændig Leilighed, saa og hvad dit Betænkende derom er, hvad dig synes raadeligt være, om vi noget til forne Konst at foretage og fulddrive, skulle forstrække og derpaa gjøre nogen Bekostning, saa vi deraf al Leiligheden kunne forfare og derefter vide os at rette. Kallundborg 2 August 1575. T. 81. Afskr. IV. 629.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at vi nu forskikke vort Skib Hercules did op til Norge og have befalet vor Skibsbygger Hugo Beda det at skulle tage under Hænder og forbygge udi Moss; thi bede vi dig og ville, at du forskaffer ham Tømmermænd, saa og Tømmer, Jernfang og anden Deel, som han dertil behøver og dig paa vore Vegne om tilsigendes vorder, og at du og har grangivelig Opseende med og befordrer, at samme Skib med det første muligt er bliver flydt og færdig gjort, og bestiller, at forne vor Skibsbygger Intet mangler af hvis han dertil skal paaholde. Kallundborg 3 August 1575. T. 81. Afskr. IV. 629.

Mester Hugo Beda fik Brev paa en Gaard.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at vor Skibsbygger os elskelige Mester Hugo Beda maa bekomme en vor og Norges Krones Gaard kaldes Dellingø

Digitized by Google

udi Rygge Sogn udi Nedre Borgesyssel liggendes, og den kvit og fri have, nyde, bruge og beholde udi hans Livstid og saa længe han lever. Dog saa at han skal holde Gaarden ved god Hævd og Magt og ikke forhugge eller forhugge lade nogre de Skove, som der til ligger, udi nogre Maade. Skal han og være os og Riget huld og tro og vort Gavn og Bedste vide og ramme og vor Skade og Fordærv af hans yderste Evne og Formue afvende. Cum inhib. sol. Kallundborg 4 August 1575. R. 121. Afskr. III. 124.

Udi lige Maade fik forne Mester Hugo Bedas Mestersvend Hans Matssøn Livsbrev paa en Gaard udi samme Syssel udi Rommesogn (sic) liggendes kaldes Skinderø. Cum eisdem claus. et inhib. sol. Actum ut supra; ibidem.

Mester Hugo Beda, Skibsbygger, fik og k. Maj.s Brev aarligen herefter at mue bekomme og lade opbære Renten af Onsø Sogn udi Nedre Borgesyssel liggendes, og den at have, nyde, bruge og beholde kvit og fri ad gratiam. Cum inhib. sol. Kallundborg 4 August 1575. R. 121. Afskr. III. 124.

Jørgen Munk fik Forleningsbrev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade, saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Jørgen Munk, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Fredriksborg, os og Riget hertil gjort og beviist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Jørgen Munk vort og Norges Krones Kloster Rein Kloster med Tuterøen og Viigs Gods, saa og Bønder og Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, vist og uvist, aldeles Intet undertaget, eftersom Mogens Pederssøn det senest udi Værge havde, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa han aarligen til hver Sanctorum Philippi et Jacobi Dag skal give til Afgift til os og Kronen baade af den visse og uvisse Rente og Indkomst af samme Gods 200 gode, myntede og uforfalskede gamle Daler, og dem til gode Rede yde og fornøie vor Rentemester paa vore Vegne. Skal han og holde Klosteret med forne Gods ved god Hævd og Magt. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 28 August 1575. R. 121. Afskr. III. 124.

Digitized by Google

Mester Niklaus Bedau fik Bestilling paa den gammel forfalden Jernhytte udi Agershuus Len udi saa Maade, efter en Optegnelse af Renteriet:

At efterdi k. Maj. naadigst har undt ham at mue lade opbygge og færdiggjøre den gammel forfalden Jernhytte udi Agershuus Len, da skal for^ne^ Mester Niklaus Bedau give kong. Maj. af samme Jernhytte aarligen den syvende Penning fri ud hver Gang han smelter eller staber, saa længe som k. Maj. vil naadigst unde ham at mue beholde samme Jernhytte. Og hvis Jern, som for^te^ Mester Niklaus Bedau kan forøffre til sin Part til at sælge eller afhænde, det skal han og afhænde til k. Maj. og ingen anden, saa meget k. Maj. behøver. Og skal k. Maj. have $1^1/_2$ Dalers Kjøb paa hvert Skippund bedre end hans Maj. kan kjøbe det paa et andet Sted lige godt. Og dersom k. Maj. bliver og tilsinds en anden Dag at lade bruge samme Hytte til hans Maj.s eget Behov, da vil k. Maj. og det have sig frit forbeholdet at mue gjøre, naar hans Maj. bliver tilsinds derom. Skulle og hvis Folk, som for^ne^ Mester Niklaus Bedau behøver at have udi sin Tjeneste til samme Arbeide saavel som han være fri for Udnævnd, Skat og al anden kongelige Tynge, saalænge han bruger samme Jernhytte. Skal og for^ne^ Niklaus Bedau være k. Maj. huld og tro og skikke sig ærligen og vel imod k. Maj. og hans Maj.s Undersaatter der udi Landet, desligeste og tilholde hans Folk, at de ikke heller skikker dem anderledes, end som Ret er. Dersom en eller mere af hans Folk og Svende skikker dem anderledes, end som Norges Lov og Ret er, imod k. Maj.s Undersaatter, og det bliver beklaget for Lensmanden der sammesteds, da skal Lensmanden være forpligt at hjælpe dem, som klager, saa meget som Lov og Ret er, og ei for^ne^ Niklaus Bedau med sit Folk at sætte sig derimod udi nogre Maade. Hørsholm 7 Septbr. 1575. R. 122. Afskr. III. 126.

Mester Nils Saell fik expectant Brev paa det første Kannikedømme, som vaccerer og ledigt bliver efter Kapitels Statuter udi Hamer Domkirke. Cum claus. consv. Fredriksborg 17 Septbr. 1575. R. 123. Afskr. III. 126.

Christopher Bardscher fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at denne Brevviser Christopher Bardscher, Borger udi vor Kjøbstad Kjøbenhavn, maa være Bardschere paa vore Fi-

Digitized by Google

skeleier udi Marstrand og paa Falsterbo og der for nogen anden have det første Bond paa alle hvis Saar og Skader, der kan falde. Dog skal han være forpligt, naar han nogle ferske Saar forbinder, at lade give det vore Toldere sammesteds tilkjende, saa at vore Sager ikke skulle udi nogen Maade blive fortabte. Dersom det ogsaa findes, at han nogle ferske Saar forbinder, og ikke lader det give forⁿᵉ vore Toldere tilkjende, da skal han dette vort Brev have forbrudt. Cum solita inhib. Fredriksborg 4 Octbr. 1575. R. 123. Afskr. III. 126.

Til Ludvig Munk.

Fr. II. Vid, eftersom du giver tilkjende, at de fornemste Stiftere og Aarsage til den oprøriske Handel, som var begyndt der udi Lenet, nu er straffet paa deres Liv, og er begjerendes, at vi for Guds Skyld ville eftergive deres Hustruer og Børn, hvis os af deres Boeslod er forfalden, som dog er en ringe Tingest. Desligeste er begjerendes at vide, hvorledes vi ville have det med dem udi Guldal og Orkedal, som og have været forⁿᵉ Mytmackere anhængende. Da ville vi naadigst for Guds Skyld have omdraget med deres Arvinge, som bleve rettede, Halvdelen af den halve Boeslod, os efter dem er forfalden, dog at du den anden halve Part annammer og fører til Regnskab. Sammeledes ere vi naadigst tilfreds, at du annammer de 250 Daler, som Bønderne udi Guldal og Orkedal have tilbødet dig for deres Forseelse. Men dersom en Part af dem have noget frit, jordeget Gods, skal det være os forfalden, saa det herefter bliver ufrit. Vi forfare og, at Fru Ingeborg, Hr. Olaf Nilssøns, skal have været forlent med noget Gods af os, hvilket vi ville, at du strax skal annamme der under Gaarden. Desligeste eftersom du giver tilkjende, at der holdes Marked udi Throndhjem St. Olai Dag Tide, og at Lagmanden ikke kan være tilstede samme Tid, som dog fornøden er, for det Lagthing, som holdes aarligen forⁿᵉ Tid udi Bergen, da bede vi dig og ville, at du samme Markeds Dag forsætter paa en anden beleilig Tid, eftersom dig selv godt synes. Hvilket vi dig herpaa ikke ville forholde, at du kan vide dig derefter at rette. Fredriksb. 4 Octbr. 1575. T. 82. Afskr. IV. 630.

Disse efterⁿᵉ Knegte, som have ladet dem bruge udi forleden Feide, fik k. Maj. Breve paa efterⁿᵉ Gaarde, kvit og fri uden Afgift, at have, nyde, bruge og beholde, ad gratiam. Dog skulle de være k. Maj. og Riget huld og troe. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol.

Digitized by Google

Ulrik von Rosborg, Luttenant, fik Brev paa Stiftens Jord udi Guldalen Øye 4 Spand. — Henrik Jørgenssøn paa Nordmør Stiftens Jord Bremsnes 4 Spand og Fotland 5 Spand; af disse tvende Gaarde skal han holde k. Maj. 2 Gerustheste. — Hans Strux von Meidborg udi Skogn, Stiftens Jord, Houff 4 Spand. — Severin Berg udi Skogn, Stiftens Jord, Skonis 3 Spand. — Jørgen Bøvengyttzer eller Grydtstober udi Stjørdalen, Stiftens Jord, Hegen 4 Spand. — Hans Unfersagt udi Verdalen, Kronens Jord, Leoken 5 Spand. — Valentin von Halberstadt udi Verdalen, Stiftens Jord, Udskenn 5½ Spand ½ Øre. — Hans Jungeblodt udi Sparbo, Kronens Jord, Meren 6 Spand. — Jakob Podker von Løneborg paa Ytterøen, Stiftens Jord, Berig 5 Spand 1 Øre. — Walter von Mønster udi Sparbo, Stiftens Jord, Kne 4½ Spand ½ Øre. — Hans Holst paa Inderøen, Stiftens Jord, Vang og Mildvang 6 Spand 1 Øre. — Fredriksborg 6 Octbr. 1575. R. 123. Afskr. III. 126.

Anders Green fik Forleningsbrev paa Dals Prestegjeld.

Fr. II. G. a. v, at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Anders Green, vor Sekreter, Dals Prestegjeld udi vort Rige Norge, med Bønder, Tjenere, Tiende, Leding og al anden vor og Kronens Rente og Rettighed, aldeles Intet undertaget, eftersom Otte Galskøtte det sidst udi Værge havde, at have, nyde, bruge og beholde, kvit og fri uden Afgift, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa han skal holde Bønderne ved Lov, Skjel og Ret. Cum claus. consv. Fredriksborg 8 Octbr. 1575. R. 124. Afskr. III. 127.

Kapitel udi Hamer Domkirke fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at eftersom os elskelige hæderlige Kapitel udi Hamer Domkirke udi vort Rige Norge har underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes de nu med hvis Hjælp, vi dem tilforn have bevilget til deres Kirkes Bygnings Behov, meget have samme deres Domkirke bygget og forbedret, saa de den nu største Parten have faaet under Tag, og efterdi de derhos underdanigst give tilkjende, at de udi forganget Aar have bekommet efter vor Statholders Bevilning Halvparten af alle de Kirkers Tiender der udi Stiftet, som ikke vare bygfaldne og havde Behov at hjælpes. Og paa det de nu fremdeles saa meget des bedre kunne komme til Altingest med samme deres Dom-

Digitized by Google

kirkes Bygning at fulddrive, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at forne Kapitel udi Hamer Domkirke mue udi dette nærværendes Aar bekomme og lade opbære til Hjælp forne deres Domkirke med at forfærdige Halvparten af alle de Kirkers Tiender der udi Hamer Stift, som ikke ere bygfalden, saa at fornøden gjøres, at de hjælpes og føres Raad ved, og samme Tiende forvende til forne Domkirkes Behov og til intet andet. Cum inhib. sol. Fredriksborg 12 Octbr. 1575. R. 125. Afskr. III. 128.

Kapitel udi Hamer Domkirke finge Brev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelige, hæderlige Kapitel udi Hamer Domkirke have underdanigst givet os tilkjende, hvorledes der udi Stiftet skal ligge nogen Prestegjeld, som Kannikerne sammesteds altid have havt at forlene, og beklager, at udi næst forgangne Feide er dem deres Privilegier, der med de slig Frihed skulle dem tilholde, bleven opbrændt. Da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at hvis Privilegier, forne Hamer Kapitel kan nøiagtig bevise, at de tilforn have havt at forlene samme Gjeld, mue og skulle de og herefter selv beholde eller og til andre forlene med slig Frihed, eftersom de tilforn gjort have, og ikke derpaa at skulle gjøres nogen Forhindring. Cum inhib. sol. et sequente clausula: Dog ville vi os forbeholdet have, at dersom vi herom kom udi anden Forfaring, da derudi at gjøre og forandre, eftersom os godt synes, og billigt og ret kan være. Fredriksborg 13 Octbr. 1575. R. 125. Afskr. III. 128.

Hr. Chilian Thøgerssøn fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at hvis denne Brevviser os elskelige hæderlig Mand Hr. Chilian Thøgerssøn Jens Thomissøns Død overlevendes vorder, da maa han det Præbende udi Hamer Domkirke, forne Jens Thomissøn nu med forlent er, bekomme og med Bønder og Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, aldeles intet undertaget, have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa han skal residere og boe hos Hamer Domkirke og gjøre slig Tynge og Tjeneste uden Kirken og inden, som andre residerende Kanniker sammesteds. Cum

Digitized by Google

ceteris claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 13 Octbr. 1575. R. 126. Afskr. III. 129.

Arild Olssøn fik Brev paa Foringen udi Froland Skibrede.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi nogen Tid forleden naadigst have undt og forlent os elskelige Arild Olssøn, Befalingsmand paa Holmen for vort Slot Kjøbenhavn, Frolands Skibrede udi vort Rige Norge, eftersom det Brev, vi ham derpaa naadigst givet har, ydermere formelder og udviser, og vi nogen Tid derefter have gjort den Forordning, at vi ville os forbeholdet have al den uvisse Rente, som faldt udi forne vort Rige Norge, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Arild Olssøn maa herefter aarligen bekomme og lade opbære Foringen, som kan falde udi forne Frolands Skibrede, og den med hvis anden Rente, han deraf allerede opbærer efter hans Forleningsbrevs Lydelse, have, nyde, bruge og beholde kvit og fri til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Cum inhib. sol. Fredriksborg 24 Octbr. 1575. R. 126. Afskr. III. 129.

Til Mats Skeel.

Fr. II. Vid, at vi komme udi Forfaring, at du skal have tilskrevet os elskelige Hans Pederssøn, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, og ham ladet forstaae, hvorledes den Rydtze skal lade bygge to store Skibe der oppe ved Grændsen imellem Norge og Rydtsland, og forundrer vi os ikke lidet, at du den Leilighed ikke har os tilskrevet og ladet give os selv tilkjende. Bedendes dig derfor og ville, at du med største Flid og Vindskibelighed lader udspørge og forfare, hvad Rydtzen skal have udi Sinde med samme Skibe, og hvortil han dem vil bruge, og at du siden strax med dette Bud tilskriver os al Besked baade herom og om andre Rydtzens Anslag, hvis dig kan blive vitterligt, og hvor han sig med Altingest der ved Grændsen forholder, med hvis andet Nyt der forefalder, saa vi derom kan komme i ret Forfaring og vide os derefter at rette. Fredriksb. 25 Octbr. 1575. T. 82. Afskr. IV. 630.

En Skik og Ordning, k. Maj. med hans Naades Raad har gjort, som holdes skal udi Marstrand og andre Fiskeleier under Viken udi Norge:

Fr. II. G. a. v., at vi med vor elskelige Danmarks Riges Raad have nu gjort denne Skik og Ordning, som holdes skal udi Marstrand og andre vore Fiskeleier under Viken i Norge,

Digitized by Google

paa det at hver, som samme Fiskeleie besøge, skulle vide dem derefter at rette.

1. Hvo som vore Embedsmænd og Tolders tager, af vore Venner, udi sin Fred og Beskjermelse, han skal føylig og ledig være. Bryder det nogen Mand, da skal det rettes paa hans Liv, og hermed byde vi Fred at holdes baade til Land og Vand under Liv og Gods. — 2. Vi byde og befale alle dem, som vort Fiskende ville besøge, at de ere vor Tolder med Bud og Forbud hørig og lydig paa vore Vegne og ham udi alle Maader behjælpeligen at styrke det som ret er. — 3. Vi have og udi lige Maade befalet ham, at han skal holde sig venligen og sagtmodig imod alle dem, som sig skikker og holder efter denne vor Modbog, og desligeste at straffe alle dem, som herimod gjøre, paa det at den, som vil leve skikkeligen, maa nyde Fred og Ret. — 4. Vi bede og befale baade Indlændiske og Udlændiske og ville det ogsaa med høieste Straf alvorligen holdet have, at hver dem, som samme vort Fiskeleie besøgendes vorder, at de aldeles retter dem efter at føre et godt og smukt christelige Levnet, saa de ikke leve den christelige Kirke til Forargelse udi nogle offentlige grove Synder. Hvem herimod gjør, straffes som vedbør. — 5. Vi ville ikke heller, at nogen skal udtappe Brændeviin eller nogen anden Drik enten om Søndagen eller noger Helligdage, førend Prædiken og Tjenesten er ude udi Kirken. Hvem herimod gjør have forbrudt hvis Brændeviin og anden Drik, som de have med at fare. — 6. Byde vi og hver Mand at have gode Vaaben og Værge tilstede med sig, paa det den ene kan hjælpe at forsvare den anden, om nogen Ulyst (sic) paakom imod Riget. Dog skal ingen maa bruge sine Vaaben eller Værge imod hver anden indbyrdes. — 7. Vi forbyde og hver Mand, Indlændiske saa vel som Udlændiske, at gaae paa Gaden eller udi Fiskeleiet med Vaaben eller Værge, ikke heller med Steen eller Stang; hvem hermed befindes bøde den første Gang 3 Mark. End gjør han det mere end en Gang da bøde 40 Mark. — 8. Skal hver Fisker tage et Tegn af Tolderen, førend han sine Garn udsætter. Vorder han nogensteds paagreben uden Tegn, da bryder han 40 Mark. — 9. Byde vi synderligen hver Fisker, som sine Garn sætter udi Søen, at de dem saa sætter, at de deres Naboer ingen Skade gjøre, uden det gjøres af Nød. Gjør det nogen udover, have forbrudt halv sin Hovedlod, som findes hos ham. — 10. Ingen Fisker skal fare udi Søen uden

Digitized by Google

Garn. Kan han ikke beviset med sine Naboer, at han har sine Garn udsæt, og vorder greben dermed, have forbrudt havendes Gods og 40 Mark. — 11. Skal hver Fisker fare om Dagen op paa standende Garn og ikke om Natten ved 40 Marks Brøde. Findes nogen at stjæle eller røchte en andens Garn, det straffes som andet Tyveri. — 12. Fordrister sig og nogen til at dølge med Tyven for Naboskab, Frændskab eller Venskabs Skyld, da skal den straffes lige med Tyven, som stjaalet har. -- 13. Skal og ingen Fiskere røgte sine Garn om hellige Dage, førend 10 slaaer for Middag; hvem herimod gjør, have forbrudt Sild og Garn. — 14. Skal hver Kjøbmand, som Sild kjøber, betale Fiskeren til Takke ved 40 Marks Brøde. — 15. Hvilken som noget op eller [ud] skibe vil, han skal derom tilsige den vor Toldere, som sammesteds Befaling har, førend han noget op eller ud skiber, eller have forbrudt det Gods, han op eller ud skiber. — 16. Skal og ingen sit Gods udskibe eller opføre ved Nattetide uden vor Tolderes Forlov under det Godses Fortabelse, han skiber og 40 Mark Brøde dertil. — 17. Byde vi hver Mand, som farer med Vægt, Pund eller Maade, at han fuldgjør og fuldveier Kjøbmanden. Vorder nogen Mand greben med falsk Maade eller Vægt, da have forbrudt halv hans Hovedlod. — 18. Ingen skal heller Øl til Land føre, førend det er opskrevet, at vi fanger vor Sise, uden han kan bevise, det var tilforn forsiset. — 19. Byde vi alle Fogder, Skippere, Kjøbmænd, at vorder nogen fluchtig Nat eller Dag for Rov, Tyveri, Forrelse (sic) eller nogen Sag, som gjælder paa Hals eller Haand, at de dem ei tager udi Forbud. Hvo som sligt Folk tager udi sit Skib eller Huus, og dem hyller, dyller eller forsvarer, da skal man over dem rette som over den, som skyldig er. — 20. Skal og ingen være sin egen Dommer, men hvilken som har hinanden at beskylde, han skal det gjøre for Tolderen og rette sig efter hans Dom, indtil saalænge han stevner Sagen for os udi Rette. Og naar Tolderen skal sidde Dom en Dag eller mere om Ugen, eftersom Leiligheden begjerer, da skal Tolderen tage 4 af de fornemste Lagrettesmænd eller andre Dannemænd, som der udi Norge næst hos bosiddendes ere, til sig, som skulle med Tolderne hver udi sit Tolderi sidde Dom og dømme med Tolderen udi alle Sager. Og skal Toldskriveren altid være derhos tilstede at optegne, hvorledes hver Sag sig tildrager, paa det at os saavel som den, der anklages, ikke skulle skee forkort. — 21. Der-

Digitized by Google

som og skeer, at nogen gjør Oprør eller Opløb, saa vor Tolder, Toldersvende eller noger ander fanger Skade der udover, han skal ingen Fred have. End undkommer han og flyer, da skal [han] rettes udi den Sted, han paagribes eller har hjemme udi. Og skal han ingen Fred have udi vort Rige, men straffes paa Liv og Gods. — 22. Forbyde vi alle og hver særdeles, at ingen skal fortale nogen eller give hveranden Ukvemsord, hvoraf der kommer Kiv og Trætte, ved 40 Mark Brøde. — 23. Skal og hver Saltere, som Sild salter, lade lægge god Sild imellem begge Bunde uden al Forfalskning. Hvo med andet findes, have forbrudt halv hans Hovedlod. — 24. Skal og ingen, som Sild salter og lægger, styrte Silden udi Tønderne; hvem der vorder med begreben, den skal straffes, som før er rørt om Falskhed. — 25. Skulle og alle Fiskere give af hver Aare, som de bruge paa Baadene, 4 Voll Sild, og tage et Tegn igjen af Tolderen paa hvor megen Sild, de ham ytte og leveret, paa det de ikke skulle anholdes og behindres, om de noger ander af vore Fiskeleier besøgendes vorder. — 26. Skeer det og saa, at nogen Fiskere fordølger samme Aaresild og Rettighed, det straffes som andet Tyveri. — 27. Og eftendi der tidt og ofte har været Trætte imellem vor Tolder og Fiskerne om for^{ne} Aaresild, saa at Tolderen beklager, at Fiskerne ville give dem mindste Sild til Aaresild og ikke af den største, som dem bør at gjøre, da ville vi herefter det saa have holdet, at hver Fiskere skal være pligtig at yde og udgive sin Aaresild af den største Sild, han fangendes vorder, førend han sælger nogen deraf. Sammeledes skulle og hver Fiskere udi lige Maade og med den første Sild de fangendes vorder sælge vor Tolder en Baad Sild efter slig Værd, som gammel Sædvane og Brug har været. — 28. Og skal vor Tolder udi Marstrand lade andvorde vore andre Toldere en Balgie brændt med Kronens Jern saa stor som paa tre Voll Sild, og dermed skal samme vor Aaresild indmaales. Og skal samme Balgie ikke være større, end som den hertil har været brugt paa Træ paa 3 Voll Sild hos vor Tolder udi Marstrand. — 29. Og naar som samme vore Undersaatter, Fiskerne eller andre, have udgivet til os samme deres Aaresild eller anden Rettighed, som for^{ret} staaer, saa skulle ikke vore Toldere besvære dem med nogen Sild eller andet til dem selv eller andre ydermere at udgive. Dersom det befindes, at Tolderne gjøre herimod eller seer igjennem Fingre med andre, at sligt skeer, da skulle de

stande os til Rette derfor. — 30. Og saa strengeligen byde vi, at ingen skal kaste Sildegrum eller nogen anden Ureenlighed nogenstéds paa vore Fiskeleie, men skulle føre saadant udi Stranden, at der ikke kommer nogen forgiftig Stank eller Lugt af ved 3 Marks Brøde for hver Gang det findes. — 31. Hvilken som gaaer paa Gader eller Stræder om Nattetide foruden Lygte og Lys, den skal vor Toldere lade sætte og hindre til anden Dagen, og da bøde 3 Mark danske og straffes som ved bør. — 32. Ingen skal underleie hinandens Kvinde eller andet Folk under 40 Mark Brøde. — 33. Skal og al den Sild fortoldes, som udskibes; dog maa Norges Indbyggere have saa meget frit, som til deres eget Husens Behov og ikke til at udsælge igjen til Forprang i nogre Maade. — 34. Hvo som anden gjør Forkjøb paa Sild eller andet, have forbrudt samme Gods halvt til Bonden og halvt til Kongen og dertil 8 Mark. — 35. Kommer og Trætte om Bosted, da skal vor Toldere have Magt at forene dem derom til Minde eller Rette. Findes Tvivl og ei er Vidnesbyrd, om nogen har Uret fortoldet, da maa hans Last opskibes. Findes da noget Gods ufortoldet, som bør at toldes af, dette straffes som andet Tyveri. End findes han uskyldig, da skal den, ham paa kjærer, oprette den anden hvis Skade, han lider udi saa Maade. — 36. Skal Tolderen Fuldmagt have at opbære al vor og Kronens Rettighed, som falder paa vort Fiskeleie, og forbyde dermed alle Embedsmænd, Fogder og Lensmænd og alle andre sig at bevare med Vrag, Sagefald, Told eller nogen anden Sag al den Stand Fiskeriet paa stander, og vore Toldere tilstede ere vor Rettighed at oppebære. Sammeledes befale vi og byde alle vore Tjenere og Undersaatter at være vor Tolder villig og hjælpsom med Ildebrand og Sengklæder, dem ogsaa udi vor og Kronens Bestilling at flytte og føre til Land og Vand, saavidt som Fiskeriet strækker sig, ligesom de udi de fremfarne Aar de Toldere af Baahuus gjort have. Og naar vor Tolder drager derfra, da skal hver dem være pligtig at antvorde Sengeklæder fra dem udi gode Maade. — 37. Dog skal vor Tolder ingen Beskatning gjøre enten Adel eller Bønder imod vor beseglede Modbog. — 38. Skal og ingen Saltere eller Fiskere løbe fra et Fiskeleie og til et andet, førend han har givet sin Told og gjort sin Rettighed af hvis han har fisket og saltet hos den Tolder, han først søger. Og dersom Silden ikke tilganger hos det Tolderi, da tage de Tegn af Tolderen der sammesteds, at han sin Rettighed gjort

Digitized by Google

har, og siden løbe til et andet Fiskeleie, og der sammesteds give sin Told af hvis han der bekommet har eller straffes derfor som for andet Tyveri. Men vil nogen løbe til andet Fiskeleie med Salt og Træ, da maa de det gjøre ufortoldet. — 39. Fordrister og nogen sig til at indløbe udi noger smaa eller besynderlige Vige at bruge deres Salteri, Kjøbmandskab eller Fiskeri, uden de tilforn have ladet sig indskrive hos vor Tolder, at han hos dem kan vide at søge vor Rettighed, som hos andre Fiskeleie, da hvo som fordrister sig herimod at gjøre, straffes ligesom for andet Tyveri. — 40. Og ville vi, at ingen Fremmede eller Udlændske skulle besøge andre Havner og Fiskeleier end Marstrand at kjøbe og sælge udi, uden vor Toldere der sammesteds udi Marstrand dem paa vore Vegne forløver. Findes her noger imod at gjøre, da have forbrudt deres Gods, de have med at fare. — 41. Hvilken som skiber og udløber fra det Fiskeleie, som han fiskede, saltet eller sit Marked gjort har, og ikke giver vor Tolder sin Rettighed, bliver der nogen med befunden, have forbrudt hans Gods, han har med at fare. — 42. Hvilken, som løber fra Norrig med Sild og vil igjennem Øresund, den skal have Søbrev besvoret, hvor samme Gods hjemme har, og siden give vor Toldere i Helsingør tilkjende, at hvis ufrit Gods er, skal der fortoldes af, og der af for[ne] vor Tolder tage sit Toldbrev. — 43. Alle de, som komme og vort Fiskeleie besøge og gjøre os og Kronen Ret og Skjel for hvis Embede, de dem udgiver, dem skal vor Tolder og Embedsmænd hjælpe og holde ved Lov og Ret. — 44. Desligeste byde vi alle, at alle de, som salter Sild ved Læster eller Tønder, at de samme Sild fortolde hos vor Toldere inden Kyndelsmesse ved samme Godses Fortabelse, som de saltet have, eftersom udi forleden Aar gjort er. — 45. Og efterdi vi lade give Skriveren og Salteren saavelsom Tolderen deres Løn med andet Folk, som der bruges paa vore Vegne, hvormed hver skal lade sig nøie, derfor ville vi, at de skulle tjene os troligen og vel ved deres Ed, og hvis Sager, som Tolderen aftinger enten til Minde eller Rette, da skal Skriveren være derhos og det klarligen os til Bedste optegne, saa at han saavelsom Tolderen veed Besked derom. — 46. Og skal Tolderen og Skriveren holde Regnskabet klart og optegne hvilken Dag hvert Fiskeres Tegn udgives, desligeste og paa hvilken Dag Sise, Sagefald eller andre Penges Indtægt annammes og oppebæres. Og ville vi, at alt hvis visse og uvisse Rente og Indkomst, lidet eller

Digitized by Google

meget, som der falde kan i hvert Tolderi, intet undertaget, skal klarligen indføres udi Regnskabet, os til Bedste. Og hvis som vore fremfarne Toldere her udi har været forsømmeligen, skulle de det selv forsvare. Men vi ville, at de som nu ere, skulle være des flittigere, al vor Rettighed at lade klarligen optegne. — 47. Skal og vor Saltere forvare og salte vor Sild om Aaret, at den findes og kan holdes for godt Kjøbmandsgods. Og dersom der findes nogen Brøst derpaa for hans Forsømmelse, da skal han straffes derfor og skal stande os til Rette. — 48. Og paa det at vore Toldere kunne bekomme saa megen Sild at salte til vort Behov, eftersom hver dem er befalet, da ville vi os efter Norges Lov forbeholdet have første Kjøb paa alle Fiskeleierne, hvilket første Kjøb Tolderne alene skulle bruge os til Bedste og ingen anden, dog skulle vore Toldere give og betale Fiskerne for hver Voll Sild, som de af dem paa vore Vegne kjøbendes vorder, saameget derfor, som billigt og ret kan være, undertaget den ene Baad af hver Fiskere, som forst staaer. — 49. Findes og nogen af Fiskerne at skikke dem imod vor Toldere herudi modvillig og ikke tilbyder Tolderen paa vore Vegne første Kjøb, da bøde derfor til os efter Norges Lov. — 50. Fordrister og nogen sig til, enten Indlændiske eller Udlændiske, at ville gjøre vor Toldere Forkjøb eller Forprang enten paa Sild eller andet, som dem paa vore Vegne kan være til Forhindring, da straffes de udi lige Maade, som det gjør, eftersom forst staaer.

Hvilke forne Punkter og Artikler alle og hver særdeles vi ville, at os elskelige Bent Vind, vor Tolder udi Marstrand, og alle dem vort Fiskeleie besøgendes vorder, skulle have dem efter at rette, indtil vi anderledes derom tilsigendes vorder. Fredriksborg 26 Octbr. 1575. R. 126. Afskr. III. 129.

Bern tho Westen eller hans Svend Jens Skytte udi Mollesund. — Christen Christenssøn, Tolder udi Bekkevig. — Jens Lauritssøn, Tolder udi Hermensund. — Christen Skriver, Tolder udi Hamborgsund.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at eftersom du lader give tilkjende om en Prestemand der udi Agershuus Len ved Navn Hr. Hans Pederssøn, Prest udi Nordrug Sogn, at være meget brøstholden paa Brugning til hans Prestebolig, og han derfor har været begjerendes at maatte bekomme for Vederlag en Kapitels Gaard, kaldes Nordrug, hartt hos hans Prestebolig liggendes; han vil

Digitized by Google

derfor udlægge til Kapitlet tre Presteboliges Gaarde og Jorder, saa Kapitlet derudinden noksom skal skee Skjel og Fyldest. Da efterdi vi forfare, at for.ne Kapitels Gaard Nordrug ikke skal være bedre paa Skyld og Eiendom end de tre Presteboliges Gaarde og Jorder, for.ne Hr. Hans Pederssøn igjen vil udlægge Kapitlet, som 12 Lagrettesmænd paa baade Sider have besigtet og lignet og lagt imod hverandre, saa og efterdi det er med Kapitels Villje og Samtykke, have vi naadigst bevilget, at samme Mageskifte maa gaae for sig. Bedendes dig derfor og ville, at du forhjælper for.ne Hr. Hans Pederssøn med det første at maa med samme Mageskifte komme til Ende, saa han derpaa fanger Kapitels Brev og igjen derimod udgiver hans Brev paa hvis han til Vederlag udlægger, havendes dog Indseende med, at Kapitlet udi samme Skifte ikke skeer for kort. Fredriksborg 26 Octbr. 1575. T. 83. Afskr. IV. 631.

Byfogden udi Marstrand fik Brev, at han strax skulde antvorde Bent Vind al hvis Sise og Told, der udi Byen falden er siden St. Deientz (sic) Dag med klar Register. Desligeste og klart Register paa hvis der er indkommen til Byen og ikke er forsiset. Fredriksborg 26 Octbr. 1575. T. 84. Afskr. IV. 631.

Hans Pederssøn fik Følgebrev til Bønderne udi Romsdal Len, som Otte Brockenhuus hertil udi Værge havt har, at de herefter skulle svare ham paa k. Maj.s Vegne til Bergenhuus, og skal han aarligen gjøre k. Maj. gode Rede og Regnskab baade for vist og uvist af samme Len og det altsammen at komme k. Maj. alene til Bedste. Vordingborg 30 Novbr. 1575. R. 132. Afskr. III. 136.

Hans Pederssøn paa Bergenhuus fik Brev at skulle annamme Romsdals Len, som Otte Brockenhuus havde, der under Slottet og være fortænkt udi aarligen at gjøre gode Rede og Regnskab baade for vist og uvist af samme Len og det altsammen at komme k. Maj. til Bedste. Vordingborg 30 Novbr. 1575. T. 84. Afskr. IV. 631.

Til Peder Gyldenstjerne, Erik Brockenhuus, Erik Munk.

Fr. II. Vid, at vi behøve til vore Orlogsskibes Behov og anden Brug noget Indholt, Sagblokke og andet Tømmer, hvorfor vi have befalet vor Rentemester at skulle gjøre et Overslag paa samme Tømmer og Indholdt. Thi bede vi dig og ville, at du efter vor Rentemesters Optegnelse, han dig tilskikkendes vorder, nu strax udi Vinter lader hugge og nedføre til næste

Ladested hvis Tømmer han optegnendes vorder og dig om tilskriver, saa at, naar vi paa Foraaret Skibe derefter skikker, det da altingest kan være til Rede, at intet med vore Orlogsskibe derfor skulle blive forsømmet. Vordingborg 30 Novbr. 1575. T. 84. Afskr. IV. 632.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at vi have for godt anseet, at der endnu bliver bygte nogen flere Galeier, hvilke vi agte synderligen at kunne være nyttige at bruges Riget til Gavn og Bedste, hvor Behov gjøres. Thi bede vi dig og ville, at du strax lader vor Skibsbygger Mester Hugo Bedau foretage og bygge der udi dit Len tre Galeier paa Størrelsen efter som den han sidst bygde, og at du paa vore Vegne forskaffer ham hvis han dertil behøver, saa at samme Galeier med det allerførste muligt er maa blive færdige. Og som vi tilforn have givet Befaling, at vort Skib Hercules, som did op er skikket, skulde tages under Hænder, flies og færdig gjøres, saa maa dermed nu blive opstaaet og der stille blive liggendes, indtil de tre Galeier blive rede, hvorom vi og har tilskrevet forne Hugo Bedau og Brevet her indelukt dig nu tilskikker, at du det ham til Hænde kan lade overantvorde. Du vil og med alvorligste Flid befordre, at samme tre Galeier strax bliver foretaget og med det snareste færdige. Og dersom noget af det Tømmer, som allerede er hugget, tjener til forne Galeier, som ellers skulde være brugt til Hercules, at det da dertil annammes, paa det altingest uden Forthog dermed maa gaae for sig. Sammeledes bede vi dig og ville, at du lader hugge til vore Orlogsskibes Behov to Skiblad Master, saa de kunne være til Rede strax paa Foraaret, naar vi Skibe derefter forskikker. Desligeste efterdi vi agte paa Foraaret at lade vore Skibe paa Strømmene, og os dertil vil Behov gjøres en stor Antal Baadsmænd, da bede vi dig og ville, at du derudi Norge Søndenfjelds udtager af unge Karle, som ugifte ere, 500 Baadsmænd baade af Kjøbstæderne og paa Landsbyerne, de dueligste der er at bekomme, og dem til vor Kjøbstad Kjøbenhavn forsender, saa de kunne vist være der tilstede med det første paa Foraaret. Vi ville lade give dem Besolding, saa de med Billighed ikke skulle have dem at beklage. Hermed gjør du os synderligen til Vilje. Vordingborg 30 Novbr. 1575. T. 84. Afskr. IV. 632.

Til Ludvig Munk.

Fr. II. Vid, at vi ere tilsinds at lade forandre og taxere nogle af vore norske Len nu til Sanctorum Philippi et Jacobi førstkommendes og dem at lade sætte paa en vis Genant og Afgift, hvad hver Lensmand skal give af hvert Len om Aaret, hvorfor vi have ladet overse Throndhjems Lens Rente og Indkomst paa slig Afgift og Regnskab, eftersom hosliggendes underskrevne Seddel, vi dig tilskikker, udviser. Thi bede vi dig og ville, at hvis du er tilsinds at beholde forn Throndhjems Len paa slig Afgift, forn Seddel indeholder, at du da strax med dette Bud tilskriver os fuld Besked tilbage; eller om du ikke med slig Vilkaar og Besked er tilsinds det at beholde, at du derom skriver din Mening tilbage, at vi derefter kunne vide os at rette. Vordingborg 10 Decbr. 1575. T. 85. Afskr. IV. 633.

Erik Hanssøn fik Forleningsbrev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene denne Brevviser os elskelige Erik Hanssøn, vore og Norges Kronens Lene, Vesteraalen og Lofotens Len med Bønder og Tjenere og des Rente og rette Tilliggelse, eftersom han det nu selv udi Værge og Forsvar har, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa han aarligen betimen til gode Rede skal give af samme Lenes visse og uvisse Rente og Indkomst til Afgift til os og Kronen 1200 gamle Daler og dem yde og fornøie vor Lensmand paa vort Slot Bergenhuus, den som nu er eller herefter kommendes vorder, paa vore Vegne til hver St. Olafs Dag. Skal han og aarligen gjøre forn vor Lensmand paa vore Vegne gode Rede og Regnskab for al uvis Rente, som der kan falde udi Lenet, hvoraf han for sin Umage skal beholde den tiende Penge, og det andet at komme os og Kronen alene til Bedste. Men hvis Told, Sise, Vrag og Fredløsemaal der udi Lenet falder, ville vi os alene forbeholdet have efter godt og klart Regnskab. Og skal hans Genant regnes og paa gaae fra St. Olafs Dag nu sidst forleden Aar 1575 og endes St. Olafs Dag førstkommendes Aar 76, og siden Aar fra Aar, emeden han samme Len beholdendes vorder. Men hvis Efterstaad og Restants, som nu tilbagestaaer hos Bønderne og Almuen der udi Lenet og skulde være ydet og udgiven til St. Olafs Dag sidst forleden, skal han indkræve og opbære og det Alt at komme os alene til Bedste efter

Digitized by Google

godt og klart Regnskab. Skal han og stille forne vor Lensmand paa vore Vegne nøiagtig Borgen og Forvaring, at samme Afgift aarligen til den bestemte [Tid], som forne stander, udkommer, og skal han holde Bønderne der udi Lenene boendes ved Norges Lov, Skjel og Ret og ingen af dem tilstede at uforrettes imod Loven eller med nogen nye og usædvanlig Paalægge eller med svare Vægt, end som der pleier at bruges udi Lenet til at indtage Fisk og andre Vare med, at besvære. Skal han ikke heller bruge nogen Kjøbmandskab imod Borgernes Privilegier, Borgerne til Forprang i nogre Maade, og ikke forhugge eller forhugge lade nogen de Skove, der tilligger, til Upligt i nogre Maade. Cum inhib. sol. Sorø Kloster 20 Decbr. 1575. R. 132. Afskr. III. 136.

Peder Hanssøn fik Forleningsbrev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene denne Brevviser os elskelige Peder Hanssøn vor og Norges Kronens Len Salten Len udi Nordlandene, med Bønder, Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, Intet undertaget, eftersom han det selv til des har havt udi Forsvar og været Foged derover, at have, nyde, bruge og beholde til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Og skal han aarligen give os til Afgift af samme Lens visse Rente og Indkomt, som er Landskyld, Leding, Finneskat og Tiende, 750 gode gammel Daler, og dem aarligen betimen og til gode Rede fornøie os elskelige Hans Pederssøn, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, paa vore Vegne. Og herhos skal han gjøre forne Hans Pederssøn paa vore Vegne gode Rede og Regnskab for al uvisse Rente, som der kan falde udi Lenet, hvoraf han for hans Umage skal maa beholde den tiende Penninge og det andet Altsammen at komme os til Bedste; med Told, Sise, Vrag og Fredløsemaal, som der kan falde udi Lenet, det ville vi os alene forbeholdet have efter godt og klart Regnskab. Og skal hans Genant regnes og paa gaae fra St. Olafs Dag sidst forleden og endes St. Olafs Dag førstkommendes anno 76, og siden Aar fra Aar, saalænge han samme Len beholdendes vorder. Dog hvis Efterstade og Restants, som endnu staaer hos Bønderne og Almuen der udi Lenet og til St. Olafs Dag forgangen skulde have været ydet og udgivet, skal han opbære og indkræve os alene til Bedste og derfor gjøre gode Rede og Regn-

Digitized by Google

skab. Skal og forne Peder Hanssøn stille Hans Pederssøn paa Bergenhuus nøiagtig Borgen eller Forvaring paa vore Vegne for samme Afgift, saa at den betimen og til rette Tid aarligen udkommer. Cum omnibus istis clausulis, qvæ sunt in litteris proxime præcedentibus et inhib. sol. Sorø Kloster 21 Decbr. 1575. R. 134. Afskr. III. 138.

Hans Søffrenssøn fik k. Maj.s Brev paa Thykkvebø Kloster paa Island. Sorø Kloster 26 Decbr. 1576 (sic). R. 136. Afskr. III. 139.

1576.

Til Hans Pederssøn om det Hamborger Gods.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom du paa vor Skrivelse har ladet anholde og arrestere hvad Hamborg Skibe og Gods, som er kommen til Bergen, som enten findes hos Kjøbmænd paa Bryggen eller andensteds, og giver tilkjende paa vor naadigste Behag at have sted dem paa Contoret sammesteds forne Gods til Bergen, saa de dem have forskrevet, at hvis forne de Hamborger eller Stæderne ikke inden des og Paaske førstkommendes kunne aftale og afhandle, hvad Sager os og dem imellem ere, skulle de for forne Hamborger Gods staae til Rette. De efterdi sligt ikke endnu skeet er, at forne Hamborger har hos os ladet afhandle, hvis Sager vi have med dem, og Paaske nu er forhaanden, bede vi dig og ville, at du tilsiger dem paa Bryggen sammesteds, at de tiltænker deres Løfte at fuldgjøre, saa at vi inden des og Paaske førstkommendes for samme Gods bliver tilfredsstillede, eftersom samme Gods kan være værd, og at du forne Penge alvorligen indfordrer, saa at du til forne Tid kan have dem tilstede, naar du videre Besked fangendes vorder. Hvormed du aldeles intet vil forsømme, eftersom vi dig tiltroer. Fredriksborg 20 Januar 1576. T. 87. Afskr. IV. 685.

Richardus Wederbar, Borger udi Helsingør, fik Brev, at han med hans Medreder selv fjerde maa beseile de to Havne paa Island, Stoppen og Refuit, udi tre Aar. Fredriksborg 20 Januar 1576. R. 136. Afskr. III. 139.

Simen Pederssøn fik Brev, at k. Maj. har omdraget med ham det **Mandslet**, han havde beganget.

Fr. II. G. a. v. Efterdi denne Brevviser Simen Pederssøn har ladet berette for os, hvorledes han nogen Tid siden forleden udi vort Rige Norge er kommen for Skade og har ihjelslaget en Karl udi **Rogaards Vig** sammesteds ved Navn **Andreas N.**, og giver tilkjende, at han først af samme Karl, som død blev, og nogen andre udi Boden, som han har siddet, er bleven overfalden og udfordret, før han gjorde den, som død blev, nogen Skade. Da efterdi han har stillet den Dødes Slægt og Venner tilfreds, have vi af vor synderlig Gunst og Naade tilgivet og omdraget og nu med dette vort aabne Brev tilgive og omdrage hvis Sag, vi med for^ne^ Simen Pederssøn kunde have, og han til os er forfalden, saa han derfor ubehindret af vore Fogder og Embedsmænd maa blive og være her udi Riget. Fredriksborg 19 Februar 1576. R. 137. Afskr. III. 139.

Til **Paul Hvitfeldt**.

Fr. II. Vid, at som du underdanigst lader give os tilkjende, at du efter vor Befaling har bestillet, at udi **Forraad** er bleven huggen hvis **Tømmer** Behov ville gjøres til de tre **Galeier**, du nogen Tid forleden har fanget vor Skrivelse om at skulle lade bygge og forfærdige, og at det med det første, saasnart Vinteren afgaaer, skal udføres af Skovene til Byggestedet, som samme Galeier skulle opsættes, saa vor Bygmester **Hugo Bedau** fortrøster, at de til St. Olafs Dag førstkommendes skulle blive færdig gjort, og dig synes bedst at være, at samme Galeier paa et Sted tilsammen bleve opsatte og med mindst Bekostning dermed at ville tilkomme, saa lade vi os for^ne^ din Forordning dermed naadigst befalde, og have og befalet, at dertil udi Tide skal bestilles Redskab, som imidlertid skal did op blive forskikket. Hvad du og formelder om **Langhercules**, som paa Landet allerede skal være opsat, og Hugo Bedau foregiver, at deraf kunde bygges en stor Galei, hvilken Riget noksom kunde være tjenlig, da synes os samme Eders Betænkende saa godt være. Bedendes dig og ville, at du deraf lader forfærdige en Galei og forskaffer Bygmesteren, hvis han dertil skal paaholde, at den og med første Leilighed kan blive rede. Vi formærke ogsaa, at du har bestilt til vore Orlogsskibes Behov de to Skiblad **Master**, vi stakket Tid siden skrev dig til om; du vil og bestillet, at de strax paa Foraaret saa snart muligt er ligge tilrede,

naar vi Skibe derefter lader forsende. Som du og underdanigst lader os berette om de 500 Baadsmænd du har fanget (sic), Søndenfjelds der udi Norge at skulle udtage, i Kjøbstæderne og paa Bygden, givendes derhos tilkjende, at du for adskillige Aarsagers Skyld ikke trøster til saa mange at kunne bringe tilveie, Da bede vi dig og ville, at du gjør dit Bedste at forskaffe os de fleste muligt er og dem til Kjøbenhavn fremsender, at de der kunne være tilstede strax paa Foraaret. Vi have og efter din Beretning naadigst forstandet, hvorledes Skibene der udi Riget i forleden Feide ere største Parten nederlagt, dermed mange deres Næring ere betagne. Og som dig derfor synes raadeligt, at der igjen maatte blive bygde flere Skibe, dog ikke nogen Skibe over 10 eller 16 Læster, uden det være Kravelewærk, hvilke dig synes Riget meest nyttig at være, da lader vi os det saa vel saa behage. Du vil og dermed gjøre Forordning, eftersom du kan tænke os, vore Undersaatter og Riget kan være nytteligst og gavnligst; havendes og Indseende med, at Skovene derover til Upligt ikke forhugges. Sammeledes forfare vi og saa naadigst, at du efter vor Befaling og medgivne Instruction har (sic) alt Riget forordineret, og tilskikket svorne Stiftsskrivere, som skulle gjøre og forfatte klare Jordebøger paa alt det geistlige Gods, forhøre Kirkernes Regnskab og have grangivelig Opseende med, at Kirkernes Rente og Indkomst herefter som tilforn ikke unytteligen dem fravendes, men paa dem forbygges, hvor Behov gjøres, og hvis overbliver indlægges og forvares Kirkerne til Bedste og Fremtarv. Og eftersom du os underdanigst lader berette, hvorledes en Part samme Stiftsskrivere udi de Nordlendske Lande have saare vidt at omdrage og til med ond Vei, og at det vil falde dem besværligt med deres Regnskaber sig at begive did ned til Agershuus, hvilket og ikke heller skee kan uden stor Møde og Kirkernes Bekostning, tykkes derfor raadsomt, at Lensmændene sammesteds af hver sin Stiftsskrivere annamme deres Regnskaber med Jordebøger, og at de siden dem med deres egen Regnskab og Jordebøger, de os aarligen pligtige ere, nedføre udi vort Renteri. Da have vi nu efter samme dit underdanigste Betænkende ladet derom udskrive Breve til forn^e vore Lensmænd udi de andre Lene, som dig vidt fra Haanden ere beliggendes, saa de dem med samme Stiftsskriveres Regnskab og Jordebøger, hver udi sit Len at annamme skulle lade være befalet og med Altingest have flittig

Digitized by Google

Opseende, at forn. Stiftsskrivere ikke handle mod deres Eds Forpligt eller og over den Befaling, du dem paa vore Vegne givet har, men at dermed ganger ligeligen og ret til, hvilke Breve vi dig herhos tilskikker, at du dem fremdeles med visse Bud til Lensmændene, hver som de ere tilskrevne, kan forsende. Og ville vi dig dette til Svar herpaa naadigst ikke forholde. Derefter du dig kan vide at rette. Befalendes dig Gud. Fredriksborg 22 Februar 1576. T. 87. Afskr. IV. 635.

Til Peder Gyldenstjerne, Baahuus; Hans Pederssøn, Bergenhuus; Ludvig Munk, Throndhjem; Mats Skeel, Vardøhuus, at de aarligen skal annamme af Stiftsskriverne, hver udi sit Len, Jordbog og Regnskab over alle Kirkernes Rente og Indkomst og det med deres eget Regnskab hvert Aar forsende ind udi Renteriet.

Fr. II. Vid, at eftersom vi komme udi Forfaring, at med Kirkernes Rente og Indkomst over alt vort Rige Norge til des er fast utilbørligen tilganget, saa største Parten deres Rettighed er dem uretteligen fra bleven forvendt, hvorover Kirkerne ere fast bygfaldne og ingen Raad der igjen ved føres, og vi af den Aarsag nogen Tid siden have befalet vor Statholder os elskelige Paul Hvitfeldt, at han derpaa skulde gjøre en Forordning, saa altingest dermed maatte gange ligeligen og ret til, og paa alt det geistlige Gods og Kirkens Rente forskaffe os en klar Jordbog. Og han nu efter samme vor Befaling har tilskikket en svoren Stiftsskriver saavel udi dit Len som udi alle andre Lene over alt Riget, hvilke skulle være forpligt at gjøre og forfatte en klar Jordbog paa al Kirkens Rente og Indkomst hver udi det Len, saavidt ham er befalet, til med høre Kirkens Regnskab og have flittig Indseende, at forn. Kirkens Indkomst og Rente herefter som tilforn ikke forkommes, men alene Kirkerne til Bedste forvendes og til intet andet. Da efterdi vi forfare, at det vil falde Stiftsskriveren udi dit Len fast besværligt og ikke uden Kirkens store Bekostning, at han samme Jordbog med sit Regnskab enten skal føre til vor Statholder paa Agershuus eller og hid ned ind paa vort Renteri, bede vi dig og ville, at du paa vore Vegne af forn. Stiftsskrivere annammer samme Jordbog med hans Regnskab paa alle Kirkernes Rente der udi dit Len, og dem med dit Regnskab fremsender ind udi vort Renteri, havendes grangivelig Indseende med, at samme Stiftsskrivere ikke handler imod hans Eds Forpligt eller og over hvis Befaling ham er med given.

Digitized by Google

Du vil der med Altingest lade dig være befalet og have flittig Opseende, at Kirkernes Rente dem ikke fravendes, men paa dem forbygges, hvor Behov gjøres, og hvis overbliver indlægges og forvares dem til Fremtarv. Fredriksborg 22 Februar 1576. T. 89. Afskr. IV. 637.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at denne Brevviser Richardus Wederborn, Borger udi vor Kjøbstad Helsingør, har nu været hos os og paa det underdanigste begjeret, at ham maatte tilstedes at bygge og opsætte et lidet Skib der udi Norge under Agdeside. Da efterdi vi forfare, at du giver tilkjende, hvorledes sammesteds under Agdeside aarligen udføres meget Egetømmer til Fremmede udi adskillige Lande, og vi gjerne saa vore Undersaatters Bedste og Forbedring, bede vi dig og ville, at du tilsteder for^e Richardus der at bygge sig et Skib paa en passelig Last, dog at det skal være Kraveleværk. Og eftersom dig og saa efter slig Leilighed synes raadeligt være, at det maa tilstedes andre vore Undersaatter for Fremmede og Udlænde sammesteds at bygge Skibe, hvilket meget kunde være Riget gavnligt og vore Undersaatter til Forfremmelse, da ere vi ogsaa dermed naadigst tilfreds, at du andre vore Undersaatter det paa vore Vegne maa bevilge og tillade. Dog at hvis Tømmer, de dertil behøver, at de det forhandler dem til hos Odelsbønder og ikke andre. Og hvemsomhelst du udi saa Maade noget Skib tilsteder at bygge og opsætte, at du af dem tager stærke og nøiagtig Forpligtelse, at han samme Skibe sig ikke skal sælge eller afhænde, førend det vorder ti Aar gammelt, under høieste Straf og Peen. Du vil ligevel have Opseende med, at vore Skove derover til Upligt ikke forhugges eller ødelægges, eftersom vi dig tiltroer. Fredriksborg 22 Febr. 1576. T. 90. Afskr. IV. 638.

Marcus Hess, Borgemester udi Kjøbenhavn, fik Brev at maa udi tre Aar besøge de to Havne for Synden paa Island, Hannefjord og Vapenfjord. Fredriksborg 25 Februar 1576. R. 137. Afskr. III. 139.

Til Ludvig Munk om den Rydtze, som besøger Grønland.

Fr. II. Vid, eftersom du giver tilkjende nogre Throndhjems Borgere forleden Sommer udi Vardøen at være kommen udi Handel med en Rydtzke Styremand ved Navn Paulus Nichetz boendes udi Mallues(sic), som aarligen om Bartholomei Tide pleier at segle paa Grønland, hvilken har tilbødet, dersom

Digitized by Google

han maa blive belønt for hans Umage, at ville understaae sig at gjøre dem Underviisning om Landet og føre et deres Skibe der heden, hvorfor du er begjerendes at vide, om vi nogen Omkostning der ville lade paa gaae for^{ne} Land at opsøge, givendes derhos tilkjende, at der skal findes Borgere til Throndhjem, som skulle ville lade fragte deres Skibe did heden, som din Skrivelse videre formelder. Da ville vi dig hermed naadigst ikke forholde, at hvad Omkostning udi saa Maade kan paa gaae, at for^{ne} Land kan opsøges, ville vi gjerne staae og bekoste. Bedendes dig og ville, at du lader handle med for^{ne} Ryske Styremand, at han udi saa Maade vil lade sig bruge. Sammeledes at du handler med nogle af Throndhjems Borgere, at de lade deres Skibe løbe der paa, saa at samme Reise nu tilkommendes Høst kunde gaage for sig. Fredriksborg 11 Marts 1576. T. 91. Afskr. IV. 639.

Henrik Jurgens fik Forleningsbrev paa Hunevadts Syssel for Norden paa Island. Fredriksborg 15 Marts 1576. R. 138. Afskr. III. 140.

For^{ne} Henrik Jeriokens fik Forleningsbrev paa Thingøre Kloster paa Island. Fredriksborg 15 Marts 1576. R. 139. Afskr. III. 140.

Paul Hvitfeldt fik Brev, at k. Maj. naadigst har forskaanet hans Undersaatter udi Norge med det Antal Baadsmænd, som han tilforn havde fanget k. Maj.s Skrivelse om at skulle udtage der udi Riget og her nederskikke, at han dem derfor skulde lade blive tilbage og strax det lade forkynde paa de Steder, de ere udskrevne, at de derefter kunde vide dem at rette. Fredriksborg 21 Marts 1576. T. 91. Afskr. IV. 639.

K. Maj.s aabne Brev til Bønderne og menige Almue over alt Norge om en almindelig Skat og Landehjælp.

Fr. II. Hilse Eder alle vore kjære troe Undersaatter, Bønder og menige Almue, ehvemsomhelst I tjene eller tilhøre, som bygge og boe over alt N. Len, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at os og Riget endnu paa hænger en stor Gjeld udenlands, som vi er bleven skyldige udi denne næst forledne Feide, hvilken Gjeld vi dette næst nærværendes Aar skal afbetales (sic) efter de Breve og Forskrivninger, derpaa udgivne ere, hvorfor vi den Leilighed med vore elskelige Danmarks Riges Raad have beraadslaget og overveiet. Og efterdi der er ingen anden Raad paa ferde, hvormed samme Gjeld saa hastigt kunde aflægges, have de bevilget og samtykt os en almindelig Skat og

Landehjælp saavel her udi Danmark som i Norge at mue bekomme og lade opbære, udi saa Maade, at hver Odelsbonde over alt Norge, som have Jordegods, skal give os fjerde Parten af hans Rente udi dette Aar, udi hvis Maade han den opbærer, og hvilken Odelsbonde, som ikke har saa megen Indkomst, som kan beløbe en Daler, da skal han ligevel give som en Leilænding en Daler. Skulle og hver 10 Krone og Leilænding Bønder lægges udi Læg sammen og give os 10 enkede Dalere, den Rige hjælpe den Fattige. Sammeledes skal hver Tjenestedreng, som tjener for fuld Løn, og hver løs Karl, som nogen Næring bruger, give os ½ Daler, og hver Tjenestedreng, som tjener for halv Løn, give os en Ort. Skal og hver Huusmand og Ødegaardsmand give os ½ Daler. Desligeste skal hver Mand, bosiddendes ved Søsiden og bruge Fiskeri, give os 1½ Daler, og skal hver Udroerskarl, som tjener for fuld Løn, 3 Orts Daler, og den, som tjener for halv Løn, skal give os 1½ Orts Daler. Sammeledes skal hver Nordfars Skipper, som selv har Skib og segler udi Nordlandene, og hver Styremand give os 2 Daler. Og skulle de, som Sager have, give af hver Aargangs Sag 3 enkede Daler, og hver Flomsag give os 2 Daler. Og skal aldeles ingen være fri og forskaanet for samme Skat, og ville vi, at samme Skat inden St. Mortens Dag førstkommendes skal være ude udi det allerseneste. Og skal os elskelige N. eller hvem han dertil forordnendes vorder lade lægge og skrive samme Skat over alt N. Len, saa den Rige hjælper den Fattige, og Altingest ganger ligeligen til, uden Vild, og siden samme Skat af Eder indkræve, opbære og fremdeles med klare Register og Mandtal fra sig overantverde. Og skal vor Lensmand have Fuldmagt at mue tage 2 Lod Sølv eller 2 Mark, som Mynten nu gaaer, for hver Daler af dem, som ikke kunne afstedkomme Daler. Og skal Skriveren ingen Penge have, for han skriver samme Skat. Thi bede vi alle og hver særdeles strengeligen byde, at I retter Eder efter at møde paa hvad Tid og Sted for^{ne} vor Lensmand Eder tilsigendes vorder og Eder der af ham eller hans Fuldmægtige for samme Skat lader lægge og skrive udi Læg sammen og siden retter Eder efter den betimen ham at yde, fornøie og overantvorde inden den bestemte Tid, som for^{ne} staaer, i det Allerseneste. Ladendes det ingenlunde. Fortrykker dem nogre og ikke ville samme Hjælp betimen udgive, da skal vor Lensmand dem derfor tiltale og forfølge. I ville derfor Eder derudinden som

lydige, troe Undersaatter godvillige lade befinde. Vi ville igjen være Eder alle og hver særdeles en naadigst Herre og Konning og Eders Gavn og Bedste i alle Maade vide og ramme, som vi vore troe Undersaatter pligtige ere. Fredriksborg 2 April 1576. T. 92. Afskr. IV. 639.

Brev til Lensmændene udi Norge, at de samme Skat skal lade skrive og opbære.

Til Paul Hvitfeldt at opbære af Agershuus Len, Gudbrandsdalen, Øvre Romeriges Fogderi, Nedre Romeriges Fogderi, Hadelands Fogderi, Follo Fogderi, Østerdalen Fogderi, Øvre Borgesyssel, Nedre Borgesyssel, Rygge og Engedals Skibrede, Morsedal, Vesterbergum, Tunsberg, Lister Len, Midsyssel Len, Mandals Len, Marker Len, Skien Syssel Len, Nedenes Len og Robygdelaget, Agershered Fogderi, Bragernes Len, Brunlag Len og Numedal, Idd Skibrede, Hedemarken. Hans Pederssøn at oppebære af Bergenhuus Len, Sundfjord, Nordhordland, Søndhordland, Sogn, Nordfjord, Salten, Vesteraalen og Lofoten, Senjen, Tromsøen, Andenes, Jæderen og Dalerne, Ryfylke, Romsdalen, Helgeland. Mats Skeel af Vardøhuus Len og Finmarken. Henrik Gyldenstjerne af Baahuus Len og Viken. Ludvig Munk af Throndhjems Len, Inderøen, Sparbo Len, Strinde Len, Nordmørs Len, Guldals Len, Størdals Len, Skogn og Værdals Len, Orkedals Len, Numedals Len, Fosen Len, Sundmørs Len.

Fr. II. Vid, at vi ere en stor Summa Penge skyldig udenlands, som vi nu udi dette nærværendes Aar endeligen skulle betale og afiægge, hvorfor vi med vore elskelige Danmarks Riges Raads Bevilling have ladet vore aabne Breve udgaae til Bønderne og menige Almue over alt vort Rige Norge om en almindelig Skat og Landehjælp, eftersom du af hosliggende vore aabne Breve til dit Len og de andre underliggende Lene udskrevne, vi dig nu tilskikker, ydermere har at forfare. Thi bede vi dig og ville, at du samme vore Breve nu strax med det Første lader forkynde for Bønderne udi dine Lene og siden lader dem skrive og lægge for samme Skat, havendes grangivelig Opseende med, at Altingest kan gaae ligeligen til, saa den Rige hjælper den Fattige, og ikke ansees Gunst, Gave, Vild eller Venskab, eller med nogen sees igjennem Fingre, og at du samme Skat med det Første udfordrer og indkræver, saa den til den bestemte Tid, vore Breve om formelder, visseligen udkommer og bliver

Digitized by Google

dig fornøiet, og at du siden uforsømmeligen den med klare Register og Mandtal hid ned forsender til Kjøbenhavn og inden Juul udi det allerseneste lader den overantvorde vor Rentemester sammesteds, anseendes, at os stor Magt paaligger. Nyborg (sic) 2 April 1576. T. 93. Afskr. IV. 641.

Til Paul Hvitfeldt om de, den Saltkunst skulle anrette.

Fr. II. Vid, at vi have antaget disse Brevvisere Nicolaus Krolbou, Døde Landtzi og Henrik Wallrou at skulle anrette en Saltkunst udi vort Rige Norge, udi Agershuus Len. Sammeledes have vi befalet denne Brevviser Frantz Frantzows at skulle en Tid lang være hos dem, og ere vi med ham foreente om deres Besoldning og Kostpenninge, deres Bestilning om formelder, du det til gode Rede lader dem bekomme og fornøie. Sammeledes at du lader Bønderne føre dem hvis Veed og anden Deel, de skulle paa holde og om tilsigendes vorder, saa og befaler dine Fogder der omkring, at de udi alle Maade ere dem beforderlige og villige med hvis de behøve og om tilsige, saa at for din Forsømmelses Skyld eller hvis de skulle paa holde aldeles Intet bliver forsømmet. Hvormed du Altingest vil lade dig være befalet, eftersom du veed Magt paaligger, og vi gjerne saa, at samme Kunst kunde gaae for sig. Fredriksborg 6 April 1576. T. 95. Afskr. IV. 642.

Frants Franzous fik Brev paa hans Besoldning og Kostpenninge, emeden han er udi k. Maj.s Tjeneste med den Saltkonst at anrette.

Fr. II. G. a. v. Eftersom denne Brevviser Frans Franzous nu har indhentet hid udi Riget nogle Saltsydere efter vor Befaling og skal være hans Tjenere udi vort Rige Norge en Tid lang, til samme Saltsyden fanger Fremgang, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og bevilget og nu med dette vort aabne Brev unde og bevilge aarligen at ville lade give forne Frans Franzous 200 Daler til Besoldning og 10 Daler om Maaneden til Kostpenge emeden og al den Stund vi behøve hans Tjeneste. Sammeledes ville vi aarligen lade give ham paa en Dreng, han skal holde for Sproget Skyld, som skal være Tolk imellem Bønderne og forne Saltsydere, 12 Daler om Aaret, en Klædning og 4 Daler om Maaneden til Kostpenge. Thi bede vi og byde Lensmanden paa vort Slot Agershuus, som nu er eller herefter kommendes vorder, at han aarligen til gode Rede forne Besoldning, Klæde og Kostpenge forne Frans Franzous for-

Digitized by Google

nøier. Fredriksborg 6 April 1576. R. 139. Afskr. III. 140.

Nicolaus Kroelbou, Didi Landtzi og Henrik Walrau fik Brev paa deres Bestilning med den Saltsyden og paa deres Besoldning, Klædning og Kostpenninge.

Fr. II. G. a. v., at vi have antaget og bestillet og nu med dette vort aabne Brev antage og bestille disse Brevvisere Nicolaus Kroelbou, Didi Lantzi og Henrik Walrau at skulle i vort Rige Norge udi Agershuus Len anrette et Saltsyderi, hvormed de Altingest troligen og med største Flid skulle lade dem være befalet, saa at forne Saltsyden med det Første kan have fri Fremgang. Og skulle de være forpligt med det første at gjøre en Prov paa samme deres Kunst og forne Prove hid nedsende. Vi ville og lade bekoste hvis Redskab og Pander, de skulle paa holde, og hvis Veed, de skulle bruge til samme Kunst, skal vor Lensmand lade tilføre. For slig deres Umage ville vi aarligen lade give forne Nicolaus Kroelbau, Didi Lantzi og Henrik Walrau hver dem til Besoldning om Aaret 200 Daler, en sædvanlig Hofklædning og 10 Daler om Maaneden til Kostpenninge. Sammeledes ville vi lade give dem paa en Dreng, ved Navn Dien Claus til Besoldning om Aaret 100 Daler, en Klædning og 6 Daler om Maaneden til Kostpenninge, hvilke forne Kostpenninge, Besoldning og Klædning vor Lensmand paa vort Slot Agershuus, som nu er eller herefter kommendes vorder, (sic) at han aarligen til gode Rede fornøier dem forne Besoldning, Hofklædning og Kostpenninge, saa og at han udi alle Maade dem befordrer med hvis de behøve til forne deres Konst. Ladendes det ingenlunde. Fredriksborg 6 April 1576. R. 140. Afskr. III. 140.

Hr. Nils Jørgenssøn, Sogneprest udi Malmø, fik nyt Forleningsbrev paa det Præbende og Annex, som han havde udi Throndhjems Domkirke.

Fr. II. G. a. v. Eftersom denne Brevviser os elskelige, hæderlige Mand Hr. Nils Jørgenssøn, Sogneprest udi vor Kjøbstad Malmø, nu en Tid lang har været forlenet med et Præbende udi Throndhjems Domkirke og en Annex udi Gjeldet, kaldes St. Margaretæ Kirke, og derfor underdanigst os besøgt, at han forne Forlening endnu fremdeles maatte beholde, besørgendes, efter han udi andre Maade er forseet, at han det ikke længer skulde nyde, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Hr. Nils Jørgenssøn forne Præbende og Annex

Digitized by Google

med al des Rente og rette Tilliggelse, eftersom han det hertil havt har, fremdeles maa have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes tilsigendes vorder. Dog saa han skal gjøre deraf slig Tynge og Tjeneste, som ham og andre Kanniker bør sammesteds. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 10 April 1576. R. 147. Afskr. III. 141.

Staffen Olafssøn fik Brev paa Alstarhaugs Prestegjeld at maa bekomme for en Sogneprest.

Fr. II. G. a. v. Eftersom denne Brevviser Staffen Olafssøn har veret for os, hvorledes Hr. Nils Jørgenssøn, som havde Alstarhaugs Prestegjeld paa Helgeland, skal have opladt og resigneret samme Sogn til ham, dog med vor Vilje og Tilladelse, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forn. Staffen Olafssøn forn. Alstarhaugs Prestegjeld maa bekomme og det med al sin Rettighed nyde og beholde, eftersom Hr. Nils Jørgenssøn det før ham havde, dog saafremt Sognefolket ham ville samtykke, og han udi Levnet og Lærdom er skikkelig og duelig og for en Sjælesørger og Guds Ords Tjener af Bispen kan kjendes god fore, hvilken han og skal besøge, før han samme Kald bekommendes vorder. Fredriksborg 10 April 1576. R. 141. Afskr. III. 142.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at os elskelige Olaf Kalips, vor Mand og Tjener, har underdanigst ladet give os tilkjende om den hans Eiendoms Gaard, som blev lagt under Fredriksstad, at endog ham nu efter vor Befaling er udlagt Skjel og Fyldest, saa har han dog udi 9 Aar ombaaret Skyld og Landgilde med anden Herlighed deraf, før nu han fik Vederlag derfor, hvorfor han underdanigst har været begjerendes, at han derfor maatte noget bekomme. Thi bede vi dig og ville, naar du med dette vort aabne Brev besøges, at du lader fornøie ham saa mange Penninge, som samme Landgilde paa 9 Aars Tid kunde sig beløbe, og at du giver ham for den Herlighed, han har ombaaret, hvad dig godt synes. Fredriksb. 18 April 1576. T. 95. Afskr. IV. 643.

Til Paul Hvitfeldt om Claus Hvitfeldts Sagmølle.

Fr. II. Vid, at os elskelige Claus Hvitfeldt, vor Mand og Tjener, har underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes han skal have kjøbt en Sagmølle liggendes udi Norge udi Skien Syssel Len, hvilken imod hans Adkomstbreve er bleven annam-

Digitized by Google

men under Kronen af den Aarsage, at han har været her nede udi Danmark den Tid, der vore forordnede Raad senesten vare udi Norge og havde Besked for dem alle, som havde Sagmøller, at de med deres Eiendoms Breve og Adkomme skulde fremkomme, hvorfor han underdanigst er begjerendes, at samme Sag maatte for Lagthinget indkomme og der at gaae om saa meget som Lov og Ret er. Thi bede vi dig og ville, at naar forne Claus Hvitfeldt dig med dette vort aahne Brev besøgendes vorder, at du da meddeler ham Stevning over os elskelige Erik Brockenhuus, som nu har samme Sagmølle udi Værge, tagendes til dig nogen andre gode Mænd og at du siden med dem og Lagrettesmændene gransker og grangiveligen forfarer derom al Leiligheden og dømmer dem endeligen imellem om forne Møller efter begges deres Ankomst (sic) og Beviisning, hvad heller den bør at følge os og Kronen eller forne Claus Hvitfeldt, og hvis du med forne gode Mænd og Lagrettesmændene udi saa Maade kunde for Ret kjende og dømmendes vorder, at I det klarligen giver fra Eder beskrevet, eftersom I ville ansvare for Gud og være bekjendt for os, havendes Indseende med, at os og Kronen, saavel som forne Claus Hvitfeldt ikke skeer for kort paa samme Sag, om vi have der ellers Ret til, saafremt vi ikke skal vide det hos Eder. Fredriksborg 18 April 1576. T. 96. Afskr. IV. 643.

Henrik Gyldenstjerne til Aagaard fik Forleningsbrev paa Baahuus Len og Viken.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og pro servitio ab Henrico Gyldenstjerne facto et faciendo have undt og forlenet og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Henrik Gyldenstjerne vort og Norges Kronens Slot Baahuus Len og Viken med Bønder og Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, aldeles intet undertagendes, eftersom os elskelige Peder Gyldenstjerne, vor troe Mand, Raad og Rigens Marsk, det hertil udi Værge havt har, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Og skal forne Henrik Gyldenstjerne mue beholde fri for sig alene Ladegaarden og Avlen, dog saa at han paa hans egen Omkostning skal lade den drive. Sammeledes skal han mue fange at lønne og underholde sig og Slottens Folk denne efterne Genant, først Penge 700 Daler, Rug og Meel 10 Læster, Byg og Malt 16 Læster, Havre 7 Læster 86 Tønder, Smør 2 Læster,

Kjør 40 af Lenet, Lam 194½, Gjæs 187½, Høns 377, saltet Fisk 4½ Tønde ½ Fg., Torsk 47 Vorder, Bønner 6 Tønder 1 Skjeppe 3 Skrul, Makrel 1 Tønde 1 Fg., Liem 6½ Pund 1 Mark, Næver 181 Pund, Veed 648 Favne, Bord 21 Tylter, Jern ½ Pund. Item Halvparten af Sælspek, som falder til Slottet, og 200 Sider Flesk, naar Olden er. Desligeste skal han beholde tredie Parten af Sagefald og Gaardfæstning og af denne for^{ne} Genant skal for^{ne} Henrik Gyldenstjerne tjene os og Riget med 12 Gerustheste, og ingen Tæring eller Omkostning os tilskrive, hvor vi ham der udi Riget foreskrivendes vorder. Skal han og holde Slottet udi en Slotslov os og Danmarks Rige tilbedste, og skal han selv staae al Omkostning at lønne og underholde alt det Folk, han behøver, baade paa Slottet og udi Lenet, undertaget hvis Knegte, som vi lade lægge paa Slottet, dem ville vi selv lade besolde og underholde, og han udi Regnskab det at lade indskrive. Alt hvis over for^{ne} Genant af Vist og Uvist udi for^{ne} Len falde kan, det være sig Leding, Landskyld, Gaardbygsel, Gaardfæstning, Sagefald, Oldengjeld, Arbeidspenninge og alt andet, hvad det helst er eller være kan, skal komme os alene til Bedste efter godt og klart Regnskab, hvilket han aarligen til Sanctorum Philippi og Jacobi skal paa vort Rentekammer klart gjøre. Sammeledes skal og alt Gjesteriet komme os til Gode udi slige Vare, som det opbæres. Ville vi os og forbeholdet have alt Vrag, Sise, Sagefald, Byskat og alt andet, som falder udi Kjøbstæderne og udi Havnerne der udi Lenet. Og skal for^{ne} Henrik Gyldenstjerne holde en Bødker selv femte paa hans Bekostning, som om Aaret skal gjøre til vort Sildesalteri udi Marstrand og andensteds saa mange Tønder Behov gjøres, og skal han dertil lade hugge Tømmer og Baandstager. Udi lige Maade skal han holde vor Toldbod færdig ved Hævd og Bygning. Sammeledes skal han holde Huset ved god Hævd og Magt og Bønderne, der tilligger, ved Norges Lov, Skjel og Ret. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 18 April 1576. R. 141. Afskr. III. 142.

K. Maj. Brev, at hvem som paa Island skal for nogen grove Synder staae aabenbare Skrifte, skal tage Afløsning udi Domkirkerne og ikke udi Landkirkerne. Fredriksborg 19 April 1576. R. 142. Afskr. III. 143.

Til Mats Skeel.

Fr. II. Vid, at os elskelige Pros Lauritssøn [Hørby], Lagmand paa Stegen, har underdanigst ladet give os tilkjende,

Digitized by Google

at ham gjøres Forhindring paa den Rente, som andre Lagmænd tilforn har havt før ham, synderligen der udi Nordlandene af dine Fogder, som formene ham Lagmandstolden, uanseet vor Statholdere skal efter vor Befaling have der heden skrevet, at de skulle lade ham samme Rettighed følge. Thi bede vi dig og ville, at du forbyder dine Fogder udi Nordlandene aldeles ingen Hinder at gjøre ham paa samme Lagmandstold eller nogen den Rettighed, som ligger til Lagmandsdømmet, men befaler og tilholder dem, at de ere ham behjælpelige at bekomme hvis Deel ham bør med Rette. Fredriksb. 20 April 1576. T. 96. Afskr. IV. 644.

K. Maj.s aabne Brev til St. Olafs Klosters Tjenere udi Tunsberg Len, at de skal gjøre Fredrik Lange til Sem Gaard slig Egter og Dagsværk, som de har gjort af Arilds Tid.

Fr. II. Hilse Eder St. Olafs Klosters Tjenere udi Tunsberg Len evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at os elskelige Fredrik Lange, vor Mand og Tjener, har beret for os, hvorledes I ere pligtige med Rette at gjøre nogen Egte og Dagsværk til Kronens Gaard Sem Gaard, hvilke Egter og Dagsværk I nu en Tid lang ikke har gjort ham. Thi bede vi Eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at I tiltænker at gjøre forn. Fredrik Lange til Kronens Gaard sammesteds slig Rettighed, som I af Arilds Tid gjort have og med Rette pligtige ere, saafremt I ikke ville for Ulydelse tiltalet. Fredriksborg 24 April 1576. T. 97. Afskr. IV. 644.

K. Maj.s Forbydelse Brev, at ingen Fremmede, som søge Sildefiskende, skulle uddrage udi Landet og hente Ved og Ildebrand uden Minde og Forlov.

Fr. II. G. a. v. Efterdi vi tilforn have ladet vore Breve udgaa og strengeligen forbudt, at ingen af det fremmede Folk, som søge til Sildefiskende udi Baahuus Len og Viken, skulle understaae dem at drage udi Landet at hente Ved og Ildebrand, enten paa vor og Kronens eller ogsaa paa jordegne Bønders Skove og Eiendom uden Minde og Forlov, og forfare af vore Undersaatters Klagemaal, som os nu iligen besøge, at dermed ikke haves tilbørligt Indseende af Lensmændene eller holdes over, som det sig burde, hvorover med Tiden Skovene forhugges og ødelægges, da ville vi nu hermed alvorligen og strengeligen forbudet have samme fremmede Folk, som søge til Norges Fiskende, deres Ildebrand at hente eller hugge lade paa nogen de Skove og Eiendom der omkring, os og Kronen eller andre Eiere tilhøre,

uden de have det Minde og Forlov. Saafremt nogen dermed befindes, de ikke ville stande til Rette derfor som for andre uhjemlede Koster. Thi bede vi og byde vore Lensmænd sammesteds, som nu ere eller herefter kommendes vorder, at han strengeligen og alvorligen holder derover, saa og vore Toldere sammesteds, at de aarligen, naar Modbogen oplæses, sligt de Fremmede, som søge til Fiskende, foreholder, at de dem derefter kunde vide at rette. Fredriksborg 24 April 1576. R. 143. Afskr. III. 143.

Johan Bockholt fik nyt Forleningsbrev paa Island. Fredriksborg 24 April 1576. R. 144. Afskr. III. 144.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev, at k. Maj. har affærdiget hans Skib Walheer im Gottes Namen op for Baahuus der at skulle brades og hjælpes; at han derfor skulde forskaffe Mester Bertel Skibsbygger Hjælp med Folk og Tømmermænd, naar det skal lægges paa Bradebænken, og i alle Maade være ham befærderlig med hvis han behøver og om tilsiger. Fredriksborg 8 Mai 1576. T. 97. Afskr. IV. 644.

Til Johan Bockholt og Hr. Gisle Jonssøn, Superintendent udi Skalholt Stift, om Presternes Underholdning. Fredriksborg 9 Mai 1576. T. 97. Afskr. IV. 645.

Erik Munk fik Forleningsbrev paa Nedenes Len.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Erik Munk os og Riget hertil gjort og beviist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlenet og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forᵉ Erik Munk vort og Norges Krones Len Nedenes Len, som han nu selv udi Værge og Forsvar har, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa at han aarligen til hver Sanctorum Philippi og Jacobi Dag skal give deraf baade for visse og uvisse Rente, som ikke kan beløbe sig over 10 Daler, 200 gamle Daler og dem overantvorde vor Rentemester paa vore Vegne udi vor Kjøbstad Kjøbenhavn. Men dersom udi samme Len falder noget uvist, som kan beløbe sig høiere end 10 Daler, derfor skal han gjøre os gode Rede og Regnskab og deraf for sig selv Halvparten at mue beholde, og den anden Halvpart at komme os til Bedste efter godt og klart Regnskab, undertagendes Sise, Told og Vrag, som falder udi Lenet, hvilket vi os alene efter godt og klart Regnskab ville forbeholdet have. Og have vi naadigst undt og bevilget ham, at hans Aar maa

Digitized by Google

begynde paa Sanctorum Philippi og Jacobi apostolorum Dag forganget Aar 75 og siden altid, saa længe han med samme Len er forlenet, aarligen endes paa forᵉᵒ Dag. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 23 Mai 1576. R. 145. Afskr. III. 144.

Erik Munk fik Brev, at hvis Gods, han havde forhandlet sig til, maa han og hans Arvinger beholde efter Norges Lov.

Fr. II. G. a. v., at eftersom os elskelige Erik Munk, Embedsmånd udi Nedenes Len, har underdanigst givet os tilkjende, hvorledes han har kjøbt, pantet og tilforhandlet sig noget Gods udi vort Rige Norge, hvilket han underdanigst er begjerendes efter Norges Lov og hans Adkomst Lydelse at maa beholde, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at hvis Gods forᵉᵒ Erik Munk udi saa Maade allerede har kjøbt, pantet og tilforhandlet sig udi forᵉᵒ vort Rige Norge eller han sig herefter kjøber, panter eller tilforhandlendes vorder, dette maa og skal hans Arvinger have, nyde og beholde efter Norges Lov, saa og efter de Breve og Adkomst Lydelse, han derpaa har eller bekomme kan. Dog ville vi os, vore Efterkommere, Konninger udi Danmark, og Kronen forbeholdet have alt hvis Ret og Rettighed, som af forᵉᵒ Gods til Kronen pleier og bør at gjøres og gives og af Arilds Tid deraf ganget har, saa det os dermed udi ingen Maade skal blive forkrænket. Cum inhib. sol. Fredriksborg 23 Mai 1576. R. 146. Afskr. III. 145.

Peder Friis's Efterleverske fik Brev udi et Aar paa den Sagmølle, hendes Huusbonde havde ladet bygge.

Fr. II. G. a. v., at eftersom Peder Friis, som var Lagmand udi Skien, har ladet bygge en Sagmølle udi vort Rige Norge, og han nu er død og afgangen, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at denne Brevviserske, Peder Friis's Efterleverske, maa udi et Aar, næst efter dette vort aabne Brevs Datum regnendes, nyde, bruge og beholde samme Sag, som hendes Huusbonde lod opbygge. Dog saa at hun ikke skal lade forhugge nogre Kirkernes, Klosternes eller Presternes Skove med Tømmer derudaf til forᵉᵒ Sag, og ei heller at opkjøbe eller kjøbe lade noget Tømmer af forᵉᵒ Skove eller udi andre Maade os til Forprang. Cum inhib. sol. Fredriksborg 24 Mai 1576. R. 146. Afskr. III. 145.

Digitized by Google

Til Hans Pederssøn om det Løfte, de Tyske paa Bryggen have gjort for de Hamborges Gods.

Fr. II. Vid, eftersom du giver tilkjende, at de Tyske paa Bryggen udi Bergen ikke ville fuldgjøre det Brev, de have givet dig paa vore Vegne paa hvis Hamborg Gods, vi have ladet anholde, og de have lovet føre, hvorfor du underdanigst er begjerendes at vide, hvorledes du dig dermed skal forholde. Da at hvis de ikke inden dette og St. Mikkels Dag førstkommende fuldgjør deres Løfte, bede vi dig og ville, at du lader anholde og arrestere deres Skibe og Gods, naar de igjen fra Nordlandene hjemkommendes vorder. Roeskilde 30 Mai 1576. T. 98. Afskr. IV. 645.

Til Hans Pederssøn om en Foged at skulle have fuld Befaling udi Vardøhuus Len til nogen Lensmand blev tilskikket.

Fr. II. Vid, eftersom du giver tilkjende Mats Skeel at være død og afgangen og dig derfor at have tilskikket en Foged der udi Lenet ved Navn Jacob Hanssøn at skulle have Befaling til saa længe vi nogen Lensmand tilskikkendes vorder, at Intet midlertid bliver forsømt. Da bede vi dig og ville, at du tilskriver og befaler forne Foged, at han paa videre Besked altingest lader sig der udi Lenet være befalet, som en tro Karl egner og bør. Og hvis han nogen Kundskab kunde forfare, at de Rydtzer enten med Seilads eller udi andre Maade noget imod os eller vore Riger dem ville understaae, at han det uforsømmeligen giver tilkjende. Vordingb. 5 Juni 1576. T. 98. Afskr. IV. 645.

Ludvig Munk fik Forleningsbrev paa Throndhjems Len.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade, saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Ludvig Munk, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Ludvig Munk vor og Kronens Gaard udi Throndhjem udi vort Rige Norge med de Lene, der til ligger, og Bønder og Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse, eftersom han det nu selv udi Værge har, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa at han aarligen skal give til Afgift til os og Kronen af den visse Rente og Indkomst af samme Lene 3000 gode uforfalskede gamle Daler og dem aarligen paa hans egen Omkostning fornøie paa vort Rentekammer udi Kjøbenhavn. Og for den uvisse Rente,

Digitized by Google

som falder i forᵉ Len, skal han aarligen lade gjøre os god Rede og Regnskab og deraf for sig selv beholde den femte Penninge og det andet at komme os til Bedste. Sammeledes skal han aarligen lade gjøre gode Rede og Regnskab for al den visse og uvisse Rente af Jæmteland og Herdalen, og det altsammen at komme os til Bedste efter godt og klart Regnskab. Vi ville os og alene forbeholdet have al den Told, Sise og Vrag, som der udi Lenet falde kan, hvorfor han og skal aarligen gjøre os Rede og Regnskab. Og skal han ingen Omkostning tilregne os med Fogderne at holde udi Lenet, men det at gange paa hans egen Omkostning. Skal han og aarligen til Sanctorum Philippi og Jacobi Dag paa sin egen Omkostning fremskikke hans Regnskab til Kjøbenhavn med hans Afgift og anden Deel, han os skyldig bliver, og der med altingest for vor Rentemester paa vore Vegne klart gjøre. Han skal og paa hans egen Bekostning underholde de 12 Degne der paa Gaarden, eftersom sædvanligt har været. Og skal denne forᵉ Afgift og Regnskab beregnes og angaae fra Philippi og Jacobi Dag sidst forleden udi dette nærværendes Aar 76 og til samme Aarsdag der næst kommendes Anno 77, og siden Aar fra Aar, saalænge han samme Forlening beholdendes vorder. Skal han og holde Gaarden ved Hævd og Magt, som den nu er, og Bønderne, der til liggendes ere, ved Norges Lov, Skjel og Ret, og ingen af dem uforrette imod Loven. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 28 August 1576. R. 147. Afskr. III. 146.

Jacob Pommer, Bardschier, fik Brev paa det første Baand paa Fiskeleiet udi Marstrand.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Jacob Pommer, Bardschiere, har ladet berette for os, hvorledes han er tilsinds at ville nedsætte sig udi vor Kjøbstad Marstrand udi vort Rige Norge. Da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forᵉ Jacob Pommer maa og være Bardschier paa vort Fiskeleie sammesteds og der for nogen anden have det første Baand paa alle hvis Saar og Skader der kan falde. Dog skal han være forpligt, naar han nogen ferske Saar forbinder, at lade give det vor Tolder der sammesteds tilkjende, saa vore Sager ikke skulle udi nogre Maade dermed blive forthauffde. Skal han og blive boendes udi Marstrand og der holde borgelige og Byes Tynge efter hans Formue som andre Borgere der sammesteds og være

Digitized by Google

os, vore Efterkommere, Konninger udi Danmark, og Riget huld og tro og udi alle Maade sig som en hørsom lydige troe Undersaat skikke og forholde. Cum inhib. sol. Fredriksborg 28 August 1576. R. 148. Afskr. III. 147.

Laurits Pederssøn fik Livsbrev paa en Gaard udi Vangs Prestegjeld kaldes Opsal med tvende Ødegaarde.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Laurits Pederssøn har udi forledne svenske Feide troligen ladet sig bruge imod Fienderne og sig udi alle Maade forholdet som en ærlig Karl egner, bør og vel anstaaer, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forn. Laurits Pederssøn maa herefter blive bosiddendes udi den Gaard Opsal liggendes udi Vangs Prestegjeld udi vort Rige Norge, han nu selv udi boer, og den med tvende Ødegaarde, kaldes lille Asvidstad og Arvidstad, med deres Lander og Tilliggelser, som skylder tilhobe $6^1/_2$ Huder, have, nyde, bruge og beholde kvit og fri udi hans Livstid og saalænge han lever. Dog saa at han skal bygge og forbedre samme Gaard og den ved god Hævd og Magt holde. Skal han og deraf tjene os og Riget med en Gerusthest og sig dermed lade bruge, naar og hvor Behov gjøres, og han dermed tilsiges. Dersom og nogen Mytteri paakommer, skal han være forpligt at tilhjælpe det at dæmpe og afstille og udi alle Maade være os og vore Riger huld og tro og vort Gavn og Bedste vide og ramme og des Skade og Fordærv af hans yderste Evne og Formue hindre og afvende. Skal han og være vor Lensmand paa vort Slot Agershuus den, som nu er eller herefter kommendes vorder, hørig, lydig og følgagtig udi hvis han ham paa vore Vegne tilsigendes og befalendes vorder. Cum inhib. sol. Fredriksborg 6 Septbr. 1576. R. 149. Afskr. III. 148.

Peder Smeds Søn fik Brev at maa beholde den Gaard, hans Fader iboer, kaldes Udtorgen efter hans Faders Død.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi tilforn naadigst have undt og bevilget denne Brevviser Peder Smed udi hans Livstid at maa beholde en vor og Norges Kronens Gaard, kaldes Udtorgen paa Helgeland, som han nu selv paaboer, dog deraf aarligen at skulle give til Kronen slig Leding, Landskyld og al anden kongelige Rente og Rettighed, som der med Rette bør at gange, eftersom det Brev, vi ham derpaa givet have, ydermere formelder og udviser. Da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og

Digitized by Google

tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at dersom for^{ne} Peder Smeds Søn ved Navn Pederssøn hans Faders Død overlevendes vorder, maa og skal han efter for^{ne} hans Faders Død samme Gaard Udtorgen udi lige Maade have, nyde, bruge og beholde med al sin rette Tilliggelse, intet undertaget, udi hans Livstid og saalænge han lever. Dog saa at han skal være os og vore Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, huld og tro og vor Lensmand paa vort Slot Bergenhuus den, som nu er og herefter kommendes vorder, hørig, lydig og følgagtig udi hvis han ham paa vore Vegne tilsigendes vorder, og troligen lade sig bruge imod vore og Rigens Fiender, om noget paakommer. Sammeledes skal han bygge og forbedre Gaarden og den med sin Eiendom og Tilliggelse holde ved god Hævd og Magt og aarligen til gode Rede deraf give til os og Kronen slig Leding, Landskyld og al anden kongelige Rente og Rettighed, som der med Rette bør af at gange. Og skal han ei forhugge eller forhugge lade nogen de Skove, der til ligger, til Upligt udi nogre Maade. Cum inhib. sol. Fredriksborg 6 Septbr. 1576. R. 150. Afskr. III. 149.

Brev til Bent Vind om et Stettinske Skib, som skulde fremdeles blive i Arrest.

Fr. II. Vid, eftersom du underdanigst tilkjende giver om et Stettinske Skib, Jost Michel førte, som for nogen Tid siden er anholden udi Marstrand, hvorom du har fanget vor Skrivelse at skulle Leiligheden tilkjendegive, og vi nu formærke af din Forklaring, at samme Skib ikke for nogen Lastpenninge er arresteret, men for den sædvanlige Told og Rettighed er bleven underslagen og forholdet, som andre Østerske Stæder, der udsælge deres Salt udi Fiskende, pleie at give, og er derfor begjerendes at vide, hvorledes vi det dermed ville have. Da bede vi dig og ville, at du for^{ne} Skib lader blive udi Arrest, om det ikke allerede er løs givet, indtil hvis Told og Rettighed, som os deraf tilkommer, bliver dig fornøiet paa vore Vegne. Krogen 11 Septbr. 1576. T. 99. Afskr. IV. 645.

Anne, Rasmus Villumssøns Efterleverske, fik Brev paa en Sagmølle, som hendes Huusbonde havde ladet bygge for Skien.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviserske Anne, Rasmus Villumssøns, har underdanigst ladet berette for os, hvorledes hendes Huusbonde for^{ne} Rasmus Villumssøn med vor Bevilling

Digitized by Google

for nogen Tid siden skal have ladet opbygge en Sagmølle udi vort Rige Norge for Skien, hvilken ham var bebreven hans Livstid, og hun nu giver tilkjende ham at have gjort stor Bekostning derpaa og være bort død fast paa det Lag, samme Sag er bleven først færdig, og derfor er begjerendes forne Sagmølle fremdeles at maa nyde og beholde. Da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Anne, Rasmus Villumssøns, forne Sag, hendes Hunsbonde opbygde og hun nu selv udi Værge havde, maa og skal have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa at hun skal give deraf slig Afgift, som der bør af at gange med Rette, og ikke bruge vore og Kronens Skove uden hvis hun kjøbendes vorder eller kan have udi Minde. Cum inhib. sol. Krogen 12 Septbr. 1576. R. 150. Afskr. III. 150.

Paul Hvitfeldt fik Brev at skulle nu strax udi Vinter lade hugge der udi Norge slige Master, som kunde være tjenlige til Orlogsskibene St. Olaf, Fortunen og Jægeren, som Hugo Bedau ydermere skulde give tilkjende og bestille, at samme Master strax paa Foraaret nedskikkes til Holmen for Kjøbenhavn. Sammeledes at han aarligen skal fornøie Hugo Bedau hvis Pension og Besolding, hans Bestilning formelder. Esrom 26 Septbr. 1576. T. 99. Afskr. IV. 646.

Mester Hugo Bedow med hans Consorter fik Brev paa de Jernhytter, hans Broder begyndt har, og hvis han selv ydermere anretter, udi 20 Aar.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at os elskelige Mester Hugo Bedou, vor Skibsbygger, og Consorter maa bekomme de Jernhytter udi Bratsberg og Skien Len, som hans Broder Nicolaus Bedou begyndt har, saa og at maa anrette der eller andensteds udi andre Len andre Jernhytter, eftersom Leiligheden sig begiver og gavnligst kan være. Dog dersom det er jordegne Bønder Eiendom og ikke vort og Kronens, hvor samme Jernhytter kunde sættes, skal de forhandlet med Bønderne og have det udi Bøndernes Minde. Og siden maa og skal han og hans Consorter samme Jernhytte paa deres egen Omkostning have, nyde, bruge og beholde udi tyve samfelde Aar, næst efter dette vort aabne Brevs Datum regnendes og efter de ere anrettede. Og naar samme

Aar ere forløbne, skulle de os paany besøge og have det udi vore Minde, om de samme Jernhytter længer skulle bruge. Dog skal for^{ne} Mester Hugo Bedau og hans Broder Nicolaus Bedau og deres Medconsorter give os hvert tiende Skippund Jern af hver Hytte og det til vor Lensmand sammesteds lade overantvorde. Og naar deres Arbeide kommer noget mere og bedre udi Svang, skulle de unde os for nogen anden hvis Jern, de afhænde kunde, og Skippundet for 7 Daler, saa vi har altid 1 Daler bedre Kjøb end andre, ehvad det gjelder. Sammeledes skulle de være forpligt igjen at give os hvis Omkostning og Forstrækning, der af os er gjort paa de Jernhytter, som allerede ere opbygde, og det aflægge med Jern eller Penninge, naar deres Kunst kommer mere og bedre paa Gang. Sammeledes paa det for^{ne} Mester Hugo Bedau og de, som skulle arbeide udi samme Hytte, kunne have nogen Plads og Værelse, da have vi af samme Gunst og Naade undt og bevilget, at for^{ne} Mester Hugo Bedau og hans Consorter maa bekomme en vor og Kronens Gaard, kaldes Gulset, udi Bratsberg Len liggendes, og den med al sin Eiendom og rette Tilliggelse Intet undertaget at have, nyde, bruge og beholde kvit og fri, uden Afgift, til saalænge for^{ne} Aar ere forløbne. Cum inhib. sol. Esrom 26 Septbr. 1576. R. 151. Afskr. III. 150.

Brev, at Bent Vind skal være Tolder udi Marstrand.

Fr. II. Hilse Eder alle udlændiske Kjøbmænd og andre, som besøge Fiskende udi vor Kjøbstad Marstrand, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at vi have tilskikket og befalet os elskelige Bent Vind at skulle der sammesteds være vor Toldere og der paa vore Vegne at opbære hvis Told, Sise og anden Rettighed os og Kronen med Rette tilkommer af hvis Vare, Gods og fremmed Drik, som did føres eller udsælges. Thi bede vi Eder alle og hver særdeles strengeligen byde saa mange, som siden St. Mikkelsdag sidstforgangen allerede ere ankommen eller og herefter did kommendes vorder, at I retter Eder efter strax hos for^{ne} vor Toldere Eder at angive og ham paa vore Vegne fornøie hvis Told, Sise og anden Rettighed, os og Kronen af samme Gods med Rette tilkommer, emeden og al den Stund samme Fiskende paa staaer, saafremt I ikke derfor vil stande til Rette, hvorefter I Eder kunne have at forholde. Krogen 19 Octbr. 1576. T. 100. Afskr. IV. 646.

Bent Vind fik Brev paa Tappedals Laxefiskende.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade

Digitized by Google

have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at os elskelige Bent Vind, Tolder udi vor Kjøbstad Marstrand, maa fremdeles nyde, bruge og beholde Tappedals Fiskende udi vort Rige Norge, som han tilforn har vort Brev paa, med den Besked, at han for.ᵉ Laxefiskende skal bruge paa hans egen Omkostning og herefter give os deraf Halvdelen hvis Lax der tages og den vel forvaret med Salt og Træ fremskikke til vort Slot Kjøbenhavn, og anden halve Deel maa han for samme Omkostning til sin Part beholde. Sammeledes skal det (sic) frit føre at bruge hans Handel med Vare at forbytte og afhænde, dog saa at han sig dermed saaledes skal forholde, at ingen billige Klagemaal over ham kommendes vorder. Krogen 19 Octbr. 1576. R. 152. Afskr. III. 151.

Henrik Gyldenstjerne paa Baahuus fik Brev, at eftersom han tilforn har fanget k. Maj.s Skrivelse, at han skulde lade bygge og forbedre paa Toldboderne der udi Lenet med Tag og andet, hvis der Behov gjøres, desligeste forskaffe Tolderne saa mange Baandstager, som de til hans Maj.s Sildefiskende behøve, paa det at Tolderne ikke skulle kjøbe dem paa det dyreste, sammeledes og hvis Brændeveed og anden Nødtørft, som de paa k. Maj.s Vegne Behov have. Da beder h. Maj. ham endnu, at hvis Fetalie eller anden Nødtørft Bent Vind, Toldere udi Marstrand, ham om besøgendes vorder, enten paa sine egne eller de andre Tolderes Vegne, at han det til gode Rede forskaffer ham, paa det at hans Maj.s Sildesalteri des bedre kan gaae for sig, hvorefter han kan vide sig at rette. Kallundborg 19 Novbr. 1576. T. 100. Afskr. IV. 646.

Bent Vind, Toldere udi Marstrand, fik Brev lydendes, at efterdi det synes at ville tidlig falde paa en stærk Vinter, hvorfor det er befrygtendes, at Sildefiskendet ikke vil gaae saa rigeligen for sig, som man havde agtet, at han derfor skal ingen Tid spare derpaa, at han jo kan faae saa meget Sild saltet, som hem er befalet, og at han derhos har god Tilsyn med de andre Toldere, at de og udi lige Maade gjør deres Bedste, at hver af dem kan salte saa meget, som dem er befalet. Hans Maj. har og tilskrevet Henrik Gyldenstjerne, at hvis han eller nogen af de andre Toldere noget behøver, enten Baandstager, Ildebrand, eller og om der fattes noget paa Toldboderne at forbedre, at han det skal ham forskaffe og i alle Maade paa k. Maj.s Vegne være ham behjælpelig, naar han ham tilsiger,

Digitized by Google

paa det at samme Salteri des bedre kan gaae for sig k. Maj. til Bedste. Kallundborg 19 Novbr. 1576. T. 100. Afskr. IV. 647.

Disse efterskrevne Lensmænd finge Brev om Sagskjærere, som k. Maj. did op forskikker at skulle skjære Skibsplanker.

Fr. II. Vid, at vi have ladet affærdige N. Par Sagskjærere og en Tømmermand, som skulle drage did op udi dit Len at skjære der nogre Skibsplanker til vore Skibes Behov; thi bede vi dig og ville, at du annammer samme Sagskjærere og Tømmermand til dig og forskaffer dem der udi Lenet saa meget Tømmer, som de mest kunne skjære udi Planker, indtil du videre fanger vor Skrivelse derom, og der til med deres tilbørlige Underholdning til Mad og Øl, eftersom dem her gives paa Holmen. Sammeledes at du og lader betale dem udi Alnetal hvis Planker de skjærer, som er for hver Sag-Alen, 7 sjælandske Kvarter lang, halvanden Penninge, eftersom Mynten nu er sat, hvilke 7 Kvarter altsammens skal beregnes udi Længden paa Tømmeret. Og hvis du giver samme Sagskjærere og Tømmermand til Underholdning og Løn, at du det indskriver udi dit Regnskab og derhos ogsaa indtegner, hvormange Planker de skjære, og hvor Planker de skjære, og hvor lang hver Planke er, og naar du forsender samme Planker til Kjøbenhavn, at du det i lige Maade ogsaa indtegner i dit Regnskab og derpaa tager Beviis af Skipperen, dem indtager, som og udi lige Maade skal gjøre Regnskab for dem, naar han kommer frem til Kjøbenhavn. Og skal du samme Planker lade nedføre paa de Ladesteder, som vi kunne bedst lade Skibe løbe efter dem, og have Tilsyn med samme Sagskjærere og Tømmermand, at de ikke gjøre Bønderne nogen Overlast eller Uret, og dersom de det gjøre, at du da lader straffe derover, som ved bør, hvorefter du kan vide dig at rette. Fredriksborg 27 Decbr. 1577 (sic). — Henrik Gyldenstjerne udi Baahuus Len 12 Par Sagskjærere. Paul Hvitfeldt paa Moss 4 Par Sagskjærere. Erik Brockenhuus udi Mandals og Skiens Len 8 Par Sagskjærere. Erik Munk udi Nedenes 12 Par Sagskjærere. Henrik Brockenhuus udi Ryfylke og hvor Egeskov findes 12 Par Sagskjærere. Anders Bing udi Vardberg Len 12 Par Sagskjærere. T. 101. Afskr. IV. 647.

Digitized by Google

1577.

K. Maj.s aabne Brev udgangen om 800 Baadsmænd, som skulle udtages udi Norge.

Fr. II. Hilse Eder alle vore kjære troe Undersaatter, Kjøbstædsmænd, Bønder og menige Almue, som bygge og boe over alt vort Rige Norge, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at vi paa Foraaret agte at lade udlægge vore Orlogsskibe paa Strømmene, og efterdi os dertil vil Behov gjøres et stort Antal Baadsmænd, da have vi befalet os elskelige Paul Hvitfeldt, vor Mand, Tjener og Statholder der udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Agershuus, at skulle paa vore Vegne til des Behov udtage der udi Norge udi Kjøbstæderne og paa Landet 800 gode, duelige Baadsmænd af unge Karle og som ugifte ere, og dem siden fremskikke til Kjøbenhavn, saa de vist kunne være der tilstede inden Midfaste førstkommendes udi det Allerseneste. Thi bede vi Eder Alle og hver særdeles strengeligen byde, at I forne Paul Hvitfeldt eller hans Fuldmægtige herudinden paa vore Vegne ville have betroet og Eder som lydige troe Undersaatter godvillige lade befinde, saa at hvilke af Eder han udtagendes vorder, at I, eftersom han Eder tilsiger, uforsømmeligen begiver Eder til Kjøbenhavn, at I der kunne være tilstede inden Midfaste, som før er rørt. Vi ville lade give Eder Besolding, saa at I Eder med Billighed ikke skulle kunne have derover at beklage. Fredriksborg 3 Januar 1577. T. 102. Afskr. IV. 648.

Til Paul Hvitfeldt om samme 800 Baadsmænd at udtage og nedskikke.

Fr. II. Vid, at efterdi der vil Behov gjøres et stort Antal Baadsmænd til vore Orlogsskibe, som vi strax paa Foraaret agter at lade udlægge paa Strømmene, da have vi for godt anseet, at der af vort Rige Norge blev udtaget til des Behov 800 Baadsmænd, og skikke dig herhos indelukte nogre vore aabne Breve, som vi derom til Undersaatterne sammesteds saavel udi Kjøbstæderne som paa Landet have ladet udgaae, eftersom du af samme Breve ydermere Leiligheden har at forfare. Bedendes dig og ville, at du strax med det Allerførste lader forkynde forne

vore Breve og baade udi Kjøbstæderne og paa Landsbyerne lader udtage forne 800 Baadsmænd, de som duelige og gode ere af unge og ugifte Karle, og mesten Delen Nordenfjelds, og at du siden forne Baadsmænd fremskikker til Kjøbenhavn, saa at de visseligen uden al Forsømmelse kunne være der til Midfaste førstkommendes i det Allerseneste, anseendes at os der stor Magt paaligger. Vi ville lade give dem Besolding, at de ikke skulle kunne have dem med Billighed derover at beklage. Fredriksborg 3 Januar 1577. T. 103. Afskr. IV. 648.

Til Paul Hvitfeldt, at Hans Baptist er did opskikket at skulle forfare Leiligheden om den Saltsyden og de Jernhytter.

Fr. II. Vid, eftersom [du] nu stakket Tid siden har skrevet os til og ladet tilskikke en Fortegnelse om hvis Omkostninger, som gaaer paa den Saltsyden, vi der udi Agershuus Len have ladet anrette, formenendes samme Saltsyden ikke at skulle kunne aflægge hvis Omkostning skeer, saa ville vi dig naadigst ikke forholde, efterdi os tilforn er beret af dem, som have beseet samme Leilighed og gave sig ud derpaa at have Forstand, at samme Kunst vel skulde kunne have Fremgang, at vi ikke gjerne den Handel lode falde, hvis nogen Fortrøstning ferde (sic) den nogenlunde med Fordeel at kunne bruges, hvorfor vi nu have afferdiget denne Brevviser Johannes Baptista, vor Skibshøvedsmand, til de Saltsydere der udi Lenet at tale med dem og forfare, om samme Kunst kan gaae for sig os til Fordeel eller ei, og at tage en grundtlig og endelig Besked af dem. Sammeledes have vi befalet forne Johannes Baptista at tage en Karl med sig, som har Forstand paa Jernmalm at smelte, som udi lige Maade skal drage med ham til de Jernhytter i Norge at forfare den Leilighed og siden strax med det Første at begive sig hid tilbage at berette os ydermere om Stand og Leilighed. Thi bede vi dig og ville, at naar forne Johannes Baptista kommer til dig, at du ham paa vore Vegne forskaffer god Fordrelser der udi Norge frem og tilbage, og hvis forne Salteydere fornemme dem, at samme Saltkunst kan gaae for sig med Fordeel, og at de trøster til at kunne gjøre saa kraftigt Salt, at Kjøbmænds Gods dermed kan forvares, at du dem fremdeles forstrekker med hvis de behøver, og derudinden lader dig flittigen befinde, eftersom vi dig naadigst tiltroer. Kronborg 22 Januar 1577. T. 103. Afskr. IV. 649.

Digitized by Google

Claus Skeiell fik Forleningsbrev paa Vardøhuus med Finmarken og Senjen.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade, saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Claus Skeiell, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist har og hereftet troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Claus Skeiell vort og Norges Krones Lene Vardøhuus med Finmarken, eftersom hans Broder Mats Skeiell det sidst udi Forlening havde, sammeledes Senjen Len, som Jacob Hansøn, Foged der sammesteds, udi Værge havde, med Bønder, Tjenere, og al sin Rente og rette Tilliggelse, aldeles Intet undtaget, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vordes. Og skal han aarligen give os til Afgift for al den visse Indkomst, være hvad Navn den nævnes kan, som han af forne Lene opbærendes vorder, 850 Daler og dem aarligen til gode Rede lade fornøie og betale ind udi vort Rentekammer til hver St. Michels Dag, og skal hans Genant begynde og paa gaae nu St. Michels Dag sidst forleden og siden Aar fra Aar, saalænge han forne Finmarken og Senjen udi Forlening har. Men hvis Gaardfæstning, Landboveitsel, Sagefald og al anden uvisse Rente, som der falder udi Lenene, skal forne Claus Skeiell aarligen gjøre os Rede og Regnskab fore og samme uvisse Rente forvende udi Penge og den siden med sin Afgift paa hans egen Omkostning levere udi Kjøbenhavn paa vort Rentekammer, af hvilken forne uvisse Rente forne Claus Skeiell for sin Umage skal mue have og beholde den femte Penninge. Dog ville vi os forbeholdet have al hvis Told, Sise og Vrag, som der falder udi Lenene, og det efter godt og klart Regnskab alene at komme os til Bedste. Skal og forne Claus Skeiell holde Bønderne der til liggendes ved Lov, Skjel og Ret og ingen af dem uforrette imod Loven eller med nogen nye og usædvanlig Paalægge besvære. Skal han og bygge og forbedre vort Slot Vardøhuus og det holde ved Hævd og Magt; og hvis dertil Behov gjøres, enten Tømmer, Steen, Kalk, Jern eller andet, skal han udi Tide derom lade os tilsige, saa ville vi ham det did lade forskaffe. Og hvis udi saa Maade efter vor Befaling bliver bygget paa forne Vardøhuus, og forne Claus Skeiell derpaa anvender, ville vi ham udi hans Afgift lade kvittere. Skal og forne Claus Skeiell have god Opseende og Tilsyn, at Rydtsen ikke tilholder eller tilgriber

Digitized by Google

sig videre, end han nu udi Haand og Hævd har og ham bør med Rette at have. Og dersom han sligt formærker, skal han strax uforsømmeligen os det skriftligen tilkjendegive med al omstændige Vilkaar, hvorledes det dermed har sig. Cum inhib. sol. Fredriksborg 1 Februar 1577. R. 154. Afskr. III. 158.

Disse efterˢ Breve udginge paa Fredriksborg 2 Februar 1577.

Først til Henrik Gyldenstjerne paa Baahuus, at k. Maj. forundrer, hvorfor han ikke endnu har fremsendt Skatten af Baahuus Len, thi beder hans k. Maj., at han strax anseendes denne hans Maj.s Skrivelse fremsender hvis som af samme Skat opbaaret er og derhos klart Register paa hvis den beløber sig over alle Baahuus Len, og hvis Restants, som endnu staaer hos Almuen og ikke er opkrævet, at han samme Restants uforsømmeligen opkræver og med det allerførste fremskikker, hvorefter han kan vide sig at rette. T. 104. Afskr. IV. 650.

Et Brev til Erik Brockenhuus udi lige Maade om Skatten og Jernhytten udi Bratsberg Len; ibid.

Et Brev til Frederik Lange og om Skatten; ibid.

Et Brev til Henrik Brockenhuus iligemaade om Skatten; ibid.

Et Brev til Hans Pederssøn paa Bergenhuus udi lige Maade om Skatten af Bergenhuus Len; ibid.

Et Brev til Hans Pederssøn, at eftersom han tilforn har fanget k. Maj.s Befaling at skulle lade handle med Skipperne paa de Skibe, som løbe til Finmarken og Vardøhuus, at de indtage Tømmer, Kalk, Steen eller andet, som gjordes Behov til Slottens Bygning der sammesteds, saa beder k. Maj. ham endnu, at han paa Foraaret med de Skibe, noget paa et og noget paa et andet, som segler til Finmarken, fremsender saa megen Kalk, Steen og Tømmer, som han meest kan afstedkomme, og at han derudinden ingen Forsømmelse tager efter k. Maj.s alvorlige Vilje og Befaling. T. 105. Afskr. IV. 650.

End et Brev til Hans Pederssøn, at eftersom han tilforn har fanget k. Maj.s Brev og Befaling at skulle indkræve og til sig annamme hvis Gods, som fandtes hos Kjøbmænd ved Bryggen og de Hamborger tilkommer, saa haver han ikke siden den Tid skrevet hans. Maj. nogen Besked til, om han samme hans Maj.s Befaling har efterkommet og fuldgjort eller ei. Thi beder k. Maj. ham, at han strax skriver fra sig og sender hans Maj. en klar Fortegnelse derpaa, hvorledes det har sig med samme Hambor-

Digitized by Google

gers Gods og hvad det er, og at han derudi ingen Forsømmelse tager; ibid. Hæc præscripta acta sunt Frederichsb. 2 Febr. 1577.

Paul Hvitfeldt fik Brev at han skal forskaffe Eiler Grubbe 200 Tylvter Deler, naar han ham derom lader besøge og Skibe derefter skikker, som han skal have til den Bygning, k. Maj. har befalet ham at foretage paa Vordingborg Slot. Fredriksborg 5 Februar 1577. T. 105. Afskr. IV. 651.

Brev, som Claus Scheiell, Ludvig Munk, Axel Gyntersberg fik, at Ingen maa inddrage udi Nordlandene og kjøbe med Fiskerne, før Kongen har fanget sin Tiende, eller kjøbe om forbudne Dage hos Kongens Ledingsboder eller forhandle skadelige Varer.

Fr. II. G. a. v., at vi ere komne udi Forfaring, hvorledes at mange vore Undersaatter udi vort Rige Norge, Borgere, Prester og Andre dem understaae med deres Vare at drage ind udi Nordlandene og der bruge deres Handel med dem, som udroer udi Fiskeværene, at kjøbe Fisken, før de dermed komme tillands, og ikke til os udgive den Tiende, som os med Rette tilkommer, hvormed vor og Kronens Rettighed forkortes, efterdi at Borgerne tiender Intet. Sammeledes fare de udi Landet at kjøbe samme Fisk for adskillige Vare, som er Viin, Bastert, Romeni, Brændeviin, Figen, Rosiner, Peberkager og allehaande Kræmmeri, som Bønderne mere er til Skade end til Gavn, hvilket tilforn ofte skal være forbudet udi fremfarne Konningers Privilegier, da for saadan Leilighed ville vi alvorligen forbudet have, at aldeles Ingen skulle dem understaae med forne Fiskere at kjøbe nogen Fisk, førend vi deraf har bekommet hvis Tiende og anden Rettighed os og Kronen med Rette tilkommer. Skulle og ikke vore Undersaatter udi vore Kjøbstæder Bergen eller Throndhjem eller andre, ehvo de helst ere eller være kunne, mue kjøbe eller handle med forne Fiskere udi nogre de forbudne Dage hos vor Ledingsboder, eftersom af gammel Tid sædvanligt har været, paa det vi maa vor og Kronens Rettighed saa meget des bedre bekomme af Finnerne og Andre. Findes nogen herimod at gjøre, da skal vor Lensmand Magt have derover paa vore Vegne at straffe, som ved bør. Fordrister sig og Nogen til enten Borgere, Prester eller Andre at indføre udi Nordlandene og kjøbe for nogen skadelige eller forbudne Vare, enten Viin, Bastert, Romeni, Brændeviin, Figen, Rosiner, Peberkager eller noget Kræmmeri eller Andet, som Undersaatterne kunde være til Fordærv, da skulle

de have forbrudt hvis de have med at fare og straffes, som de vore Breve og Befaling ikke agte ville. Men hvilke, som der ville bruge deres Handel med Fisk at kjøbe, skulle føre derind de Vare, som Undersaatterne kunde være gavnlig og Landet tilbedste, og ikke Andet. Fredriksborg 12 Februar 1577. R. 155. Afskr. III. 154.

Til Paul Hvitfeldt om den Saltsydere Kunst.

Fr. II. Vid eftersom du for nogen Tid siden har skrevet hid ned formenendes, at det Intet skal være bevendt med den Saltsyden, vi have ladet begynde udi vort Rige Norge, og at Omkostningen skal løbe fast høiere end hvis Fordeel hos kan findes, med videre Omstænd og Leilighed, din Tjener tilkjendegav, du hid ned sendte, at samme Salt ikke heller skulde due at forvare Fisk og Kjød med, og Bønderne tilmed derover besværges og forthrellis, at vi selv have hørt til Orde de tvende Saltsydere, hid ere neder kommen, og trøste de dem til udi alle Maade at gjøre saa godt kraftigt Salt, at Maden dermed skal kunne forvares, og ved nogre Antal Læster om Ugen, og maa vel skee, som vi og formærkte af dem, at dette kan være en Aarsag til, at der ikke er brændt mere udi Aar, at de ikke ere bleven saa befordrede med hvis de skulde paa holde, Veed, Pander og anden Deel, som vi gjerne havde seet og Behov gjordes. Og efterdi vi ikke gjerne lod denne Kunst komme der af Riget, hvis den ellers kunde have Fremgang, og for^{ne} Saltsydere angive, hvorledes de største Besværinger kunne forekommes med ringe Omkost at gjøre, som er en Hestemølle at pompe Vandet op med og med Pramme at holde, som kunde tilføre Veed nok, da ere vi ikke tilsinds endnu saa snart for^{ne} Kunst at overgive, men agter den videre at forsøge; thi bede vi dig og ville, at du nu strax lader begynde at foretage samme Vandkunst efter deres Underviisning og tillægger en god, stor Pram stedse at føre Veed med, at Bønderne des ydermere kunne forskaanes, befordrendes dem udi alle Maade med hvis de skulle paa holde. Desligest at du stedse har en tro Foged hos dem og ofte selv er derhos tilstede, at Altingest des bedre kan have Fremgang, anseendes, at vi ikke agte den Omkostning skee skal, saafremt den Handel eller kan gaae lykkeligen for sig. Fredriksborg 18 Februar 1577. — Schedula litteris inclusa: Sammeledes eftersom for^{ne} Saltsydere give tilkjende, at der skal ligge en Bondegaard hart hos der, som den Hestemølle kunde anrettes, hvilken de og er

begjerendes at maatte bekomme for Engens Skyld, som Behov vil gjøres til de Heste, hos samme Mølle skulle bruges, da have vi dem forᵉ Gaard bevilget, bedendes dig og ville, at du forskaffer, at samme Gaard dem indrømmes, og forhjælper Bonden, der nu paaboer, til en anden Gaard igjen. Actum ut in litteris. T. 106. Afskr. IV. 651.

Til Hans Pederssøn, at han skal lade Claus Scheyell følge Vardøhuus med Finmarken og Senjen Lene.

Fr. II. Vid, at vi nu naadigst have undt og forlent os elskelige Claus Scheyell, vor Mand og Tjener, Vardøhuus med Finmarken og Senjen Lene, saa han dem strax skal lade annamme, og efterdi hans Genant skal begynde og paagaae nu St. Michels Dag sidst forleden, bede vi dig og ville, at naar forᵉ Claus Scheyell dig med dette vort Brev lader besøge, du da strax lader ham samme Lene følge, og tilholder dine Fogder paa Vardøhuus og Senjen strax til hans Fuldmægtige at overantvorde hvis de der enten have annammet til Inventarium, saa og Alt hvis de af Lenene have opbaaret siden St. Michels Dag næst forleden med klare Register og Regnskab derhos, eftersom det sig bør, saa han derpaa maa bekomme klar og visse Besked, hvorefter han sig Altingest kan vide at rette. Fredriksborg 14 Februar 1577. T. 107. Afskr. IV. 652.

Til Paul Hvitfeldt, at han af Oluf Kalips skal lade annamme Tienden af hvis Gods han med forlent er.

Vid, eftersom vi naadigst have forlent os elskelige Oluf Kalips, vor Mand og Tjener, med noget Gods der udi vort Rige Norge, da giver han underdanigst tilkjende, at ham paa trænges Tienden af samme Gods, som mesten Delen skal være Havre, hvilken Havre han maa betale lige høit med andet reent Korn, en Daler for hver Tønde, da efterdi han sig derudinden besværer, og vi ellers have forbeholdet os Tienden allesteds der udi Norge, bede vi dig og ville, at du samme Tiende paa vore Vegne lader annamme og den siden føre til Regnskab. Fredriksborg 14 Februar 1577. T. 107. Afskr. IV. 652.

Oluf Kalips fik Forleningsbrev paa Aabygge Skibrede, Vemme Skibrede og halv Rakkestad Sogn.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Oluf Kalips, vor Mand og Tjener, Aabygge Skibrede, Vemme Skibrede og halv Rakkestad Sogn udi vort

Digitized by Google

Rige Norge, med Bønder, Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse, Intet undertaget, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at han skal give os for hver Tønde reent Korn, han deraf oppebærendes vorder, en gammel Daler, for hver Tønde Smør 12 Daler, regnendes 20 Pund Smør, for hver Tønde Havre, Malt eller andet formænget Korn ½ gammel Daler, for et Skippund Salt 1 Daler, for hver Hud eller Hudelag 3 Orts Daler, Alt beregnet udi gamle Daler. Og skal forne Oluf Kalips aarligen til hver Sanctorum Philippi og Jacobi Dag gjøre vor Lensmand paa vort Slot Agershuus, den som nu er eller, herefter kommendes vorder, paa vore Vegne gode Rede og Regnskab baade for vis og uvis Indkomst, undertagendes Foringen og Tienden, som er lagt under Agershuus Len, hvormed han sig aldeles intet skal befatte. Og maa og skal forne Oluf Kalips for hans Tjeneste og Umage aarlig bekomme af forne visse og uvisse Rente 150 Daler og det andet Alt at komme os til Bedste efter godt og klart Regnskab. Og skal han holde Bønderne paa Godset boendes ere ved Norges Lov, Skjel og Ret. Cum ceteris clausulis consvetis et inhibitione solita. Fredriksborg 14 Februar 1577. R. 156. Afskr. III. 155.

Jacob Hvitfeldt fik Forleningsbrev paa Reins Kloster med Tutterøen og Vigs Gods.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade, saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Jacob Hvitfeldt, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist har, og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent, og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Jacob Hvitfeldt vort og Norges Kronens Kloster Reins Kloster med Tutterøen og Vigs Gods, saa og Bønder og Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, aldeles Intet undertaget, eftersom Jørgen Munk det sidst før ham udi Værge havde, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saaledes at han aarligen til hver Sanctorum Philippi og Jacobi Dag skal give til Afgift til os og Kronen af al Indkomsten 300 gode myntede og uforfalskede gammel Daler og dem til gode Rede yde og fornøie vor Rentemester, paa vore Vegne. Skal han og holde Klosteret med forne Gods ved god Hævd og Magt. Cum ceteris clausulis consvetis et inhibit. sol. Fredriksb. 14 Febr. 1577. R. 157. Afskr. III. 156.

Digitized by Google

Jacob Hvitfeldt fik Følgebrev til Bønderne, som ligge og tjene til Reins Kloster, og de som bygge og boe paa Tutterøen og Vigs Gods, at de skulle svare ham ad gratiam. Fredriksborg 14 Juni [Februar] 1577. R.. 157. Afskr. III. 157.

Staffen Olssøn fik Expectantbrev paa det første Kannikedom, som efter Kapitels Statuter vaccerer og ledigt bliver udi Throndhjems Domkirke. Cum claus. consv. Fredriksborg 23 Februar 1577. R. 157. Afskr. III. 157.

Herr Jens Anderssøn, Læsemester udi Throndhjem, fik Brev paa Cantordømmet udi Throndhjems Domkirke, som nu vaccerer og ledigt er efter Herr Sigvard Amundssøn, med Bønder, Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, aldeles Intet undertaget, at have, nyde, bruge og beholde ad gratiam; cum omnibus claus. consv. et inhib. solita. Kjøbenhavn 26 Febr. 1577. R. 157. Afskr. III. 157.

Herr Jacob Christenssøn udi Valders, Sogneprest til Vangs Prestegjeld under Maglefjeld udi Norge, fik k. Maj.s Brev at maatte aarligen bekomme og lade opbære al k. Maj.s Part af Tienden af forne Vangs Prestegjeld og den kvit og fri nyde og beholde ad gratiam. Kronborg 28 Febr. 1577. R. 158. Afskr. III. 157.

Otte Brockenhuus fik Forleningsbrev paa Romsdals Len.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade, saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Otte Brockenhuus, vor Mand og Tjenër, os og Riget hertil gjort og beviist har, og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Otte Brockenhuus vort og Norges Kronens Len Romsdal, med Bønder, Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, Intet undertaget, eftersom han det selv tilforn udi Værge havde, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at han aarligen til hver Philippi og Jacobi Dag skal give os deraf til Afgift 200 gammel Daler. Skal han og holde Bønderne der til liggendes ere ved Norges Lov, Skjel og Ret. Cum ceteris claus. consv. etc. Fredriksborg 7 Marts 1577. R. 158. Afskr. III. 157.

Ludvig Munk fik Forleningsbrev paa Jemteland og Herdalen.

Fr. II. G. a. v., at vi af singulari gratia et clementia sic pro servitio facto et faciendo have undt og forlent og nu med

Digitized by Google

dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Ludvig Munk, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, vor og Norges Kronens Len Jemteland og Herdalen med Bønder, Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, aldeles Intet undertaget, eftersom han dem nu selv udi Værge har, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at han aarligen til gode Rede skal give til Afgift af den visse Rente og Indkomst og af Tienden, som falder udi forne Lene, 600 gode Daler og dem aarligen paa hans egen Omkostning og Eventyr levere udi Kjøbenhavn paa vort Rentekammer. Vi ville os alene forbeholdet have hvis Vildværk der udi Lenet falder efter Jordebogens Lydelse, som er Maarskind, Hermelin og Egerneskind, de at komme os alene til Bedste. Og skal hans Afgift begynde og paa gaae Philippi og Jacobi 76 sidst forleden og endes til Philippi og Jacobi Dag nu førstkommendes, og siden saa forfølges Aar fra Aar, saalænge han forne Lene udi Forlening beholdendes vorder. Skal han og aarligen til samme Tid gjøre vor Rentemester paa vore Vegne gode Rede og Regnskab for al den uvisse Rente, som udi forne Len falde kan, hvoraf han for sin Umage maa bekomme den sjette Penge, og det andet Alt efter godt og klart Regnskab at komme os alene til Bedste. Sammeledes skal han have Tilsyn med sine Fogder og Skrivere sammesteds, at de ikke tilstede nogen Forfang at skee de svenske Kjøbmænd eller Bønder, som der udi Lenet kommer at handle og vandle med vore Undersaatter, at nogen af dem kan have sig med Rette at beklage, men med dem saa meget muligt er holde godt Naboskab. Og skal han og lade opkjøbe os til Bedste alt hvis Kobber, som kan falde udi forne Lene, og det fremdeles paa vor Omkostning forsende til vort Slot Bergenhuus og det overantvorde og levere vor Lensmand sammesteds. Desligeste skal han og holde Bønderne udi forne Lene boendes ved Lov, Skjel og Ret. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Fredrb. 13 Marts 1577. R. 158. Afskr. III. 158.

Til Johan Bockholt om to Havne, de af Stade have forpagtet. Fredriksborg 15 Marts 1577. T. 108. Afskr. IV. 653.

Pros Lauritssøn [Hørbye] fik Brev, at de skal kjende ham for deres Lagmand udi Skiens Lagmandsdømme, og at han skal beholde hvis Rente andre Lagmænd sammesteds før ham havt have med de to Sagmøller og den Gaard, Peder Friis havde.

Digitized by Google

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi have tilskikket og forordineret os elskelige Pros Lauritsøn, vor Mand og Tjener, at skulle være Lagmand udi Skiens Lagmandsdømme udi vort Rige Norge, og han har gjort og svoret os elskelige Paul Hvitfeldt, vor Mand, Tjener, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Agershuus, hans Lagmands Ed paa vore Vegne, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at forᵉ Pros Lauritsøn maa til samme Lagmandsstol nyde og beholde hvis Rente og Rettighed, som andre Lagmænd sammesteds før ham havt have. Sammeledes maa han nyde og beholde de tvende Sagmøller og den Gaard, Peder Friis før ham udi Værge havde, og ham tilforn var udlagt af vore tilforordnede Raad og gode Mænd, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, bedendes og bydendes alle vore Undersaatter, som bygge og boe udi forⁿᵉ Skien Lagmandsdømme, og hver særdeles strengeligen byde, at I retter Eder efter at agte og holde forⁿᵉ Pros Lauritsøn for Eders Lagmand og hos ham at søge Eders Ret og ham for Overvold beskytter og haandhæver. Han skal igjen være forpligt at hjælpe Eder Alle og hver særdeles, som ham hænder for Dom at komme, saa meget som Norges Lov og Ret er. Fredriksborg 15 Marts 1577. R. 159. Askr. III. 159.

Mester Jon Læsemester fik Brev paa det første Kannikedømme, som vaccerer udi Oslo Domkirke.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi nogen Tid forleden have givet os elskelig, hæderlig og høilærd Mand Mester Jon, Læsemester udi vor Kjøbstad Oslo, vort Brev at maatte bekomme det første Kannikedømme, som vaccerede og ledigt blev udi Oslo Domkirke, da have vi nu af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt, at naar noget Kannikedømme sammesteds vaccerer og ledigt bliver, maa han det strax annamme og med Bønder, Tjenere og al dets Rente og rette Tilliggelse, intet undertaget, have, nyde, bruge og beholde ad gratiam. Cum omnibus claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 19 Marts 1577. Afskr. III. 160.

Skipper Peder Stoldfoed fik Brev ubehindret at mue besøge Bergen.

Fr. II. G. a. v., at eftersom denne Brevviser Skipper Peder Stoldfoed af Werdeminde underdanigst har ladet give os tilkjende, hvorledes han er kommen udi Forfaring, at hvis Rostokker Skibe og andre Stædernes Skibe, som besøge vor

Digitized by Google

Kjøbstad Bergen, anholdes og arresteres af vor Lensmand sammesteds for et Løfte, som Contoret sammesteds har gjort for noget Hamborger Gods og Skibe, og derfor var befrygtendes, om han did søgte, at skulle af Lensmanden sammesteds arresteres og anholdes, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at forne Skipper Stolfoed og hans Consorter af Rostok eller andensteds med deres Skibe og Gods mue besøge forne vor Kjøbstad Bergen og Contoret og ubehindret sammesteds bruge deres Handel og Vandel, saa han og forne hans Consorter og Medredere ikke af vor Lensmand eller nogen anden paa vore Vegne skulle anholdes udi nogre Maade. Kronborg 27 Marts 1577. R. 160. Afskr. III. 160.

Hugo Bedow fik Brev at mue ubehindret kjøbe der paa Landet hvis Fetalie ham fornøden Behov gjøres til sig og sit Folk og anden Nødtørft til Hytterne.

Fr. II. G. a. v., at eftersom os elskelige Hugo Bedow med vor Bevilling og Tilladelse har foretaget at anrette nogen Jernhytter udi vort Rige Norge, vore Undersaatter og Indbyggere der omkring boendes til Gavn og Bedste, og han til samme Arbeide at fulddrive maa holde en stor Hob Folk og til deres Underholdning megen Fetalie behøver, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at forne Hugo Bedow maa ubehindret lade kjøbe og tilforhandle sig paa Landet der udi Norge hos vore Undersaatter, Bønder og Andre hvis Fetalie ham til sig og hans Folk fornøden Behov gjøres og anden Nødtørft, som han til Hytterne at opholde behøver. Dog saa at han og hans Folk dermed ikke skulle bruge nogen Handel eller Kjøbmandskab til Forprang, andre vore Undersaatter til Hinder eller Skade, uden aleneste dem at være frit fore at mue sælge og afhænde hvis Jern de der sammesteds brændendes vorder. Cum inhib. sol. Fredriksborg 6 April 1577. R. 161. Afskr. III. 160.

Til Johan Bockholt, at han skal anholde alle Hamborger Skibe, som ankommer for Island. Fredriksborg 9 April 1577. T. 108. Afskr. IV. 653.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev, at eftersom k. Maj. for nogen Tid siden har bekommet noget Tømmer paa Gulland af Jacob Ulfeld, og hans Maj. har tilskrevet ham, at han skulde forskaffe Jacob Ulfeld saa meget Tømmer igjen udi Baahuus

Digitized by Google

Len, hvilket ikke endnu skeet er, at han derfor skal lade Jacobs Fuldmægtige bekomme 80 Bjelker, hver 20 Alen lange, naar han Skib derefter skikkendes vorder, at han ikke forgjeves skal gjøre sig Omkostning. Fredriksborg 10 April 1577. T. 108. Afskr. IV. 653.

Nogen Borgere udi Buxthehude finge Brev at mue lade med deres Skibe besøge Island udi dette Aar. Fredriksborg 27 April 1577. R. 162. Afskr. III. 161.

Brev paa nogre Tiender, som blev lagt til de Fattige og Syges Underholdning udi Bergen.

Fr. II. G. a. v., at eftersom os elskelige Borgemestere og Raadmænd udi vor Kjøbstad Bergen have underdanigst givet os tilkjende, hvorledess der til deres By komme mange vanføre og syge Mennesker, som ikke kunne være om at fortjene deres Brød, og at den Rente, som høibaarne Fyrste, vor kjære Herr Fader, salig og høilovlig Ihukommelse, har funderet og lagt til Hospitalet der udi Byen, ikke kan forslaae til flere at underholde, end alene nogle faa, som med spedalsk Sygdom ere beladne, hvorfor Borgemestere og Raadmænd der sammesteds berette at have med andre godt Folkes Hjælp ladet bygge et Huus ved Domkirken, som saadanne fattige, syge og udlevede Folk kunne være udi; og efterdi de paa de Fattiges Vegne beklage, at de Fattige ingen Indkomst eller Underholdning have, uden aleneste hvis Almisse godt Folk dertil vil give; da paa det forskrevne de Fattige saa meget des bedre kunne med Underholdning forsørges, have vi Gud almægtigste til Lov og Ære, og de fattige Syge, som indkomme i foreskrevne nye Sygehuus, til Hjælp og Bistand, naadigst undt, bevilget og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at al vor og Kronens Part af Tienden af Vigs Sogn med sine Annexer, som ere Hopperstad Kirke, Haugs Kirke, Qvam Kirke, Arnefjord Kirke og Østreims Kirke, maa herefter aarligen oppebærges til forskrevne de Fattiges og Syges Underholdnings Behov udi forskrevne Sygehuus, dog med slig Besked, at forskrevne de Fattiges Forstandere skulle aarligen gjøre vor Lensmand paa Bergenhuus og Borgemestere og Raadmænd udi Bergen, de som nu ere eller herefter kommendes vorder, god Rede og Regnskab for Oppebørsel af forskrevne Tiender, og Lensmanden med Borgemestere og Raad at være forpligtet at have godt Opseende med, at det forvendes de Fattige til Bedste og

Digitized by Google

til intet andet, saafremt de ikke ville staade derfor til Rette. Thi forbyde vi vore Fogder, Embedsmænd og alle andre forskrevne de Fattiges Forstandere herimod paa vor og Kronens Part af Tienden af forskrevne Sogner, eftersom foreskrevet staaer, at hindre eller i nogen Maade Forfang at gjøre under vor Hyldest og Naade. Fredriksborg 7 Mai 1577. R. 162. Afskr. III. 161.

Kong. Maj.s aabne Brev udganget til alle Prester og Kirkeværger udi Bergens Stift om Cathedraticum, som skal gives til Bergens Kirke.

Fr. II. Hilse Eder alle Prester og Kirkeværger over alt Bergens Stift evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom vi komme udi Forfaring, at Domkirken udi vor Kjøbstad Bergen ikke har nogen synderlig Rente og Indkomst, hvormed den kan holdes ved Hævd og Bygning, Andet hvad Hjælp som andre Kirker og Prester sammesteds udi Stiftet gjøre dertil, som kaldes Cathedraticum, hvilket saaledes skal have været brugeligt af gammel Tid, og derpaa er gjort en Skik og Ordning udi vor Lensmands Christopher Valkendorfs Tid, hvilken vi med vort Brev for nogen Tid siden have fuldbyrdet og samtykt, da efterdi vi forfare, forne Domkirke nu at være meget bygfalden, og at I imod vort Brevs Lydelse fortrykker Eder at yde og udgive udi tilbørlig Tid der til hvis Rettighed, som sædvanligt har været, ville vi Eder Alle og hver særdeles hermed strengeligen og alvorligen befalet have, saa mange som af Arilds Tid have udgivet forne Cathedraticum og ere det pligtige, at I fremdeles retter Eder efter betimen forne Hjælp efter den Skik, derpaa af vor Lensmand gjort er, aarligen Kirkeværgerne udi Bergen Domkirke til gode Rede at fornøie eller til deres Fuldmægtige at overantvorde paa de Steder sædvanligt har været, saafremt Nogen sig herudinden fortrykker, I da ikke derfor ville tiltales som ulydige. Og skal Lensmanden paa vort Slot Bergenhuus, den som nu er eller herefter kommendes vorder, være forpligt, saa ofte han af Kirkeværgerne udi Bergen bliver besøgt, at forhjælpe Kirken, at hun forne Rente aarligen bekommendes vorder, og dem tiltale og straffe efter Norges Lov, som forne Rettighed forholde; saafremt han ikke derom lader være sig anliggende, og det for os beklages, vi ikke skulle vide det hos ham. Cum inhib. sol. Fredriksborg 7 Mai 1577. T. 108. Afskr. IV. 653.

Axel Frederikssøn, Lagmand udi Bergen og Gulething, fik Brev at maa aarligen herefter bekomme og lade op-

bære Kronens Part af Tienden af Malmangers Prestegjeld udi Kvindhered og den kvit og fri have, nyde, bruge og beholde ad gratiam. Fredriksb. 7 Mai 1577. R. 163. Afskr. III. 162.

Til Hans Pederssøn om nogen Grund og Eiendom, Borgermester og Raad udi Bergen have mist og skal have Fylleste for.

Fr. II. Vid, eftersom os elskelige Borgemester og Raadmænd udi vor Kjøbstad Bergen have ladet give os tilkjende, hvorledes dem paa deres Embedsvegne stedse skal have fulgt nogen Grund og Eiendom der udi Byen, hvoraf siden nogen ere dem afhændige gjorte og indtagne til Gader og andre Almindinge, og beretter derhos, at vor Skrivelse tilforn at være der opkommen, at hvilke udi saa Maade have mist nogen Eiendom skulle derfor udi andre Maade vederlægges. Da efter slig Leilighed, som forne staaer, at vi tilforn skulle have bevilget dem Vederlag, og en Part Andre allerede ere fornøiede, bede vi dig og ville, at du om forne vor Bevilling saavelsom om hvis Jorder, dem endnu ikke er skeet Fyldeste for, lader forfare og forne Borgemester og Raad iligemaade lader bekomme sligt Vederlag enten af anden Byes Jorder eller Kronens Jorder, eftersom Andre for dem have bekommet. Siden kunne de os fremdeles besøge om vort Brev derpaa. Fredriksb. 17 Mai 1577. T. 109. Afskr. IV. 654.

Brev, at Prester og handgiegner Mænd, som boe paa Landet og have Huse og Gaarde udi Bergen, skulle deraf give Leding og holde Tynge lige med andre Borgere.

Fr. II. G. a. v., at eftersom Borgemester og Raadmænd udi vor Kjøbstad Bergen udi vort Rige Norge berette, hvorledes der udi Byen og paa Landet skal boe en heel Hob handgiegner Mænd, Prester og Andre, som der sammesteds have flere Huse og Gaarde end deres rette Residentser, hvoraf de fortrykker dem at udgive Leding eller opholde nogen sædvanlige Byes Tynge lige ved andre Borgere og Indbyggere sammesteds, og at Norges Lov skal formelde, at Prester, handgiegner Mænd og andre, som Huse og Gaarde eie der udi Bergen, ere pligtige at give deraf Leding og opholde for samme Huse og Gaarde lige Byes Tynge ved andre Indbyggere undtagendes af deres egne Residentser, som dem ere fri tilladt af fremfarne Konninger, da ville vi alvorligen dermed saa holdet have, at hvilke Prester og handgiegner Mænd, som udi forne vor Kjøbstad Bergen have andre Huse eller Gaarde end deres rette Residentser, deraf skulle give lige Leding og opholde

lade (sic) Tynge ved andre Borgere sammesteds, hver efter deres Evne og Formue, og ikke være forskaanet ydermere end deres Frihed sig forstrækker. Og skal Lensmanden paa vort Slot Bergenhuus, som nu er eller herefter kommendes vorder, være forpligt at holde herover, og om Nogen samme Rettighed os og Byen ville forholde, dem derfor at lade tiltale og straffe efter Loven. Saaframt han det ikke gjørendes vorder, og det beklages for os, vi ikke skulle vide det hos ham, hvorefter sig hver kan vide at rette. Fredriksb. 17 Mai 1577. R. 163. Afskr. III. 162.

Til Hans Pederssøn, at de Huse udi Dreggen skulle afbrydes, og om det Løfte for det Hamborger Gods.

Fr. II. Vid, eftersom det nu er bleven forafskedet imellem os (sic) Stædernes Sendebud, som have været forsamlede udi Kjøbenhavn, at de Huse udi Dreggen, som ere bygt for nær Slottet der udi Bergen, skulle afbrydes, hvilket og den Odenseeske Reces formaaer (sic), endog det ikke til des er skeet; thi bede vi dig og ville, at hvis de ikke inden St. Michels Dag førstkommendes samme Huse nedtage, at du dem da lader afbryde efter forne Recesses og Afskeds Lydelse. Desligeste skikke vi dig herhos vort Brev til Contoret udi Bergen, belangendes det Løfte, de have gjort for hvis Hamborger Gods, du paa vore Vegne havde udi Arrestering, at de til samme Tid derfor skulle stille dig tilfreds, og ville, at du derom skal gjøre Anfordring og paatrænge, og hvis de det ikke til forne Tid betalendes vorder, at du da fremdeles giver os det tilkjende, at vi vor Leilighed derefter kunne vide at rette. Fredriksborg 21 Mai 1577. T. 110. Afskr. IV. 654.

Kong. Maj.s Brev til Ludvig Munk paa Throndhjem, at k. Maj. sender nu hans Maj.s Skibsbygger Mester Berthel did op til Throndhjem at skulle der udi Throndhjems Len lade opsætte en stor Fyrreblasse at bruges her til Holmen, som kunde føre Master og Tømmer til k. Maj.s Skibsbygnings Behov, og har forne Mester Berthel Befaling at opsætte et lidet Skib derhos saa stort som paa 40 eller 60 Læster, som kunde bruges til en Orlogs Pinke; thi beder k. Maj. Ludvig Munk, at [forskaffe] forne Mester Berthel Hjælp med Tømmermænd og andet Folk, som kunde udhugge af Skovene hvis Tømmer dertil Behov gjøres, og desligeste at han forskaffer ham ogsaa af de bedste Skibstømmermænd, som der er udi Lenet, som kunde være dagligen hos ham og arbeide med ham paa forne Skibe, og at han betaler samme Tømmermænd for deres Arbeide og giver dem en billig

Digitized by Google

Dagløn om Dagen. Sammeledes at han lader koge og spise for samme Mester Berthel og det andet Folk altsammens til Nødtørft, saalænge de ere der, og det indtegne i k. Maj.s Regnskab, og at han i alle Maader forskaffer forne Mester Berthel Alt hvis ham til samme Skibsbygning behov gjøres, og derpaa lader holde klare Register baade paa Indtægt, Udgift og Udspiisning, Intet undertaget i nogre Maade, og at han har god Tilsyn, at samme Arbeide kan gaae for sig og med det Første blive færdige. Kronborg 10 Juni 1577. — En Seddel: Sammeledes have vi befalet vor Skibsbygger Mester Berthel at skulle ogsaa der udi Throndhjems Len lade opsætte og bygge en Gallei; thi bede vi dig og ville, at du saavel til samme Gallei som til de andre Skibe, han sammesteds skal bygge, forskaffer ham Tømmer og hvis anden Deel, han til Bygningen og til Folkenes Underholdning behøver, saa at forne Gallei med det Første muligt er bliver færdig, og hvis Omkostning paagaaer at du det indskriver udi dit Regnskab. Actum ut in litteris. T. 110. Afskr. IV. 655.

Hans Wincke, Stiftsskriver udi Stavanger Stift, fik Expectantbrev paa det første Kannikedømme, som efter Kapitels Statuter vaccerer og ledigt bliver udi Bergen eller Stavanger Domkirker. Og naar noget Kannikedømme ledigt bliver, skal han lade k. Maj. derom besøge; siden vil hans k. Maj. ydermere lade give ham Brev og Forvaring derpaa. Dog dermed uforkrænket hvis Breve k. Maj. Andre udi slige Maade have givet. Kronborg 11 Juni 1577. R. 164. Afskr. III. 162.

Til Sysselmesterne (sic) udi Oslo, Skien, Frederiksstad og Tunsberg, at Rostokker og Werdeminder skal ikke give uden en Mark til Sise af Tønde Rostoks Øl.

Fr. II. Vid, at vi naadigst have bevilget Indbyggerne af Rostok og Werdeminde Forskaansel paa hvis Sise, som gives af Rostoks Øl, udi saa Maade, at hvis Øl de indførendes vorder der for Byen eller andensteds og med nøiagtige Certificatzer kunne bevise dem selv at tilhøre og ingen anden, samme Øl mue de ikke give mere til Sise af hver Tønde end en Mark danske, som Mynten nu er sat. Thi bede vi dig og ville, at naar nogen Rostokker eller Werdemindere Indbyggere did for Byen med Rostokker Øl ankommer, som dem tilhører, at du dem da ikke besværer med ydermere Accise af hver Tønde Øl at give end en Mark, som forne staaer. Kronborg 12 Juni 1577. T. 111. Afskr. IV. 656.

Digitized by Google

Johan Harmsenn, indfødt Borgersøn til Bergen, fik Brev lige med andre Borgersønner sammesteds at maa bruge sin Næring og Bjering.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Johan Harmsen har ladet berette for os, hvorledes han skal være Indbygger udi vor Kjøbstad Bergen, og har hans Madskaberi med sine Forældre sammesteds, og ham ligevel formenes hans Handel og Vandel der at bruge som andre Borgere Børn sammesteds gjøre, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forn. Johan Harmsen maa ubehindret bruge sin Handel og Kjøbmandskab og søge sin Næring baade udi Bergen og andensteds saavel som andre Borgere Børn, som ere indfødte udi Bergen, og det ikke ham udi nogen Maade at skulle ham formenes. Cum inhib. sol. Fredriksborg 15 Juni 1577. R. 164. Afskr. III. 168.

Herr Peder Riess fik Brev paa Tromsø Prestegjæld efter en Kanniks Død udi Throndhjem.

Fr. II. G. a. v., at eftersom denne Brevviser os elskelige hæderlig Mand Herr Peder Riis nu er kaldet af en Kannik udi Throndhjem at være Kapellan til Tromsø Prestegjæld, hvilket Gjæld han efter forn. Kanniks Død og Afgang er begjerendes udi alle Maade at mue beholde, eftersom forn. Kannik det før ham har, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forn. Herr Peder Riis, Kapellan til forn. Tromsø Prestegjæld maa efter forn. Kanniks udi Throndhjem Død og Afgang forn. Prestegjæld bekomme og med al Indkomst have, nyde, bruge og beholde, eftersom forn. Kannik udi Throndhjem det nu og andre før ham havt have, dog saafremt Sognefolket ville kalde ham, og han derfor af Bispen kjendes god og duelig udi Levnet og Lærdom. Cum inhib. sol. Vordingborg 21 Juni 1577. R. 165. Afskr. III. 168.

Herr Hans Søffrensøn, Slotspredikanter paa Agershuus, fik Expectant Brev paa det første Kannikedømme, som vaccerer eller ledigt bliver udi Hamer eller Stavanger Domkirker efter Kapitels Statuter, og naar noget falder eller ledigt bliver, skal han strax det mue lade annamme og det med Bønder og Tjenere have, nyde, bruge og beholde ad gratiam, dog hermed uforkrænket hvis Breve kong. Maj. Andre udi saa Maade givet have paa Kannikedømme sammesteds. Og skal

forne Herr Hans Søffrenssøn, naar han ikke er længere udi samme Tjeneste for en Predikanter paa Agershuus, residere og boe hos Domkirken sammesteds. Cum ceteris clausulis consv. et inhib. sol. Vordingborg 21 Juni 1577. R. 165. Afskr. III. 164.

Herr Christen, Sogneprest til vor Frue Kirke udi Throndhjem, fik Expectant Brev paa det første Kannikedømme, som efter Kapitels Statuter vaccerer og ledigt bliver udi Throndhjems Domkirke, og naar noget Kannikedømme ledigt bliver, skal han kong. Maj. det tilkjendegive, selvis et illæsis regiis litteris aliis antea ex eadem gratia regia concessis. Fredriksborg 27 Juni 1577. R. 165. Afskr. III. 164.

Udi lige Maade fik Herr Laurits N., Sogneprest udi Opdal, Expectant Brev paa det første Kannikedømme, som vaccerer udi Throndhjem. Cum omnibus clausulis in litteris proxime præcedentibus assignatis. Fredriksborg 28 Juni 1577. R. 166. Afskr. III. 164.

Vincents Juel fik Kvittants paa Bergenhuus Slots og Lens Indtægt og Udgift.

Fr. II. G. a. v., at os elskelige Vincents Juel til Hesselmed, vor Mand og Tjener, nu har gjort os gode Rede og Regnskab for al Indtægt og Udgift af den visse og uvisse Indkomst og Landeskatter, som han paa vore Vegne har opbaaret paa vort Slot Bergenhuus af vor og Kronens Len og deraf igjen udgivet og fra sig leveret fra det første han fik samme vort Slot og Len af os udi Forlening til den Dag han dem kvit blev. Og hvis han os deraf skyldig blev, har han paa vore Vegne nu betalet vor Rentemester os elskelige Christopher Valkendorf, vor Mand og Raad, desligeste antvordet Hans Pederssøn, vor Mand og Tjener, der sammesteds til Inventarium ved Slottet og forsendt til Vardøhuus og antvordet Mads Skeel Anno 72 og 73 37 Løber ½ Pund Smør, 31 Voger Talg, 32 Nødekroppe og 50 Faarekroppe. Saa han os deraf aldeles Intet er skyldig bleven efter hans overantvordede Register, Regnskab og Kvittantses Lydelse; thi lade vi forne Vincents Juel og hans Arvinger kvit og kravesløs af os og vore Efterkommere Konger udi Danmark for al ydermere Krav, Tiltale og Eftermaning for forne hans Register, Regnskab, Kvittantser, Indtægt og Udgift i alle Maade. Fredriksborg 29 Juni 1577. R. 166. Afskr. III. 164.

Digitized by Google

Mageskifte Brev imellem kong. Maj. og Peder Bagge om en Ø udi Guldmersfjord kaldes Store Bornø.

Fr. II. G. a. v., at vi nu have gjort et evigt Mageskifte med denne Brevviser os elskelige Peder Bagge udi saa Maade, at han for evig Eiendom har udlagt til os, vore Efterkommere Konger udi Danmark og Norges Krone en hans Gaard udi vort Rige Norge i Sønder Vigen udi Laen Skibrede udi Ryer Sogn kaldes Rosholt, skylder aarligen 2 Tønder Korn, eftersom det Brev, han os derpaa underdanigst givet har, ydermere formelder og udviser. Og have vi derimod til fyldeste Vederlag naadigst igjen bevilget og udlagt forne Peder Bagge en vor og Norges Kronens Ø kaldes Store Bornø, liggendes udi Guldmersfjord i Sønder Vigen, hvilken forne Ø med al sin Skov og Eiendom udi Længden og Bredden, som den nu begreben og forefunden er, forne Peder Bagge og hans Arvinger skulle have, nyde, bruge og beholde for evindelig Eiendom, og bepligte vi os, vore Efterkommere Konger udi Danmark og Norges Krone at fri hjemle og fuldkommeligen tilstaae forne Peder Bagge og hans Arvinger forne Bornø for hver Mands Tiltale, som derpaa kan tale med Rette. Og dersom forne Ø bliver forne Peder Bagge eller hans Arvinger afvunden udi nogen Rettergang for vor Vanhjemmels Brøst Skyld, da bepligter vi os, vore Efterkommere Konninger udi Danmark og Norge at vederlægge ham eller hans Arvinger saa god Eiendom igjen inden sex samfulde Uger dernæst efter og holde det ham skadesløst i alle Maade. Fredriksborg 2 Juli 1577. R. 166. Afskr. III. 165.

Til Ludvig Munk om den Trætte imellem Presterne og Bønderne udi Stavanger Stift om Tiende.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom der begiver sig nogen Misforstand imellem en Part Prester og Bønder udi Stavanger Stift om den Rente og Indkomst, dem paa deres Embeds Vegne er tillagt, udi saa Maade, at Bønderne efter en Reces, vi dem nogen Tid siden have ladet give og stadfæste, nu ikke ville yde Presterne deres Rettighed udi Vare, som sædvanligt har været, men udi Penninge, hvorimod Presterne mene dem pligtige at give, som sædvanligt har været, og de af Arilds Tid, baade før og siden samme Reces udgik, velvilligen og unødt have vedtaget, og dem ikke ellers at kunne leve af deres Rente, eftersom de ydermere paa begge Sider samme Sags Leilighed kunne berette. Da paa det hver maa bekomme den Deel, ham bør, og Ingen

Digitized by Google

derover besværges, bede vi dig og ville, at du retter dig efter, strax at du Slottet og Statholders Befaling der udi Riget paa vore Vegne antagendes vorder, at kalde samme Sag for dig udi Rette, tagendes til dig Lagmænd og Lagrettesmænd, og at du med dem siden gransker og grangiveligen forfarer samme Sags Leilighed, hvad heller Bønderne ere pligtige at give dem, eftersom de have vedtaget og have fornøiet, før og siden samme Reces er udganget, eller efter samme Recesses Lydelse, saa og om Presterne derover paa deres Underholdning blive forfaaede, beflittendes dig paa enten udi Mindelighed dem imellem Altingeat at forhandle eller med Dom at stille, saa hver kan vide sig derefter at rette, og hvis udi saa Maade bliver for Rette kjendt eller forhandlet, at du det giver beskrevet, eftersom du vil ansvare for Gud og være bekjendt for os, og siden alvorligen holder. Fredriksborg 4 Juli 1577. T. 112. Afskr. IV. 656.

Brev, at alle Landskirkernes Rente og Indkomst udi Stavanger Stift skal udi nærværendes Aar komme til Domkirkens Bygning.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi tilforn have undt og bevilget, at alle Landskirkerne deres Rente óg Indkomst udi Stavanger Stift skulle paa et Aars Tid opbæres til Domkirkens Bygning sammesteds, hvilket Aar nu er forløben, og vi dog forfare forne Domkirke ikke endnu aldeles at være opbygt og færdiggjort og tilmed at være kommen udi Gjeld over hvis Bygning derpaa anvendt er, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at forne Domkirkes Forstandere udi Stavanger mue endnu fremdeles udi dette nærværende Aar bekomme og lade opbære alle Kirker deres Rente udi forne Stavanger Stift til at fuldkomme samme Bygning og forne Gjeld med at aflægge, undertagendes af disse efterne Sogne, som er Avaldsnes, Falnes, Talgø, Ørre, Bø, Gjuland, Spangereid, Offne [Ogne], Hallshug og Oddernes Sogne, hvilke Kirker selv have deres [Rente] og Indkomst Behov og er udi Gjeld kommen; desligeste maa og skal forne Forstandere til forne Domkirkes Bygnings Behov lade bruge hvis gammel Steen, som tilovers er af det gamle St. Olafs Kloster der udi Byen, som er nedbrudt; og skal forne Forstandere være forpligt at gjøre vor Statholder gode Rede og Regnskab for samme Bygning og Indkomst, at man kan vide, hvor den er hen vendt. Og hvis deraf noget tilovers bliver,

Digitized by Google

som ikke behøves til Domkirkens Bygning, det skal forvendes og overantvordes til Skolens Bygning sammesteds. Cum inhib. sol. Fredriksborg 4 Juli 1577. R. 167. Afskr. III. 166.

Herr Christopher Sivordssøn paa Avaldsnes udi Karmsund fik Brev paa Kronens Part af Tienden af Avaldsnes Sogn.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser hæderlig Mand Herr Christopher Sivordssøn paa Avaldsnes udi Karmssund i vort Rige Norge, har underdanigst ladet berette for os, hvorledes han sidder paa en Alfarvei og meget besværges med Gjesteri baade af vort eget Folk og Andre, som enten reise til eller fra Bergen, og beklager, at han derfor ikke kan til komme med hvis aarlige Presterente han har af hans Sogn, og at han herover meget bliver forarmet, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Herr Christopher Sivordssøn maa herefter aarligen bekomme og lade opbære vor og Kronens Part af Tienden af Avaldsnes Sogn, og den have, nyde, bruge og beholde kvit og fri ad gratiam. Cum inhib. sol. Fredriksborg 5 Juli 1577. R. 168. Afskr. III. 167.

Sammeledes fik Herr Oluf Jonssøn udi Egersund Brev paa Tienden af samme Sogn, ligelydendes ad gratiam. Actum ut supra; ibid.

Herr Jørgen Hanssøn, Sogneprest til Moland Sogn, fik Brev fremdeles at maa boe og besidde den Kronens Gaard kaldes Moland, han hertil udi Værge havt har, og den med al sin Eiendom og rette Tilliggelse have, nyde, bruge og beholde kvit og fri uden Leding og Landskyld ad gratiam. Fredriksborg 5 Juli 1577. R. 169. Afskr. III. 167.

Herr Hans Pederssøn, Skolemester udi Stavanger, og en Hører sammesteds finge Brev paa tvende Kannikedømmer udi Stavanger Domkirke.

Fr. II. G. a. v., at efterdi der nu vaccerer og ledige ere tvende Kannikedømmer udi Stavanger Domkirke, det ene kaldes Egenes efter Christopher Nilssøn, som nu er derfra kaldet at være Lagmand udi Nordlandene, det andet efter Jon Simonssøn, kaldes Kjelland Præbende, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at denne Brevviser hæderlig Mand Herr Hans Pederssøn, Skolemester udi Stavanger, maa forne Egenes Præbende til sig selv strax bekomme, og det andet hvilken

Digitized by Google

som tilforordineret bliver at være Hører sammesteds, hvilke to Præbender med Bønder, Tjenere og al deres Rente og rette Tilliggelse, Intet undertaget, forne Personer skulle have, nyde, bruge og beholde til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at de skulle gjøre slig Tynge og Tjeneste inden Kirken og uden som andre Kanniker sammesteds. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 6 Juli 1577. R. 169. Afskr. III. 167.

Doctor Rasmus Lætus fik kong. Maj.s Brev, at dersom han overlever hæderlig Mand Mester Nils Olssøn, Kannik udi Oslo Domkirke, maa han efter hans Død og Afgang strax bekomme det Kannikedømme, han sammesteds nu med forlent er, og det med Bønder og Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse have, nyde, bruge og beholde ad gratiam. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 6 Juli 1577. R. 169. Afskr. III. 168.

Herr Nield Nilssøn, Sogneprest udi Hjelmelands Prestegjæld, fik Brev efter en gammel Prest at mue beholde alle tre Sogner udi samme Gjæld tilhobe.

Fr. II. G. a. v., at eftersom denne Brevviser hæderlig Mand Herr Nield Nilssøn, Sogneprest udi Hjelmelands Prestegjæld, har beret for os, hvorledes en gammel Prestemand sammesteds har til sin Livs Ophold et Sogn udi forne Gjæld, hvilket Sogn dog altid tilforn med de andre to Sogner, han nu bruger, har været under en Prest, da have vi efter slig Leilighed af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at dersom forne Herr Nield Nilssøn forne gammel Prestemands Død overlevendes vorder, maa han efter hans Død bekomme alle tre Sogner og dem med al Prestedrente og Rettighed, Intet undertaget, have, nyde, bruge og beholde, saafremt han ellers af Bispen udi Stavanger Stift kjendes duelig og god for en Guds Ords Tjenere og Sjælesørgere, og Sognefolket ville kalde ham. Skal han og gjøre Sognefolket slig Tjeneste inden Kirken og uden, som en Sogneprest bør at gjøre, og sig udi Levnet og Lærdom tilbørligen skikke og forholde; hvis han og udi Fremtiden behøvede en Kapellan til en Medtjenere, skal han den udvælge, som Superintendenten dertil kjender duelig og god at være. Cum inhib. sol. Fredriksborg 6 Juli 1577. R. 170. Afskr. III. 168.

Digitized by Google

Til Paul Hvitfeldt, at k. Maj. naadigst har forløvet ham, at han derfor skal lade Agershuus Slot og Len følge Ludvig Munk og overantvorde ham Inventarium.

Fr. II. Vid, at efterdi vi forfare, at du nogen Tid skulle have været noget syg og ilde tilpas, og der udi Norge skal falde megen ond Vei og slemme Reiser baade over onde Broer og Klipper, saa at det er nok for en ung Mand eller den, som er vel tilpas, at kunne færdes og udrette der udi Landet hvis Bestilling, som der dagligen paa vore Vegne kan forefalde, end sige den som syg er eller ilde tilpas, saa ville vi derfor naadigst have dig med samme vor Befaling og Bestilling, som du der udi Landet paa vore Vegne har, forskaanet og forløvet. Og have vi udi din Sted til samme Befaling tiltroet og forordineret os elskelige Ludvig Munk, vor Mand og Tjener, og ham med vort og Kronens Slot og Len, Agershuus, som du af os udi Forlening har, med forlent, og det imod St. Michaels Dags Tide at skulle annamme. Thi bede vi dig og ville, at du Altingest retter dig efter, og naar forne Ludvig Munk kommer did til dig med vort Brev, at du da paa vore Vegne antvorder ham forne Agershuus Slot og Len, baade med Inventario og Andet, hvis der bør at lades, og tag derpaa Beviis. Han skal siden fremdeles stande os derfor til Regnskab. Og eftersom vi tilforn have skrevet dig til, at du med det Første skulde komme hid til os, saa ville vi nu med samme Reise have dig forskaanet, paa det at du des bedre kunde gjøre Altingest klart der paa Slottet, indtil Ludvig Munk kommer til dig. Fredriksborg 7 Juli 1577. T. 113. Afskr. IV. 657.

Mogens Svale fik Forleningsbrev paa Ide og Marker Skibrede, Vist og Uvist.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi tilforn naadigst have undt og forlent os elskelige Mogens Svale, vor Mand og Tjener, vor og Norges Kronens Len Ide og Marker Skibrede, og vi have ladet vore Breve udgaae, at vi os ville forbeholdet have al den uvisse Rente udi alle Lene over alt vort Rige Norge, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Mogens Svale maa herefter have, nyde, bruge og beholde forne Ide og Marker Skibrede med Bønder og Tjenere, Stigtens Gods og al sin Rente og rette Tilliggelse, Tiende, Vist og Uvist, aldeles Intet undertaget, kvit og fri uden al Afgift, til saalænge vi anderledes derom

Digitized by Google

tilsigendes vorder. Dog ville vi os forbeholdet have al hvis Told, Sise og Vrag, som der udi Lenet falde kan, og det alene at komme os til Bedste. Og skal forne Mogens Svale gjøre os og Riget deraf tilbørlig Tjeneste og holde Bønderne ved Norges Lov, Skjel og Ret, og ingen af dem uforrette imod Loven eller med nogen ny og usædvanlig Paalæg besvære, og skal han ikke forhugge eller forhugge lade nogre de Skove, der til ligger, til Upligt udi nogre Maade. Cum inhib. sol. Actum paa Jagthuset paa Halsnes 9 Juli 1577. R. 170. Afskr. III. 169.

Ludvig Munk fik Forleningsbrev paa Agershuus Slot og Len og Instrux, efter hvilken han sig der skal forholde.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi naadigst have tilforordnet og tilbetroet os elskelige Ludvig Munk Ludvigssøn, vor Mand og Tjener, at skulle være vor Statholder udi vort Rige Norge og have vort Slot Agershuus udi Forlening, da skal han have forne Slot og Len med denne Besked og rette sig efter denne efterne Instruction udi alle Maade:

Først ville vi unde forne Ludvig Munk Helgeland udi Norge med Bønder og Tjenere og al den visse Indkomst kvit og fri for sin Tjeneste og Umage, men hvis Sagefald, Landboveitsel, Jordbygsel eller Andet, som der kan falde udi Lenet om Aaret, have vi bevilget forne Ludvig Munk at mue beholde Halvparten af, men den anden halve Part med al Tienden ville vi os alene forbeholdet have. Og skal forne Ludvig Munk med forne Len lade sig nøie og ingen Tæring eller Udgift tilskrive os enten paa sit eget Liv eller hvor han reiser udi vore Hverv eller Bestillinger. Og skal han aarligen lade indføre al Agershuses Rente med hvis der tilligger til Regnskab, og det alene at komme os til Bedste, undertaget den tiende Penge af Uvist, som er alene af Sagefald og Gaardbygsel af Agershuus Len, som Ludvig Munk skal og maa for sig beholde. Dog skal dermed saa holdes, at Skriveren skal en Gang om Aaret fange ham sine Penninge, saa at naar vi fanger 10 Daler af forne Uvisse, da skal forne Ludvig Munk mue fange en Daler af Bondens og ikke af den Deel os tilkommer.

Skal og Ludvig Munk have besynderlig Opseende med Skriveren og Skriverstuen, og ei tilstede nogen at gaae derind at drikke eller tilstede, at Skriveren sidder til Sleffue Drik eller Gjestebud enten under sig selv eller med andre, hvormed vore Register og Regnskab kunde forsømmes.

Digitized by Google

Skal han og holde paa Slottet dette efterne Folk og fange paa dem Klæde og Penninge, som herefter følger:

Først 12 hans egne Svende, hver 8 Daler, og til forne Karles Klædning 84 Alne Engelst, 84 Alne Deventerst, 48 Alne Sardug og 48 Alne Lærred.

End hans egen Haandskriver ligesom en af Svendene.

En Kok lige saa meget.

Tre hans egne Drenge, hver om Aaret 5 Alne Engelst, 5 Alne Deventerst, 4 Alne Sardug og 4 Alne Lærred.

To Stalddrenge, hver 6 Alne Flamst, 5 Daler.

Item skal forne Ludvig Munk holde 12 gerust Heste og have til dem Nat og Dag 1 Tønde Havre, men naar han er udi Lenene, skal ham ikke gives Foring paa Slottet, inden han kommer igjen.

En Slotsfoged skal have om Aaret 10 Daler og 8 Alne Engelst.

Slotsskriveren 10 Daler, 8 Alne Engelst.

To Underskrivere, hver 6 Daler, 6 Alne Engelst.

En Slotsprædikant 8 Daler, 8 Alne Engelst.

En Borgekok 4½ Daler, 6 Alne Flamst.

En Kokkedreng 2½ Daler, 3 Alne Flamst, 3 Alne Deventerst og 3 Par Sko.

En Brygger 5 Daler, 6 Alne Flamst, 12 Alne Lærred og 2 Par Sko.

En Bryggersvend 2½ Daler, 6 Alne Lybskgraat, 12 Alne Vadmel, 12 Alne Lærred og 2 Par Sko.

En Bager 5 Daler, 6 Alne Flamst, 12 Alne Lærred, 2 Par Sko.

En Bagersvend 2½ Daler, 6 Alne Osumbryggerst, 12 Alne Vadmel, 12 Alne Lærred og 2 Par Sko.

En Rødesvend 5 Daler, 6 Alne Flamst.

En Kjeldersvend 4½ Daler, 6 Alne Flamst.

En Smed 6 Daler, 6 Alne Engelst.
En Smedesvend 4½ Daler, 6 Alne Flamst. } Den Stund Bygning er.

En Fisker 4½ Daler, 6 Alne Flamst.

To Vægtere, hver om Aaret 3½ Daler, 6 Alne Deventerst, 6 Alne Vadmel, 20 Alne grovt Lærred, 3 Par Sko.

En Fadeburskvinde 5 Daler.

En Portner 5 Daler, 6 Alne Flamst.

Fire Portholdere, hver 5 Daler, 6 Alne Flamst.

Syv Bøsseskyttere, hver om Aaret 6 Daler, 6 Alne Engelst.

Og Arkelimesteren 12 Daler, 6 Alne Engelst.

Fire Baadsmænd, som og kunne bruges for Fiskere, om det befindes at være gavnligt, hver dem 2½ Daler.

Digitized by Google

Fire Slede Drenge, den Stund Bygningen varer, hver 2½ Daler, 6 Alne Vadmel, 12 Alne Lærred, 3 Par Sko.
En Melkedeie udi Ladegaarden for Slottet 16 Mark.
En Pige hos hende 2½ Daler.
Udi Ladegaarden paa Øen en Tilsynskarl 5 Daler, som og selv skal tærske og avle.
En Kvinde eller Pige, som skal vare Kvæget, 2½ Daler.
Bygmesteren selv anden til Øl og Mad.
Fogderne udi Lenene ere 9, og skal hver om Aaret mue fange 5 Daler og 6 Alne Engelst.
Skriverne skulle være 8, som følge Fogderne, og hver dem 5 Daler, 6 Alne Engelst, og skulle klarligen indtegne hvis Rettighed os udi hvert Len tilkommer.
En Huilmand (sic) 5 Daler, 6 Alne Flamst.
En Tømmermand 5 Daler, 6 Alne Flamst.
Han skal og holde der paa Slottet altid udi Tjenesten 30 Knegte, og skal hver dem have til Løn 7½ Daler og 6 Alne Flamst.
Maa og gives Byfogden udi Oslo efter gammel Sædvane 5 Daler, 6 Alne Engelst.

Kost og Fetalie paa for^ne Personer:

Norskt Meel	29 Læster.
Tyskt Meel	23 Tønder.
Norskt Malt	50 Læster.
Beregnet 12 Tønder udi Læsten.	
Humle	9 Skippund.
Nødekropper	246½.
Faarekropper	508.
Flesk	100 Sider.
Smør	20 Tønder.
Lax	4 Tønder.
Sild	7½ Læster.
Saltfisk	4 Læster.
Bergerfisk	12 Voger.
Tør Torsk og Kuller	150 Vorder.
Røget Sild	132 Volle.
Norskt Salt	12 Skippund.
Flynder	5000.
Gryn	29 Tønder.
Erter	16 Tønder.
Lyneborger Salt	2 Tønder.

Digitized by Google

Oste	156	Bismerpd.
Sielledyr	5	
Eddike	13	Tønder.
Tørre Kabelou	4	Vorder.
Sund og Mager	2	Tønder.
Aal	2	Tønder.
Tørre Ørreder	3	Vorder.
Høns	20	Par.
Rav	50	
Rækling	6	Kipper.

Over denne Fetalie til forne Personer skal forne Ludvig Munk Intet lade forspise, men dersom Noget over bliver og mere kan forstrække sig, det skal komme os til Bedste efter godt og klart Regnskab.

Talg og Støbelys af skal han have 5 Tønder smeltet Talg.

Salt at salte Kjød og Fisk med skal indskrives udi vort Regnskab.

Hvad Bekostning, som gjøres om Aaret med Regnskabet og Penninge ned at føre paa vore Vegne skal og udi Regnskabet indskrives.

Over denne forne Besked og Genant skal Alt, hvis som udi Lenene eller udi Ladegaarden falde kan, det være sig Told, Sise eller anden Rettighed, saavel af det som indføres som udføres, Vist eller Uvist, hvad det helst er eller nævnes kan, Intet undertaget, uden saa meget Hø og Strøelse af Ladegaarden, han til hans Heste fornøden har, skal komme os alene til Bedste og føres til Regnskab.

Sammeledes skal alt det Vrag, som strander under Lenene, komme os til Fordeel, desligeste ville vi os forbeholdet have alle Sagkverner, og hvad Fordeel deraf komme kan at være os fri.

Og skal forne Ludvig Munk til hver St. Hans Dag Midtsommer lade tilskrive og slutte Slottens Regnskab, og da dermed nedskikke Slotsskriveren, og hvis Penninge eller andet, han af samme Regnskab skyldig bliver, da at levere fra sig med Regnskabet, saa det er her nede Penninge og Regnskab til St. Hans Dags Tide.

Skal Ludvig Munk og have god Opseende, at der holdes gode, troe Karle til Fogder, som kunne hver udi sit Fogderi indkræve vor Landskyld, visse og uvisse Rente og ikke forsømme vor Ret og Rettighed der udi Lenene, og skulle Fogderne ingen Handel eller Vandel bruge, men lade sig nøie med deres Besol-

Digitized by Google

ding. Er nogen af dem gifte eller holder Huus, skulle de og ikke maa kjøbe uden til deres Huses Ophold og aldeles Intet til Forprang at sælge eller kjøbe. Og dersom nogen Klage kommer for ham paa Fogderne, skal han dem til tilbørlig Tid lade indstevne. Findes da, at de have gjort Uret og imod Loven og Borgernes Privilegier, da skal han ikke længer tilstede dem at være Fogder, men dem afsætte, og andre gode Karle udi det Sted tilskikke, og dem at bøde derfor efter Loven og Borgernes Privilegier. Skulle forne Fogder udi de Sager, de har at gjøre med Bonden, tage Dom for dem og ikke pludselig overfalde Bønderne. Og efterdi Fogderne skulle stedse være udi Lenene, skulle de herefter have hver en fri Fogedgaard udi samme Fogderi at boe paa og have sin Underholdning af, paa det de ikke skulle besværge Bønderne eller unytteligen forkomme eller forfore (sic) vort Gjesteri. Have de noget med Bønderne at gjøre eller udrette, eller deres Ærinder falder der frem udi vore eller Lensmandens Bestillinger, maa de fange Øl og Mad til Nødtørftighed, hvis Bonden har udi Huset og ikke lægge Tønden paa Stol eller gjøre Gjestebud, og naar de komme ind til Slottet, skal Lensmanden strax lade dem faa deres Afsked og at skynde sig udi Lenet igjen.

Hvis Konnings Kjøb er, som kan kjøbes der udi Lenet efter Loven, skal komme os alene til Bedste, og det ved klare Register af Fogderne indføres udi Skriverstuen; de skulle og for et skjelligt Værd kjøbe os al Los, Maard, Elshuder og Vildvare til Bedste.

Sammeledes skal han opbære al Tienden af al Oslo Stift og Hamer Stift, sammeledes af de Prestegjeld udi Stavanger Stift, som under Slottet ligger, og hvert Aar for sig udhyre Tienden det allerdyreste muligt er, saa at hvem meest vil give skal den beholde. Og skulle Ridefogderne herefter udrette alle de geistlige Sager baade med Tienden og Andet og dermed alle de Hofmænds Provster udi Agershuus Len at være afskaffet. Skal og forne Ludvig Munks Fogder optegne hver Hovedkirke og hver Annex, desligeste hvor meget hver Bonde tiender, paa det der maa tiendes retfærdeligen, saa at os og Kirken skeer hvad Ret er. Er der nogre Sogner, som giver Korn til Afgift, da skal Fogden ikke afhænde sligt Korn for andre Vare, førend han med sin Skrivelse lader Lensmanden eller Slotsskriveren vide, hvor meget det er, og han fanger Besked igjen,

Digitized by Google

om det gjøres Behov paa Slottet eller ei. Dog er ikke hermed ment Kirkens Part og egen Indkomst; men den skal komme til Kirkens Nytte, Gavn og Bygning, hvortil Ludvig Munk skal lade have Tilsyn med Kirkeværgerne, at samme Kirkens Tiende og Indkomst kommer Kirkerne til Bedste om Aaret.

Skal og forne Ludvig Munk have Befaling over Prestesager og med dem efter Ordinantsens Lydelse, som om Religionen er udgivet, og efter Superintendentens Raad at lade handle, dog ikke videre end efter hver hans Regning, og for hvis geistlige Rente og Rettighed der falder udi lige Maade at gjøre os Rede og Regnskab fore.

Skal forne Ludvig Munk have god Tilsyn til sine Skrivere og Fogder, at dersom nogen af dem forkommer vore Penge eller Vare, da skal forne Ludvig Munk ikke dermed være undskyldet, men udi alle Maade fuldgjøre vort Regnskab.

Skal ikke heller forne Ludvig Munk kjøbslaae eller bytte sig Odelsgods til af Bønderne, ikke heller tilstede, at Andre af Adelen, som have Len udi Agershuus Len, kjøbslaae eller bytte sig Odelsgods til med de Bønder under dem bosiddendes ere, uden det skeer med vor naadigste Vilje og Forlov.

Af alle de smaa Len, som ligger udi Agershuus Len, ehvem de nu have og dermed forlent ere, skulle de ikke have uden visse Renten, Leding, Gesteret (sic) og Gaardbygselen; men Sagefaldet skal de gjøre Ludvig Munk Regnskab fore paa vore Vegne, undertagendes hvilke vi synderligen dermed have forlent, og deraf skulle de beholde den tiende Penge. Al Tienden udi forne Len skal forne Ludvig Munk paa vore Vegne lade annamme, og Bønderne udi Lenet skulle ham den føre, hvor de tilsiges. Al Kongens Kjøb udi forne Len skal han og lade kjøbe paa vore Vegne, synderligen Los, Maard og Sagtømmer. Og skal vore egne Sager først forsørges, førend de andre maa kjøbe; men Adelen og Odelsmænd skulle ikke kjøbe Sagtømmer af vore og Kronens, Stigtens, Klosters, Presternes og Kirkernes Bønder, men det lade hugge udi deres egne Skove. Og hvis han Bønderne udi forne Len paa vore Vegne tilsiger, skulle de være ham hørige, lydige og følgagtige. Dersom han og begjerer Sagdeler eller Tømmer af nogen tilkjøbs alene paa vore Vegne, skulle de ham dem sælge for et skjelligt Værd. Og hvis Fordeel deraf falder, skal alene komme os til Bedste. Og skal ingen, som haver geistlige eller verdslige Len, bruge mere af Kronens Skove end

Digitized by Google

til deres Huses Ophold uden vort synderlige Forlov. Skal og forn. Told og Vrag udi forn. smaa Lene paa vore Vegne annammes og føres til Regnskab.

Skal og forn. Ludvig Munk lade have god og flittig Tilsyn til vore Sager, at hvis Tømmer, som der kjøbes eller bestilles til Sagerne, at det maa blive skaaret til Fordeel og gavnligt, og at hvis der bygges paa Sagerne eller paa Slottet med Deler, at det bygges med Udskyrerne (sic) af samme Tømmer, paa det at Sagdelerne ikke udgives om Aaret til Unytte.

Hvis andre Lene dertil ligger, som af Arilds Tid have havt Gjesteri og Leding af deres Bønder, skulle det ikke herefter have, uden de have det af vor synderlig Bevilling, men blive ved Agershuus.

Skal og forn. Ludvig Munk lade hugge Master, Sparrer, Legter, Tøndetømmer, Skibstømmer og andet godt Tømmer, som os gavnligt er og kan bruges for Kjøbenhavn eller andensteds, og det lade føre paa Ladestederne udi alle Havnerne, paa det vore Skibe kunde bekomme deres Ladning, naar de derefter komme og ikke forsømmes eller unytteligen opholdes.

Og efterdi udi Agershuus Len findes alt for stor Indbøxler, som Almuen udgiver hvert tredie Aar, og de deraf meget forarmes, og det fast mere af andre end af vore Lensmænd skeet er, skal herefter dermed saa holdes, at hverken vore Lensmænd eller andre Geistlige eller Verdslige skal tage mere end en Daler af hver andet Pund Rente eller og en Ko eller 2 Daler af 3 Pund Rente. Og dermed skal Almuen hvert tredie Aar være forskaanet.

Hvilken forn. Skik vi udi alle Maade saa ville holdet og fuldkommet have. Actum paa vort Jagthuus paa Halsnes 9 Juli 1577. R. 171. Afskr. III. 169.

En Fortegnelse paa hvis kong. Maj. har befalet Ludvig Munk at skulle udrette paa hans Naades Vegne udi Norge, nu han did opkommer.

Først skal Ludvig Munk være Statholder udi Norge, og have vi derfor medgivet ham vort aabne Brev til alle vore Undersaatter, Lensmænd og Andre, at de skulle være ham hørige og lydige udi Alt, hvis han dem paa vore Vegne tilsigendes og befalendes vorder.

2. Og skal han hvert Aar besøge de Lagthing til Oslo, Bergen og Throndhjem og der med Lagmænd, Lagrettes-

Digitized by Google

mænd, Borgemestere og Raad sidde Dom, høre Sager efter gammel Sædvane og have god, flittig Opseende med, at hver Mand, den Fattige saavelsom den Rige, vederfares saameget Norges Lov og Ret er, og paa alle Sager, som lovligen bliver stevnet, endeligen dømmes uden videre Skudsmaal eller Opsættelse.

3. Dersom nogen vore Undersaatter udi nogre vore Lene har sig over vore Lensmænd eller deres Fogder at beklage, og ham derover besøgendes vorder, da skal han være forpligt at give Stevning over dem, paa hvilke de klage, og siden tage de Lagmænd, som ere næst tilstede, til sig og dømme dem imellem, hjælpendes begge Parterne hvis Norges Lov og Ret er.

4. Skal han og have flittig Indseende med, at ingen af Lensmændenes Fogder udsuer og beskatter nogen vore Undersaatter eller paalægger dem nogen nye usædvanlige Besværinge.

5. Sammeledes skal han sig og være befalet og paalagt at bestille og forskaffe, at al vor Rente, som der udi Riget oppebæres, aarligen til rette betimelig Tid udkommer, og Lensmændenes Skrivere til samme bestemte Tid og med deres Regnskab fremkomme det uden videre Forhaling at forklare.

6. Udi lige Maade skal han og have flittig Indseende med, at Altingest med Religionen der udi Riget skikkeligen og ordentligen holdes efter Ordinantsens Lydelse, og at Superintendenterne aarligen fuldgjøre deres Befaling med Visitats og udi andre Maade, saa Guds Tjeneste forfremmes, og Intet dermed bliver forsømmet.

7. Skal han og grangiveligen lade forfare og udspørge, om noget Gods er kommet fra Kronen eller jordegne Bønder eller udi andre Maade, som os og Kronen kan være til Skade, enten at Lensmændene sig det har tilbyttet, eller og de eller andre det udi andre Maade bekommet have, og det paa klare Register optegne med hvad Besked, de dem det have tilhævdet, og samme Fortegnelse os selv tilskikke, saa vi noksom Leiligheden kan forfare, og skal han det strax igjen uden videre Befaling efter Norges Lov inddele, saa det igjen kan komme under Kronen.

8. Skal han og ikke bruge nogen Kjøbmands Handel og Vandel, vore Undersaatter til Skade udi nogre Maade.

9. Og efterdi vi have tillagt ham hans aarlige Besoldning og Underholdning, da skal han sig dermed lade benøie og ikke derunder bruge nogen anden Fordeel. Skal han og ikke

Digitized by Google

udi nogen Sager eller anden Handel, paa vore Vegne skal udrettes, tage Skjænk eller Gave, ikke heller ansee Gunst, Vild, Venskab, Had eller Vrede, men aleneste have Gud og Retfærdighed for Øine og udi alle Maade være os, vore Riger og Lande hulde og tro, vort Gavn og Bedste af hans yderste Formue vide, ramme og befordre og vor Skade, saa meget meest muligt er, hindre og afvende. Actum paa Jagthuset paa Halsnes 9 Juli 1577. T. 114. Afskr. IV. 657.

Til alle Undersaatter udi Norge, at de skal være Ludvig Munk paa kong. Maj.s Vegne hørige og lydige.

Fr. II. Hilse Eder alle vore kjære, troe Undersaatter, Riddermændsmænd, Fogder, Embedsmænd, Provster, Prester, Kjøbstædsmænd, Bønder og menige Almue, som bygge og boe over alt vort Rige Norge, med Gud og vor Naade. Vider, at vi have betroet, tilskikket og tilforordineret os elskelige Ludvig Munk Ludvigssøn, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Agershuus, at være vor Statholder over alt forne vort Rige Norge, og der udi vor Fraværelse Alting paa vore Vegne at bestille og udrette, saa og at hjælpe hver Mand, Fattige og Rige, udi deres retfærdige Sager, hvad Lov og Ret er, eftersom den Instrux, vi ham beseglet og underskrevet medgivet have, ydermere udviser og indeholder. Thi bede vi Eder Alle og hver særdeles strengeligen byde, at I retter Eder efter at være forne Ludvig Munk hørige, lydige og følgagtige udi Alt hvis han Eder paa vore Vegne tilsigendes og befalendes vorder, ligerviis som vi selv personligen tilstede vare, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Han skal holde Eder Alle ved Lov, Skjel og Ret og Ingen af Eder tilstede at uforrettes imod Loven udi nogre Maade. Actum paa Jagthuset paa Halsnes 9 Juli 1577. T. 115. Afskr. IV. 659.

Til Paul Hvitfeldt.

Fr. II. Vid, at eftersom vi tilforn have skrevet dig til, at naar os elskelige Ludvig Munk, vor Mand og Tjener, dig med vor Skrivelse besøgte, at du da paa vore Vegne skulde overantvorde ham vort Slot og Len Agershuus med Inventario og hvis anden Deel, som der bør at lades og blive hos Slottet, saa bede vi dig endnu og ville, at du overantvorder ham samme Slot og Len Agershuus med hvis Fogderi der underligger og anden Deel, der bør at lades der paa Slottet, tagendes derpaa hans Bekjendelse. Actum paa Jagthuset paa Halsnes 10 Juli 1577. T. 116. Afskr. IV. 659.

Digitized by Google

Ludvig Munk fik Følgebrev til Bønder og menige Almue over alt Helgeland, og Axel Gyntelsberg sidst udi Værge havde, at de strax til St. Michels Dag førstkommendes skulle svare ham, ad gratiam. Cum claus. consv. et inhib. sol. Breerød 12 Juli 1577. R. 178. Afskr. III. 177.

Mester Niels Saell fik Brev paa et Kannikedømme udi Hamer Domkirke, som vaccerer og ledigt er efter Mester Thorben Olssøn, og det med Bønder, Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse have, nyde, bruge og beholde ad gratiam. Cum omnibus claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 28 Juli 1577. R. 178. Afskr. III. 177.

Anders Paulssøn fik Brev at mue udi nærværendes Aar bekomme og lade opbære Kronens Part af Tienden af Gloppen Prestegjæld i Bergenhuus Len og den kvit og fri til Hjælp at studere med nyde og beholde. Cum inhib. sol. Kronborg 29 Juli 1577. R. 178. Afskr. III. 177.

Til Ludvig Munk, at han skal lade Jacob Hvitfeldt følge Throndhjems Gaard og Len og antvorder ham Inventarium, Jordebøger, Breve etc.

Fr. II. Vid, at vi naadigst have undt og forlent os elskelige Jacob Hvitfeldt, vor Mand og Tjener, Throndhjems Len, Jemteland og Herdalen udi vort Rige Norge med hvis mere Lene under Throndhjem liggendes er, og du til des udi Værge og Forlening havt har, saa han dem nu strax skal annamme. Thi bede vi dig og ville, at naar han dig med dette vort Brev besøgendes vorder, at du da ubehindret lader ham forne Lene følge, saa og til ham overantvorder hvis Inventarium, Jordebøger, Breve, Register og hvis anden Deel, som bør at lades paa vor Gaard udi Throndhjem, og ingen Hinder eller Forfang derpaa gjør ham udi nogre Maade. Actum paa Jagten udi Ibstrup 5 August 1577. T. 116. Afskr. IV. 660.

Jacob Hvitfeldt fik Forleningsbrev paa Throndhjem, Jemteland og Herdalen.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade, saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Jacob Hvitfeldt, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Jacob Hvitfeldt vort og Norges Kronens Len Throndhjems Len med Bønder, Tjenere og al des Rente og rette Tillig-

Digitized by Google

gelse, Intet undertaget, eftersom os elskelige Ludvig Munk, vor Mand, Tjener, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Agershuus, det hertil udi Værge og Forsvar havt har, at have, nyde, bruge og beholde til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa at han aarligen skal give til Afgift af den visse Rente og Indkomst og af Tienden udi forne Len falder 3000 gode uforfalskede gamle Daler og dem aarligen til gode Rede paa hans egen Omkostning fornøie ind paa vort Rentekammer udi Kjøbenhavn, og hvis uvisse Rente, som udi forne Len falder, skal han aarligen lade gjøre os gode Rede og Regnskab fore, hvoraf han for sin Umage maa bekomme den femte Penge, og det andet Alt at komme os alene til Bedste. Og hvis Told, Sise og Vrag der udi Lenet falde kan, det ville vi os alene efter godt og klart Regnskab forbeholdet have. Og skal han ingen Omkostning tilregne os med Fogderne at holde udi Lenet, men det at gange paa hans egen Bekostning. Sammeledes skal han aarligen til hver Sanctorum Philippi og Jacobi Dag paa hans egen Omkostning fremskikke hans Regnskab til Kjøbenhavn med hans Afgift og hvis anden Deel han os skyldig bliver, og dermed Altingeste hos vor Rentemester paa vore Vegne klart gjøre. Desligeste skal han paa hans egen Omkostning holde de 12 Degne paa vor Gaard udi Throndhjem, eftersom sædvanligt har været. Og skal forne hans Afgift og Regnskab beregnes og angaae fra Philippi og Jacobi Dag sidst forleden udi dette nærværende Aar 77 og endes til samme Aarsdag dernæst efter 78 og siden saa forfølges Aar fra Aar, saalænge han samme Forlening beholdendes vorder.

Sammeledes have vi af samme Gunst og Naade undt og bevilget ham at mue beholde udi Forlening Jemteland og Herdalen med Bønder og Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, Intet undertaget, som forne Ludvig Munk og til des udi Værge havt har, til saalænge vi anderledes derom tilsige, dog saa, at han skal give os til Afgift af den visse Rente og Indkomst udi forne Len falde kan og af Tienden 600 Daler og dem paa hans egen Omkostning og Eventyr levere ind paa vort Rentekammer udi Kjøbenhavn. Og hvis Vildvare, som udi forne Lene falder efter Jordbogens Lydelse, som er Maarskind, Hermelin og Egerneskind, dem ville vi os alene forbeholdet have. Og skal hans Afgift begynde og paagaae Philippi og Jacobi sidst forleden og endes til samme Aarsdag udi tilkommendes Aar 78, og siden

Digitized by Google

saa forfølges Aar fra Aar, saalænge han samme Lene udi Forlening beholdendes vorder. Udi lige Maade skal han aarligen til Philippi og Jacobi gjøre os gode Rede og Regnskab for al den uvisse Rente udi forne Lene falde kan, Intet undertaget, hvoraf han for sin Umage maa bekomme den sjette Penninge, og det Andet Alt efter godt og klart Regnskab at komme os alene til Bedste. Og efterdi forne Jacob Hvitfeldt ikke kan annamme forne Throndhjem, Jemteland og Herdalens Lene, førend om St. Michels Dags Tide, og ikke heller forne Ludvig Munk kan dem før end ved samme Tid fra sig levere, derfor kunde de under dem selv eens blive, at hver af dem tager af den visse Rente og desligeste udi Afgiften, eftersom hver har meest udi Aaret, og eftersom billigt og ret kan være paa baade Sider, saa at vi af dem baade bekomme vor fulde Afgift. Sammeledes skal forne Jacob Hvitfeldt have Tilsyn med hans Fogder og Skrivere sammesteds, at de ikke tilsteder nogen Forfang at skee de svenske Kjøbmænd eller Bønder, som der udi Lene (sic) kommer at handle og vandle med vore Undersaatter, at nogen af dem med Rette kan have sig at beklage, men med dem, saa meget muligt er, holde godt Naboskab. Og skal han lade kjøbe os til Bedste alt hvis Kobber, som kan falde udi forne Lene, og det siden fremdeles paa vor Bekostning forsende til vort Slot Bergenhuus og det paa vore Vegne lade overantvorde og levere vor Lensmand sammesteds. Sammeledes skal han holde vor Gaard udi Throndhjem ved Hævd og Magt, som den nu er forefunden, og Bønderne udi forne Lene ved Norges Lov, Skjel og Ret. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Actum paa Jagten udi Ibstrup 5 August 1577. R. 178. Afskr. III. 177.

Alexius N. paa Island fik Fredbrev. Fredriksborg 30 August 1577. R. 180. Afskr. III. 179.

Herr Laurits Peterssøn, Sogneprest til Øjer Prestegjeld udi Hamer Stift, fik kong. Maj.s Brev at maa til hans Underholdnings Behov bekomme og lade opbære Halvparten af Kronens Part af Tienden af Øjer Prestegjeld og den have, nyde, bruge og beholde kvit og fri ad gratiam. Cum inhib. sol. Fredriksborg 31 August 1577. R. 181. Afskr. III. 179.

Jørgen Køidt, Borger i Kjøbenhavn, fik Bestilling at skulle segle paa Island for kong. Maj. for en Kjøbmand. Fredriksborg 5 Septbr. 1577. R. 181. Afskr. III. 180.

Digitized by Google

Til Sisemester udi Bergen.

Fr. II. Vid, eftersom vi have eftergivet vore Undersaatter saavel udi Danmark som udi vort Rige Norge en Mark til Sise af hver Tønde Thysøll, de indførendes vorder, og de til Bergen til des have givet 2 Mark, som før gik, da maa de udi Bergen efter denne Dag, til saalænge vi anderledes tilsige, udi lige Maade med en Mark at udgive til Sise af hver Tønde Tyschtøll, de indførendes vorder, være forskaanet, bedendes dig derfor og ville, at du Borgerne udi Bergen med ydermere Sise, end som forne staaer, herefter ikke sværer. Fredriksborg 8 Septbr. 1577. T. 116. Afskr. IV. 660.

Hans Wincke fik Brev paa tvende Præbender udi Stavanger Domkirke, som nu vaccerer og ledige ere efter Herr Jon Guttormssøn, og dem have, nyde, bruge og beholde ad gratiam. Cum omnibus claus. consv. et inhib. sol. Actum paa Jagten udi Knudsby 20 Septbr. 1577. R. 182. Afskr. III.180.

Thormo Packe fik Brev paa Kronens Part af Tienden af Nessin Prestegjæld udi Vigen og den kvit og fri have, nyde, bruge og beholde ad gratiam. Cum inhib. sol. Antvorskov Kloster 26 Septbr. 1577. R. 182. Afskr. III. 180.

Hertug Adolf af Holsten fik Brev at maa lade et hans Naades Skibe løbe paa Island. Antvorskov Kloster 10 Octbr. 1577. R. 182. Afskr. III. 180.

Henrik Matssøn, Slotsskriver paa Baahuus, fik kong. Maj.s Brev paa Kronens Part af Tienden af Biørnland og Seffne Sogner paa Hisingen og den have, nyde, bruge og beholde ad gratiam. Dog saa at han aarligen skal give deraf til Afgift 12 Daler og dem til gode Rede fornøie Lensmanden paa Baahuus. Cum inhib. sol. Antvorskov Kloster 18 Octbr. 1577. R. 183. Afskr. III. 180.

Rasmus Peterssøn fik Bestilling at skulle lade sig bruge for en Kjøbmand paa kong. Maj.s Skibe, som segle nordenpaa Island. Antvorskov Kloster 18 Octbr. 1577. R. 183. Afskr. III. 180.

Bent Wind fik Brev at mue sætte en anden god tro Karl udi sin Sted udi Marstrand, naar han selv ikke kan være tilstede.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelige Bent Wind, vor Tolder udi Marstrand, ikke altid om Aaret kan være der tilstede udi Marstrand og oppebære paa vore Vegne vor og Kronens Told, Sise og anden Rettighed, som der falder udi Byen, som det sig burde, og derover kan og meget af slig Rettighed (som

Digitized by Google

os imidlertid kunde tilfalde) blive forsømmet, da have vi derfor befalet forne Bent Wind at skulle udi sin Fraværelse paa vore Vegne have og holde en god vis Karl udi Marstrand, som samme vor Rettighed, hvis der falde maa, lidet eller meget, Intet undertaget, kan paa klare Register og os til godt Regnskab opbære, og derfor paa vore Vegne aarligen gjøre vor Rentemester Regnskab, og have bevilget forne Bent Wind aarligen at mue give samme Karl paa vore Vegne 100 Daler baade til sin Underholdning og til sin Besolding og 6 Alne Engelst og Intet mere. Og skal forne Bent Wind sætte der en god tro Karl til samme Befaling, at dersom samme Karl findes udi nogre Maade forsømmelig, da skal forne Bent Wind oprette os hvis Skade vi deraf kunde fange. Antvorskov Kloster 18 Octbr. 1577. R. 184. Afskr. III. 180.

Hans Hanssøn paa Asche fik Brev paa Kronens Rettighed udi nogre Gaarde udi Bergenhuus Len udi Nordhordland.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at denne Brevviser Hans Hanssøn paa Asche maa herefter bekomme og lade opbære vor og Kronens Rettighed af disse efterne vore og Norges Krones Gaarde udi vort Rige Norge udi Bergenhuus Len udi Nordhordland og Herlø Skibrede strax hos Asch beliggendes, som er Aasebø, Stye, Hannevig og Strømsnes, eftersom vor Lensmand paa Bergenhuus ham samme Gaarde nu undt har, og samme Rettighed have, nyde, bruge og beholde til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa at han aarligen skal give for samme Rettighed til os og Kronen 5 gammel Daler og dem til gode Rede yde og fornøie vor Lensmand paa vort Slot Bergenhuus paa vore Vegne den, som nu er eller herefter kommendes vorder, til den Dag, som andèn saadan Afgift der udi forne vort Rige Norge pleier at ydes. Cum inhib. sol. Antvorskov 19 Octbr. 1577. R. 184. Afskr. III. 181.

Herr Laurits Paaske, Sogneprest til Melhuus Prestegjæld, fik Brev, efterdi han boer paa en alfar Vei imellem Dovrefjeld og Throndhjem, og altid meget besværges med kong. Maj.s og andet fremmed Folk at herberge og underholde, som reiser der imellem frem og tilbage, og han en ringe Ting har til sin Underholdning, da maa han aarligen bekomme og lade opbære Kronens Part af Tienden af forne Melhuus Prestegjæld og den kvit og fri have, nyde, bruge og beholde ad gratiam. Antvorskov Kloster 26 Octbr. 1577. R. 185. Afskr. III. 181.

Digitized by Google

Til Bendt Windt for Ditrich Lasson udi Stralsund.

Fr. II. Vid, at denne Brevviser Ditrich Lasson, Borger udi Stralsund, underdanigst har ladet give os tilkjende, hvorledes han nogen Tid forleden har havt Rettergang med En ved Navn Hans Kandestøber om en Skude, som hans Skib skulde have løbet i Sænk for Kjøbenhavn, og endog han af 12 Skippere for den Sag er funden kvit, beklager han ligevel, at hans Skib nogen Tid forleden der udi Marstrand at være bleven arresteret og ikke han kunde det løs bekomme, førend hans Skipper Erik Karlssøn har maattet udlove 100 Daler. Da efterdi han beraaber sig paa, at der engang er gangen Dom udi Sagen, bede vi dig og ville, at du derom forfarer Leiligheden og ikke tilsteder ham over forne Dom at besværes udi nogre Maade, men om han noget udgivet har, at det ham igjen betales. Sorø Kloster 8 Novbr. 1577. T. 117. Afskr. IV. 660.

Til Ludvig Munk om Bøndernes Klagemaal udi Romsdal.

Fr. II. Vid, at menige vore og Kronens Bønder og Tjenere udi Romsdals Len udi vort Rige Norge underdanigst have ladet give os tilkjende, hvorledes dem nyligen er paalagt nogen nye Tynge og Besværinge af Jørgen Pederssøn, Lagmand udi Throndhjem, ydermere end de have gjort, som have været Lagmænd for ham, som er 1 Pund Fisk af hver nygift Mand udi Lagmands Told og af hver Mand 2 Pund Fisk udi Michels Told, og de tilforn ikke have givet mere end 6 Mark Fisk, eftersom du af hosliggende Klagemaal ydermere har at forfare. Thi bede vi dig og ville, at du derom forfarer Leiligheden, og dersom dem med Urette noget nyt er paalagt imod vor Bevilning og gammel Skik og Vane, at du det da saa bestiller, at det bliver dem igjen afskaffet, at de over gammel Sædvane ikke skulle besværes. Sorø Kloster 6 Novbr. 1577. T. 117. Afskr. IV. 661.

Lagmanden udi Bergen fik Brev, at Ingen skal give Stevninger udi de Sager, han skal dømme udi, uden han selv.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes Lensmændene paa vort Slot Bergenhuus til des undertiden have udgivet Stevninger udi de Sager, som skulle udi Rette for Lagmanden udi Bergen, hvorover Lagmanden sig beklager, at det ham er besværligt, at Andre skulle udgive Stevninger udi de Sager, han skulde dømme paa, efterdi han af slige Sager tilforn Intet veed af at sige, førend de komme med samme Stevninger for ham og strax ville have Dom. Da paa det forne Lag-

Digitized by Google

mand udi Bergen ikke skal med Billighed have sig herudinden at beklage, ville vi med dette vort Brev alvorligen have forbudt vor Lensmand paa Bergenhuus, den som nu er eller herefter kommendes vorder, nogen Stevninger efter denne Dag at udgive udi nogen de Sager, som Lagmanden der sammesteds skulde dømme paa, men hvem som Stevninger ville have, skulle dem tage af Lagmanden, og han og ingen anden dem at skulle udgive. Herefter sig hver skal have at rette. Sorø Kloster 9 Novbr. 1577. T. 118. Afskr. IV. 661.

Til Ludvig Munk om to Gaarde, som Mogens Svale og Christopher Pederssøn begjere til Mageskifte.

Fr. II. Vid, eftersom os elskelige Mogens Svale og Christopher Pederssøn, vor Mand og Tjenere, underdaningst ere begjerendes, hver dem en Gaard til Mageskifte af Kronens Gods der udi Norge, hvorimod de igjen ville udlægge os Skjel og Fyldeste af deres Arvegods sammesteds, som de dig ydermere unde (sic) at berette, da bede vi dig og befale, at du med det Første begiver dig til forᵉ Gaarde, de begjere, saavelsom og til de Gaarde og Gods, de os og Kronen ville udlægge derimod, granskendes og grangiveligen forfarendes begge forᵉ Godses Eiendom, Landgilde, Herlighed, Rente og anden Tilliggelse og siden ligner og lægger Kronens Skyld og Rettighed imod deres, saa at os og Kronen saavelsom dem udi alle Maade kan skee Skjel og Fyldeste. Og hvis du udi saa Maade granskendes og forfarendes saa og det ene Gods imod det andet lignendes og læggendes vorder, at du det under dit Signet giver klarligen fra dig beskrevet, som du vil ansvare og være bekjendt for os, og os samme Optegnelse siden tilskikker, at vi deraf Leiligheden ydermere kunne forfare, om os udi samme Skifte kan skee Skjel og Fyldeste; saafremt os udi samme Skifte for din Forsømmelse Skyld skeer for kort, du da ikke vil stande os derfor til Rette. Sorø Kloster 9 Novbr. 1577. T. 118. Afskr. IV. 661.

Ludvig Munk fik Brev at lade forfærdige det gamle Steenhuus paa Agershuus.

Fr. II. Vid, eftersom du selv har givet os tilkjende, at paa vort Slot Agershuus skal ingen bekvemmelig Værelse være, dersom det sig hændte, at vi engang eller andre Efterkommere Konger did (sic) at komme, og vi formærke af dig, at paa Slottet skal stande et gammelt Steenhuus, som vel stod til at hjælpe, da hvis du samme Steenhuus kan hjælpe og tilflie med gode Kam-

Digitized by Google

mer og Værelse, bede vi dig og ville, at du det lader forfærdige, dog at du ingen Omkostning opskriver os over 100 Daler, saafremt du det ikke selv vil udlægge. Sorø Kloster 10 Novbr. 1577. T. 119. Afskr. IV. 662.

K. Maj.s Brev udganget, at de Bergefaer, som søge det rydske Marked, ikke skulle overfalde de Rysser.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes en Part vore Undersaatter Borgere til Bergen saavelsom Andre, der besøge det rydske Marked ved Vardøhuus udi vort Rige Norge, undertiden skulle understaae dem at holde sig imod de Rysser fast modvilligen med Pucken og Slaen, naar de skulle gjøre deres Marked med dem, hvilket er befrygtendes kunde give Aarsag til mere vløst (sic), og paa det Sligt maa forekommes og afskaffes, da ville vi med dette vort aabne Brev strengeligen og alvorligen have forbudet alle vore Undersaatter Bergen Borgere og Andre, saa mange som besøge forne rydske Marked, nogen Overvold og Uret enten med Pucken eller Slaen efter denne Dag at øve eller bruge mod forne de Rysser, men at hver sig fredeligen imod dem forholder. Saafremt nogen fordrister sig til herimod at gjøre og utilbørligen sig at skikke, de da ikke ville straffes. [Uden Sted og Datum; indført strax efter et Brev af 10 Novbr. 1577]. T. 119. Afskr. IV. 662.

Ludvig Munk fik Befaling og Fuldmagt paa kong. Maj.s Vegne at skulle mageskifte med Bønder om Jordbygselen og at tilstede Bønderne at opbryde Almindinge paa Leding.

Fr. II. G. a. v. Eftersom vi komme udi Forfaring, at Kronen mangesteds udi vort Rige Norge ikke har Gaardbygselen udi Bøndergaarde, men undertiden en ringe Part, ikke mere end en Hud eller to, og Andre, som have den meste Part, eie Bygselen, hvilken vi os formedelst Mageskifte os undertiden mangesteds tilforhandle. Desligest forfare vi, at udi forne Rige allevegne findes store Almindinge, som vel kunne opbrydes, Andre uden Skade, og derpaa at være gjort en Skik, at hver Mand med Lensmandens Samtykke af slige Almindinge maatte opbryde og indtage sig til Odel og os til Leding; da have vi derfor tilbetroet og Fuldmagt givet og med dette vort aabne Brev tiltroe og Fuldmagt give os elskelige Ludvig Munk, vor Mand, Tjener og Statholder udi vort Rige Norge, at forbytte og mageskifte paa vore Vegne med jordegne Bønder, hvor vi med dem

Digitized by Google

og de med os have slige ringe Parter i Gaarde, og derfor at give og tage andensteds Skjel og Fyldest, at Gaardbygselen os aldeles kan forfalde. Sammeledes skal det være forne Ludvig Munk frit fore, hvor slig Leilighed findes og skee kan, Andre uden mærkelig Skade, da at tilstede hvem, som ham besøgendes vorder og derpaa ville gjøre Omkostning, at opbryde og indtage af saadanne Almindinge saa meget deres Nødtørft kan fordre og ham godt synes. Og hvis de udi saa Maade med hans Samtykke og Bevilling opbrydendes vorder, mue de nyde, bruge og beholde dem til Odel og os til dobbelt Leding efter gammel Viis og Vane, paa hvilke Jorder saavelsom paa forne Mageskifte han maa give dem hans Brev og Forvaring og dem og deres Arvinger ingen Hinder eller Forfang derpaa af os eller vore Efterkommere at skulle skee udi nogre Maade, hvorudinden han vil ramme vort og Kronens Gavn og Bedste efter den Ed, han os svoret har. Sorø Kloster 10 Novbr. 1577. R. 185. Afskr. III. 182.

Ludvig Munk fik Befaling og Fuldmagt at stevne Lagmænd, Lagrettesmænd, Borgemester, Raadmænd og alle andre Dommere, som beklages at have dømt Uret.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi nu have tilskikket og forordineret os elskelige Ludvig Munk, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Agershuus, at skulle være Statholder udi vort Rige Norge og der paa vore Vegne med Altingest have flittig og grangivelig Opseende, saa at der kan holdes god Skik og Politi, og hver Mand maa vederfares saa meget Norges Lov og Ret er, da have vi ham ogsaa befalet og Fuldmagt givet og nu med dette vort aabne Brev befale og Fuldmagt give, at dersom nogen enten Lagmænd, Lagrettesmænd, Borgemestere, Raadmænd eller andre Dommere understaae dem at gjøre nogen Mand Uret og udi nogen deres Sager at dømme uretfærdeligen og imod Norges Lov og Ret, og det for ham beklages, skal han dem stevne for sig udi Rette og til sig forskrive andre gode Mænd og Lagmænd og siden med dem at dømme udi Sagen over forne Lagmænd, Lagrettesmænd, Borgemester, Raadmænd og andre Dommere, som klages over, og derudinden forhjælpe alle dem, som klagendes ere, saa meget Lov og Ret er, og det give beskrevet, som han vil ansvare for Gud og være bekjendt for os, saa at aldeles Ingen skal have sig retløs at beklage. Befindes og at nogen forne Dommere enten for Vild, Venskab, Gunst, Gave eller og groveligen og aabenbarligen imod al Billighed og

Digitized by Google

Ret at have dømt Uret imod Nogen, da skal og forne vor Statholder have Fuldmagt dem at afsætte og igjen tilskikke andre gode, forstandige og uberygtede Dannemænd i deres Sted og af dem tage Ed paa vore Vegne, at de skulle gjøre hver Mand Lov og Ret, eftersom det sig bør. Og skal forne vor Statholder hermed lade sig være befalet med største og alvorligste Flid at forhjælpe hver Mand Lov og Ret og dem for Overfald og Uret at beskytte og haandhæve, eftersom han derfor vil stande os til Rette. Sorø 10 Novbr. 1577. R. 186. Afskr. III. 183.

Herr Jenses Søn udi Thanum fik Brev at maa bekomme Thanum Prestegjæld efter hans Faders Død.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at naar Herr Jens udi Thanum udi Vigen udi vort Rige Norge døer og afgaaer, da maa hans Søn denne Brevviser N. bekomme forne Thanum Prestegjæld og dermed Prestegaard og hvis Rente, Presten er sammesteds tillagt, have, nyde, bruge og beholde. Dog med slig Besked, om han af Bønderne sammesteds kan bekomme lovlig Kald efter Ordinantsens Lydelse og af Superintendenten kjendes god derfor, og sig ellers udi Lærdom og Levnet skikker og forholder som en Guds Ords Tjener egner og bør. Cum inhib. sol. Sorø Kloster 10 Novbr. 1577. R. 187. Afskr. III. 184.

Henrik Gyldenstjerne fik Forleningsbrev paa Baahuus.

Fr. II. G. a. v., at vi ex singulari gratia et clementia et pro servitio facto et faciendo have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Henrik Gyldenstjerne, vor Mand og Tjener, Baahuus Slot og Len udi vort Rige Norge liggendes, med Bønder, Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, Intet undertaget, eftersom han det nu selv udi Værge har, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi [anderledes] derom tilsigendes vorder, dog saa at han aarligen for al hvis visse Rente og Indkomst, som falder udi forne Len, skal give til en vis Afgift 3715 Daler saa og ti Læster Smør, og forne Penninge aarligen paa hans egen Omkostning og Eventyr til hver Sanctorum Philippi og Jacobi apostolorum Dag yde og levere ind paa vort Rentekammer vor Rentemester paa vore Vegne tilhænde. Desligest skal han aarligen til den 22 Dag Juli yde og levere vor Slotsskriver paa Kjøbenhavns Slot forne Smørafgift paa vore Vegne. Og dersom forne Penninge og Smør

til forne Tider og Terminer ikke aarligen udkommer, da skal forne Henrik Gyldenstjerne pligtig være at oprette os al hvis Skade og Omkostning, vi derpaa lide kunne. Og skal hans Afgift begynde og paa gaae nu Sanctorum Philippi og Jacobi Dag sidst forleden udi dette nærværendes Aar 77 og endes til samme Aars Dag førstkommendes udi tilkommendes Aar 78, og saa forfølges Aar fra Aar, emeden og al den Stund han samme Slot og Len udi Forlening har. Og hvis forne Baahuus Slots og Lens visse Indkomst med Slottens og Kastelle Klosters Avl mere renter, skal forne Henrik Gyldenstjerne maa beholde til at underholde sig, sit Folk, Bøsseskyttere, Karle, Baadsmænd og andre Slottens daglige Folk med, som der nu holdes, hvilket Folk han paa Slottet ikke forringe skal. Og der med skal han ingen ydermere Omkostning eller Afregning paa Slottet eller udi Lenet tilskrive os udi nogre Maade; men hvis Ødegaarde, som herefter optages for Leding og Landskyld der udi Lenet, og ikke nu ere udi Jordbogen for Leding og Landskyld, skal han føre til Regnskab. Og skal han paa samme sin Underholdning aarligen lade opbære vor og Kronens Tiende Korn Kirkerne uden Besværing, og det aarligen til godt Regnskab betale os for Tønden en gammel Daler og samme Penninge udi lige Maade lade levere ind paa vort Rentekammer. Sammeledes skal han aarligen gjøre vor Rentemester paa vore Vegne gode Rede og Regnskab for al uvisse Rente udi forne Len falder, Intet undertaget ved hvad Navn det helst er eller nævnes kan, hvoraf han for sin Umage maa bekomme den tredie Penninge, og det andet Alt at komme os alene til Bedste, undertagendes Told, Sise og Vrag, hvilket vi os alene efter godt og klart Regnskab ville forbeholdet have. Og skal han paa vor Omkostning lade holde Teglovnen ved Magt der for Slottet og have god flitig Tilsyn, at samme Arbeide kan gange flittig for sig til forne Slots Bygnings Behov. Desligeste skal han holde forne Baahuus Slot ved Hævd og Bygning, som det nu forfunden er. Men dersom vi ville lade befale noget synderligt at bygge der paa Slottet, da skal det skee paa vor Omkostning, og eftersom vi det naadigst befale. Skal han og holde forne Baahuus Slot udi en Slotslov os og Danmarks Rige til troer Hænde og derpaa udi alle Maade have god og flittig Tilsyn, som en ærlig oprigtig Riddersmand bør at gjøre. Og skal han holde godt Naboskab med de Svenske og ikke give dem nogen Aarsag til nogen Ulyst eller Uenighed. Dog skal han

Digitized by Google

have god Tilsyn, at dem ikke indrømmes nogen mere Frihed der udi Lenet, end som de nu har og af gammel Tid havt have. Sammeledes skal han holde Bønderne der til liggendes ere ved Norges Lov, Skjel og Ret og Ingen af dem uforrette imod Loven. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Sorø Kloster 12 Novbr. 1577. R. 187. Afskr. III. 184.

Herr Claus Berg fik Brev paa det Kannikedømme udi Oslo Domkirke, som nu vaccerer og ledigt er efter Herr Clemen Pederssøn, og det med Bønder, Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, aldeles Intet undertaget, have, nyde, bruge og beholde ad gratiam; dog saa at han strax skal aftræde det Kannikedømme, han nu har udi Hamer Domkirke, og sig intet videre dermed befatte og siden altid boe og residere hos Oslo Domkirke og gjøre slig Tynge inden Kirken og uden, som andre Kanniker sammesteds. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 27 Novbr. 1577. R. 189. Afskr. III. 186.

Nils Skriver fik Brev at skulle være Lagmand udi Stegen Lagmandsdømme.[1]

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi forfare, at der er ingen Lagmand paa Stegen udi vort Rige Norge, da have vi tilskikket og forordineret og nu med dette vort aabne Brev tilskikke og forordinere denne Brevviser os elskelige Nils Skriver paa Grøitenek herefter at være Lagmand udi forn̄e Stegen Lagmandsdømme, og der paa vore Vegne at skulle gjøre og forhjælpe alle dem, som ham hænder for Dom at komme, saa meget Norges Lov og Ret er, som en Lagmand pligtig er og bør at gjøre, dog saa at han tilforn skal gjøre os elskelige Claus Skeel, vor Mand, Tjener og Embedsmand udi Senjen Len, paa vore Vegne hans Lagmands Ed og siden strax derefter sig samme Befaling antage og forestaae. Bedendes og bydendes alle vore kjære, troe Undersaatter over alt forn̄e Stegen Lagmandsdømme, at I herefter agter og holder forn̄e Nils Skriver paa Grøitenek for Eders Lagmand og hos ham søger Eders Ret udi de Sager, som for Lagmanden bør at ordeles. Han skal være forpligt at hjælpe Eder Alle, saa meget Norges Lov og Ret er. Fredriksborg 8 Decbr. 1577. R. 190. Afskr. III. 186.

Peder Hanssøn, Foged over Salten Len, og Erik Hanssøn, [Foged] over Lofoten og Vesteraalen Len, fik

[1] I Kanten paa dette Brev staaer tilføiet: Gik Intet for sig.

Digitized by Google

kong. Maj.s Brev, at kong. Maj. ikke længer vil unde dem Lenene paa Afgift.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom vi nu en Tid lang have undt dig vort og Kronens Len N. paa Afgift, saa behøve vi nu selv hvis Fisk, som der kan falde og oppebæres i Lenet, og ville ikke derfor nu længer unde og bevilge dig forne N. Len længer for Afgift, men ville naadigst unde dig til dig og dit Folk til Besolding og Underholdning saameget i Penge og Fetalie, eftersom denne Seddel formelder, vi dig herhos tilskikker. Og hvis derover er af forne Lens Indkomst, visse eller uvisse Rente og besynderlig udi Fisk, det meste du kan komme afsted, det skal du lade paa vor Omkostning nu til St. Olafs Dag førstkommendes levere til Bergen til os elskelige Hans Pederssøn, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot der sammesteds, og derfor paa vore Vegne lade gjøre ham godt og klart Regnskab. Dersom dig synes, at du ikke kan komme til med denne Besolding og Underholdning, eftersom denne Seddel herhos ligger formelder, da maa du beholde samme Len paa Regnskab, eftersom andre Lensmænd og Fogder for dig havt have paa videre' Besked. Kjøbenh. 18 Decbr. 1577. T. 120. Afskr. IV. 663.

Til Hans Pederssøn paa Bergenhuus at skulle annamme hvis Fisk eller Andet, ham tilskikket vorder af Peder Hanssøn, Foged over Salten, og Erik Hanssøn, Foged over Lofoten og Vesteraalen Len.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi have tilskrevet os elskelige N., at vi nu ikke længer ville unde dem vort Len paa Afgift, som de dem nu af os i Forlening har, men vi ville dog lade dem beholde samme vort Len paa videre Besked, dog. saa, at de enten skulle lade dem nøie med den Genant, som vi have ladet fortegnet og dem tilskikket, eller og de skulle gjøre Regnskab af samme Len, eftersom andre Fogder og Lensmænd tilforn gjort have, og have vi skrevet dem til, at hvis Fisk eller Andet, som der falder udi Lenet, at de den skulle lade levere dig paa vore Vegne og gjøre dig deres Regnskab nu til St. Olafs Dag førstkommendes. Bedendes dig derfor og ville, at du annammer til dig hvis Fisk eller Andet, som de lade dig paa vore Vegne levere, og den lader indlægge udi Kjelderne, og at du saa hører deres Regnskab og have god Tilsyn dermed, saameget som ret er. Kjøbenhavn 19 Decbr. 1577. T. 121. Afskr. IV. 663.

Digitized by Google

Johan Venstermand fik Forleningsbrev paa Reins Kloster med Tutterøen og Vigs Gods.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade, saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Johan Venstermand, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forn. Johan Venstermand vort og Norges Krones Kloster Reins Kloster med Tutterøen og Vigs Gods saa og Bønder og Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, aldeles Intet undertaget, eftersom os elskelige Jacob Hvitfeldt, vor Mand og Tjener, det nu udi Værge har. Og skal han til Philippi Jacobi Dag førstkommendes samme Len maa lade annamme og siden have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at han aarligen til hver Sanctorum Philippi og Jacobi Dag derefter skal give til Afgift til os og Kronen af al Indkomsten 400 gode myntede og uforfalskede gammel Daler og dem til gode Rede yde og fornøie vor Rentemester paa vore Vegne. Skal han og holde Klosteret med forn. Gods ved god Hævd og Magt og Bønderne der tilliggendes ere ved Norges Lov, Skjel og Ret og Ingen af dem uforrette imod Loven eller med nogen nye usædvanlige Paalægge besvære, og skal han ikke forhugge eller forhugge lade nogen de Skove, der til ligge, til Upligt i nogre Maade. Kjøbenhavn 19 Decbr. 1577. R. 190. Afskr. III. 187.

Claus Skeel fik kong. Maj.s Brev at skulle fornøie Hans Pederssøn, Embedsmand paa Bergenhuus, paa hans Maj.s Vegne Halvparten hvis han skyldig bliver udi Fisk for Restants af Penge.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi behøve til vor eget og til vort Skibs Behov til Underholdning en Summa Fisk; thi bede vi dig og ville, at hvis Afgift, som du skal give os af dine Lene udi Penge, at du den Halvparten deraf lader fornøie os udi Fisk, eftersom Fisken tilforn er anslagen for, og den paa vore Vegne lader levere os elskelige Hans Pederssøn, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, nu til St. Olafs Dag førstkommendes og den, som god er. Kjøbenhavn 20 Decbr. 1577. T. 121. Afskr. IV. 664.

Til Baahuus: Ordost og Thjørn. Indland. Hising, Søndervigen og Nordvigen.

Digitized by Google

Udi Agershuus Len: Agers Fogderi, Øvre og Nedre Romerige og Soløers Fogderi, Bragernes Fogderi, Follo Fogderi, Hedemarkens Fogderi, Østerdalens Fogderi, Gudbrands[dalens] Fogderi, Hadelands Fogderi, Moss Fogderi, Øvre Borgesyssels Fogderi, Lister Len, Tunsberg Len, Brunlag Len, Ide og Marker Len, Tune og Skieberg Sogner, Midsyssel Len, Ingedals Len, Nedenes Len og Robygdelagen, Bratsberg Len, Numedals Len.

Udi Bergenhuus Len: Sunhord Len, Jæderen og Dalerne, Ryfylke, Hardanger, Søndfjord Len, Nordhord Len, Vos, Romsdalen, Nordfjord, Sogn Fogderi.

Item udi Vardøhuus Len: Vesteraalen og Lofoten, Andenes, Senjen, Trumsen, Salten, Helgeland, Finmarken.

Udi Throndhjems Len: Strinde Len, Guldals Len, Orkedalens Len, Størdalens Len, Skogn og Verdalens Len, Inderøens Len, Sparboens Len, Fosen Len, Nordmørs Len, Numedals Len, Søndmørs Len, Herdalen, Jemteland. [Udateret, indført efter foreg. Brev]. T. 121. Afskr. IV. 664.

Nils Jenssøn fik Forleningsbrev paa en kong. Maj. og Norges Krones Gaard Halseter paa Suinden [Strinden] udi Throndhjems Len.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene denne Brevviser Nils Jenssøn vor og Norges Krones Gaard Halseter, paa Suinden udi Throndhjems Len udi vort Rige Norge liggendes, med al sin Eiendom og Tilliggelse, eftersom han den nu selv udi Værge har, at have, nyde, bruge og beholde kvit og fri uden al Leding, Landskyld og anden Rettighed at give deraf til Kronen, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at han skal tjene os og Riget deraf med en gerust Hest paa hans egen Bekostning, naar Behov gjøres og han derom tilsiges. Han skal og være vor Lensmand paa vor Gaard udi Throndhjem, som nu er eller herefter kommendes vorder, hørig og lydig udi hvis han ham paa vore Vegne tilsigendes og befalendes vorder. Desligeste skal han holde forne Gaard med sin tilliggendes Eiendom ved god Hævd og Magt og frede Skovene til samme Gaard liggendes ere og dem ikke til Upligt forhugge eller forhugge lade udi nogre Maade. Ganløse 21 Decbr. 1577. R. 191. Afskr. III. 188.

Jens Bagge fik Forleningsbrev paa en kong. Maj. og Norges Krones Gaard Refsnes udi Agershuus Len. [Mutat. mu-

Digitized by Google

tand. som foregaaende Brev]. Ganløse 21 Decbr. 1577. R. 191. Afskr. III. 188.

Jens Munk fik Forleningsbrev paa en kong. Maj. og Norges Krones Gaard Melkerø udi Baahuus Len udi Vigen. [Mutat. mutand. som næst foregaaende Brev]. Ganløse 21 Decbr. 1577. R. 192. Afskr. III. 189.

Til Ludvig Munk om nogen Sagdeler.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vi behøve nogen Sagdeler til allehaande Brug paa vort Slot Koldinghuus, da bede vi dig og ville, naar du med dette vort Brev bliver besøgt, og os elskelige Laurits Skram, vor Mand og Tjener, dig tilsigendes vorder, at du lader ham bekomme 100 Tylvter Deler, Danmarks Last, og ham udi alle Maade derudi befordrer, saa han forne Deler med det Allerførste kan bekomme. Ganløse 24 Decbr. 1577. T. 122. Afskr. IV. 666.

Paul Hvitfeldt fik kong. Maj.s Kvittere-Brev paa 100 Tylvter Deler, som han havde Laurits Skram ladet følge efter hans Skrivelse.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom du paa os elskelige Laurits Skram, vor Mand og Tjeneres, Skrivelse for nogen Tid siden har sendt ham til Kolding Slots Behov 100 Tylvter Deler, endog du ingen Befaling havde fra os, da efterdi de ere kommen os til Bedste, ville vi dig samme 100 Tylvter Deler gode gjøre udi dit Regnskab, saa du derfor maa blive kvitteret, saa du denne vor Skrivelse hos dit Regnskab paa vort Rentekammer indlægge, hvilket vi dig ikke forholde kunne. Ganløse 24 Decbr. 1577. T. 123. Afskr. IV. 664.

Erik Nilssøn fik Forleningsbrev paa en kong. Maj. og Norges Krones Gaard udi Fosen Len kaldes Lienes. [Mut. mutand. som ovenstaaende Breve af 21 Decbr.]. Fredriksborg 26 Decbr. 1578 (sic). R. 194. Afskr. III. 191.

Udi lige Maade fik Jens Kiempe Brev paa en Gaard paa Nordmøre udi Norge liggendes kaldes . . . .[1] med slig Vilkaar og Besked, som forne staaer. Datum anno, die et loco ut supra. R. 194. Afskr. III. 191.

Christen Clemetssøn fik Expectante Brev at maatte bekomme det første Kannikedømme, som efter Kapitels Statuter vaccerer og ledigt bliver udi Oslo Domkirke, og naar noget Kannikedømme der sammesteds ledigt bliver, skal han kong.

[1] Aabent Rum i Registranten.

Digitized by Google

Maj. besøge. Siden vil hans Maj. ydermere give ham derpaa Brev, dog hermed uforkrænket hvis Breve, kong. Maj. Andre udi saa Maade tilforn givet har. Fredriksborg 26 Decbr. 1578 (sic). R. 194. Afskr. III. 191.

Hans Jenssøn fik Forleningsbrev paa en kong. Maj. og Norges Krones Gaard udi Sparbo liggendes, kaldes Mæren og skylder 6 Spand.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Hans Jenssøn udi næst forleden Feide har troligen ladet sig bruge imod vore og Rigens Fiender og sig skikket og forholdet, som en ærlig Krigsmand egner og bør, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Hans Jenssøn en vor og Norges Krones Gaard udi Sparbo liggendes, kaldes Mæren og skylder 6 Spand, med al forne Gaards Rente og rette Tilliggelse, Intet undertaget, at have, nyde, bruge og beholde kvit og fri, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa at han skal bygge og forbedre Gaarden og den med sin Eiendom og Tilliggelse ved god Hævd og Magt holde og ikke forhugge eller forhugge lade nogen de Skove der til ligger til Upligt i nogre Maade. Skal han og være os og Riget huld og tro og vor Lensmand paa vor Gaard udi Throndhjem, den som nu er eller herefter kommendes vorder, hørig og lydig udi hvis han ham paa vore Vegne tilsigendes og befalendes vorder og udi alle Maade som en lydig hørsamme tro Undersaat skikke og forholde. Fredriksborg 26 Decbr. 1578 (sic). R. 195. Afskr. III. 192.

Udi lige Maade fik Hans Holst Brev paa en Gaard udi Verdalen liggendes kaldes Lecken med slig Vilkaar og Besked, som forne staaer. Datum anno, die et loco ut supra. R. 195. Afskr. III. 192.

Kong. Maj.s Breve om Baadsmænd af de nordlandske Len udi Norge.

Fr. II. Hilse Eder vore kjære Undersaatter, Bønder og menige Almue, som bygge og boe udi N. Len, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at vi behøver et Antal Baadsmænd til at bruge i denne tilkommendes Sommer paa vore Orlogsskibe og have derfor befalet os elskelige N. at skulle lade udskrive der af N. Len N. gode duelige Karle, som ere duelige at bruge for Baadsmænd og dem forskikke til vort Slot Kjøbenhavn, saa at de kunne være der tilstede til Paaske førstkommendes, be-

Digitized by Google

dendes Eder derfor og strengeligen byde, at I retter Eder efter at lade Eder udskrive, eftersom forne N. eller hans Fuldmægtige Eder tilsiger. Dersom I og ville udgive en Hjælp i Fisk der af Lenet i dets Sted til at antage andre Baadsmænd for, da (sic) befalet forne N., at han det paa vore Vegne maa bevilge og samtykke og med Eder eens vorde, hvis I derfor skulle udgive, dog saa at samme Fisk ydes og fornøies til St. Olafs Dag førstkommendes udi det Allerseneste til Bergen. Fredriksborg 28 Decbr. 1578 (sic). T. 126. Afskr. IV. 667.

Claus Skeel skal have et aabent Brev til Finmarken paa	150	Baadsmænd
og til Senjen et Brev paa	200	—
Ludvig Munk et aabent Brev til Helgeland eller hans Foged i hans Fraværelse paa	150	—
Paul Hvitfeldt eller hans Foged i hans Fraværelse udi Tromsøen Len paa . . .	100	—
Herlof Skave eller hans Foged i hans Fraværelse et aabent Brev til Andenes Len paa	60	—
Erik Hanssøn et aabent Brev til Vesteraalen og Lofoten paa	150	—
Peder Hanssøn i Salten Len et aabent Brev paa	150	—

Sub eodem dato ut supra. T. 126. Afskr. IV. 667.

Om Baadsmænd at udtage finge disse efterne kong. Maj.s Brev, ut seqvitur: Claus Skeel, Ludvig Munk, Paul Hvitfeldt, Herlof Skave, Erik Hanssøn, Peder Hanssøn.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi skikke dig vort aabne Brev til Almuen udi N. Len, som du af os udi Forlening har, om nogen Baadsmænd, de skulle udgjøre, som samme vort Brev ydermere formelder, bedendes dig derfor og ville, at du samme vore Breve strax lader for dem forkynde, og hvis vore Undersaatter udi forne N. Len ville give os derfor nogen Hjælp af Fisk, at man her nede kan udi deres Sted antage Andre, da maa du forenes med dem, saa at hver Mand udi Lenet efter sin Leilighed og Formue giver os 2 Voger Fisk eller og 5 Pund idetmindste god Roskering, hvilken du vil lade levere til os elskelige Hans Pederssøn, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, paa vore Vegne, og at du strax skriver fra dig, hvormeget samme Fisk kan sig beløbe og derhos har Indseende, at

Digitized by Google

du samme Fisk saa udtinger, at du derudi rammer vort Gavn og Bedste, som vi dig naadigst tiltroer. Fredriksborg 28 Decbr. 1578 (sic). T. 127. Afskr. IV. 668.

Til Ludvig Munk om Legter og Deler til Aakjers Slots Behov at skulle fremskikke.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi behøve et Antal Legter og Deler til vort Slot Aakjer at lade hjælpe; thi bede vi dig og ville, at du did forsender strax paa Foraaret 2000 Legter og 100 Tylvter Deler, Danmarks Last, og dertil lader fragte Skibe, som forne Deler og Legter kunne indtage og dermed løbe for Aakjer Len til Houff Havn eller Norsminde; befalendes at samme Legter og Deler med det første muligt er kunde did fremkomme. Fredriksborg 28 Decbr. 1578 (sic). T. 127. Afskr. IV. 668.

Morten Knudssøn fik Brev paa et Præbende udi Hamer Domkirke.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at denne Brevviser Morten Knudssøn maa nu strax bekomme og lade annamme det Præbende udi Hamer Domkirke, som Herr Olaus Berg til des udi Værge havt har og det med Bønder, Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse aldeles Intet undertaget have, nyde, bruge og beholde til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder; dog saa at naar han ikke bruges os til Tjeneste, skal han boe og residere hos Hamer Domkirke og gjøre slig Tynge og Tjeneste inden Kirken og uden som andre Kanniker sammesteds og være den geistlige Ordinants, som om Religionen er udgangen, og Kapitels Statuter aldeles hørig, lydig og undergiven udi alle Maade. Skal han og bygge og forbedre den Gaard og Residents, han der til bekommendes vorder, og den ved god Hævd og Magt holde, og Bønderne der tilliggendes ere ved Norges Lov, Skjel og Ret og Ingen af dem uforrette imod Loven eller med nogen nye Indfæstning eller anden usædvanlige Paalæg besvære, og ikke heller forhugge eller forhugge lade nogen de Skove, der tilligge, til Upligt i nogre Maade. Fredriksborg 28 Decbr. 1578 (sic). R. 195. Afskr. III. 192.

Til Hans Pederssøn, Embedsmand paa Bergenhuus, et Steenbrud anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi komme udi Forfaring, hvorledes ved Lysekloster udi vort Rige Norge skal være et Steenbrud, af

Digitized by Google

hvilken Steen Bønderne gjøre Gryder og Potter, desligeste formærke en heel Hob huggen Steen at ligge der, som Lysekloster har standet; thi have vi nu affærdiget denne Brevviser Herman Steenhugger hid op at skulle bryde nogen af samme Steen udi forne Steenbrud, saa og tage med sig hvis Steen af samme Slags findes paa Stedet, som Lysekloster har standet. Bedendes dig og ville, at du ham samme Steenbrud lader forvise, forskaffer ham Hjælp at bryde saa meget, vi behøve, desligest at du lader ned forskaffe til Ladestedet hvis Steen paa Lyseklosters Sted liggendes er, og han brydendes vorder, og siden paa vor Omkostning dertil fragter Skuder, som den kunde indtage og hid nedføre, befordrendes ham derudinden udi alle Maade til det Bedste, at samme Steen uforsømmeligen maa hid nedkomme til den Bygning, vi have paa Kronborg foretaget, og Intet for din Befordrelse og Flittighed skal forsømmes, eftersom vi naadigst tiltroer. Fredriksborg 29 Decbr. 1578 (sic). T. 127. Afskr. IV. 669.

1578.

Herr Hans Severinssøn Slotsprædikant paa Agershuus fik Brev paa et Præbende udi Oslo Domkirke kaldes Stilckens Gods.

Fr. II. G. a. v., at efterdi udi Oslo Domkirke nogen Tid siden forleden er ledigt bleven et Præbende kaldes Stilckens Gods, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at denne Brevviser Herr Hans Severinssøn, Slotsprædikant paa Agershuus, maa forne Præbende bekomme, og det med Bønder, Tjenere og al des Rente og rette Tilligelse, Intet undertaget, have, nyde, bruge og beholde, eftersom han det selv til des udi Værge havt har, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa, at naar han ikke længer bruges udi det Kald, han nu er, skal han boe og residere hos Oslo Domkirke og gjøre slig Tynge og Tjeneste inden Kirken og uden som andre Kanniker sammesteds og være den geistlige Ordinants, som om Religionen er

Digitized by Google

udgangen, og Kapitels Statuter aldeles undergiven udi alle Maade. Skal han og bygge og forbedre den Gaard og Residents, han dertil bekommendes vorder, og den ved god Hævd og Magt holde, og Bønderne der tilliggendes ere ved Norges Lov, Skjel og Ret etc. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 2 Januar 1578. R. 196. Afskr. III. 193.

Til Henrik Gyldenstjerne.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst giver tilkjende, at vor Bygmester Hans Posche nu har været her paa Baahuus og des Leilighed forfaret, hvorledes Befæstningen der sammesteds bedst igjen kan færdig gjøres, og derpaa udkastet en Skabelun, og at du tilskikker os en Seddel paa nogen Toug og Redskab, som der vil Behov gjøres at bruge, begjerendes paa det underdanigste herom vor Villie at vide, hvorledes du dig dermed skal forholde, da bede vi dig og ville, at du med det allerførste og efterhaanden lader foretage og begynde for? Bekostning (sic), eftersom den afskabelunt og afmalet er. Og som du veed dig at erindre og har ladet dig forlyde hos os, at du trøstede fast til med et Aars Indkomst at fulddrive samme Befæstning, saa vil du ramme herudinden med Altingest vort Gavn og Bedste, som vi dig tiltroer, om os endskjønt der skulde paa gaae. Vi have tilskrevet vor Rentemester, at han med første Leilighed skal did forsende hvis Toug og Redskab der gjøres Behov at bruge, og du os om tilskriver, saa meget hosliggendes Seddel paa formelder. Men hvad det Haandværksfolk belanger og andet, du skriver om, maa du selv forskaffe dig. Vi sende dig og herhos et aabent Brev til Bønderne der udi Lenet, at de skulle være dig hørige og lydige udi hvis du dem tilsige, hvoraf [du] selv ydermere har Leiligheden at forfare. Udi lige Maade sende vi dig vort Brev til Herr Jørgen Lykke, at han skal forskaffe dig saa megen Kalk, du ham om tilskriver og behøver til den Bygning sammesteds, dog du det skal ham det betale, og hvis Skuder og Skibe der til fragtes. Du vil nu Altingest med samme Bygning dig flitteligen lade være befalet og have grangiveligen Opseende med, at det gaaer for sig, og Intet derudinden forsømmes, og hvis derpaa gaaer, det Altsammen lader føre til klart Regnskab. Kronborg 6 Januar 1578. T. 128. Afskr. IV. 669.

Hvis som skal bestilles og forskikkes til Baahuus:

Først et Toug at vinde med, 4 Tommer tykt, 80 Favn langt; end et Toug 3 Tommer tykt, 100 Favn langt; end et andet

Digitized by Google

Toug 5 Tommer tykt, 70 eller 80 Favn langt; end en Hob Haandtoug at slæbe Steen og Tømmer med 200 Alner eller 300 Favn; end dobbelt Blokker med Kobberskiver udi 2 Stykker; end fire enkende Blokker med Kobberskiver udi; end 100 Jerns Kuller, de som stærke ere, og 50 Spader. [Udateret]. T. 129. Afskr. IV. 670.

Til Ludvig Munk.

V. G. t. Vid, eftersom os elskelige Paul Hvitfeldt, vor Mand og Tjener, har beret for os, hvorledes paa Moss udi Agershuus Len skal ligge nogen Master, som du ikke har annammet udi Inventarium, og tilforn ere brugt til Flod under Fortunen, da bede vi dig og ville, at du samme Master lader annamme og dem lader sagskjære udi lange Deler og dem siden hid nedskikker. Sammeledes eftersom vi have agtet at lade gjøre en Gallei af den gamle Herkules, og derfor er opsat paa Landet, og nu forfare den skal ikke due dertil, da bede vi dig og ville, at du lader sætte Ild derpaa og siden lader opsamle hvis Jernbolte, Søm og andet Jernfang, derudi findes, og det os lader holde til Bedste. Kronborg 6 Januar 1578. T. 129. Afskr. IV. 670.

Vilhelm Lydall (sic) fik Brev paa en Gaard og en Jernhytte.

Fr. II. G. a. v., at eftersom denne Brevviser Vilhelm Lyddall giver tilkjende paa hans store Omkostning at have med vor Statholder udi Norge Bevilligt og Tilbedelse begyndt og anret en Jernhytte udi Agershuus Len udi Merydtzdal, som Hugo Bedow tilforn med ham og andre hans Consorter havde foretaget og siden igjen overgivet, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at forne Vilhelm Lyddall med hans Consorter maa forne Jernhytte udi Merydtzdal have, nyde, bruge og beholde udi ti samfelde Aar næst efter dette vort aabne Brevs Datum regnendes, og naar de ti Aar forløben er, skal os paany derom besøge, dog saa at han skal give os hver tiende Part af hvis Jern, han deraf bekommendes vorder, og det fornøie vor Lensmand paa vort Slot Agershuus paa vore Vegne. Desligeste skal han være forpligt, hvis vi behøve at kjøbe noget af samme Jern, da at unde os hvert Skippund for en Daler ringere Kjøb, end Andre giver, naar forne vor Lensmand paa Agershuus paa vore Vegne derom hos ham anlanger. Sammeledes have vi af

Digitized by Google

samme Gunst og Naade undt og bevilget forne Vilhelm Lyddall at maa bekomme en vor og Norges Krones Gaard kaldes Breck og den med sin Eiendom og Tilliggelse, Intet undertaget, have, nyde, bruge og beholde til saalænge forne ti Aar forløben ere. Dog saa at han skal holde Gaarden med sin tilliggendes Eiendom ved god Hævd og Magt og aarligen til gode Rede give og fornøie deraf til os og Kronen slig Leding, Landskyld og anden Rettighed, som der med Rette pleier og bør af at gange. Kronborg 9 Januar 1578. R. 197. Afskr. III. 194.

Til Ludvig Munk.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi naadigst have undt og bevilget denne Brevviser Vilhelm Dyddal (sic) den Jernhytte udi Meritzdal der udi Agershuus Len, han selv har bygget og anrettet, saa og undt ham en Gaard sammesteds, kaldes Breck, og forne Jernhytte herefter i 10 samfelde Aar at maatte nyde og beholde efter det Brevs Lydelse, vi ham naadigst derpaa givet have. Thi bede vi dig og ville, at du retter dig efter samme Bestilling at annamme, hvis Rente os deraf kan tilkomme, og at du tilholder Bønderne deromkring boer, at de gjøre ham Tilføring med Veed og Kul for hans Penninge, og i alle Maade er ham til det Bedste beforderlig, at samme Kunst kan gange for sig. Kronborg 9 Januar 1578. T. 129. Afskr. IV. 671.

Axel Gyntersberg fik Forleningsbrev paa den geistlige Jurisdicts i Stavanger Len.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og forlent, og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Axel Gyntersberg, vor Mand og Tjener, den geistlige Jurisdicts i Stavanger Len, som ligger under Bergenhuus, udi vort Rige Norge, og den med Bønder, Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse, vist og uvist, have, nyde, bruge og beholde, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa at han aarligen fra Sanctorum Philippi og Jacobi først regnendes og siden fremdeles skal give os til Afgift af den visse Rente og Indkomst 40 gamle Daler og dem fornøie vor Lensmand paa Bergenhuus paa vore Vegne. Skal han og aarligen gjøre vor Lensmand paa Bergenhuus Rede og Regnskab for den uvisse Rente, hvoraf han for sig maa bekomme den fjerde Part, og det Andet altsammen at komme os til Bedste efter godt og klart Regnskab. Skal han og være vor Lensmand paa Bergenhuus hørig og lydig udi hvis han ham paa vore Vegne

Digitized by Google

tilsigendes og befalendes vorder, og skal han aldeles intet stort Vildt lade skyde eller slaa der i Lenet. Sammeledes skal han holde Bønderne etc. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 17 Januar 1578. R. 198. Afskr. III. 195.

Til Hans Pederssøn, Embedsmand paa Bergenhuus, at skulle oppebære og annamme saa meget Baadsmænds Fisk, som der kommer af de nordlandske Len.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi have ladet udtinget af de nordlandske Len nogen Fisk til Hjælp at antage nogen Baadsmænd med og have ladet bestellet, at samme Fisk skal leveres dig til Bergen, nu til St. Olafs Dag førstkommendes; sammeledes have vi og tilskrevet Erik Hanssøn og Peder Hanssøn, Fogder udi Lofoten, Vesteraalen og Salten, at de skulle gjøre Regnskab af deres Len og lade levere Fisken hos dig paa Slottet; thi bede vi dig og ville, at du annammer til dig paa vore Vegne saa meget Baadsmænds Fisk med klar Mandtals Register, som der kommer af de nordlandske Len. Desligeste at du ogsaa annammer klare Regnskab af forne Erik Hanssøn og Peder Hanssøn for deres Len, og hvis Fisk, som du i saa Maade paa vore Vegne oppebærer, at du den siden, saa meget som Kjøbmandsgods er, og med Kjøbmands Vegt lader levere Jochim Wichmand, Borger til Hamborg, paa vore Vegne og lade tage derpaa hans nøiagtige Kvittans. Kronborg 17 Januar 1578. T. 129. Afskr. IV. 671.

Til Ludvig Munk.

Fr. II. Vid, eftersom vi nogen Tid siden forleden har ladet fra dig indløse Pederstrup Gaard udi vort Land Laaland, som du af os udi Pant havde, og din Broder os elskelige Peder Munk, vor Mand, Raad og Admiral, paa samme Tid paa dine Vegne har givet os sin Revers, at han samme Penninge paa dine Vegne har annammet og skulde igjen forskikke os Pantebrevet, da efterdi det nu er fast længe siden, samme Pant er løst, og Brevet ikke endnu er kommen tilstede, bede vi dig og ville, at du er fortænkt udi med det Allerførste igjen at tilskikke og forskaffe os samme Pantebrev, du har paa Pederstrup Gaard, paa det at det ikke en Anden did skulde komme os til Forfang og Besværing. Fredriksb. 26 Januar 1578. T. 130. Afskr. IV. 671.

Her Peder Christenssøn fik Brev at maatte besidde en Gaard.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade

Digitized by Google

have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at denne Brevviser hæderlig Mand Her Peder Christenssøn, som tilforn var Prest udi Orsmarck Gjeld udi vort Rige Norge, maa herefter besidde den Gaard Kirkehuem paa Thoten, han nu selv paaboer, og den kvit og fri uden Landskyld og al anden Tynge have, nyde, bruge og beholde, til saa længe han igjen med noget andet Kald kan blive forsørget. Fredriksborg 3 Februar 1578. R. 198. Afskr. III. 195.

Staffen Olssøn fik Brev paa et Præbende udi Throndhjem.

Fr. II. G. a. v., at efterdi der nu vaccerer og ledigt er udi Throndhjems Domkirke en Præbende efter En ved Navn Her Zacharias Anfindssøn Sopius, som nogen Tid forleden er død og afgangen, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at denne Brevviser Staffen Olssøn maa bekomme samme Præbende, og den med Bønder og Tjenere og al des Rente have, nyde, bruge og beholde, eftersom hans Formand det for ham havde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 9 Februar 1578. R. 199. Afskr. III. 196.

Til Adelen og menige Almue over alt Norge om Rettergang at skulle holdes udi Oslo.

Fr. II. Hilse Eder alle vore kjære troe Undersaatter, Riddermændsmænd, Fruer, Jomfruer, Provster, Prester, Kjøbstædsmænd, Bønder og menige Almue, som bygge og boe over N. Len udi vort Rige [Norge] og andre Lene der underliggendes ere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom vi nu ikke udi lang Tid have havt vort Raad der oppe hos Eder at sidde Retterthing, og at mange sig derover finde besværede, da paa det, at de, som have nogen billige Sager og Klagemaal, mue derudinden forhjælpes til Rette, have vi for godt anseet at lade nogen vor forordnede Raad med de fleste Lagmænd over alt Riget at møde udi vor Kjøbstad Oslo, Maanedsdagen efter St. Hans Dag Midtsommer førstk., som er den 22 Juli, da hvis Sager og Klagemaal for dem indkommendes vorder imellem begge Parter at forhøre udi Rette og derudinden forhjælpe Eder, saa meget Norges Lov og Ret er, og efterdi det vil falde Eder besværligt at søge om Stevninge hos samme vore Forordnede, have vi tilskrevet os elskelige N., vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot N., at skulle meddele saa mange dem derom besøgendes vorder og udi

Digitized by Google

forne N. og andre omliggendes Lene boendes ere, Stevninger, hvorfor I Eder der efter med Stevninge at tage kunne vide at rette; da skal Eder skee og vederfares, saa meget som Lov og Ret er. Kjøbenhavn 14 Februar 1578. T. 130. Afskr. IV. 672.
Ludvig Munk, Hans Pederssøn, Henrik Gyldenstjerne, Jacob Hvitfeldt finge Brev.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi have for godt anseet Maanedsdagen næst efter St. Hansdag Midtsommer, som er den 22 Juli førstk., at affærdige nogen vor Raad did ind udi vort Rige Norge til vor Kjøbstad Oslo der til samme Dag at skulle paa vore Vegne sidde Retterthing og forhøre Sager, og har derfor ladet vore aabne Breve udgaae til menige Undersaatter over alt Riget, at hvem som helst sig har at beklage skulle hos vore Lensmænd tage Stevninger over deres Vederpart at møde udi Rette udi Oslo, til den 22 Juli førstk., og der vederfares saa meget Norges Lov og Ret er, eftersom du af hosliggendes vort Brev, vi dig tilskikker, ydermere har at forfare; thi bede vi dig og ville, at du samme vort Brev strax uforsømmeligen lader læse og forkynde over alt dit Len, desligeste og udi de andre Len, som ligge der under dit Len, som paa indelukte Seddel findes fortegnet, at hver sig derefter kunde vide at rette. Og efterdi Leiligheden sig ikke begiver, at vor Raad selv kunde udgive Stevninger, da bede vi dig og ville, at du udgiver Stevninger til alle dem, som af dit Len og andre forne Len, som indelukte Seddel paa formelder, som dig besøge udi de Sager, de dem beklagendes vorder, saa at begge Parterne kunde der omen (sic) møde udi Rette udi Oslo med deres Breve og Bevisning til den 22 Juli, som forne staaer, og at du tilskriver alle Lagmændene udi forne dit Len og forne underliggendes Lene, at de paa den Tid retter dem efter hver udi sær uden al Undskyldning at være tilstede udi Oslo, saa de med forne vore tilforordnede Raad og de andre Lagmænd kunde sidde Retterthing og forhjælpe hver, som sig har at beklage, udi de Sager der indstevnes hvis Norges Lov og Ret er, at Ingen sig kunde have rettesløs at beklage. Vi have udi lige Maade tilskrevet vor Lensmand paa Baahuus, Bergenhuus, Throndhjem og Vardøhuus og dem vort aabne Brev tilskikket, at de dem skulle lade læse og forkynde udi deres Lene og andre Lene, der underligger, der at udgive Stevninger og tilskrive Lagmændene sammesteds, at de møde tilstede paa forne Tid og Sted at sidde Retterthing, som før er rørt. Kjøben-

Digitized by Google

havn 14 Februar 1578. T. 131. Afskr. IV. 672. Nota: Udi Ludvig Munks Brev skal staae, at han selv møder tilstede at sidde Retterthing.

Til Henrik Gyldenstjerne, Embedsmand paa Baahuus.

Fr. II. V. G. t. Vid, efterat vi nu have affærdiget og tilskikket denne Brevviser os elskelige Mester Hans Paasche at være Bygmester for den Befæstning, vi have befalet der paa Slottet at skulle foretages, da bede vi dig og ville, at du lader ham søge Disk og Dug med dig selv og en hans Tjener med dit Folk, saa og at du forskaffer ham et Kammer der paa Slottet, han kan være udi, ladendes dig med samme Bestilling efter vor første Skrivelse aldeles være befalet, saa den kan fulddrives med det Allerførste. Kjøbenhavn 14 Februar 1578. T. 131. Afskr. IV. 678.

K. Maj.s Brev til Jacob Hvitfeldt.

Først eftersom Skriveren giver tilkjende, hvorledes at det Krud, som han har der paa Gaarden, skal have ligget udi et fugtigt Kammer og derover skal være noget fordærvet, saa det ikke skal være saa kraftigt eller dueligt til at bruge, som det burde at være, derfor vil k. Maj. lade befale, at saasnart der kommer Skib ind op til Throndhjem i Sommer, at ind skal forskikkes saa meget Krud did op, som til Nødtørft Behov er, og at han da paa samme Skib forsender det andet Krud hid til Kjøbenhavn igjen. Hvis det gamle Jernskjøt er anrørendes, som der og findes paa Gaarden, maa han udi lige Maade forskikke saa meget deraf hid til Kjøbenhavn, som der af forrustiget og ubrugeligen er, og hvis Skjøt ham i det Sted Behov gjøres, at han det selv forskriver fra sig hid tilbage igjen. Som han og skriver, at Mester Berthel har nu begyndt at arbeide baade paa det Skib og den ene Gallei, som der allerede er opsat, saa hører k. Maj. det gjerne og beder ham, at han har god, flittig Tilsyn, at samme Arbeide kan gaa for sig og besynderlig med Galleien, og beder k. Maj. ham, at han befaler Mester Bertel at opsætte en Gallei hos denne, som kan være saa stor som den første, den sidste var bygget i Agershuus Len, saa at den imod St. Michels Dag kan være færdig. — Hvis den Gjerd og Hjælp, er anrørendes, som han har udthinget hos Almuen til Fetalie til samme Skibs Bygning, lader k. Maj. sig saa naadigst befale, og hvilke der under, som ere saa forarmede, at de ikke formaae at udgive deres Mandspart, maa han efter Leiligheden lade skrive

Digitized by Google

to for en Mandspart, og hvis samme Gjerd ikke kan tilrække, at han da kjøber mere Fetalie, hvis der til Behov gjøres, og derudinden rammer h. Maj.s Gavn og Bedste. — Sammeledes som han skriver, at hans Forleningsbrev indeholder ham, at han skal kjøbe k. Maj. til Bedste hvis Kobber, som der falder udi Jemteland, og giver tilkjende, at der falder intet Kobber tilkjøbs i Jemteland, uden hvis der bliver ført af Sverige, da efterdi der skal intet Kobber falde i Jemteland, vil h. Maj. naadigst hermed have ham forskaanet. Men hvis Kobber han kan lade kjøbe og forhandle sig til paa k. Maj.s Vegne af de Svenske, som føre Kobber did ind udi Jemteland, skal han gjøre sit Bedste med, dog han handler vel og venligen med dem og i alle Maade holder godt Venskab og Naboskab med de Svenske, saa at de med Rette ikke kunne have dem over ham at beklage, og udi alle Maade rammer og vider k. Maj.s Gavn og Bedste, som h. Maj. ham tilbetroet har. Kjøbenhavn 15 Februar 1578. T. 132. Afskr. IV. 674.

Herr Arngrim Jonssøn fik Brev at maa bekomme Greniadarstad Sogn paa Island, om han Herr Sivord Jonssøns Død overlever, som nu har det. Fredriksborg 21 Februar 1578. R. 199. Afskr. III. 196.

Baldtzer Leest fik Forleningsbrev paa Lister Len.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Baldtzer Leest, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og bevist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Baldtzer Leest vort og Norges Krones Len Lister Len med Bønder, Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse aldeles Intet undertaget. Og skal han samme Len annamme nu til sanctorum Philippi og Jacobi apostolorum Dag førstk. og det siden at have, nyde, bruge og beholde til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Og skal han aarligen give os til Afgift baade af den visse og uvisse Rente og Indkomst 400 gode gamle Daler og dem til hver Philippi og Jacobi Dag lade fornøie vor Rentemester paa vore Vegne. Dog ville vi os selv have forbeholdet al hvis Told, Sise og Vrag der udi Lenet falde kan, og det alene at komme os til Bedste efter gode og klart Regnskab. Sammeledes skal han og gjøre os og Riget deraf tilbørlig Tjeneste og holde Bønderne ved Norges Lov, Skjel og Ret etc. Cum claus.

Digitized by Google

consv. et inhib. sol. Fredriksb. 21 Febr. 1578. R. 200. Afskr. III. 196.

Til Hans Pederssøn, Embedsmand paa Bergenhuus.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi tilkommendes Sommer selv agte at lade besegle Færø; thi bede vi dig og ville, at du der udi Byen og andensteds lader tilsige vore Undersaatter, at de udi denne Sommer ikke segle paa Færø, og dersom nogen Skibe er allerede der fra Byen did heden afløben, førend du dette vort Brev bekommendes vorder, at du da lader kjøbe os til Bedste saa meget Feder, som de did til Byen indføre fra Færø, og den annammer for det Værd, som den er Bønderne der paa Landet anslagen, og til med fornøier dem derfor en billig Fragt og det indskriver udi dit Regnskab, og at du siden samme Feder strax med det Første forskikker til vor Tolder udi vor Kjøbstad Helsingør. Fredriksborg 21 Februar 1578. T. 132. Afskr. IV. 674.

Claus Lindemand, Borger til Rostock, fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Claus Lindemand, Borger til Rostock, underdanigst har ladet berette for os, hvorledes tvende vore Undersaatter ved Navn Claus Gudtzkow udi Rønneby og Jochim Lindemand til Marstrand skulle være ham 240 Gylden skyldig, hvilke de ikke ere formaaendes at betale, med mindre dem maatte tilstedes efter deres eget Tilbud at betale ham med ferske Sild udi Giedvigs Sund udi vort Rige Norge, hvor de aarligen pleie at opdrage til deres Salteboder, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Claus Lindemand maa udi forne Giedvigs Sund lade salte saa mange Sild, som han af hans Skyldener bekommendes vorder, saa vide forne Gjeld sig beløber, dog vor og Kronens Told og Rettighed deraf uforkrænket. Og skal han være forpligt aarligen at lade skrive uden paa dette vort Brev, hvor mange Læster Sild han bekommer, til saa længe forne Sum er fuldgjort, at ingen videre Kjøbmandskab bruges under det Skin. Fredriksborg 22 Februar 1578. R. 200. Afskr. III. 197.

Herr Thorsten Illugassøn fik Brev paa et Beneficium paa Island ved Navn Mula i Norder Syssel. Fredriksborg 23 Februar 1578. R. 201. Afskr. III. 198.

Jon Jenssøn fik Brev paa en Gaard paa Island liggendes. Antvorskov Kloster 5 Marts 1578. R. 201. Afskr. III. 198.

Til Erik Munk.

Fr. II. V. G. t. Vid, hvad denne Brevviser Michel Ja-

Digitized by Google

cobssøn underdanigst til os supplicerer om hvis Gods du forgangen Sommer udi Søen ham skal have frataget og deraf en Part imod den Dom, af vore Forordnede udi Kjøbenhavn er afsagt, ham foreholder, forevendendes en Deel af Skipperen dig være foræret, som han med Certificatzer dog kan afvise anderledes at være, har du af hans hosliggende Klagemaal, vi dig tilskikke, ydermere at forfare; thi bede vi dig og ville, at du retter dig selv derudinden og endeligen med det første tiltænker ham at fornøie og tilfredsstille for hvis du ham har frataget, saaframt han os videre besøgendes vorder, vi ikke anderledes skulle tiltænke. Antvorskov 7 Marts 1578. T. 133. Afskr. IV. 675.

Christopher Grøn, Lagmand paa Stegen, fik Forleningsbrev paa tvende k. Maj. og Norges Krones Gaarde.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Christopher Grøn, vor Mand, Tjener og Lagmand paa Stegen udi vort Rige Norge, tvende vore og Norges Krones Gaarde, den ene kaldes Dyredal udi Ryfylke Len, den anden Nedreland, paa Jederen liggendes, med al for^{ne} Gaardes Rente og rette Tilliggelse, aldeles Intet undtaget, eftersom han dem nu selv udi Værge har, at have, nyde, bruge og beholde kvit og fri uden al Afgift, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa at han skal holde for^{ne} Gaarde ved Hævd og Magt og Bønderne etc. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov Kloster 8 Marts 1578. R. 202. Afskr. III. 198.

Christopher Grøn, Lagmand paa Stegen, fik Brev den tiende Voge Ledinge anrørendes.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi have tilskikket denne Brevviser os elskelige Christopher Grøn, vor Mand og Tjener, at være Lagmand paa Stegen udi Nordlandene udi vort Rige Norge, og han nu giver tilkjende, at ham af vore Fogder sammesteds forholdes fore den tiende Voge Leding, som stedse skal have ligget til for^{ne} Lagmandsstol, og andre Lagmænd for ham havt have, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at for^{ne} Christopher Grøn herefter (maa) bekomme og lade opbære al den Rente og Rettighed, det være sig den tiende Voge Leding eller anden Deel, eftersom det pleier at ligge til Lagmandsstolen, og andre Lagmænd der sammesteds for ham havt have, og den have, nyde, bruge og beholde emeden og al den Stund han er

Digitized by Google

Lagmand. Antvorsk. Kloster 8 Marts 1578. R. 202. Afskr. III. 198.

Til Ludvig Munk at skulle forhandle, at Hetlands Præbende skulde ubehindret følge Hr. Hans Pederssøn, Skolemester udi Stavanger.

Fr. II. V. G. t. Vid, at Skolemesteren udi Stavanger ved Navn Hr. Hans Pederssøn har underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes han skal have forhvervet vort Brev paa et Præbende udi samme Domkirke kaldes Ekenes eller Hetlands Præbende, som Christopher Nilssøn Grøn, Lagmand sammesteds, havde til Lagmandsstolen, som nu er henkaldet at være Lagmand paa Stegen, hvilket Præbende han beklager, han ikke har villet lade ham følge, hvilket kan være skeet af den Aarsage, for Christopher Grøn ikke har Wiss (sic) paa hvad heller han vilde forlade hvis Befaling han havde udi Stavanger eller ikke, da efterdi vi det nu saaledes have bestillet, at han skal blive paa Stegen og nyde slig Rente, andre før ham havt have, bede vi dig og ville, at du efter slig Leilighed bestiller, at han lader forne Skolemester i Stavanger ubehindret følge det Præbende, han havde i Stavanger, og ikke sig dermed befatter, forfarendes ligevel Leiligheden om samme Hetlands Præbende ikke findes perpetueret til Lagmandsstolen, og saafremt slig Besked derpaa findes, at du det lader os vide, af vi forne Skolemester anderledes kunne forsørge. Antvorskov 9 Marts 1578. T. 134. Afskr. IV. 676.

Thønne Parsberg til Harrestetz fik Forleningsbrev paa Frølands Skibrede, sammeledes Kronens Gaarde og Gods udi Edsberg Sogn.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade, saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Thønne Parsberg til Harrestetz, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Thønne Parsberg vort og Norges Krones Len Frølands Skibrede med Bønder, Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse, Intet undtaget, sammeledes alle vore og Kronens Gaarde og Gods udi Edsberg Sogn med al sin Rente og Indkomst, Intet undtaget, efter som Arild Olssøn det sidst udi Værge havde, at have, nyde, bruge og beholde kvit og fri uden Afgift, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at han skal holde Bønderne ved Norges Lov etc. Cum

Digitized by Google

claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 16 Marts 1578. R. 203. Afskr. III. 199.

Til Henrik Gyldenstjerne at skulle lade Toldboden og Salterboden i Marstrand gjøre færdige.

V. G. t. Vid, at os elskelige Bent Wind, Tolder udi Marstrand, har underdanigst berettet for os, hvorledes Toldboden udi Marstrand er mestedelen forfalden saavel som en Part af de andre Toldboder der udi Baahuus Len, saa at vores Toldere ikke kunne have deres Værelse derudi og paa vore Vegne bruge deres Salteri, ikke heller kunne forvare hvis Salt og andet Gods de have med at fare, som det sig burde, og berette, at de Kjøbmænds og andre Saltere Boder, som baade staaer udi Marstrand og de andre Tolderi, de staaer vel bygt og ved Magt holdet, og hvilke os tilkommer forfaldes, endog vi formode os saavel som Kjøbmænd eller andre, som der have Salterboder, at kunne formaa dem ved Magt at holde, og vide vi os og vel at erindre, at vi Sligt tilforn have befalet, endog det ikke skeet er; thi bede vi dig og ville, at du tiltænker strax uforsømmeligen at lade færdiggjøre Alt hvis som fattes enten paa Toldboden eller paa Salterboden udi Marstrand, og hvis det gamle Tømmer ikke duer, at du da af ny lader dem opbygge, saa lang og stor, som den meest behov gjøres, saa den visseligen bliver færdig gjort med det allerførste, førend Fiskeriet paa gaaer. Desligeste at du ogsaa lader færdig gjøre Toldboderne udi de andre Tolderi, inden Fiskeriet angaaer, og hvilke der ikke tjener at kunne færdig gjøres af dem, som ere gamle og forfalden, at du dem af ny lader opbygge, og hvis samme Toldboders eller forne Salterboders Bygning komme at bekoste, at du det lader indskrive udi dit Regnskab, rammendes der udinden vort Gavn og Bedste, som vi dig tiltroe. Fredriksborg 21 Marts 1578. T. 134. Afskr. IV. 676.

Lyder Oddssøn og Jørgen Køidt finge Brev at maa næste tilkommendes 10 Aar lade besegle to Havne paa Island. Fredriksborg 23 Marts 1578. R. 204. Afskr. III. 199.

Udi lige Maade fik Markus Hess, Borgemester i Kjøbenhavn, Brev at besegle tre Havne paa Island, Loco et dat. ut supra; ibidem.

Til Jacob Hvitfeldt om Kirkens Penninge at laane til k. Maj.s Behov.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom vi komme udi Forfaring,

Digitized by Google

at en Part Landskirker der udi Lenet skulle have Penninge udi Forraad, som Kirkerne selv ikke behøve, men at de alene holdes udi Forvaring, og Ingen har der Gavn af, hvilke ere befrygtendes at kunne bortvendes, da bede vi dig og ville, at hvilke af samme Kirker, som i saa Maade har Penninge udi Forraad, og de ikke behøve dem selv at bruge, at du da paa voré Vegne laaner samme Penninge af Kirkernes Forstander og igjen giver dem dit Brev derpaa, at dersom Kirkerne i Fremtiden trænger til forne Penninge, skulle de dem igjen blive fornøiet, og at du siden forne Penninge bruger os til Bedste og dem fører til Regnskab. Fredriksborg 23 Marts 1578. T. 135. Afskr. IV. 677.

Kong. Maj.s aabne Brev til alle Kirkeværgerne udi Throndhjems Len.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, at en Part Landskirker udi Throndhjems Len skulle have Penge udi Forraad, som Kirkerne selv ikke behøve, men at de alene holdes udi Forvaring, og Ingen har der Gavn af, hvilke ere befrygtendes at kunne bortvendes, da have vi derfor befalet og Fuldmagt givet, og nu med dette vort aabne Brev befale og Fuldmagt give os elskelige Jacob Hvitfeldt, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, paa vore Vegne at skulle laane os tilbedste hvis Penninge Kirkerne udi forne Throndhjems Len i saa Maade have udi Forraad, og Kirkerne ikke selv behøver at bruge, og dersom Kirkerne i Fremtiden selv trænge til samme Penninge, skulle de dem igjen blive fornøiet, bedendes og bydendes menige Kirkeværgerne til alle Landskirker over alt Throndhjems Len, som nogen Forraad hos findes af Penninge, at I har forne Jacob Hvitfeldt udi al Maade paa vore Vegne betroet og ham antvorder og laaner de fleste Penninge, I nogenlunde kunne aflade og miste fra forne Kirker. Han skal igien give Eder hans Brev paa hvis Penninge han paa vore Vegne af Eder annammendes vorder. Fredriksborg 24 Marts 1578. R. 204. Afskr. III. 199.

Thomis Kapmandt og Clement Dreper til Lunden udi England finge Brev at mue lade bruge Raffnsberge Bergværk og at mue opsøge anden Malm, enten Guld, Sølv, Kobber, Tin, Jern eller Sligt og det bruge udi 20 Aar.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at disse Brevvisere Thomis Kapmandt

Digitized by Google

og Clement Dreper, Borgere til Lunden udi England, mue herefter bruge Raffnsberg Bergværk udi vort Rige Norge, sammeledes mue de søge i forne Norge efter andre Bergværk og Malm, som der kan være at bekomme, hvad heller de giver Guld, Sølv, Kobber, Tin, Jern eller anden slig Malm. Og hvilke Bergværkde udi saa Maade finde, dem mue de og deres Arvinge med forne Raffnsberge Bergværk have, nyde, bruge og beholde udi 20 samfelde Aar, næst efter dette vort aabne Brevs Datum regnendes, dog saa at de skulle give og fornøie os og vore Efterkommere Konninger udi Danmark den tiende Penninge af Alt, hvis deraf kan komme. Og skulle de mue have fri Ildebrand til samme deres Arbeide af Elle, Hassel og anden slig unyttig Skov, som ikke er Skovskade paa vore og Kronens egne Skove. Dog at de det tilforn skulle give vor Lensmand tilkjende, som derpaa skal have Indseende. Men hvis de paa Adelens, paa Geistlige deres Gods, eller paa jordegne Bønders Grund og Eiendom behøve nogen Skov til de Bergværk, som de anrette kunde, da skulle de have det udi deres Minde, som Skovene tilkommer, og dem derfor tilfredsstille. Desligest have vi og undt og samtykt dem, at Ingen skal bekomme nogen Forlov at bruge nogen Jernhytter nærmere dem end 2 Mile Vegs, undtaget dem som allerede tilforn have vore Breve paa nogen Jernhytter. Og ville vi ikke heller forløve nogen fremmed at lade støbe Skøt eller Lod der i Norge Andre end dem og deres Selskab udi 10 samfelde Aar efter dette vort Brevs Datum regnendes. Og skal det dem være tilladt saa tit og ofte de finde nogre nye Bergværks Steder at maa udsende og forskikke af Landet af hvert Sted 20 Tønder Malm til en Probe. Herimod skal de være forpligt at sælge os og Kronen saa meget af hvis Skøt, som de støber, som vi behøve, Skippundet for 10 Daler, og Skippund Lod til hele og halve Kartover eller slig Art for 4 Daler, og siden Skippundet af de andre, som mindre ere, med de allermindste for 5 Daler, og Skippund af Stangejern for 6 Daler. Og hvis vi ikke behøve om Aaret, det mue de have frit Forlov til at lade udskibe og sælge efter deres egen Vilje. Og dersom vi herefter ville staa Halvpart med eller og mindre i nogre af hvis Bergværker, som de kunne opsøge over alt forne Norge, da skal det være os frit fore, dog paa vor egen Omkostning lige ved forne Thomis Kapmandt og Clement Dreper, og de og deres Folk holde og skikke dem troligen og vel imod os, vore Lens-

Digitized by Google

mænd og Undersaatter, saa længe de bruge deres Handel der udi Landet, og i alle Maade være Norges Lov og Ret undergiven. Cum inhib. sol. Kronborg 8 April 1578. R. 205. Afskr. III. 200.

Erik Arnessøn paa Island fik k. Maj.s aabne Brev en Arv anrørendes sammesteds. Kronborg 8 April 1578. T. 135. Afskr. IV. 677.

Borgerne udi Bergen finge Brev, at ingen af de Tydske paa Bryggen mue lade bygge Huse ud paa Stranden inden Byens Takmark eller under Erkebiskopsgaarden.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelige Borgemester og Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbstad Bergen underdanigst have ladet give os tilkjende, hvorledes at en Part af de Tydske ved Bryggen skulle nu, efter hvis Afsked med Stæderne gjort er, have ladet afbryde hvis Søhuus og Boder de havde staaendes udi Dreggen, og understaae sig dem at opsætte ud paa Stranden inden Byes Takmark og under Erkebiskopsgaarden, hvor vore nordlandske Varer og Fisk pleier at oplægges, hvilket skal være imod deres Privilegier og Friheder, som deres By naadeligen af fremfarne Konninger undt og given ere, og imod den Skik og Ordning vore forordnede Raad have gjort og vi stadfæstet, dem ikke til en ringe Skade, da ville vi hermed forne tydske og udlændiske Kjøbmænd alvorligen forbudt have nogen Huse eller Bygning at sætte ud paa Stranden inden deres Byes Takmark eller under Erkebiskopsgaarden, saa vide som det kan være imod deres Byes Friheder og den Skik og Ordning gjort er. Og hvis Bygning allerede der over paa forne Steder er ført, skal igjen strax afbrydes. Bedendes og bydendes Lensmanden paa vort Slot Bergenhuus, den som nu er eller herefter kommendes vorder, at han holder derover, og ikke tilsteder forne vore Undersaatter udi Bergen herimod Forfang at skee udi nogen Maade, under vor Hyldest og Naade. Helsingborg 13 April 1578. R. 206. Afskr. III. 201.

Thord Bjørnssøn fik Forleningsbrev paa Renenes Kloster paa Island. Helsingborg 13 April 1578. R. 207. Afskr. III. 202.

Søffren Anderssøn, Borger i Bergen, fik Bestilling at mue tage paa de Hollænder, som løber nordenom Vardøhuus paa Rysland.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi komme udi Forfaring, hvorledes en Part Hollænder Skibe nu paa en Tid lang have understandet dem at løbe norden omkring Vardøhuus udi vort Rige

Digitized by Google

Norge, og der bruger deres Handel og Vandel med de Rysser, hvorover vor og Kronens Told og Rettighed her udi Sundet forkortes og formindskes os ikke til ringe Skade, da have vi derfor befalet og Fuldmagt givet og nu med dette vort aabne Brev befale og Fuldmagt give denne Brevviser Søffren Anderssøn, Borger udi vor Kjøbstad Bergen, at hvis han nogen saadanne Hollændere, som sig udi saa Maade understaae at løbe paa Rysland, kan betræde og overkomme, skal det være ham frit fore dem at mue antaste og paagribe, og siden hid ned at forskikke, for hvilken hans Umage vi ham siden ville lade tilfredsstille efter som billigt og ret kan være, saa det skal være ham uden Skade. Kjøbenhavn 16 April 1578. R. 207. Afskr. III. 202.

Ludvig Munk fik Brev paa 200 Daler aarlig til hans Underholdnings Forbedring.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi have undt og forlent os elskelige Ludvig Munk, vor Mand, Tjener og Statholder udi vort Rige Norge, vort og Norges Krones Slot og Len Agershuus og givet ham vort Brev paa, [hvor] meget han skal have hans Underholdning af Slottet, og hvad han skal have for hans Umage, da efterdi han beklager, at det bliver fast ringe han fanger for sin Umage for alle hans Reiser, han skal gjøre frem og tilbage der udi Riget, og paa det han saa meget des bedre kan tilkomme, have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Ludvig Munk maa aarligen bekomme 200 Daler udi rede Penninge af forne vort Slot Agershuus til hans Underholdnings Forbedring, til saalænge vi anderledes tilsigendes vorder. Bedendes og bydendes vor Rentemester, den som nu er eller herefter kommendes vorder, at han ham forne 200 Daler udi hans Regnskab aarligen, eftersom forvet staaer, godtgjør og derpaa ingen Hinder gjør ham udi nogen Maade. Kjøbenhavn 17 April 1578. R. 208. Afskr. III. 203.

Samuel Lauritssøn fik Brev at mue blive Prest udi Stjørdals Prestegjeld efter hans Faders Død.

Fr. II. G. a. v., at eftersom denne Brevviser Samuel Lauritssøn har nu underdanigst ladet give os tilkjende, at hans Fader en Tid lang har været en Guds Ords Tjener og havt et Gjeld udi Throndhjems Stift, kaldes Stjørdal, og han nu formedelst hans Alderdom gjøres meget skrøbelig og derfor underdanigst er begjerendes, at han efter hans Faders Død og Afgang

Digitized by Google

samme Gjeld igjen bekomme, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at dersom forne Samuel Lauritssøn hans Faders Død overlevendes vorder, maa han for nogen anden bekomme forne Stjørdals Prestegjeld og det siden have, nyde, bruge og beholde, eftersom hans Fader det for ham havde, dog saafremt Sognefolket ham ville samtykke og han af Superintendenten udi forne Throndhjems Stift kjendes duelig og til samme Kald udi Lærdom og Levnet skikkelig. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 17 April 1578. R. 208. Afskr. III. 203.

Mons Heinessøn fik Brev at mue segle paa Færø at indkræve hvis Gjeld ham tilstaaer.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Mogens Heinessøn af Bergen har underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes ham tilstaaer nogen Gjeld paa vort Land Færø, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Mogens Heinessøn maa segle paa forne Færø der at indkræve hvis Gjeld ham der sammesteds tilstaaer, dog saa at han skal unde os hans Vare, han der bekommer, for det Kjøb, som de gjelder der paa Landet. Og efterdi vi herefter selv agte at lade besegle Landet, skal hermed være ham forbudt noget ydermere hos Bønderne at udtinge, men alene at maa indkræve hvis ham allerede til denne Dag rester der paa Landet. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 17 April 1578. R. 209. Afskr. III. 204.

Til Ludvig Munk, Henrik Gyldenstjerne, Hans Pederssøn og (sic) Brockenhuus om Kirkernes Pendinge at laane.

Fr. II. V. G. t. Vid, at efterdi vi behøve en stor Summa Penge at udgive nu inden Pintsedag til adskillige Rigens Nytte og Behov, og vi komme udi Forfaring, at Kirkerne paa Landet der udi N. Len skulle have Penninge udi Forraad, da bede vi dig og ville, at du paa vore Vegne oplaaner alle hvis Penge, som der findes hos Kirkerne paa Landsbyerne i Forraad over alt N. Len, og Kirkerne ikke selv fornøden Behov have at bruge, og dem med klare Register derpaa strax forskikker med et vist Bud hid til Kjøbenhavn til vort Behov, og lader overantvorde vor Rentemester her sammesteds, saa at samme Penninge uden al Forsømmelse med det allerførste fremkommendes vorder. Vi ville forne Kirker samme Penninge til beleilig Tid igjen lade

Digitized by Google

betale. Kjøbenhavn 17 April 1578. T. 136. Afskr. IV. 677.

Hans Pederssøn paa Bergenhuus fik Brev lydendes, at eftersom k. Maj. forfarer, at han ikke endnu har havt sin Skrivere her nede med Landehjælp, som Almuen i Nordlandene nu til St. Olafs Dag sidst forgangen udgave til Bergen, hvilket k. Maj. ikke nok som over forundrer, at han ikke længe siden enten har havt sit Bud her ned med samme Landehjælp eller og idetmindste havde skrevet fra sig, hvorledes det havde sig med samme Landehjælp, om han den har bekommet og opbaaret eller ei; thi beder k. Maj. ham, at han strax anseendes denne hans Maj.s Skrivelse uforsømmeligen med hans eget visse Bud fremsender samme Penninge med klare Register og skriver derhos, af hvis Aarsage at han ikke tilforn har fremsendt samme Penninge. Sammeledes beder k. Maj. ham, at han og nu til hans rette Tid og Termin fremsender hans Afgift af Bergenhuus Len med hvis som endnu rester hos ham og k. Maj. tilkommer, saa at samme Afgift og Restants uforsømmeligen fremkommer, saafremt at hans Maj. ikke skal tænke et andet Sind dertil. Kjøbenhavn 17 April 1578. T. 136. Afskr. IV. 678.

Ludvig Munk fik Brev at skulle annamme der under Slottet Hounsyld [Onsø] Prestegjeld.

Fr. II. Vid, at eftersom vi have undt og forlent Mester Hugo Bedow, vor Skibsbygger, Hounsyld (sic) Prestegjeld der udi Agershuus Len med des tilliggendes Gods, Bønder og Tjenere, da have vi nu for godt anseet, at Bønderne udi forne Prestegjeld skulle igjen svare did til Slottet, og derfor ladet vort Følgebrev derom udgaae, hvilket vi dig herhos tilskikker, bedendes dig og ville, at du samme vort Brev lader forkynde og siden annammer Hounsyld Prestegjeld der under Agershuus, dog at du retter dig efter aarligen paa vore Vegne at give og fornøie forne M. Hugo Bedow saa meget, forne Gjeld aarligen til os og Kronen kunde forrente, saa han det betimen og til gode Rede kan bekomme. Kjøbenhavn 18 April 1578. T. 137. Afskr. IV. 678. (Jfr. S. 294.)

Mester David Jørgenssøn fik k. Maj.s Brev paa k. Maj.s og Kronens Part af Tienden af Gloppen Prestegjeld i Bergenhuus Len at nyde og beholde kvit og fri ad gratiam. Cum inhib. sol. Fredriksborg 24 April 1578. R. 209. Afskr. III. 204.

Christoffer Valkendorf til Glorup fik Forleningsbrev paa Ryfylke, Jæderen og Dalerne.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade,

saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Christoffer Valkendorf til Glorup, vor Mand, Raad og Rentemester, os og Riget hertil gjort og beviist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Christoffer Valkendorf vor og Kronens Lene Ryfylke, Jæderen og Dalerne udi vort Rige Norge saa og Fossjord Laxefiskende og andre Herlighed dertil ligger med Bønder og Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, vist og uvist, aldeles Intet undtaget, eftersom os elskelige Henrik Brockenhuus, vor Mand og Tjener, det til des udi Værge havt har, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa at han aarligen til gode Rede skal give os til hver St. Michels Dag til Afgift baade af Vist og Uvist af forne Lene 300 gammel Daler, og dem paa hans egen Omkostning og Eventyr lade levere ind paa vort Rentekammer. Og skal hans Afgift begynde og paa gaae nu St. Michels Dag sidst forgangen udi forleden Aar 77 og endes til St. Michels Dag førstk. udi dette nærværendes Aar, og siden saa forfølges Aar fra Aar, saa længe han samme Lene beholdendes vorder. Men hvis Told, Sise og Vrag udi forne Lene falder, ville vi os alene efter godt og klart Regnskab forbeholdet have; og skal han holde Bønderne der tilliggendes ere ved Norges Lov, Skjel og Ret. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 26 April 1578. R. 209. Afskr. III. 204.

Menige Borgere udi Bergen finge Brev at mue være fri for Arbeide til Slottet og for Fløtting.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vore Undersaatter, Borgemester, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbstad Bergen i Norge have underdanigst ladet give os deres Besværinge tilkjende, hvorledes at vor Lensmand paa vort Slot der sammesteds besværer dem med allehaande dagligt Arbeide at gjøre paa Slottet og desligest med Fløttingsbaade og andre slige Besværinge nu ydermere end nogen Tid tilforn været har, hvorover mange af dem forhindres fra deres Næring og Bjering og derover forarmes, og ere derfor underdanigst begjerendes, at de for slige Besværinge og dagligen nye forne Paalægge maatte blive forskaanet. Da paa det at forne vore Undersaatter udi Bergen mue saa meget des bedre bruge deres Næring og Bjering, have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne vore Undersaatter,

Digitized by Google

menige Borgere og Indbyggere udi forne Bergen mue herefter være fri for al Slottens Arbeide og Fløtting, Intet undtaget udi nogre Maade, indtil saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder. Men dersom der kommer nogen med vore egne Pasbord, da skulle de udi alle Maade rette dem efter vore Pasbords Lydelse, ligesom vore Borgere gjøre her udi vort Rige Danmark, udi Kjøbstæderne, og derudi lade dem findes villige og hørsom, eftersom det sig bør. Cum inhib. sol. Fredriksborg 26 April 1578. R. 210. Afskr. III. 205.

Til Sisemesterne udi Marstrand, Oslo, Bergen, Oddevald, Fredriksstad, Skien, Tunsberg, Kongelf, Stavanger.

Fr. II. Vid, at vi komme udi Forfaring, at en Part Lagmænd, Prester og Fogder der udi Riget skulle understaae dem at ville have sisefri hvis Rostockerøl og anden fremmed Drik, de kjøber eller lader indføre, endog de derpaa have ingen Privilegier eller Friheder; thi bede vi dig og ville, at du dem herefter ikke lader blive forskaanet med Sise, men den saavel af dem som af andre opbærer, ikke seendes med nogen igjennem Fingre, saafremt du ikke derfor vil stande til Rette, hvorefter du dig kan vide etc. Fredriksborg 26 April 1578. T. 137. Afskr. IV. 679.

Udi lige Maade til Bent Wind, at han, naar Fiskende er, opbær samme Sise af dem, som forne staaer, og tilsiger de andre Toldere at gjøre ligesaa. Act. ut sup. T. 138. Afskr. IV. 679.

Til Henrik Brockenhuus, at han skal lade Christopher Valkendorf følge Ryfylke, Jæderen og Dalerne Len.

Fr. II. Vid, at vi naadigst have undt og forlent os elskelige Christopher Valkendorf, vor Mand, Raad og Rentemester, Ryfylke, Jæderen og Dalerne Lene, som du til des udi Værge havt har, saa han dem nu strax maa annamme; thi bede vi dig og ville, at naar forne Christopher Valkendorf dig med dette vort Brev lader besøge, du da ubehindret lader hans Fuldmægtige følge forne Lene saa og til hans Fuldmægtige overantvorder hvis Jordebøger, Breve, Register og hvis anden Deel der bør at lades, og ingen Forhindring derpaa gjør ham udi nogre Maade. Fredriksborg 26 April 1578. T. 138. Afskr. IV. 679.

Knud Grubbe fik Forleningsbrev paa Brunlag og Numedal Lene med St. Olafs Kloster udi Tunsberg.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade,

Digitized by Google

saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Knud Grubbe, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Knud Grubbe, vor og Norges Kronens Lene, Brunlag og Numedal Lene med St. Olafs Kloster udi Tunsberg, saa han forne Lene nu strax maa bekomme og dem med Bønder og Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, aldeles Intet undertagendes, have, nyde, bruge og beholde, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa at han aarligen til hver Sanctorum Philippi og Jacobi Dag skal give til os og Kronen til Afgift af den visse Rente og Indkomst 350 Daler og dem paa hans egen Omkostning lade levere og fornøie ind paa vort Rentekammer udi vor Kjøbstad Kjøbenhavn. Og skal hans Afgift begynde og paa gaae nu Philippi og Jacobi Dag sidst forleden og endes samme Aarsdag anno etc. 1579, og siden Aar fra Aar, saa længe han samme Lene beholdendes vorder. Hvis den uvisse Rente belanger, skal han aarligen gjøre vor Rentemester gode Rede og Regnskab fore, og de to Parter deraf at komme os og Kronen alene til Bedste, og den tredie Part skal han for sin Umage for sig selv mue beholde. Men hvis Told, Sise, og Vrag, som der kan falde udi Lenene, ville vi os alene forbeholdet have og det at komme os og Kronen alene og ingen anden til Bedste og Fordeel efter godt og klart Regnskab. Og hvis Sagmøller, som kan bruges der udi Lenet, skal forne Knud Grubbe lade bruge os og Kronen saavel som sig selv til lige Fordeel og Bedste, hvorimod vi ogsaa skulle bekoste Halvparten hvis Omkostning, som paa samme Sagmøller kan til Billighed om Aaret paa gaae, som han og aarligen skal gjøre vor Rentemester god Rede og Regnskab for. Skal han og holde Klosteret ved god Hævd og Bygning, cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 7 Mai 1578. R. 211. Afskr. III. 206.

Jørgen Urne fik Forleningsbrev paa Gimsø Kloster.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade, saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Jørgen Urne, vor Hofsinder, os og Riget her til gjort og beviist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Jørgen Urne vort og Norges Krones Kloster Gimsø Kloster med Bønder og Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse, Intet

Digitized by Google

undertaget, eftersom Erik Brockenhuus det hertil udi Værge havt har, at have, nyde, bruge og beholde til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Og skal han maa nyde og beholde samme Len med al sin Rente og Indkomst, Vist og Uvist, kvit og fri, al den Stund han er udi vor Tjeneste her til Hove, og naar han ikke længer er hos os i vor daglige Tjeneste, skal det sættes ham for en skjellig og tilbørlig Afgift aarligen deraf til os og Kronen at udgive, og skal samme hans Forlening beregnes fra Philippi og Jacobi Dag nu næst forgangen. Skal han og holde Bønderne ved Norges Lov, Skjel og Ret o. s. v. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 9 Mai 1578. R. 212. Afskr. III. 207.

Erik Brockenhuus fik Brev strax at skulle lade følge Jørgen Urne Gimsø Kloster og overantvorde hans Fuldmægtige Inventarium, Jordebøger, Breve, Register og hvis anden Deel der burde at lades og ingen Hinder eller Forfang gjøre ham derpaa udi nogre Maade. Fredriksborg 9 Mai 1578. T. 138. Afskr. IV. 680.

Til Ludvig Munk, at han skal udlægge Peder Iverssøn Fyldest for hans Gaard, som blev indtagen under Fredriksstads Eiendom, og forfare Leiligheden om det Gods, Hans Pederssøn blev tilforn udlagt.

Fr. II. Vid, at os elskelige Peder Iverssøn, vor Mand og Tjener, har underdanigst for os beret, hvorledes at nogen Aar forleden, der vor Kjøbstad Fredriksstad udi vort Rige Norge er bleven bygt, skal en hans og hans Søsterbørns Gaard, kaldtes Seygerstad, skyldte aarlig 2 Pund Byg, 1 Fg. og ½ Løb Smør og 4 Skill., være indtagen under forne Fredriksstads Eiendom, og at han nu paa ni Aars Tid har mist Oppebørselen deraf og end intet Vederlag derfor bekommet, begjerendes derfor at maatte bekomme til Vederlag dette efterne vort og Kronens Gods udi Stokke Sogn i Tunsberg Len, først Mølsen, skylder 3 Løbe Smør, og udi Haugen 2 Løbe Smør; thi bede vi dig og ville, at du forfarer derom al Leiligheden, og hvis befindes, at forne Peder Iverssøn og hans Søsterbørn udi saa Maade uden Udlæg have mist forne Gaard Seigerstad, at du da udlægger ham forne Gods igjen, han er begjerendes, saa vide ham derimod kan forslaae, rammendes derudinden vort Gavn og Bedste, som vi dig tiltroer. Sammeledes eftersom vi og forfare, at os elskelige Hans Pederssøn, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort

Digitized by Google

Slot Bergenhuus, og hans Sødskende udi lige Maade have mist Gods, som er kommen under forne Fredriksstad, og ham derimod er udlagt af Christen Munk noget Gods paa Tocke (sic), hvilket kanske er bedre end hans, da bede vi dig og ville, at du forfarer derom al Leiligheden og siden skriver fra dig derom ind udi vort Kanseli, at vi os derefter kunne vide at rette, havendes Indseende med, at os udi ingen Maade skeer for kort. Kronborg 12 Mai 1578. T. 138. Afskr. IV. 680.

Til Johan Bockholt om Jordebøger paa hvert Klosters Gods paa Island og om Islands Fisk og 2000 Alne Islands Vadmel, og at Eggert Hanssøn skulde følge hid ned. Kronborg 12 Mai 1578. T. 139. Afskr. IV. 681.

K. Maj.s Brev udganget, at hvilken Person paa Island, som sig forseer udi Ægteskab, skal tage aabenbare Afløsning af sin Heredsprovst og ikke af Superintendenten. Kronborg 15 Mai 1578. R. 212. Afskr. III. 207.

Hr. Hans Bang fik Brev, at hans Søn Jon Bang, som studerer, maa bekomme Onsø Prestegjeld efter hans Død.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelig, hæderlig Mand, Hr. Hans Bang, Sogneprest paa Onsø udi vort Rige Norge, underdanigst har givet os tilkjende, hvorledes han skal have en Søn ved Navn Jon Bang, er til Studium her udi Riget, er begjerendes at samme hans Søn efter hans Død forne Sogn maatte bekomme, efterat han har gjort stor Bekostning paa ham, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at saafremt samme Gjeld tilkommer os at forlene, og forne Jon Bang bliver saa skikkelig udi Levnet og Lærdom, at han udi Fremtiden forne Onsø Prestegjeld kan forestaae og af Sognefolket kan bekomme Kald og af Bispen samtykkes, maa og skal han forne Onsø Prestegjeld bekomme og det med al Presterente, som andre hans Formænd have havt med Rette, have, nyde, bruge og beholde. Cum inhib. sol. Kronborg 16 Mai 1578. R. 213. Afskr. III. 207.

Thyge Brade Ottessøn fik Forleningsbrev paa Nordfjord Len.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi naadigst have bevilget og tilladt, at os elskelige Thyge Brade Ottessøn, vor Mand og Tjener, maa bekomme Helligtrekongers Kapel udi Roeskilde Domkirke, med Bønder, Tjenere og al des tilliggendes Rente, om han Henrik Holks Død overlevendes vorder, som nu dermed forlent er, og det kan sig tildrage, at han en Tid lang maa

Digitized by Google

fortøve, indtil samme Præbende falder, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene for^{ne} Thyge Brade vort og Norges Kronens Len Nordfjord Len og Fogderi med Bønder, Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, Vist og Uvist, Intet undertaget, at have, nyde, bruge og beholde, kvit og fri, uden Afgift, til saa længe han Helligtrekongers Kapel kan bekomme og dermed blive forsørget. Og naar han samme Præbende bekommendes vorder, skal han derimod strax dette for^{ne} Len afstaa og sig Intet videre dermed befatte. Og skal han holde Bønderne der udi Lenet ved Norges Lov, Skjel og Ret. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 18 Mai 1578. R. 213. Afskr. III. 208.

Peder Svendssøn fik Forleningsbrev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene denne Brevviser Peder Svendssøn en vor og Norges Krones Gaard udi Agershuus Len liggendes, kaldes Munkethveit og en Kvern derhos, skylder aarligen tilsammen 4 Pund, med al for^{ne} Jords og Kverns Landgilde og Rettighed, Intet undtaget, at have, nyde, bruge og beholde, kvit og fri, uden Afgift, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog saa at han skal tjene os og Riget deraf med en gerust Hest paa hans egen Omkostning, naar han derom tilsiges og Behov gjøres. Og om han bliver tilsinds selv at bruge for^{ne} Gaard og Kvern, skal han have det udi Bondens Minde, at ingen Klagemaal over ham kommer. Desligest ville vi os forbeholdet have, at om sammesteds kan bruges nogen Sagmølle, da skal Fordelen høre os til. Sammeledes skal han holde for^{ne} [Gaard] og Kvern ved Hævd og Magt, og Bønderne der paa boendes ere ved Norges Lov, Skjel og Ret. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 19 Mai 1578. R. 214. Afskr. III. 208.

Til menige Almue over alt Bergenhuus og Throndhjems Lene om Retterthing at holde sammesteds.

Fr. II. Hilse Eder vore kjære tro Undersaatter, Kjøbstædsmænd, Bønder og menige Almue over alt (Bergenhuus) (Throndhjems) Len og næste omliggendes Lene udi vort Rige Norge, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom vi Eder saavel som andre vore kjære tro Undersaatter menige Norges Riges Indbyggere til Gavn og Bedste have gjort den Forordning og for godt anseet, at til den 22 Juli førstk. skulle holdes et

Digitized by Google

almindeligt Retterthing udi vor Kjøbstad Oslo og derfor nogen Tid siden ladet vore aabne Brev udgaae over alt vort Rige Norge, at hvemsomhelst sig udi nogre Maade havde at beklage, de skulle hos vore Lensmænd tage Stevninger udi samme Sager over deres Vederpart og siden til den bestemte Tid møde udi Oslo for vore forordnede Raad og gode Mænd, som vi have deputeret til at sidde Retterthing sammesteds, og der at vederfares hvis Norges Lov og Ret er, som samme vore Breve videre derom formelder, og efterdi vi naadigst kunne besinde, at det uden Tvivl vil falde en Part Eder og andre vore Undersaatter udi Nordlandene og andensteds udi Norge, som vide fra Oslo er bosiddendes, fast besværligt at reise saa vide, og det kan sig tildrage, at en Part vore Undersaatter baade udi Kjøbstæderne og paa Landet kunde have adskillige Klagemaal og Besværinge, som de vore tilforordnede Raad og gode Mænd ville andrage og paa vore Vegne tilkjendegive, da have vi derfor befalet vore tilforordnede Raad og gode Mænd, at naar de have siddet Retterthing udi Oslo den 22 Juli førstkommendes, skulle de siden begive dem til vort Slot Bergenhuus og der være tilstede 14 Dage efter St. Olafs Dag (og udi Throndhjem 8 Dage efter St. Bartholomæi Dag, som er den 1ste Dag Septembris) og udi lige Maade forhøre Sager og hvis Klagemaal og Besværinge, I have at andrage enten over Lensmændene, deres Fogder eller andre, og derudinden forhjælpe Eder Alle og hver særdeles, saa meget Norges Lov og Ret er; thi bede vi Eder Alle, saa mange nogle Sager have at andrage og ikke udi Oslo blive forhørte, at I retter Eder efter til bestemte Tide forne vor Forordnede udi Bergen (Throndhjem) at søge og Eders Vederpart selv did at stevne; de skulle paa vore Vegne forhjælpe Eder Alle, som dem besøgendes vorder, hvis Norges Lov og Ret er, saa at aldeles Ingen skal have sig at retløs at beklage. Odense 1 Juni 1578. T. 140. Afskr. IV. 681.

Hans Pedersøn og Jacob Hvitfeldt finge Breve at skulle lade forkynde forne aabne Breve baade udi Kjøbstæderne og paa Landet til Lagthingene udi deres Lene, saa Undersaatterne dem derefter kunde vide at forholde. Actum ut supra. T. 140. Afskr. IV. 682.

Instrux, som k. Maj.s Forordnede blev medgiven, som skulle sidde Retterthing og forhøre Sager udi Norge.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi vore kjære, tro Undersaatter, menige Norges Riges Indbyggere, til Gavn og Bedste have

Digitized by Google

gjort den Forordning og for godt anseet, at til den 22de Dag Juli skulle holdes et almindeligt Retterthing udi vor Kjøbstad Oslo, og derfor nogen Tid siden ladet vore aabne Breve udgaae over alt vort Rige Norge, at hvem som helst sig udi nogre Maade havde at beklage, de skulle hos vore Lensmænd tage Stevninger udi samme Sager over deres Vederpart, og siden til den bestemte Tid møde udi Oslo for vore tilforordnede Raad og gode Mænd, som vi have deputeret til at sidde Retterthing sammesteds, og der at vederfares hvis Norges Lov og Ret, som samme vore Breve videre derom formelder, da have vi nu afferdiget os elskelige Bjørn Anderssøn til Steenoldt, Axel Viffert til Axelvold, vor Mand og Raad, Christen Munk til Tobberup, Ludvig Munk til Nørlund, Statholder udi vort Rige Norge, vor Mand og Tjenere, og Mouritz Stygge, vor Sekreter, og dem befalet og Fuldmagt givet, og nu med dette vort aabne Brev befale og Fuldmagt give at skulle paa vore Vegne sidde Retterthing udi forne Oslo til den 22de Juli førstk. og der med vore Lensmænd og Lagmænd udi Norge, saa mange til den Tid der forsamlet vorder, udi Rette forhøre alle hvis Sager, som der for dem bliver indstevnt, derpaa endeligen dømme og forhjælpe alle og hver, som der hænder dem for Dom at komme, saa meget Norges Lov og Ret er, og det klarligen give fra dem beskrevet, som de ville ansvare for Gud og være bekjendt. Og efterdi det uden Tvivl vil falde mange vore Undersaatter udi Nordlande og andensteds udi Norge, som vidt fra Oslo ere bosiddendes, fast besværligt at kunne møde der tilstede, saa at mange underholde dem at drage did for den lange Vei Skyld, og det kan sig tildrage, at en Part vore Undersaatter baade udi Kjøbstæderne og paa Landet kunde have adskillige Klagemaal og Besværinge saa vel over Lensmændene som over deres Fogder og Andre, som de forne vore tilforordnede Raad og Godemænd ville andrage og paa vore Vegne tilkjendegive, da ville vi forne vore Raad og Godemænd hermed befalet og Fuldmagt givet have, at naar de have fuldendt forne Retterthing udi Oslo, skulle de siden begive dem til Bergen, at de kunde der være tilstede 14 Dage efter St. Olafs Dag, fremdeles derfra til Throndhjem, saa de der kunde være tilstede 8 Dage efter St. Bartholomæi Dag førstk., og der udi lige Maade sidde Retterthing, udgive Stevninger og forhjælpe alle dem, som sig have at beklage, hvis Norges Lov og Ret er. Sammeledes skal dem og være befalet

og Fuldmagt givet paa vore Vegne at annamme og flittelig forhøre alle de Klagemaal, Besværinge og usædvanlige Paalæg, som dem forekommer, og derudinden efter Leiligheden forhjælpe hver at maa skee, saa meget Norges Lov og Ret er, saa at aldeles Ingen skulle have sig retløs at beklage. Og skulle de herudi af deres yderste Forstand og Beskedenhed at handle, gjøre og afskaffe, eftersom dem synes billigst, tjenligst og rettest at være, og ligerviis som vi selv personligen tilstede vare, bedendes og bydendes alle vore kjære, tro Undersaatter over alt vort Rige Norge, at I forne vore tilforordnede Raad og gode Mænd herudinden udi alle Maade ville betroet, ligerviis som vi selv personligen tilstede vare. Odense 2 Juni 1578. R. 214. Afskr. III. 209.

Til Henrik Gyldenstjerne, at han fremdeles maa udi dette Aar beholde Baahuus Len.

Fr. II. Vid, at som du underdanigst hos os lader anholde, at du fremdeles maa beholde Baahuus Slot og Len for slig Afgift, som du til des deraf givet har, da ere vi naadigst tilfreds, at du endnu dette Aar maa beholde forne Slot og Len med slig Besked, eftersom dit Forleningsbrev derom formelder. Dog naar dette Aar er forløben, at du da paany taler til os om samme Len, og med hvad Besked du det skal beholde. Odense 4 Juni 1578. T. 141. Afskr. IV. 682.

Hans Findssøn fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi Lensmanden paa vort Slot Bergenhuus har stedt og bortfæstet til denne Brevviser Hans Findssøn en vor og Kronens Gaard udi Søndfjord kaldes Sandvig, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Hans Findssøn maa forne Sandvig Gaard med sin Tilliggelse have, nyde, bruge og beholde, emeden og al den Stund han udi timelig Tid udgiver hans aarlige Landgilde og anden Rettighed. Og skal han være os og Riget huld og tro og vor Lensmand paa forne Bergenhuus Slot, som nu er eller herefter kommendes vorder, hørig, lydig og følgagtig udi hvis han ham paa vore Vegne tilsigendes vorder. Sammeledes skal han bygge og forbedre samme Gaard og ei forhugge eller forhugge lade hvis Skove der til er til Upligt udi nogre Maade. Cum inhib. sol. Kolding 9 Juni 1578. R. 216. Afskr. III. 210.

Hans Lindenov til Drennerup fik Følgebrev til alle Bønder og Tjenere, som ligge og tjene til Bergenhuus, og

Digitized by Google

Hans Pederssøn sidst udi Værge og Forsvar havde, at de herefter skulle svare ham ad gratiam. Cum omnibus claus. consv. Kolding 17 Juni 1578. R. 216. Afskr. III. 211.

Hans Pederssøn fik Brev, at efterdi k. Maj. har forlenet Hans Lindenov med Bergenhuus, da skal han lade ham følge samme Slot og Len, naar han ham med samme Brev besøger, og overantvorde til ham hvis Inventarium, Jordebøger, Register og anden Deel, som der bør at lades, og ingen Hinder eller Forfang gjøre ham derpaa udi nogre Maade. Kolding 17 Juni 1578. T. 141. Afskr. IV. 682.

Herr Claus Berg fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at dersom denne Brevviser os elskelig, hæderlig Mand Herr Claus Berg overlever Herr Clemen Cantors Død udi Oslo, maa han strax bekomme og lade annamme det Kannikedømme udi Oslo Domkirke, forne Herr Clemen nu udi Værge har, og det med Bønder og Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, aldeles Intet undertaget, have, nyde, bruge og beholde til saa længe vi anderledes der om tilsigendes vorder. Dog saa at naar han samme Kannikedømme bekommer, skal han altid og strax boe og residere hos forne Oslo Domkirke, saa fremt han ikke dette vort Brev vil have forbrudt, og gjøre slig Tynge og Tjeneste inden Kirken og uden, som andre residerende Kanniker sammesteds, og være den geistlige Ordinants, som om Religionen er udgangen, og Kapitels Statuter aldeles undergiven udi alle Maade. Cum ceteris claus. consv. et inhib. sol. Kolding 19 Juni 1578. R. 216. Afskr. III. 211.

Erik Brockenhuus fik Forleningsbrev paa Aabygge Skibrede, eftersom os elskelige Olaf Kalips det til des udi Værge og Forsvar havt har, kvit og fri. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kolding 25 Juni 1578. R. 217. Afskr. III. 212.

Erik Brockenhuus fik Brev at skulle handle med En ved Navn Mester Anders om en Fos at dæmme.

Fr. II. Vid, eftersom du giver tilkjende, at udi Bratsberg Len skal være en Fos, som kaldes Skodfossen, igjennem hvilken skal skiudes hvis Tømmer, vi eller vore Undersaatter deromkring boendes ville lade sagskjære paa de Sagmøller der nedenfor, og samme Fos at skulle løbe saa stride undertiden, at intet Tømmer kan der igjennem skiudes, og undertiden hvis

Digitized by Google

Tømmer der ovenfor flodes med hastig Strøm at bortføres, os saavel som vore Undersaatter til Skade, og at En ved Navn Mester Anders sig for dig skal have ladet formærke at ville gjøre det med Dæmming og Andet hos samme Fos, saa den altid skulde løbe lige og ikke være os eller vore Undersaatter deromkring boendes til Forhindring eller Skade, naar de der igjennem ville skiude noget Tømmer til Sagmøllerne der nedenfor at sagskjære, dersom vi ellers derpaa ville lade gjøre nogen Bekostning, hvilket Arbeide du formener vore Undersaatter deromkring boendes siden at kunne handles med, at de gjøre os Fyldest og Opretning derfor enten med hvert 10de eller 12te Træ til Told, der igjennem kommer, hvis vi ellers ville gjøre første Forlag; da efter slig Leilighed ere vi tilsinds at lade derpaa bekoste ved de 500 Daler, bedendes dig og ville, at du handler med Mester Anders, at han sig samme Arbeide foretager, og ham til des Behov forstrækker paa vore Vegne udi de 500 Daler, beflittendes dig derudinden, at det med samme Fos at dæmme maatte have Fremgang, og hvis du udi saa Maade paa vore Vegne ham til samme Arbeide forstrækkendes vorder, at du det indskriver udi dit Regnskab, og naar samme Arbeide, os og Bønderne derhos boendes til Gavns, fuldendt er, at du da eller nu tilforn handler med Bønderne paa vore Vegne, som dig bedst synes, saa vi for vor Bekostning maa bekomme hvert 10de eller 12te Træ til Told, som igjennem skiudes, rammendes derudinden vort Gavn og Bedste, som vi dig naadigst tiltroer. Kolding 27 Juni 1578. T. 141. Afskr. IV. 682.

Kjøbstæderne udi Norge finge Brev om en Skat og Hjælp at udgive udi saa Maade:

Bergen . . .	1000	Daler	Fredriksstad . .	200	Daler.
Throndhjem	500	—	Skien	100	—
Oslo	500	—	Oddevald	150	—
Marstrand .	1000	—	Kongelf	100	—
Tunsberg . .	300	—	Stavanger	150	—

Fr. II. V. G. t. Vider, at os og Riget endnu paahænger nogen Gjeld udenlands, som vi ere udi kommen forleden Feide, hvilken vi udi dette nærværendes Aar endeligen og aldeles næst efter Guds Hjælp agter at aflægge, hvorfor vi den Leilighed med vore elskelige Danmarks Riges Raad have betragtet og overveiet, og efterdi Kjøbstæderne udi vort Rige Norge ikke tilforn synderligen have været besværede med nogen Hjælp eller

Digitized by Google

Undsætning at gjøre, have de bevilget og samtykt os en Skat og Hjælp at mue bekomme og lade opbære af Kjøbstæderne over alt forne vort Rige Norge, saa vel som af menige Almue her udi vort Rige Danmark, og Eder ladet taxere for N. enkede gamle Daler at komme os og Riget til Hjælp med; thi bede vi Eder og ville, at I retter Eder efter der af Eders By at komme os til Undsætning med forne N. gammel Daler, og dem inden St. Mortens Dag førstk. udi det allerseneste fremskikker til Kjøbenhavn og vor Rentemester os elskelige Christopher Valkendorf til Glorup, vor Mand og Raad, paa vore Vegne overantvorder. I ville Eder nu herudinden som lydige, tro Undersaatter bevise og lade befinde, saa at samme Penninge jo til forne Tid visseligen kunde være der tilstede, anseendes at os der Magt paa ligger. Vi ville igjen være Eder Alle og hver særdeles en naadig Herre og Konning og Eders Gavn og Bedste udi alle Maade vide og ramme, som vi vore tro Undersaatter pligtige ere. Koldinghuus 29 Juni 1578. T. 142. Afskr. IV. 684.

Peder Jørgenssøn udi Skien fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Peder Jørgenssøn udi Skien underdanigst har ladet give os tilkjende, hvorledes han nogen Tid siden forleden har forhvervet vor Skrivelse til os elskelige Erik Munk, den Tid han havde Bratsberg udi Forlening, at han skulde tilstede ham at opbygge en Sagmølle paa vor og Kronens Grund og Eiendom for Skien, hvilken han og opbygget og selv bekostet har, og er han sat af os elskelige Paul Hvitfeldt til Snestrup, vor Mand og Tjener og den Tid Statholder udi vort Rige Norge, for 30 gammel Daler deraf aarligen til hver St. Hans Baptistæ Dag at fornøie paa vor Gaard Bratsberg, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Peder Jørgenssøn maa og skal herefter fremdeles have, nyde, bruge og beholde forne Sagmølle, han udi saa Maade har opbygget, emeden og al den Stund han udi tilbørlige Tid udgiver forne Afgift. Cum inhib. sol. Skanderborg 19 Juli 1578. R. 217. Afskr. III. 212.

Werner Henrikssøn fik Brev paa Gerpen Kirkes Indkomst.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at denne Brevviser Werner Henrikssøn maa aarligen herefter bekomme og lade opbære Indkomsten til Gierpen Kirke

Digitized by Google

udi Skiensyssel Len udi vort Rige Norge, hvilken forne Gerpen Kirkes Indkomst, baade vis og uvis, forne Werner Henrikssøn sig selv til Bedste skal have, nyde, bruge og beholde til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at han skal give aarligen deraf til forne Gierpen 60 gamle Daler, hvilke 60 Daler skal komme Kirken til Bedste. Cum inhib. sol. Skanderborg 21 Juli 1578. R. 218. Afskr. III. 212.

Til Ludvig Munk, at Renten af Brunlag Len skal følge Vincents Juel til St. Hans Dag sidst forleden.

Fr. II. Vid, eftersom vi nogen Tid siden forleden have undt og bevilget os elskelige Knud Grubbe, vor Mand og Tjener, at mue bekomme Brunlag Len, Numedalen og St. Olafs Klosters Gods udi Forlening, som os elskelige Vincents Juel, vor Mand og Tjener, udi Pant havde, og dig befalet forne Lene at skulle indløse fra forne Vincents Juel for den Summa Penge, de fore udi Pant stod, da beklager forne Vincents Juel, at han ikke endnu samme Penge har bekommet, underdanigst begjerendes, at Renten af forne Lene maatte følge ham til St. Hans Dag sidst forleden, efterdi han til den Tid ikke har fanget sine Penge, hvilket vi ham og naadigst bevilget have; thi bede vi dig og ville, at du bestiller, at hvis Smør, Landgilde og anden Rente falden udi forne Lene til St. Hans Dag sidst forleden, at det ubehindret følger forne Vincents Juel, saa ham derpaa ingen Hinder eller Forfang skeer udi nogre Maade. Skanderborg 24 Juli 1578. T. 143. Afskr. IV. 684.

Hans Hanssøn Skrivere paa Ask, hans Hustru Elsebe Thomisdatter og deres Børn finge Brev paa tvende Grunde udi Wogsbotnen.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelige Christopher Valkendorf til Glorup, vor Mand, Raad og Rentemester, nogen Tid siden forleden, den Tid han var vores Lensmand paa vort Slot Bergenhuus, paa vore Vegne har undt og bebrevet denne Brevviser Hans Hanssøn Skrivere paa Ask, hans Hustru Elsebe Thomisdatter og deres Børn og Arvinge tvende Grunde udi Wogsbotnen liggendes for aarlig Grundleie til Skolen og Locaternes Underholdning udi vor Kjøbstad Bergen, den ene 35½ Alen bred og 53 Alne lang, den anden 22 Alne bred og 27 Alne lang, eftersom de Breve, forne Christopher Valkendorf ham derpaa givet har, ydermere formelder og udviser; da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med

Digitized by Google

dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at forne Hans Hanssøn maa nu strax lade indtage og indplanke forne tvende Grunder udi Vogsbotnen saa vide og brede, eftersom forvet staaer, og forne Christopher Valkendorfs Brev om formelder, og han, hans Hustru Elsebe Thomisdatter og deres Børn og Arvinge dem siden at skulle have, nyde, bruge og beholde, dog saa at de skulle føre der paa god Kjøbstads Bygninge og den ved god Hævd og Magt holde og aarligen give deraf til Skolen og Locaternes Underholdning udi Bergen slig Afgift, som til des deraf har ganget. Cum inhib. sol. Skanderborg 25 Juli 1578. R. 218. Afskr. III. 213.

Nils Lauritssøn, Borgemester udi Bergen, fik Brev paa en Gaard sammesteds paa Hollænderstrædet.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at os elskelige Nils Lauritssøn, Borgemester udi vor Kjøbstad Bergen, maa og skal bekomme den vor og Kronens Jord og Grund udi Bergen, liggendes paa Hollænderstrædet næst op til Bryggesporten der sammesteds, som Anders Pederssøn Borgemester tilforn havt har; og strækker sig forne Jord og Grund fra Gaden og ned til Søen, saa langt som den nu med Huse, Bygning og Bulværk forefunden og begreben er, og siden saa langt udi Vaagen, som den udi Fremtiden herefter os og Byen til Nytte og Bedste bebygges maa og kan efter Byloven, hvilken forne Jord og Grund eftersom berørt forne Nils Lauritssøn og hans Arvinge, den ene efter den anden, mue og skulle have, nyde, bruge og beholde til evig Tid, dog saa at de aarligen betimeligen og til gode Rede skulle give deraf en tilbørlig Grundleie efter den Skik og Brug, som der til Bergen af Arilds Tid sædvanligt været har, og maa og skal det være dem frit fore at mue med Huse og Bulværk udbygge saa langt udi Søen, som de kunne bygge efter deres Bylov, og af Lagmanden og Danemænd kunde kjendes ret og billigt at være. Cum inh. sol.; sine dato. [Indført mellem Brev af 25 Juli og 31 Juli 1578]. R. 219. Afskr. III. 214.

Hans Lindenov fik Forleningsbrev paa Bergenhuus Slot og Len.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Hans Lindenov, vor Mand og Tjener, vort

Digitized by Google

og Norges Kronens Slot og Len [Bergenhuus Len] med disse efterᵉ· Lene og Fogderi udi vort Rige Norge, som er Søndhordland, Nordhordland, Søndfjord og Sogn med Bønder, Tjenere og al deres Rente og rette Tilliggelse, aldeles Intet undtaget, eftersom os elskelige Hans Pederssøn, vor Mand og Tjener, dem til des udi Værge og Forsvar havt har, at have, nyde, bruge og beholde til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at han aarligen til gode Rede skal give os til Afgift af al hvis visse Rente, som udi forᵉ· Lene falder, som er Leding, Landskyld, Landvare og Fredtold, 800 gode gammel Daler og dem aarligen lade yde og levere ind paa vort Rentekammer til hver St. Michaelis Dag og vor Rentemester sammesteds paa vore Vegne overantvorde. Og skal hans Afgift begynde og paagaae nu til St. Michels Dag førstk. udi dette nærværendes Aar 78 og endes til St. Michels Dag udi tilkommendes Aar 79, og siden saa forfølges Aar fra Aar, saa længe han samme Lene af os udi Forlening har, men hvis Tiende Korn, Smør, Lam, Oste, eller anden Tiende, som falder udi forᵉ· Lene, desligest Skibstold, som udgives udi Meel og Malt, skal forᵉ· Hans Lindenov lade opbære og aarligen forvende udi Penninge os til Bedste efter godt og klart Regnskab. Og hvis uvisse Rente, som udi forᵉ· Lene falder, skal han aarligen gjøre gode Rede og Regnskab fore, hvoraf han for sin Umage maa bekomme og beholde den fjerde Penninge, og det andet Alt at komme os alene til Bedste, undertaget hvis Told, Sise, Vrag udi forᵉ· Lene falder, hvilket vi os alene efter godt og klart Regnskab ville forbeholdet have. Og skal han holde Bergenhuus ved god Hævd og Bygning, som det nu er. Cum ceteris claus. consv. et inh. sol. Jagthuset udi Rye 31 Juli 1578. R. 219. Afskr. III. 214.

Brev, at Domkirken udi Throndhjem skal bruges for Sognekirken og en af Sognekirkerne at afbrydes.

Fr. II. G. a. v. Eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes Domkirken udi vor Kjøbstad Throndhjem ingen Rente eller Indkomst har, hvormed den kan ved Magt holdes, og at det er en skjøn Kirke og Skade, at saadan herlig Bygning skulde forfalde, hvilken vel nogerledes kan holdes ved Lige og Magt udi saa Maade, om en af de andre Sognekirker der udi Byen, som ere to, ødelægges, saa der gjordes en Sognekirke af Domkirken, og Renten skiftes under dem til lige, da efterdi det ellers er nok for den Almue, at der er to Kirker der i Byen, saa og

Digitized by Google

efterdi den ene Sognekirke allerede skal være forfalden, have vi for godt anseet, at forne Domkirke herefter skal holdes og regnes for en af Sognekirkerne, Kanniketjenesten med Sjungen og i andre Maade ligevel uforsømmet. Og skal en af Sognekirkerne, hvilken mest forfalden er, ødelægges og med hvis Steen og Tømmer, der udi findes, komme forne Domkirke til Bygning. Udi lige Maade skal Throndhjems By og Almue saavelsom begge de gamle Sognekirkers Rente og Indkomst skiftes udi tvende Parter, saa at Halvdelen Folket søge til Domkirken og Halvdelen til den sædvanlige Sognekirke, og Renten udi lige Maade skiftes, Halvdelen til den ene og Halvdelen til den anden Kirke, at de baade kunne være hjulpne. Bedendes og bydendes Lensmanden paa vor Gaard udi Throndhjem, at han bestiller, at hvilken af de gamle Sognekirker mest forfalden er nu strax ødelægges og kommer Domkirken til Bygning og Bedste, og at han siden med Bispen sammesteds ligeligen og bekvemmeligen skifter baade Almuen og Renten begge Kirkerne imellem og derpaa gjør en endelig Skik, hvorledes dem bedst synes. Jagthuset udi Rye 7 August 1578. R. 229. Afskr. III. 215.

Bispen udi Throndhjem skal strax anrette en Skole paa Vesterhuus udi Jæmteland og hvis Jorder der er tillagt.

Fr. II. G. a. v. Efterat den geistlige Jurisdikts udi Jæmteland saavelsom udi Herdalen siden den Stettinske Fredsfordrag er kommen under os og Norges Krone, og os derfor som en christelig Øvrighed bør at have Opseende med, at Religionen og Guds Ord sammesteds forfremmes, Kirker og Skoler opbygges, og vi nu ere kommen i Forfaring, hvorledes at ingen Skoler skal findes funderede udi forne Jæmteland, som holdes ved Magt, eller nogen der at være holden i lang Tid, da have vi derfor Landet til Gavn og Bedste for godt anseet, at Bispen udi Throndhjem nu strax skal begynde og anrette en Skole sammesteds paa Vesterhuus, som tilforn har været et Kapel, og der med Altingest skikke og forhandle, som ham bedst og gavnligst synes. Til forne Skoles Ophold have vi udlagt disse efterne Jorder med hvis Landskyld og Rettighed deraf ganger, som er først forne Vesterhuus, item Sødergaarden udi Brynslo, Stuen udi Raffn Prestegjeld og Bispegaarden sammesteds, hvilke forne Jorder altid herefter til evig Tid skulle ligge og blive til forne Skole paa Jæmteland. Og skal Bispen, som nu er, og hans Efterkommere have et grangiveligt, flittigt Opseende med, at

Digitized by Google

samme Skole holdes ved Magt og forsørges med flittige Personer, som deres Embede fuldgjøre ville, saa at Ungdommen sammesteds lærer der at læse og skrive og deres første Fundamenta, før de kommer paa andre Steder, saafremt de ikke derfor ville stande til Rette. Cum inh. sol. Rye 7 August 1578. R. 221. Afskr. III. 216.

Hr. Christopher Sivordssøn fik Brev paa St. Olafs Præbende udi Throndhjems Domkirke, som vaccerede og ledigt var efter Mikkel Sivordssøn, dog saa at han derimod strax skal afstaa og aftræde det Præbende, som han tilforn med forlent er udi forne Throndhjems Domkirke. Cum claus. cons. et inh. sol. Rye 8 August 1578. R. 222. Afskr. III. 216.

Til Bønderne i Baahuus Len og Viken om tomme Salttønder.

Fr. II. Hilse Eder alle menige Bønder og Almue, som bygge og boe udi Baahuus Len og Viken udi vort Rige Norge, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at vi ere komne udi Forfaring, at vore Toldere der sammesteds udi Sildefiskendet ikke aarligen udi rette Tider kunne bekomme de tomme Tønder, som I pligtige ere at udgive til vort Salteri, og en Part af dem, som fremkomme, ikke heller ere saa gode som dem burde at være, hvorpaa vi aarligen lide Skade; thi bede vi Eder Alle og hver særdeles strengeligen byde, at I aarligen herefter tiltænker udi Tide, naar os elskelige Henrik Gyldenstjerne, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, Eder tilsiger, at lade samme Eders tomme Tønder fremkomme, som I pligtige ere at udgive til vort Salteris Behov, og de som gode ere og dem lade yde og levere paa de Steder, forne Henrik Gyldenstjerne Eder lader tilsige, saa at de visseligen til rette Tide udkommer, saafremt I ikke ville stande os til Rette for hvis Skade vi derover kunne lide. Hald 14 August 1578. T. 143. Afskr. IV. 684.

Til Ludvig Munk over Valders og Hallingdal,
- Baltzer Leist over Lister Len,
- Erik Brockenhuus over Midsyssel,
- Erik Munk over Nedenes Len

om et Spand Korn at udgive af hver Mandsværk til Stavanger Skole.

Fr. II. Vid, at eftersom af vor Statholder udi Norge og andre vore Lensmænd, Lagmænd, Superintendent, Provster, Pre-

Digitized by Google

ster og andre fornemme, forstandige og visse Mænd er med Menighedens Bevilling og Samtykke iblandt Andet gjort en Skik og Forordning, hvorledes holdes skulle udi Stavanger Stift med den fjerde Part af Tienden, som kaldes Bonde Laaden (sic), saa at Almuen skulde den beholde hos sig efter gammel Sædvane og hjælpe deres Fattige hjemme i Bygden med, og at hver Mand skal give et Spand Korn af hver Mands Værk aarligen og det fremføre med deres Tiende, og 2 Mand udi hvert Sogn skulle det tilhobe tage og antvorde det Presten, og han siden at forvende det i Penge eller anderledes til Skolen i Stavanger Skoledegne til Underholdning, da forfare vi ligevel, at forne Spand Korn af hver Mands Værk udi N. Len, du udi Befaling har, efter forne Skik og Ordning ikke aarligen udgives til forne Skole i Stavanger; thi bede vi dig og ville, at du det saa bestiller og endeligen saa forskaffer, at forne Spand Korn aarligen efter denne Dag af hver Mands Værk bliver betimen og til gode Rede udgiven efter den Skik og Ordning, derom gjort er, og af Almuen er bevilget og vedtaget, saa at aldeles ingen Forsømmelse derfor tages. Silkeborg 25 August 1578. T. 144. Afskr. IV. 686.

Mester Jørgen Erikssøn, Superintendent udi Stavanger Stift, fik k. Maj.s aabne Brev, at Ingen skulde huse eller helle Mouritz Nilssøn eller hans Hustru Vivicke Hansdatter.

Fr. II. G. a. v., at eftersom os elskelig, hæderlig og høilærd Mand Jørgen Erikssøn, Superintendent udi Stavanger Stift, underdanigst har givet os tilkjende, hvorledes En ved Navn Mourits Nilssøn med hans Hustru Vivicke Hansdatter nogen Tid siden skulle have tillagt og paasagt ham nogen Løgn og usanddru Sag, som hans Ære, gode Rygte og Navn kunde være for nær, hvorfor han den sig har indstevnt for vor Statholder udi Norge, og han med en Part vore Lensmænd have begge Parterne udi Rette forhørt og da endelig tildømt forne Mouritz Nilssøn for slig hans Tilsagn og Løgn fra sit Presteembede og at være ærelesløs og forne hans Hustru Vivicke at være en Hore og miste sin Hud, og at de inden 6 Uger skulle rømme af Riget, eller og dersom han fandtes her i Riget, efter 6 Uger vare forløben, eller og befandtes udi nogre Maade at tale paa forne Mester Jørgen om samme Sag, efter den Dag da at miste sit Hoved som en anden Misdædere, hvor han findes eller paa tages kan, eftersom Dommen ydermere formelder, og forne Mester Jørgen nu bekla-

Digitized by Google

ger, at forⁿᵉ Mouritz Nilssøn nu paany skal med Skjændsord og Bagtale lade sig fornemme om samme Sag ikke alene om ham, men ogsaa om vor Statholder og dem, som den Dom med ham have dømt og afsagt, og dem groveligen eftertaler og forulemper, da ville vi med dette vort aabne Brev strengeligen og alvorligen have befalet alle vore Fogder, Embedsmænd, Lagmænd, Borgemester, Raadmænd og alle andre, som med dette vort Brev besøges, at I ikke tilsteder forⁿᵉ Mouritz Nilssøn eller hans Hustru at være eller blive udi Eders Lene, Stæder, Byer eller nogensteds, som I Befaling har, men dem derfra forviser, saa de efter denne Dag der ikke huses eller helles, ei heller nogenlunde tilsteder dem der at blive, og dersom de dem modvilligen forholder og ikke ville bortvige, at I da dem lader fængligen paagribe, og siden efter Norges Lov gaae derom saa meget Ret er. Ladendes det ingenlunde, saafremt vi ikke skulle vide det hos Eder. Silkeborg 25 August 1578. T. 145. Afskr. IV. 686.

Til Mester Hans Mogenssøn, at han skal være Mester Hans Gaas's Medhjælper og strax komme til k. Maj. og gjøre sin Ed.

Fr. II. Vider, at vi for godt have anseet Eder at tilgive og medforordne os elskelige hæderlig og høilærd Mand, Mester Hans Gaas, Superintendent udi Throndhjems Stift, til en Medhjælper udi hans Kald og Embede, og at I efter hans Død og Afgang skulle ham succedere udi forⁿᵉ Superintendents Befaling, thi bede vi Eder og begjere, at I retter Eders Leilighed derefter med Altingest, saa I med det første, før Vinter angaaer, kunne begive Eder til forⁿᵉ Throndhjem, og naar I al Eders Bestilning og Leilighed i saa Maade til Rede forordnet have og skikket Eder til Reisen, at I da begiver Eder til os at gjøre os Eders Ed, som det sig bør, og da at tage om Altingest vide Besked (sic). Silkeborg 28 August 1578. T. 146. Afskr. IV. 687.

Mester Hans Mogenssøn fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at eftersom os elskelig, hæderlig Mand Hr. Christopher Sivordssøn stakket Tid siden forleden har bekommet vort Brev paa et Kannikedømme udi Throndhjems Domkirke, kaldes St. Olafs Præbende, som vaccerede efter Michel Sivordssøn, dog med slig Vilkaar og Beskeen at han strax derimod skulde afstaae det Kannikedømme udi forⁿᵉ Throndhjems Domkirke, han tilforn udi Værge og Forlening havde, og sig dermed intet ydermere befatte, da have vi af vor synderlig

Digitized by Google

Gunst og Naade undt og tilladt, at os elskelig, hæderlig og høilærd Mand Mester Hans Mogenssøn maa nu strax bekomme og lade annamme samme Kannikedømme udi forne Throndhjems Domkirke, som forne Christopher Sivordssøn tilforn havde og nu skal afstaae for forne St. Olafs Præbende, han har bekommet, og forne Kannikedømme med Bønder, Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, aldeles Intet undertaget, have, nyde, bruge og beholde, emeden og al den Stund han er Superintendentens Medhjælper udi Throndhjems Stift, og naar han bliver selv Superintendent sammesteds og bekommer al Superintendents Renten, skal han igjen afstaae forne Kannikedømme udi Throndhjems Domkirke. Og skal han boe og residere hos samme Domkirke og gjøre slig Tynge og Tjeneste inden Kirken og uden som andre Kanniker sammesteds, etc. Cum ceteris claus. consv. et inh. sol. Silkeborg 1 Septbr. 1578. R. 223. Afskr. III. 217.

Kapitel udi Throndhjem finge Brev, at de Sogne, som ere komne fra Kapitel, skulle igjen dertil komme.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelige hæderlige Kapitel udi Throndhjems Domkirke have underdanigst givet os tilkjende, hvorledes der skal være kommen nogre Sogne fra Kapitlet, som udi fordom Tid have der tilligget, og andre Personer, som ikke ere udi Kapitlet, nu har dem, hvoraf Kapitlet har fanget stor Skade, fordi Præbenderne skulle være ringe, at de deraf uden Sogner dertil ikke kunne have deres Underholdning, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at naar de Personer døe og afgaae, som nu have de Sogner, der ere komne fra Kapitlet udi Throndhjems Domkirke, da skulle samme Sogner igjen komme til Kapitlet og altid derefter blive dertil, efter som det tilforn været har. Cum inhib. sol. Skanderborg 8 Septbr. 1578. R. 223. Afskr. III. 218.

Mester Hans Sivordssøn fik Brev paa Kanniken Hr. Haagen Lauritssøns Kannikedømme udi Throndhjem, om han hans Død overlever. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 8 Septbr. 1578. R. 224. Afskr. III. 218.

Hr. Peder Anderssøn fik Brev paa Kronens Part af Tienden af Aakerøens Prestegjeld.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at denne Brevviser hæderlig Mand Hr. Peder Anderssøn,

Digitized by Google

Kapellan og Medhjælper udi Aakerøens Prestegjeld udi Romsdalen udi vort Rige Norge, maa og skal aarligen herefter bekomme og lade opbære Afgiften af vor [Part] af Tienden af forⁿᵉ Aakerøens Prestegjeld og den til Hjælp til hans Underholdning kvit og fri have, nyde, bruge og beholde til saa længe han enten med forⁿᵉ Aakerøens Prestegjeld efter den gamle Prests Død og Afgang, som nu er sammesteds, eller og udi andre Maade bliver forsørget. Cum inhib. sol. Skanderborg 8 Septbr. 1578. R. 224. Afskr. III. 218.

Til Ludvig Munk, at han aarligen skal give Mester Hugo Bedow af Slottet saa meget som Onsø Sogn kan rente, og aarligen fornøier ham sin Besolding.

Fr. II. Vid, eftersom vi have bevilget, at Onsø Sogn, som denne Brevviser vor Skibsbygger Mester Hugo Bedow havde udi Forlening, skulle igjen komme under Slottet, og vi ikke rettere vide os at erindre, end at du har fanget Befaling aarligen af Slottet at skulle fornøie ham saa megen Rente, som forⁿᵉ Onsø Sogn kan inddrage, da bede vi dig og ville, at du retter dig efter vor Befaling og ham aarligen paa videre Besked lader bekomme den Deel, ham bevilget er. Sammeledes bede vi dig og ville, at du udi dette nærværendes Aar, saavel som altid aarligen herefter paa vore Vegne giver og fornøier forⁿᵉ Mester Hugo Bedow slig Besoldning, som vi ham aarligen have forskrevet, og ham efter hans Bestillings Lydelse bør og tilkommer, indtil du anderledes derom bliver tilsagt, og det lader indskrive udi dit Regnskab. Skanderborg 19 Septbr. 1578. T. 146. Afskr. IV. 687. (jfr. Side 273).

Klaus Holst fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at eftersom denne Brevviser Klaus Holst, boendes paa en vor og Norges Krones Gaard ved Throndhjem i Sparbo Len, kaldes Mæren, underdanigst har givet os tilkjende, hvorledes En ved Navn Hans Jenssøn, boendes paa en anden Gaard der udi Lenet, nogen Tid siden skal have forhvervet vort Brev paa den Gaard, han nu paa boer, og er befrygtendes, at han derover skal blive huusvild og trænges fra samme Gaard, da efterdi vi forfare, at forⁿᵉ Klaus Holst skal have sted og fæst den Gaard, han nu paa boer, og den vel bygt og forbedret, og at forⁿᵉ Hans Jenssøn skal med en anden god Gaard der udi Lenet være forsørget, som han nu selv boer paa, have vi af vor synderlig Gunst og Naade bevilget og tilladt og

Digitized by Google

nu med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at forn Klaus Holst maa herefter som til des nyde og beholde den Gaard, han nu i boer, kaldes Mæren, og ikke at skulle derfra trænges, dog saa at han aarligen til gode Rede skal give og fornøie forn Hans Jenssøn hvis Skyld og Afgift, som aarligen pleie at gives til os og Kronen af samme Gaard, paa videre Besked. Skanderborg 4 Octbr. 1578. R. 225. Afskr. III. 219.

Mester Hans Gaas fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelig, hæderlig og høilærd Mand, Mester Hans Gaas, Superintendent udi Throndhjems Stift, nogen Tid siden forleden har sig beklaget for os, at han for hans Alderdom og Skrøbeligheds Skyld nu fast ikke mere gider eller kan alene visitere der udi Stiftet, prædike eller i andre Maade fuldgjøre hans Superintendents Befaling, som af ham udkræves, hvorfor han underdanigst har været begjerendes, at ham maatte tilforordnes en god from gudfrygtig Mand udi Lærdom og Levnet, som kunde være hans Medhjælper og ham bistandig i samme Befaling, og vi den Tid have tilskrevet de høilærde udi Universitetet udi vor Kjøbstad Kjøbenhavn om slig en Person, som did kunde henskikkes, og de iblandt andet have foregivet os elskelige hæderlig og høilærd Mand Mester Hans Mogenssøn og ham kjende dueligen til samme Befaling, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade, og paa det Intet derover udi forn Throndhjems Stift med Religion skulde forsømmes, men Altingest kunde gange des bedre og ligeligt til, bevilget, samtykt og stadfæst forn Mester Hans Mogenssøn at skulle være forn Mester Hans Gaases Medhjælper udi Religionen og andre Superintendents Bestillinger og efter Mester Hans Gaases Død eller velvillig Resignats, naar han ikke mere gider, da at være og skulle blive Superintendent over forn Throndhjems Stift og nyde al den Rente og Indkomt, Superintendenten er tillagt og hans Formand for ham havde. Og har han nu gjort os sin Superintendents Ed og derhos lovet og tilsagt samme Kald troligen og med al Flid at forestaae og, saa tit og ofte Behov gjøres, at skulle visitere Kirkerne, saa vide samme Stift strækker sig, og forfare hvad Brøst paa Færde er. Bedendes og bydendes menige Provster og Prester og Degne udi forn Stift, at I paa vore Vegne udi tilbørlige Sager ere ham hørige og lydige. Sammeledes befale vi menige Ridderskab og Adel i forn Stift, at I ere ham bistandige udi samme Befaling og ham beskytter og be-

Digitized by Google

skjermer. Skanderborg 9 Octbr. 1578. R. 226. Afskr. III. 220.

Mester Hans Mogenssøn fik Brev at maatte bekomme og lade opbære en Daler af hver Kirke over al Throndhjems Stift til hans Underholdnings Behov, til saa længe at M. Hans Gaas døer og afgaaer, at han da kan fange al Superintendents Rente der sammesteds. Datum ut supra. R. 227. Afskr. III. 221.

Laurits Hanssøns Hustru udi Bergen fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi have undt og givet os elskelige Laurits Hanssøn, Borger udi vor Kjøbstad Bergen, vort aabne Brev paa en vor og Norges Krones Gaard, kaldes Herloff, at nyde og beholde kvit og fri uden Landgilde hans Livstid, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at dersom forⁿᵉ Laurits Hanssøns Hustru, som han nu har, overlever forⁿᵉ hendes Husbondes Død, maa og skal hun udi lige Maade efter hans Død og Afgang kvit og fri uden al Landgilde have, nyde, bruge og beholde forⁿᵉ Gaard Herloff med al sin Tilliggelse udi hendes Livstid og al den Stund, hun sidder udi hendes Enkesæde ugift. Cum claus. consv. Skanderborg 31 Octbr. 1578. R. 229. Afskr. III. 223.

Borgemestere og Raadmænd udi Marstand finge Brev at mue blive forskaanet for 400 Daler af deres Byskat.

Fr. II. V. G. t. Vider, eftersom I underdanigst lader give tilkjende, hvorledes I have bekommet vor Skrivelse at skulle komme os til Hjælp med 1000 Daler til at aflægge Rigens Gjeld med, og at I tilforn ikke have været taxerede høiere udi Skat end Oslo, og derfor underdanigst have været begjerendes at maatte blive forskaanede med de 400 Daler, da endog vi vel vide, at Oslo udi forleden Feide er afbrændt og har lidt stor Skade, saa I derfor ere ved bedre Formue end vore Undersaatter udi forⁿᵉ Oslo, ville vi Eder dog paa denne Gang naadigst have forskaanet med forⁿᵉ 400 Daler, saa I ikke skulle give uden 600 Daler, hvilke I til den bestemte Tid ville til gode Rede udgive og lade overantvorde vor Rentemester paa vore Vegne, og at I en anden Tid ville befindes godvillige udi hvis I paa vore Vegne tilsiges. Dette vi Eder naadigst ikke ville forholde, hvorefter I Eder kunne vide at rette. Skanderborg 2 Novbr. 1578. T. 147. Afskr. IV. 688.

Thord Benkestok fik Forleningsbrev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade

Digitized by Google

have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Thord Benkestok, vor Mand og Tjener, vort og Norges Krones Len Salten Len udi Nordlandene, med Bønder, Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, Intet undertaget, eftersom os elskelige Peder Hanssøn det sidst udi Værge og Forsvar havt har, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Og skal han aarligen give os til Afgift af samme Lens visse Rente og Indkomst, som er Landskyld, Leding, Finneskat og Tiende, 750 gode gamle Daler, og dem aarligen betimen og til gode Rede [overantvorde] os elskelige Hans Lindenov, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, paa vore Vegne, og derhos skal han gjøre forⁿᵉ Hans Lindenov paa vore Vegne gode Rede og Regnskab for al uvisse Rente, som der kan falde udi Lenet, hvoraf han for hans Umage skal maa beholde den tiende Penning og det andet altsammen at komme os til Bedste, med Told, Sise, Vrag og Fredløsemaal, som der kan falde udi Lenet, hvilket vi os alene ville forbeholdet have efter godt og klart Regnskab. Og skal hans Genant regnes og paagaae fra St. Olafs Dag førstk. 1579 og siden endes St. Olafs Dag der næst efter 1580, og siden Aar fra Aar, saa længe han samme Len beholdendes vorder. Dog hvis Efterstand og Restants, som nu staaer hos Bønderne og Almuen der udi Lenet, og til St. Olafs Dag skulde have været ydet og udgivet, skal han opbære og indkræve os alene til Bedste og derfor gjøre gode Rede og Regnskab. Og skal han holde Bønderne der udi Lenet boendes ved Norges Lov, Skjel og Ret og Ingen af dem tilstedes at uforrettes imod Loven, [med] nye og usædvanlige Paalægge eller med svare Vægt, end som der pleier at bruges udi Lenet til at indtage Fisk og andre Varer med, at besvære; skal han ikke heller bruge nogen Kjøbmandsskab imod Borgernes Privilegier, Borgerne til Forprang udi nogre Maade, og ikke forhugge eller forhugge lade nogre de Skove der tilligger til Upligt udi nogre Maade. Cum inhib. sol. Aakjer 4 Novbr. 1578. R. 225. Afskr. III. 219.

Thord Benkestok fik Følgebrev til Bønderne og Tjenerne, som bygge og boe over alt Salten Len udi Norge. Cum claus. consv. Datum ut supra. R. 226. Afskr. III. 220.

Ludvig Munk fik Brev Knud Grubbe anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vi nogen Tid siden forleden have undt og forlent os elskelige Knud Grubbe, vor Mand og

Digitized by Google

Tjener, Brunlag, Numedal og St. Olafs Klosters Gods udi vort Rige Norge, som os elskelige Vincents Juel, vor Mand og Tjener, tilforn udi Værge havde, dog at han aarligen paa vort Rentekammer skulle fornøie slig Afgift for den visse Rente med vor Anpart af det Uvisse, som hans Forleningsbrev om formelder, da have vi nu naadigst bevilget, at hvis Afgift, han udi saa Maade aarligen af for** Lene skal give med den uvisse Rente, han pligtig er, skal levere dig paa vore Vegne. Bedendes dig derfor og ville, at du retter dig efter samme Afgift og uvis Rente aarligen af hans Foged at annamme, naar han dig dermed besøger, og ham derfor kvitterer, og samme Penninge fremdeles fra dig forskikker ind paa vort Rentekammer og dem lader overantvorde til vor Rentemester der sammesteds. Skanderborg 7 Novbr. 1578. T. 148. Afskr. IV. 690.

Hans Lindenov, Embedsmand paa Bergenhuus, fik Brev Claus Skeel anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som vi komme udi Forfaring, at Gud almægtigste har paalagt os elskelige Claus Skeel, vor Mand og Tjener, nogen hastig Sygdom, siden han er did kommen til Bergen fra Nordlandene, at han skal være saa godt som fra hans Fornuft og Forstand, og du skal have ham der paa Slottet, og efterdi han ikke har nogen hans Slægt og Venner der udi Norge, som ham i saadan hans Sygdom og Svaghed kan til det Bedste forfremme, og paa det ikke skal forkommes noget af hvis ham med Rette tilhører, da bede vi dig og ville, at du lader have flittig og god Opsyn og Varetægt paa ham der paa Slottet udi samme hans Sygdom, indtil Gud vil gjøre det anderledes med ham, og at du med to eller tre andre Godemænd eller Dannemænd lader forsegle hvis Kister, Skrine og anden Deel, han der har, som ham tilkommer, og hvis Gods, Fisk eller andet, som allerede er did ankommen eller herefter did kommendes vorder, som ham tilhører, at du det lader annamme og paa klare Register optegne hvad det er og siden udi god Forvaring holder det tilstede paa videre Besked, havendes flittig og grangivelig Opseende med, at aldeles intet af hans Gods forrykkes eller forkommes udi nogre Maade. Desligeste at du af for** Claus Skeels Fogder, Skrivere og Tjenere, som have været hans Regnskab eller noget hans Gods betroet, enten tager nøiagtige Loven og Vissen eller og deres strenge Forpligtelse, at de skulle holde tilstede hvis Gods og Regnskab de have, for** Claus Skeel til-

Digitized by Google

kommer, indtil videre paaæskes, og aldeles intet deraf bortvende eller forkomme udi nogre Maade, under høieste Peen og Straf. Skanderborg 9 Novbr. 1578. T. 148. Afskr. IV. 689.

Hr. Morten Lauritssøn fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at denne Brevviser hæderlig Mand Hr. Morten Lauritssøn, Prest udi Kjelvik udi Finmarken udi vort Rige Norge, maa og skal efter Ordinantsens Lydelse bekomme og lade opbære tredie Parten af Fisketienden af Kjelviks Fiskevær og de andre smaa Fiskevær der underliggendes ere, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder. Skanderborg 9 Novbr. 1578. R. 227. Afskr. III. 221.

Knud Grubbe fik Brev til Bønder og Tjenere, som ligge og tjene til Brunlag, Numedal og St. Olafs Kloster, at de ingen andre Lensmænd eller nogen deres Fogder skulle svare uden ham eller hans Ombudsmand. Sammeledes forbudet strengeligen alle andre Lensmænd, hvo som helst de ere eller være kunne, at befatte dem med nogen de Bønder og Tjenere, som ligge og tjene til forne Len, eller nogen Rettighed efter denne Dag af dem at opbære. Skanderborg 12 Novbr. 1578. R. 227. Afskr. III. 222.

Thomes Bagge fik Brev paa en Kronens Gaard i Agers Sogn udi Agershuus Len liggendes, kaldes Abelsø, og den med fersk Sø der tilligger og al sin Eiendom og rette Tilliggelse have, nyde, bruge og selv besidde, indtil vi anderledes derom tilsige, dog saa at han skal udminde dem, som paa samme Gaard boe, og aarligen give slig Leding, Landskyld og anden Rettighed, som der pleier og bør af at gange. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 18 Novbr. 1578. R. 228. Afskr. III. 222.

Peder Thomessøn fik Brev paa en Kronens Gaard udi Sparboen udi Stod Gjeld til vor Gaard udi Throndhjem liggendes, kaldes Egge, kvit og fri, uden al Leding, Landskyld og al anden Tynge og Afgift, dog saa at han skal tjene os og Riget deraf med en gerust Hest, naar Behov gjøres. Cum claus. consv. et inh. sol Skanderb. 18 Novbr. 1578. R. 228. Afskr. III. 222.

Mogens Pedersson, Byfoged udi Marstrand, fik Brev en Borger udi Wismar, Henrik Wolther, anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at høibaarne Fyrste, vor kjære Herre Fader, Hertug Ulrik af Meklenborg, har tilskrevet os paa.

Digitized by Google

en af hans Undersaatters Vegne udi Vismar, ved Navn Henrik Wolther, og derhos tilskikket os hosliggende Supplikats, forᵉ Henrik Wolther beklager, at han en Tid lang har havt en Karl der udi Marstrand liggendes, ved Navn Claus Borgemester, som han har tilskikket, at han dem skulde forvandle og igjen tilforhandle ham andre Vare, som falde der udi Landet, og at forᵉ Claus Borgemester, der han har en Part hans Vare unytteligen omkommet, saa han er bleven ham skyldig 650 Daler, skal han af Mistrøst og Driffuelsens (sic) Indskydelse have omkommet og druknet sig selv, og forᵉ Henrik Wolther did er ankommen at forfare Leiligheden, om hvis Gjeld han ham skyldig var, og Varer, han ham har tilskikket, og gjøres ham derpaa Forhindring, efter som du af forᵉ hans Supplikats ydermere har at forfare, og efterdi vi ingen anden Vidskab have om hans Sag, hvorfor samme Gods ham forholdes fore, eller om det og til os er forbrudt; thi bede vi dig og ville, at du al Leiligheden derom strax med det første fra dig indskikker udi vort Kanseli, at vi derefter kunne vide at gjøre Forordning. Koldinghuus 21 Novbr. 1578. T. 149. Afskr. IV. 690.

Ludvig Munk fik Brev.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi have ladet prøve og komme udi Forfaring, at hvis Salt, som de Frantzoser brænde der udi vort Rige Norge, ikke skal være saa godt som andet Salt og ikke heller saa tjenligt til at salte Sild med som andet Salt, hvorfor vi efter slig Leilighed saa og for den Omkostning paa gaaer og den Besværing, Bønderne lide der dermed, have vi for godt anseet samme Saltbrænder at lade aftakke. Thi bede vi dig og ville, at du dem nu strax lader aftakke og betale hvis vi dem skyldig blive. Koldinghuus 21 Novbr. 1578. T. 150. Afskr. IV. 691.

Anders Green fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at os elskelige Anders Green, vor Sekreter, maa nu strax udi dette nærværendes Aar 78 saa vel aarligen herefter bekomme og lade oppebære al vor og Kronens Part af Tienden, som falder udi Møklebye og Theineby Prestegjeld udi Baahuus Len udi vort Rige Norge og samme Tiende kvit og fri uden al Afgift have, nyde og beholde til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Koldinghuus 24 Novbr. 1578. R. 228. Afskr. III. 223.

Digitized by Google

Ludvig Munk fik Brev Vincents Juel anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vi dig nogen Tid siden forleden have tilskrevet, at efterdi vi have undt og forlenet os elskelige Knud Grubbe, vor Mand og Tjener, Brunlag Len, Numedalen og St. Olafs Klosters Gods udi Forlening, som os elskelige Vincents Juel, vor Mand og Tjener, udi Pant havde, og forne Vincents Juel udi rette Tide ikke var betalet og fornøiet hvis Penninge han paa forne Lene havde førstrakt og udlagt, at du derfor paa vore Vegne det saa skulde forordne og bestille, at hvis Smør, Landgilde eller anden Rente af forne Lene var falden til St. Hans Dag sidst forleden, at det ubehindret skulde følge forne Vincents Juel, da har han os nu atter besøgt og underdanigst givet tilkjende, hvorledes samme vor Skrivelse ingen Frugt skal have skaffet, hvorover vi os ikke lidet forundre, at vor Skrivelse og Befaling ikke anderledes efterkommes, og vi saa ofte derudi skulle foraarsages at forordne; thi bede vi dig endnu og ville, at du endeligen bestiller, at alt Landgildet, Smør og Andet, som falden er for St. Hans Dag, følger ham eller han det bekommer udi næst kommendes Aar, anseendes os selv er bevist, han ikke har bekommet hans Penninge til St. Hans Dag, men Skriveren var her nede med dem, nu vi vare paa Jagten. Skanderborg den sidste Dag Novembris. 1578. T. 147. Afskr. IV. 688.

Peder Knudssøn, som nu er Foged over Hadelands Fogderi udi Agershuus Len, fik Brev paa tvende Kronens Gaarde paa Thoten liggendes, den ene ved Navn Hallingstad, skylder aarlig 2 Pund Malt, og den anden kaldes Euangh, skylder 4 Pund Malt, sammeledes et Fiskende liggendes udi Land, kaldes Wodir Fiskende, hvoraf gaaer aarligen 2 Pund Malt, kvit og fri uden Afgift; dog skal han tjene os og Riget deraf med 2 geryst Heste, naar Behov gjøres, og være Lensmanden paa Agershuus hørig og lydig. Cum omnibus claus. consv. et inh. sol. Kolding 6 Decbr. 1578. R. 229. Afskr. III. 224.

Ludvig Munk og Hans Lindenov fik Brev nogen Baadsmænd at skulle forskikkes til Throndhjem anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vi nu have ladet foretage at bygge nogen Skib og en Gallei oppe udi Throndhjems Len, da forfare vi, at der oppe skal være Brøst og Mangel for gode Baadsmænd og søfaret Folk, som samme Skib og Gallei kunde hid nedfølge udi tilkommendes Sommer, naar de blive færdige.

Digitized by Google

Bedendes dig derfor og ville, efterdi Magt paaliggendes er, at samme Skib og Gallei forsynes med godt Folk, at du naar os elskelige Jacob Hvitfeldt, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, dig derom tilskriver, paa vore Vegne forskikker did op til ham saa mange Baadsmænd og godt søfaret Folk der af dit Len, som hans Skrivelse formelder, paa det Intet med forne Skibe og Gallei forsømmes. Koldinghuus 23 Decbr. 1578. T. 150. Afskr. IV. 691.

1579.

Hans Lindenov paa Bergenhuus fik Brev.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vore forordnede Raad og gode Mænd, nu senesten vare der udi vort Rige Norge, have afsat en Foged ved Navn Anders Holst for hans utilbørlige Handel Skyld, da forfare vi, at du imod forne vore Raads og gode Mænds Forordning samme Foged ligevel paany igjen har antaget og sendt udi Befaling og i saa Maade gjort dem umyndige, som vi tilforn have gjort fuldmyndige, hvorover vi os ikke noksom kunne forundre, og efterdi saadant ikke er os lideligt, da bede vi dig og ville, at du der med lader blive, ligesom forne vore forordnede Commissarii det have besluttet, og samme Karl igjen afsætter af sin Befaling. Koldinghuus 5 Januar 1579. T. 153. Afskr. IV. 693.

Ludvig Munk fik Brev.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi naadigst have skjænket og givet os elskelige Hans Rossenow, Borger til Lybek, et Skiblad Tømmer eller Sagdeler; thi bede vi dig og ville, naar forne Hans Rossenow eller hans Fuldmægtige dig derom besøgendes vorder, at du da af hvis Deler, vi der udi Agershuus Len have standendes, forskaffer ham saa mange, forne hans Skib kan indtage, eller saa meget Tømmer (om han det heller er begjerendes), som forne Skib kan føre. Steenborg 22 Januar 1579. T. 153. Afskr. IV. 693.

Hans Pederssøn fik Brev Hr. Christopher Barssøe, Capellan udi Itzeho, anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at os elskelig hæderlig Mand Hr. Christopher Barssøe, Capellan udi vor Kjøbstad Itzeho, har un-

derdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes han skal have havt en Broder udi Norge udi din Tjeneste ved Navn Mats Barssøe, hvilken for nogen Tid siden skal være død og afgangen, og hvis Gods, han har efterladt baade udi Hadersløff saavelsom andensteds, af dig at være beslagen for hans Regnskabs Skyld, beklagendes, at samme hans Broder skal have inde hos sig uskift hvis Arvelod ham og hans Søskende efter deres Fader er tilkommen og sig derudinden at skee forkort, hvorfor han underdanigst har været begjerendes, at vi ville forhjælpe ham til den Deel, han kunde have Ret til, eftersom du af hosliggende Supplikats ydermere kan forfare; thi bede vi og ville, at du ubehindret igjen lader følge forne Christopher Barssøe og hans Medarvinger deres Anpart udi hvis hans Eiendom og Gods, som du har beslaget, og de nøiagteligen kunne bevise dem at tilhøre, og at du med det Første lader foretage forne Mats Barssøes Regnskaber og dem af uvillige Dannemænd igjennem seer, og siden lader dem udvurdere dig saavelsom andre Gilldener (sic) Fyldest af samme Gods for hvis han dig eller Andre med Rette skyldig bliver, saalænge Godset kan strække, bestillendes, at forne Hr. Christopher Barssøe og hans Medarvinge ubehindret følger hvis tilovers er, og der med at forhjælpes til Rette det Allersnareste muligt er, paa det han ikke til forgjeves skal sig gjøre Omkostning den lange Vei at skikke. Udi vor Kjøbstad Krempen 23 Januar 1579. T. 154. Afskr. IV. 694.

Villatz N. [Anderssøn], Byfoged udi Throndhjem, fik Brev for sin Umage at maa være Skat og al borgerlig Tynge fri, der til med at beholde den fjerde Pending af al uvisse Indkomst ad gratiam.

Fr. II. G. a. v., at eftersom denne Brevviser Villatz N. er tilskikket at skulle være Byfoged udi vor Kjøbstad Throndhjem, og han udi samme Befaling meget paa hans Næring og Bjering forsømmes, og Intet han har for hans Umage, da, paa det han saa meget des flittigere skal forne Befaling forestaae og i alle Maade vide og ramme vort Gavn og Bedste, have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at forne Villatz N., Byfoged der sammesteds, maa og skal være kvit og fri for Skat og al anden borgerlige og Byes Tynge. Sammeledes maa og skal han for hans Umage nyde og beholde den fjerde Pending af al Sagefald og anden uvisse Rente, som kan falde

der udi Byen, udi saa Maade, at den skal skiftes udi fire Parter, de to til os og Kronen, den tredie til Byen og den fjerde til Byfogden, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Koldinghuus 3 Februar 1579. R. 232. Afskr. III. 225.

Til Lagrettesmændene over alt Throndhjems Len.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes en Part af Lagrettesmændene udi Throndhjems Len besvære dem at dømme udi Sager saa og at give beskrevet, hvorledes paa Thinget tilgaaer, endog de det altid pleier at gjøre, og det af Arilds Tid har været sædvanligt, da paa det Ingen der udover skulle holdes fra deres Ret, ville vi hermed strengeligen og alvorlig have befalet alle Lagrettesmændene over alt Throndhjems Len, at de efter denne Dag retter dem efter endeligen paa Hjemthinget at dømme udi de Sager, som der bør at dømmes, og at de give begge Parterne beskrevet hvis inden Thinge bliver forhandlet, eftersom af gammel Tid sædvanlig har været, og som de ville ansvare og være bekjendt; tagendes der aldeles ingen Forsømmelse fore, saafremt I derover ikke ville straffes som ved bør. Koldinghuus 3 Februar 1579. R. 233. Afskr. III. 226.

Hr. Christen Mikkelsøn, Sogneprest til Vor Frue Kirke udi Throndhjem, fik efter det Tilsagn, han tilforn har havt, Brev paa et udi Throndhjems Domkirke ledigt Kannikedømme, kaldes prebenda trinitatis. Cum claus. consv. Koldinghuus 3 Februar 1579. R. 233. Afskr. III. 226.

Til Orkedals, Guldals og Stjørdals Fogeder (sic).

Fr. II. Hilse Eder vore Undersaatter, Bønderne udi Orkedals, Guldals og Stjørdals Fogeder (sic) evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at som der vil Behov gjøres en stor Hob Tjære til vore Skibes Behov, vi have befalet at lade bygge udi Throndhjem Len, da bede vi Eder og strengeligen byde, at I retter Eder efter at sælge os elskelige Jacob Hvitfeldt, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, paa vore Vegne saa meget Tjære han behøver til forne vore Skibes Behov, og at I det selv indføre til Skibsbyggerne. Han skal paa vore Vegne Eder derfor betale, efter som billigt og ret kan være. Koldinghuus 3 Februar 1579. T. 155. Afskr. IV. 694.

Til Ombudsmændene udi Stjørdals, Sparbo, Frostens, Skogn og Verdals Prestegjeld.

Fr. II. Hilse Eder vore troe Undersaatter, Kirkernes Om-

Digitized by Google

budsmænd udi Stjørdals Prestegjeld, Sparbo Prestegjeld, Frostens Prestegjeld og Skogn og Verdals Prestegjeld evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at som os vil Behov gjøres en stor Hob Proviant til Underholdning til vor Skibsbygger, som skulle forfærdige vore Skibe der udi Throndhjems Len, saavelsom og til at udfetalie nogen samme vore Skibe med, nu udi tilkommendes Sommer skulle løbe derfra hid ned til Danmark, da bede vi Eder og befale, at naar os elskelige Jacob Hvitfeldt, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, Eder lader besøge og tilsige, at I da sælger ham paa vore Vegne til des Behov hvis Tiende Korn, som Kirkerne tilkommer og duer til at gjøre Malt af, saa at Bønderne gjøre det selv udi Malt og siden det indfører til vor Gaard udi Throndhjem. Vi have befalet for[ne] Jacob Hvitfeldt, at han paa vore Vegne skal Eder derfor betale, eftersom billigt og ret kan være. Koldinghuus 3 Februar 1579. T. 155. Afskr. IV. 695.

Menige Almue udi Throndhjems Len finge Brev.

Fr. II. Hilse Eder vore kjære troe Undersaatter, Bønder og menige Almue over alt Throndhjem Len evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at som os vil Behov gjøres en stor Hob Fetalie baade til vore Skibsbyggeres Underholdning, som skulle bygge og forfærdige os nogen Skibe der udi Lenet saavel som og til at udproviantere nogen samme Skibe med, som udi tilkommendes Sommer skulle løbe derfra hid ned til Danmark, og efterdi vi ugjerne ville Eder nu paany med nogen Gjengjerd at udgive besvære ydermere, end I allerede haver udgivet, da have vi befalet os elskelige Jacob Hvitfeldt, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, at han paa vore Vegne skal lade lægge Eder udi Leg (sic) sammen, saa at hver 20 Mænd skulle sælge ham til vort Behov, som forskrevet (sic) staaer, 2 Slagternød, 10 Faar, 2½ Spand Smør, 2½ Vog Ost, 2½ Vog Gryn, 10 Voger Mel, 10 Voger Malt, den Rige hjælpe den som mindre formuendes er. Bedendes Eder derfor Alle og hver særdeles strengeligen byde, at I Eder derudinden godvillige lader befinde og af for[ne] Jacob Hvitfeldt eller hans Fuldmægtige for for[ne] Hjælp lader lægge og skrive, og den siden med det Allerførste efter hans Underviisning med Eders eget Bud fremskikker til Throndhjem og Skriveren sammesteds overantvorder; saa at den uden al Undskyldning eller Forhaling det snarest muligt er kan udkomme, anseendes at os der stor Magt

Digitized by Google

paaligger. Vi have befalet forᵉ Jacob Hvitfeldt, at han paa vore Vegne skal Eder samme Fetalie betale, eftersom skjelligt og ret kan være. Koldingh. 3 Febr. 1579. T. 156. Afskr. IV. 695.

Ludvik Munk fik Brev.

Fr. II. V. G. t. Vid, som vi stakket siden have skrevet dig til om en 30 gode Skibbyggere at forskikke op til Throndhjem, som kunne med at bygge Skib og drive dem, og os elskelige Jacob Hvitfeldt, vor Mand og Tjener, nu atter giver tilkjende, at det er fornøden, at samme Skibbyggere ere der med det første, hvis samme Skib og Galeie, som der bygges eller udi Aar skulle blive seglfærdige, da bede vi dig og ville, at du efter slig Leilighed bestiller, at han bekommer gode Skibstømmermænd, som have Forstand paa at drive, og at de visseligen er der tilstede nu Midfaste førstkommendes. Hvad de Baadsmænd belangendes er, som skulle nederfølge samme Skibe, som dig i lige Maade er om tilskreven, dem kan du flie ham, naar han videre skriver dig til, og Altingest saa nær er rede. Koldinghuus 3 Februar 1579. T. 158. Afskr. IV. 697.

Mogens Hennessøn [Heinessøn], Borger udi Bergen, fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at denne Brevviser Mogens Hennesøn, Borger udi vor Kjøbstad Bergen, og hans Medredere, Borgere der sammesteds, mue herefter besegle vort Land Færø alene og ingen Anden med deres Skibe og der bekomme tilkjøbs alle de Vare, som os og Kronen der paa forᵉ Færø tilkommer, enten i visse Landskyld eller i andre Maade, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, og skal han med hans Medredere give os for hvert Færøiske Gyldens Værd en god gammel Daler for saa mange Færøiske Vare, som de om Aaret af den, som er vor Foged og Skrivere der paa Landet, opbærendes vorder. Og skal deres Aar og Termin regnes fra St. Michels Dag nu sidst forgangen og endes til St. Michels Dag førstk. i dette Aar 1579, og siden betale Pendingene til Juul der næst efter udi Kjøbenhavn paa vort Rentekammer paa deres Omkostning og Eventyr. Og skulle de aarligen give vor Foged der paa Landet en klar Beviis paa, hvor mange Vare de af ham annammer, og derhos bepligte dem at betale Pendingene til Juul for samme Vare, efter som forskrevet staaer. Og skal forᵉ Mogens Hennessøn med sine Medredere af Bergen handle og vandle med gode Kjøb-

Digitized by Google

mandsvarer med Almuen paa Færø og give dem gammelt Kjøb paa deres Varer, de føre i Landet, ligesom de bekomme gammelt Kjøb af os og Almuen paa hvis Vare, de føre der af Landet, og handle baade med at kjøbe og sælge med Alen og Vægt, eftersom Loven formelder. Skulle de ogsaa være forpligtet at lade indføre og indskibe der i Landet saa meget Kjøbmands Gods og Varer af allehaande Slags og der til saa meget Tømmer og Deler til Huusbygning, saa Almuen dermed kunde være undsættet, og hver Mand der paa Landet maa bekomme hvis ham til Nødtørft Behov gjøres, og skal forne Mogens Hennessøn og hans Medredere ikke mue indtage nogre fremmede og udlændiske Kjøbmænd til dem i denne Kjøbmands Handel hemmelig eller offentlig i nogre Maade. Skal og forne Mogens Hennesøn og hans Medredere handle og skikke dem selv og deres Folk frommeligen og retfærdeligen imod Almuen der paa Landet; skulle de og aarligen være pligtig paa deres Skibe at indføre og afføre vor Foged og Skrivere der paa Landet og fra, og skal forne Mogens Hennesøn og hans Medredere udi Bergen være forpligtet at stille os elskelige Hans Lindenov, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, Vissen og Loven for vor Betaling, førend de segler fra Bergen til Færø efter vore Varer. Bedendes og bydendes Fogden og Skriveren paa Færø, at de retter dem efter til forne Mogens Hennessøn og hans Medredere at overantvorde hvis Varer os deraf Landet tilkommer, efter som forvst staaer, og aldeles ingen Forhindring derpaa gjøre dem i nogre Maade. Koldinghuus 4 Februar 1579. R. 234. Afskr. III. 227.

Tjenerne til St. Olafs Kloster finge Brev.

Fr. II. Hilse Eder menige Bønder og Tjenere, som bygge og boe paa St. Olafs Klosters Gods udi vort Rige Norge, i hvor og i hvad Len samme Gods er liggendes, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom vi nogen Tid siden forleden have undt og forlent os elskelige Johan von Allefeldth, vor Hofsinder, forne St. Olafs Klosters Gods, og Eder der med at skulle udi Værn og Forsvar have, da giver forne Johan von Allefelld nu underdanigst tilkjende, hvorledes han er udi Forfaring kommen, at en Part andre Lensmænd saavel have at raade og byde over Eder som han; thi bede vi Eder Alle og hver særdeles strengeligen byde, at I retter Eder herefter ingen anden at svare end aleneste forne Johan von Allefelldth eller hans Ombudsmand, givendes og gjørendes ham og ingen Anden paa vore Vegne

Eders aarlige Landgilde, Gjæsteri, Sagerør, Leding, Egt, Arbeide og al anden Rente og Rettighed, som I pleie og pligtige ere at gjøre og give og I af Arilds Tid gjort og givet haver til os og Kronen, udi hans Livstid og saa længe han lever. Sammeledes forbyde vi strengeligen alle andre Lensmænd, ihvo som helst de ere eller være kunne, Ingen undertaget, at befatte dem med nogen de Bønder og Tjenere, som boendes ere paa forne St. Olafs Klosters Gods, eller nogen Rettighed efter denne Dag af dem at optage. Koldingh. 8 Febr. 1579. R. 235. Afskr. III. 228.

Christen Vind fik Brev til Bønderne og Tjenerne udi Vardøhuus Len.

Fr. II. Hilse Eder menige Bønder og Tjenere, som bygge og boe over alt Vardøhuus og Senjen Len, og os elskelige Claus Skeel, vor Mand og Tjener, nu udi Værge og Forlening har, evindelig med Gud og vor Naade. Vider, at efterdi Gud allermægtigste har paalagt forne Claus Skeel Sygdom og Svaghed, at han ikke selv kan være tilstede der udi Lenene Altingest at bestille og udrette, som det sig bør, da bede vi Eder Alle og hver særdeles strengeligen byde, at I retter Eder herefter at svare os elskelige Christen Vind, vor Mand og Tjener, givendes og gjørendes ham og hans Fuldmægtige og ingen Anden paa vore Vegne Eders aarlige Landgilde, Gjæsteri, Sageøre og al anden Rente og Rettighed, som I os og Kronen pleie og pligtige ere at gjøre og give og I af Arilds Tid gjort og givet har, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder. Han skal igjen holde Eder Alle ved Lov, Skjel og Ret og Ingen af Eder tilstede at forurettes imod Loven i nogre Maade. Desligeste at I og retter Eder efter med det allerførste uden al Undskyldning at betale og fornøie forne Christen Vind eller hans Fuldmægtige paa forne Claus Skeels Vegne hvis Restants og Efterstand, I med tilbage staaer og I enten til Claus Skeel haver aftinget eller i andre Maade ere ham skyldige, paa det han med Regnskab og hvis han os skyldig er kan komme til med det første Altingest at klart gjøre. Koldinghuus 8 Februar 1579. R. 236. Afskr. III. 229.

K. Maj.s Brev udganget Claus Skeel anrørendes.

Fr. II. G. a. v., at eftersom Gud almægtigste har paalagt os elskelige Claus Skeel, vor Mand og Tjener, Svaghed og Sygdom, at han selv sit eget Gavn og Bedste ikke veed og ramme kan, og vi forfare, at ham skal tilstaae udi vort Rige

Digitized by Google

Norge baade udi de Lene, han har af os udi Forlening, og andensteds en stor Restants saavel hos Bønderne som Andre, ham ere gjeldskyldige, og os elskelige Iver Vind til Grunndith, vor Mand og Tjener, som hans næste Slægt og Forvandte os efter slig hans Leilighed og Vilkaar underdanigst har besøgt og tilkjendegivet, at han derfor er tilsinds hans Søn os elskelige Christen Vind, vor Mand og Tjener, did udi Norge at affærdige, som forne Claus Skeel udi hans Svaghed skal hjælpe til Bedste og indkræve paa hans Vegne hvis Restants og Gjeld ham tilstaaer saa og annamme hvis Gods og Vare, han der har, og det forvende i Pendinge og i alle Maade at vide hans Gavn og Bedste og det Altsammen føre til klart Regnskab, paa det han udi saadanne hans Sygdom og Svaghed ikke skulde lide Skade, og han kunde komme til hos os at klart gjøre hvis han os skyldig bliver og med Regnskab at gjøre til Ende; da bede vi og strengeligen byde alle forne Claus Skeels Fogder, Skrivere og Tjenere, saa mange forne Claus Skeels Regnskaber eller noget hans Gods har været betroet, at I ere forne Christen Vind hørige og lydige paa forne Claus Skeels Vegne udi hvis han Eder tilsigendes og befalendes vorder, og tiltænker at holde Eders Regnskaber klare, saa og indkræver hvis udi Lenene eller andensteds tilbage staaer, efter som han Eder tilsiger, og der paa gjør ham klar og god Besked, eftersom I ville ansvare og stande til Rette. at Intet hvis ham tilhører forkortes i nogre Maade. Sammeledes bede vi og strengeligen byde alle dem udi Vardøhuus og Senjen Len, som med Noget rester og tilbage staaer, i hvad som helst det være kan, saa og alle dem, som ere forne Claus Skeel gjeldskyldige, at I uden længer Forhaling det udgiver og fornøier forne Christen Vind eller hans Fuldmægtige paa Claus Skeels Vegne og udi ingen Maade forholder ham det længer fore, paa det han Altingest med Regnskab og hvis han os skyldig bliver kan komme til at klart gjøre. Koldinghuus 8 Februar 1579. R. 237. Afskr. III. 230.

Christen Vind fik Forleningsbrev paa Vardøhuus Slot og Senjen Len.

Fr. II. G. a. v., at efterdi Gud almægtigste har hjemsøgt os elskelige Claus Skeel, vor Mand og Tjener, og paalagt ham Svaghed og Sygdom, at han ikke selv kan vide hans Gavn og Bedste og forestaae de Lene, vi ham naadigst med forlenet have udi vort Rige Norge, som det sig bør, og os elskelige Christen

Digitized by Google

Vind Iverssøn, vor Mand og Tjener, nu af hans Fader, som er forne Claus Skeels næste Slægt og Forvandte, er affærdiget ind udi Norge at hjælpe forne Claus Skeel udi saadanne hans Skrøbelighed og Svaghed til Gode og med hans Regnskaber og hvis Varer og Gods der findes sig Altingest at lade være befalet paa hans Vegne, da paa det forne Claus Skeel eller og forne hans Slægt og Venner, om ham bleve forkort eller og saa snart ikke kom til sig igjen, saa meget des bedre kunne komme til med Regnskab og anden Deel hvis de os skyldige blive hos os at klart gjøre saa og bekomme hvis Restants og Efterstad udi Lenene tilstaaer, have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at forne Christen Vind paa forne Claus Skeels og hans Faders Iver Vinds Vegne maa have, nyde, bruge og beholde Vardøhuus Slot og Len saa og Senjen Len med alle des tilliggende Bønder og Tjenere, Rente og Tilliggelse, Intet undertaget, med slig Besked og for saadanne Afgift, eftersom forne Claus Skeel dem til des havt har, og hans Forleningsbrev formelder og udviser, dette nærværendes Aar igjennem indtil St. Michels Dag førstk., og da siden at ville gjøre der paa videre Forordning, hvorefter han sig forholde skal, og skal forne Christen Vind sig imidlertid beflitte, at Altingest med Regnskaber og hvis Claus Skeel bliver os skyldig kan til den Tid blive klart gjort. Skal han og holde Bønderne osv. cum claus. consv. Koldinghuus 8 Februar 1579. R. 238. Afskr. III. 231.

Til Hans Lindenov, Claus Skeel anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, som vi tilforn have skrevet dig til om os elskelige Claus Skeel, vor Mand og Tjener, som Gud alsommægtigste har med Sygdom og Svaghed hjemsøgt, at han skulde blive der paa Slottet, indtil Gud vilde gjøre hans Sag anderledes, og vi forfare, hans Sygdom sig endnu intet har forandret til Bedring, da have vi naadigst efter hans Slægt og Venners Begjering bevilget, at han endnu fremdeles maa blive der paa Slottet og der fange hans fri Underholdning paa sig og en hans Tjener, ham kan vare, indtil udi Sommer udi Efterhøst, at han da enten kan nederføres eller og hans Leilighed sig imidlertid anderledes kan begive. Bedendes dig og ville, at du ham der paa Slottet lader blive og med nødtørftig god Underholdning paa vore Vegne lader forsørge, til saa længe hans Slægt og Venner enten ville lade ham nederføre eller og det kan blive

Digitized by Google

bedre med ham, som før er rørt. Og eftersom vi tilforn have skrevet dig til at skulle lade annamme og forvare hvis Gods der fandtes for^{ne} Claus Skeel tilhørte paa videre Beskeden, at Intet deraf skulde forrykkes, og for^{ne} Claus Skeels næste Forvandte og Slægt os elskelige Iver Vind til Grunndith, vor Mand og Tjener, nu har affærdiget hans Søn os elskelige Christen Vind, vor Mand og Tjener, did ind udi Norge at hjælpe for^{ne} Claus Skeel udi hans Svaghed og Sygdom til gode og annamme hans Gods og med Altingest paa hans Vegne lade sig være befalet baade med Lenene, som Claus Skeel har, Regnskaber og i andre Maade, da bede vi dig og ville, at du lader for^{ne} Christen Vind paa Claus Skeels Vegne følge hvis Gods og anden Deel der findes ham tilhører og i alle Maade ham til det Bedste værer beførderlig. Koldingh. 8 Febr. 1579. T. 157. Afskr. IV. 696.

Johan von Allefeldt fik Livsbrev paa St. Olafs Kloster.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelige Johan von Allefeld, vor Hofsinder, har underdanigst givet og fornøiet os 5000 gode gamle uforfalskede Daler, da have vi derimod af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som for^{ne} Johan von Allefeld os og Riget hertil gjort og bevist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene for^{ne} Johan von Allefelld vor og Norges Krones Len St. Olafs Kloster udi for^{ne} vort Rige Norge, med Bønder, Tjenere og al sin Rente og rette Tilliggelse, Vist og Uvist, aldeles Intet undertaget, efter som os elskelige Knud Grubbe, vor Mand og Tjener, nu sidst der til udi Værge havt har, at have, nyde, bruge og beholde, kvit og fri, udi hans Livstid og saa længe han lever, dog saa at han skal være os og Riget huld og tro og der af tjene os og Riget til Lands og Vands, naar Behov gjøres, og naar han døer og afgaaer, skal samme St. Olafs Kloster og des tilliggendes Gods fri igjen hjemfalde til Norges Krone. Desligeste skal han holde Godset ved god Hævd og Magt og Bønderne der paa boendes ere ved Norges Lov, Skjel og Ret og Ingen af dem uforrette imod Loven eller med nogen nye og usædvanlige Paalæg besvære udi nogre Maade, saafremt nogen Klagemaal over ham kommer, han da ikke for os vil stande derfor til Rette, som det sig bør, og skal han ikke forhugge eller forhugge lade nogen de Skove, der tilligger, til Upligt udi nogre Maade. Koldinghuus 19 Februar 1579. R. 239. Afskr. III. 232.

Digitized by Google

Lensmændene udi Norge finge Breve lydendes efter denne Fortegnelse.

Ludvig Munk fik et Brev, at han uden al Forsømmelse tiltænker at fremsende sit Regnskab til Kjøbenhavn af alle Agershuses Lene og derhos hvis Pendinge, som hører at følge Regnskabet, anseendes, at k. Maj. er der Magt paaliggendes etc.

Henrik Gyldenstjerne fik i lige Maade Brev, at han til samme Tid fremsender sit Regnskab med hvis Pendinge, som hører hos Regnskabet, saa nære som 4000 Daler, han i Pendinge, Varer og Fetalie kan beholde hos Slottet i Sommer over til Slottens Bygning etc.

Hans Lindenov paa Bergenhuus fik i lige Maade et Brev, at han fremsender sin Skriver med Slottens Regnskab, saa han det snareste muligt er efter Philippi og Jacobi Dag visseligen er tilstede i Kjøbenhavn med hvis Pendinge, som hører hos Regnskabet.

Jacob Hvitfeldt fik et Brev, at han i lige Maade fremsender sin Skriver med sit Regnskab af Throndhjem med (sic) hvis Pendinge, som hører hos Regnskabet, maa han beholde hos sig at betale Tømmermænd og andre Arbeidsfolk med, som arbeider paa de nye Skibe der er opsat, og at han har flittig Tilsyn, at samme Arbeide maa gaa flux for sig. Actum Nygaard 13 Marts 1579. T. 158. Afskr. IV. 697.

Mageskiftebrev mellem k. Maj. og Mogens Svale.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelige Mogens Svale, vor Mand og Tjener, nu for Magelag og evig Eiendom underdanigst har udlagt for os og Norges Krone disse efterskrevne hans Gaarde og Gods udi forne vort Rige Norge, som er først udi Id Skibrede udi Rokke Sogn en Gaard kaldes Mønnerød, skylder aarlig to Huder, udi Raade Skibrede udi Tøstøll Sogn hans Lod og Anpart udi en Gaard kaldes Sogn, skylder aarligen til ham to Huder, med al forne Gaardes og Godses Rente og rette Tilliggelse, Intet undertaget, efter som det Brev, forne Mogens Svale os underdanigst derpaa givet har, ydermere formelder og udviser, da have vi derimod til fyldeste Vederlag naadigst igjen udlagt til forne Mogens Svale og hans Arvinge en vor og Norges Krones Gaard udi forne Norge udi Id Skibrede liggendes kaldes Ous, skylder aarligen 10 Huder, et Laxevod, som ligger under forne Gaard, som er den ottende Parten af samme Laxevod, skylder aarligen to Huder udi det Høieste, hvilken forne Gaard og

Digitized by Google

Part udi forⁿᵉ Laxevod med deres Rente og rette Tilliggelse, Ager, Eng, Skov, Mark, Fiskevand, Fægang, Vaadt og Tørt, aldeles Intet undertaget, ved hvad Navn det helst er eller nævnes kan, som der nu tilligger og af Arilds Tid tilligget har og bør der til at ligge med Rette, forⁿᵉ Mogens Svale og hans Arvinge mue og skulle have, nyde, bruge og beholde for evindelig Eiendom, saa frit som andre af Adelen der udi Riget have deres Arvegods; thi bepligte vi os og vore Efterkommere Konninger udi Danmark og Norge og Norges Krone at fri hjemle og fuldkommeligen tilstaae forⁿᵉ Mogens Svale og hans Arvinger forⁿᵉ Gaard og Anpart udi forⁿᵉ Laxevod med al deres Rente og rette Tilliggelse for hver Mands Tiltale, osv. Cum claus. consv. Koldinghuus 16 Marts 1579. R. 240. Afskr. III. 233.

Mogens Svales Gjenbrev; [mut. mutand. som foreg. Brev; Ludvig Munk og Frederik Lange havde til ydermere Vidnesbyrd og bedre Forvaring med Mogens Svale beseglet Brevet]. Kolding 16 Marts 1579. R. 241. Afskr. III. 234.

Til Ludvig Munk, Mogens Svale anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vi nogen Tid forleden have bevilget os elskelige Mogens Svale, vor Mand og Tjener, at maatte for Vederlag bekomme noget vort og Norges Krones Gods, og du nu har fremskikket en Optegnelse paa hvis Gods han udi saa Maade var begjerendes, saavel som og paa det han derimod vilde udlægge, da tilskikke vi dig nu herhos vort Brev, som han skal have om samme Mageskifte, desligeste det Gjenbrev, han derimod skal give os og Kronen, bedendes dig og ville, at du lader ham besegle og underskrive samme Brev, som det sig bør, og det siden med det Første indskikkes udi vort Kanseli. Koldinghuus 17 Marts 1579. T. 159. Afskr. IV. 698.

Til Borgemesterne, Raadmændene og Byfogden udi Marstrand.

Fr. II. V. G. t. Vider, at os elskelige Hans Rossenov, vor Factor til Lybek, har underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes tvende Eders Medborgere, ved Navn Hans Hostmand og Simmond Bøddicker skulle have borget af en hans Tjener Jacob Willers 50 Læster Salt, og hans Betaling derfor forholdes ham over deres Afskeden, ham til Skade og Afbræk, hvorfor han underdanigst har været begjerendes, at han des snarere maatte forhjælpes til hans Betaling, og efterdi vi ere pligtige at hjælpe hver til det, som Ret er, da bede vi Eder og ville, naar I med dette vort Brev besøges, at I da tilholder forⁿᵉ Eders

Digitized by Google

Medborgere efter hvis Kjøb de have gjort med det Allerførste uden videre Fortog at betale forⁿᵉ Hans Rossenow eller hans Fuldmægtige, hvis de ham med Rette pligtige ere, eller det at have udi hans Minde, paa det han ikke skal have i Behov os videre derom at besøge eller foraarsages at gjøre derpaa større Omkostning. Koldinghuus 1579. [udateret; indført mellem Brev af 17 Marts og 13 April]. T. 159. Afskr. IV. 698.

Knud Grubbe fik Forleningsbrev paa Brunlag og Numedals Len.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Knud Grubbe, vor Mand og Tjener, os og Riget her til gjort og bevist har og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlenet og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forⁿᵉ Knud Grubbe vort og Norges Krones Len Brunlag Len og Numedal med Bønder og Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, efter som han nu det selv udi Værge har, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at han aarligen til gode Rede skal give af den visse Indkomst, som der udi Lenet falder, 100 gode gamle Daler og dem aarligen til hver Philippi og Jacobi Dag yde og fornøie vor Rentemester udi vor Kjøbstad Kjøbenhavn, den som nu er eller herefter kommendes vorder, paa vore Vegne. Sammeledes skal han til bestemte Tid aarligen lade gjøre forⁿᵉ vor Rentemester paa vore Vegne gode Rede og Regnskab for alt det Uvisse, hvoraf han for sig selv Halvdelen maa nyde og beholde, og anden Halvdelen at komme os til Bedste, undtagendes Told, Sise og Vrag, som der udi Lenet falde kan, hvilket vi ville os alene forbeholdet have, og skal han holde Godset ved god Hævd og Magt, osv. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 April 1579. R. 242. Afskr. III. 235.

Borgermestere og Raadmænd udi Bergen finge Brev.

Fr. II. G. a. v., at eftersom os elskelige Borgemestere og Raadmænd udi vor Kjøbstad Bergen underdanigst have ladet give os tilkjende, hvorledes Fogden udi Søndmøre Len udi vort Rige Norge efter en Skik og Forordning, som nogle vore Raad og gode Mænd senesten have gjort om de Bergiske Borgeres Handel udi Søndmøre Len, skal have veldeligen frataget nogle deres Medborgere, som handlede der sammesteds, hvis Gods og Vare de havde med at fare, for at de efter St. Mortens

Digitized by Google

Dags Tide har der brugt deres Handel og Vandel, endog at hvis Forordning, forne vore Raad derom gjort havde, ikke har været forkyndt til Bergen Bything, at de dem derefter have kunnet vide at rette og for slig Skade at tage vare, da efter slig Leilighed at samme vore Raads Skik og Ordning ikke tilforn har været givet dem til deres Bything tilkjende, bede vi, byde og alvorligen befale Fogden udi forne Søndmøre Len, at han endeligen tiltænker strax med det Første igjen at forskaffe forne vore Undersaatter hvis Gods han dem har frataget uforrykt og uskadt i alle Maade, saafremt han ikke vil stande dem derfor til Rette. Dog skal hermed være uforkrænket hvis Skik og Forordning vore tilforordnede Raad og gode Mænd gjort have, og den herefter at holdes, som det sig bør. Kjøbenhavn 7 April 1579. R. 243. Afskr. III. 236.

Eggert Hanssøn fik Forleningsbrev paa Baardestrands Syssel og Gods paa Island. Kjøbenhavn 1579 [udat.; indført mellem Brev af 7 og 11 April]. R. 244. Afskr. III. 237.

Læsemesteren udi Bergen fik Brev.

Fr. II. G. a. v., at eftersom os elskelig hæderlig Mand Hr. Jens Christenssøn, Læsemester udi vor Kjøbstad Bergen, saa vel som hans Formænd for ham underdanigst beklager, hvorledes fra en Gaard kaldes Knapskou, liggendes til det Præbende corporis Christi, han og andre Læsemestere har været forlent med, skal udi Bispernes Tid være frakommet et Laxefiskende, som er opskrevet og annammet med andet Stigtens Gods under vort Slot Bergenhuus, og ham endnu forholdes fore, hvilket han tilkjendegiver med Brev, Segl og Prob at kunne bevise saaledes at befindes, da have vi naadigst bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at forne Hr. Jens Christenssøn maa og skal herefter, efter hans Breves og Vidnesbyrds Lydelse, have, nyde, bruge og beholde forne Laxefiskende og hvis anden Rettighed, som med Rette og tilforn findes at have ligget til forne Præbendes Gaard Knapskou. Cum inhib. sol. Fredriksborg 11 April 1579. R. 244. Afskr. III. 237.

Henrik Gyldenstjerne, Ludvig Munk, Erik Brockenhuus og Erik Munk finge Breve.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi agte i denne tilkommendes Sommer at lade bygge ved vort Slot Kjøbenhavn, baade paa Holmen og hos Slottet, hvortil vil gjøres Behov en ganske Hob Ege-

Digitized by Google

tømmer, eftersom vi have befalet vor Rentemester dig al Leiligheden derom at tilskrive og med det Første paa vore Vegne at skulle skikke Skib derefter; thi bede vi dig og ville, at du opkjøber os der udi dit Len alt hvis Egetømmer, som der kan falde, indtil saa længe at du har opkjøbt saa meget, som os til samme vor Bygning vil gjøres Behov, og det betaler Almuen, eftersom billigt og ret kan være, og at du aldeles intet Egetømmer tilsteder, lidet eller meget, at udføres der af dit Len, førend du har kjøbt saa meget til vort Behov, efter den Seddels Lydelse, som forne vor Rentemester dig paa vore Vegne herhos tilskikker. Fredriksborg 13 April 1579. T. 160. Askr. IV. 699.

Johan Foxall, hans Svoger Willom Liddell af England og deres Arvinge fik k. Maj. Brev med deres Madskappi at maatte bruge og beholde en Jernhytte udi Meritzdal udi 20 Aar.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at os elskelige Johan Foxall, hans Svoger Willom Liddell af England og deres Arvinge med deres Madskappi mue og skulle nyde, bruge og beholde den Jernhytte udi vort Rige Norge udi Meritzdal, som de selv have begyndt, udi 20 samfelde Aar, næst efter dette vort aabne Brevs Datum regnendes; til des Behov og at saadant Arbeide kan have Fremgang, have vi naadigst bevilget dem til Ildebrand og Kul og til at grave Jord og Liimsteen paa fri Brugning til Nødtørft paa næste omliggendes Krone Skove og Eiendomme. Og naar de 20 Aar ere forløbne, skulle de os paany derom ansøge, dog saa at de skulle give os og Kronen den tiende Part af hvis Jern de deraf bekommendes vorder og det til gode Rede fornøie vor Lensmand paa Agershuus paa vore Vegne. Desligeste skulle de være forpligt hvis vi behøve at kjøbe af samme Jern eller Skjøt, om de det støbendes vorder, at unde os hvert Skippund for 7 gammel Daler, men hvis vi ikke behøve det, mue de fri ubehindret, uden al Besværinge, efter det er os anbøden, udføre af Riget og gjøre dem saa nyttigt, som de bedst kunde; dem skal og dermed være tilladt og ingen anden nu eller i Fremtiden paa en 10 Mils Vei omkring nær Agershuus at mue bygge flere Jernhytter, en to eller tre, saa mange som Leiligheden sig begiver til, og udi lige Maade dem nyde med slig Frihed og Vilkaar, som de have den udi Meritzdal, hvortil de og skulle bekomme fri Brug-

Digitized by Google

ning til Ildebrand, Kul, Liimsteen og Jord, efter som for^ve^ staaer. Vi have og af samme Gunst og Naade samtykt, at for^ne^ Johan Foxall og Willom Liddell maa bekomme disse efter^ne^ Bøndergaarde der omkring liggendes, at de og deres Folk kunne have der deres Værelse udi, ved Navn Breck, Vester Greffsang og Lille Sang, og dem fri for Landgilde og anden Besværing nyde og beholde, saa længe som for^ve^ staaer. Dog skulle de selv udminde Bønderne, saa de haver udi deres Nøie, at de godvilligen ville rømme. Og hvis Lykken sig saaledes kunde begive, at de herefter deromkring kunde finde nogen anden Erts eller Metal, hvad det helst er eller være kan, det skal udi lige Maade komme os og dem til Bedste og ingen andre udlændiske eller indlændiske, før den Termin forløben er, som for^ve^ staaer. Fredriksborg 15 April 1579. R. 247. Afskr. III. 239.

Anders Green, vor Sekreter, fik Brev at mue nu strax bekomme det Kannikedømme udi Oslo Domkirke, som vaccerede efter Hans Stissøn. Cum claus. consv. Fredriksborg 17 April 1579. R. 248. Afskr. III. 240.

Mester Gudbrand Thorkelssøn, Superintendent udi Hole Stift paa Island, fik Brev at maa holde et Skib til at hente Tømmer og Andet med til Domkirkens og hans Residentses Bygnings Behov. Fredriksborg 18 April 1579. R. 249. Afskr. III. 241.

Mester Gudbrand Thorlakssøn, Superintendent udi Hole Stift paa Island, fik Brev at mue lade prente Biblia paa Islandske Maal. Fredriksb. 19 April 1579. R. 245. Afskr. III. 237.

Mester Gudbrand Thorkelssøn, Superintendent udi Hole Stift paa Island, fik Brev at maa lade Bibelen udgaae paa Tryk paa Islandsk Sprog, sammeledes at alle Kirkevaergerne paa Island skal kjøbe til hver Kirke der paa Landet en af samme Bibler for Kirkernes Pendinge. Fredriksborg 22 April 1579. R. 250. Afskr. III. 241.

Anne Matsdatter fik Brev paa en Sagmølle.

Fr. II. G. a. v!, at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at denne Brevviserske Anne Matsdatter maa fremdeles beholde den Sagmølle udi vort Rige Norge for Skien, som hendes afgangne Husbonde Rasmus Villemssøn efter vor naadigste Bevilling opbygde, og den have, nyde, bruge og beholde til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at hun aarligen til gode Rede skal give

Digitized by Google

deraf til os og Kronen 30 gode gammel Daler og dem yde og fornøie Lensmanden paa vor Gaard udi Bratsberg, den som nu er eller herefter kommendes vorder, paa vore Vegne. Og skal hun selv lade kjøbe hvis Tømmer og Sagstokke hun dertil behøver og ikke udi nogre Maade hugge eller hugge lade paa omliggende Kronens Skove, uden hvis hun kan have udi vore Lensmænds Minde. Fredrb. 22 April 1579. R. 250. Afskr. III. 241.

Hans Lindenov fik Brev.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom du dig vedst at erindre om den Dom, som os elskelige Hans Pederssøn, vor Mand og Tjener, og Kontoret der paa Bryggen er senesten imellem ganget om det Løfte, som forne Kontor have lovet til ham for de Hamborger deres Skibe og Gods, at de samme Løfte er forpligtet at holde og efterkomme, da tilskikke vi dig herhos vort Brev, som vi forne Kontor derom have tilskrevet, at de samme deres Løfte og forne Dom ville tiltænke at fuldgjøre, bedendes dig og ville, at du dem samme vort Brev lader overantvorde og at du siden paa vore Vegne fordrer og anholder hos dem, at de endeligen tiltænke deres Løfte og forne Dom med det Første at fuldgjøre og efterkomme, saafremt vi ikke anderledes skulle tiltænke. Fredriksb. 22 April 1579. T. 161. Afskr. IV. 699.

Bisperne paa Island finge Befaling Domkirkernes Gods sammesteds anrørendes. Fredriksborg 22 April 1579. T. 161. Afskr. IV. 700.

Til Adelen, Provster og andre, som have geistlig Gods udi Skien Syssel, Sagtømmer anrørendes.

Fr. II. Hilse Eder Alle, som fri og frelse kjendes, saa og Provster, Prester og alle Andre, som have noget geistlige Gods udi Skien Syssel udi vort Rige Norge, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi til vor Gaard Bratsberg have liggendes en stor Hob Sager, og os elskelige Erik Brockenhuus, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa forne vor Gaard Bratsberg, underdanigst beretter, at ham dertil skal fattes Tømmer, saa at dersom de med Sagtømmer ikke kan blive forsørget, skulle de med Tiden blive øde. Da efter gammel Sædvane og Kongs Kjøb bede vi Eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at I retter Eder efter paa videre Besked hvis Tømmer, som I herefter ville afhænde, at tilbyde forne vor Befalingsmand paa Bratsberg paa vore Vegne, og det ikke før bortsælge; dog skal han Eder det betale, eftersom I derfor kunne bekomme af

Digitized by Google

Andre, og ikke trænge Eder Eders af, ikke heller dette vort Brev misbruge udi nogre Maade. Fredriksborg 22 April 1579. T. 162. Afskr. IV. 700.

Ludvig Munk fik Brev.

Fr. II. V. G. t. Vid, at os elskelige Johan Fuxall udaf England med hans Svoger Willem Lyddall have forhvervet af os nogen ydermere Frihed paa den Jernhytte udi Meritzdal, som for nogen Tid siden sammesteds er bygget, eftersom du ydermere af det Brev, de derpaa have, kan forfare; thi bede vi dig og ville, at du ingen Forhindring gjør dem imod samme vort Brev, men at du tilsiger Bønderne, at de for deres Pendinge gjør dem Befordring, paa det samme Arbeide kan have des bedre Fremgang. Fredrb. 25 April 1579. T. 162. Afskr. IV. 700.

Ludvig Munk fik Brev.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom En ved Navn Werner Henrikssøn for nogen Tid siden forleden har forhvervet vort aabne Brev ad gratiam paa Gierpen Kirkes Indkomst for 20 Daler aarligen Afgift, og vi nu forfare, at Kirken ikke der udinden skeer Skjel og Fyldest, da efter slig Leilighed bede vi dig og ville, at du igjen lader annamme vort Brev af forne Werner Henrikssøn og siden forunder 2 eller 3 af Sognemændene forne Indkomst, sættendes den efter som billigt og ret kan være. Kronborg 29 April 1579. T. 162. Afskr. IV. 701.

Til Undersaatterne udi Baahuus, Agershuus, Bergenhuus og Throndhjems Lene.

Fr. II. Hilse Eder alle vore kjære, troe Undersaatter, Riddermændsmænd, Fruer, Jomfruer, Provster, Prester, Kjøbstædsmænd, Bønder og menige Almue, som bygge og boe over alt N. Len udi vort Rige Norge og andre Len, der underliggendes ere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi udi næst forganget Aar, menige Norges Riges Indbyggere til Gavn og Bedste, havde forskikket nogle vore Raad og gode Mænd did ind udi Riget paa vore Vegne at sidde Retterthing og forhøre hvis Sager, Klagemaal og Besværinger, vore Undersaatter sammesteds havde at andrage og tilkjendegive, og derudinden forhjælpe hver saa meget Norges Lov og Ret er, og som vi endnu, eftersom altid tilforn, ere aldeles tilneiget Eder saavelsom menige Rigens Indbyggere for Overvold og Uret at haandhæve og beskytte og holde ved Norges Lov og Ret og i alle Maade vide og ramme Eders Gavn og Bedste, og vi komme udi Forfaring,

Digitized by Google

at en Part vore Undersaatter der udi Norge, som vidt ere besiddendes, endnu skulle have flere Sager og Klagemaal, som i forgangne Aar ikke ere blevne ordelt og forhørt, ikke heller for vore forordnede Raad og gode Mænd den Tid ere blevne indstevnede eller for dem fremkommet, da paa det Alle og hver, saa mange som have nogen billige Sager og Klagemaal, mue forhjælpes dermed til Rette, at aldeles Ingen skulde have sig rettesløs at beklage, have vi for godt anseet og ere tilsinds endnu paany udi dette nærværendes Aar at affærdige nogne vore Raad og gode Mænd did ind udi Norge, som med Lagmændene skulle sidde Retterthing og hvis Sager og Klagemaal for dem indkommendes vorder imellem begge Parterne at forhøre udi Rette og hjælpe Alle, som dem besøge, saa meget Norges Lov og Ret er, og skulle samme vore Tilforordnede være udi vor Kjøbstad (Oslo til St. Hans Dag Midtsommer, som er den 24 Juni) (udi Throndhjem den 5 Søndag Trinitatis, som er den 19 Juli) (udi Bergen til St. Laurits Dag, som er den 10 August), og da der sidde Retterthing og forhøre hvis Sager og Klagemaal, vore Undersaatter der udi N. Len og de andre underliggendes Lene boendes kunde have dem at andrage, og efterdi det vil falde Eder besværligt at søge om Stevninger hos forne vore Tilforordnede, have vi tilskrevet os elskelige N., vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot N., at skulle meddele Eder Alle, som ham besøge, Stevninger over Eders Vederpart til den bestemte Tid for vore forordnede Raad og gode Mænd at møde udi Rette, hvorfor I Eder efter med Stevninger at tage kunne vide at rette, saavelsom og med hvis Klagemaal og Besværinger I have at foregive til den Tid, som før er rørt, vore Forordnede at andrage. Siden skal Eder af dem skee og vederfares hvis Lov og Ret er. Kronborg 2 Mai 1579. T. 163. Afskr. IV. 701.

Ludvig Munk, Henrik Gyldenstjerne, Hans Lindenov og Jacob Hvitfeldt fînge Brev.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi have for godt anseet endnu paany udi dette nærværendes Aar at affærdige nogne vore Raad og gode Mænd did ind udi vort Rige Norge at sidde Retterthing, og skulle de til St. Hans Dag Midtsommer førstk. være udi Oslo og der forhøre hvis Sager og Klagemaal, vore Undersaatter udi Agershuus Len og Bergenhuus Len og andre underliggendes Lene for dem indstevnendes og tilkjendegivendes vorder, og have vi derfor ladet vore aabne Breve over alt Riget

Digitized by Google

udgaa til menige Undersaatter, at hvemsomhelst sig haver at beklage, skulle hos vore Lensmænd tage Stevninger over deres Vederpart at møde for forne vore Tilforordnede udi Rette, eftersom du af hosliggendes vore aabne Breve til Undersaatterne udi dit Len og andre underliggende Lene udskrevet ydermere have at forfare; thi bede vi dig og ville, at du samme vore Breve strax uforsømmeligen lader læse og forkynde over alt dit Len, baade udi Kjøbstæderne og paa Landet og udi de andre Lene, som ligge under dit Len og paa indelukte Seddel findes fortegnet, at hver sig derefter kan vide at rette, og, efterdi Leiligheden sig ikke begiver, at vore Tilforordnede selv kunde udgive Stevninger, da bede vi dig og ville, at du udgiver Stevninger til alle dennem, som af dit Len og andre underliggendes Lene dig besøge udi de Sager, de dennem beklagendes vorder, saa at begge Parterne kunne derom møde udi Rette udi (Oslo) med deres Breve og Bevisninger til St. Hans Dag Midsommer, som forskrevet staar, og at du tilskriver alle Lagmændene udi forne dit Len og underliggendes Lene, at de paa den Tid retter dennem efter, hver uden al Undskyldning, at være tilstede udi Oslo, saa de med vore tilforordnede Raad og gode Mænd kunne sidde Retterthing og forhjælpe hver, som sig haver at beklage udi de Sager der indstevnes, hvis Norges Loug og Ret er, at Ingen kunde have sig rettesløs at beklage. Cum claus. consv. et inhib. solita. Kronborg 2 Mai 1579. T. 164. Afskr. IV. 702.

Bønderne udi Bergenhuus Len, som bo paa Thingsteder, maa være fri for Leding.

Fr. II. G. a. v. Efterdi vi komme udi Forfaring, at vore Undersaatter udi Bergenhuus Len udi vort Rige Norge underdanigst give os tilkjende, at de Bønder, som bo paa Thingsteder, have været fri for Leding, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at Bønderne udi Bergenhuus Len, som bo paa Thingsteder, mue og skulle her efter være og blive kvit og fri for Leding, eftersom de tilforn været have. Cum inhibit. solita. Kronborg 4 Mai 1579. R. 245. Afskr. III. 237.

Kapitel udi Oslo fik Brev, at alle, som ere forlente med Prælatur og Kannikedømme, skulle residere og bo hos Domkirken.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi komme udi Forfaring, at der ganske faa Prælater og Kanniker residere og bo hos Oslo Domkirke udi vort Rige Norge og der holder og gjøre Tynge

og Tjeneste inden Kirken og uden, som det sig burde, hvorover Kapitlet med Tiden bliver øde og Residentserne forfaldes, hvilket og skal være imod Kapitels Privilegier og Friheder, thi bede vi og strengeligen byde alle dennem, som med Prælatur eller Kannikedømme udi Oslo Domkirke ere forlente og ikke ere udi vor daglige Tjeneste til Hove forhindret, at I tiltænker med det allerførste at residere og bo hos forn.e Oslo Domkirke og der gjøre slig Tynge og Tjeneste inden Kirken og uden, som residerendes Kanniker pligtige ere, saa framt vi ikke skulle foraarsages at tage samme Prælatur og Kannikedømme fra Eder og dennem til andre forlene, som ville residere hos Domkirken og gjøre slig Tynge og Tjeneste, som det sig bør. Cum claus. consv. et inhib. solita. Kronborg 5 Mai 1579. R. 246. Afskr. III. 238.

Bønderne udi Bergenhuus Len finge Brev, at naar de arbeider did til Slottet, skal dennem gives Mad og Øl.

Fr. II. G. a. v. Eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes at det altid skal have været brugeligt, at naar Bønderne under Bergenhuus liggendes haver arbeidet did til Slottet, skal dennem have været givet Øl og Mad, hvilket vore Undersaatter under forn.e Bergenhuus liggendes nu beklager aldeles at være afskaffet, saa de nu deres eget Mad og Øl mue medføre, naar de der til Slottet skulle arbeide, dennem ikke uden stor Tynge og Besværing, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og bevilget og nu med dette vort aabne Brev unde og bevilge, at naar Bønderne udi Bergenhuus Len arbeider der til Slottet, skal dennem gives til Nødtørft Mad og Øl, eftersom tilforn af gammel Tid sedvanligt haver været, bedendes og bydendes Lensmanden paa vort Slot Bergenhuus, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, at de retter dennem efter, naar Bønderne arbeider did til Slottet, at give dennem paa vore Vegne Mad og Øl til Nødtørft, at de ikke skulle have dennem derom videre at beklage. Cum claus. consv. Kronborg 5 Mai 1579. R. 246. Afskr. III. 238.

Christen Mule, Borgermester udi Oslo, fik Skjødebrev paa den øde Biskopsgaard sammesteds.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelige Christen Mule, Borgermester udi vor Kjøbsted Oslo, haver udi forleden svenske Feide lidt stor Skade og ladet sig bruge af hans yderste Formue os og Riget til Tjeneste, og han samme Tid haver forstrakt

Digitized by Google

vor Lensmand Christen Munk halvtrediehundrede gamle Dalere, hvilken Summa han nu haver ladet falde og underdanigst eftergivet, da have vi derimod af vor synderlig Gunst og Naade undt, skjødt og afhændet og nu med dette vort aabne Brev unde, skjøde og afhænde fra os og Kronen og til forne Christen Mule og hans Arvinger den øde Biskopsgaard udi Oslo liggendes med den gammel forfalden Mur, der nu paa staar udi Længden og Bredden, eftersom den nu begreben og forfunden er, at have, nyde, bruge og beholde for evindelig Eiendom, og bepligte vi os vore Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, at frihjemle og fuldkommeligen tilstaa forne Christen Mule og hans Arvinger forne Biskopsgaard, som den nu er forfunden og begreben, for hver Mands Tiltale, som derpaa kan tale med Rette. Cum inhib. solita. Kronborg 5 Mai 1579. R. 247. Afskr. III. 239.

K. Maj.s Undersaatter udi Norge, udi Idde, Aabygde, Skougberig [Skjeberg], Thumeraad [Thune og Raade], Odenssø og Ingedals Skibrede, finge K. Maj.s Brev herefter for St. Olufs Told at udgive at skulle være forskaanede.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vore Undersaatter af Idde, Aabygge, Skougberig, Thuneraadt, Odenssø og Ingedals Skibrede underdanigst lader give tilkjende, hvorledes at deres Forældre udi Pavedømmet skal have bevilget aarligen at udgive til Told en Sætting Korn, som de kalde St. Olufs Told, at de skulle bekomme godt Ploug-Veder, hvilken Told de, siden den rette Religion og Lærdom er opkommen, ligevel aarligen have maatt udgive, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Told, som kaldes St. Olufs Told og udi Papisteriet af Misbrug er opkommen, maa og skal aldeles afskaffes, og forne vore Undersaatter udi Idde, Aabygde, Skougberig, Thuneraadt, Odenssø og Ingedals Skibrede herefter være og blive for samme St. Olufs Told at udgive udi alle Maader kvit, fri og forskaanede. Cum inhib. sol. Kronborg 5 Mai 1579. R. 251. Afskr. III. 242.

Menige Undersaatter udi Bergenhuus Len finge K. Maj.s Brev herefter at skulle være forskaanede for Tiende og Told af ferske Laxe at udgive.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vore Undersaatter udi Bergenhuus Len underdanigst have ladet berette for os, at den Tid Christopher Hvitfeldt var Lensmand der paa Slottet, skal der være opkommen og paalagt en Told, som man kaldte Fred-

Digitized by Google

eller Farre-Told, hvilken de aarligen skulle udgive og dermed Tiende og anden Told af Lax og andet at være afskaffet, og de nu beklager, at endog de samme Fred- og Farre-Told aarligen til os udgiver og fornøier, skal de ligevel med for^ne Tiende og Told at udgive af ferske Laxe ved Slottet besværes, hvilken og stakket siden skal være forhøiet, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at naar for^ne vore Undersaatter udi for^ne Bergenhuus Len aarligen udgiver for^ne Told, som kaldes Fréd- eller Farre-Told, mue og skulle de være og blive aldeles fri og forskaanede for Tiende og Told af ferske Laxe ved Slottet at udgive og ikke ydermere derover besværes i nogre Maader. Cum inhibit. sol. Kronborg 5 Mai 1579. R. 251. Afskr. III. 242.

Menige Undersaatter udi Watteherrit [Vettahered] udi Baahuus Len finge K. Maj.s Brev, at Skjepperne og Maalet der udi Lenet ikke skal være stivere eller større, end som den udi Hr. Claus Bildes Tid været haver.

Fr. II. G. a. v., at som vore Undersaatter udi Watteherrit udi Baahuus Len udi vort Rige Norge klageligen have ladet give os tilkjende, hvorledes Maalet nogen Tid siden er blevet dennem forhøiet, saa at Skjeppen skal være gjort større, end som den af Arilds Tid og udi Hr. Claus Bildes Tid været haver, hvorover de dennem besvære og mene at skee Uret, da ville vi dermed saa alvorligen have holdet, at Skjepperne og Maalet ikke skal efter denne Dag være større paa vort Slot Baahuus eller udi Baahuus Len, end som den haver været af Arilds Tid og udi Hr. Claus Bildes Tid, bedendes og bydendes vor Lensmand paa Baahuus, at han herefter lader for^ne Skjeppe forandre og omgjøre der i Lenet, saa at den bliver saa stor, som den af gammel Tid og udi Hr. Claus Bildes Tid været haver og ikke større, paa det vore Undersaatter ikke skulle have dennem videre derom at beklage, og vor Lensmand da derfore at stande til Rette. Cum. claus. consv. Kronborg 5 Mai 1579. R. 252. Afskr. III. 243.

K. Maj.s Undersaatter over alt Agershuus og Baahuus Lene, som holde deres Vaaben og Verge ferdige, finge K. Maj.s Brev herefter for Vaabenvide at udgive skulle være forskaanede.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vore Undersaatter over alt

Digitized by Google

(Agershuus) Baahuus) Lene underdanigst have ladet give os tilkjende, hvorledes at de fast besværes med Vaabenvide at udgive, enddog en Part de holde deres Vaaben og Verge ferdige og vedlige, som det sig bør, hvorudinden de mener dennem at skee Uret og imod Norges Loug, som skal formelde, at hvilken Mand ikke holder sine Vaaben og Verge vedlige, den skal udgive Vaabenvide, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at alle de over alt for^{ne} (Agershuus) eller Baahuus) Lene, som holder deres Vaaben og Verge ferdige og ved Magt, som det sig bør, mue og skulle være og blive kvit, fri og forskaanet for Vaabenvide at udgive og ikke dermed besværes udi nogre Maader, dog skal vore Lensmænd have god grangivelig Opseende med, at der ikke flere befries for samme Vaabenvide, end som der have deres Vaaben og Verge vel ferdige, som det sig bør. Cum inh. sol. Kronborg 5 Mai 1579. R. 252. Afskr. III. 243.

K. Maj.s Undersaatter udi Gudbrandsdal udi Agershuus Len finge K. Maj.s Brev, at et Marked, som pleiede at staa ved Hammer og nu en Tid lang haver været aflyst, maa igjen paalyses og der holdes, eftersom tilforn skeet er.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vore Undersaatter udi Gudbrandsdal udi Agershuus Len underdanigst haver ladet os tilkjendegive, hvorledes der af Arilds Tid skal være holdet et Marked ved Hammer, hvoraf de saavelsom andre deromkring boende have havt stor Gavn og Fordel med deres Næring og Bjering, saa de der kunde kjøbe, hvis dennem Behov gjordes til deres Huse og Gaardes Bygning og Ophold, og de nu beklager, at samme Marked for nogen Tid siden skal være afskaffet, menige Almue til stor Skade og Afbræk paa deres Næring og Bjering, da have vi af vor synderlig Gunst undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at for^{ne} Marked maa igjen paalyses og aarligen holdes der ved Hammer og være alle og hver Indlændiske og Udlændiske frit fore did at søge med deres Gods og Vare og der med hverandre bruge deres Handel, Vandel og Kjøbmandskab, eftersom de af Arilds Tid tilforn gjort haver, dog dermed vor og Kronens Told og Rettighed udi alle Maader uforkrænket. Cum inhibit. solita. Kronborg 5 Mai 1579. R. 253. Afskr. III. 244.

Borgere udi Bergen, som havde Huse og Gaarde næst op til Slottet, hvilke nogen Tid siden blev afbrudte, finge

Digitized by Google

K. Maj.s Brev, at dennem andensteds derfore ved Bergen skulde udlægges Eiendom.

Fr. II. G. a. v., at eftersom nogen Borgere udi Bergen med flere vore Undersaatter underdanigst lade give tilkjende, hvorledes de have nogen Grunder med Huse og Bygninger udi Dreggen ved Bergen, som skal være deres rette Odel, og Husene nogen Tid siden efter vor Befaling er bleven afbrudt af den Aarsag, at de have ligget Slottet for nær og til Forhindring, saa at forne Jorder nu ligger øde, at de deraf ikke bekomme deres Landgilde, som de tilforn gjorde, da ville vi hermed have befalet og Fuldmagt givet os elskelige Hans Lindenov, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, nu strax med det første paa vore Vegne at skulle udlægge forne vore Undersaatter, som samme Jorder udi Dreggen tilhørte, Skjel og Fyldest af andre vor og Kronens Jorder der udi Bergen liggendes for hvis de udi saa Maade mist have, og de det siden for evig Eiendom at beholde, paa det de ikke skulle have dennem derom videre at beklage. Cum inhib. sol. Kronborg 5 Mai 1579. R. 253. Afskr. III. 244.

K. Maj.s Undersaatter udi Herdalen finge Brev at mue efter denne Dag, naar nogen almindelig Landeskat paabydes, være forskaanet med halv Skat imod andre Norges Indbyggere at udgive.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vore Undersaatter udi Herdalen underdanigst have ladet berette for os, hvorledes de ligge hardt under den svenske Grændse, saa altid, naar der haver været nogen Feide mellem Sverige og vore Riger Danmark og Norge, have Fienderne gjort Indfald der udi Herdalen og afbrændt deres Gaarde og Gods og udi andre Maader tilvendet dennem stor Skade med Mord og Brand, hvorudover de meget ere blevne forarmede og endnu udi andre Maader med adskillige Tynge besværes, saa de meget paa deres Næring og Bjering ere blevne forhindrede, og de ligevel, naar nogen Skat tilbydes, mue udgive fuld Skat lige ved andre vore Undersaatter der udi Riget imod deres gamle Friheder og Privilegier, hvilke dennem udi forgangne Feide skal være frakommen og opbrændt, da, paa det forne vore Undersaatter saa meget des bedre kan blive ved Magt og igjen komme til deres Næring og Bjering, have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne vore Undersaatter udi Herdalen mue altid her-

Digitized by Google

efter, naar nogen Landskat paabydes eller udskrives over for^{ne} vort Rige Norge, være og blive kvit, fri og forskaanet med halv Skat at udgive, saa at, naar andre vore Undersaatter der udi Norge udgive heel Skat, skal de ikke udgive hver uden halv saa meget som en anden af Undersaatterne der udi Riget. Cum inhib. solit. Kronborg 5 Mai 1579. R. 254. Afskr. III. 245.

Bjørn Anderssøn, Jørgen Skram, Manderup Parsberg og Maurits Stygge, K. Majs. Tilforordnede, at skulle udi dette nærværendes Aar sidde Retterthing udi Norge, finge Fuldmagt og Instrux, som efterfølger.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi udi forganget Aar vore kjære tro Undersaatter, menige Norges Riges Indbyggere til Gavn og Bedste, have forskikket nogen vore Raad og gode Mænd did ind udi Riget paa vore Vegne at sidde Retterthing og forhøre hvis Sager, Klagemaal og Besværinger vore Undersaatter sammesteds havde at foregive, og derudinden forhjælpe hver til Loug og Ret, og som vi altid ere tilneiget for^{ne} vore tro Undersaatter, menige Norges Riges Indbyggere, for Overvold og Uret at handhave og beskytte og dennem at holde ved Norges Loug og Ret og i alle Maader vide og ramme deres Gavn og Bedste, og der endnu kan være iblandt vore Undersaatter en Part, som kunde have Sager, Klagemaal og Besværinger at ville have udi Rette og tilkjendegive, som forganget Aar ikke er bleven forhørte, hvorom os saa langveis hid neder at besøge vilde falde dennem fast besværligt, og paa det de ligevel mue hjælpes dermed til Rette, da have vi nu paa ny affærdiget os elskelige Bjørn Anderssøn til Steenalt, Jørgen Skram til Thiele, Manderup Parsberg til Sandby, vore Mænd og Raad, og Maurits Stygge til Holbekgaard, vor Sekretær, at skulle begive dennem ind udi for^{ne} vort Rige Norge og dennem befalet og Fuldmagt givet og nu med dette vort aabne Brev befale og Fuldmagt give at skulle der sammesteds paa vore Vegne sidde Retterthing, først udi Oslo til St. Hans Dag Midsommer næstkommendes, dernæst efter udi Throndhjem til den femte Søndag efter Søndagen Trinitatis, som er den 19 Juli, og siden udi Bergen til St. Laurits Dag, som er den 10 August. Og skulle for^{ne} vore Forordnede for det første paa alle for^{ne} de Steder, naar de did ankomme, og førend de begynde at sidde Retterthing, efter deres begavede Beskedenhed alle vore kjære Undersaatter og menige Almue, som der forsamles, offentlig lade forstaa og tilkjendegive vor naadigste Villie og Affection

Digitized by Google

imod dennem alle til at vide og ramme deres Gavn og Bedste, dennem holde ved Loug og Ret og for Overvold og Uret at beskytte, forsvare og handhave, som vi dennem som vore tro Undersaatter pligtig er, og de for slig Aarsag at være did afferdiget, efterdi vi ikke selv, som vi ellers gjerne vilde og noksom er tilneiget, kunde være der tilstede at forhjælpe dennem til Rette. Og skulle de siden tage Lagmændene til dennem og udi Rette forhøre alle hvis Sager, som der for dennem bliver indstevnet, der paa endeligen dømme og forhjælpe alle og hver, som dennem hender der for Dom at komme, saa meget Norges Loug og Ret er, og det klarligen give fra dennem beskrevet, som de ville ansvare for Gud og være bekjendt. Sammeledes skal dennem og være befalet og Fuldmagt givet paa vore Vegne at annamme og flitteligen forhøre alle de Klagemaal, Besværinger og usedvanlige Paalæg, som dennem indkommer, og derudinden efter Leiligheden forhjælpe hver at maa skee, hvis Norges Loug og Ret [er], saa aldeles ingen skulle have sig retteløs at beklage, og skulle de derudi af deres yderste Forstand og Beskedenhed handle, gjøre og afskaffe, eftersom dennem synes billigst, lideligst og rettest at være, og ligervis som vi selv personligen tilstede var, og dersom nogen Klagemaal eller Besværinger forekommer, som ere dennem betænkelige, skulle de dennem klarligen med deres Omstændighed lade optegne og til deres Hjemkomst os selv sligt andrage og tilkjendegive, at vi derpaa kunde gjøre videre Forordning. Og eftersom vore Forordnede, som i forganget Aar vare i Norge, underdanigst have os beret, at vore Undersaatter over alt Bergenhuus Len, Throndhjems Len, Vardøhuus Len og over alt Nordlandene beklage dennem hardt, at hvis Bismer og Vegter, som Fogderne indtage vor Rettighed med, ere fast stindere [stivere] og sværere, end som de af gammel Tid været have, og at Fogderne besvære dennem med Overvegt at udgive paa hvis de skulle yde dennem, fast ydermere end af Arilds Tid haver været brugeligt, da skal forne vore Forordnede ogsaa have Fuldmagt og alvorligen være befalet sligt at afskaffe med saadanne ubillige Vegt og Bismer over alt Nordlandene, saa vel som og hvis ubillige Overvegt Fogderne besvære vore Undersaatter med, eftersom vi ogsaa vort aabne Brev derom have ladet udgaa, og skulle de siden gjøre en ret, christelig Forordning, hvorledes altid herefter med samme Bismer og Vegt over alt Nordlandene forhol-

Digitized by Google

des skal, og dersom de kunde overveie, at Fisken, som Fogderne indtage, ikke kan stande sin Vegt uden Overvegt, skulle de gjøre en Skik paa, naar Fisken med en retferdig Vegt indtages, [hvor] mange Mark Fisk de da skulle yde Fogderne til Overvegt paa hver Vog Fisk, at dermed kan gaa ligeligen og ret til. Desligeste, som vore Undersaatter, menige Almue udi Nordfjord, dennem beklager over en Told, nyligen skal være paalagt, at hver Mand skal give til Slottet aarligen en Mark Danske eller 18 Mk. Smør, 18 Mk. Tallig eller hver to Mand et Faar, saa godt som en halv Daler, hvilken Told de skulle have udgivet fra anno 73 og til denne Tid, da skal forne vore Forordnede grangiveligen forfare derom Leiligheden og til deres Igjenkomst os al Besked derom tilkjendegive. Hvad Kapitlet udi Oslo haver underdanigst ladet os berette om nogen Avlsgaarde og Engeparter der udenfor Oslo, som Kapitlet skal have havt kvit og fri for Tiende og al anden Afgift, og de beklage dennem nu er paalagt at skal give deraf som andre Bønder, hvilket de mene være imod deres Privilegier, derom skal forne vore Raad og gode Mænd i lige Maade forfare og os al Besked derom berette. Som vore Undersaatter, Borgermestere, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbsted Bergen have ladet os tilkjendegive, at vore Tilforordnede i forganget Aar skulle have gjort en Skik og berammet en Tid, hvorlænge de Bergen Borgere aarligen mue blive liggendes udi Sundmøre Len, og de mene det at være imod deres Privilegier og Friheder og dennem paa deres Næring og Bjering meget til Skade, da skulle forne vore Forordnede i lige Maade forfare derom al Besked, hvad Privilegier de Bergen Borgere haver derpaa, og grangiveligen overveie, hvorledes bedst dermed forholdes kan, og enten efter Leiligheden forlænge den Tid, de udi Sundmøre Len mue blive liggendes eller udi andre Maader gjøre den Forordning, saa at Borgerne imod deres Privilegier ikke skeer forkort, og altingest dermed gaar ligeligen og ret til, dog at dennem ikke tilstedes med Hustru og Børn der at blive liggendes efter deres egen Villie, som til des skeet er. Skulle og forne vore tilforordnede Raad og gode Mænd efter deres høieste begavede Forstand og Beskedenhed paa alle andre hvis Klagemaal og Besværinger, vore Undersaatter dennem andrager og tilkjendegiver, beflitte at forhjælpe hver til Rette og derudinden altingest forskaffe, gjøre og forhandle, eftersom dennem

Digitized by Google

synes billigst og rettest være og vore Undersaatter gavnligst og nyttigst, og som vi dennem naadigst tilfortror, saa at ingen med Billighed skulle kunne have sig derover at beklage. Kronborg 5 Mai 1579. R. 256. Afskr. III. 246.

Menige Undersaatter over alt Bergenhuus, Throndhjems og Vardøhuus Lene finge K. Maj. Brev at efter denne Dag ikke skulle besværges med saa ubillig Overvegt, som til des skeet er.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vore Undersaatter, menige Bønder og Almue over alt Bergenhuus, Throndhjems og Vardøhuus Lene og over al Nordlandene underdanigst beklager for os, hvorledes de hardt besværes med Bismer og Vegter, som Fogderne der indtage vor og Kronens Rettighed med, saa Bismer og Vegter nu skal være fast stivere og svarere, end de haver været af gammel Tid, og dertilmed skal de udgive Overvegt paa hvis Fogderne af dennem paa vore Vegne annammer og opbærer, saa at hvor de skal udgive til os og Kronen 3 Voger, 3 Løber eller 3 Spand, og Fogderne det annamme med deres egne Vegter, da skal det vel beløbe sig med Bøndernes Bismer og Vegt, med Overvegten og alt, som de udgiver, henved 4 Voger, 4 Løber og 4 Spand, de give for de 3 Voger, 3 Løber eller 3 Spand, de med Rette pligtige ere, da paa det alting maa gaa christeligt og billigt til, og for°° vore Undersaatter ikke paa slige ubillige Bismere, Vegter eller Overvegt skulle have dennem ydermere at beklage, ville vi over alt Nordlandene alle slige stive og svare Vegter aldeles have afskaffet, desligeste den Overvegt, som gives af Korn, Smør og andre slige Varer, som ikke kan tabe deres Vegt. Hvis Overvegt, som gives paa Fisk eller andre Varer, som ikke kan staa deres Vegt ud, derom skal vore forordnede Raad og gode Mænd gjøre en billig Handel, saa der udi alle Maader skal holdes med Bismer og Vegt, eftersom der haver været holdet af Arilds Tid. Cum inhib. solita. Kronborg 5 Mai 1579. R. 258. Afskr. III. 249.

Item udgik et saadant Brev til Vardøhuus Len og et til Bergenhuus Len under Dato ut supra. R. 259. Afskr. III. 250.

Hans Lindenov og Christen Wind finge K. Maj.s Breve, hvorledes med Bismere og Vegter herefter holdes skal.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vore Undersaatter, menige Bønder og Almue saavel udi dit Len som andensteds udi Nordlandene underd. for os have ladet beklage den store Besvæ-

Digitized by Google

ring dennem paahænger med stivere Bismer og Vegter, saavelsom og med Overvegter, end som af Arilds Tid haver været sedvanligt, da ville vi nu, at saadanne ubillige Overvegter skal afskaffes, eftersom du af hosliggende vort aabne Brev ydermere haver at forfare, og enddog samme vort Brev lyder og formelder, at vore tilforordnede Raad og gode Mænd skulle derpaa gjøre en christelig Skik og Ordning, saa er dog forbleven, at vi ingen vore Raad og gode Mænd have did udi Riget afferdiget i Sommer, men ere besindede nogle til St. Hans Dag førstkommendes at afferdige, bedendes dig derfore og ville, at du enten selv eller og lader din Fuldmægtig møde paa forᵉˢ Tid udi forᵉˢ (sic) Oslo, at paa samme Overvegter kan gjøres en endelig Handel, hvorledes herefter dermed skal forholdes, hvilken Skik og Ordning du og dine Fogder siden fremdeles vil efterkomme, saafremt du derfor ikke vil stande til Rette. Cum claus. consv. Kronborg 5 Mai 1579. T. 165. Afskr. IV. 704.

Menige Undersaatter udi Jæmteland, som om Aaret selge [segle] til Bergen, finge K. Maj.s Brev at skulle være forskaanet for hvis ny og usedvanlig Told, dennem er paalagt.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vore Undersaatter, nogne Skippere fra Jæmteland, som segle til Bergen, underdanigst have ladet give os tilkjende, hvorledes dennem, som did segle, nogen Aar forleden er paalagt at skulle give en lidelig Told til os og Kronen, og de beklage, at samme Told siden Aar fra Aar er dennem forhøiet, saa det falder dennem fast besværligt den at udgive, da paa det forᵉˢ vore Undersaatter udi Jæmteland, som ere vidt bosiddendes fra Bergen, mue blive ved Magt og have deres Næring og Bjering til Bergen saavelsom andre Norges Riges Indbyggere og ikke med nogen ubillig Told besværes i nogre Maader, have vi af vor kongelig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forᵉˢ vore Undersaatter udi Jæmteland, saa mange efter denne Dag segle paa Bergen, mue og skulle være fri og forskaanet for hvis Told dennem er forhøiet og af ny paasat, men alene at skulle udgive den første Told, de bleve taxeret fore, og derover med ydermere Told ikke at skulle besværes efter denne Dag udi nogre Maader. Cum inhibit. sol. Kronborg 5 Mai 1579. R. 259. Afskr. III. 250.

Menige Borgere udi Oslo finge K. Maj.s Brev at mue lade salte fri uden al Told hvis Sild, som de til deres egen Huses Behov bruger.

Digitized by Google

Fr. II. G. a. v., at som vore Undersaatter, Borgermestere, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbstad Oslo underdanigst have ladet givet os tilkjende, hvorledes de have forhvervet vort Brev at skulle toldfri nyde og beholde hvis Sild dé lader salte og føre hjem til deres eget Huses Ophold, og beklage, at de samme Frihed ikke mue nyde, men at Tolderen ligevel des uanseet vil have Told af dennem, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne vore Undersaatter, Borgermestere, Raadmænd og menige Borgere og Indbyggere udi Oslo mue og skulle herefter nyde og beholde fri uden Told al hvis Sild de til deres eget Huses Behov lade salte og hjemføre og ikke i nogre Maader med Told deraf at udgive besværes, dog dersom de nogen Sild lader salte og hjemføre, og den siden enten af Riget udføre eller andensteds igjen udsælge, da skulle de deraf udgive Told, som brugeligt er, under den Straf, som vedbør. Cum inhibit. solita. Kronborg 5 Mai 1579. R. 260. Afskr. III. 250.

Fallenthin, som en Tid lang haver tjent paa Agershuus Slot for en Archelimester, fik Brev at maa beholde den Gaard, han nu udi bor, kaldes Haffn og skylder aarligen et Pund, kvit og fri, saalænge han er udi samme Tjeneste. Kronborg 5 Mai 1579. R. 260. Afskr. III. 251. (Uddrag.)

K. Maj.s Brev om et Kannikedømme, som skulde udlægges Skolemesteren udi Throndhjem til sin Underholdning.

Fr. II. G. a. v., at eftersom Skolemesteren udi Throndhjem underdanigst haver ladet give tilkjende for os, at han ikke skal saa være forsørget med Rente, at han sig nødtørfteligen kan underholde, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at der til Skolemesterens Underholdning maa perpetueres et af de Kannikedømmer derudi Throndhjems Domkirke, som efter dens Død, som nu dermed forlent er, stedse kan blive hos Skolemesteren til hans Underholdning, og skulle Prælaterne og Kannikerne med Superintendenten sammesteds optegne et Kannikedømme, som de kan tænke bedst og bekvemmeligst kan dertil perpetueres, og os det lade vide, siden ville vi give vort eget Brev derpaa. Kronborg 5 Mai 1579. R. 260. Afskr. III. 251.

Superintendenten og menige Kapitel udi Throndhjem fik Brev at forfare, hvilket af Kannikedømmerne der udi Domkirken bekvemmeligst kan perpetueres til Skolemeste-

Digitized by Google

rens Underholdning, naar den dør og afgaar, som nu dermed forlenet er. Kronborg 5 Mai 1579. T. 165. Afskr. IV. 703. (Uddr.)

Hogen Colbjørnssøn, som en Tid lang haver ladet sig bruge paa Orlogsskibene imod Rigens Fiender og der er bleven vanfør og mist sit ene Ben og derover kommen udi Armod, fik Brev at maa bekomme saa megen Jord, som aarligen kunde skylde en Hud, at bo paa og den kvit og fri nyde og beholde. Kronborg 5 Mai 1579. R. 261. Afskr. III. 252. (Uddr.)

Borgermesterne, Raadmænd og menige Borgere udi Stavanger finge K. Maj.s Brev, at ingen Bissekræmmer maa deromkring bruge nogen Kjøbmandskab, Borgerne til Forprang, sammeledes at de ikke skulle give mere til Sise af fremmed Drik, som der indføres, end som der gives af til Bergen.

Fr. II. G. a. v., at eftersom os elskelige Borgermestere, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbsted Stavanger underdanigst have ladet give os tilkjende, hvorledes der findes mange Bissekræmmere, Bønder og Bondedrenge, som bruge deres Handel med Kjøb og Udsalg til Forprang, dennem til Skade og Besværing, desligeste at en Gjest understaar sig at kjøbe, handle og bruge Kjøbmandskab med en anden, sammeledes at de besværes med ydermere Sise at udgive af hvis fremmed Drik de kjøbe, end udi Bergen eller andensteds, da, paa det forne vore Undersaatter udi Stavanger saa meget des bedre kunde blive ved Magt og have deres Næring og Bjering, ville vi herefter alvorligen dermed saa holdet have, at aldeles ingen Bissekræmmere, Bønder eller Bondedrenge skulle efter denne Dag mue bruge noget Kjøb eller Udsalg til Forprang enten udi Stavanger eller paa Landet der omkring, uden de have tilforn svoret deres borgerlige Ed at holde borgerlig og Bys Tynge og Besværing. Skal der og ikke heller tilstedes en Gjest at kjøbe med en anden, lønlig eller aabenbarlig, ei heller at bruge nogen Landekjøb. Findes nogen herefter det at gjøre, da skulle de have forbrudt deres Kjøb. Sammeledes have vi og naadigst bevilget og tilladt, at forne vore Undersaatter og Indbyggere udi Stavanger maa give til Sise af hvis fremmed Drik, de lader kjøbe eller og indføres og sælges der udi Byen, eftersom vore Undersaatter, Borgerne udi vor Kjøbsted Bergen, give deraf til Sise, og derover ydermere end de Bergen Borgere med Sise ikke at skulle besværes. Desligeste have vi af vor synderlige Gunst og Naade

taget og annammet og nu med dette vort aabne Brev tage og annamme forne vore Undersaatter, Borgermestere, Raadmænd og menige Borgere udi Stavanger, deres Hustru, Børn, Folk, Gods, rørendes og urørendes, udinden vor kongelig Hegn, Værn, Fred og Beskjermelse, besynderligen at ville for Overvold og Uret beskytte, forsvare og handhave, og dersom nogen haver dennem til at tale, skulle de det gjøre med Norges Loug og Ret og ikke anderledes. Cum inhib. solita. Kronborg 5 Mai 1579. R. 261. Afskr. III. 252.

K. Maj.s Brev udganget, lydendes, at hvor to eller tre Mænd bo paa en Gaard udi Throndelagen, hvilken ikke er bedre, end som en Mand paabor, samme 2 eller 3 Mænd skulle ikke give mere end en Daler til Landbohold.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi komme udi Forfaring, hvorledes en Part vore Undersaatter udi Throndelagen udi vort Rige Norge dennem beklage, at naar to eller tre sidde paa en Jord, maa hver for sig give en Daler udi Landbohold, enddog at hvor en anden sidder alene paa en Jord, som er saa god som den, der sidder to eller tre paa, han giver ikke heller uden en Daler til Landbohold, hvorudinden de mene, dennem skeer Uret, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at hvor i saa Maade udi Throndelagen befindes, at der sidder to eller tre paa en Jord, som ikke er bedre, end en anden sidder alene paa, da skulle de to eller tre tilsammen ikke give mere af den Jord, de paabo, til Landbohold, end som den Mand giver af den Jord, han alene paabor og er lige god ved den Jord, og derover med ydermere Landbohold ikke at skulle besværes i nogre Maader. Kronborg 5 Mai 1579. R. 262. Afskr. III. 253.

K. Maj.s Brev udganget, at Kirkernes Tiender udi Venne [Vembe] Skibrede, udi Hudrums Prestegjeld, og nogre udi Borgesyssel og andensteds udi Agershuus Len, som en Tid lang haver brugget [ɔ: ligget] til Domkirkens Bygning udi Oslo, samme Tiender skulle nu herefter blive hos deres egne Kirker igjen.

Fr. II. G. a. v., at eftersom Domkirken udi vor Kjøbsted Oslo udi forledne Feide haver været afbrændt og Kirkernes Tiender udi Vemme Skibrede, udi Hudrums Prestegjeld, og nogre udi Borgesyssel og andensteds udi Agershuus Len derfore haver været lagt til Hjælp forne Domkirke igjen med

at opbygge, saa den nu skal saameget være hjulpen, at den med sin egen Indkomst kan forbygges, og forne Landskirker udimidlertid meget skulle være bygfalden, og Almuen ikke er saa formuendes, at de dennem uden Kirkernes Rente kunde igjen opbygge og ved Magt holde, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at Kirkernes Tiender udi forne Venne Skibrede, Hudrums Prestegjeld, Borgesyssel og andensteds udi Agershuus Len, som en Tid lang haver ligget til forne Oslo Domkirkes Bygning, mue strax igjen følge deres egne Kirker og altid herefter være og blive til forne Kirkers Bygning og Forbedring og ingen andensteds hen vendes. Cum inhib. sol. Kronborg 5 Mai 1579. R. 263. Afskr. III. 254.

K. Maj.s Brev udganget, anrørendes nogen Gaarde, som Jon Kragssøn paa Island formener sig at have Ret til. Fredriksborg 8 Mai 1579. R. 263. Afskr. III. 255.

Benedictz Haldumssøn fik Forleningsbrev paa Møderualde [Mödruvalla] Kloster paa Island liggendes. Fredriksborg 10 Mai 1579. R. 264. Afskr. III. 255.

Siurder Jonssøn fik Forleningsbrev paa Rønnested [Reynistaðr] Kloster paa Island liggendes. Fredriksborg 12 Mai 1579. R. 264. Afskr. III. 255.

K. Maj.s aabne Brev til Johan Bockholt og Superindenterne paa Island udganget. Fredriksborg 12 Mai 1579. T. 166. Afskr. IV. 704.

Johan Bockholt fik K. Maj.s Brev Geffuetolden [Gjaftolden[1]] paa Island anrørendes. Fredriksborg 12 Mai 1579. T. 167. Afskr. IV. 704.

Baltzer Leist fik K. Maj.s Brev, Salve Tallissøn anr.

Fr. II. V. G. t. Vid, at denne Brevviser Salve Tallissøn underd. haver ladet give os tilkjende, hvorledes Fru Sophie Lykke, som den Tid havde Lister Len udi Forlening, skulde have frataget hannem og hans Medeiere et Skib saa godt som 300 Daler, og en ved Navn Laurits i Bierge og hans Medeiere en Skude, desligeste fra Taarle [Thorleif] paa Hine og hans Medeiere en Skude med Lasten, hvilke Skibe de saa lang Tid til deres store Skade have maattet miste, og at vore tilforordnede Raad og gode Mænd, som siden var udi vort Rige Norge at forhøre Sager, have tildømt forne Fru Sophies Arvinger at stande

[1] Se om Gjaftolden en Althingsdom af Juli 1579. Isl. Lovsaml. I. S. 108.

derfore til Rette, og beretter, at os elskel. Fru Edle Hardenberg, Frants Bildes Efterleverske, og Fru Anne Erik Ruds Børn ikke haver endnu betalt og tilfredsstillet dennem uden for^e Salve Tallissøn med hans Medeiere, som haver bekommet 84 Daler. Den anden Rest have de tidt og ofte med stor Bekostning fordret og ligevel ikke kan bekomme deres Betaling, ikke uden deres store Skade, og herhos giver tilkjende, at der udi Lister Len skal findes nogen Pendinge hos deres Fuldmægtig ved Navn Bendt Nilssøn, som skulle tilhøre for.e Fru Edle Hardenberg og Fru Annes Arvinger, hvilket de underd. er begjærendes at maatte arresteres paa en Ret, hvilket vi dennem og naadigst bevilget have. Thi bede vi dig og ville, at du for.e Penge lader hos for.e Bendt Nilssøn arrestere paa en Ret, paa det de engang maatte komme til deres Betaling. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 Mai 1579. T. 167. Afskr. IV. 704.

Ludvig Munk, Henrik Gyldenstjerne, Jacob Hvitfeldt og Hans Lindenov finge Breve, at, eftersom Kongen havde tilforordnet nogle sine Raad og gode Mænd at sidde Retterthing i Norge i førstkommende Sommer og derom ladet udgaa aabent Brev til Undersaatterne, at de, som havde nogen Sag at andrage, skulde tage Stevninger og siden møde i Oslo til St. Hans Dag, i Throndhjem 19 Juli og i Bergen St. Laurentii Dag, som er den 10 August førstkommendes, men der nu er anden Ubeleilighed forefalden, saa for.e Raad og gode Mænd ikke kunde være tilstede paa den berammede Tid, men skulde møde N. Dag, skulle de lade dette forkynde for Undersaatterne, at de kunne møde til N. Dag og deres Leilighed derefter vide at rette. Kjøbenh. 15 Mai 1579. T. 168. Afskr. IV. 705. (Uddr.)

Mats Paulssøn, K. Maj.s Foged paa Færø, fik Brev Anders Judes Arvinger anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom os er tildømt hvis Gods Anders Jude, fordum Foged der paa Færø, haver efterladt udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, for hans Arvinger ikke vilde stande og svare hans Regnskab eller hvis han os kunde findes skyldig at være, da have vi derimod efter for.e Anders Judes Arvingers underd. Supplicering og Begjær naadigst bevilget og tilladt dennem at maa lade opkræve og dennem selv til Bedste bekomme, have, nyde, bruge og forvandle hvis Gjeld for.e Anders Jude paa vore Vegne kunde tilstande der paa Landet, undertaget hvis vi have Jordegods sammesteds i Pant fore, hvil-

Digitized by Google

ket vi dermed ikke ville have meent, men alene os til Bedste forbeholdet have. Thi bede vi dig og ville, at du ikke alene herimod forne Anders Judes Arvinger ingen Forhindring gjører, men at du og er dennem behjælpelig at indkræve og at mue bekomme, hvis Gjeld forne Anders Jude der paa Landet kan tilstande, undertaget hvis Jordegods er pantet fore, eftersom forskrevet staar, og derudinden i alle Maader dennem til det Bedste befordrer. Cum claus. consv. Fredriksborg 16 Mai 1579. T. 169. Afskr. IV. 706.

Jon Jonssøn, Lagmand paa Island, fik Forleningsbrev paa Thingøre Kloster og Len. Fredriksborg 19 Mai 1579. R. 264. Afskr. III. 255.

K. Maj.s aabne Brev, udgaaet til menige Indbyggere paa Island, ang. at Johan Bockholt er befalet at indkjøbe, hvis hvide Bjørne, hvide Falke, Rosmartænder, Enhjørning eller hvis andet underligt og selsomt der paa Landet kan findes. Freriksborg 19 Mai 1579. T. 169. Afskr. IV. 706.

Baltzer Leist, [Lensmand i Lister Len,] fik K. Maj.s Brev at maa holde en Foged der og ikke selv være forpligtet at bo der udi fem Aar næst efter dette Brevs Datum. Fredriksborg 19 Mai 1579. R. 265. Afskr. III. 255. (Uddr.)

Jacob Aldax [Aldag] fik Bestilling Grønland at skulle besøge.

Fr. II. G. a. v., at eftersom Grønland med al Billighed og Ret hører under vort Rige Norge og Norges Krone, og det nu udi mange Aar ikke haver været besøgt enten af os eller en Part fremfarne Konninger udi Danmark og Norge, og paa det samme Land maa igjen komme under sin rette Øvrighed, og Undersaatter der paa Landet med nødtørftig Tilføring af hvis de behøve kunde forsørges, desligeste paa det menige Almue der paa Landet Gud almægtigste til Lov og Ære kunde bringes til den christelige Tro og fange den rette Religion og Gudstjeneste, da have vi nu handlet med denne Brevviser, os elskel. Jacob Aldax, og hannem med tvende Vare-Skibe afferdiget, og ville vi hannem med dette vort Brev have Fuldmagt givet at skulle med alvorligste Flid og Vindskibelighed gjøre sit Bedste forne vort Land Grønland at opsøge og om hvis Havne, der under Landet findes, at kunne fange visse Kundskab, at vi siden fremdeles kunne gjøre der videre til. Og paa det Skibsfolket, Skipper, Styresmænd, Bøsseskytter og Baadsmænd skulle være des flittigere og ufortrøden samme Land at opsøge og forne Ka-

Digitized by Google

pitain hørige og lydige, da ville vi hermed og udi Kraft dette vort aabne Brevs hver deres Aarspendinge, eftersom han er til og han pleier at fange, have forbedret, saa hannem til hans lykkelig Hjemkomst skal gives dobbelt Aarspendinge, og ville vi hannem som en Høvedsmand for samme Reise saavelsom hver af Skibsfolket særdeles efter som tilbørligt med al Gunst og Naade have betænkt, at de skulle have os at betakke, saa framt Gud Almægtigste formedelst dennem giver Lykke til, at Landet kan opsøges. Udi lige Maade have vi bevilget, at de tvende Personer, som hannem ere medgivne paa hans eget Liv for Sprogets Skyld, skulle mue bekømme hver dennem lige Besolding med Høibaadsmænd. Bedendes derfore og bydendes menige Skibsfolket, at I tiltænker, at [v]ære hannem hørige og lydige, følgagtige og ufortrøden udi hvis han Eder tilsigendes vorder, eftersom hver Eder til Eders Tilkomst vil have os en naadigst Herre og Konning, herefter [I] Eder kunde vide at rette. Cum claus. consv. Fredriksborg 21 Mai 1579. R. 265. Afskr. III. 255.

Bernt Nordhassel fik K. Maj.s Brev at maa fremdeles beholde det Falkeleie udi Lister Len, kaldes Nordhassel, som han til des selv havt haver, dog saa at han aarligen til gode Rede skal give deraf slig Afgift, som der pleier af at gives. Cum inhib. sol. Fredriksb. 21 Mai 1579. R. 266. Afskr. III. 256. (Uddr.)

Haagen Kolbjørnssøn fik Brev paa en Gaard, kaldes Urdal paa Hvaløerne udi Bratsbergs Len [skal være Smaalenene], som skylder aarligen en Hud, at beholde kvit og fri ad gratiam. Cum inhib. sol. Kronborg 23 Mai 1579. R. 261. Afskr. III. 253. (Se ovenfor Side 333).

Johan Bockholt fik K. Maj.s Brev at maa aarligen ad gratiam lade besegle disse efterskrevne Havne paa Island udi Guldbrings Syssel, som ere Holm, Hafnefjord, Strøm, Vadløse, Killevig og Bossande. Kronborg 23 Mai 1579. R. 266. Afskr. III. 257.

Menige Norges Riges Indbyggere finge K. Maj.s Brev.

Fr. II. Hilser Eder alle vore kjære troe Undersaatter, Riddermændsmænd, Fruer, Jomfruer, Provster, Prester, Kjøbstedsmænd, Bønder og menige Almue, som bygge og bo over alt vort Rige Norge, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at, eftersom vi vare tilsinds at afferdige nogen vore Raad og gode Mænd udi denne nærværende Sommer did ind udi Riget at sidde Retterthing og derom ladet vore aabne Breve ud-

Digitized by Google

gaa til Eder, saa at de skulde have været udi Oslo St. Hans Dag Midsommer førstkommende, dernæst efter udi Throndhjem den 19 Juli og udi Bergen St. Laurentii Dag, og vi siden for høivigtige Aarsagers Skyld have samme bestemte Terminer noget forlænget og derom paany tilskrevet vore Lensmænd, at de Eder sligt skulle tilkjendegive, da, efterdi vi nu forfare, det vil falde Eder besværligt, saa mange sig have at beklage eller nogen Sager at udføre den Tid Aars, saa langveis at forreise og søge Eders Ret, have vi for adskillige Ubeleiligheds Skyld gjort den Forordning, at altingest med for⁒ Retterthing at holde paa denne Gang skal opstaa til St. Hans Dag Midsommer førstkommende over et Aar, og da til den Tid visseligen at ville forsende nogen vore Raad og gode Mænd til Oslo, som der skulle sidde almindelig Retterthing og forhjælpe hver Mand over alt vort Rige Norge udi hvis Sager, de for dennem indstevner eller og haver dennem at beklage, saameget Norges Loug og Ret er. Bedendes og bydendes alle dennem, som sig have at beklage eller nogen Sager at ville udføre, at I hos vore Lensmænd retter Eder efter at tage Stevninger over Eders Vederpart og siden til St. Hans Dag over et Aar at møde for vore Tilforordnede udi Oslo, da skal Eder samme Tid alle og hver forhjælpes og vederfares hvis Loug og Ret er, saa ingen skulle have sig retteløs at beklage. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 23 Mai 1579. T. 169. Afskr. IV. 706.

Ludvig Munk, Hans Lindenov, Henrik Gyldenstjerne, Jacob Hvitfeldt og Christen Wind finge K. Maj.s Brev, hver i sit Len at forkynde næstforegaaende aabne Brev, at Herredagene vare udsatte til det følgende Aar. Kronborg 23 Mai 1579. T. 170. Afskr. IV. 707. (Uddr.)

Anders Holck, K. Maj.s Sekretær, fik Forleningsbrev paa Allehelgens Gods udi Norge, som hans Fader med forlenet var, og det at beholde kvit, fri og uden Afgift ad gratiam. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 28 Mai 1579. R. 267. Afskr. III. 257. (Uddr.)

Erik Brockenhuus fik Brev at kjøbe K. Maj. til Bedste et halvt tusinde Tylvter Deler til Koldinghuus Slots Behov. Christopher Walkendorf var tilskrevet at skulle med det første afferdige Skibe og Skuder efter samme Deler. Fredriksborg 28 Mai 1579. T. 171. Afskr. IV. 708. (Uddr.)

Digitized by Google

Hans Lindenov fik Brev at skulle annamme under Bergenhuus Len Nordfjord Len og Fogderi, Tyge Brahe medforlenet var.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi have undt og forlenet os elskel. Tyge Brahe Ottessøn, vor Mand og Tjener, Nordfjord Len og Fogderi med des tilliggende Bønder og Tjenere, indtil han kunde bekomme Hellig tre Kongers Kapel udi Roskilde, Henrik Holck medforlenet var, som vi hannem naad. efter hans Død bevilget havde, og forne Henrik Holck nu er død og afgangen, saa forne Tyge Brahe nu forne hellig tre Kongers Kapel haver bekommet, da bede vi dig og ville, at du strax, anseendes dette vort Brev, paa vore Vegne annammer forne Nordfjord Len igjen der ved Slottet og for des Rente og Indkomst, Vist og Uvist, gjør os aarligen gode Rede og Regnskab. Fredriksborg 29 Mai 1579. T. 172. Afskr. IV. 708.

Jacob Hvitfeldt fik Brev lydendes, at K. Maj. sender hannem til de nye Skibes Bygnings Behov 750 Jernbolter og 300 Sider Flesk, bedendes hannem, at han med al Flid tilholder Mester Bertel, at samme Skibe og Galleier med det første kunne blive ferdige, og at han skriver fra sig, hvor snart han formoder, det samme Skibe kunne blive ferdig, og besynderlig Galleierne. Cum claus. consv. Fredriksb. 31 Mai 1579. T. 172. Afskr. IV. 708.

Alexander Durham, Skibshøvedsmand, fik Forleningsbrev paa Salten Len at beholde ad gratiam, eftersom Thord Benkestok det sidst for hannem udi Verge og Forlening havt haver, dog saa at han derimod skal lade falde og afstaa de tre Hundrede Daler, som han til des aarligen har bekommet til Pension og Besolding, og derforuden til Afgift af forne Lens visse Rente og Indkomst tre hundrede gamle Daler. Af den uvisse Rente, som kan falde, maa han bekomme den tredie Pending, men hvis Told, Sise, Vrag og Fredløsemaal, som falder, forbeholdes Kongen. Cum claus. consvet. et inhib. solita. Fredriksborg 1 Juni 1579. R. 267. Afskr. III. 257. (Uddr.)

Hr. Peder Pederssøn, Sogneprest til Vigedals Prestegjeld, fik K. Maj.s Brev at maa bekomme det første Præbende, som efter Kapitels Statuter vaccerer og ledigt bliver udi Stavanger Domkirke. Cum claus. consv. et inhib. solita. Fredriksborg 2 Juni 1579. R. 268. Afskr. III. 258. (Uddr.)

Hr. Jon Ellingssøn, Sogneprest til Bø Prestegjeld, fik Brev at maa nu strax bekomme et Præbende udi Stavanger Domkirke, kaldes Løffre Præbende, der nu vaccerer og le-

Digitized by Google

digt er efter Hr. Peder Jacobssøns Død og Afgang. Cum claus. consvet. et inhib. solita. Fredriksborg 3 Juni 1579. R. 269. Afskr. III. 259. (Uddr.)

Hr. Palle Christenssøn, Sogneprest til Hogskildts [Hauskens] Prestegjeld paa Rennderssøen [Rennesø] ved Stavanger, fik Brev paa et Præbende udi Stavanger Domkirke, kaldes Steenbergs Præbende, som vaccerer efter Hr. Anders Jenssøns Død og Afgang. Fredriksborg 3 Juni 1579. R. 269. Afskr. III. 259.

Mester Jørgen Erikssøn, Superintendent udi Stavanger Stift, fik K. Maj.s Brev at maa lade hugge saa meget Tømmer, han behøver til nogen Bygning, han haver sig foretaget at opsætte udi forne Stavanger, paa det geistlige Godses Skove, som han haver udi Forlening.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi nogen Tid siden forleden have naadigst skjødt og givet os elskel. hæderlig og høilærd Mand Mester Jørgen Erikssøn, Superintendent udi Stavanger Stift udi vort Rige Norge, den Grund og Eiendom udi forne Stavanger, som Kommunet udi fordum Tid stod paa, med hvis gamle Mure, som sammesteds fandtes, og han for os haver ladet berette, hvorledes han er tilsinds, sig, sin Hustru og Arvinger til Bedste, at føre der Bygninger paa, begjærendes underdanigst, vi ville naadigst tillade, at han til des Behov maatte bekomme og lade hugge Tømmer udi de Skove, som ligge til det Gods, hannem til hans Underholdning er tillagt, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at forne Mester Jørgen Erikssøn maa bekomme og lade hugge udi de Skove, liggendes til det Gods, hannem til Underholdning er undt og tillagt, saa meget Bygningstømmer, som han behøver til den Bygning, han agter at bygge og føre paa forne Grund udi Stavanger, dog saa at det skal hannem først af vor Lensmand eller hans fuldmægtige Foged udi hans Fraværelse forvises, paa det Skovene ikke skulle forhugges til Upligt, hans Efterkommere til Skade. Bedendes og bydendes forne vor Lensmand eller hans Foged sammesteds udi hans Fraværelse, at naar han af forne Mester Jørgen Erikssøn bliver tilsagt, han da begiver sig paa samme Skove der at forvise hannem eller hans Fuldmægtige, hvor og hvad han til forne Bygnings Behov maa og skal lade hugge, og herimod ingen Forhindring gjøre hannem i nogre Maader. Cum

Digitized by Google

claus. consv. Fredriksborg 3 Juni 1579. R. 269. Afskr. III. 260.

K. Majst. haver funderet et Præbende til Sognepræstens Ophold udi Stavanger.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi forfare, hvorledes Sognepresten til Domkirken udi vor Kjøbsted Stavanger udi vort Rige Norge skal have en ganske ringe Rente og Indkomst, saa han sig og sit Huus deraf ikke kan nære og opholde, og paa det forne Sogneprest, som nu er eller herefter kommendes vorder til forne Domkirke udi Stavanger, maa have en tilbørlig ærlig Ophold og en visse Rente og Indkomst, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at hæderlig Mand Hr. Jørgen Svenssøn, Sognepresten til Domkirken sammesteds, maa bekomme, have, nyde, bruge og beholde et Præbende udi forne Stavanger Kapitel, kaldes Eikanes Præbende, som nu vaccerer og ledigt er efter Hr. Hans Pederssøns Død og Afgang, med samme Præbendes Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse og det altid herefter til evig Tid at skulle ligge til Domkirken og den, som Sogneprest kaldes sammesteds, til Underholdning. Cum claus. consv. et inhib. solita. Fredriksborg 3 Juni 1579. R. 270. Afskr. III. 260.

Ludvig Munk fik Brev, Fredrik Lange anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at os elskel. Frederik Lange, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard udi Tunsberg, beklager, at nu siden os elskel. Johan von Ahlefeld, vor Mand og Tjener, haver forhvervet vort Livsbrev paa St. Olufs Klosters Gods med Vist og Uvist, skal forne Johan von Ahlefeld dermed tilholde sig nogen Leding af forne Gods med anden Rente, som til des haver fulgt Tunsberg Gaard og hans Pant. Sammeledes giver han tilkjende, at forne Johan von Ahlefeld skal have forhvervet vort Brev, at Klosters Bønder skulle svare hannem alene og ingen anden, og at de af Arilds Tid have gjort Dagsverk og Høstarbeide til vor Gaard Sæm, og hvis de nu dermed skulle forsømmes, kan Gaarden ikke holdes vedlige, eftersom forne Frederik Lange dig ydermere veed at berette. Thi bede vi dig og ville, at du derom forfarer grangiveligen Leiligheden og siden, efterdi forne Johan von Ahlefeld efter vort Brevs Lydelse nyder St. Olufs Klosters Gods med al sin Rente og rette Tilliggelse, Vist og Uvist, intet undertaget, at du igjen udi Stedet udlægger forne Fredrik Lange saamegen Rente af næste om-

liggendes Lene ved Tunsberg, som det sig beløber, han mister, at han det udi Stedet kan nyde og beholde, saa længe han forᵉ Tunsberg Gaard og Len udi Pant haver; men, hvad den Uenighed belanger, dennem imellem er, om hvis Arbeide St. Olufs Klosters Bønder sedvanligen have gjort til Sæm Gaard, at du derom forfarer Leiligheden og beskeder begge Parterne for dig og gjør dennem en inderlig Forhandling imellem, hvorledes dermed holdes skal, og hvormange Dage Klosters Tjenere skulle gjøre Dagsverk til forᵉ vor Gaard Sæm. Cum claus. consv. Fredriksborg 3 Juni 1579. T. 172. Afskr. IV. 709.

Hr. Rasmus Ottessøn, Sogneprest til Torvestads Prestegjeld, fik Expectancebrev paa det første Præbende, som efter Kapitels Statuter vaccerer i Stavanger Domkirke, dermed uforkrænket de Breve, andre tilforn givne ere. Fredriksborg 4 Juni 1579. R. 268. Afskr. III. 259. (Uddr.)

Hans Pederssøn [Litle] til Sæm fik Kvittans for Bergenhuus Slots og Lens Indtægt og Udgift, item for Inventarium, som han annammede der paa Slottet efter Vincents Juell, og for Kongeskatter af de Nordlændiske Len. Hvis han deraf skyldig blev, haver han fra sig leveret med Slottet til Hans Lindenov og betalt Rentemesteren Christopher Walkendorf til Glorup efter hans Regnskabers Lydelse. Cum claus. consv. Fredriksb. 6 Juni 1579. R. 271. Afskr. III. 261. (Uddr.)

Tyge Brahe til Knudstrup fik Forleningsbrev paa Nordfjord Len og Fogderi. Fredriksborg 13 Juni 1579. R. 271. Afskr. III. 262. (Trykt i „Danske Magazin“, II. 206.)

Udi lige Maade fik Tyge Brahe K. Maj.s Følgebrev til Bønderne udi Nordfjord Len, at de hannem herefter skulle give deres aarlige Landgilde, som de pleie og pligtige ere at gjøre og give, ad gratiam. Actum anno, die et loco ut supra. R. 271. Afskr. III. 262.

Hans Pederssøn [Litle] til Sæm fik Forleningsbrev paa Vesteraalen og Lofotens Fogderi mod aarlig Afgift af fire Hundrede Daler. Af den uvisse Rente maa han bekomme den tiende Pending, men Told, Sise og Vrag vil Kongen have sig forbeholdt. Cum claus. consv. et inhib. solita. Fredriksborg 15 Juni 1579. R. 272. Afskr. III. 262. (Uddr.)

Udi lige Maade fik Hans Pederssøn K. Maj.s Følgebrev til menige Kronens Bønder og Tjenere udi Vesteraalen og Lofotens Fogderi, at de efter denne Dag skulle give hannem

Digitized by Google

deres aarlige Landgilde, Sagefald og al Rettighed, som de pleier og pligtige ere at gjøre og give etc., ad gratiam. Actum anno, die et loco ut supra. R. 272. Afskr. III. 263.

Erik Hanssøn, Foged over Vesteraalen og Lofotens Fogderi, fik Brev, at Hans Pederssøn til Sæm var bleven forlent med Vesteraalen og Lofotens Len, som Erik Hanssøn hidtil havde havt i Forlening, og det fra Philippi Jacobi Dag 1579, mod at udrede en vis Afgift deraf, og skal han derfor lade fornæ Len uden al Forhindring følge Hans Pederssøn og overantvorde denne hvis Breve, Jordebøger etc., som hos Lenet bør blive. Fredriksborg 15 Juni 1579. T. 173. Afskr. IV. 709.

Hans Lindenov fik K. Maj.s Brev, tre Losmandsbaade anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at, som vi nogen Tid siden have skrevet dig til om tre Losmandsbaade, som vi have forfaret at skulle have ladet til Hamburg og agtet [sig] did til Bergen, og du nu underd. giver tilkjende, at der nogen Tid forleden haver været en Skipper ved Navn Wedicke Lydmand, boendes til Hamburg, som havde vort Pasbord, hvilken haver hent den Fisk, som vi havde solgt den Kjøbmand til Hamburg, og ikke den skal have havt andet Gods inde, end samme Kjøbmands Faktor der paa Bryggen tilkom, og du beretter, at samme Skipper med det første er forventendes did tilbage igjen, underd. begjærendes, hvorledes du dig dermed skal forholde: da ere vi naad. tilfreds, at du fornæ Skipper efter slig Besked maa lade passere, med mindre det befindes, han haver andet Gods, som hører Hamburgere til. Hvad du og giver tilkjende om den anden Baad, som der findes tilladt for Byen, den Tid du fik vor Skrivelse, havendes hjemme til Deventer, og der findes klare Seddeler og Ruller paa hvis Gods den Baad haver ført der udi Landet og nu vilde føre af Landet igjen, saavelsom og Kjøbmanden der ved Bryggen haver certificeret paa hvad Steder Godset haver hjemme, dog noget skal findes derpaa, som tilkommer de Hamburgere: da bede vi dig og ville, at hvis Gods der findes, Hamburgere tilhører, at du det lader arrestere og oplægge som andet Hamburger-Gods, vi have anholdet, og hvis mere Gods der paa findes, som nøiagtigen certificeres ikke at være de Hamburgers, at du dermed ubehindret lader dennem passere. Vi ere og naad. tilfreds, at du paa denne Gang lader

Digitized by Google

vore Kjøbmænd til Hamburg følge de 15 Tønder, hannem tilkommer, og de to Tønder, han lod føre i Landet med Øl. Og, som du formelder om den tredie Baad, der skal høre hjemme til Lybek, som dig er berett, og skal did være forventendes, bede vi dig og ville, at, om derpaa findes noget Gods, som hører de Hamburgere til, du da i lige Maade det paa vore Vegne arresterer og anholder, og ville vi dig alvorligen have befalet, at du herefter saavelsom til des haver flittig og grangivelig Opseende med, at de Hamburgere ikke have der nogen Handel eller Næring, og, hvis kan udspørges noget Gods, dennem tilkommer, at du da det paa vore Vegne arresterer og annammer og derudinden rammer vort Gavn og Bedste, som vi dig naad. tilfortror. Cum claus. consv. Fredriksborg 17 Juni 1579. T. 174. Afskr. IV. 711.

Erik Brockenhuus fik Brev, Jon Nilsøn anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at os elskel. Jon Nilssøn [Skak], vor Mand, Tjener og Skibshøvedsmand, haver underd. for os ladet berette, hvorledes hans afgangne Fader havde og brugte udi fri Fællig med os og Kronen tilsammen en Skov kaldes Svare, udi hvilken Skov forne hans afgangne Fader skal have hugget 15 Tylfter Furutømmer, som udi sin rette fælleds Skov, den Stund han var fælleds og uskift, og at samme Skov nogen faa Aar siden forleden efter vor Befaling skal være skift, saa at os og Kronen er tilfalden vor Part paa et Sted for sig selv, og han som sin afgangne Faders Arving og skal vide sin Anpart derhos for sig, og, efterdi nu befindes, at forne 15 Tylfter Tømmer skal være huggen udi det Stykke Skov, som os er tilskift, førend Skifte er ganget, skal du derfore hannem tiltale og forfølge, underd. begjærendes for samme Tiltale at maatte forskaanes, hvilket vi hannem og naad. efter slig Leilighed bevilget haver. Thi bede vi dig og ville, at hvis forne 15 Tylfter Tømmer er huggen udi uskift og fælleds Skov, førend vort og hans Part derudi er bleven fra hverandre adskilt, at du da lader hannem være og blive kvit og fri for samme Sag og hannem derfore ikke videre tiltaler eller forfølger udi nogre Maader. Cum claus. consv. Fredriksborg 17 Juni 1579. T. 175. Afskr. IV. 712.

Hr. Nils Lauritssøn, som nu en Tid lang haver tjent for en Prædikanter paa Baahuus Slot, fik K. Maj.s Brev at maa efter Hr. Mats's Død og Afgang bekomme Skjeberg Prestegjeld udi Borgesyssel, udi Baahuus Len (sic). Cum inhib. solita. Fredriksborg 18 Juni 1579. R. 273. Afskr. III. 263. (Uddr.)

Digitized by Google

Markus Hess, Borgermester udi Kjøbenhavn, der haver tilforhandlet sig noget Tømmer udi Norge for Gjeld, hannem der sammesteds haver tilstaaet, fik K. Maj.s Brev at maa lade bygge og opsætte et Skib udi Stavanger Len og til des Behov sammesteds kjøbe, hvis Tømmer hannem fattes til samme Skibs Bygning, og, naar det bliver ferdigt, fri og ubehindret at maa det der af Riget bortføre. Cum inhib. solita. Fredriksborg 18 Juni 1579. R. 273. Afskr. III. 264. (Uddr.)

Baltzer Leist [Lensmand i Lister Len] fik K. Maj.s Brev at maatte paa denne Gang lade indføre i Norge sex Læster Rostocker Øl og det beholde kvit og fri uden Sise. Cum inhib. solita. Fredriksborg 25 Juni 1579. R. 274. Afskr. III. 264.

Peder Iverssøn [Jernskjeg] til Fressi [Fritsø], vor Mand og Tjener, fik K. Maj.s Brev at maa bekomme Kronens Part af Korntienden af Hedrum, Neset, Sande og Tilling [Thjødling] Sogne og deres Annexer og dennem beholde ad gratiam mod slig aarlig Afgift af hver forne Tiender, som Statholderen udi Norge, Ludvig Munk, hannem dennem foresættendes vorder. Cum claus. consv. et inhib. solita. Fredriksborg 28 Juni 1579. R. 274. Afskr. III. 264. (Uddr.)

Jens Pederssøn til Bro fik Forleningsbrev paa en Gaard liggendes paa Jegeren [Jæderen], kaldes Obrestad, med al sin Rente, Fiskeri og rette Tilliggelse og den at beholde kvit og fri, ad gratiam. Cum claus. consv. et inhib. solita. Fredriksborg 28 Juni 1579. R. 274. Afskr. III. 265. (Uddr.)

Nils Parsberg fik Forleningsbrev paa Verne Kloster og Len med al dets Rente og rette Tilliggelse, Vist og Uvist, intet undertaget, eftersom han det selv til des udi Verge havt haver, mod en aarlig Afgift baade af den visse og uvisse Rente af to Hundrede gamle Daler. Cum claus. consv. et inhib. solita. Fredriksborg 2 Juli 1579. R. 275. Afskr. III. 265. (Uddr.)

Pros Lauritssøn [Hørby], Lagmand udi Skien, fik Kvittants for Indtægt og Udgift af Nedenes Len og Robygdelagen, saa og for hvis Kongeskatter, han sammesteds haver oppebaaret, fra det første, han fik samme Len udi Forlening, som var den 9 August 1565, og til den 16 Februar 1571, han det kvit blev og det igjen med Inventarium antvordede til Erik Munk. Cum claus. consv. Fredriksb. 6 Juli 1579. R. 275. Afskr. III. 266. (Uddr.)

Hans Lindenov fik Brev de Hamburgere anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at de Hamburgere nu have ladet

Digitized by Google

dennem forlige med os og afhandlet, hvis Unaade vi for deres Forseelse havde til dennem. Thi bede vi dig og ville, at du herefter lader de Hamburgere, deres Skibe og Gods ubehindret passere; hvad som ankommer did til Byen eller Bryggen og hvis Hamburger-Gods, som allerede enten af dig eller af Hans Pederssøn [Litle] paa vore Vegne er arresteret, at du det lader ubehindret følge dennem og ingen Hinder gjør dennem derpaa i nogre Maader. Dersom og det Forpligt, de paa Kontoret havde udgivet for de Hamburgere deres Gods, som ere udsted, findes hos dig tilstede, at du dennem det igjen overantvorder eller og tilskriver forne Hans Pederssøn, at han det forsender til dig, at du det kan overantvorde. Cum claus. consv. Roskilde 13 Juli 1579. T. 176. Afskr. IV. 713.

Arild Hvitfeldt fik Forleningsbrev paa Sundmøre Len, eftersom Christiern Munk det sidst udi Verge havde, mod en aarlig Afgift for Vist og Uvist af tre Hundrede gamle Daler, som til hver St. Michels Dag skal betales, dog skal samme Afgift først ydes St. Michels Dag man skriver 80. Cum claus. consv. et inhib. solita. Roskilde 16 Juli 1579. R. 276. Afskr. III. 266. (Uddr.)

Østen Jenssøn, Borger udi Stavanger, som for nogen Tid siden skal have stedet og fæstet af Henrik Brockenhuus en Ødegaard udenfor Stavanger, som han nu selv udi Verge haver, hvilken han fast af raa Rod haver ladet bekoste at opbygge og forbedre, fik K. Maj.s Brev fremdeles at maa bekomme og beholde samme Gaard, dog saa at han skal give og gjøre deraf til den, som er forlenet med Stavanger Len, slig Landskyld og anden Rettighed, som bør at gange af samme Gaard. Cum claus. consv. et inhib. solita. Balderup 20 Juli 1579. R. 276. Afskr. III. 267. (Uddr.)

Henrik Gyldenstjerne fik Brev Hans Sukkerbager, Borger udi Malmø, anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at denne Brevviser os elskel. Hans Sukkerbager, Borger udi vor Kjøbsted Malmø, haver underd. ladet berette for os, hvorledes han skal have havt en Salterbod udi Norge udi Molsund [i Viken], hvilken efter din Befaling er afbrudt, og i det Sted er opsat vor Toldbod, og ingen Opretning hannem derfore er skeet: thi bede vi dig og ville, at du enten paa et andet beleiligt Sted paa vore Vegne udlægger hannem en Plads til en Salterbod og gjør hannem den

Digitized by Google

saa god med Bygning, som den anden var, eller at du hannem efter Dannemænds Tykke lader betale, hvad samme Bod haver været verd, som blev afbrudt, at han ikke skal have der Skade af. Cum claus. consv. Ibstrup 21 Juli 1579. T. 176. Afskr. IV. 713.

Pros Lauritssøn [Hørby], Lagmand udi Skien, fik Forleningsbrev paa disse tre (sic) Gaarde udi Sands Skibrede udi Nedenes Len, nemlig Lofthuus, skylder aarligen tre Huder, og Møgelstofue [Møklestue], skylder tre Huder, saa og paa Kronens Part af Tienden af Øiestad og Landvik Prestegjelde, dennem at maa beholde kvit, fri og uden Afgift, ad gratiam. Cum claus. consv. et inhib. solita. Fredriksborg 25 Juli 1579. R. 277. Afskr. III. 267. (Uddr.)

Martin von Hussen fik K. Maj.s Brev at skulle have det første Band paa alle Skader, som om Aaret udi Sildefisket skeer udi Molsund, ad gratiam.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at denne Brevviser Martin von Hussen, Borger og Bartskjer udi vor Kjøbstad Helsingør, og ingen anden maa og skal herefter, naar Sildefisket er udi vort Rige Norge, bekomme og have det første Band paa alle Skader, som skeer udi Molsund [i Viken], indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at han derimod skal være forpligt, strax han udi saa Maade faar nogen at forbinde, det vor Tolder sammesteds at formelde og andrage, paa det at vort og Kronens Sagefald og Rettighed ikke derover skal fordølges og underslaaes, saa framt han ikke derfore vil stande vor Tolder paa vore Vegne til Rette. Cum inhib. solita. Fredriksborg 30 Juli 1579. R. 277. Afskr. III. 268.

Knud Grubbe, der nogen Tid forleden var bleven forlenet med Brunlag og Numedals Len for aarlig Afgift et Hundrede Daler af det Visse og for Regnskab at gjøre af det Uvisse Halvdelen heraf, fik Brev, at han udi dette nærværendes Aar uden al videre Regnskab maa beholde alt hvis Uvist, som der udi Lenet falder, mod en Afgift af et halvt Hundrede gode gamle Daler, og naar samme Aar er forløbet, for Vist og Uvist af forn. Len aarligen betale to Hundrede gamle Daler. Cum inhib. solita. Fredriksborg 31 Juli 1579. R. 278. Afskr. III. 268. (Uddr.)

Henning Falster fik Forleningsbrev paa Vardøhuus Slot og Len, eftersom Claus Skeel det hertil udi Verge og

Digitized by Google

Forlening havde, at annamme nu til St. Michels Dag førstk. Til Besolding paa hans eget Liv bevilges hannem aarligen et Hundrede gamle Daler og Klædning og Besolding paa sig selv fjerde, og hvis Folk, som ham der ellers gjøres Behov at holde paa Slottet og udi Lenet, skal han indføre udi sit Regnskab med klar Optegnelse paa Indtægt og Udgift. Cum claus. consv. et inhib. solita. Fredriksborg 5 August 1579. R. 278. Afskr. III. 269. (Uddr.)

Erik Munk fik Brev.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi have befalet os elskel. Nils Kaas, vor Kantsler, Peder Munk, vor Admiral, og Christopher Walkendorf, vor Rentemester, vore troe Mænd og Raad, at skulle paa vore Vegne tale og handle noget med dig, som os og Riget er magtpaaliggende: bedendes dig og ville, at du dennem derudinden vil have betroet, ligesom vi selv personligen tilstede vare, og udi hvis de dig paa vore Vegne foregiver, derudi vilt dig villig, tro og flittig lade befinde. Vi ville det igjen med al Naade bekjende. Cum claus. consv. Fredriksborg 5 August 1579. T. 177. Afskr. IV. 713.

Ludvig Munk fik Brev at skulle bestille 1000 Steenlægter til Nyborg Slots Bygning og dem levere til Embedsmanden paa Nyborg Slot, Lauritz Brockenhuus's Fuldmægtig. Fredriksborg 5 August 1579. T. 177. Afskr. IV. 714. (Uddr.)

Jacob Hvitfeldt fik K. Maj.s Brev at skulle holde Munstring over alt Throndhjems Len.

Fr. II. V. G. t. Vid, at enddog vi ikke vide os nogen aabenbarlig Feide eller Fiendskab med nogen, dog, efterdi vi ikke kunne vide, hvad Naboskab vi os skulle formode af den Muskoviter, og hvorledes han sig paa Grændsen der udi Nordlande[ne] skulle ville forholde, og derfor vil være fornøden altingest at have udi god Agt, paa det at, dersom noget hastigt paakom (det Gud forbyde), at saadant da kunde hindres og afvendes, hvorfore vi have for godt anseet at lade holde Munstring over alt Throndhjems Len; thi bede vi dig og ville, at du strax med det første selv personligen holder samme Munstring over alt for[ne] Throndhjems Len og tilsiger vore Undersaatter sammesteds, at de deres Hager, Bøsser, Boger og andre Verger holder vel ferdige, saa de kunde være tilrede, om noget paakom, deres egen og Norges Riges Skade at afverge og forekomme, og at du siden sammesteds med altingest haver flittig

Digitized by Google

Indseende, som det sig bør. Og, dersom os elskel. Henning Falster, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Vardøhuus, eller os elskel. Erik Munk, som vi have tilskikket paa Grændsen at skulle have Varetægt og Indseende, dig om nogen Undsætning lader besøge, at du da uforsømmeligen tilskikker dennem saa mange Folk, som du der i Lenet meest kan opføre og bringe til Veie. Cum claus. consv. Fredriksborg 5 August 1579. T. 177. Afskr. IV. 714.

K. Maj.s aabne Befaling til Bønder og menige Almue over alt Vardøhuus Len og Finmarken at skulle have deres Verger til Rede og udi Forraad.

Fr. II. Hilser Eder alle, vore kjære tro Undersaatter, Bønder og menige Almue, som bygge og bo over alt Vardøhuus Len og Finmarken, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at enddog vi ikke have Fiendskab med nogen, men paa det altingest kan haves [i] god Agt, om noget Uforseendes kom paa, bede vi Eder og alle og hver særdeles strengeligen byde, at I retter Eder efter hver Mand at have Eders Rustning med lange Bøsser, Boger og andre Verger til gode Rede udi Forraad vel ferdige, saa at I dermed kunde lade Eder bruge, om Behov gjøres, om noget hastigt paakommer, naar os elskelige Henning Falster, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Vardøhuus, og os elskelige Erik Munk, vor Tilforordnede, Eder lader tilsige, og i alle Maader værer dennem paa vore Vegne hørige, lydige og følgagtige og med dennem troligen tilhjælper at afverge vor og Rigens saavelsom Eders egen Skade og Fordærv og Eder som tro, villige og lydige Undersaatter forholde udi alt, hvis de paa vore Vegne Eder befalendes og tilsigendes vorder. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 5 Aug. 1579. T. 178. Afskr. IV. 715.

Vincents Juell fik Forleningsbrev paa Senjen Len, det at skulle beholde kvit og fri, ad gratiam. Cum claus. consv. et inhib. solita. Fredriksborg 6 Aug. 1579. R. 279. Afskr. III. 270. (Uddr.)

Udi lige Maade fik Vincents Juell Følgebrev til menige Kronens Bønder og Tjenere udi Senjen Len, at de ad gratiam skulle svare hannem, give hannem deres aarlige Landgilde, Egt, Arbeide, Sagøre og al anden Rente og Rettighed, som de pleie og pligtige ere, at gjøre og give etc. Anno, die et loco ut supra. R. 279. Afskr. III. 270.

Digitized by Google

Mester David Jørgenssøn fik K. Maj.s Brev at maa bekomme det første Kannikedømme, som efter Kapitels Statuter vaccerer og ledigt bliver udi Bergen Domkirke. Cum claus. consv. Fredriksborg 8 Aug. 1579. R. 279. Afskr. III. 270. (Uddr.)

K. Maj.s Forbydelsebrev udgaaet til menige Undersaatter udi Norge om Elendsdyr at omkomme, uden den Tid denne forløvet er.

Fr. II. Hilser Eder alle, vore Undersaatter, Lensmænd, Fogder, saa og Bønder og menige Almue, som bygge og bo nordenfjelds udi vort Rige Norge, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at som vi komme udi Forfaring, hvorledes mange understaa dennem at ødelægge Elendsdyr om Aaret, naar de ere utidige og ikke kunne være nyttige, hvorover Elendsdyr med Tiden bortskydes og ødelægges, enddog vi tilforn have gjort en Forordning, naar og paa hvilke Tider om Aaret de maatte slaaes og skydes, og derom ladet vore aabne Breve udgaa til Eder, hvorover vi os ikke lidet forundre, at vore Breve ikke anderledes holdes og efterkommes: da paa det sligt herefter maa endeligen være afskaffet, forbyde vi alle, ehvo de helst ere eller være kunde, efter denne Dag at slaa eller slaa lade, skyde eller skyde lade nogen Elendsdyr nogen Tid om Aaret, uden aleneste imellem St. Bartholomæi og St. Mortens Dag. Fordrister sig nogen til herimod at gjøre, da skulle de udlægge Huden og Kjødet af hvis de skyder til os og Kronen og tilmed have forbrudt 8 Ørtuger og 13 ℔ for hvert Dyr, de i saa Maade skyder og ødelægger. Sammeledes som vi komme udi Forfaring, at mange uddrage om Foraaret og med Hunde bede og slaa et stort Antal Reenskalve, aleneste for den Aarsag, at de for et Skind kunde fange 4 eller 6 Skilling, og lade Kjødet ligge udi Marken, hvorom vi ogsaa have ladet vort Forbud udgaa: da ville vi sligt herefter ogsaa have afskaffet; saaframt nogen understaar sig at bede eller slaa nogen Reenskalve, de da ikke derover ville straffes som ulydige. Og skulle vore Lensmænd alvorligen holde derover, at intet herimod gjøres, saaframt vi ikke skulle vide det hos dennem. Cum claus. consv. Fredriksborg 9 August 1579. T. 173. Afskr. IV. 710.

Henrik Gyldenstjerne fik K. Maj.s Brev, et af Skibene, kaldes Wolher, anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom vi tilforn have skrevet dig til, at vi ville lade forskikke vort Orlogsskib Wolher

Digitized by Google

did op til Baahuus-Len at skulle forbedres, saa have vi til des Behov befalet os elskelige Christopher Walkendorf, vor Mand, Raad og Rentemester, at skulle lade forskikke did op med samme Skib, hvis Fetalie og anden Nødtørft, han kunde tænke dertil vil behov gjøres, og hvis han i saa Maade opskikkendes vorder, at han derpaa skulde sende dig et Register, at du det altsammen skulde til dig lade annamme. Thi bede vi dig og ville, at saasnart samme vort Skib Wolher kommer did op udi Baahuus Len, at du da lader annamme til dig al hvis Fetalie, Jærn og andet, som med samme Skib opkommendes vorder, desligeste og hvis did til samme Skibs Bygnings Behov fra andre Steder forskrivendes og forskikkendes vorder, og det altsammen lader indføre dig til Indtægt og Udgift udi dit Regnskab, og hvis Omkbstning derpaa gaar, at du den lader hver Løverdag ad Aften af vor Skibshøvedsmand og af Bygmesteren underskrive og lader tage Bevis paa, hvis Pendinge til samme Behov udgives, og at du holder en god, tro Karl til Skriver, som kan vare samme Handel og Regnskab; vi ere naad. tilfreds, at du samme Skriver paa vore Vegne lader give en billig Løn for sin Umag, dog at du skal staa os for Regnskabet for samme Skibs Omkostning, eftersom forsk^{vt} staar, og at du herudi vil lade dig flittig befinde, saa at samme Arbeide uden al Forsømmelse maa gaa flux og vel for sig og os ikke skulle opgaa nogen forgefligen Omkost; her vi os visseligen til forlade. Cum inhib. sol. Roskilde 10 August 1579. T. 179. Afskr. IV. 715.

Ludvig Munk fik K. Maj.s Skrivelse at skulle lade hugge til K. Maj.s Behov i Agershuus Len 12 gode Master og dennem lade flaade ned til Kjøbenhavn, desligeste at han lader og hugge der udi sit Len to gode steen [stinde, ɔ: fulde] Skibs Lad Egetømmer, som tjener til Skibenes Behov, det som godt og stort er, sammeledes nogle passelige Master og Spirer, eftersom Skibene kan dennem først indtage, og dertil Vindbomme, Aarer Træer [Aaretræer] og Blokketømmer, og samme Tømmer altsammen lade føre paa de bedste Ladesteder udi hans Len, der som K. Maj.s Skibe kunde have bedst Indløb at indtage, hvorefter han sig kan vide at rette.

Udi lige Maade fik Erik Brockenhuus og Erik Munk K. Maj.s Skrivelse at skulle hver dennem lade hugge to store Skibslad Egetømmer, hver udi sit Len, og det lade føre paa de Ladesteder, K. Maj.s Skibe det bedst kunde indtage,

Digitized by Google

og at de derhos lade hugge nogen Master, Spirer, Vindbomme, Aaretræer og Bloktømmer og i lige Maade lade føre paa de Ladesteder, som K. Maj.s Skibe det altsammen bedst uden Fare kunde indtage. Kjøbenh. 28 Aug. 1579. T. 180. Afskr. IV. 716.

Ludvig Munk fik Brev, eftersom en Gaard kaldes Seierstad, som tilhørte Daniel Bildt og Fru Karen Iversdatter [Jernskjeg], Erik [ɔ: Henrik] Ugerups Efterleverske, var lagt under Fredriksstad By, og samme Gaards Leilighed nu var besigtet af Oluf Kalips og Mogens Svale, men Daniel Bildt og Fru Karen Iversdatter endnu Intet derfor er vederlagt, at med det første udlægge dem Skjel og Fyldest andensteds i Landskyld og Eiendom. Sammeledes skulde han, efterdi de i saa lang Tid havde mistet Oppebyrgselen af forne Gaard Seierstad, lade overregne, hvormeget samme Oppebyrgsel sig beløber, og dennem siden paa K. Maj.s Vegne tilfredsstille. Koldinghuus 25 Septbr. 1579. T. 180. Afskr. IV. 716. (Uddr.)

Anders Green, K. Maj.s Sekretær, fik Forleningsbrev paa nogre Norges Krones Gaarde og Gods, saa og paa en Tiende at beholde kvit og fri, ad gratiam.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskelige Anders Green, vor Sekretær, disse efterskrevne vore og Norges Krones Gaarde paa Thiørme [Thjørn] udi Baahuus Len liggendes, som hans Fader Laurits Olssøn [Lagmand i Viken] sidst for hannem udi Verge havde, som er først de tre Høgvalle Gaarde, Melby en Gaard, tre Møggenes Gaarde, Effie [Evje] en Gaard, Refsal en Gaard, Sørby en Gaard, og Dyffhalt [Dypholt] en Gaard, sammeledes al vor og Kronens Rente, Skat og Rettighed af den Ø Mjøen [Mjørn], hans Gaard Sundsby paa ligger, desligeste vore Kroneparter og Skatteparter udi efterskrevne Gods udi Baahuus Len, som er udi Fjellebro, Refland, Odsnes, Bek, Dyrhoved, Bø, Arrud, Herøen, Brendsrud, Nes i Ødsmaal Sogn, Leerskald udi Rø [Rør] Sogn, hvilke forne vore og Kronens Gaarde og Gods, sammeledes Kronens Skat og Rettighed af forne Mjøen, saa og forne Kroneparter og Skatteparter udi forne Gods med al deres Rente og rette Tilliggelse, saavel udi dette nærværendes Aar som herefter, Vist og Uvist, Intet undertaget, forne Anders Green maa og skal have kvit og fri [o.s.v.] Sammeledes have vi af samme Gunst og Naade undt, bevilget

Digitized by Google

og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at for^{ne} Anders Green maa og skal aarligen herefter bekomme og lade oppebære al vor og Kronens Part af Tienden, som falder paa for^{ne} Thiøen, og samme Tiende udi lige Maade kvit og fri nyde og beholde indtil paa videre Beskeden, [o. s. v.] Cum claus. consv. et inh. sol. Koldinghuus 27 Septbr. 1579. R. 280. Afskr. III. 271.

Sammeledes fik for^{ne} Anders Green K. Maj.s Følgebrev til de Bønder, som bo paa de elleve Krongaarde paa Thjørn i Valle Sogn, saa og til dennem, som bo paa for^{ne} Gaarde, Kongen haver Parter udi, udi Baahuus Len, at de strax herefter skulde svare for^{ne} Anders Green og give og gjøre hannem eller hans Fuldmægtige, og ingen Anden, paa Kongens Vegne, deres aarlige Landgilde, Gjesteri, Sagøre, Egt, Arbeide og al anden Rente og Rettighed, som de pleie og pligtige ere at gjøre og give, og de af Arilds Tid gjort og givet haver til Kronen, ad gratiam. Sammeledes til Bønderne paa Thjørn om for^{ne} Tiende hannem at yde. Loco, anno et die ut supra. R. 281. Afskr. III. 272.

K. Maj. haver naadigst taget menige Borgere med deres Hustruer, udi Fredriksstad boendes, under Hs. Maj.s Beskyttelse og Beskjermelse saa og stadfæst deres gamle Friheder og Privilegier.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have taget, annammet og undfanget og nu med dette vort aabne Brev tage, annamme og undfange vore Undersaatter, os elskel. Borgermestere, Raadmænd og menige Borgere og Indbyggere udi vor Kjøbsted Fredriksstad udi vort Rige Norge, dennem, deres Hustruer, Børn, Hjon og Gods, rørendes og urørendes, ved hvadsomhelst Navn det er eller nævnes kan, Intet undertaget, udinden vor kongelig Hegn, Værn, Fred, Beskyttelse og Beskjermelse, besynderligen at ville handhave, forsvare og fordagthinge dennem til alle Rette, og hvosomhelst dennem haver noget til at tale, skal det gjøre med Loug og Ret, ikke anderledes. Sammeledes have vi af samme Gunst og Naade fuldbyrdt, samtykt og stadfæst og nu med dette vort aabne Brev fuldbyrde, samtykke og stadfæste dennem alle de Friheder og Privilegier, som dennem af høibaarne Fyrste, vor kjære Herre Fader, salig og høilovlig Ihukommelse, og andre fremfarne Konninger naadigst given ere, og de have havt den Tid, de boede udi Salsborg, saa de der-

Digitized by Google

efter skulle ubehindret nyde og bruge alle de Friheder udi Fredriksstad, som tilforn haver lydt paa Salsborg, dog ville vi os og vore Efterkommere forbeholdet [have] samme Friheder og Privilegier efter Leiligheden at forandre, formindske og formere, eftersom os og Riget og vore Undersaatter kan være gavnligt. Cum inh. sol. Koldinghuus 29 Septbr. 1579. R. 281. Afskr. III. 372.

Hr. Peder Vemundssøn, Sogneprest til Sanden Sogn udi Brunlag Len, fik Forleningsbrev paa en Gaard, kaldes Fjeldskolle [Fjeldskaal], udi Hammers Prestegjeld, som ligger til Trinitatis Alter udi Bergen og skylder aarligen 1 Løb Smør og 2 Faar, med al samme Gaards Rente og rette Tilliggelse, Intet undertaget, eftersom hæderlig Mand Hr. Peder Simonssøn den til des udi Verge havt haver, at maa beholde kvit og fri, ad gratiam. Cum claus. consv. et inh. sol. Koldinghuus 11 Oktbr. 1579. R. 282. Afskr. III. 272. (Uddr.)

Laurits Hanssøn fik Brev at skulle være Tolder og Sisemester udi Bergen, og for saadan hans Tjeneste bevilges hannem til Løn og Klædning 24 Daler om Aaret og ½ Daler om Ugen til Kostpendinge, saalænge han er udi samme Befaling. Cum claus. consv. et inh. sol. Koldinghuus 17 Oktober 1579. R. 282. Afskr. III. 273. (Uddr.)

Volmar Meuter af Lybek fik Brev at maa paa videre Besked om Aaret bruge Silde-Salten udi de Sund nordenfor Marstrand udi Norge.

Fr. II. G. a. v., at eftersom denne Brevviser Volmar Meuter af Lybek haver underdanigst ladet berette for os, at han en rum Tid forleden haver paa vore Vegne forstrakt Hans Nilssøn [Borger i Kjøbenhavn og Kongens Kjøbmand paa Island], den Stund han seglede paa vort Land Island, en Summa Pendinge beløbendes 307 m℔ bb., som hannem ikke er bleven betalt, hvilke han nu haver ladet falde, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forn. Volmar Meuter maa herefter aarligen ubehindret paa videre Besked bruge Silde-Salten udi de Sund nordenfor Marstrand, som vore Undersaatter besøge, dog vor og Kronens Told uforkrænket udi alle Maader. Cum inh. sol. Skanderborg 1 Novbr. 1579. R. 283. Afskr. III. 274.

Jørgen Nilssøn [Valravn?] til Skritshoved [Skridshoel] fik Brev paa K. Ms. og Kronens Part af Tienden af Ringsager

Sogn udi Hamerhuus Len, kvit og fri, ad gratiam. Cum claus. consv. et inh. sol. Skanderborg 5 Novbr. 1579. R. 283. Afskr. III. 274. (Uddr.)

David Jørgenssøn fik Brev at maa nu strax bekomme et Kannikedømme udi Bergen Domkirke, kaldes Jacobi Præbenda, som nu vaccerer og ledigt er efter Hr. Michel, som var Sogneprest der sammesteds, saaframt det ikke tilforn er funderet til Sogneprestens eller nogen andre navngivne Personers Underholdning, dog saa at naar han ikke længer studerer udi noget Universitet, skal han bo og residere hos forne Bergen Domkirke o: s. v. Cum claus. consv. et inh. solita. Havreballegaard 30 Novbr. 1579. R. 283. Afskr. III. 274. (Uddr.)

Mogens Heinessøn, Borger udi Bergen, fik Brev at maa, saa ofte han segler til eller fra Færø, bemande sig paa sit eget Skib og angribe saamange Sørøvere, han kan overkomme, som uforrette og gjøre den søfarne Mand Skade.

Fr. II. G. a. v., at eftersom denne Brevviser Mogens Heinessøn, Borger udi vor Kjøbsted Bergen, efter vor naadigste Tilladelse aarligen besøger og besegler vort Land Færø, og han underdanigst giver tilkjende, en Sørøver ved Navn Klerck og Andre undertiden at gjøre Indfald der paa Landet og røver og tager fra vore Undersaatter sammesteds og dennem udi adskillige Maader uforretter og overfalder, saavelsom andre vore Undersaatter, de udi Søen kunde overkomme, da have vi naadigst bevilget og tilladt, at forne Mogens Heinessøn maa, saa ofte han segler til eller fra Færø, udruste og bemande hans eget Skib med Skjøt og Folk, og dersom han forne Sørøvere eller nogen Andre, som udi saa Maade overfalder og uforretter nogre vore Undersaatter eller den søfarne Mand, kan overkomme, da skal det være hannem frit fore dennem fiendtlig at mue angribe og føre for Retten, saa de for deres Modvillighed tilbørligen kunde blive straffet, dog saa at han ikke udi nogre Maader skal overfalde den søfarne Mand, som er paa sin retferdige Reise, saaframt nogen Klagemaal derover kommer, han ikke vil da stande derfore til Rette, som det sig bør. Cum inhib. solita. Havreballegaard 30 Novbr. 1579. R. 284. Afskr. III. 275.

Udi lige Maade finge Søfren Anderssøn og Jon Broch udi Bergen hver saadant et Brev, lydendes Ord fra Ord, efter som forskrevet staar. Loco, anno et die ut supra. Ibid.

Mogens Heinessøn fik Bestilling at skulle frit maa tage

og angribe hvis Hollænder-Skibe, sig understaa at løbe nordenom Vardøhuus Slot og Len og der handle med Rysserne.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi komme udi Forfaring, at der skal være nogen Hollænder, som sig understaa med deres Skibe, Gods og Vare at løbe norden omkring vort Slot og Len Vardøhuus udi vort Rige Norge, hvilken Kaas skal være fast usedvanlig og ulouglig imod gamle Forbund og Friheder, og der handler og vandler med de Rysser, hvorover vor og Kronens Told og Rettighed udi Sundet fast forkrænkes og forringes, da have vi befalet og Fuldmagt givet og nu med dette vort aabne Brev befale og Fuldmagt give denne Brevviser Mogens Heinessøn, Borger udi vor Kjøbsted Bergen, sig tilsøs at maa lade udruste og bemande med Skib, Folk og Krigsmunition, som han bedst kan formaa, og dersom han da nogen Hollænder kan udspørge og eftertragte, som sig ville understaa at løbe paa forne Farvand og i saa Maade med forne de Rysser ulougligen at handle og vandle, skal det være hannem frit fore dennem fiendtligen at maa angribe og gjøre sit Bedste dennem at erobre og indtage og siden at indføre dennem med Skibe og Gods for vor Kjøbsted Bergen og deres Gods der frit partere og dele, hvoraf han Halvparten for sig selv skal mue beholde, og den anden halve Part skal komme os og Kronen til Bedste, hvilket vor Lensmand sammesteds paa vore Vegne skal overantvordes. Dog skal han ikke under det Skin udi nogre Maader mue overfalde eller uforrette nogen vore egne Undersaatter eller den søfarende Mand, som er paa sin retferdige Reise, saafremt han ikke vil tilbørlig derfor stande til Rette og straffes, som vedbør. Havreballegaard 1 Decbr. 1579. R. 284. Afskr. III. 275.

Udi lige Maade fik Søfren Anderssøn og Jon Broch, Borgere udi Bergen, hver en Bestilling lydendes, eftersom forskrevet staar. Loco, anno et die ut supra. R. 285. Afskr. III. 276.

K. Maj. haver naad. konfirmeret og stadfæst menige Borgere og Indbyggere udi Bergen nogre Privilegier og Friheder.

Fr. II. G. a. v., at eftersom os elskelige Borgermester og Raadmænd udi vor Kjøbsted Bergen udi vort Rige Norge, menige Borgere og Indbyggere til Gavn og Bedste, have gjort og berammet denne efterskrevne Skik og Ordning, hvilken de underdanigst have været begjerendes, vi ville samtykke og stadfæste, som er først, at efterdi menige Borgere til des haver un-

Digitized by Google

derstandet dennem baade at bruge deres Kramboder saa og at uddrage eller udsende deres Tjenere udi Lenene at ligge og opkjøbe, hvis der falder, de andre, som ere i Byen og ingen Kramboder bruge, til Skade og Afbræk, skal det dennem, som bruge Udferd udi Lenene, være forbuden nogen Kramboder udi Byen at holde eller bruge, men de skulle aldeles lade dennem nøie enten med den ene Slags Næring eller med den anden, under samme Godses Fortabelse, de have med at fare, til os og Kronen, ehvor de helst findes, og derforuden 8 Ørtuger og 13 Mk. Sammeledes eftersom hertildags haver ladet sig stor Ulempe finde hos en Part Borgere udi samme Udferd, at de ofte ere uddragne af Byen og blevet ude med Hustru og Børn Aar og Dag eller længere og ikke ere igjenkomne udi Byen udi rette Tide at fuldgjøre vor og Kronens saavelsom Byens Tynge, som det sig burde, da skal det ingen af Borgerne herefter tilstedes Aar og Dag at blive fra Byen under deres Godses Fortabelse til os og Kronen og derforuden 8 Ørtuger og 13 Mk. Bøder. Ikke skal heller nogen Borger, som uddrager udi slig Udferd, tage sin Hustru med sig uden aleneste om Høsten, den Stund Salteriet er forhaanden, men dersom Huusbonden uddrager andre Tider om Aaret, skal Hustruen blive hjemme, og dersom Hustruen uddrager, skal Manden blive hjemme og fuldgjøre med hans Medborgere vor og Byens Tynge. Desligeste skal de, som uddrager, ikke have eller bruge nogen Kramboder i Byen, men det aleneste at være dennem frit fore, som blive udi Byen, eftersom forskrevet staar, dog maa det være dennem frit fore, som Kramboder bruge, om Høsten fra Kjørmesse til St. Mortens Dag at uddrage og kjøbe Slagterfæ eller anden Deel til deres Huses Ophold, ikke til Forprang i nogre Maader. Dersom og nogen Borgere, som udfarer og Kjøbmandskab bruger, synes at kunne bedre nære sig af Krambod, eller de, som Krambod bruger, synes bedre Næring at kunne forhverve med Kjøbmandskab og Udfarre, skal det være hver Mand udi de Maader frit fore at bruge, hvilket hannem synes beleiligst at være, dog skal hver lade sig nøie med et Slags Næring, eftersom forskrevet staar. Udi lige Maade, eftersom der og findes Brøst hos Embedsfolket, at en Part findes forsømmelig udi deres Haandverk og Embede at forestaa, saa at somme giver det slet over og tager sig Kjøbmands- og Kræmmershandel fore, hvilke Udliggere ogsaa besvære Almuen og Lenene i mange Maader, hvorover ofte Klage

Digitized by Google

kommer, saa at Handtverksfolket, som ikke selv kunde udfare, reder nogen skjødesløse Drenge ud, dennem selv til Skade paa deres Gods og Kjøbmandshandel, da skal Handtverksfolket overgive den Kjøbmandshandel og bruge deres Handtverk flitteligen og dermed søge deres Næring og Bjering ved den Peen og Straf, forskrevet staar, dog skal det være dennem frit fore at udfare om Høsten om Slagterfæ og andet til deres Huusholdning, ligesom Kræmmerne, og ikke til Forkjøb eller Forprang. Skal og forbudet være alle Kjøbmænd og Borgere at opholde nogen løse Karle i deres Gaarde, som ikke ere svorne Borgere, at falde nogen Embedsmand i sit Embede og Handtverk, hvadsomhelst Embede eller Handtverk det er eller være kan, men lade sig nøie med den Handel og Næring, som forskrevet staar. Hvem, som findes derimod at gjøre, bøde 8 Ørtuger og 13 Mk. for hversinde sig hans Forsømmelse findes, hvilken for^{ne} Skik og Ordning vi af vor synderlig Gunst og Naade for^{ne} vore Undersaatter udi Bergen til Gavn og Bedste have samtykt, fuldbyrd og stadfæst og nu med dette vort aabne Brev fuldbyrde, samtykke og stadfæste med alle deres Ord, Punkter og Artikler, eftersom forskrevet staar, dog ville vi os forbeholdet have for^{ne} vore Undersaatters Friheder og Privilegier at forandre, formere, formindske og forbedre, eftersom vi kan tænke, det os og Kronen saavelsom menige vore Undersaatter kan komme til Gavn og Bedste. Og efterdi for^{ne} vore Undersaatter udi Bergen tilkjendegive, at vore tilforordnede Raad og gode Mænd, som sidst vare udi Norge, at de have været foraarsagede af den Uskikkelighed, som tilforn brugtes af Borgerne med hele Aar igjennem og længere, de have ligget udi Lenene, at sætte dennem nogen Tider og Terminer fore at blive ude, som er udi Sundmøre Len fra Juul til Fastelavn, og fra Vor Frue Seirmesse [ɔ: Mariumessa sidare] til Martini, hvilke Tider de beklager ulidelige og for kort at være sat, besynderligen for dennem, som besøge de længst fraliggendes Lene, som ikke udi saa kort Tid kunde drage frem og tilbage, meget mindre bruge nogen Handel eller Vandel, og tit og ofte opholdes af Guds Veder, saa de ikke saa hastelig kunde komme tilbage igjen, og derfore have været begjerendes, at samme Terminer maatte dennem forlænges, da ville vi for^{ne} Undersaatter udi Bergen have efterladt ubehindret at mue søge deres Næring og Bjering udi de Len imellem Lindesnes og Throndhjem fra St. Hans Dag Midsommer om Aaret og til St. Mortens Dag,

indtil saalænge vi derom gjøre nogen anden Forandring, og ville vi synderligen befale vore Tilforordnede, som nu om St. Hans Dag førstkommendes skulle sidde Retterthing udi Oslo, at overveie, hvad heller samme Tider og Terminer, som tilforn ere indskikkede, ere dennem fòr kort sat eller ikke, og siden derpaa give dennem en anden Besked, hvorledes dermed holdes skal, eftersom vi kan tænke det gavnligst være. Cum inhib. sol. Havreballegaard 1 Decbr. 1579. R. 285. Afskr. III. 276.

Frederik Lange fik Brev at maa fra Johan von Ahlefeldt til første Omslag indløse St. Olafs Kloster udi Norge.

Fr. II. G. a. v., at eftersom os elskelige Johan von Ahlefeldt, vor Mand og Tjener, nu godvilligen haver afstaaet det Livsbrev, han havde paa St. Olafs Kloster udi Norge, og bevilget at tage hans Pendinge igjen, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at os elskelige Frederik Lange, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard Sæm, maa nu til første Omslag til Kiel indløse fra forne Johan von Ahlefeldt forne St. Olafs Kloster og Len for de Pendinge, som det fore i Pant staar, og naar han samme Kloster og Len udi saa Maade indløst haver, ville vi ydermere derpaa lade give hannem vort Brev og Forvaring. Cum claus. consv. et inh. sol. Havreballegaard 1 Decbr. 1579. R. 287. Afskr. III. 279.

Frederik Lange fik Følgebrev til Tjenerne i Tunsberg og St. Olafs Klosters Lene, at de skulle være hannem lydige og følgagtige med Landgilde, Egt, Arbeide, Sagøre, Dagverk og anden Rettighed, efterdi han tilforn havde faaet Tunsberg Len i Pant og nu tillige havde faaet Bevilling fra 20 Juli førstkomm. at indløse St. Olafs Kloster med Bønder og Tjenere fra Johan von Ahlefeldt, som det sidst i Verge havde. Havreballegaard 1 Decbr. 1579. T. 182. Afskr. IV. 718. (Uddr.)

Oluf Gaas fik Brev, den Residents udi Throndhjem anrørendes, som hans Fader iboede.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, at den Residents udi Throndhjem, som Superintendenten pleier at bo udi, skal aldeles være forfalden, og Mester Hans Gaases Arvinger skal annettes (sic), at de forne Superintendents Vaaning skal opbygge, da efterdi os elskelige Oluf Gaas, vor Mand og Tjener, forne Mester Hans Gaases Søn, som sidst havde samme

Vaaning, nu underdanigst for os haver ladet berette, forne. Residents udi forleden Feide at være bleven nederbrudt og udført at fylde Skandser med for Byen, og at hans Fader derforuden, den Tid han var fangen udi Feiden, at have ranzoned sig for en stor Summa Pendinge, ville vi forne. Mester Hans Gaases efterladendes Hustru og Arvinger hermed naadigst have forskaanet med forne. Residents at opbygge og for hvis for deres Skyld kan være forsømmet, saa de efter saadan Leilighed derfore skulle blive kvit, fri og utiltalede. Havreballegaard 1 Decbr. 1579. R. 288. Afskr. III. 279.

Jakob Hvitfeldt fik Brev at lade opbygge Superintendentens Residents i Throndhjem, efterdi Ordinantsen formelder, at K. Maj. skal være forpligtet at holde den ved Hevd og Magt. Cum claus. consv. Havreballegaard 1 Decbr. 1579. T. 181. Afskr. IV. 717. (Uddr.)

Erik Munk fik K. Maj.s Brev at skulle med de andre Lensmænds Raad lade taxere Agershuus's Len, Lister Len, Mandals Len, Nedenes Len, Skien Len med hvis flere smaa Lene, som ligge under Agershuus søndenfjelds, og deraf lade optegne 500 gode Baadsmænd, som strax til Fastelavn skulle komme til Kjøbenhavn og lade sig bruge paa K. Maj.s Orlogsskibe, og haver forne. Erik Munk fanget Befaling at skulle omdrage og udtage samme Baadsmænd, paa det at K. Maj. kan bekomme des bedre gode duelige søfarendes Mænd. K. Maj. vil lade give dennem deres Maaneds Pendinge lige ved andre K. Maj.s Baadsmænd, hver efter som han er god for, og, naar Skibene igjen hjemkomme og vorder oplagte, skulle de bekomme deres Afsked og Hjemlov.

K. Maj.s aabne Brev udgaaet til menige Undersaatter, som bygge og bo over alt Agershuus Len, Tunsberg Len, Skien Len, Mandals Len, Nedenes Len, Brunlag Len,* Lister Len og alle andre smaa Lene, som ligge søndenfjelds under Agershuus, at de lade dennem godvilligen befinde, hver eftersom dennem vorder af Ludvig [ɔ: Erik] Munk optegnet fore at udgjøre, at de dennem betiden udgjøre, saa de ere udi Kjøbenhavn til Fastelavn førstkommendes. Og haver K. Maj. befalet Erik Munk at skulle omdrage udi hvert Len og udtage samme Baadsmænd, som de vorder taxeret fore.

Udi lige Maade K. Maj.s Brev udgaaet til Erik Munk, at han aldeles retter sig efter denne K. Maj.s Befaling, og at han

Digitized by Google

fremskikker samme Baadsmænd udi Tide og retter sig og derefter at være selv tilstede udi Kjøbenhavn inden Midfaste udi det seneste.

Silvester Francke fik Brev at rette sig efter at være udi Kjøbenhavn til Midfaste, og at han gjør sit Bedste og bestiller K. Maj. 6 gode Styremænd, som ere kjendte udi Østersøen, at han dennem kan tage med sig. Havreballegaard 1 Decbr. 1579. T. 181. Afskr. IV. 718.

Undersaatterne paa Færø finge Brev nogen Besværinger anrørendes, dennem er paalagt.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vore Undersaatter paa vort Land Færø nu have havt deres Fuldmægtige her hos, givendes nogen deres Besværing og Leilighed tilkjende, først hvorledes de udi forgangne Sommer af et modvilligt Selskab af Sørøvere, som have faldet ind paa Landet, ere blevne overfalden og plustrede, og befrygte, at de nu skulle lide videre Skade, uden der føres nogen gode Raad til. Dernæst om nogen usedvanlig Jordfæstning, som de siden Aar 56 have været besværede med, saa de forne Afgifter neppeligen kunne med Landskylden afstedkomme, hvorfore de ere begjerendes derudi at maatte nyde nogen Forskaansel. Sammeledes tilkjendegives, hvorledes Anders Judes Arvinger, som fordum var Foged paa Landet, udi nogen deres Gjeld skal have bekommet nogen Jordsmon og Pant af dennem, hvilke Jorder og Pant de ere begjerendes dennem maatte følge, naar de have udlagt den Deel, de hannem pligtige vare, da have vi derpaa ladet give dennem denne efterskrevne Besked, først, at siden vi ere kommen udi Forfaring om forne Fribytter, have vi ladet spørge efter hannem og paa det sidste fornummet, hvor han sig skal forholde, hvorfore vi have forordnet vore visse Bud der heden hannem at eftertragte og anklage og fordre Ret over hannem, og paa det saadan uforseendes Skade og Overfald, om nogen slige modvillige Skalke eller Sørøvere udi Fremtiden sig understaa saadanne Indfald at gjøre der paa Landet, at røve, tage eller udi andre Maader vore Undersaatter sammesteds at uforrette, kan forekommes og afvendes, ville vi Eder alle og hver særdeles strengeligen advaret have, at I ere fortænkt udi at have Eders Vaaben og Verge tilrede, saa at om noget saadant fremdeles paakommer, at I da kunne komme tilstede, saadant at hindre og afvende. Hvad forne Afgifter belanger, da skulle de herefter som lydige Under-

Digitized by Google

saatter give ligesom tilforn, indtil saalænge vi gjøre anden Forandring. Vi ville dog derom lade forfare udi vort Rentekammer og ikke lade dennem videre besverge, end som gammelt og sedvanligt haver været, og Jordebogen formelder. Som de og give tilkjende, at en Part der paa Landet have pantsat til Anders Jude, fordum Befalingsmand paa Færø, nogen Jorder og Eiendom for Gjeld Skyld, hvilke de ere begjerendes at mue dennem følge, da skal det være forne vore Undersaatter frit fore at indfri til dennem samme Jorder, som saa ere pantsatte, og selv nyde dennem, dog hvilke Jorder, som er solgt til os og Kronen, dennem skulle vi beholde efter vort Kjøbebrevs Lydelse, hvilket vi dennem til Besked paa forne Ærinde ikke have kunnet forholde og ville hermed være dennem alle og hver særdeles en naadigst Herre og Konge og deres Gavn og Bedste vide og ramme udi alle Maader, som vi vore troe Undersaatter pligtige ere. Todberg 3 Decbr. 1579. R. 288. Afskr. III. 280.

Christopher Walkendorf fik Brev, Mogens Heinessøn udi Bergen anrørendes.

Fr. II. V. s. G. t. Vider, eftersom Mogens Heinessøn af Bergen, som med hans Madskapi, som besegle vort Land Færø, give tilkjende, hvorledes den Fribytter, som nu forleden Aar var indfalden der udi Landet, skal have borttaget en Deel af Godset, som var sammenført, de skulle have havt, beløbendes sig ved 350 færøiske Gylden, hvorfore de underd. er begjerendes, at, efterdi de ikke have bekommet samme Vare, at ikke heller derfore med Afgift skulle besværes: da ville vi efter saadan Leilighed forne Mogens Heinessøn og hans Konsorter med Halvdelen have forskaanet, saa at de skulle tage Halvparten paa dennem, og vi den anden halve Part, at I derfore saadant lader dennem godtgjøre, naar de klar gjøre deres Handel paa vort Rentekammer hos Eder. Cum claus. consv. Todberg 3 Decbr. 1579. T. 182. Afskr. IV. 719.

Fru Helvig Hardenberg, Erik Rosenkrantz's Efterleverske, fik Brev, Mogens Heinessøn og hans Konsorter anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vider, eftersom I nogen Tid siden forleden have forhvervet vort aabne Brev og Tilladelse paa en ved Navn Nils Hellessøn udi Bergen at maatte segle paa Færø Eders aarlige Landgilde at hente, og vi nu komme udi Forfaring, hvorledes forne Nils Hellessøn derunder skal bruge sin egen Handel,

Digitized by Google

vor Kjøbmand Mogens Heinessøn og dennem, som er tilladt at besegle Landet, til Hinder og Skade, hvilke ere overbødige uden al Besværing paa Eders Eventyr at føre Eder samme Vare derfra: da ville vi samme Brev og Tilladelse hermed have igjenkaldet; thi bede vi Eder og ville, at I efter saadan Leilighed lader advare forne Nils Hellessøn, at han sig undholder, men, dersom I ville have samme Eders Landgilde fra, at I da forhandler det hos forne Mogens Heinessøn, som ellers er overbødig det at udføre. Cum claus. consv. Todberg 3 Decbr. 1579. T. 183. Afskr. IV. 719.

Fru Elsebe Svob, Vincentz Juels Efterleverske, fik Følgebrev til menige Bønder og Tjenere udi Senjen Len, at de skulde svare hende Landgilde &c. ligesom hendes Huusbonde tilforn. Cum claus. consv. et inhib. solita. Todberg 4 Decbr. 1579. R. 289. Afskr. III. 281. (Uddr.)

Mogens Heinessøn, Borger udi Bergen, og hans Konsorter bleve de Terminer forlængede, paa hvilke de skulde aarligen betale K. Majst. de færøiske Varer.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi nogen Tid forleden have ladet gjøre en Handel med os elskelige Mogens Heinessøn, Borger udi vor Kjøbsted Bergen, og hans Konsorter, om hvis Rente og Indkomst, som os aarligen tilkommer af Færø, saa at han med forne hans Madskapi aarligen skal give os en Summa Pendinge derfor hver Juul paa videre Besked, efter det Kjøb med dennem er gjort, som samme Handel ydermere indeholder, og de nu beklage, at samme Tid er dennem for kort sat, at de ikke inden den Tid kan gjøre Pendinge udi Varer, begjerendes paa samme Pendinge Dag og Forlængelse til Philippi og Jacobi, eftersom sedvanligt tilforn haver været, da have vi Leiligheden naadigst anseet, at Sommeren fast er forløben, inden de hjemkomme om Aaret, at gjøre Varerne udi Pendinge, og af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade forne vore Undersaatter med hvis Pendinge, de til os skulle udgive for forne færøiske Varer aarligen, mue med forskaanes til St. Philippi og Jacobi Apostolorum Dag, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog at de da til gode Rede paa deres egen Omkostning og Eventyr skulle fornøie samme Pendinge ind paa vort Rentekammer, vor Rentemester der sammesteds tilhænde, men hvad de Pendinge belangendes er, os af dennem tilkommer for den Rente, de udi dette nærværendes Aar have oppebaaret af forne Færø, dennem

Digitized by Google

skulle de til Juul førstkommendes efter vor første Forskrivning fornøie vor Rentemester paa vore Vegne. Cum inh. sol. Skanderborg 9 Decbr. 1579. R. 289. Afskr. III. 281.

Morten Knudssøn fik Brev at maa bekomme og lade oppebære K. Maj.s og Kronens Part af Tienden af Gran Sogn paa Hadeland udi Agershuus Len og den beholde kvit og fri til Hjælp til sin Studering, ad gratiam.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser os elskelige Morten Knudssøn haver underdanigst givet os tilkjende, hvorledes han er tilsinds at ville begive sig udenlands at studere, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forᵉ Morten Knudssøn maa og skal aarligen herefter saavelsom og udi dette nærværendes Aar bekomme og lade oppebære al vor og Kronens Part af Tienden af Gran Sogn paa Hadeland i Agershuus Len udi vort Rige Norge og den kvit og fri have, nyde, og beholde til Hjælp at underholde sig med, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Cum inhib. sol. Havreballegaard 9 Decbr. 1579. R. 290. Afskr. III. 282.

K. Maj. haver naadigst undt og givet et Stykke Jord og Eiendom udi Oslo liggendes, som Kommunet før haver paa standet, hvilket Bispen skal bo paa.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi komme i Forfaring, at udi vor Kjøbsted Oslo skal ingen vis Residents være, som Superintendenten kan udi bo, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at Superintendenten udi forᵉ Oslo Stift maa bekomme den Sted af Jordsmon og Eiendom udi forᵉ Oslo, som Kommunet tilforn haver standen, hvilken Jordsmon og Eiendom udi Længden og Bredden, eftersom den nu begreben og forfunden er, [Oslo Superintendenter, den, som nu er] eller herefter kommendes vorder, mue og skulle altid herefter have, nyde, bruge og beholde for deres visse Bolig og Værelse. Cum inh. sol. Skanderborg 9 Decbr. 1579. R. 290. Afskr. III. 282.

Hr. Peder Anderssøn, Sognepræst til Dragsmarks Klosters Kirke, fik Brev at maa aarligen herefter bekomme og lade oppebære Kronens Part af Tienden af Skredsvig Sogn og den kvit og fri beholde, ad gratiam. Skanderborg 10 Decbr. 1579. R. 291. Afskr. III. 283. (Uddr.)

Jochim Kølnigk up dem Huck fik Brev at maa aarligen

Digitized by Google

lade besegle en Havn paa Island, kaldes Kammervaag, og gjøre Undersaatterne sammesteds nødtørftig Tilføring. Skanderborg 11 Decbr. 1579. R. 291. Afskr. III. 283.

Eggert Hanssøn fik i lige Maade K. Maj.s aabne Brev paa tvende Havne paa Island liggendes, kaldes Skutilsfjord og Djurefjord at maa besegle, etc. Skanderborg 12 Decbr. 1579. R. 291. Afskr. III. 283.

Johan Bockholt fik K. M.s Brev tvende Gaarde paa Island kaldes Kirkevaaggaard og Galmatiöden [anrørende]. Skanderborg 13 Decbr. 1579. T. 183. Afskr. IV. 720.

Henrik Slyther, Borger til Lybek, fik udi lige Maade saadant et K. Maj.s aabne Brev paa en Havn vesten paa Island liggendes, udi Bardestrands Syssel, kaldes Flatø, at maa lade besegle. Skanderborg 14 Decbr. 1579. R. 292. Afskr. III. 283.

Jacob Hvitfeldt fik K. Maj.s Brev.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vi formærke af din Skrivelse, at der vil behov gjøres en stor Hob Skibsbyggere til det store Skib, vi ved Holmen udi Styredal [Stjørdal] have befalet at skulle opsættes og bygges, da have vi befalet os elskel. Mester Hugo Bedau, vor Skibsbygger der udi vort Rige Norge søndenfjelds, baade udi Kjøbstederne og udi Lenene at skulle udtage 60 gode Skibsbyggere, hvilken vor Befaling er hannem tilsendt, og skal os elskel. Ludvig Munk, vor Mand, Tjener og Statholder der udi Norge dennem til Skibs eller udi andre Maader opskikke strax paa Foraaret, naar du hannem derom fremdeles tilskriver, eller paa den Tid, forne Mester Bedau hannem undervisendes vorder. Og, naar de fremkomme, skulle de stedse fortøve hos Arbeidet, til det bliver fulddrevet, og igjen forløves. Sammeledes, som du underd. lod give tilkjende, at den Gallei og Barke, du haver Befaling paa at lade bygge, skulle være ferdige, da have vi tilskrevet forne Ludvig Munk, at han til den Tid, du hannem om tilskriver, skal forskikke did op 200 gode Baadsmænd, som samme Skibe kunde hente og føre her neder. Vi have og tilskrevet os elskel. Christopher Walkendorf, vor Mand, Raad og Rentemester, strax paa Foraaret at skulle did opskikke et Skib med Segl, Taug, Redskab og hvis Deel, som vil behøves til at udfly forne Gallei og Barke med, desligeste nogen Forraad af Meel, Malt, Gryn, Flesk og anden Proviant, som vil være fornøden baade til at udfetalie samme Gallei og Barke med, saa og til den Skibsbygnings Behov, som endnu forhaanden er.

Digitized by Google

Hannem er og udi lige Maade befalet at skulle forsende til dig noget Kjørne Krud, som du kan forvare og uddele iblandt Bønderne, om Behov gjøres, at du skal sende et Antal Folk til Nordlandene, hvilket vi dig naad. ikke forholde kunde. Skanderborg 26 Decbr. 1580 [ↄ: 1579]. T. 187. Afskr. IV. 722.

Mester Hugo Bedau fik K. Maj.s aabne Breve at skulle udtage 60 gode Tømmermænd og Skibsbyggere søndenfjelds udi Norge.

Fr. II. G. a. v., at, eftersom vi behøver et Antal Skibstømmermænd til at bruge hos hvis Arbeide vi have foretaget paa de Skibe, vi have ladet opsætte udi Throndhjems Len udi vort Rige Norge, og paa det med samme Skibsbygning kunde gaa for sig, og de med det første kunde blive ferdiggjorte, da have vi nu tilforordineret og befalet os elskel. Hugo Bedau, vor Skibsbygger, at skulle omdrage til vore Undersaatter baade udi Kjøbstederne og paa Landet søndenfjelds udi vort Rige Norge og der paa vore Vegne udtage til des Behov 60 gode Tømmermænd og Skibsbyggere, hvilke skulle være strax paa Foraaret paa Holmen for Styrdal [Stjørdal] til den Tid, han dennem forelægger, og skulle de være forpligt at blive der tilstede, til samme Arbeide med Skibsbygning bliver aldeles fuldgjort, eller de blive forløvede af Arbeidet; saaframt nogen undløber og viger derfra uden Forlov eller og ikke fremkommer, efter de ere udskrevne, de da ikke ville derfore straffes, som vedbør, bedendes derfore og bydendes vor Statholder udi Norge saavelsom og alle vore Lensmænd og Borgemestere og Raadmænd søndenfjelds, at I ere forne Mester Hugo Bedau behjælpelig og beforderlig samme Skibsbyggere at bekomme, og hvilke han i saa Maade udtagendes vorder, at I dennem tilholder uden al Forsømmelse eller Undskyldning paa de Tider, han tilsiger paa Foraaret, at være tilstede paa Holmen for Styredal og siden efter forne Mester Hugo Bedau hans Undervisning lade dennem troligen bruge hos forne vore Skibes Bygning der sammesteds. Vi ville lade give dennem Underholdning og Besoldning lige ved andre vore Skibsbyggere, og efter som billigt og ret kan være. Cum claus. consv. Skanderborg 27 Decbr. 1580 [ↄ: 1579]. T. 186. Afskr. IV. 721.

Ludvig Munk, Statholder i Norge, fik K. Maj.s Brev at overantvorde næstforegaaende Brev om 60 gode Skibsbyggere at udskrive i det Søndenfjeldske til Mester Hugo Bedau og at tilholde dem strax paa Foraaret at komme tilstede paa Holmen

Digitized by Google

udi Styredal [Stjørdal]; sammeledes at skikke did op til Foraaret 200 gode Baadsmænd, om hvilke Christopher Walkendorf skulde tilskrive ham, hvad heller han maatte tage dem af det Antal, K. Maj.s aabne Brev er udganget om, som skulle udtages Søndenfjelds eller ikke, dog at han ikke maa skrive til Borgermestere og Raadmænd udi Kjøbstederne, at de dennem udtager, men tilforordner en god, tro Karl, som kan omdrage til Kjøbstederne og udi Lenene og udskrive dem, som duelige ere. Skanderb. 27 Decbr. 1580 [ɔ: 1579]. T. 187. Afskr. IV. 722. (Uddr.)

1580.

K. Ms. Stadfæstelse paa en Kontrakt og Handel, som er skeet imellem Hr. Claus Berg, Sognepræst til Skien, og Christen Clemmindssøn, et Kannikedømme og Skien Prestegjeld anrørendes.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi for nogen Tid siden have forskrevet os elskelige hæderlig Mand Hr. Claus Berg, Sognepræst til Skien, det Kannikedømme udi Oslo Domkirke, som Hr. Clemmind medforlent er, saaframt han hans Død overlevede, og det nu saaledes er forhandlet af Superintendenten Mester Frants Berg imellem hans Søn forne Hr. Claus Berg og denne Brevviser Christen Clemmindssøn, forne Hr. Clemminds Søn, at naar forne Kannikedømme falder, og forne Hr. Clemmind dør og afgaar, da skal forne Hr. Claus Berg enten afstaa til forne Christen Clemmindssøn enten forne Skiens Sognegjeld eller forne Kannikedømme, hvilket hannem lyster, eftersom han samme Forhandling haver bevist for os med Brev og Segl, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade fuldbyrdet og samtykt og nu med dette vort aabne Brev fuldbyrde og samtykke forne Handel, saa at naarsomhelst forne Hr. Clemmind dør og afgaar, da maa og skal denne Brevviser, forne Christen Clemmindssøn, bekomme enten det ene eller det andet, Skiens Prestegjeld eller Hr. Clemminds Kannikedømme, og det med slig

Digitized by Google

Beskeed og Vilkaar nyde og beholde, som andre Kanniker eller Prester nyde deres Præbender eller Sogne. Skanderborg 1 Januar 1580. R. 294. Afskr. III. 285.

Menige Undersaatter udi Bergenhuus Len finge K. Maj.s Brev at være Hans Lindenov hørige og lydige udi hvis han dennem undervisendes og befalendes vorder paa K. Maj.s Vegne.

Fr. II. Hilse Eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, som bygge og bo over alt Bergenhuus Len og alle andre Lene, som under Bergenhuus liggendes ere og tilforn derunder ligget have, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at, som os elskel. Hans Lindenov, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus tit og ofte foraarsages adskillige Hverv og Bestillinger paa vore Vegne og efter vor Befaling hos Eder at bestille og udrette, som os og Riget Magt paaligger, da bede vi Eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at I udi alle Maader Eder som hørsomme, lydige Undersaatter godvillige lade befinde, og at I have forne Hans Lindenov betroet og ere hannem hørige og lydige udi hvis han paa vore Vegne hos Eder skal bestille og forrette og Eder tilsigendes og befalendes vorder, enten selv med hans Skrivelse eller og med hans Fogder og Fuldmægtige, ligerviis som vi selv personlig tilstede var. Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus 29 Januar 1580. T. 189. Afskr. IV. 723.

Menige Undersaatter udi Bergenhuus Len finge K. Maj.s aabne Brev om 200 Hageskytter at skulle udtages der af Lenet.

Fr. II. Hilse Eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, som bygge og bo over alt Bergenhuus Len, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at, som os vil behov gjøres udi tilkommendes Sommer en hel Hob Hageskytter til at bruge paa vore Orlogsskibe, som vi agte at lade udruste til at holde Søen reen for Fribyttere og Andre, som vore Lande eller Undersaatter kunde gjøre Skade, saavelsom og andensteds dennem at bruge, hvor fornøden Behov gjøres, da have vi befalet os elskel. Hans Lindenov, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, at skulle til des Behov der udi Lenet paa vore Vegne udtage 200 gode Hageskytter med gode Rør og Verger vel udstafferet og dennem holde tilstede, indtil behov gjøres, bedendes Eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at I Eder

Digitized by Google

herudinden som hørsomme, lydige Undersaatter godvillige lade befinde, og, naar forne Hans Lindenov Eder tilsiger paa vore Vegne, at I da forne. Hageskytter udgjører, eftersom han Eder tilsigendes vorder, saa vi mue bekomme gode, duelige Karle, som vi kunne være tjent med. Cum claus. consv. et inh. sol. Koldinghuus 29 Januar 1580. T. 189. Afskr. IV. 724.

Hans Lindenov fik K. Maj.s Brev at foretage og opbygge paa Bergenhuus Slot, hvis bygfaldet er.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som du underd. giver tilkjende, hvorledes vort Slot Bergenhuus er meget bygfaldent, og at det vil være fornøden udi Tide at føre der Raad ved, da bede dig og ville, at du paa vore Vegne med det første foretager og lader bygge og ferdiggjøre, hvis behov gjøres der paa Slottet, og hvad Omkostning derpaa gaar, at du det udi Regnskab lader indskrive, rammendes vort Gavn og Bedste derudinden, at ikke for stor Omkostning derpaa anvendes, eftersom vi dig naad. tiltror. Cum claus. consv. Koldinghuus 29 Januar 1580. T. 190. Afskr. IV. 725.

Ludvig Munk, Statholder udi Norge, fik K. Maj.s Brev, nogen Spirer og Master anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vi dig nogen Tid siden forleden have tilskrevet og befalet at skulle der udi Agershuus Len lade hugge til vort Behov et stort Antal af Master og Spirer, og vi forfare, at vor og Kronens Bønder og Tjenere der udi Lenet skulle fast besværes over forne Master og Spirer at hugge og nederføre til Ladestedet, da ville vi dennem naad. have forskaanet for Halvparten af de 200 Master at hugge, om hvilke du senesten haver bekommet vor Skrivelse, bedendes dig derfore og ville, at du paa vore Vegne lader dennem før Halvparten af forne 200 Master at hugge paa denne Gang blive fri og forskaanet, og at du den anden Halvpart, de hundrede Master, lader hugge og nederføre til Ladestedet, saa de kunde være tilrede til bestemte Tid, eftersom vort Brev, du derom tilforn bekommet haver, formelder. Cum claus. consv. Fredriksborg 18 Februar 1580. T. 190. Afskr. IV. 725.

K. Maj.s Breve til nogre af Lensmændene udi Norge, som skulle give Fisk for den Pendinge-Afgift.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi behøve en stor Summa Fisk til vore Skibes Udredning om Aaret, hvilkén Fisk vi ikke paa andre Steder end af de Nordlandske Lene og af Island vide

Digitized by Google

at bekomme, og kunne derfore ikke unde dig eller de andre vore Lensmænd, som have vore Len der i Nordlandene, paa Pendinge-Afgift, men for Fisk. Dersom du nu er begjerendes at ville beholde samme dit Len N. længer og vil give os Fisk deraf til Afgift, da ville vi naad. unde dig samme Len for N. Voger Fisk om Aaret til Afgift og dennem hvert Aar lade levere vor Lensmand paa vort Slot Bergenhuus, altid til St. Olafs Dag og godt Kjøbmandsgods. Men, dersom dig synes, at du det ikke vil gjøre, da skriv det strax fra dig til forne vor Lensmand paa Bergenhuus; thi vi have tilskrevet hannem, at han skal lade annamme samme Len under Bergenhuus og der udi Lenet lade sætte en god Karl til Foged, som deraf skal gjøre os Regnskab, til saa længe vi lade det anderledes forordne, hvorefter du kan vide dig at rette. Cum inhib. sol. Fredriksborg 18 Februar 1580. T. 191. Afskr. IV. 725.

Disse efterne Lensmænd skulle have K. Maj.s Breve, eftersom forsket staar:

Johan Wenstermand af Reins Kloster 500 Voger Fisk.
Hans Offessøn [Rød] af Bakke Kloster 350 — —
Hans Pederssøn [Litle] til Sæm af Vesteraalen og Lofoten . . . . 530 — —
Otte Brockenhuus af Romsdalen . . 250 — —
Capitain Durham af Saltens Len . . . 300 — —

Helgeland, renter 1000 Daler, haver Ludvig Munk kvit og fri og 200 Daler Pension af Agershuus.

Nordfjord haver Tyge Brahe kvit og fri, renter ved 500 Daler, og 500 Daler Pension.

Hr. Nils Thamissøn, Sogneprest til Ullensager, fik K. Maj.s Brev aarligen herefter at maa bekomme og lade oppebære Halvparten af Kronens Part af Korntienden af Ullensager Gjeld og kvit og fri have, nyde, bruge og beholde, ad gratiam. Cum inhibitione solita. Fredriksborg 21 Febr. 1580. R. 294. Afskr. III. 285.

Fru Helvig Hardenberg, Erik Rosenkrands's Efterleverske, fik Brev selv ved hendes Fuldmægtig at mue lade hente, hvis Landskyld hende tilkommer paa Færø. Koldinghuus 28 Febr. 1580. R. 294. Afskr. III. 286.

Claus Skeel fik Brev, Leiligheden ved Vardøhuus anrør.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi ere tilsinds at forsende nogen vore Skibe og Galleier med Folk til Vardøhuus og for godt an-

Digitized by Google

seet der at lade dennem blive denne tilkommendes Sommer og Vinter over, og, efterdi vi ikke vide, hvorledes Leiligheden sig der haver, bede vi dig og ville, at du strax skriver hid al Beskeed, hvis dig vitterligt er, om Skibene kunde blive liggendes der ved Vardøhuus Vinteren over, saa og om der er Huserum og Værelse paa Slottet til 500 eller 600 Mand Vinteren over, saa og om der er Huserum til at brygge og bage udi til samme Folk, om der findes Ved til Ildebrand paa Øen, som Slottet staar paa, til at brygge og bage med og til at koge og varme sig med om Vinteren. Sammeledes, eftersom vi komme udi Forfaring, at det skal være brugeligt og sedvanligt, at hvert tredie Aar sverges og bindes Fred paa Grændsen ved Vardøhuus af vor Foged sammesteds, af den Svenskes og af Ryssens Fogder, da bede vi dig og ville, at du i lige Maade tilskriver os derom al Omstændighed, hvor dermed pleier at holdes, saa og hvor længe det er siden samme Fred sidste Gang blev bunden og svoren, at vi os altingest derefter kunde vide at rette. Cum claus. consv. Koldinghuus 5 Marts 1580. T. 192. Afskr. IV. 726.

Christen Christenssøn, Tolder udi Marstrand, fik K. Maj.s Brev at skulle lade Hertug Karls Tjener udi Sverige passere og ingen Told af hannem at skulle fordre udi Sildefiskende herefter.

Fr. II. V. G. t. Vid, at høibaarne Fyrste Hertug Karl af Sverige haver os tilskrevet og beklager sig over, at du nu forleden Vinter udi Norge til Sildefiskende skal have understandet dig at besvære en Hans Kjærligheds egne Tjenere, som haver ligget der at salte Sild, med Told, saa han derfor haver maattet stille dig Borgen, hvilket skal være usedvanligt, ei heller nogen Told af vores Undersaatter at fordres udi Sverige, thi bede vi dig og ville, at du forne Borgen løsgiver og ingen Told fordrer af forne Hertug Karls Tjenere nu eller fremdeles, men dig herefter, som sedvanligt haver været, vider at skikke og forholde. Cum claus. consv. Koldinghuus 13 Marts 1580. T. 192. Afskr. IV. 727.

Hr. Gudbrand Thorlakssøn, Superintendent i Hole Stift, fik Brev med sine Medredere at maa søge Skagefjord, ad gratiam. Koldinghuus 15 Marts 1580. R. 295. Afskr. III. 286.

Samuel Lauritssøn fik Promission paa den første Præbende, som efter Kapitels Statuter vacerer og ledigt bliver udi

Digitized by Google

Throndhjem, og da skal han lade K. Maj. derom besøge. Dog dermed uforkrænket, hvis Breve Andre tilforn udi saa Maade er udgiven. Koldinghuus 19 Marts 1580. R. 296. Afskr. III. 286.

Sivord Pederssøn, Kantselliskriver, fik Forleningsbrev paa et Kannikedømme udi Oslo Domkirke, som nu vaccerer og ledigt er efter Nils Stub, som er død og afgangen, og Paul Paulssøn tilforn udi Verge havde, hvoraf en ved Navn Simon Skriver tilforn haver været forlenet med Halvparten, nu strax at bekomme og lade annamme, dog saa, at han, naar han ikke længer er udi Kongens daglige Tjeneste, skal gjøre eller gjøre lade slig Tynge og Tjeneste inden Kirken og uden som andre Kanniker sammesteds. Cum cæteris claus. consv. et inhib. sol. Kolding 22 Marts 1580. R. 296. Afskr. III. 286. (Uddr.)

Christen Clemmindssøn fik udi lige Maade Brev paa et Præbende, som og udi Oslo Domkirke vaccerer og ledigt er efter Nils Stub, og det strax at maa bekomme og lade annamme og siden det med al sin Rente og rette Tilliggelse have, nyde, bruge og beholde, ad gratiam, dog saa, naar han ikke længer studerer udi noget Universitet, skal han bo og residere hos Domkirken. Cum cæt. claus. consv. et inhib. sol. Kolding 22 Marts 1580. R. 296. Afskr. III. 286.

Hans Knudssøn, som udi forleden Feide skal have ladet sig troligen bruge imod Rigens Fiender, hvor hannem tilsagdes, maa og skal herefter kvit og fri uden al Afgift have, nyde, bruge og beholde en Norges Krones Ødegaardseie, liggendes til Elseteren [Helgeseter Kloster], skylder aarligen $1^1/_2$ Vog Fisk, som han nu udi Verge havde kvit og fri for forne Landgilde. Cum inhibitione solita. Koldinghuus 22 Marts 1580. R. 297. Afskr. III. 287. (Uddr.)

Mads Harildssøn, Lagmand udi Fredriksstad, fik Brev paa Kronens Part af [Tienden af] Rakkestad Prestegjeld.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Mads Harildssøn, Lagmand udi Fredriksstad udi vort Rige Norge, haver underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes til Lagmandsstolen sammesteds var lagt nogen Rente, kaldes St. Olafs Told, hvilken Told nogen Tid forleden er bleven afskaffet[1], og beklager, at hannem derover paa hans Underholdning noget er forkortet, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt

[1] Se ovfr. Side 323.

Digitized by Google

og bevilget og nu med dette vort aabne Brev unde og bevilge, at forⁿᵉ Mads Harildssøn maa, imod hvis hannem i saa Maade er formindsket, herefter aarligen bekomme og lade oppebære al vor og Kronens Part af Tienden af Rakkestad Prestegjeld udi vort Rige Norge og den til Hjælp til hans Underholdning have, nyde, bruge og beholde kvit og fri, ad gratiam. Cum inhib. solita. Kolding 24 Marts 1580. R. 297. Afskr. III. 287.

Mads Harildssøn fik Brev fremdeles at mue bruge nogen Fredriksstads Bys Eiendom.

Fr. II. G. a. v., eftersom denne os elskelige Brevviser Mads Harildssøn haver underdanigst for os ladet berette, hvorledes at vi for nogen Tid siden skulle forundt dennem udi Fredriksstad nogen Eiendom under deres By, hvoraf hannem er tilskift og udlagt samme Tid som en Borgermester hans (sic), og han nu beklager, at siden han er bleven Lagmand, skal der være nogle, som misunde hannem samme Nytte og Brug af forⁿᵉ Eiendom, formenendes, at hannem deraf intet burde, siden han er tilskikket udi en anden Befaling, da, efterdi han ikke bør at nyde det ondt af, at han lader sig bruge udi vor og Rigens Tjeneste, have vi naadigst bevilget og tilladt, at han den Bys Eiendom, hannem var udlagt, den Stund han var Borgermester, fremdeles ubehindret maa nyde og beholde, ad gratiam. Cum inhib. solita. Odense 27 Marts 1580. R. 298. Afskr. III. 287.

Claus Scheyel [Skeel] til Enderup fik Brev at maatte afferdige sin Fuldmægtig til Norge for at indkræve nogen Restants og Gjeld, hannem tilstaar udi Vardøhuus og Senjen Lene, og at annamme, hvis Gods han haver der udi Riget, som hannem med Rette tilhører. Og efterdi forⁿᵉ Claus Scheyel udi hans Regnskab skyldig bliver en Summa Pendinge til Kronen, bydes enhver, som hans Fuldmægtig med dette Brev besøger, at være denne beforderlig, forat han desbedre kan komme til dermed at fuldgjøre hos Rentemesteren paa K. Maj.s Vegne. Cum claus. consv. et inh. sol. Koldinghuus 31 Marts 1580. R. 298. Afskr. III. 288. (Uddr.)

Christen Wind Iverssøn fik Brev at skulle indkræve Renten og Indkomsten for Aaret 1579 af Vardøhuus og Senjens Lene, som Claus Skeel tilforn havde været forlenet med, og at give saadan Afgift af forⁿᵉ Lene, som Claus Skeel

Digitized by Google

tilforn havde givet deraf. Koldinghuus 31 Marts 1580. T. 193. Afskr. IV. 727. (Uddr.)

Erik Munk [til Hjørne], Lensmand i Nedenes Len, fik Skjødebrev for sig og Arvinger paa efternævnte Norges Krones Gaarde og Gods udi Nedenes Len, som er først udi Bringsver Skibrede, udi Fjerle [Fjære] Sogn: Ripe skylder aarlig 4 Huder, Møsevold 2 Huder, Vik 3 Huder, Ulnes [Ullenes] 3 Huder, Eskedal 2 Huder, Espenes 4 Huder, en Gaard udi Tromø Sogn i Strengereid Skibrede, kaldes Færevig, 3 Huder, Flangbo øde [Flankebo] 1 Hud, en Gaard udi Store [Stod] Prestegjeld udi Sparbo Len udi Throndelagen, kaldes By, 5 Vetter, desligeste Kronens Rente og Rettighed udi en Gaard, kaldes Buckethved, udi Friore [Birkethveit i Fjære] Sogn 1 Hud, udi en Gaard, kaldes Lødesøll, udi Østad [Øjestad] Sogn i forne Bringsver Skibrede 2 Huder, udi en Gaard, kaldes Vesterthveit, i Moland Sogn 2 Huder med Ødegaarden derunder liggendes, at beholde for evindelig Eiendom med slig Frihed, som andre af Adelen udi forne Norge have og nyde deres Arvegods sammesteds. Dog dersom befindes, at til nogre forne Gaarde og Gods ligger nogle synderlige Egeskove, vil K. Maj.t have sig og sine Efterkommere forbeholdt fri Hug og fri Brugning eller og Gjenløsningsret mod andet Gods. Cum claus. consv. Koldinghuus 1 April 1580. R. 299. Afskr. III. 288. (Uddr.)

Erik Brockenhuus, Embedsmand paa Bratsberg, fik Skjøde paa et Huus udi Fredriksstad, som Christen Munk paa K. Maj.s Vegne lod opbygge og opsætte til et Kornhuus. Cum claus. consv. et inhib. solita. Kolding 6 April 1580. R. 300. Afskr. III. 289. (Uddr.)

Ludvig Munk, Statholder udi Norge, fik Brev, eftersom det var bevilget Erik Brockenhuus, Embedsmand paa Kongens Gaard Bratsberg, at maatte til Magelaug bekomme den Herlighed, som Tune og Raa[de] Kirker eie i en Gaard Bierre i Tune, som er aarligen 2 Huder, at skulle gjøre samme Mageskifte til Ende og have Indseende med, at forne Kirker skeer Skjel og Fyldest. Kolding 7 April 1580. T. 193. Afskr. IV. 727. (Uddr.)

Joachim Niebuhr von Vismar fik Brev paa Sild at salte under Norge udi to Aar og denne toldfrit lade bortføre, eftersom K. Maj.s Undersaatter nyder og beholder, hvis Sild de der saltendes vorder. Cum inhib. sol. Kolding 11 April 1580. R. 300. Afskr. III. 290. (Uddr.)

Digitized by Google

Henrik Gyldenstjerne fik K. Maj.s Brev, et Manddrab med Jesper Krampe anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom du tilforn haver fanget vor Skrivelse at skulle for Lagmændene og Lagrettesmændene indstevne den Sag om det Mandslet, sig haver tildraget med Jesper Krampe, og lade gange endeligen Dom over dennem, som have været hos tilstede, der han er bleven dræbt, og hannem have indbødet og ere mistænkt at være udi Raad og Daad med Manddraberen, hvorvidt de efter Norges Loug kunde til os være forfalden, og vi forfare, det ikke endnu skeet at være: da bede vi dig og ville, at du endeligen tiltænker nu strax med det allerførste at indstevne Sagen for Lagmanden og Lagrettesmænd, om det ikke allerede skeet er, alvorligen forholdendes dennem at granske og forfare alle hvis Vindesbyrd og Bevisninger, som udi Sagen findes, og siden derefter uden videre Forhaling endeligen dømme derpaa, hvad deres Straf og Faldsmaal bør at være efter Norges Loug og Ret, og det klarligen give fra dennem beskrevet, som de ville ansvare for Gud og være bekjendt for os. Cum claus. consv. et inh. sol. Koldinghuus 11 April 1580. T. 193. Afskr. IV. 728.

Disse efterᶠ· Lene udi Norge finge Breve om Told, som skal gives af Tømmer og Deler, som Fremmede og Udlænder udskibe fra Norge.

Baahuus Len	Henrik Gyldenstjerne.
Bergenhuus Len	Hans Lindenov.
Agershuus Len	Ludvig Munk.
Throndhjem Len	Jakob Hvitfeldt.
Stavanger Len	Christopher Walkendorf.
Lister Len	Baltzer Leist.
Midsyssel Len er under Agershuus.	
Nedenes Len	Erik Munk.
Bratsberg Len	Erik Brockenhuus.
Brunlag Len	Knud Grubbe.
Tunsberg Len	Fredrik Lange.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vi forfare, at mange Fremmede og Udlændiske besegle de Havner udi dit Len, saavelsom og udi andre Lenene der under vort Rige Norge, og der udføre Tømmer og Sagdeler og ingen Told eller Rettighed af os og Kronen deraf gives, da have vi nu ladet vore aabne Breve udgaa til alle Lenene der udi Norge, hvorledes vi

Digitized by Google

herefter ville dermed holdet have, saa at alle Fremmede og Udlændiske, som samme Havner besegle og derfra udføre Tømmer eller Sagdeler, de skulle give til os og Kronen til Told af hver Tylft Tømmer to Skilling Lybsk og af hver Tylft Sagdeler en Skill. Lybsk, eftersom du af hosliggendes vort aabne Brev, vi dig tilskikke, ydermere have at forfare. Thi bede vi dig og ville, at du forne vort Brev lader læse og forkynde over alt dit Len og synderligen udi de Havner der i Lenet, som ere Ladesteder og Tømmer eller Deler udføres, at alle og hver dennem derefter kunde vide at rette, og at du hos hver samme Havner tilskikker og forordner en god forstandig Dannemand til Havnefoged, som paa vore Vegne samme Told og Rettighed kan indkræve, oppebære og med altingest have god og flittig Opseende, at ingen Fremmede eller Udlændiske samme vor Told og Rettighed forløbe, saa og at du strengeligen og alvorligen holder derover, at altingest, eftersom samme vort aabne Brev formelder og indeholder, bliver efterkommet. Desligeste bede vi dig og ville, at du retter dig efter samme Told og Rettighed at føre med din (Afgift (eller Regnskab) til godt og klart Regnskab og dette vort Brev udi god Forvaring at holde tilstede. Cum claus. consv. et inhib. solita. Koldinghuus 11 April 1580. T. 194. Afskr. IV. 728.

K. Maj.s aabne Brev om samme Told.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, at mange udlændiske og fremmede Skibe besøge og besegle Havnerne under vort Rige Norge og der indskibe og udføre adskillige Tømmer og Sagdeler, hvoraf til os og Kronen ingen Told eller Rettighed udgives, da have vi nu med vore elskel. Danmarks Riges Raad gjort derpaa saadan Forordning, som vi derefter ville alvorligen holdet have, at saamange Fremmede og Udlændiske, som efter denne Dag med deres Skibe besegle nogne Havner under vort Rige Norge og derfra udføre Tømmer eller Deler, de skulle give til os og Kronen til Told af hver Tylft Tømmer to Skilling Lybsk og af hver Tylft Sagdeler en Skilling Lybsk, og skulle vore Lensmænd, hver udi sit Len, som nu ere eller herefter kommendes vorder, stedse forordne og tilskikke udi hver Havn, under deres Len er liggendes, som noget Tømmer udskibes, en Havnefoged, som paa vore Vegne forne Told og Rettighed skal indkræve og oppebære, saa og have flittig og grangivelig Tilsyn, at aldeles intet Tømmer eller Sagdeler udføres af Fremmede og Udlændiske, som ikke tilforn fortoldede

Digitized by Google

[ere], hvilken Havnefoged skal til forn vor Lensmand samme Told til gode Rede lade leverere, og han siden være forpligt den at føre til Regnskab: bedendes og bydendes alle fremmede og udlændiske Skippere og Kjøbmænd, som nogne Havner besøger under vort Rige Norge og derfra enten Tømmer eller Deler udfører, at I retter Eder efter deraf at udgive til os og Kronen slig Told og Rettighed, som forskrevet staar; saaframt Nogen bortsegler og samme Told og Rettighed tilforn ikke udgiver, og han siden kan betrædes, han da ikke vil have forbrudt, hvis han haver med at fare og stande derfore til Rette, som det sig bør. Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus 11 April 1580. T. 195. Afskr. IV. 729.

Instrux og Underviisning paa hvis Ærinder og Hverv, vi Frederik II, Danmarks, Norges, Venders og Gothers Konning etc., have tiltroet, befalet og Fuldmagt givet vore Tilforordnede, os elskel. Bjørn Anderssøn [Bjørn] til Steenalt, Jørgen Skram til Thiele, vore Mænd og Raad, og Maurits Stygge til Holbekgaard, vor Sekretær, at skulle paa vore Vegne udrette og bestille udi vort Rige Norge.

Først skulle forne vore Forordnede gjøre deres yderste Flid at være tilstede udi vor Kjøbsted Oslo St. Hans Dag Midsommer, som er den 24 Dag Juni førstkommendes, og der strax, førend de begynde at sidde Retterthing, lade læse og forkynde for Menigheden vor Fuldmagt, vi dennem naad. medgivet have, at Menigheden kunde vide dennem derefter at rette og derhos efter deres begavede Beskedenhed alle vore kjære Undersaatter og menige Almue, som der forsamlet ere, aabenbarlig lade forstaa og tilkjendegive vor naad. Villie og Assertion imod dennem alle til at vide og ramme deres Gavn og Bedste, dennem holde ved Norges Loug og Ret og for Overvold og Uret at beskytte, forsvare og handthave, som vi dennem som vore troe Undersaatter pligtig ere, og de for slig Aarsag at være did afferdiget, efterdi vi ikke selv, som vi ellers gjerne vilde og noksom ere tilneigede, kunde være der tilstede at forhjælpe dennem til Rette.

Og, efterdi vi forfare, vore Undersaatter der udi forne vort Rige Norge udi adskillige Maader imod Norges Riges Loug at uforrettes og besverges, besynderligen de Fattige og de, som ingen Forsvar have, da ville vi, at vore Forordnede skulle for dennem beskede at høre alle dennem, som have at klage, og siden meddele dennem, som ikke allerede stevnet have, Stevning

Digitized by Google

over deres Vederpart. Og, naar Sagerne ere indstevnede og komme for dennem, skulle de grangiveligen granske og forfare, hvad derom Ret er, og endeligen dømme dennem imellem og hjælpe vore Undersaatter til Rette efter Norges Loug, givendes fra dennem beskrevet, som de ville ansvare for Gud og være bekjendt, og hvis der udi saa Maade dømmendes og afsigendes vorder, skal holdes og agtes, ligerviis som vi det selv personlig dømt og afsagt havde. Dersom og nogen vore Undersaatter have dennem imod nogen vore Lensmænd, deres Fogder eller Andre, som Befaling have, at beklage, skulle vore Forordnede ogsaa fordre slige vore Befalingsmænd for dennem udi Rette og udi lige Maade forhjælpe Undersaatterne imod denne, hvis Norges Loug og Ret er.

Og, efterdi os mangfoldige Klagemaal af forne vore Undersaatter udi forne vort Rige Norge ere forekommet og dagligen forekomme, hvorledes der udi adskillige Maader med nye og usedvanlige Paalæg besværes imod Norges Loug, da, paa det forne vore Undersaatter kunde blive holdne og handthavede ved Norges Loug og deres Privilegier og Friheder, og vi for slig idelig Klagemaal og Overløb engang for alle kan blive forskaanet, ville vi forne vore Forordnede befalet have herom Leiligheden grangiveligen at skulle forfare, og, dersom findes forne vore Undersaatter med nogen Ubillighed eller usedvanlig ny Tynge og Besværing imod Lougen at være besværet, da skulle de derudi af deres yderste Forstand og Beskedenhed efter Leiligheden, som dennem synes billigst, lideligst og rettest kan være, og ligervis som vi selver personligen tilstede vare, forhandle, saa altingest mue blive holdet dermed efter Norges Loug, og som christeligen og ret kan være, og dersom nogle Klagemaal og Besværinger forekomme, som ere dennem betænkelige, skulle de dennem klarligen med deres Omstændighed lade optegne og til deres Hjemkomst os selver sligt underd. andrage og tilkjendegive, at vi derpaa kunde gjøre videre Forordning.

Skulle og vore Forordnede forfare, om der udi Riget findes Brøst for Lagmænd, og om der findes nogen Lagmand, som sig groveligen imod Norges Loug haver forseet eller og ikke findes duelig og skikkelig til samme deres Befaling retsindig at forestaa, og dersom der findes nogle af Lagmændene at være døde og afgangne, da at tilskikke andre forstandige Mænd udi deres Sted. Dersom og der findes nogle af dennem at være uduelige, eller

Digitized by Google

som dennem imod Lougen, eftersom forsk:ⁿᵗ staar, groveligen have forseet, da skulle de udi lige Maade have Fuldmagt dendem af deres Befaling at afsætte og igjen at tilsætte og forordinere andre vise og forstandige Mænd, der duelige og gode ere, som kunne og ville samme deres Befaling christeligen og retferdeligen forestaa og forhjælpe Undersaatterne til rette, saa at alting dermed maa gange ligeligen og retferdeligen til, og efter at de dennem dertil have for gode kjendt, skulle de meddele dennem deres Skrivelse til os, saa ville vi lade tage Ed af dennem og siden lade give dennem vort Brev paa deres Lagmandsdom.

[Derpaa følger Instruction ang. ubillig Vegt og Bismere samt Overvegt, ligelydende som i Brev af 5 Mai 1579 til Bjørn Anderssøn med fl., S. 327 f.].

Udi lige Maade, om der udi for:ⁿᵉ vort Rige Norge findes nogen Klage over Maalet der, vore Fogder indtage vor Rettighed med, skulle vore Forordnede ogsaa Leiligheden derom forfare, og, dersom Maalet findes stivere og større at være gjort, end som det af Arilds Tid været haver, skulle de sligt afskaffe og igjen oprette, at dermed udi alle Maader bliver forholdet efter Norges Loug, og som christeligt og retferdigt kan være.

[Derpaa følger Instr. ang. en Told til Bergenhuus Slot, som Almuen i Nordfjord Len beklager sig over; ang. nogle Avlsgaarde og Engeparter udenfor Oslo, som Oslo Kapitel beklager at maatte give Tiende af, samt ang. hvorlænge Bergens Borgere maatte blive liggende i Søndmøre og de andre Nordlene der omkring Throndhjem, hvorom der paa forrige Herredag var gjort en Skik, som Bergens Borgere formeente at være imod deres Privilegier, — ligelydende som i ovennævnte Brev af 5 Mai 1579.]

Og, efterat for:ⁿᵉ vore tilforordnede Raad og gode Mænd al Leiligheden og Omstand have forfaret, skulle de ikke ile eller haste derfra, men give dennem god Tid og Stunder til alle Sager med Flid at forhøre og gjøre til Ende og dennem for:ⁿᵉ vore Undersaatter med al som største Flid lade være befalet, saa de efter deres høieste begavede Forstand og Beskedenhed paa alle andre hvis Klagemaal og Besværinger, for:ⁿᵉ vore Undersaatter dennem andrage og tilkjendegive, skulle beflitte dennem at forhjælpe hver til Rette og derudinden altingest forskaffe, gjøre og handle, eftersom dennem synes billigst og rettest kan være og os, vore Undersaatter og Riger nyttigst og gavnligst, som vi

Digitized by Google

dennem naad. tiltror, saa at ingen med Billighed skulle have sig derover at beklage. Odensegaard 5 Mai 1580. T. 195. Afskr. IV. 730.

Ludvig Munk, Statholder udi Norge, fik K. Maj.s Brev.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi have tilforordineret og befalet os elskel. Bjørn Anderssøn [Bjørn] til Steenalt, Jørgen Skram til Thiele, vore Mænd og Raad, og Maurits Stygge til Holbekgaard, vor Sekretær, med det første at skulle begive dennem ind udi vort Rige Norge til Oslo, saa de kunde være der tilstede til St. Hansdag førstkommendes og der paa vore Vegne forhøre Sager og dennem forhjælpe til Rette, som sig med Billighed have at beklage, eftersom de dig selv ydermere vide at berette. Thi bede vi dig og ville, at du tilskriver Lensmændene og Lagmændene der udi Norge, at de retter dennem efter til for^{ne} Tid visseligen at møde udi for^{ne} Oslo tilstede og med for^{ne} vore Raad og gode Mænd sammesteds at sidde Retterthing og med dennem forhjælpe hver Mand, hvis Norges Loug og Ret er, saa at du udi timelig Tid bestiller for^{ne} vore Raad og gode Mænd bekvem[me] Herberger og Værelser udi for^{ne} Oslo. Cum claus. consvet. Odensegaard 5 Mai 1580. T. 199. Afskr. IV. 734.

K. Maj.s Fuldmagt, Bjørn Anderssøn [Bjørn], Jørgen Skram og Maurits Stygge medgiven udi Norge.

Fr. II. G. a. v. at, eftersom vi udi forgangen Aar havde tilskikket nogen vore Raad og gode Mænd, som skulde paa vore Vegne have siddet Retterthing, hørt Sager og Klagemaal udi vort Rige Norge, og for nogen vore og Rigens merkelige Anliggender, som midlertid er indfaldet, dermed er blevet tilbage, og samme Retterthing er blevet opsat til St. Hansdag Midsommer førstkommendes, hvorom vi have ladet vore aabne Breve udgaa til vore kjære, troe Undersaatter, menige Norges Riges Indbyggere, at hvem, som havde hverandre noget til at tale eller og havde sig noget at beklage, de skulle tage Stevning af vores Lensmand over deres Gjenpart og til samme Tid møde for vores Raad og gode Mænd og der deres Anliggender andrage og tilkjendegive, eftersom vore aabne Breve, derom udgangne ere, des Leilighed videre formelder. Da, efterdi vi ere tilneiget for^{ne} vore Undersaatter, menige Norges Riges Indbyggere, for Overvold og Uret at handhave og beskytte og dennem at holde ved Norges Loug og Ret og ikke tilstede dennem derom at skulle uforrettes, men udi alle Maader vide og ramme deres Gavn og

Digitized by Google

Bedste, og der endnu kan være iblandt forne vore Undersaatter en Part, som kunde have Sager, Klagemaal og Besværinger at ville have udi Rette og tilkjendegive, som til sidste Retterthing, vore Forordnede sad Retterthing, ikke ere blevne forhørte, og efterdi vi ikke selv udi egen Person, eftersom vi ellers gjerne ville og noksom ere tilneigede, kunde være der tilstede at forhjælpe dennem til Rette, og vi vel naad. kunde betænke, at eftersom vore Undersaatter os saa lang Vei hid neder derom skulle besøge, vilde det falde dennem fast besværligt: have vi nu paany afferdiget os elskel. Bjørn Anderssøn til Steenalt, Jørgen Skram til Thiele, vore Mænd og Raad, og Maurits Stygge til Holbekgaard, vor Sekretær, at skulle begive dennem ind udi vort Rige Norge til vor Kjøbsted Oslo og dennem paalagt, befalet og Fuldmagt givet og nu med dette vort aabne Brev paalægge, befale og Fuldmagt give der sammesteds paa vore Vegne at skulle udgive Stevninger og sidde Retterthing til forne St. Hansdag Midsommer, som er den 24 Juni førstkommendes, og da med vore Lensmænd og Lagmænd udi Norge, saamange som til den Tid der forsamlet vorder, udi Rette forhøre alle hvis Sager, som der for dennem bliver indstevnet, saavel de Sager, de selv for dennem indstevnendes vorder, som de, der allerede efter vor Befaling for dennem indstevnet ere, derpaa endeligen dømme og forhjælpe alle og hver, som der hender dennem for Dom at komme, saameget Norges Loug og Ret er, og det klarligen give fra dennem beskrevet, som de ville ansvare for Gud og være bekjendt. Og efterdi det vel kan sig tildrage, at en Part, boende udi Kjøbstederne og paa Landet, kunde have adskillige Klagemaal og Besværing saavel over Lensmændene som over deres Fogder og Andre, som de forne vore Raad og gode Mænd ville andrage og paa vore Vegne tilkjendegive, da ville vi forne vore Raad og gode Mænd hermed befalet og Fuldmagt givet have at annamme og flitteligen forhøre alle de Klagemaal, Besværinger og usedvanlige Paalæg, som dennem forekommer, og derudinden efter Leiligheden forhjælpe hver at maa skee, saameget som Norges Loug og Ret er, saa at aldeles Ingen skulle sig have retteløs at beklage, og skulle de derudi efter deres yderste Forstand og Beskedenhed handle, gjøre og afskaffe, eftersom dennem synes billigst, ligeligst og rettest kan være efter Norges Loug og deres medgivne Instrux, ligerviis som vi selv personlig tilstede vare, eftersom samme deres

Digitized by Google

Instrux udi sig selver videre medfører og indeholder, bedendes og bydendes alle vore kjære, troe Undersaatter over alt vort Rige Norge, at I forne vore tilforordnede Raad og gode Mænd herudinden udi alle Maader ville have betroet, ligerviis som vi selver personlig tilstede vare. Sammeledes bede vi og byde alle vore Embedsmænd, Lagmænd der sammesteds, saa og Borgermester og Raadmænd udi vor Kjøbsted Oslo, at I retter Eder efter at være forne vore Raad og gode Mænd paa vore Vegne følgagtig og med dennem at sidde Retterthing samme Tid og forhjælpe hver Mand, som hender for Retten at komme, hvis Norges Loug og Ret er. Cum inhib. sol. Odensegaard 5 Mai 1580. T. 199. Afskr. IV. 734.

K. Maj.s aabne Brev udganget om Overvegt nordenfjelds udi Norge at skulle afskaffes, da Fogderne efter denne Dag for Overvegt ikke skulle gjøre Regnskab.

Fr. II. G. a. v., at, eftersom os elskel. Christopher Walkendorf til Glorup, vor Mand, Raad og Rentemester, med os elskel. Johan Wenstermand, vor Mand og Tjener, for nogen Tid siden haver gjort en Skik og Forordning nordenfjelds udi vort Rige Norge, at Fogderne og Skriverne skulle gjøre Regnskab for hvis Overvegt de indtage paa Fisken, da forfare vi, at forne vore Fogder og Skrivere ikke kan tilkomme før samme Overvegt at gjøre Regnskab, med mindre de af Bønderne skulle igjen tage ydermere Overvegt, hvorover vore Undersaatter, som yde Fisk til Landskyld, haardt skal besverges, saa at, hvor de tilforn ydede 3 Pund Fisk udi Vogen, kan de ikke nu tilkomme med 4 Pund, hvilket de beklage at skulle være dennem meget for tungt: da, paa det forne vore Undersaatter mue blive vedlige og Magt og over Billighed ikke besverges, ville vi af vor synderlig Gunst og Naade aldeles have afskaffet, saa at Fogderne efter denne Dag ikke for samme Overvegt skal gjøre Regnskab, og have vi befalet vore Raad og gode Mænd, som nu ere forordnede at sidde Retterthing udi vor Kjøbsted Oslo, at, dersom de kunne overveie og forfare, at Fisken uden Overvegt ikke skal kunne staa sin Vegt, og Fogderne og Skriverne ikke, medmindre end de tage Overvegt, kunde med deres Regnskab tilkomme, skulle de derpaa gjøre en lidelig Forordning, [hvor] meget der paa hver Vog Fisk skal tages til Overvegt, og efter den Forordning, vore Tilforordnede derom gjørendes vorder, skulle vore Fogder have

Digitized by Google

dennem aldeles at rette og med ydermere Overvegt at udgive vore Undersaatter ikke besverge. Cum inhib. solita. Odense 7. Mai 1580. T. 201. Afskr. IV. 736.

Tre Breve udgik udi den samme Mening, et til Bergenhuus Len, et til Throndhjems Len og et til Vardøhuus Len.

Christopher Hanssøn fik Bestilling at skulle bo paa Toldboden udi Hermensund og have Tilsyn med Toldboderne udi Bekkevik og Hamborgesund [Hommersund].

Fr. II. G. a. v., at paa det vort Gods udi vore Toldboder og Saltboder udi Hermensund, Bekkevik og Hamborgesund udi Norge, udi Baahuus Len, som er Salttønder, Baandstager og andet sligt, der tilhører, udi Toldernes Fraværelse kunde blive desbedre forvaret, saavel hvis de lader efter dennem, naar de drage derfra om Aaret, som hvis andet til forne vort Salteri om Sommertid op forskikkes; desligeste at kunne udi Tide lade indkræve hos Lensmanden paa Baahuus og hos Fogderne udi Lenet hvis Sildetønder, som Almuen der udi Baahuus Len ere os pligtige og skyldige at udgive til vort Salteri; sammeledes at befordre hos Lensmanden hvis behov gjøres at bygge paa Toldboderne, at det kan blive bygget udi Tide, Baandstager at lade indkræve, skjære og tilfly, og andet sligt mere, hvis vort Gavn kan være, da have vi derfore ladet handle med denne Brevviser Christopher Hanssøn og hannem tilforordnet og befalet at være og bo udi Toldboden udi Hermensund og paa vore Vegne have god, flittig Tilsyn og Varetægt med altingest og ramme vort Gavn og Bedste der udi Hermensund saavelsom paa de andre tvende Toldboder udi Bekkevik og Hamborgesund, eftersom forskrevet staar, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, og for slig hans Umage, tro og flittig Tjeneste ville vi lade give hannem aarligen til Løn 12 Daler, 6 Alne gemeen Engelst, og til sin Kost og Underholdning 30 Daler og intet mere, hvilken Løn og Underholdning Tolderen udi forne Hermensund hannem aarligen paa vore Vegne skal give og fornøie. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kolding 20 Mai 1580. R. 300. Afskr. III. 290.

Jørgen Ernst Worm, K. Maj.s Kamerer, fik Forleningsbrev paa Verne Kloster, eftersom Nils Parsberg det sidst for hannem udi Verge havde, kvit og fri, undtagen Told, Sise og Vrag. Cum claus. consv. et inhib. solita. Kolding 25 Mai 1580. R. 301. Afskr. III. 291. (Uddr.)

Digitized by Google

Sub eodem Dato fik han og Følgebrev til Bønderne, at de skulle svare hannem, ad gratiam. Cum omnibus claus. consv.

Ludvig Munk fik Brev.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vore Undersaatter udi Øvre og Nedre Borgesyssel, paa Øvre og Nedre Romerike, paa Ringerike dennem underd. for os have beklaget over den store Besværing med Tømmerførsel at gjøre, dennem ideligen paahænger, til vore Sager ved Agershuus og paa Moss, som dennem skal være for tungt, hvorom hosliggendes deres Supplikats ydermere formelder, hvilken deres Brøst og Leilighed du derhos haver ladet os formelde, da bede vi dig og ville, at du forfarer, udi hvad Maade de kunde hjælpes enten med Forskaansel paa deres Landgilde eller udi andre Maader, og siden derom tilskriver os Beskeden eller og ved vort Raad det lader tilkjendegive, som nu ere forordnede at opdrage, at vi derefter kunde deres Leilighed betænke. Cum claus. consv. Koldinghuus 25 Mai 1580. T. 202. Afskr. IV. 737.

Caspar Marckdaner, Kjøgemester, fik Følgebrev til Bønder og Tjenere udi Senjen Len, som afgangne Vincents Juel sidst udi Verge og Forsvar havde, at de skal svare hannem, ad gratiam. Cum claus. consv. et inhib. sol. Nygaard 29 Mai 1580. R. 302. Afskr. III. 291.

Hr. Jens Pederssøn, Kannik udi Throndhjem, fik Brev paa Kronens Part af Tienden af Bodø Prestegjeld kvit og fri at maa beholde til Hjælp til hans Underholdning, ad gratiam. Kolding 9 Juni 1580. R. 302. Afskr. III. 291.

Østen Jenssøn, Borger udi Stavanger, fik Brev paa fremdeles at maa beholde Egenes Gaard udenfor Stavanger, som han for nogen Tid siden skal have sted og fæstet af Henrik Brockenhuus, og som han nu selv udi Verge haver, hvilken han haver ladet bekoste at opbygge og forbedre, dog saa at han skal give Lensmanden udi Stavanger Len slig Landskyld og anden Rettighed, som bør at gange af samme Gaard med Rette. Cum cæt. claus. consv. Kolding 9 Juni 1580. R. 302. Afskr. III. 292. (Uddr.)

Jacob Steinmand, Borger til Rostok, fik Brev at maa paa videre Beskeed, og til saalænge K. Maj.t anderledes tilsiger, ubehindret søge sin Næring og Bjering udi Norge med Sildesalten udi de Havne nordenfor Marstrand, som Kongens Undersaatter besøger, dog Kongens og Kronens Told, som

Digitized by Google

Fremmede give, uforkrænket udi alle Maader. Cum inhib. solita. Kolding 12 Juni 1580. R. 302. Afskr. III. 292.

Brev om Degne og Degnebolig udi Oslo og Hamer Stift.

Fr. II. G. a. v. Efterat vi forfare, at udi Oslo og Hamer Stift udi vort Rige Norge mangesteds paa Landsbyerne ikke skal findes Degne, som kunde fortræde og opholde Tjenesten udi Kirken med Sang og lære det unge Folk deres Børnelærdom efter Ordinantsen, af den Aarsag, at dennem ingen vis Bolig sammesteds er tillagt, da, paa det dermed herefter des skikkeligere maa tilgaa og Degnene maa bo hos Kirkerne og gjøre Sognefolket tilbørlig Tjeneste, ville vi det forordineret og holdet have, at naar de, som bo paa nogen Kirkegaarde udi forne Stifter, dør og afgaar, eller og de dennem kunde udminde, da skulle en af samme Kirkegaarde, som ligger beleiligt hos Hovedkirken udi hvert Prestegjeld, udlægges til en Degnebolig til samme Kirke, dog Kirken dermed sin Rettighed uforkrænket. Men hvor Kjøbstederne ere saa nær hos, at de deraf kan have Degne, da skal dermed holdes efter Ordinantsen. Cum claus. consv. et inhib. solita. Kolding 13 Juni 1580. R. 303. Afskr. III. 292.

Hvorledes holdes skal udi Oslo Domkirke med Kanniker at residere.

Fr. II. G. a. v. Eftersom os elskel. hæderlig Kapitel udi Oslo Domkirke og residerende Kanniker sammesteds underdanigst haver ladet give os tilkjende, hvorledes deres Kapitel dagligendags aftager og formindskes, at der neppeligen ere saa mange Kanniker hos Domkirken bosiddendes, som kunde opholde Tjenesten og sidde Kapitel, naar behov gjøres, af den Aarsag, mange baade her neder udi Danmark og andensteds skulle være forlente med Kannikedømme og ikke residere, hvorover Residentserne og forfalde, dertilmed give tilkjende tilforn af saadant Betænkende udi høibaarne Fyrstes, vor kjære Herre Fader, salig og høilovlig Ihukommelses Tid at være gjort en Skik og Ordning, at der skal bo 12 Kanniker hos Domkirken, da efterdi det høiligen gjøres fornøden, synderligen derudi Riget, som ingen høi Skole eller Universitet er, for Religionens Skyld, for geistlige Sager og for Egteskabssager, som skulle ordeles, at Kapitlet holdes ved Magt, og saadant tilforn christeligen og vel skikket og forordnet er, have vi udi lige Maade for godt anseet og ville, at udi det Ringeste hos forne

Oslo Domkirke altid skulle bo og residere 12, som ere forlente med Kannikedømme, som kunde sidde Kapitel og fuldgjøre daglig Tjeneste udi Kirken. Bedendes og bydendes derfore alle, ihvo de helst ere eller være kunde, som ere forlente med Prælatur eller Kannikedømme udi forne Oslo Domkirke, at I tiltænker strax med det første uden al Undskyldning at bo og residere hos forne Oslo Domkirke og at opbygge Eders Residentser, som vi formerke mange af saadan Eders Fraværelse at være forfaldne og øde, saafremt vi ikke samme Kannikedømme og geistlige Gods andensteds skulle forlene til de Personer, som ville og kunne residere og dennem opbygge, undertagendes og hermed ikke meent de, som ere i vor daglige Tjeneste eller udi andre Maader priviligerede og forskaanede for at residere. Dog skulle de, som i vor daglige Tjeneste ere, eller som synderligen findes forskaanede eller forskaanes kunne, være forpligt at holde deres Koraler sammesteds og opholde slig Tynge og Tjeneste, som andre residerende Kanniker, og deres Residentser at opbygge og ved Magt at holde, og naar de ikke ere længer udi vor daglige Tjeneste til Hove, skulle de saavelsom de andre bo og residere hos Domkirken sammesteds, med mindre vi dennem af synderlig Aarsag ville have forskaanet. Herefter sig hver kan vide at rette og Kapitel at lade besøge, om noget herimod skeer. Cum inhib. sol. Koldinghuus 13 Juni 1580. R. 303. Afskr. III. 293.

Kirkerne og Præsterne udi Oslo og Hamer Stifter fik Brev om hvis deres Gods og Eiendom, som findes indskrevet udi den røde Bog. Koldinghuus 13 Juni 1580. R. 304. Afskr. III. 293. (Trykt i [Sandvigs] Samlinger til d. danske Historie. II. 207–8.)

Kapitel og de Geistlige udi Oslo finge Brev at maa være forskaanede med Landsknegtshold og anden Bys Tynge. Kolding 13 Juni 1580. R. 305. Afskr. III. 294. (Trykt i [Sandvigs] Saml. til d. danske Hist. II. 206–7.)

Ludvig Munk fik K. Maj.s Brev at skulle lade opbygge et Hospitals-Huus udi Oslo paa K. Maj.s Vegne efter Bispens og Kannikernes Undervisning sammesteds.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi have naad. bevilget at lade bygge et Hospitals-Huus og Vaaning udi Oslo, Gud til Lov og de Fattige, Syge og Saare sammesteds til Hjælp og Trøst. Thi bede vi dig og ville, at du paa vor Omkostning efter Superin-

Digitized by Google

tendenternes og Kannikernes udi Oslo Domkirke deres Undervisning lader bygge og forordne et Hospitals-Huus og Vaaning udi forne Oslo, saa de saare og syge Hospitalslemmer, sammesteds ere eller herefter indtages, kunde der have Plads og Rum. Sammeledes, efterdi vi forfare, at Superintendentens Residents udi forne Oslo skal være meget bygfalden, da bede vi dig og ville, at du paa vore Vegne foretager den med det første at hjælpe, bygge og forbedre, og, hvis du udi saa Maade paa forne Hospitals-Vaaning eller Superintendents-Residents forbyggendes og forkostendes vorder, at du det lader indskrive i dit Regnskab. Cum claus. consv. Koldinghuus 13 Juni 1580. T. 202 Afskr. IV. 737.

Mester Frants Berg fik Brev paa Halvparten af Superintendentens Underholdning.

Fr. II. G. a. v., at eftersom os elskel. hæderlig og høilærd Mand Mester Frants Berg, som til des haver været Superintendent udi Oslo og Hamer Stifter udi vort Rige Norge, nogen Tid siden forleden haver beklaget sig ikke at kunne for Alderdom og Skrøbeligheds Skyld samme Kald længer alene med Visitats, Prædiken og udi andre Maader forestaa, hvorfore hannem paa den Tid af samme Aarsag haver været bevilget og samtykt os elskel. hæderlig og høilærd Mand Mester Jens Nilssøn til en Medhjælper udi samme hans Kald og Embede, paa det udi forne Stift aldeles intet med Religionen skulde blive forsømmet, men at Altingest maatte der gange desbedre og ligeligere til, med denne Beskeed, at naar forne Mester Frants Berg døde og afginge, eller samme Superintendents Kald og Embede ville godvilligen oplade til forne Mester Jens Nilssøn og ikke længer gad det forestandet, skulle han udi forne Stifter igjen være og blive en Superintendent. Da, efterdi forne Mester Frants Berg nu haver godvilligen afstaaet forne Kald og det til forne Mester Jens Nilssøn opdraget og resigneret efter den Bevilling, dennem selv derom imellem gangen er, og paa det forne Mester Frants Berg maa ligevel udi hans Livstid med en tilbørlig Underholdning være forsørget, have vi af vor synderlig Gunst og Naade bevilget, samtykt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev bevilge, samtykke og tillade, at forne Mester Frants Berg maa og skal aarligen bekomme og lade oppebære Halvdelen af den aarlige Besoldning, som forordineret er til Superintendentens Underholdning af vort Slot Agershuus aarligen at skulle

gives, som er 300 Daler, hvoraf forn. Mester Frants aarligen skal lade oppebære og annamme Halvdelen og den have, nyde, bruge og beholde udi hans Livstid, og saalænge han lever, foruden hvis hannem eller for hans Person er forskreven og ikke ligger til Kaldet. Men naar han død og afgangen er, skal al den Rente, som Superintendenten til hans Underholdning er tillagt udi de eller andre Maader, strax ubehindret følge forne Mester Jens Nilssøn, og han den fremdeles at skulle nyde og beholde, saalænge han er udi samme Superintendents Befaling. Cum inhib. solita. Kolding 13 Juni 1580. R. 305. Afskr. III. 294.

Menige Adel og Ridderskab udi Norge, udi Oslo og Hamer Stift boendes, finge K. Maj.s aabne Brev at være Mester Jens Nilssøn behjælpelige udi de Sager, hans Embede anrørendes ere.

Fr. II. Hilse Eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, menige Adel og Ridderskab, saa og Fogder og Lensmænd, som bygge og bo over al Oslo og Hamer Stifter udi vort Rige Norge, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at, eftersom os elskel. hæderlig og høilærd Mand Mester Jens Nilssøn er nu retteligen udvalgt og kaldet til Superintendent at være der udi Oslo og Hamer Stifter efter os elskel. Mester Frants Berger [Berg], som samme Superintendents-Befaling for hans Alderdom og Skrøbelighed nu haver resigneret og afstaaet, og han nu haver gjort os hans Eed samme sit Embede og Kald troligen og retteligen af hans yderste og høieste Magt og Formue at skulle forestaa, da, hvis som forne Mester Jens Nilssøn nogen Eders Hjælp og Bistand behov haver udi de Sager, hans Embede anrørendes er, bede vi Eder alle og hver særdeles byde og befale, at I forne Mester Jens Nilssøn paa vore Vegne derudinden er bestandige og hannem derhos for Overvold og Uret handthaver og beskjermer. Cum inhib. sol. Koldinghuus 13 Juni 1580. T. 203. Afskr. IV. 738.

Superintendenten udi Oslo Stift fik for sig og Efterfølgere Stadfæstelsesbrev paa hvis Avlsgaarde og Enge, som ligger til hans Kald og Embede, eftersom de Superintenderne i Oslo af K. Maj. og fremfarne Konninger givne Breve sammesteds udi forledne svenske Feide af Rigens Fiender skal være forkomne. Cum inhib. solita. Kolding 13 Juni 1580. R. 306. Afskr. III. 295. (Uddr.)

Mester Jens Nilssøn, Superintendent udi Oslo og Hamer

Stifter, fik Brev paa det Kannikedom i Hamer Domkirke, som Hr. Hans Søfrenssøn, Slotsprædikant paa Agershuus, blev med forlenet efter Hr. Frants udi Gausted, og som han nu haver hannem godvilligen afstandet og opdraget, dog saa, at forne Mester Jens Nilssøn skal residere og bo udi Oslo og gjøre slig Tynge og Tjeneste inden Kirken og uden, som andre residerende Kanniker udi Hamer. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kolding 13 Juni 1590. R. 307. Afskr. III. 295. (Uddr.)

Hr. Hans Søfrenssøn, Slotsprædikant paa Agershuus, fik Expectansbrev paa det første Kannikedømme, som ledigt bliver udi Oslo Domkirke. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kolding 16 Juni 1580. R. 307. Afskr. III. 295. (Uddr.)

Nils Michelssøn blev forlenet med Hedemarkens og Østerdalens Fogderi mod en aarlig Afgift af den visse Rente 850 gamle Daler og af den uvisse en Fjerdepart, og skal hans Afgift begynde og paagaa nu Paaske-Dag sidst forgangen udi dette Aar 1580 og endes til Paaske næsttilkommendes Aar 81 og saa fremdeles. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kolding 25 Juni 1580. R. 307. Afskr. III. 296. (Uddr.)

Hans Lindenov fik K. Maj.s Brev.

Fr. II. V. G. t. Vid, efterat vi komme udi Forfaring, at en af Hamburg sig haver understandet at løbe paa vort Land Færø, handlet med vore Undersaatter sammesteds uden vor Tilladelse, den Borger udi vor Kjøbsted Bergen, som vi samme Handel forpagtet have, til Hinder og Skade, da bede vi dig og ville, at du tilsiger forne Borger udi Bergen, at han gjører sit Bedste, at han forne Hamburger med Skib og Gods kan overkomme, og dersom han hannem med samme Gods kan blive mægtig, at han da det indfører for Bergen, og at du derefter af Lagmændene og Borgermester og Raadmænd til Bergen tager Dom, om forne Hamburgers Skib og Gods er forfalden og forbrudt eller ikke, og siden, hvis samme Skib og Gods os bliver tilkjendt, det lader indføre for vor Kjøbsted Kjøbenhavn. Cum claus. consv. Koldinghuus 9 Juli 1580. T. 203. Afskr. IV. 738.

Jens Aagessøn, boende paa Røraa [Røre] i Eidangers Prestegjeld, fik Stadfæstelsesbrev paa en Mølle og Kvern paa Brunlagnes, ved Navn Halde Kvern, som jordegne Bønder derhos tilforn have havt under dennem udi Brug fra Kronen, og som han paa sin egen Omkostning haver opbygget af Ny. I aarlig Afgift giver han 10 Daler til Kronen, hvorfor den af Paul

Digitized by Google

Hvitfeldt, den Tid han var Statholder i Norge, blev hannem beskrevet. Ligeledes forbydes alle og enhver at bygge nogen Kvern paa Kronens Grund og Eiendom til Gjemsø Kloster liggendes paa enten af Siderne, oven eller neden udi Forstrag [Fossedrag?] for forne Halde Mølle, samme Mølle til Forfang og Skade i nogre Maader. Jagten udi Brerød 10 Juli 1580. R. 308. Afskr. III. 296. (Uddr.)

Hr. Christen Christenssøn fik Stadfæstelsesbrev paa et Præbende udi Hamer Domkirke, kaldes Almues Præbende, som var bevilget hannem af Kapitlet sammesteds, hvem denne Ret tilkom efter dets Statuter. Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus 11 Juli 1580. R. 309. Afskr. III. 297. (Uddr.)

Henrik Gyldenstjerne fik K. Maj.s Brev.

Fr. II. V. G. t. Vid, at os er tilhændekommet de tre Thenne [Tønder] Guld, som du os tilskikker for det Tusinde Ungers Gylden du efter dit Brev os pligtig er, saa haver vi samme Guld ladet probere, og findes det ikke ret purt Ungers Guld at være, men af alle Slags Guld tilsammen smeltet, hvorfore vi samme Guld dig igjen tilbage forskikke, bedendes dig og ville, at du vil være fortænkt udi din Forskrivning herudinden at efterkomme og fuldgjøre. Som du og underd. haver været begjerendes, at vi dig ville forløve hid neder til din Broders Bryllup, da ville vi dig naad. ikke forholde, at vi paa denne Gang dig ikke kunne forløve der fra Slottet efter de Tidninger, som forekomme af Sverige, som vi og af din Skrivelse Noget derom haver fornummet, hvorfor du vil tiltænke at blive der tilstede og med Altingest at have flittig Indseende, eftersom du vil ansvare. Cum claus. consv. Kronborg 3 August 1580. T. 204. Afskr. IV. 739.

Hr. Christen Lauritssøn Warder, Sogneprest udi Bergen, fik Brev paa et Kannikedømme i Bergens Domkirke kaldes Præbenda Jacobi, efter afgangne Hr. Michel Jonssøn, forrige Sogneprest sammesteds, uanseet at en Anden derpaa har forhvervet K. Maj.s Brev, hvilket derfor tilbagekaldes. Cum claus. consv. et inhib. solita. Fredriksborg 4 August 1580. R. 309. Afskr. III. 297. (Uddr.)

Hans Lindenov fik K. Maj.s Brev at annamme under Bergenhuus Nordfjord Len, som Tyge Brahe til Knudstrup sidst havde havt i Verge, hvorhos blev ham tilskikket Føl-

Digitized by Google

gebrev til Bønderne i forⁿᵉ Len. Jagten udi Brerød 10 August 1580. T. 204. Afskr. 739. (Uddr.)

Hans Lindenov, Høvedsmand paa Bergenhuus, fik Følgebrev til menige Bønder og Tjenere, som ligge og tjene til Nordfjord Len, og Tyge Brahe Ottessøn sidst udi Verge og Forsvar havt haver, at skulle svare hannem herefter til Bergenhuus og give og gjøre hannem den Rettighed, som de pleie og pligtige ere at gjøre og give til Kronen, ad gratiam. Jagten udi Brerød 10 August 1580. R. 310. Afskr. III. 298.

Cosmus Arildssøn, Lagmand udi Stavanger, fik for sin Besværing og Umag udi forⁿᵉ Lagmands-Befaling Forleningsbrev paa Gaardene Bro, Obrestad og Nordland og Kronens Part udi Dyrdal-Fisket, som Christopher Nilssøn, Lagmand udi Skien, sidst udi Verge og Forlening havt haver. Cum claus. consv. et inhib. solita. Jagten udi Valdby 14 Aug. 1580. R. 310. Afskr. III. 298. (Uddr.)

Bernt Prenger af Rostok fik Brev at maa aarligen herefter lade salte udi Marstrand eller andensteds der nordenfor, hvor Silden bedst ganger til, 20 Læster Sild og den toldfri nyde og beholde, ad gratiam, men hvad han over forⁿᵉ 20 Læster vil salte, deraf skal han give og fornøie den Told, som sedvanlig er. Cum inhib. solita. Fredriksborg 29 Aug. 1580. R. 310. Afskr. III. 299. (Uddr.)

Hans Sveverlinck af Rostok fik Brev at maa aarligen ad gratiam herefter lade løbe et Skib paa 30 Læster nordenfor Marstrand og der, hvor Silden bedst ganger til, lade salte 30 Læster Sild, dog mod slig Told og Rettighed, som sedvanlig er. Cum inhib. sol. Fredriksborg 1 Septbr. 1580. R. 311. Afskr. III. 299. (Uddr.)

Jakob Rantzau af Rostok fik Brev at maa aarligen ad gratiam lade salte 30 Læster Sild under Norges Side, hvor Silden bedst ganger til, og deraf give Told, som sedvanligt er. Cum inhib. sol. Fredriksborg 1 Septbr. 1580. R. 311. Afskr. III. 299. (Uddr.)

Hans Lindenov fik K. Maj.s Brev.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vi naad. have forlent en af Adel ved Navn Jens Pederssøn noget vort og Norges Krones Gods der udi Lenet, hvilket Gods skal ligge ud med Søkanten, som meest Vrag falder, og vi forfare, at han og dermed sig vil tilholde hvis Vrag, som strander paa samme Gods, da bede vi

Digitized by Google

dig og ville, at du nu strax indfordrer af hannem, hvis Vrag du kan bespørge der er indkommet, og han til sig annammet haver, siden du fik vort Slot og Len Bergenhuus udi Befaling, og dersom han vegrer sig herudinden forne Vrag at levere fra sig, at du da annammer der under Slottet alt hvis Gods, som han af os medforlent er. Cum claus. consv. Fredriksborg 4 Septbr. 1580. T. 204. Afskr. IV. 739.

Werner Henrikssøn fik Brev at maa paa Kronens Grund udi Bratsberg Len ved Skien, hvor det beleiligt er og skee kan, Kronens egne Møller uden Forhindring og Skade, lade bygge og opsætte en Sagmølle og den nyde udi sin Livstid mod sedvanlig aarlig Afgift. Efter hans Død skal Møllen med Bygninger hjemfalde til Kronen. Dersom det befindes og nøiagtigen kan bevises, at samme Mølle bliver Kronens Sager og Møller til Skade, skal Werner Henrikssøn være forpligtet den igjen at afskaffe, naar han derom bliver tilsagt. Cum inhib. solita. Fredriksb. 6 Septbr. 1580. R. 311. Afskr. III. 299. (Uddr.)

Hans Winckelmann, Borger til Danzig, fik Brev at maa aarligen herefter ad gratiam lade salte saamange Læster Sild under Norges Side, som han selv kan afstedkomme, dog mod sedvanlig Told. Cum inhib. sol. Fredriksborg 20 Septbr. 1580. R. 312. Afskr. III. 300. (Uddr.)

Mads Gadde, Borger udi forne Danzig, fik udi lige Maade Brev at maatte lade salte Sild aarligen, ad gratiam, under Norges Side, hvor Silden bedst ganger til, og lydde samme Brev Ord for Ord, som her næst forskrevet staar. Fredriksborg 20 Septbr. 1580. R. 312. Afskr. III. 300.

Christopher Grøn, Lagmand paa Stegen udi Norge, fik Brev den Rente og Rettighed anrørendes, som hannem til Lagmandsstolen er tillagt.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi nogen Tid forleden have tilskikket os elskel. Christopher Grøn, vor Mand og Tjener, at være Lagmand paa Stegen udi vort Rige Norge og derhos naadigst bevilget hannem at maatte aarligen herefter saavel som hans Formænd, Lagmænd sammesteds, bekomme og lade oppebære al den Rente og Rettighed, det være sig den tiende Vog, Leding eller anden Deel, som pleier at ligge og oppebæres til Lagmandsstolen paa forne Stegen efter det vort Brevs Lydelse, han derpaa haver, og forne Christopher Grøn nu underdanigst giver tilkjende, at hannem af vore Befalingsmænd og Fogder

Digitized by Google

sammesteds gjøres Forhindring paa den tiende Vog Leding, som hannem udi saa Maade af os bevilget er, og andre Lagmænd for hannem have havt og oppebaaret til Lagmandsstolen, af den Aarsag, at en Part, som have deres Len paa Afgift, foregive, at det dennem udi samme deres Afgift er indregnet, og de, som have deres Len fri, dermed ville dennem det tilholde, da bede vi og byde og hermed strengeligen og alvorligen befale alle over Befalingsmænd udi Stegens Lagmandsdømme, hvad heller I have samme Len fri eller paa Afgift, at I ere fortænkt udi aarligen til gode Rede at give og fornøie forne Christopher Grøn den tiende Vog Leding, som pleier at ligge til Lagstolen paa forne Stegen, og andre Lagmænd sammesteds for hannem havt og oppebaaret have, emeden og al den Stund han er Lagmand paa forne Stegen, efter forne vort Brevs Lydelse, og ingen Forhindring derpaa gjøre hannem udi nogre Maader. Cum claus. consv. Fredriksborg 22 Septbr. 1580. R. 312. Afskr. III. 300.

Maurits Stygge til Holbekgaard fik Forleningsbrev paa Vesteraalen og Lofotens Fogderi fra St. Michels Dag at regne mod aarlig Afgift af 400 Daler af den visse Rente. Af den uvisse Rente skal han nyde den tiende Pending. Told, Sise og Vrag vil Kongen have sig selv forbeholdt. Cum claus. consv. et inhib. solita. Fred. 26 Septbr. 1580. R. 312. Afskr. III. 301. (Uddr.)

Hans Pederssøn [Litle] fik Brev, at, eftersom Maurits Stygge til Holbekgaard var bleven forlent med Vesteraalen og Lofotens Len, som Hans Pederssøn sidst havde havt i Forlening, fra St. Michels Dag nærværende Aar og siden fremdeles mod en vis Afgift, skulde han lade ham følge forne Len, saasnart han modtog dette Brev. Hvis han havde oppebaaret noget af den Rente, som falder til St. Michels Dag, skulde han det igjengive til Maurits Stygges Fuldmægtig. Fredriksborg 26 Septbr. 1580. T. 205. Afskr. IV. 740. (Uddr.)

Oluf Kalips og Erik Brockenhuus finge K. Maj.s aabne Befaling og Fuldmagt at rette dennem efter at begive dennem paa Verne Klosters Skove der udi Norge, granske og grangiveligen forfare, hvorledes de ere fredede og medfarne, og, efterdi K. Maj.t haver nu naad. forlent Jørgen Ernst Worm, K. Maj.s Kamerer, samme Verne Kloster, at de da give hans Fuldmægtig beskrevet og til hannem overantvorder under deres Signeter, hvis de udi saa Maader gransket og forfaret have. Antvorskovkloster 11 October 1580. T. 205. Afskr. IV. 740.

Digitized by Google

Erik Brockenhuus fik Brev at skulle forskaffe Claus Glambeck, K. Maj.s Embedsmand paa Skanderborg, 100 Tylfter Sagdeler til nogen Bygning paa Skanderborg Slot. Antvorskovkloster 16 Octbr. 1580. T. 206. Afskr. IV. 741. (Uddr.).

Ludvig Munk, Statholder udi Norge, fik K. Maj.s Brev, et Bergverk ved Agershuus og en Brønd at gjøre der paa Slottet anrørendes.

Fr. II. V. g. t. Vid, efterat den Berggesell Hans Giørwick von Marieberg haver nu underd. os berettet om hvis Leilighed, som findes hos det Bergverk der ved Agershuus, og formener han, at derom vel skulde være Forhaabning derpaa ikke til forgjæves at skulle anvendes, da bede vi dig og ville, at du forskaffer forne Berggesell al hvis Deel, han dig undervisendes og tilsigendes vorder, som han til forne Bergverk behov haver, og i alle Maader befordrer, at dermed maa gaa for sig. Det haver og forne Hans Giørwick for os berett, at han trøster at skaffe der paa vort Slot Agershuus en Brønd, bedendes dig derfore og ville, at du ogsaa derom handler med hannem, at samme Brønd maa der blive gjort, og forskaffe hannem, hvis han dertil behov haver. Vi ville dig og naad. ikke forholde, at vi her have ladet hannem fornøie en Maaneds Penninge. Derefter du dig haver at rette udi Afregningen med hannem. Cum claus. consv. Antvorskovkloster 25 Octbr. 1580. T. 205. Afskr. IV. 740.

Henrik Gettle, Engelskmand, fik Brev at maa herefter fange Falke paa Island. Skanderborg 4 Novbr. 1580. R. 313. Afskr. III. 302.

Henrik Gyldenstjerne fik K. Maj.s Brev, nogen Uskikkelighed anrørendes, som sig skal tildrage udi Fiskerleierne ved Marstrand og andensteds udi Lenet udi Norge.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom du underd. haver ladet give os tilkjende nogen Uskikkelighed, som sig til nærværendes Sildefiskende under vort Rige Norge tildrager, hvorledes alle de fremmede Skibe, som vare indløbne udi Marstrand Havn, skulle igjen være udløben i alle Havne, hvor Silden ganger til, nordenfor Marstrand, der at ville indtage den ferske Sild, hvilket ikke alene skulde være vore Undersaatter udi Marstrand til Skade, men og os derover paa vor Told og Rettighed skulle skee stor Svig og meget forkort, en Part de Fremmede ogsaa ligge ude hos Garnene i Skjeret, som Silden skal indgaa, at

Digitized by Google

ville opkjøbe og indtage den ferske Sild, vore Undersaatter og andre, som ere did kommen at salte, til merkelig Skade og Forfang, det ogsaa at klages af Fiskerne, at de Fremmede løbe deres Garn sønder, og de for dennem ikke kunne sætte Garn udi Skjerene; skulle ogsaa en Part de Fremmede skyde udi Havnerne, som de ligge, hvoraf er at formode, at Silden skulle forfærdes og forjages af Skjerene; ogsaa berettes os, at en Part de fremmede Skippere skulle ville underkjøbe og indhandle dennem hos vore Undersaatter, at de deres Skib og Gods dennem skulle antage som deres forfragtede Skibe, og vel er at forvente at skulle findes, som sig det med dennem skulle understaa, os paa vor Told til stor Forfalskning og Afbræk: hvad nu belangendes er, at de Fremmede uden vor Bevilling eller vor Tolders Tilladelse løbe nordenfor Marstrand, da, efterdi at de Fremmede ikke paa andre Steder have nogen Frihed at søge Fiskeri uden til Marstrand, og ligevel dennem tilfordriste at løbe udi andre Harvne, og vel er at tiltænke, at som de nu saa dristeligen uden Forlov dennem sligt understaa, skulle de dennem det en anden Tid for en Rettighed anmode, vor og Rigens Høihed til Foragtelse og Forringering og vore Undersaatter udi vor Kjøbsted Marstrand og andensteds til Skade, bede vi dig og ville, at du aldeles Ingen tilsteder at løbe paa andre Havne end for Marstrand til Sildefiskende, uden de have derpaa vor Tilladelsebrev eller udi vor Tolder til Marstrand, os elskel. Oluf Mortenssøns, hans Minde paa vore Vegne, og hvilke Fremmede der findes at løbe paa andre Havner, at du med vor Tolder dennem tiltaler, saa vide du kan gjøre med Rette. Og som det i lige Maade gives tilkjende, at de Fremmede skulle indtage og tillade deres Skibe med ferske Sild, dermed de siden skulle ville bortløbe, dennem paa andensteds at salte, da, efterdi det ikke skee kan uden merkelig Afbræk, Svig og Bedrag paa vor Told og Rettighed, befale vi dig og ville, at du aldeles Ingen tillader med ferske Sild at lade sit Skib og udløbe, men at de dennem der salte, som det altid til des haver været sedvanligt. Desligeste, eftersom for os berettes, hvorledes de Fremmede skulle ville sig indkjøbe og underhandle hos vore Undersaatter, at de dennem deres Skibe og Gods skulle antage som deres forfragtede Skibe og Gods, og er at formode, at vel skulle findes, som det sig skulle understaa os til Bedrag, Svig og Afbræk paa vor Told og Rettighed, da bede vi dig og ville, at du med vor Tol-

Digitized by Google

der haver dermed grangivelig, flittig Indseende, og dersom Nogen kan befindes, enten Udlændiske, som sig udi saa Maade hos Nogen haver indhandlet, eller af vore Undersaatter, som sig udi slig Handel med Nogen haver indladet, at du da med vor Tolder dennem paa det høieste derfore med Retten tiltaler og forfølger, saa de derfore tilbørligen maa blive straffet. Og eftersom beklages, at nogle af de Fremmede skulle løbe ud paa Fiskernes Garn og løber dennem søhder med deres Skibe, en Part skulle ligge udi Skjerene, som Silden skulle indgaa, der at opkjøbe den ferske Sild, vore Undersaatter og andre, som Sildefiskende besøge, til Forprang og Skade, Nogle af dennem udaf deres Skibe uafladelig skyder, dermed Silden maa forskrækkes og forjages, menige Mand til Skade: da bede vi dig og ville, at du med vor Tolder ikke tilsteder Nogen at ligge udi Skjerene at forhindre Sildens Indgang eller der at opkjøbe den ferske Sild, men dennem det alvorligen formener; desligeste, dersom nogen løber paa Fiskerne deres Garn, at de derfore bliver for Rette tiltalet og straffet, som det sig bør; sammeledes, at du alvorligen foreholder og forbyder alle dennem, som Sildefiskende besøge, at de udi Skjerene eller Havner ikke skyde af deres Skibe, deraf Silden kunde forskrækkes og forjages, og hvilke siden findes det at gjøre, at de da blive tilbørligen straffet. Vi have for 20 Aar ladet gjøre en Modbog, hvorefter hver, som det norske Sildefiskende ville besøge, baade imod os og dennem selv indbyrdes sig skulle rette, hvilken vi agte for lidelig, tilbørlig og ret, og over samme Modbog ville vi, at du med vor Tolder udi Marstrand, forne Oluf Mortenssøn, skulle alvorligen holde, at derefter bliver handlet, skikket og forholdet, og hvilke derimod gjør eller uden vor naad. Tilladelse og Bevilling seile paa andre Steder, at I samtlige dennem derfore tiltaler, saa vide I kunde gjøre med Rette, og hvis Faldsmaal, som falder udi saadanne Sager, at du det lader følge forne vor Tolder udi Marstrand paa vore Vegne, at han det siden med andet kan føre os til Regnskab. Dette vi dig naad., paa hvis du om den Uskikkelighed, nu hos Sildefiskende sig tildrager, haver ladet give os tilkjendegive, ikke ville forholde; derefter du dig i alle Maader vil vide at rette. Og have vi udi lige Maade tilskrevet vor Tolder udi Marstrand, forne Oluf Mortenssøn, at han skal holde derover, som det sig bør, og bede dig og ville, at du med hannem haver flittig Indseende med Altingest, saa det saavel for

den Indlændiske som Udlændiske maa gaa christelig, skikkelig og vel til. Cum claus. consv. Skanderborg 5 Novbr. 1580. T. 206. Afskr. IV. 741.

Tyge Brahe til Knudstrup fik Forleningsbrev paa Nordfjords Len og Fogderi, dets Rente kvit og fri, baade Vist og Uvist, at mue beholde, ad gratiam, eftersom han det selv senest udi Verge havde. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 11 Novbr. 1580. R. 314. Afskr. III. 302. (Uddr.)

Ludvig Munk, Statholder udi Norge, hans Underholdning anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at efter vi nu til forgangen Herredag have med vore elskel. Danmarks Riges Raad betænkt og overveiet, at paa vore Slotte og Gaarde, saavel udi vort Rige Norge som her udi Riget, opgaar megen unyttig Omkostning og Fortæring, saa at os af vore Lenes Indkomst og Rente ganske ringe Fordeel tilkommer, derover Riget ikke kan komme til nogen Forraad, da have vi for godt anseet at ville med vore Slotte og Lene lade gjøre Forandring og saaledes derom lade forordne, som vi kunde formerke og betænke det os og Riget til meest Nytte, Gavn og Fordeel skee kan, og, efterat vi os have erindret, at hertildags til Statholderens Underholdning og aarlige Genant udi Norge meget opgaar efter den Ordning til des dermed er holdet, da ere vi ogsaa aldeles nu til Philippi og Jacobi Dag førstkommendes [betænkt] med forn. Statholders Bestilling og to Lene, du haver, at lade forandre, saa derpaa nøiere Omkostning kunde opgaa. Det vi dig naad. ikke ville forholde, at du derudinden maa være fortænkt og din Leilighed udi Tide derefter vide at rette. Cum claus. consv. Skanderborg 1 Decbr. 1580. T. 208. Afskr. IV. 744.

K. Maj.s aabne Forbydelsesbrev, at ingen, som besøger Norges Sildefiskende, skulle efter denne Dag maa bortføre nogen løs, upakket Sild, men den at skulle salte og indpakke, førend de samme Sild bortfører.

Fr. II. G. a. v., at vi ere komne udi Forfaring, hvorledes en Part af dennem, som besøge Sildefiskende under vort Rige Norge, synderligen udlændiske Skippere og Fremmede, skulle nyligen have begyndt og foretaget med løse, upakkede Sild deres Skibe at tillade og dermed siden løbe paa andre Steder, dennem der salte og i Tønder indpakke, hvorover os ikke alene paa vor Told og Rettighed skeer stor Svig, Bedrag og Afbræk, men og

Digitized by Google

undertiden sig tildrager, efterat samme Skippere, som i saa Maader deres Skibe med løse, upakket Sild haver tilladt og en Dags Tid eller nogle af Modbyrd opholdes, nødes de samme Sild, Guds Gaver, igjen at kaste forborde, Gud Almægtigste til Fortørnelse og Mennesken til Skade: da ville vi dermed strengeligen og alvorligen forbudet have alle dennem, som Sildefiskende søge under vort Rige Norge, Indlændiske og Udlændiske, deres Skibe med løse, upakket Sild at tillade og andensteds at forføre at salte, men skulle herefter, som det til des skeet er, hvis Sild, de salte ville, der sammesteds salte og i Tønder indpakke, som sedvanligt er. Befindes Nogen, som herimod gjør og deres Skib med løse, upakkede Sild at tillade, da skulle de derover have forbrudt Skib og Gods, som de have med at fare, og tilmed straffes, som vedbør. Cum claus. consv. Skanderborg 17 Decbr. 1580. R. 314. Afskr. III. 802.

• Ludvig Munk, Statholder udi Norge, fik K. Maj.s Brev at lade næstforegaaende aabne Brev forkynde paa alle Fiskeleierne, som han udi Befaling haver, og siden holde derover, som det sig bør. Desligeste at have flittig Opseende med, at ingen af K. Maj.s Undersaatter antage og fragte fremmede Kjøbmænds Skibe og Gods for deres egne og i deres eget Navn for fremmede Opkjøbere salte Sild, hvorved K. Maj.t besviges for sin Told, og at lade tiltale og straffe dennem paa det allerhøieste uden al Naade, som sig udi slig Handel indlade. Sammeledes, eftersom han underd. giver tilkjende, at af de 116 Læster Salt, som de Franzoser have brændt, skal med Tiden forlækkes og fortæres meget, og han derfor begjerer at vide, om han samme Salt maa selge for den Verd, det kan gjælde, fik han Befaling at selge samme Salt for 14 Sk. eller en halv Daler Tønden, eftersom han derfor kan bekomme. Som han og har været begjerende at blive forløvet ned til Danmark, blev det ham bevilget at drage did ned at forrette sine Hverv. Cum claus. consv. Skanderborg 17 Decbr. 1580. T. 209. Afskr. IV. 744. (Uddr.)

Henrik Gyldenstjerne fik Brev at lade forkynde K. Maj.s aabne Breve, at Ingen efter denne Dag maa med løse Sild tillade deres Skibe, paa alle Fiskerleierne, som han havde i Befaling. Desligeste at have flittig Opseende, at o. s. v. (som i foregaaende Brev). Cum claus. consv. Skanderborg 17 Decbr. 1580. T. 210. Afskr. IV. 746. (Uddr.)

Digitized by Google

1581.

Hans Lindenov fik Brev, at eftersom Nordfjord Len igjen var bleven bevilget Tyge Brahe Ottessøn, skulde han lade forne Tyge Brahe følge, hvis han imidlertid havde oppebaaret af Lenet. Cum claus. consv. Skanderborg 8 Januar 1581. T. 213. Afskr. IV. 747. (Uddr.)

Søfren Olufssøn fik Brev at maa for Stedsmaal og aarlig Afgift bekomme den Kronens Gaard, kaldes Mørrestad [Maurstad] Gaard udi Nordfjord udi Bergenhuus Len, som hans Hustrues Moder nu paa bor, efter hendes Død og Afgang, eller og om hun herforinden den hannem unde og oplade vil. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 28 Januar 1581. R. 317. Afskr. III. 305. (Uddr.)

Jakob Hvitfeldt fik Forleningsbrev paa Reins Kloster med Tuterøen og Vigs [Saxvigs] Gods, eftersom Johan Wenstermand det nu udi Verge haver, fra St.orum Philippi et Jacobi Dag førstkommendes, mod aarlig Afgift af al Indkomst 500 gode myntede og uforfalskede gamle Daler. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 8 Februar 1581. R. 317. Afskr. III. 305. (Uddr.)

Oluf Nilssøn paa Lister fik K. Maj.s Brev paa en Kronens Gaard udi forne Lister Len, som han sted haver, kaldes Sunde, hvilken han er tilsinds at bygge og forbedre, saa og at en hans Sønner efter hans Død og Afgang for Stedsmaal og aarlig Landgilde maa bekomme samme Gaard, efterdi han er befrygtendes, at naar han den bedst havde opbygt, skulle han den miste og blive derfra trængt af Fogden og andre, som mere kunde formaa, eftersom tilforn skal være hannem vederfaret. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 16 Februar 1581. R. 318. Afskr. III. 306. (Uddr.)

Hans Lindenov fik Brev Kontoret paa Bryggen, som var sat i Pant (sic), [anrørendes].

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom nogen Undersaatter og Borgere udi vor Kjøbsted Bergen haver underd. for os berett, som du og ved din Skrivelse lader tilkjendegive, hvorledes nogle af dennem paa Bryggen skulle være dennem en Summa Penninge skyldig, for hvilke de skulle have udsat dennem til Pant deres

Digitized by Google

Kontors Stue, og nu forne vore Undersaatter om deres Penge eller Pant anfordres, skulde det dennem forholdes og formenes efter en Artikel udi Kontors Stuter [Statuter], at Udlændiske skulle foregaa Andre udi Pant at betale, som hos Nogen udi Kontoret kan være at fordres, og efterdi Sligt udi sig selver er ubilligt, have vi tilskrevet de Lybske som Kontors Hoved, at de det skulle afskaffe og forordne, at vore Undersaatter maa blive betalte, hvis dennem af Nogen udi Kontoret kan med Rette tilkomme, eller at maa nyde deres Pant. Og have vi for forne vore Undersaatter i lige Maade tilskrevet Oldermænd udi forne Kontor, bedendes dig og ville, at du efter samme Skrivelse hos forne Oldermænd udi Kontoret er forne vore Undersaatter behjælpelig til hvis Billighed og Ret er, saa de enten maa endelig blive betalte eller nyde deres Pant. Cum claus. consv. Skanderborg 16 Februar 1581. T. 213. Afskr. IV. 747.

Mogens Henrikssøn, Borger udi Bergen, fik K. Maj.s Brev, at han havde taget hannem, hans Tyende, Folk og Gods i sin kongelige Hegn, Vern, Fred og Beskjermelse, besynderlig at ville for Overvold og Uret beskytte og forsvare. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 17 Februar 1581. T. 214. Afskr. IV. 748. (Uddr.)

Ludvig Munk fik Brev, de Berggeseller anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom du underd. lader give tilkjende om det Bergverk der udi Lenet, som Berggesellerne, did op er skikket, have havt vor Befaling paa at probere, at samme Berggeseller have oppumpet Vandet af den ene Grube, 14 Favne dybt, og er 3 Favne Vand igjen, førend de kunne komme til Grunden, og at endnu aldeles ingen Erts eller Metaller derudi have været at finde eller fornemme, og derfore skulle være at (sic) befrygtendes, at derpaa skulle gjøre[s] forgjæves Arbeide og Omkostning, og at der skal være en anden Grube ikke langt derfra, som er dybere end den første, og ville vare ind paa Sommeren, førend Vandet af den blev udpumpet med stor Bekostning, og dog er misligt, om der noget Metal er at finde eller ikke, underd. begjerendes at vide, hvorledes dermed skal forholdes, da, efterdi ingen synderlig Forhaabning skal være om forne Bergverk, bede vi dig og ville, at du Altingest med samme Arbeide derpaa at gjøre lader falde og betæmme, og at du Berggesellerne en Part lader blive ved den Brønd der paa vort Slot Agershuus, eftersom vi det haver befalet og for godt

anseet at hugge og fuldkomme, og bestiller, at en Part drage til vort Slot Baahuus, og en Part til Varberg, der samme Sted udi lige Maade at udhugge Brønde, eftersom der paa Slottet skee skal. Cum claus. consv. Skanderborg. 18 Februar 1581. T. 214. Afskr. IV. 748.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev, at de Berggeseller skulle drage til Agershuus og grave der en Brønd.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vi nogen Tid siden forleden haver skikket ind udi vort Rige Norge udi Agershuus Len nogle Berggeseller at skulle forfare om det gamle Bergverk, samme Sted været haver, og vi fornemmer, at det ikke Andet skal være at udrette end gjøre forgjæves Omkostning og Arbeide, da have vi for godt anseet, at en Part af samme Berggeseller skulle skikkes did til Slottet, der at foretage at udhugge en Brønd, eftersom vi paa vort Slot Agershuus have bestilt at gjøre; thi bede vi dig og ville, at, naar samme Berggeseller did ankomme, du da lader dennem samme Arbeide foretage, hvor det der paa Slottet bekvemmelig skee kan, og siden fordrer og haver Indseende med, at det maa gaa for sig det første muligt er. Cum claus. consv. Skanderb. 18 Febr. 1581. T. 215. Afskr. IV. 749.

Mogens Heinessøn, Borger i Bergen, fik sit Søbrev, der han skulde opsøge Grønland.

Fr. II. G. a. v., at, eftersom Grønland med al Billighed og Ret hører under vort Rige Norge og Norges Krone, og det nu udi mange Aar ikke haver været besøgt enten af os eller en Part andre fremfarne Konninger udi Danmark og Norge, og paa det samme Land maa igjen komme under sin rette Øvrighed, og Undersaatterne der paa Landet med nødtørftig Tilføring af hvis de behøver kunde forsørges, desligeste paa det menige Almue der paa Landet, Gud Alsommægtigste til Lov og Ære, kunde bringes til den christelige Tro og fange den rette Religion og Guds Tjeneste: da have vi nu handlet med denne Brevviser, os elskel. Mogens Heinessøn, Borger udi vor Kjøbstad Bergen, saa han haver lovet og tilsagt med tvende hans Skibe paa sin egen Omkostning og Eventyr nu udi næste tilkommendes Sommer at skulle med alvorligste Flid og Vindskibelighed gjøre sit Bedste for⁻ᵉ vort Land Grønland at opsøge og om hvis Havner der under Landet findes at kunde fange visse Kundskab, at vi siden fremdeles kunne gjøre videre til. Og, dersom Gud Almægtigste vilde give hannem Lykke til, at han kunde finde

Digitized by Google

samme Land og i saa Maade fly os derom visse Kundskab, ville vi hannem for slig hans Troskab, Flid og Umage naad. betænke, at han derfor skal have os underdanig at betakke. Thi bede vi kjærligen alle vore kjære Venner, Naboer og Forvandte og strengeligen byde alle vore Fogder, Embedsmænd, Borgermestere, Raadmænd og alle andre vore Undersaatter, som han paa samme Reise med Skib, Folk og Gods hender fore at komme, at I fordrer og fremmer hannem til det Bedste, og, dersom de af Storm eller Uveder indtrænges udi nogen Eders Have eller Strømmer, at I da ville undsætte dennem med Ankertaug, Folk, Fetalie, og hvis anden Deel de behov have, og Eder om tilsigendes vorder, det ville vi med forbeᵐᵗᵉ vore kjære Venner, Naboer og Forvandte udi lige og større Maade forskylde og bekjende og af vore egne Undersaatter det saa alvorligen havt have. Skanderborg 18 Febr. 1581. T. 215. Afskr. IV. 749.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev at skulle forskaffe en heel Hob Egetømmer til nogen Bygning paa Skanderborg Slot, som var befalet at skulle foretages med det første paa Foraaret, nemlig 20 Tylfter Ege-Fodstykker, hvert 16 Alne langt og en Fod i Kanten, 20 Tylfter Ege-Fodstykker, hvert 12 Alne langt og en Fod i Kanten, og 100 Tylfter Egestolper, hver 8 Alne lang og en Fod i Kanten. Cum claus. cons. et inhib. sol. Skanderborg 2 Marts 1581. T. 216. Afskr. IV. 750. (Uddr.)

Erik Munk og Erik Brockenhuus fik Brev til samme Bygning at forskaffe en heel Hob Furutømmer, nemlig 35 Tylfter Furubjælker, hver 16 Alne lang og en Fod i Kanten, 35 Tylfter Furusparrer, hver 14 Alne lang, 30 Tylfter Furusparrer, hver 12 Alne lang, 1000 Tylfter Furudeler og 8000 Steenlægter. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 2 Marts 1581. T. 216. Afskr. IV. 751. (Uddr.)

Henrik Gyldenstjerne fik Brev at skulle komme her neder og handle om den Afgift, som han skulde give af Baahuus.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi ikke ere tilsinds længer at unde dig vort Slot og Len Baahuus paa slig Vilkaar, som du det til des havt haver: thi bede vi dig og ville, at du med det første begiver dig hid neder til os, paa hvis Besked du fremdeles kan nyde forⁿᵉ vort Slot og Len og det dig at lade sætte og taxere for det billigt og ret[er], forordnendes, at midlertid udi din Fraværelse med Altingest der paa Slottet haves tilbørlig og god

Digitized by Google

Indseende, som du vedst Magt paaligger. Cum claus. cons. Kolding 3 Aprilis 1581. T. 217. Afskr. IV. 751.

Mageskiftebrev imellem K. Maj. og Fru Karen Ivarsdatter til Skjersnes, Henrik Ugerups Efterleverske.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskel. Fru Karen Ivarsdatter til Skjersnes, Henrik Ugerups Efterleverske, for Magelaug og evig Eiendom haver underd. udlagt til os og Norges Krone en hendes Anpart udi en Gaard udi Norge, udi Borge Sogn, i Aabygde Skibrede liggendes, kaldes Sieretad, som skyldede aarligen til hende 2 Pund Byg, ½ Løb Smør, 1 Fjerding Korn, 4 Skill. Ledingspenge, med al hendes Anpart udi samme Gaard og des Rente og rette Tilliggelse, Intet undertaget, eftersom det Brev, hun os underd. derpaa givet haver, ydermere formelder og udviser, hvilken Sierestads Gaards Eiendom for nogen Tid siden med vor Bevilling er annammet under vor Kjøbstad Fredrikstad og derunder bruges, da have vi derimod til fyldeste Vederlag naadigst igjen udlagt til forⁿᵉ Fru Karen Iversdatter og hendes Arvinger disse efterskrevne vore og Norges Krones Gaarde og Gods udi forⁿᵉ vort Rige Norge, som af os elskel. Ludvig Munk, vor Mand, Tjener, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Agershuus, efter vor Befaling ere beseet og imod forⁿᵉ hendes Anpart udi Sierestad Gaard lignet og udlagt efter hans Brevs Lydelse, hun derpaa haver, som ere tre Gaarde udi Tunsberg Len, udi Skee Sogn udi Arnedals Skibrede, den første kaldes Rønning [Romingen], Christopher Hanssøn ibor, skylder aarligen 1 Pund Havremalt, 9 Mark Ledings Smør, 2 Bismerpund Ledings Korn, 1 Skill. Ledings Pendinge, eftersom Mynten nu gaar, ½ Daler Foringspenge hvert tredie Aar, den anden kaldes Skjældbred, Nils Thordssøn ibor, skylder aarligen 1 Pund Havremalt, 8 Mark Ledings Smør, 2½ Hvid Ledingspenge, som Mynten nu gaar, 1 Lispund 1 Remaal Ledings Korn, ½ Daler hvert tredie Aar udi Foring, den tredie kaldes Møkenes, Søfren Anderssøn ibor, skylder aarligen ½ Skippund, 3 Lispund Havremalt, 4½ Mark Ledings Smør, 1½ Bismerpund Havre Ledings Korn, ½ Skill. Ledings Pendinge, som nu gaar, ½ Daler Forings Pendinge, som udgives hvert tredie Aar, hvilke forⁿᵉ tre Gaarde og Gods med al deres Rente og rette Tilliggelse, Ager, Eng, Skov, Mark, Fiskevand, Fægang, Vot og Thiuffuert [Vaadt og Tørt], til Fjelds og Fjære, aldeles Intet undertaget, ved hvad Navn det helst er

Digitized by Google

eller nævnes kan, som der nu tilligger og af Arilds Tid tilligget haver og bør dertil at ligge med Rette, forᵉ Fru Karen Iversdatter og hendes Arvinger mue og skulle have, nyde, bruge og beholde for evindelige Eiendomme saa frit, som andre af Adelen have deres Arvegods udi vort Rige Norge. Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus 5 April 1581. R. 318. Afskr. III. 307.

Her efterfølger Kopi af Ludvig Munks Brev, som han haver givet forᵉ Fru Karen Iversdatter paa forᵉ Mageskifte paa K. Maj.s Vegne, hvorefter hun siden forhvervede K. Maj.s Stadfæstelse- og Mageskifte-Brev, eftersom her oven forskᵗ staar, og lyder Ludvig Munks Brev, som efterfølger.

K. Majs. til Danmark og Norge etc. H. Majs. Statholder udi Norge og Høvedsmand paa Agershuus, jeg Ludvig Munk til Nørlund g. a. v., at efter nogen forgangen Aar siden forløben haver ærlig og velbyrdig Fru Karen Iversdatter, salige Henrik Ugerups Efterleverske til Skjersnes, godvilligen, efter K. Maj.s Bevilling, fra hende og hendes Arvinger ladet vige under Fredriksstads Uddrivning og Mark, som er den Anpart udi Sierestad liggendes udi Borge Sogn, i Aabygde Skibrede, og skylder aarligen 2 Pund Byg, et halvt Løb Smør, en Fjerding Korn og 4 Skill. Ledings Pendinge, og kan saaes til forᵉ Anpart 15 Tønder godt Korn, og paa Engjord, som der underligger, kan høstes, eftersom Aarsens Grøde medgiver, ungefærlig 80 Læs Hø, med hvis Skov, som kan bruges til Gaardsens Nytte, som der af underligger og tilhører, hvilken forᵉ Anpart under forᵉ Sierestad Gaard haver været fri Odelsgods med al kongelig Rente og Indkomst og fulgt forᵉ Fru Karenne og hendes Forældre for hende. Derfor haver jeg efter K. Majs., min naadigste Herres Befaling, ladet udaf gode Mænd besee og overdrage disse efterskrevne Gaarders Eigner og Jordemaal og ladet granske og forfare deres Leiligheder, som er først en Gaard kaldes Rønning [Romingen], liggendes udi Tunsberg Len, i Skee Sogn udi Arnedals Skibrede, som Christopher Hanssøn paabor og skylder aarligen 1 Pund Havremalt, 9 Mark Ledings Smør, 2 Bismerpund Ledings Korn, 1 Skill. Ledings Pendinge, som Mynten nu gaar, og en halv Daler Forings Pendinge, som udgives hvert tredie Aar, og kan saaes til forᵉ Gaard 8 Tønder Havre, og kan høstes paa Engjorden, der tilligger, 80 Læs Hø, med hvis Skov, der tilligger; udi lige Maade en Gaard kaldes Skjældbred, som Nils Thordssøn nu paabor, giver aarligen i Land-

Digitized by Google

skyld 1 Pund Havremalt, 8 Mark Ledings Smør, halvtredie Hvid Ledings Pendinge, som Mynten nu gaar, 1 Bismerpund 1 Remaal Ledings Korn og en halv Daler Forings Pendinge, som udgives hvert tredie Aar, og kan saaes der til 8 Tønder Havre, og kan høstes undertiden af den Engjord, som der tilligger, eftersom Aarets Grøde medgiver, om Aaret 60 Læs Hø, med hvis Skov, der underligger; sammeledes en Gaard kaldes Møkenes, som Søfren Anderssøn nu paabor, skylder til den Anpart, som K. Maj. derudi haver, aarligen et halvt Skippund, 3 Lispund Havremalt, halvfemte Mark Ledings Smør, halvandet Bismerpund Havre Ledings Korn, en halv Skilling Ledings Penge, som Mynten nu gaar, en halv Daler Forings Pendinge, som udgives hvert tredie Aar, og kan saaes der til paa K. Maj.s Anpart 2 Tønder Havrekorn og høstes udaf Engjorden paa K. Maj.s Anpart aarligen 30 Læs Hø, med hvis Skov, der tilligger, hvilke forne tre Gaarde findes paa Landskylden udi Havrekorn og andre Rettigheder at komme overeens med forne Anpart udi Sierestad Gaard, som er lagt under forne Fredriksstad, haver jeg efter den Fuldmagt, mig af høibte K. Maj., min naadigste Herre, given er, undt, bevilget og samtykt forne Fru Karen Iversdatter og nu med dette mit aabne Brev under, bevilger og samtykker hende og hendes Arvinger forne Rønning, Skjældbred og Møkenes Gaarde med deres Rente og rette Tilliggelse til evelig Eie at nyde og beholde for hver Mands Tiltale, som derpaa kan tale med Rette. Og dersom saa skeede, at forne Rønning, Skjældbred og Møkenes Gaarde eller deres Rente og rette Tilliggelse bleve forne Fru Karen Iversdatter afvunden udi nogen Rettergang, da bepligter jeg mig paa K. Maj.s Vegne at vederlægge, etc. (som ovenfor). Dog med den Besked, at forne Fru Karen Iversdatter eller hendes Børn og Arvinger skulle være forpligtet til herefter hos høibte K. Maj. underdanigst at forhverve H. Maj.s Stadfæstelsesbrev herpaa. Agershuus 17 Januar 1581. R. 319. Afskr. III. 308.

Fru Karen Iversdatters Gjenbrev paa forne Mageskifte, som hun paa K. Maj.s Vegne haver givet Ludvig Munk, og findes Hovedbrevet paa Agershuus iblandt Slotsbrevene forvaret. [Ligesom Kongebrevet fol. 318, b. mutat. mutand.] Agershuus 29 Februar 1581. R. 321. Afskr. III. 309.

Laurits Tygessøn Kruse fik Forleningsbrev paa Vardøhuus og Finmarken efter Henning Falster. [Lige-

Digitized by Google

lydende med Brevet til denne S. 349.] Koldingh. 6 April 1581. R. 322. Afskr. III. 309. (Uddr.)

Gemene Adelen fik Brev, at, naar de fragter nogen Skib, eller at de haver Part med, skulle de ikke forkorte K. Maj.s Told, som Borgerne skulle give.

Fr. II. G. a. v. Efterat vi ere komne udi Forfaring, hvorledes en Paar (ɔ: Part) af Adelen her udi Riget skulle dennem med udlændiske Kjøbmænd saavelsom og vore egne Undersaatter, Borgere og andre Indlændere udi Madskapi til Sildefisken [sig indlade] og under slig Handel ville befri for Told og anden Rettighed, som os bør, dennem, med hvilke de udi saa Maade have Madskapi, under den Frihed som Adelen haver og nyder for slig Told og Tynge, os paa vor Told og Rettighed til merkelig Afbrek og Skade: da, enddog vi udi ingen Maade vore kjære troe Undersaatter af Adelen deres Privilegier og Friheder, som vi dennem selv naad. givet og stadfæst have, misunde eller forkorte ville, men mere derved dennem naad. handthave, agte vi dog for ubilligt og utilbørligt, at os paa vor og Kronens Tolde-Rettighed formedelst slig Handel skeer for kort; thi ville vi endelig have afskaffet og hermed strengeligen og alvorligen forbudet alle vore Undersaatter af Adelen sig udi slig Madskapi med nogen udlændiske eller indlændiske Kjøbmænd at indlade, dermed os paa vor og Kronens Told og Rettighed kan skee forkort. Men hvilke af Adelen, som ville bruge eller besøge lade Sildefiskende, de skulle det gjøre med deres eget Gods, og, hvor Nogen haver fragtet nogen Skib eller Skibspart, skal han med sit Brev og Segl gjøre derpaa klart Besked, at intet mere, end hvis ham selv tilhør, under den Skin og Handel for Told skulde befries. Dersom det befindes, at nogen Ædel eller Uædel sig udi slig Handel indlader, dermed os og Kronen paa vor Told og Rettighed skeer forkort i nogen Maade, da skal de have forbrudt, hvis Skib og Gods de udi samme Handel og Madskapi have med at fare, og stande os til Rette for hvis vi derinden ydermere kunde have dennem at tiltale med Rette. Skulle ogsaa Adelen herefter ikke mue bruge nogen Landkjøb til Bønderne med hvis Sild de salte, men hvis de over til deres Huusholdnings Behov lade salte, skulle de afhænde og selge til Borgerne udi Kjøbstæderne og indlændiske eller udlændiske Kjøbmænd eller og det selv udskikke paa deres Næring og Forbedring og ikke dermed herefter bruge

Digitized by Google

nogen Landskjøb, Borgerne udi Kjøbstæderne imod deres Privilegier til Forprang og Skade. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kolding 6 April 1581. T. 217. Afskr. IV. 751.

Hans Lindenov fik Brev om de Hamburgeres Gods, som var paa Færø og blev Kongen tildømt.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom de Hamburgeres Gods, som haver været paa Færø, os er tildømt, og os er berett, dig samme Gods at have forskikket til Kjøbenhavn, undtagen hvad Baadsmændshyre kunde være belangendes, hvilket du paa en Ret haver det opholdet, da, efterdi de deres Hyre og Gods derover ikke kunde have forfalden, have vi naad. bevilget, at de maa igjen bekomme samme Gods. Thi bede vi dig og ville, at, naar de dig med dette vort Brev lader besøge, du da dennem med forne Gods lader følge, ei gjørendes dennem derpaa ydermere Forhindring. Koldinghuus 8 April 1581. T. 218. Afskr. IV. 752.

Brev, at Ingen skulde kjøbe Egetømmer i Baahuus Len, førend Kongen haver faaet sit fulde Lad der ud.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi have befalet os elskel. Henrik Gyldenstjerne, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Baahuus med det første at skulle forskaffe os hid neder udi Riget en stor Hob Tømmer, som behøves til nogen Bygning, paa nogen vore Slotte og Klostre skal foretages, og er at formode, dersom hver Mand tilstedes at udføre Tømmer af Baahuus Len, skulle vi ikke udi rette Tide bekomme saa meget Tømmer derfra, os fornøden gjøres, da ville vi alle og hver særdeles Indlændiske saavelsom Udlændiske hermed strengeligen og alvorligen forbudet have, noget Egetømmer herefter at kjøbe udi forne Baahuus Len, lidet eller meget, og derfra udføre, førend forne Henrik Gyldenstjerne haver bekommet og os forskaffet saa meget Tømmer, hos hannem paa vore Vegne er bestilt. Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus. 10 April 1581. T. 218. Afskr. IV. 753.

Bønderne og Tjenerne, som ligge til Dragsmark Kloster, skulle hjælpe til at bygge Wolher, naar dennem tilsigendes vorder.

Fr. II. Hilse Eder vore Undersaatter, menige Bønder og Tjenere [som ligge] til Dragsmark Kloster, og os elskel. Knud Grubbe, vor Mand og Tjener, udi Forlening haver, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi have et vort

Digitized by Google

Skib, kaldes Wolher, liggendes deroppe hardt ved Klosteret, at flie og forferdige, hvis Brøst derpaa findes, og andre vore og Kronens Bønder og Tjenere der udi Baahuus Len derforuden meget ere besværede med forehavendes Bygning paa vort Slot Baahuus, saa de den Tynge og Arbeide, hos forne vort Skib behøves, ikke alene kunde afstedkomme: da bede vi Eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at I retter Eder efter at tilhjælpe at ferdiggjøre forne vort Skib Wolher med Tømmer at føre og andet Arbeide, naar og saa ofte os elskel. Henrik Gyldenstjerne, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa forne Baahuus, Eder derom lader tilsige, saalænge samme Bygning paa forne vort Skib Wolher paastaar, og Eder derudinden med al Villighed lader befinde. Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus 10 April 1581. T. 219. Afskr. IV. 753.

Erik Brockenhuus fik Brev at skulle forskaffe Jørgen Skram, K. Maj.s Embedsmand paa Dronningborg, 40 Tylfter Deler og saamange Lægter, som forne Jørgen Skram tilskrev ham om, til nogen Bygning, som skulde foretages paa Dronningborg Slot. Vandrup 21 April 1581. T. 220. Afskr. IV. 754. (Uddr.)

Anders Paulssøn, Skolemester udi Bergen, fik Expectantsbrev paa det første Præbende, som efter Kapitels Statuter vaccerer og ledigt bliver udi Bergen Domkirke. Cum claus. consv. Koldingh. 6 Mai 1581. R. 322. Afskr. III. 310. (Uddr.)

Erik Olufssøn fik udi lige Maade Brev paa et Kannikedømme udi Bergen Domkirke, som lydde Ord fra Ord, efter som det Brev, her oven forskrevet staar, lyder. Koldinghuus 14 Mai 1581. R. 323. Afskr. III. 310.

Hr. Jens Anderssøn, Sogneprest paa Støfren [Støren] udi Throndelagen, fik Brev paa Kronens Part af Tienden af Støfren Prestegjeld. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 26 Mai 1581. R. 323. Afskr. III. 310. (Uddr.)

Ludvig Munk fik Brev at skulle forskaffe Peter Reitz, K. Maj.s Embedsmand i Sorø og Andersskov [Antvorskov] Kloster, en god Skibsladning gode Danmarks Deler, til nogen Bygning, som blev foretaget paa Antvorskov Kloster med Lofter, Døre og andet. Fred. 26 Mai 1581. T. 220. Afskr. IV. 754. (Uddr.)

Jakob Hvitfeldt fik Brev, at der skulde være Nogen, som sidder fri udi deres Gaarde i Throndhjems Len, og dersom de ville nyde og bruge deres Gaarde, skulle de deraf give aarligen, hvad ret er.

Digitized by Google

Fr. II. V. G. t. Vid, efterat vi komme udi Forfaring, hvorledes der skal være Nogen udi Throndhjems Len, som ere forlente med nogle vore og Kronens Gaarde sammesteds, iblandt hvilke en ved Navn Peder Hofmand med en Gaard kaldes Houdstad [Høstad i Bynesset?], Peder Hussmand med en Gaard kaldes Osby, Søfren Bierg med èn kaldes Skognes, Hans Strudtz med en kaldes Hof, Vanlentin von Halberstadt med en kaldes Udschen, Svend Hagtorssøn med Suben, [Stubben?] Peder Knudssøn med Singsaas, Oluf Knudssøn med tre Gaarde, Vindsnes, Øxen, Øyen; Henrik Jørgenssøn med to Gaarde, den ene, som er ret Fogedgaarden, kaldes Bremsnes, den anden Foland [Falland i Kvernes]: da ere vi ikke tilsinds dennem samme Gaarde fremdeles kvit og fri at forunde, men hvilken dennem herefter vilde nyde og besidde, de skulle deraf give og fuldgjøre den Rettighed, os og Kronen deraf bør. Thi bede vi dig og ville, at [du] dig herefter vider at rette, at [du] forne Gaarde til vor Gaard udi Throndhjem lader annamme og deraf oppebære paa vore Vegne den Rettighed, som bør at gives og gjøres, og dermed anden Gaardsens Indkomst at føre os til Bedste. Cum claus. consv. Kronborg 31 Mai 1581. T. 220. Afskr. IV. 754.

Hans Lindenov fik Brev at skulle forskaffe af hans Len 20 Baadsmænd, som skulle følge den Baad neder, som Jakob Hvitfeldt lader bygge, og skulle altid være der hos.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi have befalet os elskel. Jakob Hvitfeldt, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, at skulle lade bygge os en stor ferdig Baad, som vi kunde have liggendes paa Belt os at overføre, naar vi did forreise, og, efter at der udi Throndhjems Len ikke skal være saa gode forfarede Søfolk som der udi Lenet, da bede vi dig og ville, at naar samme Baad bliver ferdig, og forne Jakob Hvitfeldt dig derom tilsigendes vorder, du da forskaffer os en 20 gode, søfarne, unge og ugifte Karle, som samme Baad kunde følge hid neder og altid blive derhos paa Tjenesten. Cum claus. consv. Kronborg 31 Mai 1581. T. 221. Afskr. IV. 755.

Laurits Frantssøn fik K. Maj.s Stadfæstelsesbrev paa efter hans Faders, Hr. Frants Italus's Død og Afgang at maa bekomme Nannestad Prestegjeld, hvortil han af Sognemændene var kaldet med Statholderens Samtykke, dog saa, at han af Superintendenten udi Oslo og Hamer Stift tilforn skal

Digitized by Google

examineres og til forn. Gjeld at forestaa af hannem kjendes skikkelig og duelig. Cum inhib. sol. Kronborg 2 Juni 1581. R. 323. Afskr. III. 311. (Uddr.)

Henrik Gyldenstjerne fik Brev at skulle opkræve nogen Gjeld, som Holger Ulfstand, Jens Ulfstands Søn, tilstaar udi Marstrand, og at lade den levere til Axel Gyldenstjerne og Orvits Viffert, som var tilskikket at forestaa forn. Holger Ulfstands Vergemaal. Kronborg 5 Juni 1581. T. 221. Afskr. IV. 755. (Uddr.).

Jørgen Ernst Worm fik Brev, at dersom der er nogen gammel Steen i det Kloster, som han haver i Forlening [ɔ: Verne Kloster], at skulle lade Borgermester og Raad udi Fredrikstad faa den til Kirkens Behov udi samme Sted, Klosteret foruden Skade.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom Bykirken udi vor Kjøbstad Frederikstad udi vort Rige Norge forleden svenske Feide er bleven afbrændt, og vore Undersaatter, menige Indbyggere sammesteds, os haver nu underd. besøgt, efter at de af forn. svenske Feides Besværing ikke ere ved Formuen samme deres Kirke igjen at opbygge, givendes tilkjende, hvorledes paa vort Kloster, du med forlent er, skal være nogen gammel, forfalden, ubrugelig Muur, underd. begjerendes, de til samme deres Bykirkes Bygnings Behov maa bekomme, hvis Steen Klosteret er utjenlig og uden Klosters Skade sammesteds brydes kunde: da, dersom det kan skee Klosteret uden synderlig Skade, ere vi naad. tilfreds, at de af samme gamle og forfaldne Muur til des Behov mue bekomme, bedendes dig derfore og ville, at naar de dig hermed lader besøge, du da gjører den Forordning, at samme gamle Muur efter slig Leilighed dennem ubehindret maa følge, deraf at lade bryde, henføre og til forn. Kirkes Bygning og Nødtørft anvende, hvissen som er udi samme Muur, og uden Klosters Skade skee kan, efter som de bedst kunde gjøre det Kirken til Gavn og Fordeel. Cum claus. consv. Kronborg 9 Juni 1581. T. 222. Afskr. IV. 756.

Menige Borgere og Indbyggere udi Fredriksstad maa bekomme og lade oppebære K. Maj.s og Kronens Part af Tienden af Onssen [Onsø], Raade og Rygge Sogner og samme Tiender at skulle bruge til deres Kirkes Bygning, finge der Brev paa.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vore Undersaatter, menige Bor-

Digitized by Google

gere og Indbyggere udi vor Kjøbsted Fredriksstad udi vort Rige Norge have underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes deres Bykirke udi forleden svenske Feide af Rigens Fiender er nogen Gange aldeles bleven afbrændt, og beklage dennem ikke at være saa formuendes eller udi Forraad, at de den kunde igjen lade opbygge, uden de dertil kunde bekomme nogen Hjælp: da paa det samme Kirke saa meget desbedre og med det første kan igjen blive bygget og forferdiget, have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at os elskel. Borgermester og Raadmænd udi forⁿ vor Kjøbsted Fredriksstad mue og skulle til samme deres Kirkes Bygnings og Forbedrings Behov bekomme og lade oppebære vor og Kronens Part af Tienden af Onssen, Raade og Rygge Sogner udi vort Rige Norge og samme Tiende til des Behov have, nyde, bruge og beholde udi Aar[1] næst efter dette vort aabne Brevs Datum regnendes, dog saa at samme Tiende skal anlægges og forvendes forⁿ Kirke alene til Bedste og intet Andet. Cum inhib. sol. Kronborg 11 Juni 1581. R. 324. Afskr. III. 311.

Paul Hvitfeldt fik Forleningsbrev paa Tromsø Sogn i Nordlandene, efterdi han tilforn havde været forlenet med Snidstrup Gaard med tilliggende Gods paa hans og Hustrues Livstid, men nu var bleven tilskiftet og udlagt som Eiendom af K. Maj.t forⁿ Gods i Mageskifte mod noget hans Arvegods. Fredriksborg 17 Juni 1581. R. 324. Afskr. III. 312, (Uddr.)

Jens Pederssøn fik Forleningsbrev paa to Kronens Bro og Obrestad, som Kosmus Arildssøn, Lagmand udi Stavanger, nu nogen Tid udi Verge og Forlening havt haver, kvit og fri. Fred. 26 Juni 1581. R. 324. Afskr. III. 312. (Uddr.)

Henrik Backer, Borger til Embden, fik Brev at maa paa denne Gang lade kjøbe en Skibsladning Egetømmer i Norge, dog at han deraf skulde udgive den tilbørlige Told og Rettighed til Kronen. Fredriksborg 27 Juni 1581. R. 325. Afskr. III. 312. (Uddr.)

K. Maj. haver naadigst bevilget, at Sognepresten paa Bu [Bod] Fiskeleie i Romsdals Len maa oppebære Kronens Part af Tienden af Aakerø Prestegjeld og den ad gratiam beholde kvit og fri til hans Underholdning, eftersom forrige Sogneprest paa Bu, Hr. Peder Anderssøn, som nu er der fra-

[1] Tallet er udeladt i Originalen.

Digitized by Google

kommet og et andet Sted bleven forseet, dermed var forlenet. Fredriksborg 4 Juli 1581. R. 325. Afskr. III. 313. (Uddr.)

Ludvig Munk fik Brev at skulle forskaffe Svend Eriksøn, som i sidste svenske Feide paa K. Maj.s Orlogsskibe er bleven slagen lam og har mistet sin Helbred og Intet har at hjælpe sig og sin Hustru med, en Kronen tilhørende Gaard i Gudbrandsdalen under Dovrefjeld, i Fram [Fron] Sogn kaldes Oderum [Odensrud], og en føie Flek Jord, som derhos ligger, saafremt denne Gaard er ledig. Fredriksborg 5 Juli 1581. T. 222. Afskr. IV. 756. (Uddr.)

Menige Kapitel udi Throndhjem finge Brev, at de skulle lade Mogens Mikkelssøn bekomme Vesteraalens Prestegjeld.

Fr. II. V. s. G. t. Vider, at denne Brevviser, Mogens Mikkelssøn, haver underd. ladet os berette, hvorledes han efter hans Faders Død og Afgang med menige Almuens Bevilling og Samtykke udi Vesteraalens Prestegjeld er kaldet til Sogneprest og Sjælesørger sammesteds, at som Kapitlet nogen Aar forleden haver forhvervet vort Brev, at hvilke Gjeld, som vare komne fra Kapitlet og tilforn haver det tilligget, skulle igjen komme dertil, naar de Prester dø, som samme Gjeld nu udi Verge havde, hvorefter Kapitlet sig nu skulle ville tilholde forne Vesteraalens Prestegjeld, formenendes det tilforn at have hørt til Kapitlet der i Throndhjem Domkirke: da, efterdi forne Gjeld er vidt der fra Domkirken beliggendes, saa ingen af Kannikerne, som der residere, kan der til gjøre Tjeneste, og forne Mogens Mikkelsøns Fader haver i lang Tid havt samme Gjeld og sig i alle Maader troligen skikket og forholdet, som en Guds Ords Tjener og Sjælesørger egner og bør, og Sognefolket derfor helst vilde have den hans Søn igjen, bede vi Eder og begjere, at [I] dersom forne Mogens Mikkelssøn af Superintendenten kjendes dygtig, skikkelig og bekvem for en Sogneprest og Sjælesørger til forne Vesteraalens Prestegjeld, forunder og lader [hannem] bekomme [forne Gjeld] og med hannem forenes om en lidelig og skjellig Pens og Bekjendelse deraf at give til Kapitlet, eftersom billigt og ret kan være. Cum claus. consv. Fredriksborg 5 Juli 1581. T. 223. Afskr. IV. 757.

Ludvig Munk fik Brev at skulle forskaffe Peter Reitz, Befalingsmand i Sorø og paa Antvorskov Kloster, Tømmer til den Bygning, som blev foretaget paa Antvorskov Kloster, saa

Digitized by Google

ofte og saa meget, som han derom blev tilskrevet af forne Peter Reitz, paa det at han engang for alle maatte vide sig derudinden at rette og K. Maj: ikke besværes med at tilskrive ham hver Gang derom. Fredriksborg 6 Juli 1581. T. 223. Afskr. IV. 757. (Uddr.)

Claus Jenssøn, Lagmand udi Viken, fik Forleningsbrev paa en Gaard, kaldes Ormoue, som han sted og fæst haver af Henrik Gyldenstjerne, kvit og fri uden Afgift, al den Stund han er Lagmand der sammesteds. Fredriksborg 12 Juni 1581. R. 325. Afskr. III. 313. (Uddr.)

K. Maj.s aabne Brev udganget, hvorledes fremmede og udlændiske Kjøbmænd dennem udi Sildefiskendet til Marstrand forholde skulle.

Fr. II. G. a. v. Efterat os elskel. Borgermester, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbsted Marstrand iblandt Andet, dermed de formene dennem imod deres Privilegier og vore Breve og Forordninger at skee forkort og paa deres Næring til Forfang, underdanigst have ladet os tilkjendegive, hvorledes mange Fremmede og Udlændiske, som Sildefiskende besøge, skulle sig understaa imod vor Forordning og den Modbog, derom gjort og udgiven er, at løbe norden Marstrand, der selv fiske og af Fiskerne opkjøbe og salte Sild, ikke alene den menige Haandverksmand udi forne vor Kjøbsted Marstrand paa deres Handel og Næring til Skade og Afbræk, men og dennem udi forne Marstrand Boendes saavelsom andre vore Undersaatter, som Sildefiskende besøge og bruge, til Forfang og Forprang, derover os ogsaa undertiden paa vor og Kronens Told og Rettighed skal skee forkort, stor Svig og Bedrag, udi det vore Toldere paa saa mange og adskillige Steder ikke kan have den tilbørlige Indseende, og Mange belade og tilsalte deres Skibe med løse Sild, og drives adskillige Landekjøb og Forprang under samme Skin, Borgerne udi Kjøbstederne til Skade, med anden mere Uskikkelighed, sig derudinden begiver, hvilket at forekomme, saa og paa det vore Undersaatter udi forne Marstrand paa deres Næring ikke skulle Forfang og forkort [skee]: da ville vi dermed herefter, som til des haver været forordnet, endeligen holdet have udi saa Maade, at alle udlændiske Kjøbmænd, som forne Sildefiskende besøgendes vorder, skulle ligge ved vor Kjøbsted Marstrand, og hvilke Fiskere, som til dennem ville afhænde deres Sild, de skulle dennem der heden føre og der den selge

Digitized by Google

og forvandle, eftersom til des haver været sedvanligt, og Kjøbmændene være forpligt sammesteds at salte deres Sild og udgive til vor Tolder den Told og Rettighed, som det sig bør, og skal hermed alle fremmede Kjøbmænd være forbudet at løbe norden Marstrand til forne Sildefiskende, uden Nogen haver dertil vor synderlig Tilladelse og Brev. Saafremt Nogen herimod befindes at gjøre, de da ikke ville stande derfore til Rette og straffes derfore paa Liv og Gods, som vedbør. Bedendes og bydendes vor Befalingsmand paa vort Slot Baahuus, som nu er eller herefter kommendes vorder, desligeste vor Tolder, som aarligen bliver tilskikket etc. Fredriksborg 12 Juli 1581. R. 326. Afskr. III. 314.

K. Maj.s aabne Brev og Forbud udganget, at ingen Strandsiddere omkring Marstrand mue herefter bruge nogen borgerlig Næring eller noget Landekjøb.

Fr. II. G. a. v. Efterat os elskel. Borgermester og Raadmænd udi vor Kjøbsted Marstrand have underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes at paa Øerne og andensteds der omkring Fiskeleiet skal være henflyt en heel Hob Strandsiddere, som understaa dennem at bruge borgelig Handel og Vandel med Seglads, Landekjøb og anden Kjøbmandsnæring, hvilket skal være dennem saavelsom vore Undersaatter udi andre Kjøbsteder til Forprang, Afbræk og Skade, saa og imod Norges Loug og Ret og deres Bys Frihed og Privilegier, ei heller samme Strandsiddere af slig Handel give eller gjøre nogen Skat eller anden borgerlig Tynge: da ville vi herefter slig ulovlig Handel afskaffet have og hermed strengeligen og alvorligen forbyde alle Strandsiddere nogen slig Kjøbmandshandel og borgerlig Næring at bruge efter denne Dag i nogre Maader, saafremt de ikke efter Lougen derfore ville stande til Rette. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 12 Juli 1581. R. 326. Afskr. III. 315.

K. Maj.s aabne Brev udganget, formeldendes om hvorledes fremmede Kjøbmænd og Skippere dennem forholde skulle til Marstrand med Skibe at fragte eller forfragte.

Fr. II. G. a. v. Efterat os elskel. Borgermester og Raadmænd udi vor Kjøbsted Marstrand have underdanigst ladet give os tilkjende, at aarligen der for deres By skal indkomme en heel Hob udlændiske og fremmede Skibe med Ballast, at de derfra med fremmede Kjøbmænds Gods kunde blive forfragtet, og i saa Maade foretage vore Undersaatter, som Handel og Seglads

Digitized by Google

bruge, den Næring, at de og deres Skuder og Skibe ikke kunde bekomme Fragt, enddog forne vore Undersaatter udi Marstrand mener, udi en Part Søstederne og andensteds vore Undersaatters Skibe ikke maa tillades med fremmed Gods at forfragtes, ikke heller vore Undersaatter at tillades med deres Gods at forfragte andre end af samme Bys og Steders Skibe og Skuder: da efterat vi forfare Sligt, at skee forne vore Undersaatter udi Marstrand til merkelig Afbræk, Forfang og Skade, og forfare, at i saa Maade saavel imod vore Undersaatter som Andre udi somme af Søstederne forholdes, at ingen fremmede Skibe maa der fragtes, ville vi, at forne vore Undersaatter udi Marstrand dennem i lige Maade imod samme Steders handterendes Kjøbmænd eller Skippere skulle forholde, saa at hvor ikke er frit vore Undersaatter enten at lade dennem fragte, naar de did komme, eller til deres Gods at fragte hvad Skibe de ville, den Steds Kjøbmand skal i lige Maade være udi forne vor Kjøbsted Marstrand forbudet at fragte nogen fremmede Skibe, som med Ballast er did indkommen, men alene af vore egne Undersaatters Skibe at skulle fragte. Sammeledes skal og være samme Steders Skippere, som med Ballast kunde komme for forne Marstrand, forbudet sig af fremmede Kjøbmænd at lade fragte, eftersom forskrevet staar. Og skulle Borgermester og Raadmænd udi forne vor Kjøbsted Marstrand hermed have grangivelig Indseende og dennem herefter imod andre Steders Skippere, som med Ballast der for Byen kunde indkomme, i lige Maade forholde, som dennem og andre vore Undersaatter sammesteds, hvorfra forne Skippere og Skibe kunde komme, vederfares, dog derfor dette vort Brev derover ikke i nogre Maader misbruge. Fredriksborg 13 Juli 1581. R. 327. Askr. III. 315.

K. Maj. haver naadigst af Sildetolden givet til det almindelige Hospital udi Marstrand 100 gammel Daler [aarligen], hvilke K. Maj.s Toldere skal paa de Fattiges Vegne antvorde Hospitalsforstanderne, ad gratiam.

Fr. II. G. a. v., at efterdi Gud Almægtigste nu haver med sin Segen og Benedidelse begavet vort Rige Norge, saa at Silden der under Riget og synderlig under vor Kjøbsted Marstrand tilgaar, og paa det vi slig hans guddommelig Godhed, Velsignelse og Gave imod hans Lemmer her paa Jorden maa bekjende og bevise, at de derfore maa vide hannem Lov og Tak, da have vi hans guddommelige Navn til Ære, saa og hjælpeløse

Digitized by Google

Mennesker udi det almindelige Hospital udi forne vor Kjøbsted Marstrand til Hjælp og Trøst undt og bevilget og nu med dette vort aabne Brev unde og bevilge aarligen, til vi herom anderledes forordnendes og tilsigendes vorder, at lade give og fornøie til forne Hospital af vor og Kronens Rettighed og Told af Sild, som sammesteds saltes, 100 gammel Daler, og samme 100 Daler af vor Tolder, som bliver tilskikket, at skulle aarligen til hver Sildefiskende gives og fornøies Hospitalsforstanderne, og de at være forpligt dennem at forvende og forlægge, de Fattige udi Hospitalet alene til Gode og ikke til nogen anden Brug, eftersom de ville ansvare for Gud og være bekjendt, og skulle de aarligen gjøre vor Lensmand paa vort Slot Baahuus, Sognepresten udi vor Kjøbsted Marstrand og Borgermester og Raadmænd sammesteds, som nu ere eller herefter kommendes vorder, Rede og Regnskab for samme Pendinges og anden forne Hospitals Indkomst og Udgift, og forne vor Lensmand, Sognepresten og Borgermester og Raadmænd være pligtig at have Indseende med, at Sligt maa komme de Fattige til Gode og dennem ikke i nogre Maader skeer forkort, som de det udi sin Tid for Gud ville ansvare. Bedendes og bydendes vor Tolder, som aarlig bliver tilskikket til hver Sildefiskende udi forne vor Kjøbsted Marstrand, at han paa vore Vegne af Tolden aarligen giver og fornøier Forstanderne for det almindelige Hospital udi forne vor Kjøbsted Marstrand paa de Fattiges Vegne sammesteds forne 100 Daler, eftersom forskrevet staar, tagendes derpaa Hospitals Forstanders Kvittants, og det siden udi sit Regnskab lader indskrive. Cum inhib. sol. Fredriksborg 13 Juli 1581. R. 327. Afskr. III. 316.

Axel Fredrikssøn [Fridag], Lagmand udi Bergen, fik Forleningsbrev paa en Gaard, kaldes Fitje, liggendes paa Stolen [Stord] udi Sundhordeland, til Lagmandsstolen at have, kvit og fri. Fredriksborg 13 Juli 1581. R. 328. Afskr. III. 317. (Uddr.)

Ludvig Munk Ludvigssøn fik Forleningsbrev paa Agershuus Slot og Len.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi naad. have undt og forlent os elskelige Ludvig Munk Ludvigssøn, vor Mand og Tjener, med vort Slot Agershuus udi Forlening, da skal han have forne Slot og Len med denne Beskeed og rette sig efter dette hans Forleningsbrev udi alle Maader.

Digitized by Google

Først ville vi, at han skal aarligen lade indføre al Agershuus Rente med hvis der tilligger til Regnskab og det os alene at komme til Bedste, undertaget den tiende Pending af det Uvisse, som er af Sagefald og Gaardbygsel alene, over Agershuus Len, som Ludvig Munk skal og maa for sig beholde. Dog skal dermed saa holdes, at Skriveren skal en Gang om Aaret fange hannem sine Pendinge, saa at naar vi fanger 10 Daler af forne Uvisse, da skal forne Ludvig Munk maa fange 1 Daler af Bondens og ikke af den Deel, os tilkommer. Skal og Ludvig Munk have besynderlig Opseende med Skriverne og Skriverstuen og ikke tilstede Nogen at gaa derind at drikke, eller tilstede, at Skriveren sidder til Slæbedrik eller Gjestebude enten med sig selv eller Andre, hvormed vore Register og Regnskaber kunne forsømmes. Skal han og holde paa Slottet dette efterskrevne Folk og fange paa dennem Klæde og Pendinge, som her efterfølger:

Først 6 hans egne Svende hver 8 Daler, 7 Alne Engelst, 7 Alne Fordug, $5^1/_2$ Alne Sardug og $4^1/_2$ Alne Boltelærred.

En Kok lige saa meget.

To hans Drenge hver om Aaret 5 Alne Engelst, 5 Alne Deventerst, 4 Alne Sardug, 4 Alne Lærred.

En Stalddreng om Aaret 6 Alne Engelst, 6 Daler.

Item skal forne Ludvig Munk holde 6 Gerustheste og have til hver dennem Nat og Dag et Spund (sic) Havre, beregnet 12 Spund paa en Tde. Havre. Men naar han er udi Lenet, skal hannem ikke gives paa Slottet, inden han kommer igjen.

En Slotsfoged skal have om Aaret 10 Daler, 8 Alne Engelst.

Slotsskriveren 10 Daler, 8 Alne Engelst.

To Underskrivere hver 6 Daler, 6 Alne Engelst.

En Slotsprædikant 8 Daler, 8 Alne Engelst.

En Borgekok $4^1/_2$ Daler, 6 Alne Flamst.

En Kokkedreng $2^1/_2$ Daler, 3 Alne Flamst, 3 Alne Deventerst, 3 Par Sko.

En Brygger 5 Daler, 6 Alne Flamst, 12 Alne Lærred, 2 Par Sko.

En Bryggersvend $2^1/_2$ Daler, 6 Alne Lybskgraat, 12 Alne Vadmel, 12 [Alne] Lærred, 2 Par Sko.

En Bagersvend $2^1/_2$ Daler, 6 Alne Oussenbryggerst, 12 Alne Vadmel, 12 Alne Lærred, 2 Par Sko.

En Ridesvend 5 Daler, 6 Alne Engelst.

En Kjeldersvend 5 Daler, 6 Alne Engelst.

Digitized by Google

En Smed 6 Daler, 6 Alne Engelst. } Den Stund Bygningen
En Smediesvend 4½ Daler, 6 Alne Engelst. } gaar.
En Bager 5 Daler, 6 Alne Engelst, 12 Alne Lærred, 2 Par Sko.
En Fisker 5 Daler, 6 Alne Flamst.
To Vægtere, hver om Aaret 3½ Daler, 6 Alne Deventerst, 6 Alne Vadmel, 20 Alne grovt Lærred, 3 Par Sko.
En Fadeburskvinde 5 Daler.
En Portner 5 Daler, 6 Alne Flamst.
Fem Bøsseskytter hver om Aaret 6 Daler, 6 Alne Engelst.
Og Arkelimesteren 12 Daler, 6 Alne Engelst.
To Slædedrenge, den Stund Bygningen varer, hver 2½ Daler, 6 Alne Vadmel, 12 Alne Lærred og 3 Par Sko.
En Melkedeie i Ladegaarden for Slottet 16 Mark.
En Pige hos hende 2½ Daler.
Udi Ladegaarden paa Øen en Tilsynskarl 5 Daler, som og selv skal tærske og avle.
En Kvinde eller Pige, som skal vare Kvæget, 2½ Daler.
Fogderne i Lenet ere 7, og skal hver om Aaret mue fange 5 Daler, 6 Alne Engelst.
Skriverne skal være 6, som følger Fogderne, og hver dennem 5 Daler, 6 Alne Engelst, og skulle de klarligen indtegne, hvis Rettighed os i hvert Len tilkommer.
Han skal og holde der paa Slottet altid udi Tjeneste 24 Knegte, og skal dennem gives til Løn 7½ Daler, 6 Alne Flamst.
Maa og gives Byfogden i Oslo efter gammel Sedvane 5 Daler, 6 Alne Engelst.

Skal ikke heller forne Ludvig Munk holde mere Folk der paa Slottet eller i Lenet til Besoldning eller Underholdning, og ikke heller mindre eller flere, end som herudi benævnt er. Han skal og tilholde Knegterne der paa Slottet, at de skiftes ved at holde deres Dagvagt udi Porten alle Dage.

Og maa forne Ludvig Munk fange denne efterskrevne Fetalie til sig og forne Slottens daglige Folk, som her efterfølger:

Norsk Meel . . .	19 Lester, 3 Tder.
Tydsk Meel . . .	11 Tder.
Norsk Malt . . .	30 Lester, 3½ Tde.
Humle	6 Skippund, 16 Skjepper.
Nødekjød	129½ Kropper.
Faarekjød	328 Kropper.
Flesk	84 Sider.

Digitized by Google

Smør	12½ Tder.
Lax	4 Tder.
Sild	5 Lester, 3½ Tder.
Salt Fisk	2½ Lester, 4½ Tder.
Bergefisk	12 Voger.
Tør Torsk og Kuller	126 Vorder.
Røget Sild	108 Ole [Voel].
Norsk Salt	8 Skippund, 8 Lisp.
Flynder	3700.
Gryn	20½ Tder.
Erter	12 Tder.
Oste	132 Bismerpund.
Lyneborger Salt	2 Tder.
Seldyr	5.
Eddike	9 Tder.
Tørre Kabliau	4 Vorder.
Sund og Maugh [Sundemaver] .	2 Tder.
Aal	2 Tder.
Tørre Ørreder	3 Vorder.
Høns	20 Par.
Rav	50.
Rekling	6 Kipper.

Over denne Fetalie til forne Personer skal forne Ludvig Munk Intet lade forspise, men dersom Noget overbliver og videre kan forstrække sig, det skal komme os til Bedste efter godt Regnskab.

Talg at støbe Lys af skal han have 4 Tder. smeltet, tage af Slagteriet og gjøre Regnskab for det Øvrige.

Salt at salte Kjød og Fisk med skal indskrives i Regnskabet.

Hvad Bekostning, som gjøres om Aaret med Regnskabet og Pendinge at nederføres paa vore Vegne, skal og udi Regnskabet indskrives.

Over denne forne Beskeed og Genant skal Alt, hvis som udi Lenene eller udi Ladegaarden falde kan, det være sig Told, Sise eller anden Rettighed, saa vel af det, som indføres, som af det, der udføres, Vist eller Uvist, Intet undertaget, uden saa meget Hø og Strøelse af Ladegaarden, han til hans Heste fornøden haver, komme os alene til Bedste og føres til Regnskab.

Han skal ogsaa have god Indseende, at der ikke gaar høiere Omkostning paa forne Ladegaards Avl, end Fordelen kan være.

Digitized by Google

Dersom Fordelen kan ikke stoppe Omkostningen, da skal han samme Ladegaard maa forhyre og leie bort, os til Bedste.

Sammeledes skal det Vrag, som strander under Lenene, komme os til Fordeel.

Desligeste ville vi os forbeholdet have alle Sagkverne, og hvad Fordeel, deraf komme kan, skal være os fri.

Og skal Ludvig Munk til hver St. Hans Dag Midsommer lade tilskrive og slutte Slotsregnskabet og da dermed nederskikke Slotsskriveren, og hvis Pendinge eller Andet, han af samme Regnskab skyldig bliver, da at levere fra sig med Regnskabet, saa det er her nedre, Pendinge og Regnskabet, til St. Hans Dags Tide.

Skal Ludvig Munk og have god Opseende, at der holdes gode, troe Karle til Fogder, som kunde hver udi sit Fogderi indkræve vor Landskyld, visse og uvisse Rente og ikke forsømme vor Ret og Rettighed der udi Lenene, og skulle Fogderne ingen Handel eller Vandel mue bruge, men lade sig nøie med deres Besoldning. Er Nogen af dennem gift eller holder Hus, skulle de ikke mue kjøbe uden til deres Huses Ophold og aldeles Intet til Forprang at selge eller og kjøbe. Og dersom nogen Klage kommer for hannem paa Fogderne, skal han dennem til tilbørlig Tid lade indstevne. Findes da, at de have gjort Uret og imod Lougen og Borgernes Privilegier, da skal ikke længer tilstedes dennem at være Fogder, men dennem afsætte, og andre gode Karle udi det Sted tilskikke, og dennem at bøde derfore efter Lougen og Borgernes Privilegier. Vi ville ikke heller, at Ludvig Munk selv skal bruge nogen Kjøbmandshandel, som kan være Borgerne eller Almuen til Skade eller Forprang i nogre Maader. Skal Ludvig Munk og tilholde sine Fogder, at de udi de Sager, de have at gjøre med Bonden, tage Dom for dennem og ikke pludselig overfalde Bønderne. Og efterdi Fogderne skulle stedse være udi Lenene, skulle de herefter have hver en fri Fogedgaard udi samme Fogderi at bo paa og have sin Underholdning af, paa det de ikke skulle besværge Bønderne eller unyttelig forkomme og forfare vort Gjesteri; have de Noget med Bønderne at gjøre eller udrette, eller deres Ærinder falder der fram udi vore Bestillinger, mue de fange Øl og Mad til Nødtørftighed, hvis Bonden haver i Huset, og ikke lægge Tønden paa en Stol eller gjøre Gjestebud, og naar de komme ind

Digitized by Google

til Slottet, skal Lensmanden strax lade dennem faa deres Afsked og at skynde sig udi Lenet igjen.

Hvis Konningens Kjøb, som kan kjøbes der i Lenet efter Lougen, skal komme os alene til Bedste, og det med klare Register af Fogderne indføres udi Skriverstuen. De skulle og for et skjelligt Verd kjøbe os Los, Maar, Elgshuder og Vildvare til Bedste.

Sammeledes skal han oppebære al Tienden af alt Oslo Stift og Hamer Stift, sammeledes af de Prestegjeld udi Stavanger Stift, som under Slottet ligger, og hvert Aar for sig udhyre Tienden det allerdyreste mueligt er, saa at hvem, som meest vil give, skal den beholde, og skulle Ridefogderne herefter udrette alle de geistlige Sager, baade med Tienden og Andet, og dermed alle de Hofmænds Provster udi Agershuus Len at være afskaffet.

Skal og forⁿᵉ Ludvig Munks Fogder optegne hver Hovedkirke og hver Annex, desligeste hvormeget hver Bonde tiender, paa det der maa tiendes retferdeligen, saa at os og Kirken skeer, hvis Ret er. Er der nogen Sogner, som giver Korn til Afgift, da skal Fogden ikke afhænde sligt Korn for andre Vare, førend han ved sin Skrivelse lader Lensmanden eller Slotsskriveren vide, hvormeget det er, og han fanger Beskeed igjen, om det gjøres Behov paa Slottet eller ei. Dog er her ikke med meent Kirkens Part og egen Indkomst, men den skal komme til Kirkens Gavn og Nytte og Bygning, hvortil Ludvig Munk skal have Tilsyn med Kirkevergerne, at samme Kirkens Tiende og Indkomst kommer Kirken til Bedste om Aaret. Og efterdi det skal være Kirkerne mere til Skade end til Gavns med de Stiftsskrivere der i Lenet, derfore skal Ludvig Munk forfare den Sags Leilighed, og dersom det ikke findes at være Kirkernes Gavn og Fordeel med samme Stiftsskrivere, da skal han dennem igjen der i Agershuus Len afskaffe og gjøre den Forordning derpaa, som Kirkerne kunde være gavnlig og nyttelig.

Skal forⁿᵉ Ludvig Munk have Befaling over Prester og Prestesager og med dennem efter Ordinantsens Lydelse, som om Religionen er udgiven, og efter Superintendentens Raad at lade handle, dog ikke videre end efter hver hans Gjerning, og for hvis geistlige Rente og Rettighed, der falder, udi lige Maade at gjøre os Regnskab fore.

Skal forⁿᵉ Ludvig Munk have god Tilsyn til sine Fogder og Skrivere, at dersom Nogen af dennem forkommer vore Pendinge

Digitized by Google

eller Vare, da skal forne Ludvig Munk ikke være dermed undskyldiget, men i alle Maader fuldgjøre vore Regnskaber.

Skal ikke heller forne Ludvig Munk kjøbe eller bytte sig Odelsgods til af Bønderne, som udi forne Agershuus Len bosiddendes ere.

Af alle de smaa Len, som ligger under Agershuses Len, ihvem dennem haver og dermed forlent ere, skulle de ikke have uden visse Renten, Leding, Gjesteriet og Gaardbygselen, men Sagefald skal de gjøre Ludvig Munk Regnskab fore paa vore Vegne, undertagendes hvilke vi synderligen dermed have forlent, og deraf skulle de beholde den tiende Pending. Al Tienden udi forne Len skal Ludvig Munk paa vore Vegne lade annamme, og Bønderne i Lenet skulle hannem den føre, hvor de tilsiges.

Alt Konningens Kjøb udi forne Len skal han og lade kjøbe paa vore Vegne, synderlig Los, Maar og Sagtømmer, og skal vore egne Sage først forsørges, førend de andre maa kjøbe Sagtømmer, og af vore og Kronens, Stiftens, Klosters, Presternes og Kirkernes Bønder maa Adelen og Odelsmænd ikke kjøbe, men det lade hugge udi deres egne Skove. Og hvis han Bønderne udi forne Len paa vore Vegne tilsiger, skulle de være hannem hørige, lydige og følgagtige. Dersom han og begjerer Sagdeler eller Tømmer af Nogen tilkjøbs alene paa vore Vegne, skulle de hannem dennem for et skjelligt Verd selge. Hvis Fordeel deraf falder, skal alene komme os til Bedste. Og Ingen, som haver geistlige eller verdslige Len, skal bruge mere af Kronens Skov end til deres eget Huses Ophold, uden vor synderlige Forlov. Skal og alt Told og Vrag udi forne smaa Len paa vore Vegne annammes og føres til Regnskab.

Skal og forne Ludvig Munk lade have god og flittig Tilsyn til vore Sage, at hvis Tømmer, som der kjøbes eller bestilles til Sagene, at det maa blive skaaret til Fordeel og gavnligt, og hvis der bygges paa Sagene eller paa Slottet, at det bygges med Udschyerne af samme Tømmer [Udskudstømmer], paa det at Sagdelerne ikke udgives om Aaret til Unytte. Og skal han altid lade skjere den tredie Part af Sagdelerne om Aaret udi gode tykke Danmarks Deler, og de andre to Parter udi Hollands Last eller Saunfengsdeler, og skal han have god Agt derpaa, at han til vore Slotte og Gaarde til vort Behov fremsender altid gode Danmarks Deler uden al Undskyldning, naar han nogen fremsender.

Hvilke Sagkverner, som findes at være bygt med os til

Digitized by Google

Fellit, de skulle Ludvig Munk vor Part afbryde og intet længer lade bruge dennem. I lige Maade, hvor Nogen og haver bygget nogen af vore Fosser, som der gives Leie af, skal han dennem samme Fosser opsige og ikke tilstede dennem at holde der nogen Sagkverner fore.

Han skal ikke heller tilstede nogen af Fogderne i Lenet eller nogen Anden paa Slottet at maa have nogen Sagkverner til Fled- eller Fellids med nogen der i Lenet, hemmeligen eller offentligen i nogre Maader, ikke heller nogen Prester at maa paa Kirkens eller de geistlige Skove holde Sagkverner.

Findes det ogsaa, at Nogen, som er forlent med nogen geistlige Len, Prælatur, Kannikedømme, Vicarii eller andet geistligt Gods, og hugger i Skovene til Sagtømmer eller andet Tømmer til at selge, hvorudover Skovene kunde forderves, da skal forne Ludvig Munk dennem det paa vore Vegne alvorligen forbyde. Dersom de det ikke gjøre, skal han være pligtig os det ved sin Skrivelse strax at formelde, saaframt at han ikke vil selv stande os til Rette derfore. Dersom der findes og Nogen, som det allerede gjort haver, skal han i lige Maade lade os det tilkjendegive, hver særdeles ved sit Navn, hvem det gjort haver.

Hvis andre Len, der ligger under Slottet, som de af Arilds Tid haver havt Gjesteri og Leding af deres Bønder, skulle de ikke herefter det nyde, uden de have dertil vor synderlige Bevilling, men blive ved Agershuus.

Skal og forne Ludvig Munk lade hugge Master, Sparrer, Legter, Tøndetømmer, Baandstager, Skibstømmer og andet godt Tømmer, som os gavnligt er og kan bruges for Kjøbenhavn eller andensteds, og det lade føre paa Ladestederne i alle Havnerne, paa det vore Skibe kunde bekomme deres Ladning, naar de derefter komme, og ikke forsømmes eller unytteligen opholdes. Og skal forne Ludvig Munk altid give vore Skippere en Seddel tilbage med dennem, naar de komme paa Ladestedet, og naar de løber derfra igjen.

Skal forne Ludvig Munk lade indforskaffe klare Register og Mandtal paa hvis Tømmer, Spirer, Master, desligeste paa Fetalie, eller hvis det i nogre Maader være kan, som han hos Almuen i Agershuus Len eller i de andre omliggendes Len haver ladet udtinge, siden det første han fik Agershuus og indtil denne Dag, hvilket han og altid herefter gjøre skal, naar han hos Almuen paa vore Vegne lader noget udtinge, og samme Register og

Digitized by Google

Mandtal lade indføre og klart gjøre i vort Rentekammer med det første.

Og efterdi udi Agershuus Len findes alt for store Jordbygseler, som Almuen udgiver hvert 3 Aar, og det fast mere af Andre end af vore Lensmænd skeet er, skal herefter dermed saa holdes, at hverken vore Lensmænd eller Andre, geistlige eller verdslige, skal tage mere end en Daler af hvert andet Pund Rente eller og en Ko eller 2 Daler af 3 Pund Rente, og dermed skal Almuen hvert tredie Aar være forskaanet.

Skal forne Ludvig Munk over alt have godt Opseende til Slottet, at han det holder udi en Slotslov og til troer Handt og ikke tilstede Slotsfolket, som dagligen skal tjene og spises inden Portene, at ligge nedre af Slottet om Natten uden Forlov, ikke heller forløves at drage nogensteds, enten meget eller lidet, udi Lenet at bruge nogen Handel og Kjøbmandskab, hvorover Huset kunde blive forblottet.

Hvilken forne Skik vi udi alle Maader saa ville holdet og fuldkommet have, og forne Ludvig sig derefter i alle Maader at skulle rette. Fredriksborg 14 Juli 1581. R. 328. Afskr. III. 317.

Jochim Nyebour [Niebuhr], Borger til Vismar, fik Brev at maa udi to Aar salte Sild udi Norge med saadan Frihed som Rigens Indbyggere. Fredriksborg 9 Aug. 1581. R. 333. Afskr. III. 324. (Uddr.)

K. Maj.s aabne Brev om Tolden udi Sildefiskendet udi Norge udganget, hvorledes dermed herefter holdes skal, gik saadan fem Breve ud.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi komme udi Forfaring, hvorledes hvis Skibstold og anden Rettighed, os og Kronen tilkommer udi vort Rige Norge, saalænge Sildefiskende paa staar, os og [Kronen] tit og ofte forkortes og hemmeligen forrykkes, da paa det sligt maa forekommes, ville vi herefter dermed saa holdet have, at hvis Sild, som vore egne Undersaatter selv salter og med deres egne Skibe udføre og udskibe af Toldstederne, deraf mue og skulle de give af hver Læst Sild udi Told til os og Kronen en halv gammel Daler, eftersom de dertil gjort have, og derover ikke med ydermere besverges, men dersom de ville fragte fremmede udlændiske Skibe dertil, da skulle de give af hver Læst en gammel Daler, som andre Fremmede, og skulle ikke heller nogen af vore Undersaatter efter denne Dag mue bruge nogre fremmede Folk nordenfor Marstrand til deres Salteri, hvormed

Digitized by Google

vor og Kronens Rettighed i nogre Maader kunde forkortes, og hvilke Skippere eller Fiskere, som findes i Sildefiskende med Adelens, Fogders eller deres Skrivers Breve, at de Skippere og Fiskere, som samme Pasbord eller Bevis have med at fare, høre deres Husbonder til, og de have ikke Adelens egne Breve og Segl, at de ere deres Tjenere: da skulle samme Fogders eller Skriveres Breve, hvor de findes, ikke forhindre vor og Kronens Told og Rettighed, men vore Toldere af dennem at oppebære ligesom af Andre, der ingen Bevis have. Cum claus. consv. Fredriksborg 20 Aug. 1581. R. 333. Afskr. III. 324.

Hans Lindenov fik Brev at skulle forhøre Strange Jørgenssøn og Hans Skøtt, som forne Hans Skøtt haver klaget over forne Strange Jørgenssøn, at han skulde syde Salt paa den Momerie (sic), som han pleiede.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom en ved Navn Hans Skutt, hvilken der haver forhvervet vort Brev og Frihed paa Saltsyden, Salt af Salt at syde, her udi vort Rige Norge, og ingen Anden uden han paa den Maneer med Salt af Salt at syde nogle Aars Maal samme Handel at skulle bruge, for nogen Tid siden forleden til os haver suppliceret, givendes tilkjende, hvorledes denne Brevviser Strange Jørgenssøn, Foged udi Lysekloster, skulle have begyndt at brænde Salt paa den Maneer og Skik, eftersom forne Hans Skutt der haver begyndt og anrettet, imod vort Brev, som vi forne Hans Skutt, eftersom forskt staar, givet haver, eftersom hans Supplicats ydermere formeldede, og [vi] did derfore have tilskrevet og forne hans Supplicats did tilskikket, at du derom skulde forfare, og hvis af forne Strange Jørgenssøn noget i saa Maade imod vort Brev var foretaget, du da skulde forskaffe derudinden hvis Ret var, og forne Strange Jørgenssøn os nu underd. haver besøgt med din og andre godt Folks Brev og Erklæring, hvoraf vi forfare, at han ikke til des haver brændt nogen Salt, men en Saltbod anrettet paa den Maade og Skik, som Bønderne deromkring almindelig bruge, og ikke ved den Skik, som forne Hans Skutt haver brugt med, som det hver Bonde der udi Riget af Arilds Tid haver været frit føre, givendes derhos underd. tilkjende, det at have været hannem til stor Forsømmelse, Hinder og Skade, at forne Hans Skutt hannem udi saa Maade med Urette haver angivet, begjerendes derfore herudinden at forhjælpes over hannem til Rette: da bede vi dig og ville, at naar du med dette vort [Brev] besøges, du da kalder

Digitized by Google

begge Parterne for dig og Lagmanden og Borgermester og Raadmænd der udi Bergen udi Rette foretagendes forne Hans Skuttes Supplicats, som han over forne Strange Jørgenssøn suppliceret haver, og deraf og af hans egne mundtlige Beretning saa og af hvis forne Strange Jørgenssøn haver derimod at andrage, sig derudinden at undskylde og erklære, forfarer begge Parternes Beskyldning og al Leilighed derom og derefter, saa og efter hvis du selv herom seer og forfarer, haver dømt dennem imellem, om forne Strange Jørgenssøn findes af forne Hans Skutt med Urette at være klaget og angivet, saa at, dersom der sig saa befindes, han da maa stande til Rette efter Loven, og forne Strange Jørgensen herefter ikke skulle skee nogen Forhindring paa hvis andre Bønder der udi Lenet almindelig er frit fore og ikke findes imod det Brev, forne Hans Skutt [af] os haver. Cum claus. consv. Fredriksborg 27 August 1581. T. 224. Afskr. IV. 758.

Erik Brockenhuus fik Brev at skulle ikke tage mere af den Sagmølle, som Peder Skredder nu haver, end som af en Anden.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom en ved Navn Peder Skredder af Tunsberg sig nogen Tid forleden for os haver beklaget at skulle besverges med 30 Daler at give af en Sagmølle, som han haver og der imod vort Brev han paa samme Mølle af os haver, og vi dig derfor haver tilskrevet, at du hannem ikke med ydermere end vort Brev tilholder skulle besverge, og du nu derom underd. haver givet os tilkjende, hvorledes thenn [ɔ: der] ved os elskel. Paul Hvitfeldt, vor Mand og Tjener, vor Statholder udi vort Rige Norge, skal være gjort en Forandring, at af Sagmøllerne der udi Riget, hvor tilforn ikke gaves uden sex Daler, derefter skulle gives 30 Daler, mere eller mindre efter Møllernes Leilighed, efter hvilken Forordning du ogsaa af hannem haver paa vore Vegne fordret 30 Daler, og du nu, efterdi han derudinden for os haver besverget og forhvervet vor Skrivelse til dig, er begjerendes vor endelige Villie at vide, hvorledes du dig derudinden skulle forholde: da, efterdi vort Brev, som han haver paa samme Mølle, tilholder, at han skulle være undergiven, hvis Forandring vi om Sagmøllerne der udi Riget udi Fremtiden gjørendes vorder, bede vi dig og ville, at du af hannem for samme Mølle oppebærer og fordrer, eftersom af andre Møller der udi Egnen, 30 Daler, og dig herefter vider

Digitized by Google

imod hannem at forholde. Cum claus. consv. Fredriksborg 1 Septbr. 1581. T. 225. Afskr. IV. 759.

Peder Christenssøn, Lagmand udi Opland udi Norge, fik Brev paa Trcdieparten af Kronens Part af Tienden af Stange Sogn, kvit og fri at nyde. Fredriksborg 3 Septbr. 1581. R. 334. Afskr. III. 325. (Uddr.)

Johan Wenstermand fik Forleningsbrev paa Reins Kloster med Tuterøen og Vigs Gods, eftersom Jakob Hvitfeldt det nu udi Verge haver, mod aarlig Afgift af Vist og Uvist 500 gode myntede og uforfalskede gamle Daler. Fredriksborg 27 Septbr. 1581. R. 334. Afskr. III. 325. (Uddr.)

Johan Wenstermand fik Følgebrev til Bønderne, som ligge til forne Reins Kloster, Tuterøen og Vigs Gods. Fredriksborg 27 Septbr. 1581. R. 335. Afskr. III. 326. (Uddr.)

Christopher Rosengaard, Hofsinder, fik Forleningsbrev paa Ide og Marker Skibrede, eftersom afgangne Mogens Svale det udi Verge havt haver, dog vil Kongen have sig forbeholdet al hvis Told, Sise og Vrag, som der udi Lenet falde kan. Fredriksborg 28 Septbr. 1581. R. 335. Afskr. III. 326. (Uddr.)

Menige Adel udi Norge finge Brev at skulle møde udi Oslo St. Pauli Dag.

Fr. II. Hilse Eder alle, vore kjære tro Undersaatter, som bygge og bo over alt vort Rige Norge, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at vi have Noget at lade Eder tilkjende give, som os, Eder selv og vort Rige er anliggende; thi bede vi Eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at I retter Eder, hver udi egen Person at møde tilstede udi vor Kjøbsted Oslo til St. Pauls Dag conversionis [25 Januar] førstkommendes og da ydermere vor Villie, og hvis Eder der paa vore Vegne bliver andraget, at forfare. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 28 Septbr. 1581. T. 225. Afskr. IV. 759.

Ludvig Munk, Hans Lindenov, Henrik Gyldenstjerne og Jakob Hvitfeldt finge Brev at lade næstforegaaende aabne Brev til Adelen saa og Lagmændene i Norge, at de skulde møde i Oslo St. Pauls Dag førstk., forkynde overalt i deres Lene. Fredriksborg 28 Septbr. 1581. T. 226. Afskr. IV. 760. (Uddr.)

Caspar Markdaner, K. Maj.s Kjøgemester, fik Brev at maa være forskaanet for Afgiften at give af Senjen Len for

Digitized by Google

dette nærværendes saavelsom og for det forganget Aar. Fredriksborg 2 Oktbr. 1581. R. 335. Afskr. III. 327. (Uddr.)

Erik Valkendorf fik Forleningsbrev paa al den geistlige Jurisdicts i Hardanger Len, eftersom Axel Gyntersberg den til des udi Verge havt haver, mod 40 Daler i aarlig Afgift. Fredriksb. 9 Oktbr. 1581. R. 336. Afskr. III. 327. (Uddr.)

K. Maj.s aabne Brev udganget, at ingen ledige Karle maa udi Norge Fiskende udløbe med tomme Skuder og Baade og hos Fiskerne opkjøbe Silden ved Garnene.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes mange ledige Karle begive sig op til vort Rige Norge, besynderlig til Marstrand, den Stund Fiskeriet paa staar, som hverken bruge Salteri eller Garn at fiske med, ikke ville de heller lade dennem hyre og leie af dennem, som deres Arbeide behov have, men alene lægge dennem efter, at de kunne med store ledige Baade og smaa Skuder drage ud til Fiskerne paa deres Garn, hvorover de fattige Fiskere og andet godt Folk tit og ofte vederfares og skeer stor Skade og Utroskab baade paa Garn og Sild, som dennem frastjæles, desligeste vor og Kronens Told og Rettighed, som os tilkommer, tit derover formindskes: da paa det at ingen godt Folk, Fiskere eller Andre skulle paa deres Garn og Sild lide nogen Utroskab, ikke heller vor og Kronens Told og Rettighed med Aaresild eller Pendings Told skal os derover i nogre Maader forkortes, ville vi herefter dermed saa alvorligen holdet have, at Tolderen i Marstrand og de andre Toldere udi lige Maade hver udi sit Tolderi skulle lade forkynde og tilsige, at hvor slige ledige Karle eller Andre findes, som bruge slig Kjøb og Handel med Sild at kjøbe hos Fiskerne ude hos deres Garn, eller dennem, som drager af et Tolderi udi et andet med Baade og Skuder og kjøbe Sild med Fiskerne paa Garnet og ikke fortøver med samme Sild at kjøbe, til Fiskerne komme udi Landet, da skal samme Sild, som de saa kjøber, saa tit og ofte, som det befindes, til os være forbrudt, og skulle Tolderne paa vore Vegne dennem optage og indføre til godt og klart Regnskab, hvorefter sig hver skal vide at rette og for Skade tage vare. Fredriksborg 9. Oktbr. 1581. R. 336. Afskr. III. 328.

Mogens Baardssøn [Rosensværd], Lagmand under Agdesiden, fik Brev paa et Vikarie udi Hamer Domkirke, kaldes St. Nicolai Alter, som nu vaccerer og ledigt er efter Mogens Svales Død. Kronborg 20 Oktbr. 1581. R. 336. Afskr. III. 328. (Uddr.)

Digitized by Google

Brev til **Henrik Gyldenstjerne** om den **Bygmester** at skulle tage Borgen af at skulle blive tilstede.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom at den Bygmester **Mester Hans** [Pasche], som nu er der paa Slottet, tilforn, der han var Bygmester her paa vort Slot **Kronborg**, haver med den Bygning, som han her anrett haver, beviist sig meget utro, og samme Bygning Dag fra Dag jo mere og mere befindes falsk og utilbørlig, saa vi derover er foraarsaget at lade igjen annamme og antage nogen Eiendom her udi vor Kjøbstad **Helsingør**, som vi tilforn hannem givet haver, formodendes hos hannem anden Utroskab, og efter at kunne være om befrygtendes, at, naar han spurgte, vi forᵉ Eiendom haver igjen ladet annamme, og vi hans Utroskab med forᵉ Bygning her paa Slottet fornummet haver, han da kunde tage tilsinds at vige af vor Bestilling og Tjeneste og indrømme udi Sverige eller andensteds, hvor os ikke kunde være lideligt: da bede vi dig og ville, at du, anseendes dette vort Brev, enten tager af hannem nøiagtig Borgen, at han bliver tilstede og ikke undrømmer, eller og holder hannem udi slig Forvaring, som du ikke selv vil stande os til Rette, om han undkommer. Cum claus. consv. Kronborg 22 Oktbr. 1581. T. 228. Afskr. IV. 762.

Brev til disse efterskrevne **Toldere**, som er **Albrit Christenssøn**, **Jørgen Køidt**, **Nils Søfrenssøn** og **Oluf Madssøn**.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vi nogen Tid siden forleden have naad. forløvet og bevilget nogen fremmede og **udlændiske Kjøbmænd** og givet dennem der paa vort Brev, til vi anderledes derom lader tilsige, at mue **nordenfor Marstrand** udi vort Rige Norge bruge deres **Salteri**, og vi nu ikke ere tilsinds nogen Fremmede samme Frihed længere at forunde uden dennem, som have deres Breve paa visse forsagte Aar: da bede vi dig og ville, at dersom der kommer nogen fremmede udlændiske Skibe, som have vore Breve, der nordenfor Marstrand at mue bruge deres Salteri, du da retter dig efter grangiveligen at forfare, hvorledes samme Breve er lydendes, og dersom de formelde ikke om nogen vis Aaring eller forsagt Tid, men til saalænge vi anderledes tilsigendes vorder, at du da paa vore Vegne formelder Skipperne, at vi samme vore Breve ville hermed have igjenkaldte og dennem samme Frihed ikke længer forunde; men, dersom Nogen have Breve lydendes paa en forsagt Tid, at du

Digitized by Google

da derimod ikke gjører dennem nogen Forhindring, men vider dig efter samme Breve at rette, havendes og god, flittig, grangivelig Indseende med, at hvilke, som have saadanne Breve, formeldendes paa visse og forsagt Tid, under det Skin ikke tage andre Fremmede til dennem, hvormed vor og Kronens Told og Rettighed kunde formindskes eller forkortes, men hvo, som have slige vore Breve, de skulle med deres eget Skib, Folk og Gods bruge deres Salteri og ikke med nogen Andens Madskapi eller hemmelig underfundig Handel. Cum claus. consv. Fredriksborg 25 Octobr. 1581. T. 229. Afskr. IV. 763.

Borgermestere, Raadmænd og menige Borgere udi Bergen finge Brev at maa fri og uden Sise nyde hvis Tydst Øl, de selge uden Bys, nordfarts, ad gratiam.

Fr. II. G. a. v., at eftersom os elskelige Borgermestere og Raadmænd udi vor Kjøbsted Bergen paa deres egne og menige Borgeres Vegne der sammesteds have underdanigst givet os tilkjende, hvorledes de Udlændiske paa Bryggen der udi Bergen ere forskaanet efter deres Privilegier med Sise af hvis Tydst Øl, de did føre og igjen udselge enten der paa Bryggen eller nordfarts forhandle, og vore egne Undersaatter, Borgere og Indbyggere der udi Byen, af hvis Tydst Øl, de kjøbe og udføre, at maa give Sise, derover den Handel med Tydst Øl, idet de paa Bryggen kunne give bedre Kjøb, for de med Sise ikke besverges, forne vore Undersaatter betages, og de derfore underdanigst have været af os begjerendes, vi dennem med Sise af hvis Tydst Øl, de indføre og nordfarts der udi Riget ville udføre, ville naadigst have forskaanet, da, paa det vore Undersaatter, menige Indbyggere udi Bergen, saa meget desbedre mue blive ved og komme til Evne og Formue, have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at alt hvis Tydst Øl, forne vore Undersaatter udi Bergen kjøber og igjen udenbys selger og forhandler nordfarts til vore Undersaatter udi Nordlandene eller andensteds, det mue og skulle de nyde og beholde fri uden Sise, til saa længe vi eller vore Efterkommere, Konninger udi Danmark, anderledes derom forordnendes vorder. Dog hvis Tydst Øl eller anden fremmed Drik, som kjøbes og igjen udi Potter eller Tøndetal [fortappes][1] og udselges der udi Byen, deraf skulle vore Undersaatter give slig Sise til os og

[1] Saaledes i en Afskrift i Universitetsbibl. Mscr. 370. (fol.) S. 129 b.

Digitized by Google

Kronen, som andre vore Undersaatter der udi vort Rige Norge og efter vort Brevs Lydelse, derom udganget er. Cum inhib. sol. Fredriksborg 26 Oktbr. 1581. R. 337. Afskr. III. 329.

Henrik Gyldenstjerne, Erik Brockenhuus, Erik Munk og Frederik Lange finge Brev at holde i Vinter hver i sit Len nogle Sagskjerere, som til K. Maj.s Behov kunde skjere nogle Skibsplanker, at betale dem i Alnetal for hvis de skjerer og at give dem Fetalie af Lenet efter K. Maj.s Beskeed, som medfølger. Henrik Gyldenstjerne skulde holde 4 Par Sagskjerere, Erik Brockenhuus 3 Par, Erik Munk 3 Par, Frederik Lange 3 Par. Fredriksborg 28 Oktbr. 1581. T. 228. Afskr. IV. 762. (Uddr.)

Werner Henrikssøn, Borger udi Skien, hvem K. Maj. for nogen Tid forleden havde bevilget at maatte opbygge en Sagmølle udenfor Skien og den beholde udi hans Livstid for tilbørlig Afgift, hvilken Sagmølle han har opsat mellem Peder Skrivers, Borgermester i Skien, Søfren Nilssøns og Peder Jørgenssøns, Borgere der sammesteds, deres Sage, fik K. Maj.s Brev, at hans Arvinger efter hans Død maa forne Sagmølle for nogen Anden bekomme og bruge for den Afgift og Rettighed, som derefter deraf kan gange til Kronen. Fredriksborg 28 Oktbr. 1581. R. 337. Afskr. III. 329. (Uddr.)

Sognepresten udi Skien fik Brev paa Halvparten af Kronens Part af Tienden af Gjerpen Sogn til hans Underholdning, kvit og fri at beholde, eftersom Borgermester og Raadmænd udi forne Skien underdanigst har berettet, hvorledes deres Sogneprest hertil skal have været saare ringe forsørget, saa han dermed ingenlunde kan sig behjælpe og nære, og de ikke heller selv formaa hannem hans Besoldning at forbedre. Fredriksborg 28 Oktbr. 1581. R. 338. Afskr. III. 330. (Uddr.)

Brev til Henrik Gyldenstjerne om en Lagmand i Norge.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som vi forfare, at udi Oslo fattes en Lagmand, og der udi Byen eller udi Agershuus Len ikke skal findes Nogen, som tjener til samme Bestilling at forestaa, og efterdi forne Lagmandsdom uden længere Fortog [ɔ: Fortøven] med en Lagmand vil være forsørget, da bede vi dig og ville, at du paa vore Vegne handler med os elskel. Peder Knudssøn [Maaneskjold], vor Mand og Tjener, boendes der udi Baahuus Len, at han sig samme Befaling vil overtage, og at du paa vore Vegne med hannem til eens vorder, hvad han skal

Digitized by Google

have for hans Umage, og siden al Beskeed du om tilskriver os elskel. Ludvig Munk, vor Mand, Tjener, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Agershuus. Vi skikke dig og herhos vor Skrivelse til Ludvig Munk, at, hvis du udi saa Maade tilsiger paa vore Vegne forne Peder Knudssøn, han det skal lade hannem følge, hvilken vor Skrivelse med derhos indelukt vort aabne Brev paa samme Lagmandsdom, du forne Peder Knudssøn kan overantvorde og medgive til forne Ludvig Munk at fremføre, naar du derom altingest med hannem til eens vorder, befordrendes, at han med det første begiver sig derop forne Befaling sig at antage. Cum claus. consv. Fredriksborg 29 Oktbr. 1581. T. 230. Afskr. IV. 764.

Ludvig Munk fik Brev, at skulle, naar Henrik Gyldenstjerne var kommen overeens med Peder Knudssøn [Maaneskjold], og denne havde paataget sig at være Lagmand i Oslo, lade ham gjøre sin Lagmandseed, som det sig bør, og siden overantvorde til ham hosliggende K. Maj.s Brev paa samme Lagmandsdom, desligeste lade ham følge, hvis Henrik Gyldenstjerne paa K. Maj.s Vegne ham for hans Umage tilsiger. Fredriksborg 29 Oktober 1581. T. 230. Afskr. IV. 764. (Uddr.)

Peder Knudssøn [Maaneskjold] til Odsnes fik K. Maj.s Brev at være Lagmand udi Oslo Lagmandsdømme og derfor at nyde hvis Rente og Rettighed, som ligger til Lagmandsstolen, hvilken Befaling han strax skal antage sig og forestaa, efterat han har aflagt sin Lagmands-Eed til Statholder Ludvig Munk. Fredriksb. 29 Oktbr. 1581. R. 338. Afskr. III. 331. (Uddr.)

Jochim Thiim, Mogens Heinessøn og Jørgen Kyd finge Breve, at de maatte aarligen udi fem Aar med deres Skibe og Gods og Vare besegle Færø og der bruge deres Handel og Vandel, og fik hver af dem saadant Brev.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade os elskelige Jochim Thiim, Borger udi Hamburg, Mogens Heinessøn, Borger udi vor Kjøbstad Bergen, og Jørgen Kyd, Borger udi vor Kjøbstad Kjøbenhavn, at de alene og ingen Anden mue aarligen herefter udi fem samfelde Aar, næst efter dette vort aabne Brevs Datum regnendes, med deres Skibe, Gods og Vare besegle vort Land Færø og der bruge deres Handel og Vandel, dog ikke anderledes end med slig Beskeed og Vilkaar, at de skulle være pligtige at bespise Landet med alle-

Digitized by Google

haande nødtørftig Tilføring og gode uforfalskede Kjøbmandsvarer, som Almuen der paa Landet og Landet til Bedste kan være tjenlige og nyttige, og dennem selge hos Almuen for et billigt og skjelligt Verd efter gammelt Kjøb, og eftersom brugeligt er der paa Landet, og ikke med Kjøb eller Salg besvære Almuen, over hvis som billigt eller imod Lougen kan være i nogre Maader, og skulle baade de selv og deres Tjenere skikke sig venligen og sagtmodeligen imod Almuen i alle Maader. Desligeste skulle og for^{ne} Jochim Thiim, Mogens Heinessøn og Jørgen Kyd være pligtige til dennem at annamme af vor Skriver der paa Landet al hvis Landskyld og Rettighed, ihvadsomhelst det være kan, Intet undertaget, som os der sammesteds tilkommer, og for hver færøiske Gylden, ihvadsomhelst Vare det er eller kan beregnes, skulle de give os en god gammel Daler og samme Pendinge paa deres egen Omkostning og Eventyr til gode Rede aarligen til hver Fastelavn udi det allerseneste levere udi Kjøbenhavn paa vort Rentekammer sammesteds, og skal deres Aar begynde og paa gaa St. Mortens Dag nu førstkommendes og endes St. Mortens Dag, naar man skriver Guds Aar 1582, og siden fremdeles Aar fra Aar, saalænge de beholder samme Land Færø at mue besegle, og skulle de til lige Fordeel udi et samlet Madskapi nyde og beholde for^{ne} Færø og ikke den Ene den Anden derudinden at mue noget forkorte eller forfordele udi nogre Maader. Sammeledes skulle og Ingen af dennem hemmeligen eller aabenbare mue tage eller annamme nogen Fremmed eller Udlændiske til dennem udi denne Handel og Kjøbmandskab at bruge der paa Færø. Hvilken dennem befindes herimod at gjøre, den skal dette vort Brevs Frihed have forbrudt. Men dersom nogen dennem vil tage nogre danske eller norske Indbyggere til dennem udi deres Madskapi og Kjøbmandshandel der at bruge, det maa være dennem frit fore, saaframt det ikke er os eller Almuen der paa Landet til Hinder, Skade eller Forfang udi nogre Maader. Fremdeles skulle de og med deres Skibe og Gods aarligen til Færø at forsende det saa forholde, at et af samme Skibe skal aarligen løbe igjennem Øresund, fram og tilbage, at det uden Fragt, dog paa vor egen Udspisning, kan indtage vor Skriver med sig, fram og tilbage, saa og paa det samme Skib kan i lige Maade med sig udtage og udføre af Færø hvilke af Undersaatterne der paa Landet, som begjere at indsegle udi deres Ærinder og Bestillinger eller og til at beklage

Digitized by Google

deres Nød og Anliggende, om de udi nogre Maader vorder besværet, hvilket udi ingen Maade skal være Undersaatterne forbudet eller formeent; saaframt nogre dennem bliver formeent eller forhindret ei at mue komme der fra Landet med forne Kjøbmænds Skibe, naar de det begjere, den, hvis Brøst derudinden findes, ikke vil da dette vort Brev have forbrudt og derover stande os saavelsom dennem, sig beklager, til Rette. Desligeste skal det og være os frit fore at holde og annamme en forne Kjøbmænd, eftersom os selv godt synes, for dennem alle for vor aarlige Betaling for forne vor Landskyld og Rettighed af Færø, eftersom forskrevet staar. Cum claus. consv. et inhib. solita. Fredriksborg 1 Novbr. 1581. R. 338. Afskr. III. 331.

K. Maj.s Brev til Knud Grubbe, lydendes, at Hs. Maj. er kommen udi Forfaring, hvorledes at hans Foged udi Dragsmark Kloster skal have understaaet sig udi forgangen Aar udi hans Fraværelse mere end tilforn at oppebære af Bønderne der til Klosteret af den Told og Rettighed, som de ere K. Maj. skyldige, som der falder der udi Fiskeriet, den Stund Silden tilgaar, hvilket Hans Maj. hverken af hannem eller nogen Anden der udi Hs. Maj.s Tolderi enten dermed eller udi slige Maader Noget vil tilstede Nogen at mue gjøre, uden de synderligen have K. Maj.s udtrykte og fuldkomne Bevilling dertil thi beder K. Maj. hannem, at han strax tiltænker paa Hs. Maj.s Vegne at fuldgjøre Tolderen, som der nu er i samme Tolderi, al hvis Rettighed, som samme hans Foged i saa Maade haver oppebaaret, og tage derpaa Tolderens Beviis, førend at Tolderen drager derfra, og ingen Hinder eller Indtrængsel gjøre Tolderen herefter paa K. Maj.s Rettighed, saafremt at han ikke vil, at K. Maj. skal tænke et andet Sind dertil.

Et Brev til Jørgen Køidt, Tolder i Hermensund, lydendes, at K. Maj. har tilskrevet Knud Grubbe, at han skal lade tilbagelevere, hvad hans Foged har indkrævet i hans Fraværelse af den Rettighed, som tilkommer H. Maj., den Stund Sildefisket tilgaar, hvorfor forne Jørgen Køidt befales at indkræve af forne Knud Grubbe samme Rettighed, saameget det kan være, indføre det i sit Regnskab og give Knud Grubbe et Beviis derfor. Dersom der findes nogen Flere, som sig understaa at oppebære Noget af den Rettighed, som K. Maj. tilkommer i hans Tolderi, skal han give Henrik Gyldenstjerne det tilkjende, hvem K. Maj. har tilskrevet at have Tilsyn dermed. (Uddr.)

Digitized by Google

K. Maj.s Brev til Henrik Gyldenstjerne, lydendes, at eftersom K. Maj. kommer i Forfaring, hvorledes at Nogre understaa sig at gjøre K. Maj.s Toldere i Baahuus Len i Sildefiskende Forhindring paa hvis Rettighed dennem bør paa K. Maj.s Vegne at indkræve, hvilket K. Maj. ikke tænker at ville fordrage, beder K. Maj. ham, at, dersom nogen af Tolderne give ham slig Leilighed tilkjende, at Nogen understaa sig at forkorte K. Maj.s Rettighed eller den til sig oppebære uden K. Maj.s naad. Bevilling, at han da taler dennem til derfor med Rette og tager endelig Dom for sig. (Uddr.)

K. Maj.s Breve i lige Maade til Oluf Mortenssøn, Tolder i Marstrand, Albrit Christenssøn, Tolder i Molsund, Nils Søfrenssøn og Oluf Madssøn, Toldere i Hamborgsund [Hommersund], lydendes, at dersom der findes Nogen i deres Tolderi, som gjør dennem nogen Forhindring, paa hvis Told og Rettighed dennem paa K. Maj.s Vegne bør at indkræve, skulle de herom underrette Henrik Gyldenstjerne, hvem K. Maj. har tilskrevet at skulle tale derpaa. (Uddr.) Fredriksborg 21 November 1581. T. 226. Afskr. IV. 760.

Henrik Gyldenstjerne, Lensmand paa Baahuus, fik Brev at maa udi nærværende Sildefiskende lade salte og tillade tvende hans egne Losmandsbaade med løs og fersk Sild udi de nordre Tolderier og dennem ubehindret paa sin Forbedring og Fordeel lade udskibe paa Holland eller andensteds, hvor Leiligheden kan sig begive. Fredriksborg 24 Novbr. 1581. R. 339. Afskr. III. 333. (Uddr.)

Peder Knudssøn [Maaneskjold] fik Qvitantz Qvitantiarum for Raade, Idde, Aabygge og Frølands Skibreder, Eidsberg og Rakkestad Sogne og Odensø Len udi Nedre Borgesyssel, som han udi Forlening havt haver fra St. Mortens Dag Aar 68 til St. Mikels Dag Aar 69, han forne Lene igjen kvit blev, eftersom han for nogen Tid siden forleden har gjort Otto Brockenhuus, som den Tid var Rentemester, god Rede og klart Regnskab for al den visse og uvisse Rente, saa og for hvis Bønderne have kommet K. Maj. til Hjælp med, desligeste og efterdi han har gjort Christoffer Valkendorf til Glorup, K. Maj.s Rentemester, god Rede og Regnskab for hvis Pendinge-Skat eller udi det Sted Sølv, som han paa K. Maj.s Vegne havde oppebaaret af forne Lene og til St. Bartholomæi Dag Aar 69 skulde været udgivet, og hvis han efter hans

Digitized by Google

Regnskabs Lydelse deraf er K. Maj. skyldig bleven, det er hannem og hans Arvinger naadigst eftergivet. Fredriksborg 26 Novbr. 1581. R. 340. Afskr. III. 334. (Uddr.)

Hr. Claus Frantssøn [Berg] fik K. Maj.s Brev paa et Kannikedømme udi Oslo Domkirke, som kaldes St. Katharinæ Alter, som Hr. Christen Clemendssøn, Sognepreat til Skede i Viken, med hæderlig Kapitels udi Oslo Samtykke paa K. Maj.s naadigste Behag og Tilladelse afstod og til hannem opdraget haver. Kronborg 9 Decbr. 1581. R. 340. Afskr. III. 334. (Uddr.)

Brev til Henrik Gyldenstjerne at lade hugge nogen gode Steenlægter til Bygningen paa Antvorskov Kloster, saa at de kunne være til Rede til paa Foraaret. Fredriksborg 30 December 1582 [ɔ: 1581.] T. 232. Afskr. IV. 767. (Uddr.)

Brev til Borgermester og Raad udi Fredriksstad om noget Kapitels Gods, hvilket K. Maj. en Tidlang havde undt forne Borgermester og Raad, nu at skulle følge og igjenkomme til forne Kapitel.

Fr. II. V. G. t. Vider, at som I nogen Tid siden efter Eders Begjering have forhvervet vort Brev paa vor og Kronens Part af Tienden af nogen Sogner der udi Norge paa nogen Aars Tid at maatte bekomme og lade oppebære til Hjælp til Eders Sognekirkes Bygning, som det Brev formelder, vi Eder derpaa givet haver, og efterdi os elskel. hæderlig Kapitel udi Oslo Domkirke nu underd. haver givet os tilkjende, at samme Sogner skulle være funderet til Domkirken og Kapitlet udi Oslo: da bede vi Eder og ville, at hvilke af samme Sogner, som findes til Oslo Domkirke og Kapitel funderet, at I dermed intet befatter Eder, men lader følge og blive hos Domkirken, som der til des af Arilds Tid været haver. Cum claus. consv. Fredriksborg 30 December 1582 [ɔ: 1581] T. 232. Afskr. IV. 767.

Instrux, medgiven K. Maj.s Raad, Nils Kaas, Kantsler, Christopher, Friherre og Borggreve von Dohna og Hak Ulfstand ind udi Norge.

Instrux og Undervisning paa hvis Hverv og Ærinder, som vi, Fredrik den Anden, med Guds Naade Danmarks o. s. v., have befalet og naadigst tilbetroet og Fuldmagt givet os elskel. Nils Kaas til Thorupgaard, vor Kantsler, Christopher, Friherre og Borggreve von Dohna, og Hak Ulfstand til Hikkeberg, vore troe Mænd og Raad, paa vore Vegne at skulle bestille og for-

Digitized by Google

rette udi vort Rige Norge hos menige Adel og Ridderskabet, saa og alle Lagmændene sammesteds, desligeste og paa deres Hjemreise tilbage igjen.

For det første skulle de rette deres Leilighed efter, at de til St. Pauls Dag conversionis [25 Januar] førstkommendes kunne være tilstede udi vor Kjøbsted Oslo, til hvilken Dag vi have ladet forskrive al Adelen og Ridderskabet, saa og alle Lagmændene over alt Norges Rige der at skulle forsamles, og skulle velbemeldte vore Raad og Sendebud til det første paa vore Vegne dennem betakke, at de som lydige, troe Undersaatter have ladet dennem befinde og mødt der tilstede.

Dernæst skulle de af deres medbegavet Forstand og Beskedenhed andrage og tilkjendegive, hvad endelig høivigtige Aarsager og Tilstand vore elskelige menige Danmarks Riges Raad have bevæget og synderlig foraarsaget til forgangen Aar 1580 udi den Herredag udi Odense at keise, kaare og udvælge høibaarne Fyrste, vor kjære Søn Hertug Christian, til Konning at være og blive over disse tvende Kongeriger Danmark og Norge efter vor dødelige Afgang, om Gud Almægtigste det saa forkiert at H. Kjhd. vor Død overlevende vorder, derhos og formelde, hvorledes menige Adel og Ridderskabet over alt Danmarks Rige have bevilget og samtykt høimeldte vor kjære Søn til Konning over forne tvende Riger efter vor Død og Afgang og med deres Breve og Segl dennem forpligtet udi tilbørlig Tid, naar paaeskes, H. Kjhd. at hylde og sverge, som sedvanligt er, eftersom forbemeldte vore Sendebud af deres Beskedenhed al Omstændighed med vidtløftig Bevægelse og tilbehørendes Nødtørft selv ydermere vide at andrage og foregive.

Og siden skulle de forne Norske Adel og Lagmænd foreholde og paa vore Vegne af dennem begjere, at de efter slig Leilighed og for deres egne og deres fæderne Riges Gavn, Frelse og Fromme, udi lige Maade ville bevilge og samtykke høibemeldte vor kjære Søn Hertug Christian til Konning efter vor Død og Afgang at være og blive over disse tvende Kongeriger og sligt med deres Brev og Segl samtligen bekræfte, saa at de udi Framtiden, naar det af dennem begjeres, ville høimeldte unge Prins hylde og sverge, eftersom tilforn af Danmarks Riges Raad og menige Adel over alt Danmarks Rige gjort og skeet er.

Og efter de det bevilgendes vorder, som vi naadigst derom til forne vore kjære Undersaatter ingen Tvivl have, skulle forbemte

Digitized by Google

vore Raad og Sendebud derpaa af dennem Alle tage nøiagtig Brev og Forskrivning, forseglet og underskrevet, og samme Brev og Forskrivning til deres Hjemkomst os tilstille og overantvorde, og skulle de derefter gjøre forne vore Undersaatter, Adelen og Lagmændene, tilbørlig Taksigelse og igjen til dennem overantvorde hvis Breve, vi dennem tilstillet have, at slig deres Bevilling ikke skal komme den norske Adel til Forkrænkelse paa deres adelige Friheder eller imod Norges Loug.

Desligeste ville vi ogsaa velbemeldte vore Raad og Sendebud have befalet og Fuldmagt givet, at dersom nogen vore Undersaatter udi vort Rige Norge sig for dennem beklagendes vorder enten af vore Lensmænd eller over nogen Lagmands Domme at være med Urette besverget eller i nogre Maader at være af Nogen forurettet, da skulle de samme Sager tage for dennem udi Rette at forhøre og, saavidt efter den Tid og Leilighed er muligt, forhjælpe hver, hvis Loug og Ret er, tilrette.

Sammeledes dersom nogne vore Undersaatter af Adelen der udi Riget, Lagmænd, Kjøbstedsmænd eller Bønder nogen deres synderlige Verfuinge [Hverv] og Anliggende dennem andragendes vorder, som vi nu ikke kunde vide og derfore udi denne Instruktion og Fuldmagt ikke kan særdeles røres, da skulle forne vore Raad og Sendebud det med al Omstændighed forfare, fornemme og antage og til deres lykkelig Hjemkomst os formelde og tilkjende give, og vi da naadigst efter Leiligheden ville vide os imod forne vore Undersaatter naadigst derom at erklære.

Skulle og forne vore Sendebud til deres Hjemreise grangiveligen og flitteligen forklare og besigte al Leilighed om Befæstningen og Bygningen paa Agershuus, Baahuus, Vardberg, Halmstad og Lagholm, saa at naar de til os hjemkommendes vorder, de da kunne gjøre os derom al Underretning og klar Beskeed, og skulle velbemeldte Sendebud herudinden udi alle Maader vide vore og vore Rigers Gavn og Bedste, som vi dennem naadigst tilfortror. Fredriksborg 30 Decbr. 1582 [ɔ: 1581]. R. 343. Afskr. III. 337.

Hr. Bjarne Gamlessøn af Island fik Brev, at dersom han overlever Hr. Sivord Jonssøn paa Grinjastad, Prest i Hole Stift paa forne Island, da maa han igjen bekomme det Sogn, forne Hr. Sivord nu haver. Fredriksborg 31 Dcbr. 1582 [ɔ: 1581]. R. 344. Afskr. III. 339.

Udi lige Maade fik Jon Gudmandssøn af Island Brev

paa Hr. Lopertor [Loptur] Narvessøn, om han hans Død overlevendes vorder, igjen at maa bekomme Hitardal Sogn paa Island, som forne Hr. Lopertor nu haver. Dat. ut supra. R. 344. Afskr. III. 339.

1582.

K. Maj.s aabne Brev udganget, formeldendes om Tienden af hvis Sild og Fisk, som aarligen tilgaar udi Throndhjems Len udi Norge.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, at sig megen Uordning tildrager med Tienden, som gives af hvis Sild og anden Fisk, som somme Aaringer tilgaar og opfiskes under Throndhjems Len udi vort Rige Norge, udi det at Fiskerne nu mere, som af Arilds Tid haver været Ret og sedvanligt, ikke vil lægge til Tiende-Boden der deres Tiende at fornøie, men at dertil skal holdes Folk, som skulle udfare paa Fjordene at tage samme Tiende af dennem, og en Part undertiden samme Tiende forløber og ikke fornøier, derudinden os paa vor og Kronens Rettighed skeer forkort, da ville vi dermed saaledes endeligen forordnet og holdet have, at hvilken, som udi saa Maade efter denne Dag besøger og bruger forne Fiskende under forne Throndhjems Len, de skulle herefter, som tilforn af Arilds Tid haver været sedvanligt, lægge til Tiende-Boden og der deres Tiende udi tilbørlig Tid til gode. Rede at fornøie og udgive og derpaa tage Tiende-Seddel, som de kunde have imellem dennem imod al Tiltale for samme Tiende. Saafremt Nogen herimod findes ulydige og ikke fremkommer til Tiende-Boden, samme Tiende at fornøie, eller forne Rettighed udi nogen Maade forholder eller fordølger, de da ikke ville stande derfore til Rette og straffes paa hvis de have med at fare, som vedbør. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksb. 9 Januar 1582. R. 345. Afskr. III. 339.

Aabent Brev til Bønderne i Throndhjems Len, at de rette sig efter, naar Jakob Hvitfeldt, K. Maj.s Befalingsmand over Throndhjems Len, dem lader tilsige, hver Mand at hugge og udføre til Stranden saamange Spirer, Sparrer, Lægter og

andet Tømmer, som det store Skib, K. Maj. der i Lenet haver ladet bygge, kan med udlades og hid neder forskikkes; saafremt Nogen findes ulydig og ikke fremkommer i rette Tid at hugge og udføre Tømmer, de da ikke ville stande derfore til Rette og straffes, som vedbør. Og, efterdi en stor Part af Bønderne i Throndhjems Len bor, langt fra Haanden og ved Søsiden, saa det vil falde dem selv for besværligt med de Andre at hugge og udføre samme Tømmer til Ladestedet, og det vil være Bønderne, som bo inde i Fjordene og andensteds nær ved Haanden, for besværligt alene uden de Andres Tilhjælp at hugge og udføre forne Tømmer, skal forne Jakob Hvitfeldt forordne det saa, at de, som have mindst Besværing og bo ved Søsiden og langt fra Haanden, hver efter sin Formue og Leilighed, udgiver saamange Penninge, som billigt kan være, til de Bønder, som meest Besværing have, at det kan gaa ligeligen til, og den ene saavel som den anden kan blive ved Magt. Fredriksborg 9 Januar 1582. T. 232. Afskr. IV. 768. (Uddr.)

Brev til Jakob Hvitfeldt, et af K. Maj.s Skibe anrørendes, og at udrette andre Bestillinger.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom du underd. haver ladet give os tilkjende, at det store Skib, som der udi Lenet efter vor Befaling var opsat at bygges, skal nu være ferdig paa Foraaret at kunne her neder skikkes, og derfor begjer at forordnes der til Kapitain eller Skipper, som det kunde nederføre, og for godt anseer, at samme Kapitain eller Skipper, som bliver dertil skikket, maatte gives Befaling og Fuldmagt selv at udtage Baadsmænd, som behøves til samme Skib, paa det at de maatte komme dertil, som var gode og duelige: da have vi gjerne fornummet, at samme Skib engang er blevet forferdiget, og ville være fortænkt, efter som du derom skriver, med det første at afferdige did op en vor Skibshøvedsmand eller Skipper med Befaling og Fuldmagt Baadsmænd at udtage, som behøves til samme Skib hid neder at føre, saa og did op at forordne Styremænd med Segel og hvis andet Skibsredskab dertil er fornøden. Vi lade os ogsaa naad. befalde, at dersom der ikke er Master at bekomme, du da forne Skib tillader med Spirer, Sparrer, Lægter og hvis andet saadant Huustømmer paa det Skib der kunde tillades, og ikke skulle være behov at lade samme Skib løbe søndenfjelds ind udi nogen Fjord efter Last, og skikke dig efter din Begjering vort aabne Brev til Bønderne om samme Tømmer

Digitized by Google

at hugge og nederføre. Som du og underd. lader give os tilkjende, at du ikke kan bekomme Kjøbmænd til det lidet Skib paa 40 Læster eller flere, som der er opsendt og dig er befalet at skulle selge, og derfore stiller til os, om vi for godt ansee, efterdi det er udplanket og med temmelig Bekostning skal kunne forferdiges og siden bedre her neder end der kan selges, om vi det ville afhænde, og om du samme Skib skal lade fuldferdige: da ere vi dermed tilfreds og bede dig og ville, at du samme Skib lader udbygge og ferdigt gjøre det snareste og med ringeste Omkostning skee kan, og at du det siden hid neder forsender. Hvis du tilkjendegiver om Heste, som svenske Kjøbmænd udfør der af Lenet, have vi forstaaet, men vi lade det blive derved, som det haver været holdet af Arilds Tid, dog hvad Kronens Told og Rettighed belangendes, at du dermed haver Indseende, at os herudinden ikke i nogre Maader skeer forkort. Som du og underd. haver ladet give os tilkjende om den Uordning, som holdes med Tienden af Fiskeri, at de nu mere, som af Arilds Tid haver været ret og sedvånligt, ikke ville ligge til Tiende-Boden, der deres Tiende at fornøie, men at dertil skal holdes Folk, som skulle udfare at tage af dennem samme Tiende, og en Part undertiden samme Tiende forløbe og ikke fornøie, derudinden os paa vor og Kronens Rettighed skeer forkort, da tilskikke vi dig herhos vort aabne Brev til Alle, samme Fiskende besøge og bruge, at de herefter, som tilforn haver været brugeligt, skulle ligge til Tiende-Boden og der deres Tiende fornøie. Dermed du og vil have den Indseende paa vore Vegne, som det sig bør. Cum claus. consv. Fredriksborg 9 Januar 1582. T. 233. Afskr. IV. 768.

Skipper Mikkel Nebb fik Bestilling at skulle udtage 130 Baadsmænd udi Norge, som kunde nederføre en Fyrblase fra Throndhjem til Kjøbenhavn.

Fr. II. G. a. v., at vi have afferdiget denne Brevviser, vor Skipper, os elskel. Mikkel Nebb, til Throndhjem udi vort Rige Norge, der at skulle annamme og indtage en Fyrblase, vi der have ladet bygge, og den siden indføre for vor Kjøbsted Kjøbenhavn, og lade sig være befalet at have flittig Agt og Indseende derudinden, at samme vort Skib paa samme Reise, saa meget hannem menneskeligt er at forekomme, for Forsømmelse ikke skulle lide nogen Vaade og Skade, og efterdi til des Behov gjøres fornøden en Hob gode søfarende Baadsmænd, da

Digitized by Google

have vi befalet og paalagt forne Mikkel Nebb at skulle udi forne vores Rige Norge udi Agershuus, Tunsberg og Nedenes Lene udi vore Lensmænds sammesteds, hver udi sit Len, deres Nærværelse og Tilhjælp, baade udi Kjøbstederne og paa Landet, hvor de boendes ere, at bekomme, udtage og annamme udi Tjeneste paa vore Vegne og til vort Behov 130 gode duelige søfarne Baadsmænd, saadanne som han kan vide os og forne vort Skib tjent og forvaret med, hvilke forne 130 Baadsmænd, efter forne Mikkel Nebb udtaget, tilnævnt og opskrevet haver, skulle være forpligt at møde hannem udi Throndhjem til Philippi og Jacobi Apostol. Dag førstkommendes, uden al Forsømmelse eller Undskyldning, og siden med hannem indtræde udi forne vort Skib og tilhjælpe det at nederføre til vor Kjøbsted Kjøbenhavn, og efter de did kommendes vorder, ville vi lade give dennem, hver eftersom de paa samme Reise bevise dennem gode, villige og duelige for Baadsmænd og forne vor Skipper des giver dennem Vidnesbyrd, deres Maanedspenge, ligesom vi lade give andre vore Baadsmænd: bedendes og bydendes alle dennem, som i saa Maade vorder af forne vor Skipper for Baadsmænd tilnævnt, udskrevet og antaget, at I rette Eder efter til forne Tid at blive tilstede og siden til Philippi og Jacobi Dag, eftersom forskt staar, visseligen uden al Forsømmelse eller Undskyldning at møde forne vor Skipper udi Throndhjem, saa de derefter med hannem kunde følge og føre forne vort Skib hid neder, at vi paa samme Reise for deres Skyld ikke skulle lide nogen Skade og Forsømmelse. Dersom og nogen af dennem, som udtaget bliver for Baadsmænd, dennem fortrykker eller tager derfore Forsømmelse og ikke til forne Tid møde tilstede udi Throndhjem eller og paa Veien undvige fra forne vor Skipper uden Pasbord og Beskeed, da skulle vore Lensmænd, udi hvis Len de findes, tale dennem til derfore med Retten, og hvilke, som findes ikke at have Pasbord eller med Beskeed at være forløvet, dennem, saamange dermed betrædes, skal samme vor Lensmand forskikke til Kjøbenhavn, at de der kan staa derfore til Rette efter Skibsretten. Cum claus. consv. Fredriksborg 13 Januar 1582. T. 235. Afskr. IV. 770.

Hans Lindenov fik Brev, eftersom K. Maj. er tilsinds strax paa Foraaret at skikke nogle Skibe med Kalksteen og Andet op til Vardøhuus Slot, samme Slot at lade bygge og forbedre, at skulle forskaffe og holde tilstede i Bergen 4 eller

Digitized by Google

5 af de bedste Styremænd, der i Byen ere, som bedst ere kjendte om den Nordfars Seilads paa Finmarken eller Karelen, sammeledes at tilsige Søfren Anderssøn, Borger i Bergen, som haver af K. Maj. nogen Bestilling paa samme Fart, at han med det allerførste begiver sig til K. Maj., at han K. Maj. al Leilighed og hvis mere K. Maj. har med ham at tale, kan underrette. Fredriksborg 19 Januar 1582. T. 236. Afskr. IV. 771. (Uddr.)

K. Maj.s Brev, som Hs. Maj. naad. haver givet menige Adel og Ridderskabet over alt Norges Rige paa nogen Privilegier og Friheder, Hs. Maj. dennem undt og givet haver[1]).

Fr. II. G. a. v., at eftersom vore kjære troe Undersaatter, menige Adel og Ridderskab over alt vort Rige Norge, underd. haver ladet os andrage og tilkjendegive nogle Artikler og Besværinger, hvorpaa de ere begjærende at maatte gjøres nogen tilbørlig og christelig Forordning, og efterdi vi som en christen Øvrighed gjerne ville i alle Maader vide og ramme vore kjære Undersaatter, menige Norske Adels Gavn, Bedste og Forfremmelse, have vi med nogle vore elskelige Danmarks Riges Raad samme Puncter og Artikler grangiveligen overveiet og betragtet, og af vor synderlige Gunst og Naade, som vi fornævnte vore kjære troe Undersaatter er med bevaagen, paa fornævnte deres indgivne Puncter og Artikler efter deres samtlige underdanigste Begjæring bevilget, samtykt og gjort denne Forordning, som herefter følger:

For det Første, eftersom menige Adel og Ridderskab skulle være forpligtet, efter den Eed, de os med forvandte ere, hos os og for deres fædrene Riges Frelse at vove og opsætte Gods og Liv, eftersom vore kjære troe Adelsmænd egner og bør at gjøre, da ville vi dennem alle og hver, som vore kjære og troe Undersaatter, hermed have taget og annammet under vor kongelige Hegn, Værn, Fred og Beskjermelse, og vi med Danmarks Riges Raad dennem for al Overvold og Uret at ville haandhæve og forsvare til alle Rette efter Norges Lov og deres Privilegier og Friheder.

Dersom og nogen Adelsmand eller Person efter denne Dag sig forseer udi de Sager, som gjelde paa Liv eller Ære, skal der ikke maa dømmes paa dennem, uden for os selv og Danmarks Riges Raad, eftersom tilforn der udi Riget skal have sedvanligt været.

[1]) Trykt hos Paus 391—393.

Skulle og Adelen udi Norge nyde og beholde deres Hovedgaarde, som de nu selv paabo og herefter byggendes vorder, med al Frihed og Herlighed kvit og fri uden al Forhindring af vore Lensmænd eller deres Fogder, som have Lenene, samme Gaarde udi liggendes ere, efterdi de ellers paa andet deres Gods ingen Frihed have.

Hvilke Riddersmænds-Mænd, som have Gods udi Norge, og ere uden Riget bosiddende, og der kommer Trætte eller Dele paa, de skulle have deres fuldmyndige Befalingsmænd der i Riget, som maa og skulle svare til al Tiltale og Gjensvar, lovlig stevnet, hvad samme Gods anrørendes er, og derom lide og undgjælde Dom og Ret efter Norges Lov.

Skal det og være Adelen udi Norge frit for at lade bruge almindelig Fiskeri med Sild at salte, og udi andre Maader hvor Gud vil lade den tilgaae, saa og med Indlændske og Udlændske at man handle og vandle, eftersom sedvanligt haver været, dog vor og Kronens Told og Rettighed paa hvis af Riget udføres i alle Maader uforkrænket.

Dersom nogen fri Kvinde eller Jomfru efter denne Dag tager sig ufri Mand, skal hun derover have forbrudt alt hendes Arvegods til hendes næste Arvinger.

Skulle og ikke frille og slegfred Børn eller nogen deres Afkomme efter denne Dag maa komme til Arv iblandt Adelen i nogen Maade.

Skal og ingen Vidnesbyrd herefter maa tages over Nogen, som gjælder paa Liv, Ære eller Gods, uden han selv er der lovlig tilstevnet, eller nærværende tilstede.

Ingen Prester skulle efter denne Dag tage eller skrive nogen Vindesbyrd, Breve eller anden Benkebreve, uden at baade Fogden og Lensmand dermed omgaa efter Loven.

Og eftersom beklages, at udi Norge forsamles meget løst Folk, Karle og Drenge, som ikke ville tage sig nogen Huusbonde, men løbe omkring udi Lenene og ikke alene bruge deres Kjøbmandsskab, men og besverge vore Undersaatter, som boe paa Landsbyerne og alfare Veie, saa man derover ikke vel kan bekomme Drenge, som vil tjene, da ville vi hermed strengeligen have befalet alle vore Lensmænd og Fogder, at de hermed have flittig Opseende, og ikke tilstede saadanne løse Companer og tjenesteløst Folk at løbe omkring, men alvorligen tilholde dem at tage sig Tjeneste, eller og derover lade straffe som vedbør.

Digitized by Google

Hvilken fornævnte Skik og Forordning, som vi med vort elskelige Danmarks Riges Raad efter menige Norske Adels egen Begjæring udi saa Maade paa fornævnte Punkter og Artikler bevilget og samtykket have, vi udi alle Maader fast og ubrødeligen ville have holdet og efterkommet, forbydendes alle, ihvosomhelst de ere eller være kunde, særdeles vore Fogder, Embedsmænd, Lagmænd, Lagrettesmænd og alle andre herimod at gjøre eller forhandle i nogen Maade, under vor Hyldest og Naade. Kronborg 14 Febr. 1582. R. 345. Afskr. IV. 340.

Ludvig Munk, Henrik Gyldenstjerne, Hans Lindenov og Jakob Hvitfeldt finge hver dennem sligt et Brev, som efterfølger.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi efter menige Norske Adels Begjering have med vore elskel. Danmarks Riges Raad bevilget og gjort Forordning paa nogen Punkter og Artikler, som herefter skulle holdes og fuldkommes, og derpaa ladet vore aabne Breve udgaa, af hvilke vi dig herhos et tilskikke, deraf du selv ydermere haver Meningen at forfare: bedendes dig og ville, at du samme vort Brev og Forordning lader læse og forkynde over alt dit Len og andre underliggendes Lene, at vore Undersaatter dennem derefter kunde vide at rette, desligeste og tilskikker Lagmændene udi hver en Kopi af forne Brev, at de dennem og derefter udi Dom og Ret forholde kunde, og forne vort Brev og Forordning holder tilstede, saa det altid kan blive der hos Lenet og ikke bortkommer, havendes og flittig Opseende med, at altingest efter forne vort Brev holdes og efterkommes, som det sig bør. Cum claus. consv. Kronborg 14 Febr. 1582. T. 236. Afskr. IV. 772.

K. Maj.s aabne Brev udganget, at Fremmede og Udlændiske, som aarligen besøge Sildefiskendet udi Norge, mue efter denne Dag løbe norden Marstrand med deres Skibe og Gods og der kjøbe og tilforhandle dennem saltet Sild udi Tønder og Læstetal.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, at vore Undersaatter af Adelen saavelsom og Kjøbstedsmænd og Bønderne udi vort Rige Norge dennem høiligen beklage, hvorledes det er dennem meget til Skade paa deres Næring og Bjering, at Fremmede og Udlændiske, som besøge det norske Sildefiskende, ikke skulle være tilladt at mue løbe norden Marstrand med deres Skibe, Salt og Varer, hvorover mange vore Under-

Digitized by Google

saatter udi sidste Sildefiskende ere komne tilagters og have lidt merkelig stor Skade, da have vi nu den Leilighed med vore elskel. Danmarks Riges Raad, som hos os tilstede ere, overveiet, og ville vi vore kjære, tro Undersaatter til Gavn og Bedste og dennem paa deres Næring og Bjering til Forfremmelse dermed saaledes naadigst have bevilget og tilladt, at herefter paa videre Beskeed skal være alle Fremmede og Udlændiske frit og ubehindret fore udi Sildefiskende med deres Skibe at mue løbe norden Marstrand udi vort Rige Norge og der for Pendinge, Salt og Varer, som de med dennem førendes vorder, at mue kjøbe og tilforhandle dennem af vore Undersaatter, Danske og Norske, hvis saltet Sild de udi Læster eller Tøndetal til dennem vilde afhænde, og vore Undersaatter udi lige Maade at være frit fore af samme Fremmede at mue kjøbe Salt og hvis anden Vare, de behøvendes vorder, dog vor og Kronens Told og Rettighed udi alle Maader uforkrænket. Cum inhib. sol. Kronborg 14 Februar 1582. R. 346. Afskr. III. 340.

Ludvig Munk og Henrik Gyldenstjerne fik Brev at skulle lade forkynde i sine Len næstforegaaende K. Maj.s Tilladelse-Brev. Kronborg 14 Februar 1582. T. 238. Afskr. IV. 773. (Uddr.)

Menige Borgere og Indbyggere udi Oslo finge Brev paa nogen Oslo Kapitels Gaarde, som skulle afbrydes, og de samme Gaardes Eiendom til deres Græsgang og Fædrift at maatte nyde og beholde.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vore Undersaatter, Borgermester, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbstad Oslo have underdanigst givet os tilkjende, hvorledes de til deres By have ingen Græsgang eller Fædrift, hvilket falder dennem meget besværligt, da paa det samme vor Kjøbsted desbedre maa blive ved Magt, tiltage og forbedres, have vi af vor synderlig Gunst og Naade, saa og vore Undersaatter, menige Borgere og Indbyggere udi Oslo, til Gavn og Bedste, undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at disse efterskrevne Gaarde, som til des have ligget til Oslo Kapitel, ved Navn Wlenne [Ulven], Ethestad [Etterstad], Thesen og Bryn, mue og skulle nu strax med det første afbrydes og al samme Gaardes Tilliggelse og Eiendomme, Intet undertaget, efter denne Dag at være og blive til fri Græsgang og Fædrift og udi andre Maader under Oslo By, og ville vi udlægge og gjøre Oslo Kapitel Skjel og fyldeste Vederlag for forne Gaarde,

Digitized by Google

de udi saa Maade mister, at de ikke med Billighed skulle have dennem derover at beklage. Cum inhib. sol. Kronborg 14 Febr. 1582. R. 347. Afskr. III. 341.

Ludvig Munk fik Brev at skulle udlægge Oslo Kapitel Skjel og Fyldest af Kronens Gods der i Lenet til Vederlag for de i næstforegaaende Brev nævnte 4 Gaarde, paa de Steder, som Slottet ikke er for meget ubeleiligt, og at tilskikke K. Maj. en klar Fortegnelse derpaa til Stadfæstelse. Hvad de Bønder angaar, som nu ere boende paa de Gaarde, som ødelægges, skal han det saa bestille, at Borgermester, Raadmænd og Borgere give dennem deres Stedsmaal igjen, saa de til andre Gaarde og Værelser igjen kunde forhjælpes. Kronborg 14 Febr. 1582. T. 237. Afskr. IV. 772. (Uddr.)

Menige Kronens Bønder og Tjenere udi Øvre og Nedre Borgesyssel fik Brev at mue være forskaanet for Tredieparten af Tømmer-Egter, dennem til des have været paalagt.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi komme udi Forfaring, at vore Undersaatter, menige Bønder og Tjenere udi Øvre og Nedre Borgesyssel udi Agershuus Len udi vort Rige Norge, dennem fast beklage, at de storligen besværges med Tømmer-Egter og med Tømmer at mue føre til vore Sager, underdanigst begjerendes, at de derpaa maa fange nogen Forskaansel, da have vi nu deres Leilighed og Vilkaar anseet og af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne vore Undersaatter, Bønder og Tjenere udi Øvre og Nedre Borgesyssel, mue og skulle efter denne Dag være og blive fri og forskaanet for Tredieparten af hvis Tømmer-Egter, dennem til des haver været paalagt. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 14 Februar 1582. R. 347. Afskr. III. 341.

Ludvig Munk fik Brev at rette sig efter næstforegaaende Brev med Hensyn til Bøndernes Tømmer-Egter. Kronborg 14 Februar 1582. T. 239. Afskr. IV. 774. (Uddr.)

Walter von Mounster, boende i Numedal, fik Brev paa noget føie Gods, Boskab og Fæmon, som K. Maj. efter hans Hustrus Død er tilfaldet, hvilket Hs. Maj., anseendes hans lange Tjeneste, hannem naadigst haver skjænket og eftergivet. Kronborg 14 Febr. 1582. R. 348. Afskr. III. 342. (Uddr.)

Aase Lauritsdatter, Jens Gregerssøns Efterleverske, fik Brev paa en Gaard, kaldes Oweste, udi Agershuus Len, som

Digitized by Google

hendes Husbonde tilforn udi Forlening havde, at beholde, mod aarlig Skyld, Afgift og Tynge. Cum claus. consv. et inh. sol. Kronborg 14 Febr. 1582. R. 348. Afskr. III. 342. (Uddr.) (Se ovf. S. 142).

K. Maj.s Befaling udgaaet til Undersaatterne udi Jemteland og Herdalen ikke at skulle tilforhandle nogen svenske Kjøbmænd nogen forbudne Varer.

Fr. II. Hilse Eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, som ere boendes udi Jemteland og Herdalen udi vort Rige Norge, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at os elskel. Borgermester, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbsted Throndhjem have dennem imod os underd. beklaget, hvorledes mange svenske Kjøbmænd nu mere end nogen Tid tilforn aarligen skulle der indkomme og der opkjøber hvis Vare, baade Los, Maard og Andet, for^ne^ vore Undersaatter Borgere og Indbyggere udi Throndhjem imod deres Privilegier paa deres Næring og Bjering til Hinder og Skade: da, paa det saadan usedvanlig og ulovlig Kjøbmandskab maa afskaffes, bede vi Eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at I efter denne Dag Eder slig ulovlig Kjøbmandskab, som af gammel Tid ikke sedvanligt haver været, undholder, men hvis slig Vare I have at selge, at I dennem afhænder til vore Undersaatter udi Throndhjem, desligeste og Eder med forbudne Varer forholder, eftersom af gammel Tid sedvanligt haver været. Cum inhib. sol. Kronborg 14 Februar 1582. T. 237. Afskr. IV. 773.

Jakob Hvitfeldt fik K. Maj.s Skrivelse at skulle lade forkynde næstforegaaende aabne Brev om ulovlig Handel med Fremmede overalt i Jemteland og Herjedalen. Kronborg 14 Februar 1582. T. 238. Afskr. IV. 774. (Uddr.)

Fru Maren Bjelke, Mogens Svales Efterleverske, fik Forleningsbrev paa St. Nicolai Alters Gods, som Mogens Baardssøn [Rosensværd], Lagmand under Agdesiden, nu sidst og for^ne^ hendes Husbonde tilforn udi Verge havde, at maa det beholde og nyde, ad gratiam. Cum inhib. sol. Fredriksborg 17 Februar 1582. R. 348. Afskr. III. 342. (Uddr.)

Erik Brockenhuus fik Brev at skulle forskikke strax paa Foraaret 1000 Tylfter gode Danmarks Deler til Kronborg Slot. Fredriksborg 17 Febr. 1582. T. 239. Afskr. IV. 775. (Uddr.)

Ludvig Munk fik Brev at skulle til Philippi og Jacobi Dag førstkommendes møde udi Kjøbenhavn.

Fr. II. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du endeligen er

fortænkt udi til Philippi og Jacobi Dag førstkommendes at være udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn tilstede og retter din Leilighed, at vi med Slotsloven og de Lene, du haver, ville gjøre Forandring. Cum claus. consv. Fredriksborg 18 Februar 1582. T. 239. Afskr. IV. 775.

Oluf Mechelborg, Borger til Flensborg, fik Brev at mue paa denne Gang og udi dette nærværendes Aar lade et hans Skib med Meel, Malt, Salt og andre gode Kjøbmandsvare løbe paa Nordlandene udi Norge og samme Vare selge og afhænde til Undersaatterne der sammesteds og dermed bruge sin Handel og Næring og igjen tilforhandle sig slige Vare der falder. Cum inhib. sol. Fredriksborg 19 Februar 1582. R. 348. Afskr. III. 343.

Syv slige efterne K. Maj.s Breve udginge, hvorledes udi Norge forholdes skal med dennem, som forreise der igjennem Landet.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vore Undersaatter udi Kjøbstederne saavelsom paa Landsbyerne imellem vore Riger Danmark og Norge dennem paa det underd. for os have beklaget med Egter fast at besværges, synderligen naar Tolderne, Slotsskrivere og slige Personer, som dennem paa vore Bestillinger beraabe, der frem forreise, skal ikke alene de, men en heel Hob under deres Navn og Følge, vore Undersaatter udi slig Maade besværge, og vi derfore af forne vore Undersaatter at besøges at gjøre derudinden en endelig Forordning, saa de maa vide, hvem de paa vore Vegne have at fordre, og hvilke slig Fordrelse med vor Tilladelse vare at benegte: da ville vi forne vore Undersaatter hermed forholdet og frit fore tilladt have, saa og dennem herhos forbyde, Ingen udi vort Navn at skulle fordre med frie Vogne, uden de have vore egne eller vor Rentemesters, os elskel. Christoffer Valkendorfs til Glorup, vor Mand og Raads, Pasbord, eller og de ere vore Lensmænds udi vort Rige Norge deres Slotsskrivere, som med Regnskab og Rede af Lenene kunde være forskikkede hid neder og have deres Pasbord og vis Beskeed med at fare, saa deraf noksom kan vides, at de paa vore Vegne bør at befordres, hvilke dog skulle begive dennem til Lensmanden udi samme Len, som deres Veg fremfalder, og der dennem angive og begjere af dennem udi deres rette Reise og Bestilling slig tilbørlig Befordring. Skulle og ikke heller forne vore Undersaatter flere Vogne eller paa flere Personer

Digitized by Google

skaffe Befordring, end medgiven Pasbord indeholder og medfører, og skulle for" vore Undersaatter saa paa Landsbyerne som udi Kjøbstederne dennem herefter vide at rette. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 24 Februar 1582. T. 240. Afskr. IV. 775.

Simon Pederssøn, Jørgen Mogenssøn, Gjørd Olssøn og Jon Pederssøn af Jemteland udi Norge finge Brev paa en Norges Krones Gaard, kaldes Meldum, som deres Forældre og Slægtninger udi lang Tid have med fremfarne Kongers Bevilling besiddet, til dennem selv og deres ægte Børn efter deres Afgang at nyde og beholde, dog med K. Maj.s Forbehold derudinden efter forefaldende Leilighed anderledes at forordne eller forandre. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 27 Februar 1582. R. 349. Afskr. III. 343. (Uddr.)

Hans Lindenov fik Brev at skulle strax til Kjøbenhavn Slot forskikke Christoffer Grøn, Lagmand paa Stegen [Steig].

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi komme udi Forfaring, hvorledes Lagmanden paa Stegen, Christoffer Grøn, af Modvillighed og ikke for nogen lovlig Undskyldnings Skyld haver siddet vore aabne Breve og Befalinger overhørig og ikke haver villet mødt til den Dag og Forsamling udi Oslo, som her paa St. Pauls Dag forgangen var holden med de andre vore Undersaatter, menige Norges Riges Adel og Lagmænd, vi did have ladet forskrive, vor Villie og Mening, som vore elskel. tilforordnede Raad og gode Mænd paa vore Vegne dennem skulle foregive og andrage, at forfare, os og vore Breve og Befalinger til Foragt og Andre til Exempel og Aarsag til lige Ulydighed og Modvillighed, imod det han som en Lagmand vore Breve synderlig skulde have anseet og vor Villie og Befaling selv efterkommet og hos Andre befordret: thi bede vi dig og ville, at du strax med det allerførste forskikker samme Lagmand hid neder til vort Slot Kjøbenhavn og igjen forordner en anden god, forstandig Dannemand til Lagmand der paa Stegen udi hans Sted, som der kan gjøre hver Mand, hvis Norges Lov og Ret er, og paa vore Vegne tager af hannem hans Lagmandseed. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 28 Februar 1582. T. 240. Afskr. IV. 776.

Johan Bockholt fik Brev at skulle fornøie Presterne paa Island, hvis K. Maj. til deres Underholdning haver funderet. Kjøbenhavn 28 Februar 1582. T. 241. Afskr. IV. 777.

Digitized by Google

Skjødebrev, som Fru Gyrvild Fadersdatter [Gyldensparre], Hr. Lauge Brahes Efterleverske, underdanigst haver givet K. Maj. paa alt hendes Arvegods, som hun haver udi Norge nordenfjelds, saa og paa alt hendes Gods paa Hetland.

Jeg Gyrvild Fadersdatter, salig Hr. Lauge Brahes Efterleverske, kjendes og gjør vitterligt for alle med dette mit aabne Brev, at efterdi den stormægtigste høibaarne Fyrste og Herre, Hr. Fredrik den Anden, Danmarks etc. etc., min allernaadigste Herre og Konning, altid haver været mig en naadigst Herre og Konning og med synderlig Gunst og Naade bevaagen, og høistbem[te] Hs. K. Maj. nu naadigst haver til mig og mine Arvinger for evindelig Eiendom undt, skjødt og afhændt Hs. K. Maj.s og Kronens Gaard Verpinge Hofgaard saa og Verpinge Mølle udi Skaane, udi Tornehered liggendes, med al samme Gaards og Mølles Landgilde, Rente, Eiendomme og Tilliggelser, desligeste og af synderlig Gunst og Naade efter min underdanigste Begjering undt, bevilget og forlent mig med Børring Kloster og Klosters tilliggende Gods, sammeledes med Frostehered og 3 Lunde Kapitels Gaarde, de to udi Verpinge og den tredie udi Onderup med al samme Klosters, Hereds og Godses Rente og Tilliggelse at have, nyde, bruge og beholde kvit og fri udi min Livstid og saa længe jeg lever, da haver jeg derimod med min egen gode frie Villie og velberaad Hu underdanigst skjødt, givet og afhændt og nu med dette mit aabne Brev skjøder, giver og strax aldeles og fuldkommeligen afhænder fra mig og mine Arvinger og til høibem[te] K. Maj., Hs. Maj.s Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, og Kronen alt mit Arvegods, som findes nordenfjelds udi Norge, som er først udi **Romsdalen** dette efterskrevne Gods, Rente og Landskyld: Egdal, skylder 4 Voger Fisk, Gildestien, skylder 2½ Voger Fisk, Fiksdal, skylder 1½ Voger Fisk, Germenes [Germundsnes] nedre 4 Voger Fisk, Germenes øvre 1½ Voger Fisk, Sedthenes [Sætnes] 6½ Voger Fisk, Restad nedre 1 Vog 2 Pund Fisk, Siøuigøde [Søvik] 1 Pd. Fisk, Sogge Øvregaard [Sodge Østigaard] 5 Voger Fisk, og ligger Isterdal under Sogge Gaarde for for[ne] Landskyld, Tumbierg [Tomberg] 1 Pund Smør, Agger [Age?] ½ Pd. Fisk, Deffuul [Divold] 1 Pd. Fisk, Nes 3 Voger Fisk, Kaffueliidt [Kavlid] 2½ Pd. Fisk, Taakle 4 Voger Fisk, Maa øde ½ Vog Fisk, Torvigen [Thorvik] 5 Voger Fisk,

Digitized by Google

Klungnes 2½ Voger Fisk, Mansaas 2½ Voger Fisk, Laangen [Lange?] 16 Mk. Pund (sic) Smør, Eidsvaag 2 Voger Fisk, Rødvig 2½ Voger Fisk, Sallemandal [Saleimdal?] 2 Voger Fisk, Biøllessø [Bolsø] 4 Pd. Fisk, Tholaas Ødegaard 1 Vog Fisk, Aarøy 5 Voger Fisk, Indre-Aarøy 3 Pd. Fisk, Mordal 4 Pd. Fisk, Hoiin [Hoeim?] 5 Voger Fisk, Skorue [Skorgen] 4 Pd. Fisk, Diiden, 2½ Voger Fisk, Thornes 5 Voger Fisk, Julsetter [Julset], som gik aarligen af i Landskyld 1 Pd. Smør, som Jens Skriver haver bortbyt i en Gaard, heder Halde og renter aarligen 2½ Voger Fisk, Uglevig 2 Pd. Fisk, Restad, 4 Voger Fisk, Rathnes [Raknes] 4 Voger Fisk, Grønvold 2 Pd. Fisk, Maurøen [Magerø] 2 Voger Fisk, Bjørnereim 2 Voger Fisk, Myssund [Midsund] 1½ Voger Fisk, Gangstad 2½ Voger Fisk, Drøen [Drønen] 4 Pd. Fisk, Løvig 4 Voger Fisk, Smaage 5 Spek, Haageby [Haukebø] 2½ Pd. Fisk, Sandøen, Jens Skriver haver frit, 10 Voger Fisk, Husøen 4 Voger Fisk, Holmen 1 Vog Fisk, Huse 1½ Vog Fisk, Røersager [Røsok] 2½ Voger Fisk, Lyngver 1 Vog Fisk, Strengelef 2 Voger Fisk, Bagvarpet med Gillestein ½ Tønde Lax, lille Slemne [Slemmen] med hvis Skyld deraf gaar.

Item udi **Sundmøre** dette efterskrevne Gods og Rente: Giedtzskøe [Giske], skylder 10 Voger Fisk, Skidanger 5 Voger Fisk, 5 Meler Korn, Valderø 5 Voger Fisk, 5 Meler Korn, Giøsund [Gjødsund] 1 Vog, 2 Pd. Fisk, 5 Meler Korn, Lillebøel ½ Vog Fisk, Sjønes Øvregaard [Synes] 4½ Voger Fisk, 5 Meler Korn, Rosvigen [Rosvik] 5 Voger Fisk, 6 Meler Korn, Rørvigen [Rørvik] 2 Voger, 2 Pd. Fisk, 5 Meler Korn, Moldnes 5 Voger Fisk, 6 Meler Korn, Moske øde [Mydske] 1½ Vog Fisk, Farstad 2½ Pd. Fisk, Rønneste [Rønestad] 3 Voger, 2 Pd. Fisk, Løffuesundt [Lausund] 2 Voger Fisk, Volden, 2 Pd. Fisk, Løvesundholm 2 Voger Fisk, Setter [Seter] 1 Vog Fisk, Harran [Harham] 21 Voger Fisk, 3 Sold Korn, Hestøen til Harran 2 Pd. Fisk, Ullen [Ulle] 4½ Voger Fisk, 5 Meler Korn, Ulleholmen 1 Vog Fisk, Hoffnen [Homnen] Fiskevær med sin Rente, Berrige [Berge] 1 Pd. Fisk, Fjertoft 10 Voger Fisk, 10 Meler Korn, Oxenøen 4 Voger Fisk, Myklebostad 10 Voger Fisk, 10 Meler Korn, Helle 2 Voger Fisk, Vatne og Oluen 1 Vog, 1 Pd. Fisk, Elffuen 1 Pd. Fisk, Aas [Os] i Vatne 1 Vog Fisk, Aarvik i Vatne 1 Vog Fisk, Ringstad 2 Voger Fisk, Remen [Reme] 2½ Voger Fisk, Bjør-

Digitized by Google

nelykke. 1½ Vog Fisk, Hurrildt [Hurlen?] 1½ Vog Fisk, Thierøen [Tærøeu] 1 Vog Fisk, Gryten 2½ Vog Fisk, Holmseter [Holmeset] 2 Voger Fisk, Giersetther [Gjerset] 2½ Voger Fisk, Luegen 1 Vog Fisk, Hualstien [Kvalsteen] 2 Pd. Fisk, Aalsetter [Aarset] 3 Voger Fisk, Stiensetter [Steenset] 2 Voger Fisk, Slette 4 Voger Fisk, Leiide [Leite] 4 Pd. Fisk, Strøn [Strømen] 1 Vog Fisk, øvre Eckeraal [Ekrol] ½ Vog Fisk, Enghesetther [Engeset] 2½ Vog Fisk, Solnøen [Solnør] er fri med 4 Pd. Fisk, for han er Sagmester, Venøen [Vemøen] 1 Vog Fisk, Brasthoug [Brathoug] 1 Vog Fisk, Hæggebak 1 Vog Fisk, Mørkesetter [Mørkeset] 4 Pd. Fisk, Røerseter 1½ Vog Fisk, Aase 6 Voger Fisk, Fyrmyr [Furemyr] 4 Pd. Fisk, Sorthen [Sorte] 3 Voger Fisk, af en Ødegaard ved Sorthen, kaldes Faurhaug, 1 Pd. Fisk, Dyrnes ½ Vog Fisk, Kalvøen 4 Pd. Fisk, Leirstad 2 Voger Fisk, Spilckenuig [Spilkevik] 4 Pd. Fisk, Gaassyn [Gaaseide] 1½ Vog Fisk, Humbløen [Humblen] 5 Voger Fisk, 5 Meler Korn, Vedde 2½ Voger Fisk, Kaluestæ [Kalvestad] 4 Pd. Fisk, Møghoel 1 Pd. Fisk, af en Ødegaard ved Møghoel 1 Pd. Fisk, Musseidt [Maaseide] 1½ Vog Fisk, af en Ødegaard ved Museid 1 Pd. Fisk, Bygsetther [Buset] 4 Pd. Fisk, Sulbostadt [Sulebostad] 4 Pd. Fisk, af en Kvernefos ved Sulbostad 1 Pd. Fisk, Nørdingsetther [Nøringset] 4 Pd. Fisk, Amedam [Amdam] 2 Pd. Smør, Giedtzskemo [Giskemo] 2 Voger Fisk, Øffrebostadt [Øvrebostad] 5 Pd. Fisk, Melbostad 2 Voger Fisk, nedre Melbostad 1 Vog Fisk, Hoføvregaard 3 Voger ½ Pd. Fisk, Hofnedregaard 3 Voger ½ Pd. Fisk, Lynge [Linge] 1 Vog Fisk, Morrien [Muri] 1 Vog Fisk, Valdal 1 Vog Fisk, Toffjord [Tafjord] 2½ Voger Fisk, Hjøvig 1 Vog Fisk, Kolmaas 4 Voger Fisk, Klache [Klok?] 3 Vetter Næver, Lyssehølle [Ljushol] 2 Pd. Fisk, for 2 Vetter Næver, Andestæ [Andestad] 2 Pd. Smør, Aassi Søffkøffle 4 Pd. Fisk, Lade 3 Pd. 8 Mk. Smør, Hundevig 2½ Voger Fisk, Gjævenes 1½ Vog Fisk, Trandal 3 Pd. Smør, Gransekre 2 Vetter Næver, Vedal øvre [Viddal] 2½ Voger Fisk, Vedal nedre 2½ Voger Fisk, Holle [Hole] 4 Pd. Smør, Leren [Leire] 2 Pd. Smør, Soffuer [Søvre] 2 Pd. Smør, nedre Soffuer 3 Pd. Smør, Ackelsta [Aklestad] 4 Pd. Fisk, Romnestrand [Romestrand] 4½ Voger, 1 Pd. Fisk, af en Ødegaard, heder Valle, 1 Pd. Fisk, af Jens i Festøen 2½ Pd. Fisk, og haver han et lidet Laxefiskende,

Digitized by Google

som bruges til Giedtskø med sin aarlige Rente, Buckskindt [Bukkeskind] 1 Pd. Fisk, Strandby [Strandebø] 2 Pd. Fisk, Rød 5 Pd. Fisk, Indsulsetther 1 Vog, ½ Pd. Fisk, Vig 1 Pd. Smør, Møckelbosta [Myklebostad] 1 Vog Fisk, Hareid 4 Voger Fisk, 10 Meler Korn, af en Ødegaard, kaldes Teige, 2 Pd. Fisk, Rise øvre 4 Pd. Fisk, Rise nedre 1 Vog Fisk, Hougelidt [Hofvelid] 1½ Vog 8 Mk. Fisk, Lienen [Lene] 4½ Voger Fisk, Rum [Runde?] 10½ Voger Fisk, Gogsøer [Guksøren] 5½ Voger Fisk, Giuff [Djup] 4 Voger Fisk, 5 Meler Korn, Gudøen [Godø] 16 Voger Fisk, 15 Meler Korn, Alnes 12 Voger Fisk, 15 Meler Korn, Kalvøen 2 Voger Fisk, Arthenø med sin Landskyld. Item nogen Ødegaarde, af Jon Jembdt 1 Vog Fisk og 1 Daler i Bygsel, af Jon Pederssøn, af Knud Giskehaug 1 Pd. Fisk i Græsleie, af Peder Brevig for 2 Aar 2 Pd. Fisk i Græsleie, af 2 Ødegaarde ved Moraj 2 Pd. Fisk, og af Jakob ½ Tønde Tjære, derfore 2 Mk. Item udi Vors dette efterskr.ne Gods og Landskyld, Finden [Finne] 4 Løber Smør, Brekke 2½ Løber Smør, Ullestad 3 Løber Smør, Roghen [Rogne] 5 Løber, 1 Spand Smør, af en Engeteig, kaldes Bindingen, ½ Løb Smør, Ringen [Ringheim] 3 Løber Smør, Gjerde 1 Løb, 1 Spand Smør, Sødefjord 1 Løb Smør, Øffrekiøtten [øvre Kyte] 5 Løber Smør og 4 Skl. i Kverneleie, Nedrekiøtten 1 Løb Smør, Helffuen [Helleved] 5 Løber Smør, Høllen [Hylle?] 6 Løber Smør, Bøie [Bø] 1 Løb, 1 Spand Smør, Henlenn [Himle?] 2 Løber Smør, Hval [Kvale] 1½ Løb, 1 Spand Smør, Vindsand [Vinsand] 2 Løber Smør, Dybestien [Dykesteen] ½ Løb Smør, Hiernes [Gjernes] 2 Løber Smør, Bierckie [Bjørke] 4 Løber Smør, Giermen [Gjermo] 4 Løber ½ Pd. Smør, Gierestadt [Gjerstad] 3 Løber Smør, Røttin [Røte] 3½ Løber Smør, Øde-Røtten [Røte lille] ½ Løb Smør, Vestren [Vestreim] 3 Løber Smør, Gindlen 2 Løber Smør, Horffue [Horveid] 2½ Løber Smør, Bollestad [Bolstad] 1½ Løb Smør, Strøn [Strøme?] ½ Løb Smør, 1 Hud, Doluen [Dolve] ½ Løb Smør, Thøsse [Thøsen] ½ Løb Smør, Douigen 2 Skl., Restad ½ Pd. Smør, af Laxefiskendet til Giedtlen [Gjetle] 1 Løb Smør, item Ødegaarde og Laxefiskende, Lilereckeme 21 Mk. Pd. [sic] Smør, Tverberg 4 Skl., Apaltun ½ Pd. Smør, Hee Laxefiskende ½ Løb Smør, Grotthe They 1 Spand Smør, Horffue Laxefiskende 1 Løb Smør, Thienliunge 1 Pd. Smør, Bolstad Laxefiskende 1 Løb Smør,

Digitized by Google

Ellien og Skahrffue [Skjerven] Ødegaarde, Brevig 6 Skl., Fougstad Ødegaard 2 Skl., Elvigen og Meldalen 1 Gjedeskind, Torsteg ½ Pd. Smør, Flage og Skeelaas Laxefiskende ligger under Finden. Item udi **Hardanger** dette efterskrevne Gods og Landskyld: Nedre Spielde [Spilden] 1 Løb Smør og 3 Løber Salt, øvre Spieldre 4 Løber Salt, Nessen [Nesheim] 2 Løber Smør, 1 Bukkeskind, Thole, 4 Løber Smør, 12 Løber Salt, Sem [Seheim] 1 Løb Salt. Item udi **Ryfylke** dette efterskrevne Gods og Landskyld: Skjerpthuen [Skifthun] 2 Pd. Smør, Aassin [Adsheim] ½ Løb Smør, Aaseland ½ Løb Smør, Findestadt [Finnesand?] ½ Løb Smør, Østhuus ½ Løb Smør, øvre Høsthuus (sic) ½ Løb Smør, Fos 1 Løb Smør, Helleuoldt [Helgevold] ½ Løb Smør. Item udi **Senjen** dette efterskrevne Gods og Landskyld: Hundestadt [Hundstad] 2 Voger Fisk, Stening [Stene?] 1½ Vog Fisk, Jørrin [Ørjen] 3 Voger Fisk, Østerholmen 2 Voger Fisk, Inderholmen [Holmen indre og ytre] 2 Voger Fisk, Kjerlingvig 1½ Vog Fisk, Gorre [Gaare] ½ Vog Fisk, Flidtnes 1 Vog Fisk, af Grønefjord, Møiefjord, Øfjord, Thredigen udi Thorsken 21 Voger Fisk. Sammeledes alt mit Arvegods paa **Hetland**, bygt og ubygt, ihvorsomhelst det findes, Intet undertaget, hvilket for^ne mit Arvegods nordenfjelds udi Norge og paa Hetland, bygt og ubygt, med al des Rente og rette Tilliggelse, Ager, Eng, Skov, Mark, Fiskevand, Fægang, Vaadt og Tørt, aldeles intet undertaget, ihvadsomhelst det er eller nævnes kan, høistbem^te K. Maj., Hs. Maj.s Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, og Kronen maa og skal have, nyde, bruge og beholde for evindelige Eiendomme, og dersom noget mere Gods kan findes eller udspørges nordenfjelds udi Norge, som mig tilkommer, eller jeg kan have Rettighed udi, desligeste og al den Rettighed og Frihed, som mig efter Norges Lov tilkommer, eller jeg have kan til Odelsgods nordenfjelds udi Norge, skal det ogsaa udi lige Maade fri og ubehindret følge høibem^te K. Maj. og Kronen for evindelige Eiendomme. Og kjendes jeg mig og mine Arvinger aldeles ingen Ret eller Rettighed at have til eller udi noget for^ne Gods nordenfjelds udi Norge efter denne Dag udi nogre Maader, og bepligter jeg mig og mine Arvinger at fri hjemle og fuldkommeligen tilstaa høibem^te K. Maj., Hs. Maj.s Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, for^ne Gods med al sin Rettighed og Frihed for hver Mands Tiltale,

Digitized by Google

som derpaa kan tale med Rette udi nogre Maader. Des til ydermere Vindesbyrd og bedre Forvaring, at saa fast og ubrødeligen holdes skal, som forskrevet staar, haver jeg hængt mit Signet nedenfor dette mit aabne Brev og venligen tilbedet med mig at besegle ærlige og velbyrdige Mænd Nils Kaas til Thorupgaard, K. Maj.s Kantsler, Christoffer Valkendorf til Glorup, K. Maj.s Rentemester, og Hans Speigel til Borreby. Kjøbenhavn 1 Marts 1582. R. 349. Afskr. III. 344.

Følgebrev, som Fru Gyrvild Fadersdatter, Hr. Lauge Brahes Efterleverske, underdanigst haver givet K. Maj. til alle hendes Bønder og Tjenere, som boendes ere nordenfjelds udi Norge, saa og paa Hetland, at de altid herefter skulle svare K. Maj. og Hs. Maj.s Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, og Kronen.

Jeg Gyrvild Fadersdatter, salig Hr. Lauge Brahes Efterleverske, hilser Eder alle mine Bønder og Tjenere, ihvosomhelst I ere eller være kunde, eller ihvor I bygge og bo og noget af mit Arvegods udi Verge eller Brugning haver nordenfjelds udi Norges Rige og paa Hetland, evindeligen med Gud. Bedendes Eder alle og hver særdeles byder, at I retter Eder efter altid herefter at svare stormægtige høibaarne Fyrste og Herre, Hr. Fredrik den Anden, Danmarks, Norges etc., min allernaadigste Herre og Konning, og Hs. Majs. Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, og Kronen, givendes og gjørendes høibem[te] K. Maj. og Hs. Maj.s Efterkommere og Kronen og ingen Anden Eders aarlige Landskyld, Gjesteri, Sagerør, Egt, Arbeide og al anden Rente og Rettighed, som I pleie og pligtige ere at give og gjøre og af Arilds Tid givet og gjort have til mig og mine Forfædre. Herefter I Eder kunde vide at forholde. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 1 Marts 1582. R. 352. Afskr. III. 348.

Daniel Bildt fik K. Maj.s Forleningsbrev paa Halvparten [af] K. Maj.s og Norges Krones Rente og Rettighed af Rakkestad Sogn udi Norge, som Oluf Kalips udi Forlening havde, af hvilket for[ne] Rakkestad Sogn for[ne] Daniel Bildt selv tilforn havde den anden Halvpart, dog saa for[ne] Daniel Bildt skulle give deraf til K. Maj. slig Afgift, som Oluf Kalips tilforn deraf givet havde. Cum inhib. sol. et cæt. claus. consv. Fredriksborg 4 Marts 1582. R. 352. Afskr. III. 348.

Hans Lindenov fik Brev, at K. Maj. vil have det Gods,

Digitized by Google

som Fru Gyrvild Fadersdatter haver skjødt og givet til Hs. Maj. og Norges Krone, lagt under Bergenhuus.

Fr. II. V. G. t. Vid, at os elskel. Fru Gyrvild Fadersdatter, Hr. Lauge Brahes Efterleverske, haver underd. og godvilligen skjødt og givet os og Kronen alt hvis Gods udi vort Rige Norge, saa meget nordenfjelds eller paa Hetland er liggendes, desligeste haver skjødt og opdraget til os og Kronen al den Odels-Ret og Rettighed, som hun kunde have til noget Odelsgods sammesteds og derpaa gjort og givet os hendes fuldkommelig Skjøde-Brev og Forvaring, det vi iblandt andre vore og Rigens Breve her neder beholde udi Forvaring, og skikke dig herhos en klar Fortegnelse og Register paa saameget samme Gods og saameget dets Skyld og Rettighed, som hun paa denne Tid haver vist at lade os underrette, derhos et hendes almindelig Følgebrev til alle hendes Tjenere og Gods, saavel nordenfjelds udi Norge som paa Hetland, saa og over dette vort egne Følgebrev til begge forne Steder: bedendes dig og ville, at du tiltænker strax uforsømmeligen paa vore Vegne at lade annamme alt samme Gods og grangiveligen at lade forfare om al dets Leilighed, Skyld og Rente, saa, hvis forne medfølgende Kopi ikke findes rigtig og ret, der da paa alt forne Gods, hvor det findes, kunde forskaffes og forfattes en klar og rigtig Jordebog, og retter dig efter for al den visse eller uvisse Rente og Indkomst af forne Gods at lade gjøre os gode Rede og Regnskab. Desligeste, efter at hun ogsaa, som forberørt er, haver derhos skjødt og opdraget os og Kronen al den Odels-Rente og Rettighed, som hun haver til noget Odelsgods nordenfjelds, da bede vi dig og ville, at du derudinden ogsaa haver vor og Kronens Rettighed udi Agt, saa deraf Intet bliver forsømmet. Sammeledes belangendes det Gods paa Hetland, som hun os i lige Maade undt og skjødt haver, bede vi dig og ville, at du om samme Godses Leilighed med Flid forfarer, saa du derpaa kunde forskaffe os en klar, rigtig Besked og Register. Og haver du om det saavel som om det Andet bedst at forfare hos hendes gamle Fogder og Tjenere, som en Part endnu skal være der udi Norge bosiddendes, eller hvorledes du bedst om altingest derudinden kan komme i Forfaring, ville vi til din tilbørlig Flid naad. ingen Tvivl stille og vor alvorlig Befaling og Mening. Fredriksborg 5 Marts 1582. T. 241. Afskr. IV. 777.

En Seddel udi dette forne Brev til Hans Lindenov.

Desligeste, efterdi forne Fru Gyrvild Fadersdatter haver un-

Digitized by Google

derd. ladet give os tilkjende, at hende hos en Part af Bønderne paa forn. hendes Gods nordenfjelds udi Norge skal tilbagestaa nogen Restants, da bede vi dig og ville, at du ingen Forhindring gjører hendes Fuldmægtige paa Noget, hvis hende med Rette til denne Tid hos samme Bønder tilstaar at indkræve, men mere er hende derudinden beforderlig. Cum claus. consv. Actum ut in literis.

Hans Lindenov, Embedsmand paa Bergenhuus, fik Følgebrev til alle de Bønder og Tjenere nordenfjelds udi Norge boendes, som Fru Gyrvild Fadersdatter, Hr. Lauge Brahes Efterleverske, af underdanigst Godvillighed haver skjødet og givet K. Maj., at de skulle svare forn. Hans Lindenov paa K. Maj.s Vegne, ad gratiam. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 5 Marts 1582. R. 353. Afskr. III. 349. (Uddr.)

Hans Lindenov, Embedsmand paa Bergenhuus, fik et ligelydende Følgebrev til alle de Bønder og Tjenere paa Hetland boendes, som Fru Gyrvild Fadersdatter har skjødet til K. Maj. Fredriksborg 5 Marts 1582. R. 354. Afskr. III. 350. (Uddr.)

Peder Knudssøn [Maaneskjold] til Odsnes fik Forleningsbrev paa kvit og fri at nyde og beholde eftern. K. Maj.s og Norges Krones Gaarde og Gods, som er paa Thjørn, udi Stenkirke Sogn, først tvende Gaarde, kaldes Olsby, som og Peder ibor, en Gaard, heder Glashede [Glæse], Byrge ibor, tvende Gaarde, heder Gundeby, Peder og Sven ibor, Aaseby en Gaard, Rasmus ibor, en Gaard, kaldes Brekke, Mogens ibor, Hede en Gaard, Therkel ibor, en Gaard, kaldes Gaaren, Laurits ibor, en Gaard, kaldes Røsselvig, Ranner ibor, Kronens Rettighed og Anpart udi en Gaard, kaldes Vig, Jens ibor; sammeledes dette efterskrevne Skattegods paa Thjørn, som er en Gaard, kaldes Livaas, Peder ibor, Hagetorp en Gaard, Jens ibor, Sunde en Gaard, Bendt ibor, saa og Skatten af Herø, Oluf ibor, og af Bodal, Oluf ibor, ved Svinesund udi Nordrevigen. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 5 Marts 1582. R. 352. Afskr. III. 348. (Uddr.)

Johan Bockholt fik Brev anrørendes en Havn, nogen Hamburgere skulle gjøre Christoffer Meigers og Bernhardt Lossekamme Forhindring paa. Fredriksborg 6 Marts 1582. T. 242. Afskr. IV. 778.

Jacob Hvitfeldt fik Brev at lade Søfren Berg af Throndhjem fremdeles nyde og beholde for sedvanlig Land-

Digitized by Google

gilde en Gaard norden Throndhjem, kaldes Skaanes, som han nogen Tid siden var bleven forlenet med, kvit og fri, men som derpaa var bleven lagt under Throndhjem Gaard. Cum claus. consv. Fredriksb. 12 Marts 1582. T. 242. Afskr. IV. 778. (Uddr.)

Ludvig Munk fik Brev at skulle forskaffe Henrik Belov, Embedsmand paa Koldinghuus, 100 Tylfter Sagdeler, som behøvedes til nogen Bygning paa Koldinghuus Slot. Fredriksborg 12 Marts 1582. T. 243. Afskr. IV. 779. (Uddr.)

Erik Munk fik Brev at skulle forskaffe 200 Tylfter Deler til nogen Bygning paa Haderslevhuus. Fredriksborg 13 Marts 1582. T. 243. Afskr. IV. 779. (Uddr.)

Paul Wulff og Paaske Kluver af Krempen finge Brev at maa paa denne Gang og udi nærværendes Aar med deres Skib, som kaldes Pinas, løbe norden Bergen, Throndhjem eller andensteds, hvor Vinden og deres Leilighed dennem føier nordlands udi Norges Rige, og der selge og forvandle hvis Gods og Vare, som de indehaver, og igjen dennem tilforhandle, hvis Vare der falder. Cum inhib. sol. Kronborg 21 Marts 1582. R. 354. Afskr. III. 350.

Menige Borgere og Indbyggere udi Bergen finge Brev, at eftersom de udi nærværendes Aar have lidt stor Skade af Ildebrand, saa at den bedste Parten af Byen er bleven afbrændt, og paa det de desbedre til samme deres Bys Bygning kunne bekomme Tømmer, og det ikke af Fremmede skulle udføres, saa at der [indtil videre[1]] Intet skal udføres norden Mosterhavn, som er Furutømmer eller Sagbord, ad gratiam. Cum inhib sol. Fredriksb. 2 April 1582. R. 354. Afskr. III. 350.

Udi lige Maade finge de Brev, at som de udi dette nærværendes Aar haver lidt stor Skade af Ildebrand, og de desbedre kunne komme for dennem, er dennem bevilget udi 4 Aars Tid [næst efter Brevets Dato[2]] at være fri for Byskat og al anden Køp[3]-Skat og Tynge, dog at de skulle være forpligt herforinden igjen at opbygge deres Huse og Gaarde med god Kjøbsteds-Bygning, hver efter sin Formue og Evne. Cum inhib. sol. Fredriksborg 2 April 1582. R. 354. Afskr. III. 350.

Hans Lindenov fik Brev, de af Bergen anrørendes.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vore Undersaatter, os elskelige

[1] Saaledes i en Afskr. i Univ. Bibl. Mscr. No. 370 fol. Side 64 b.
[2] Afskr. i Univ. Bibl. ibid. S. 64 a.
[3] Dette Ord forekommer ikke i nævnte Afskr.

Digitized by Google

Borgermester, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbstad Bergen haver underdanigst dennem imod os beklaget over den store Skade, som de udi dette nærværendes Aar have fanget af Ildebrand, saa at største og bedste Part deres By er bleven afbrændt, og vi komme udi Forfaring, samme Ildebrandsvaade meest at være Byen overgaaet og taget Fremgang, for at Almynderne [ɔ: Almindingerne] med Gader og Stræder der udi forne Bergen By ikke med Plads og Rum hertildags ordentlig have været skikket, uden aleneste paa de Steder, som den sidste Ildebrand tilforn skeede og siden igjen er ført Bygning paa, da paa det forne vore Undersaatter udi Bergen desbedre og bekvemmelig[ere] kunde komme til samme deres By igjen at opbygge, bede vi og alvorligen byde, befale og hermed Fuldmagt give os elskelige Hans Lindenov, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, at han med Lagmændene og andre gode Mænd, som til St. Olafs Dag førstkommendes forsamles udi Bergen, begive sig paa forne Bys Eiendomme og der samtligen grangiveligen gransker og forfarer al omstændig Leilighed, hvorledes forne Plads bedst og ordentligst kan igjen bygges, og da afmaaler forne vore Undersaatter udi de Gader, Stræder og Almindinger, som dennem herefter for saadan Ildebrands Fare og i andre Maader nytteligst og bekvemmeligst kunde være, og altingest dermed saa skikker og forhandler, at det gaar ordentlig og ret til. Og hvis I udi saa Maade med forne Gader, Stræder og Almindinger forne vore Undersaatter udi Bergen afmaaler og forordinerendes vorder, at I det klarligen giver fra Eder under Eders Signeter beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt, at hver sig derefter kunde vide at rette. Bedendes og bydendes alle vore Undersaatter udi Bergen, som hermed ere anrørendes, at I retter Eder efter uden al Undskyldning at møde for forne vor Lensmand, Lagmænd og [andre] gode Mænd, naar og hvor de Eder tilsiger, og da at lide og undgjælde, hvis de herom paa vore Vegne gjørendes, skikkendes og forordinerendes vorder. Cum inhib. sol. Fredriksborg 2 April 1582. R. 355. Afskr. III. 351.

Bergens Borgere finge Brev, at de af Kronens og Klostrenes Skove udi Norge maa for skjellig og temmelig Verd og Betaling fange Tømmer til Hjælp til deres By med igjen at opbygge efter Ildebranden. Fredriksborg 2 April 1582. R. 356. Afskr. III. 351. (Uddr.)

K. Maj. giver Erik Munk til Hjørne, Lensmand i Nede-

Digitized by Google

nes Len, tvende Norges Krones Gaarde ved Navn Kalnes og en Ødegaard, kaldes Steenbek, liggende udi Borgesyssel, i Tune Sogn, skylder aarligen tilsammen 6 Huder, i evigt Mageskifte mod en hans Gaard udi Throndhjems Len, udi Storsogn [ɔ: Stod], kaldes By og skylder aarligen 5 Vetter, hvilken Gaard K. Maj. tilforn naadigst undt og givet haver al samme Gaards Rente og rette Tilliggelse. Fredriksborg 21 April 1582. R. 356. Afskr. III. 352. (Uddr.)

Erik Munks Gjenbrev paa samme Mageskifte. [Ligesom det foreg. Brev mutat. mutand. Udstedt under Besegling af Absalon Juell og Jacob Vind.] Fredriksborg 21 April 1582. R. 357. Afskr. III. 353. (Uddr.)

Christen Kotte, Byfoged udi Skien, fik K. Maj.s Stadfæstelsesbrev paa en halv Sagmølle ved Skien, som Paul Hvitfeldt, den Tid han var Statholder i Norge, havde undt hannem, emeden han var Byfoged, at skulle nyde for 20 Daler aarlig Afgift og med den Forpligt, at han skulde lade fare den Besolding, som Byfogden der sammesteds er tilforordnet, som er aarlig 8 gamle Daler og en Ko. Men naar han Byfogeds Befaling kvit bliver, skal han aarligen give af Møllen 30 gamle Daler til Lensmanden paa Bratsberg Gaard. Cum inhib. sol. Fredriksborg 5 Mai 1582. R. 358. Afskr. III. 353. (Uddr.)

Peder Skriver, Borgermester udi Skien, fik Brev paa en Sagmølle for forne Skien liggendes, at skulle aarlig give deraf til gode Rede 60 gamle Daler og dennem fornøie Lensmanden paa Bratsberg Gaard, ad gratiam. Cum inh. sol. Actum ut supra. R. 359. Afskr. III. 353.

Jørgen Smed fik og K. Maj.s Brev paa den øverste Sagmølle paa Herre udi Leie for 30 Daler aarlig Afgift til Bratsberg. Actum superiori dato. Ibid.

Im [sic. Jens?] Dirnemend, Lensmand udi Gjerpen Sogn, fik i lige Maade Brev ved de andre enslydendes paa en Sagmølle paa Herre udi Leie for 30 Daler aarlig Afgift til Bratsberg. Actum ut supra. Afskr. III. 354.

Daniel Bildt fik K. Maj.s Stadfæstelsesbrev paa en Norges Krones Gaard, kaldes Krosseberg udi Thosnes Sogn udi Nedre Borgesyssel, der aarligen skylder 3 Huder, hvilken Gaard Ludvig Munk, Statholder udi Norge, efter K. Maj.s Skrivelse og Befaling har udlagt hannem som Vederlag for hans og Hustrues Anpart udi Seierstad Gaard i Borge Sogn udi

Digitized by Google

Aabygge Skibrede, som skylder aarligen et Skippund $2\frac{1}{2}$ Lispund Korn, 18 Mk. Smør, 4 Sk. Ledingspenge og 1 Mk. Foringspenge, hvilken Gaard med sin Eiendom og Tilliggelse K. Maj. siden har undt og bevilget Borgermestere, Raadmænd og menige Borgere udi Fredriksstad under deres By til Fædrift og anden deres Nødtørft. Fredriksborg 5 Mai 1582. R. 359. Afskr. III. 354. (Uddr.)

K. Maj.s Breve til de tvende Biskoper paa Island o. s. v. (ang. de Penge, der ere bevilgede fattige Prestemænd der paa Landet). Ligeledes Brev til samme om at bringe med sig til Kjøbenhavn Jordebøger og Registre over det geistlige Gods etc. Dersom den gamle Biskop for sønden var saa skrøbelig, at han ikke kunde komme, da maatte han fremsende en af Provsterne i sit Sted med Fuldmagt.

Den Hamburger Skipper, som K. Maj. haver naad. givet et Skib igjen for et Skib, den samme Hamburger Skipper havde mist for Vardberg, begjerer gjerne, at efterdi det er et af de Skibe, som blev tagen for Reffuel i Krigen, at K. Maj. ville naad. give hannem Hs. Maj.s aabne Brev paa samme Skib, at han ikke skulde der blive behindret, om han kommer paa nogen Havne, som Skibet kan være kjendt. Og heder samme Hamburger Skipper Jacob v. d. Lippe, og Skibet kaldes St. Hans. Fredriksborg 7 Mai 1582. T. 243. Afskr. IV. 779.

Johan Bockholt fik Forleningsbrev paa Island.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskel. Johan Bockholt, vor Mand og Tjener, vort Land Island med Bønder og Tjenere, og al vor [og] Kronens Rente og rette Indkomst, som os der paa Landet kan tilkomme, Vist og Uvist, aldeles intet undertaget i nogre Maader, eftersom han det selv til des udi Verge havt haver, at have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Og skal for^{ne} Johan Bockholt aarligen gjøre os gode Rede og Regnskab baade for den visse og uvisse Indkomst, som der kan falde paa Landet, Intet undertaget i nogre Maader, og skal hans Regnskab begyndes og paagaa nu til St. Hans Dag Midsommer førstkommendes og endes St. Hans Dag, naar man skriver Guds Aar 1583, og siden Aar fra Aar, saalænge vi hannem samme Land naadigst forlene og unde vil. Hvis Avlsgaardene der paa Landet, saavel for syden som for vesten, er anrørendes,

Digitized by Google

derom skal Johan Bockholt selv forfare den Leilighed, hvilket os meest kan være til Fordeel at holde der Avl og Omkostning paa eller ikke, derefter skal han rette sig og gjøre det, hvilket os om Aaret meest kan være til Fordeel. Han skal og hvert Aar ved en klar Jordebog indføre til Indtægt al vor og Kronens visse Indkomst, Rente og Rettighed, ved hvad Navn det nævnes kan, som der falder paa Landet, desligeste den uvisse Indkomst i lige Maade paa klart Register, hver ved sit Navn, indføre til godt Regnskab.

Skal og hver af vore Fiskerbaade ved Navn optegnes, hvor store hver er, og hver Udrorsmands Lod og hver Baads Lod, hvor store de ere.

Han skal og hos dennem, som have Sysler og Kloster der paa Landet udi Forlening, udtage to eller tre Frimænd foruden deres Afgift, eftersom hvert Kloster og Syssel er stort til, som kunde bruges i Værtiden paa vore Baade.

Hvis Klostere der er paa Landet, dennem skal forne Johan Bockholt gjøre sit Bedste, at han dennem kan leie bort for en forsagt Penge og dermed saa holdet, at vi faar de 2 Parter af den visse Indkomst, og de, som dennem leier, den tredie Part. Udi lige Maade skal ogsaa holdes med hvis Sysler, som der er paa Landet. Dog hvo, som haver vore Livsbreve, skulle Intet handles imod, og hvis den uvisse Indkomst kan være af Syslerne, ville vi os de 2 Parter forbeholdet have.

Sammeledes skal han, eftersom hannem tilforn er befalet, forskaffe en klar Jordebog paa alt vor og Kronens Gaarde, Jorder og al anden Rettighed, som der falder paa Landet, Intet undertaget, og samme Jordebog forskaffe af Landet med sig.

Han skal og forfare om alle de Havne, som der pleier af gammel Tid at beségles, og det klarligèn optegne, paa det at vi deraf kan forfare, om Almuen skeer og den billig Tilføring, saa at hver af dennem kan bekomme, hvis dennem til Nødtørft behov gjøres om Aaret.

Skal [han] og have flittig Tilsyn, at de fremmede Kjøbmænd, som der handler paa Landet, at de handler med gode Vare, og at de give Almuen det gamle Kjøb, eftersom de og have af Almuen gammelt Kjøb. Findes der nogen imod at gjøre, da skal Johan Bockholt stevne dennem i Rette og lade gaa Dom paa dennem, hvis de derfore ere falden til os.

Skal og forne Johan Bockholt have Tilsyn til vore Kjøbmænd,

Digitized by Google

som segle for sønden paa Vespenø at [ɔ: og?] for norden paa Svovlhandelen, at dersom de udi nogre Maader holde dennem utilbørligen imod Almuen, skal han det give os tilkjende.

Dersom der kan udspørges noget Gods, som er kommen fra Kronen eller Kirkerne med vrang Undervisning og Domme, da skal forne Johan Bockholt tale derpaa og med Rette vinde det tilbage igjen under Kronen.

Han skal og hvert Aar selv være tilstede paa Althinget, naar det holdes, og forhjælpe hver Mand paa vore Vegne til Lov og Ret, og dersom de noget paa vore Vegne paa nogre Besværinger have dennem at beklage, det da at give os skriftlig tilkjende.

Og skal han ikke maa formene nogen at maa drage deres Ærinder og Bestillinger fra Landet, men det skal være dennem der paa Landet ere, frit fore.

Skal og forne Johan Bockholt lade aarligen fornøie de Fattige paa Vidø den Almisse, som vi dennem naadigst for Guds Skyld bevilget og givet have, og i lige Maade lade fornøie de fattige Prester der paa Landet de 300 Daler, som vi dennem til deres Underholdning naadigst have bevilget, indtil saalænge vi derpaa lader gjøre nogen anden Forordning, og skal forne Johan Bockholt ikke meer indrømme de Engelske eller nogen anden Fremmede, som der kommer under Landet, nogen Frihed eller Rettighed videre, end dennem med vore Breve ere forlovede.

Skal og Johan Bockholt baade i disse og i alle andre Maader vide at ramme vort og Kronens Gavn og Bedste, eftersom vi hannem naadigst tilfortror, og i alle Maader holde sig venligen og sagtmodeligen med Almuen.

Og for slig hans Umag og Tjeneste have vi naadigst bevilget at give hannem om Aaret til Løn og Besolding 300 gamle Daler og Klædning paa sig selv tredie og den tredie Part af hvis Sagefald, som der falder paa Landet, og af intet andet, og herimod skal forne Johan Bockholt ikke tilskrive os nogen Tæring, hvor han reiser, her i Riget paa vore Vegne. Fredriksborg 7 Mai 1582. R. 360. Afskr. III. 355.

Johan Bockholt fik Brev at skulle K. Maj. tilskikke, naar han til Island ankommer, 10 islandske Gangere. Fredriksborg 7 Mai 1582. T. 244. Afskr. IV. 780.

Johan Bockholt fik Brev paa 200 Daler (til Besolding aarligen.) Fredriksborg 8 Mai 1582. R. 363. Afskr. III. 357.

Digitized by Google

Narve Ormssøn paa Island fik Brev, at K. Maj. var begjerendes for Magelaug hans Anpart i en Gaard [Vig]. Fredriksborg 14 Mai 1582. T. 244. Afskr. IV. 780.

Johan Bockholt fik Brev at skulle endeligen tage Dom over Erik Arnessøn for en Prest, han havde fængslet og slaget. Fredriksborg 14 Mai 1582. T. 245. Afskr. IV. 780.

Henrik Brockenhuus fik Udsættelse med Betalingen af en Summa Penge, som han er bleven skyldig af nogle Norges Krones Lene, som han haver været med forlenet, da han er kommen tilagters formedelst nogen hans Tjeners Utroskab, saavelsom og fordi Kjøbmændene, han haver handlet med, ikke have holdt ham med Love, og han efter hans Leilighed ikke samme Restants saa·iligen kan forrente og klargjøre. Den første Halvpart skal betales Pintsedag 1583 og den anden Pintsedag 1584. Kronborg 20 Mai 1580. R. 363. Afskr. III. 357. (Uddr.)

Erik Brockenhuus til Isgaard, Lensmand paa Bratsberg Gaard, fik Skjøde paa en Norges Krones Gaard, liggende udi Onsø Skibrede, kaldes Haim [Høyum] og skylder aarligen 3 Huder. Kronborg 20 Maj 1580. R. 364. Afskr. III. 357. (Uddr.)

Borgere og Raadmænd udi Fredriksstad finge Brev at maatte lade oppebære til deres Kirkes Bygnings Behov Kronens Part af Tienden af Eidsberg Prestegjeld og den alene at forvende til forne Bygnings Behov, kvit og fri at beholde, ad gratiam. Cum inhib. sol. Kronborg 20 Mai 1582. R. 364. Afskr. III. 358.

Erik Brockenhuus fik Kvittants paa 1350 Daler.

Fr. II. G. a. v., at efter os elskel. Erik Brockenhuus, vor Mand, Tjener og Embedsmand udi Bratsberg Len haver underdanigst givet os tilkjende, hvorledes han efter vor Forordning og Befaling haver forstrakt og forlagt en Hob Penge af forne Bratsberg Lens Indkomst til den Jernhytte ved Skien, som skal beløbe sig udi en Summa ved halvfjortenhundrede Daler, og vi siden samme Hytte haver opladt, undt og bevilget Mester Hugo Bedow, vor Skibsbygger, og nogle andre Engelske, hans Konsorter, med den Beskeed, at de skulle betale, hvis Omkostning vi derpaa have ladet anvende, og forne Engelske paa samme Handel have bekostet og anlagt en stor Summa Rente og være meget kommen tilagters, saa de ikke kunne afsted-

komme forᵐ 1350 Daler, som vi derpaa have forlagt, at betale og fornøie, ei heller samme Handel med forⁿᵉ Jernhytte fremdeles at drive, uden vi samme Summa vil efterlade, og forⁿᵉ Erik Brockenhuus giver tilkjende, at det aarligen regnes hannem til Mangel hos hans Regnskab at skulle forskaffe os vor Betaling af samme Engelske, derudinden forⁿᵉ Erik Brockenhuus underdanigst haver været begjerendes af os at være undskylden og forskaanet, selv derforuden en meget stor Summa Penge paa samme Handel at have anvendt og derover er kommen tilagters og ikke kunde afstedkomme os forⁿᵉ Summa Penge at betale, og paa det de samme Handel ligevel fremdeles kunde drive og ved Magt holde og give os deraf vores tilbørlig Rettighed, ville vi forⁿᵉ Engelske forⁿᵉ 1350 Daler naadigst have efterladt og tilgivet og ville derfore have forⁿᵉ Erik Brockenhuus og hans Arvinger ladet kvit og fri for al ydermere Krav, Tiltale og Eftermaning af os og vore Efterkommere, Konninger, for forⁿᵉ 1350 Daler og hvis han til denne Dag til forⁿᵉ Jernhytte og til des Behov forⁿᵉ Engelske, eftersom forskᵗ staar, forstrakt og udlagt haver, i alle Maader. Kronborg 20 Mai 1582. R. 365. Afskr. III. 358.

Forordning, hvorledes Erik Brockenhuus sig udi sit Len forholde skal.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi nu have forskrevet os elskel. Erik Brockenhuus, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard Bratsberg, fra Norge hid neder til os nogen vore Anliggender hos hannem at forfare og bestille, da have vi nu naadigst givet hannem denne skriftlig Afskeed, hvorledes han sig med altingest udi hans Lene herefter skal forholde, som efterfølger.

Først skal han have god og flittig Tilsyn til vore Sager udi hans Len, saa de med Flid og uforsømmeligen kunde ved Magt holdes og bruges, og hvis Tømmer dertil behov gjøres, at han det i Tide og det, som godt er, indkjøber, saa at vi maa og kan saavel bekomme gode Deler som andre vore Undersaatter, og i lige Maade og bruge Sagkverner der i Lenet.

Han skal og efter Loven bruge og have paa vore Vegne første Kjøb paa Sagtømmer, saa meget som til vort eget Behov og ikke videre behov gjøres.

Ikke skal heller forⁿᵉ Erik Brockenhuus tilstede nogen Kanniker, Prester eller Andre, som have nogen geistlige Lene af os eller Kirken, at mue hugge noget udi Skovene enten til Sagtømmer eller til at selge eller i andre Maader at afhænde, men

Digitized by Google

hvis Tømmer dennem til deres Husbygninger paa de geistlige Gaarde og Residentser, de paabor, og til Ildebrand til Nødtørft behov gjøres, det mue de lade hugge, dog paa de Steder, som mindst Skov-Skade er. Findes der Nogen, som med noget geistligt Len er forlent og hugger udi Skovene anderledes, end som nu sagt er, til Upligt og Skade, da skal forne Erik Brockenhuus tale dennem til derfore for deres Brøde og Faldsmaal efter Norges Lov, efterdi det ikke skeer med vor Villie, ikke heller vore Forleningsbreve medfører dennem sligt at mue gjøre. Hvis Sagdeler, som falder paa vore Sager udi forne hans Len, ville vi, at han først paa vore Vegne skal selge og afhænde til fremmede Skippere, der nedkommer, førend at de mue kjøbe med Andre der udi Havnene, paa det vore Deler ikke skulle det ene Aar efter det andet blive overliggendes og forraadne.

Og efterdi Skeeby [Skien By] ligger i Erik Brockenhuus's Len, som han daglig er nærværendes hos, og er langt fra Agershuus liggendes, saa at hvis Told, Sise og anden Rettighed, som der kan falde om Aaret, ikke kan være saa flittig Tilsyn med, som det sig burde, da skal forne Erik Brockenhuus derfore herefter have samme vor Kjøbsted udi Befaling og med god Tilsyn lade oppebære vor og Kronens Told og Rettighed til godt Regnskab.

Og eftersom vore Kjøbstæder Fredriksstad og Skien ere vidt fra Agershuus udi Bratsberg Len og Aabygge [Skib]rede beliggendes, da skal forne Erik Brockenhuus dennem ogsaa herefter udi Befaling have og paa vore Vegne lade oppebære hvis Told, Sise og anden Rettighed, os og Kronen deraf aarligen tilkommer, og det føre til Regnskab.

Hvis Tømmerlast enten til vore Sager eller til andet vort Behov udtinges hos Almuen om Aaret der i Lenet eller Gjengjerd og Fetalie, derpaa skal forne Erik Brockenhuus være pligtig hvert Aar med sine Regnskaber at nedsende god og klar Beskeed.

Hvad hans Afgift og andre Artikler er anrørendes i hans Forleningsbreve og ikke herudi benævnt ere, skal han herefter som tilforn aldeles rette sig efter hans Forleningsbreve og have god Tilsyn, at under vort og Kronens første Kjøb eller Salg ikke andet indføres og udregnes, end det vort eget Gods er, og i alle Maader at vide og ramme vort Gavn og Bedste, som vi hannem naadigst tilfortror. Kronborg 20 Mai 1582. R. 365. Afskr. III. 359.

Digitized by Google

Mester Halvard fik Brev, ang. at Erik Brockenhuus, Befalingsmand i Bratsberg, havde faaet K. Maj.s Befaling at opsætte en Sagmølle i Tune Skibrede i Vartheig paa en Gaards Grund, kaldes Sokkeland, som ligger til et Præbende, forne Mester Halvard var forlenet med, uden samme Gaards og Grunds synderlige Skade. Cum claus. consv. Kronborg 20 Mai 1582. T. 245. Afskr. IV. 780. (Uddr.)

Mageskifte imellem K. Maj. og Hans Pederssøn [Litle].

Jeg, Hans Pederssøn til Sæm kjendes og gjør for alle vitterligt med dette mit aabne Brev, at efterdi stormægtige, høibaarne Fyrste og Herre, Hr. Fredrik den Anden, Danmarks etc. etc., min allernaadigste Herre og Konning nu naadigst for Magelaug og evig Eiendom haver udlagt til mig og mine Arvinger disse efterskrevne Hs. Maj.s og Norges Krones Gaarde og Gods udi Norge paa Eker, som er først en Gaard, kaldes Seeby [Saurby], Oluf Østenssøn paabor, skylder aarligen 1½ Pd. Malt, en Gaard, kaldes Temte, Gunder Sivordssøn paabor, skylder 1 Pd. Malt, en Gaard, kaldes Wmess [Vidnes?], Nils Olufssøn ibor, skylder aarligen 15 Lispund Korn, en Gaard, heder Kelberg [Kolberg], Halvor Ivarssøn ibor, skylder 1 Pd. Meel, en Gaard, kaldes Daler, Klaus Hanssøn ibor, skylder aarligen 1½ Pd. Korn, item Arneberg, Nils paabor, skylder aarligen 1 Pd. Meel, med fuld Bygselret udi forne Gaarde, sammeledes Hs. Maj.s og Kronens Anpart udi efterskrevne Gaarde, som ere udi Sønder Sand[en] 1 Fjr. Korn, udi Jordranderud [Jöronsrud] 2 Sk. Penge, udi Odesage 4 Lispund Korn, udi Hedenstad 1 Fjr. Meel; end i Hofsrud 1 Fjr. Korn, udi Kirkaas Ødegaard 4 Penge, og udi Ragnerud Ødegaard 4 Sk. Penge, med al forne Gaards, Godses, Kronepartens og al deres Rente og rette Tilliggelse, aldeles intet undertaget, eftersom det Brev, høibemte K. Maj. mig naadigst derpaa givet haver, ydermere formelder og udviser, da haver jeg derimod til fuldeste Vederlag underdanigst igjen udlagt til høibemte K. Maj. og Hs. Maj.s Efterkommere, Konninger i Danmark, og Norges Krone af mit Arvegods disse efterskrevne Gaarde og Gods udi forne Norge liggendes, hvilken Hs. Maj. efter min underdanigste Bevilgning nogen Tid siden forleden haver til Kronen ladet annamme og derpaa forordnet Fredriksstad at bygges og sættes, som er Broberg samt en Ø, som ligger i Elven der næst hos, kaldes Issethran [Isegran], en Gaard, kaldes Nab-

Digitized by Google

betorp, og Fjerdeparten af en Gaard, kaldes Seierstad, og skylder disse forne Gaarde 8 Skippund, 2½ Lispund Korn og Malt, 18 Mk. Smør og 2 Sk. Penge. Cum claus. consv. Fredriksborg 23 Mai 1582. [Udstedt under Besegling af Absalon Juel til Meilgaard og Jakob Vind til Grundet, K. Maj.s Sekretærer.] R. 367. Afskr. III. 360.

Mageskifte mellem K. Maj. og Hans Pederssøn. (I alt væsentligt overeensstemmende med næstforegaaende Mageskiftebrev mut. mutand.) Fredriksborg 23 Mai 1582. R. 373. Afskr. III. 365.

K. Maj. haver omdraget med Thomis Laupmand 1350 Daler, som [han] paa den Jernhytte udi Norge haver anvendt.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi nogle Aar siden forleden have naadigst bevilget, undt og forskrevet vor Skibsbygger Mester Hugo Bedow de Jernhytter udi Bratsberg og Skien Len, dog med den Beskeed og Forpligt derhos, at han og hans Konsorter skulle betale og igjen give os, hvis Omkostning og Forstrækning, som vi have ladet gjøre paa samme Jernhytter, og forne Hugo Bedow samme Jernhytter og Handel haver opladt til denne Brevviser, os elskel. Thomis Laupmand, med lige Vilkaar, at han for hannem til os skulle fuldgjøre og fornøie, for hvis vi derpaa skal have ladet forstrækt, og forne Thomis Laupmand haver underdanigst ladet give os tilkjende, at han paa forne Jernhytter og Handel haver en mærkelig stor Summa Penge anvendt og derover er kommet meget tilagters, saa han ikke kan afstedkomme den Omkostning at udlægge, som vi paa forne Jernhytter have forstrakt, og han, eftersom forskt staar, os skulle igjen give og skal beløbe sig ved 1350 Daler, ei heller samme Handel med Jernhytter for forne Rest og Gjæld fremdeles kan efterstille, efterat hans Konsorter, dennem befrygtendes derfore at skulle lide Arrest og Skade, ikke ville derfore hannem til forne Handel mere Hjælp og Forlæg [yde], underdanigst begjerendes, vi den Leilighed saa og den store Omkostning og Skade, han og hans Konsorter derpaa lidt have, forne Restants naadigst ville eftergive, da paa det forne Thomis Laupmand og Konsorter maa blive ved forne Handel med forne Jernhytte endnu ydermere eftertra og fulddrive, have vi af vor synderlig Gunst og Naade efterladt og tilgivet og nu med dette vort aabne Brev unde og eftergive forne Thomis Laupmand og hans Konsorter forne 1350 Daler,

Digitized by Google

som han, eftersom forsk^te^ staar, for den Omkostning, vi paa samme Jernhytte gjort haver, er skyldig os at betale og igjen give, saa han og hans Konsorter skulle derfore være og blive kvit og fri, kraveløst og utiltalet udi alle Maader. Sammeledes have vi af samme Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at for^ne^ Thomis Laupmand og hans Konsorter maa fremdeles nyde for^ne^ Jernhytte udi Bratsberg og Skien Lene, saa og at maa anrette der eller andensteds udi andre Lene flere Jernhytter, eftersom Leiligheden sig begiver og gavnligt kan være, dog dersom der er Jordeier-Bønders Eiendom og ikke vort og Kronens, hvor samme Jernhytte kunde sættes, skal de derom handle med Bønderne og have det udi Bøndernes Minde, og maa og skal han og hans Konsorter samme Jernhytte paa deres egen Omkostning have, nyde, bruge og beholde efter det Datum og Aarmaal, for^ne^ Mester Hugo Bedow derpaa bevilget og bebrevet var, og efter samme Aarmaal skulle han og hans Konsorter os paany besøge og have det udi vort Minde, om de samme Jernhytter længer nyde ville. Dog skal for^ne^ Thomis Laupmand og hans Konsorter give os hver tiende Skippund Jern af hver Hytte og det til vor Lensmand der sammesteds lade overantvorde, og naar deres Arbeide kommer noget mere og bedre udi Svang, skulle de unde os for nogen Anden hvis Jern, de afhænde kunde, og Skippundet for 7 Daler, saa vi altid haver en Daler bedre Kjøb end Andre, ihvad det gjælder. Vi have og naadigst bevilget, paa det at for^ne^ Thomis Laupmand [og] de, som skulle arbeide i samme Hytte, kunde have nogen Plads og Værelse, at han maa bekomme og kvit og fri nyde, bruge og beholde en vor og Kronens Gaard, kaldes Guldset, med al sin Eiendom og rette Tilliggelse, eftersom for^ne^ Hugo Bedow det hannem til for^ne^ Jernhytte havt haver, til vi anderledes derom tilsigendes vorder. Eftersom og for^ne^ Thomis Laupmand underdanigst for os haver ladet berette, at nogle hans Konsorter og Landsmænd have foregivet og begjeret af hannem, at han udi vort Rige Norge skulle smelte og støbe gebrukket Skiøtt og Jern og deraf slaa Stangjern og derfore underdanigst begjerendes af os, vi det hannem naadigst ville tillade, da have vi naadigst bevilget og tilladt, for^ne^ Thomis Laupmand maa samme Handel udi vort Rige Norge anrette og bruge gebrukken Skiøtt og Jern at støbe og smelte og deraf lade slaa Stangjern, dog at han deraf i lige Maade skal

Digitized by Google

give deraf til os og Kronen en tilbørlig Tribut den tiende Part, eller saameget vor Embedsmand udi Bratsberg Len befinder efter Leiligheden tilbørlig, og dersom sligt Arbeide gaar for sig, og vi behøve og ville have deraf, da skal han unde os det for Andre og for bedre Kjøb end Andre, som billigt kan være. Desligeste eftersom forne Thomis Laupmand ogsaa underdanigst haver været begjerendes, at han med hans Konsorter maatte forsøge udi vort Rige Norge at brænde Aske til Sæbe, og vi paa samme Handel ville bevilge hannem nogen Aars Frihed og Privilegier, tilbydendes, dersom samme Arbeide kan have Fremgang, at ville deraf gjøre og give en tilbørlig Tribut, da have vi af samme Gunst og Naade bevilget og tilladt og hermed bevilge og tillade, at forne Thomis Laupmand med hans Konsorter udi forne vort Rige maa forsøge, bruge og anrette den Handel Aske at brænde og Sæbe deraf at syde og siden selge og forvandle. Og paa det sligt kunde have desbedre Fremgang, da skal være forbuden alle andre Fremmede samme Handel med Aske at brænde og Sæbe at syde, forne Thomis Laupmand og hans Konsorter til Afbræk og Skade, udi 20 samfelde Aar næst efter dette vort Brevs Datum. Dog skal forne Thomis Laupmand og hans Konsorter ogsaa af samme Handel til en tilbørlig Tribut give os den tiende Penge, og skal forne Thomis Laupmand og hans Konsorter dennem imod vore Undersaatter i al Handel og Vandel tilbørligen skikke og forholde og dennem udi ingen Maade utilbørligen besverge eller uforrette. Cum inhib. sol. Fredriksborg 23 Mai 1582. R. 368. Afskr. III. 361.

Menige Indbyggere udi Tunsberg finge disse efterskrevne Privilegier og Frihed[er].

Fr. II. G. a. v., at efterdi vore kjære, troe Undersaatter, Borgermestere og Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbsted Tunsberg udi vort Rige Norge have underdanigst givet os tilkjende, hvorledes deres Bys Privilegier, som dennem af fremfarne Konninger udi Danmark og Norge naadigst haver været undt og givet, nogen Tid af Ildebrand er bleven opbrændt, og paa det forne vor Kjøbsted Tunsberg kan blive ved Magt, og Indbyggerne sammesteds des bedre kan tiltage og sig verge og bjerge og med borgerlig og Kjøbsteds Privilegier og Friheder være bebrevet og benaadet, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade taget og annammet og nu med dette vort aabne Brev tage og annamme forne vore kjære Undersaatter, Borgermestere,

Digitized by Google

Raadmænd og menige Borgere og Indbyggere udi forne vor Kjøbsted Tunsberg og deres Efterkommere sammesteds, dennem selv, Hustruer, Børn, Tyende, Gods, rørendes og urørendes, udinden vor kongelig Hegn, Vern, Fred og Beskjermelse, besynderlig at ville for Overvold og Uret beskytte, handhave og forsvare til alle Rette. Desligeste have vi af samme Gunst og Naade bevilget, undt og givet og nu med dette vort aabne Brev bevilge, unde og give Borgermestere, Raad og menige Borgere udi forne vor Kjøbsted Tunsberg slige Privilegier, Friheder, som her følger:

For det første skulle de have første Kjøb udi alle Kjøb udi forne Tunsbergby. Skal og Byen nyde tredie Part af al Sagefald, som kan falde der sammesteds udi Byen, og de andre to Parter at komme os og Kronen til Bedste, og skal Lagmanden der sammesteds være forpligt der efter at dømme under den Straf, som vedbør. Skulle og forne Tunsberg Borgere og Indbyggere derimod give til aarlig Byskat af forne deres By at os, vore Efterkommere, Konninger i Danmark og Norge, og Kronen, eftersom de til des for denne Tid aarligen givet haver, og skulle de herefter være forpligt at svare vore Lensmænd paa vort Slot Agershuus, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, paa vore Vegne, eftersom de til des altid gjort have, og ingen anden.

Forne Tunsberg Borgere [og] Indbyggere skal og være frit og ubehindret fore herefter at maa drage udi Vigen, der at kjøbe, hvis de til deres Huses Ophold behøve, og anden Kjøbmands-Handel der at bruge, eftersom de af gammel Tid gjort have.

Sammeledes ville vi og have bevilget forne vore Undersaatter udi Tunsberg at mue fare langs Agdesiden indtil Aa Sire med deres Kjøbmandsskab og være fri for al Told paa Havnerne, eftersom det af gammel Tid af fremfarne Konninger haver dennem været tilladt.

Og skal Fogder, Skrivere eller Bønder efter denne Dag ikke mue bruge nogen Kjøbmandsskab der omkring paa Landet imod Norges Lov, Borgerne udi forne vor Kjøbsted Tunsberg paa deres Næring og Bjering til Skade og Forprang, ikke heller skulle vore Lensmænd eller deres Fogder mue forbyde eller forbyde lade nogen Vildvare eller andre Vare at selges til Borgerne udi forne Tunsberg uden aleneste Los og Maard, som vi os efter gammel Brug ville forbeholdet have. Skal ingen Bonde maa

Digitized by Google

have eller bruge større Skibe, end som Norges Lov formelder.

Og som vi formærke, at der skal være nogen Guldsmede, som understaa dennem at drage omkring og underholde sig paa Landsbyerne og der bruge deres Handverk og dermed meget betage Guldsmedene, som ere boendes udi Tunsberg og der holde borgerlig og Bys Tynge, deres Næring og Bjering, da ville vi herimod alvorligen have forbudet nogen Guldsmede herefter at ligge hos Bønderne udi forne Tunsberg Len og bruge deres Embede, og hvo sig sligt understaa, skulle have forbrudt hvis de have med at fare. Hvilke forne Privilegier og Friheder, som vi forne vore Undersaatter udi vor Kjøbsted Tunsberg naadigst bevilget og givet have, vi altid herefter udi alle Maader ubrødeligen ville have holdet og efterkommet, som før er rørt. Dog ville vi os og vore Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, frit forbeholdet have samme Privilegier at maa formindske, formere, forandre og forbedre, eftersom Rigens og vore Undersaatters Nødtørft, Leilighed, Gavn og Bedste kan udfordre. Og skulle Borgermestere og Raadmænd med menige Indbyggere, som nu ere eller herefter kommendes vorder, herimod være pligtige at holde god Politi, Skik og Ordning der udi deres By, eftersom det sig udi Kjøbstæderne egner og bør, saa at vore Undersaatter kunde bekomme der tilkjøbs hvad de behøve og udi Kjøbstæderne bør fal at holdes, at Ingen Sag derover med Billighed skulle have at beklage.

Sammeledes skulle de være os, vore Efterkommere, Konger udi Danmark og Norge, hulde og troe og udi alle Maader at vide at ramme vort Gavn og Bedste og des Skade og Fordærv af deres yderste Magt og Formue hindre og afvende, saa og være vore Lensmænd paa Agershuus, som nu ere eller herefter kommendes vorder, hørig og lydig udi hvis Maade, han dennem paa vore Vegne tilsigendes og befalendes vorder, og i alle Maader dennem som hørige, lydige, troe Undersaatter skikke og forholde. Cum inhib. sol. Fredriksborg 23 Mai 1582. R. 371. Afskr. III. 364.

Peter Badenthop fik K. Maj.s Stadfæstelsesbrev paa en Kronens Gaard, kaldes Indthorgen [indre Torget i Brønø] paa Helgeland, som han for nogen Tid siden forleden har sted og fæst af Ludvig Munk, Statholder i Norge, eftersom han er befrygtendes, at dersom han noget skulde bekoste paa samme Gaard med Bygninger, som endeligen vil være for-

Digitized by Google

nøden, skulde han ligevel i Fremtiden derfra udtrænges, sig til Besværing og Skade. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 24 Mai 1582. R. 375. Afskr. III. 366. (Uddr.)

Borgermestere, Raadmænd og menige Borgere udi Oslo finge Brev.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi nogen Tid siden forleden[1] have naadigst bevilget og forskrevet vore Undersaatter, Borgermestere, Raadmænd og menige Borgere udi Oslo udi vort Rige Norge fire Oslo Kapitels Gaarde, ved Navn Ullene [Ulven], Ethestad [Etterstad], Thesen og Bøyen [ɔ: Bryn], til deres Bys Fædrift og Græsgang at skulle altid herefter have, nyde, bruge og beholde, og os derimod at ville gjøre Oslo Kapitel Skjel og Fyldest, og vi nu komme udi Forfaring, at en af samme Gaarde, ved Navn Ethestad, skal god Tid tilforn være funderet og perpetueret til Superintendenten udi Oslo Stift til hans Residents udi Oslo, hans Behov og Brug, saa vi derfore ikke kunde eller vilde gjøre om samme Gaard nogen Forandring, da ville [vi] hermed forne vort Brev, vi vore Undersaatter udi Oslo, efter som forskt staar, givet [hav]er, have igjenkaldt og kasseret, saavidt den er forne Gaard Ethestad anrørendes, saa samme Gaard Ethestad maa og skal herefter som til des tilforn altid være og blive til Superintendenten i Oslo Stift, som nu er eller herefter kommendes vorder, til deres Brug og Behov, og forne vort Brev ikke at komme dennem derpaa til Hinder eller Forfang udi nogre Maader, dog hvad de andre tre forne Gaarde, Ullen, Thesen og Beyen, anlangendes er, de skulle efter vor Forordning øde lægges og blive under Oslo By til en fri Overdrift og Fægang, og vor Skjøde og Forskrivning, vi derpaa givet haver, hermed være uforkrænket i alle Maader. Fredriksborg 25 Mai 1582. R. 376. Afskr. III. 367.

Hr. Peder Ellingssøn fik Brev at maa oppebære Kirkens Rente af Rødø.

Fr. II. G. a. v. Efterat denne Brevviser, hæderlig Mand Hr. Peder Ellingssøn haver underdanigst ladet give os tilkjende, at han nu efter hans Faders Afgang, som mange Aar var Prest udi Rødø Prestegjeld [i] vort Rige Norge, er kaldet, samtykt og forordnet at være Prest udi forne Gjeld, ogsom vi naadigst have undt, bevilget og tilladt forne hans Fader for samme Gjelds Venighed og for han af Gjesteri havde stor Besværing at maatte

[1] Se Br. 14 Febr. 1582, Side 447.

Digitized by Google

oppebære forne Rødø Kirkes Rente, dog derimod at skulle holde Kirken ved Hevd og Bygning med hvis andet, hun behøver, der[hos] at han haver haft for os Lagrettesmænd udi forne Rødø, deres Prestegjeld, Brev, Vindesbyrd og Kundskab, at forne hans Fader samme Kirke kristeligen haver forestaaet, bygget, forbedret og vel ved Magt holdet, da haver han underdanigst været begjerendes, vi hannem forne Kirkes Rente i lige Maade naadigst ville bevilge og tillade at oppebære, tilbydendes at ville derhos vide Kirkens Gavn, Bedste og Forbedring, som hans Fader for hannem. Og efterdi forne Rødø Prestegjeld skal være ringe, og forne Hr. Peder Ellingssøn er boendes paa en Alfarvei, hvor hannem megen Besværing af Gjesteri skal tilfalde, og han tilbyder Kirken tilbørligen at ville forsørge og forestaa, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at forne Hr. Peder Ellingssøn maa aarligen bekomme og oppebære Rødø Kirkes Rente og Indkomst, som forne hans Fader til samme Kirke hertil paa Kirkens Vegne oppebaaret haver, og samme Rente til hans Underholdnings Behov have, nyde, bruge og beholde, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog saa at han skal holde Kirken ved god Hevd og Bygning med hvis andet, hun behøver, som hans Fader hertildags gjort haver, saa derover ingen Klage kommendes vorder. Cum inhib. sol. Fredriksborg 6 Juni 1582. R. 376. Afskr. III. 367.

Hr. Peder Anderssøn fik K. Maj.s Brev saalydendes.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi tilforn have naadigst undt og bevilget en ved Navn Hr. Peder Anderssøn, som var bosiddendes udi Bu Fiskeleie udi Akerø Prestegjeld liggendes, udi Romsdals Len udi vort Rige Norge, til Hjælp til hans Underholdning vor og Kronens Part af Tienden af Akerø Prestegjeld, og samme Prest er nu derfra kommet og andensteds bleven forseet, da efterdi forne Bu Fiskeleie er vidt fra Haanden og ubeleiligt liggendes for den rette Sogneprest udi Akerø Prestegjeld, og paa det vore Undersaatter paa samme Fiskeleie saa meget des bedre kunde komme til der at have en god, duelig Mand til deres Sjælesørger hos dennem besiddendes, med en tilbørlig Underholdning kan være besørget, have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade Presten paa forne Bu Fiskeleie, som nu er eller herefter kommendes vorder,

Digitized by Google

maa fremdeles herefter bekomme og lade oppebære vor og Kronens Part af Tienden af forne Akerø Prestegjeld og den kvit og fri nyde og beholde, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder. Cum inhib. sol. Fredriksborg 6 Juni 1582. R. 377. Afskr. III. 368.

Mester Hans Mogenssøn, Superintendent udi Throndhjems Stift, fik Brev at skulle holde Jakob Hvitfeldt for hans rette Stiftslensmand og hos hannem søge Raad og Daad.

Fr. II. V. s. G. t. Vider, efter I underd. have været begjerendes at vide, hvem I skulle holde for Regenter og Stiftslensmand udi Throndhjems Stift, til hvilken I skulle forsende de Personer, som blive kalden til nogen Kald og befunden dertil duelig og skikkelig, de dennem derefter at skulle konfirmere og give Kollation til Kald paa vore Vegne, eftersom Ordinantsen derom tilholder, da ville vi Eder derpaa naadigst ikke forholde, at vi ikke have vidst dermed der udi Stiftet til des anderledes at være holdet, end at vor Lensmand paa vor Gaard udi Throndhjem, som er Hovedlenet, har havt samme Jurisdikts og Stiftslensmands-Befaling paa vore Vegne over alt Throndhjems Len, ville og dermed herefter ikke anderledes holdet eller forordnet have. Thi bede vi Eder og ville, at I retter Eder efter at holde og have os elskel. Jakob Hvitfeldt, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa forne vor Gaard udi Throndhjem, og hans Efterkommere, som samme Len af os haver, for Stiftslensmand og ingen anden udi forne Stift, til hannem at forsende, hvilke Personer som blive lovligen kaldet og af Eder kjendt lærd og skikkelig til Kald, at han paa vore Vegne giver dennem Kollats efter Ordinantsen, og udi andre Maader at søge Raad, Daad og Bistand hos hannem paa Eders Embeds Vegne, som en Superintendent hos sin Stiftslensmand skulle gjøre ville. Cum claus. consv. Fredriksborg 6 Juni 1582. T. 245. Afskr. IV. 780.

Peder Bagge fik Frihed, Skjold og Hjelm og Vaaben af K. Maj.

Fr. II. G. a. v., at efterdi os elskelige Peder Bagge til Holme haver sig udi forleden Feide imellem Danmark, Norge og Sverige imod vore og Rigens Fiender troligen, flitteligen og velvilligen ladet bruge og sig derudinden forholdet, som en ærlig Mand egner, bør og vel anstaar, og paa det samme hans Tjeneste ikke skal blive hannem ubelønt, men saa vel maa

Digitized by Google

komme hans Efterkommere og ægte Livsarvinger som hannem selv til Rom [ɔ: Ruhm], Ære, Bedste og Velfærd, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade, saa og for slig forbemeldte hans tro, villig Tjeneste, han os og hans fædrene Rige her til gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, med vore elskelige Danmarks Riges Raads Samtykke undt og givet og nu med dette vort aabne Brev unde og give forn. Peder Bagge, hans ægte Børn og rette Afkom fri Frelse og saadan adelig Frihed, som andre Riddere og Svende have udi vort Rige Norge, med Skjold og Hjelm, som er en rød Lindorm i et blaat Felt og ovenpaa Hjelmen to væbnede oprakte Arme med et draget Sværd, eftersom det udi dette vort aabne Brev malet stander. Dog dersom han haver nogen jordegne Bønder-Eiendomme, ville vi os ligevel derudinden vor og Kronens Rettighed og Herlighed have forbeholdet. Thi forbyde vi alle, ihvo de helst ere eller være kunde, særdeles vore Fogder, Embedsmænd og alle andre forn. Peder Bagge eller hans ægte Livsarvinger og Afkom herimod til evig Tid, eftersom forskr. staar, at hindre eller udi nogen Maade Forfang at gjøre, under vor Hyldest og Naade. Kjøbenh. 21 Juni 1582. R. 378. Afskr. III. 368.

Jens Christenssøn udi Kraggaard fik Brev paa Kronens Part af Korntienden af Jersløf Sogn i Jersløf Hered i Vensyssel at nyde kvit og fri udi hans Livstid til Vederlag for en Arv, som var tilfalden ham efter hans Broder Mads Christenssøn, der var Slotsskriver paa Agershuus, men som nu afgangne Christen Munk, der den Tid var Embedsmand der, oppebar paa K. Maj.s Vegne. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 21 Juni 1582. R. 379. Afskr. III. 369. (Uddr.)

Henrik Brockenhuus til Eline fik Forleningsbrev paa Onsø Len og Skibrede, som aarligen renter Huder 35, Spek 2 Pd., Haa 1 Vorde, Korn-Landskyld og Øleige 10 Tdr., Malt-Øleige 3 Mk. Penge, Landskyld-Øleige 2 Sk., Huggenbord-Øleige 1 Tylft, Smør-Leding 4½ Mk. 9½ Pd., Havre i Korn-leding 30 Mk., Penge-Leding 17 Mk. 2½ Sk. 2 Pendinge. I aarlig Afgift af den visse Rente og Indkomst skal han give 70 Daler, hvilke han skal levere Lensmanden paa Agershuus til hver St. Hans Dag Midsommer. For sit Regnskab for den uvisse Rente, som kan falde udi Lenet, skal han beholde den tredie Pending, men med den uvisse Rente, som kan falde af Skibredet, og som tilforn har været oppebaaret til Agershuus, skal han

Digitized by Google

sig aldeles intet befatte. Afgiften skal begynde nu St. Hans Dag sidst forgangen og endes samme Dag 1583 og siden Aar fra Aar. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 29 Juni 1582. R. 379. Afskr. III. 369. (Uddr.)

Henrik Gyldenstjerne, Ludvig Munk, Hans Lindenov, Jakob Hvitfeldt, Erik Brockenhuus, Erik Munk og Frederik Lange finge hver sit Brev, Falkefængere anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi komme udi Forfaring, at der udi vort Rige Norge adskillige Steder skal sig undholde (sic) Falkefængere, som sammesteds fange en heel Hob Falke, synderlig Geirfalke, og efterdi vi undertiden ogsaa gjerne havde af samme Falke, og tilbørligt er, at hvis af saadant overkommes udi vore Riger og Lande, vi det maatte være næst for Andre, da bede vi dig og ville, at du lader tilsige alle de Falkefængere, som der udi Lenet kan være at bespørges, at de aldeles ingen Falke udføre der af Riget, men med hvis Falke de fangendes vorder dennem begive sig hid neder til os og dennem først tilbyde os, om vi deraf nogle ville have, og derefter have udi vor Villie og naadigst Tilladelse, om de nogen skulle der af Riget udføre, og at du derefter lader have flittig Indseende paa alle Steder ud til Søsiden der udi Lenet, at ingen med Falke andensteds end hid ind udi Riget sig begive. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 11 Juli 1582. T. 246. Afskr. IV. 781.

Menige Almue paa Jemteland finge K. Maj.s Brev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vore Undersaatter, menige Almue i vort Land Jemteland boendes udi vort Rige Norge have ved deres Fuldmægtige underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes det er dennem paa deres Næring og Ophold til mærkelig Skade, at dennem ikke maa tilstedes udi deres Voner og Elgsgrave paa deres egne Skatteskove altid om Aaret at veide og tage Elgsdyr, synderlig for den Aarsag, at mangesteds der udi Landet voxer lidet Korn og af for^ne^ Elgsdyr at tage hellers have deres største Føde og Ophold, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at for^ne^ vore Undersaatter udi Jemteland maa herefter altid om Aaret frit og ubehindret veide og tage Elgsdyr paa deres Skatteskove med deres Voner og Elgsgrave, naar og saa ofte de dermed kunne tilkomme, efter-

Digitized by Google

som de tilforn af Arilds Tid gjort have, og derpaa ingen Hinder eller Forfang at skulle gjøres efter denne Dag i nogre Maader. Dog skal denne vor Benaadning ikke forstaaes til andre vore Undersaatter eller paa andensteds inden forne vort Rige Norge, end udi Jemteland, og vor og Kronens Rettighed med være forbeholdet. Sammeledes som de udi lige Maade ved deres Fuldmægtige have ladet berette, at de der udi Landet aarligen lide stor Brøst for Korn, underdanigst derfore begjerendes, at de aarligt for et vist og skjelligt Kjøb mue bekomme, hvis Tiende-Korn os og Kronen sammesteds tilkommer, da have vi forne vore Undersaatter til Bedste og Undsætning naadigst bevilget og tilladt og nu med dette vort Brev bevilge og tillade, at de herefter aarligen mue bekomme, hvis Tiendekorn os og Kronen tilkommer udi forne Jemteland, og hver smal-Tønde Korn af samme Tiendekorn at skulle nyde og beholde for en gammel Daler, hvilke Penge de betimen og til gode Rede skulle udgive og fornøie vor Lensmand eller hans Fuldmægtig paa vore Vegne. Desligeste eftersom forne vore Undersaatter have dennem ved forne deres Fuldmægtige dennem for os underdanigst beklagt, at naar de fange nogen ny Lensmand, som af os tilskikkes, besverges de af dennem paany at mue leie, hvis Jorder og Jordsparter de have udi Brug og Besiddelse, da have vi den Leilighed anseet og naadigst bevilget, at forne vore Undersaatter udi Jemteland efter denne Dag skulle være forskaanet med forne Leie til de nye Lensmænd, vi dennem tilskikkendes vorder, at udgive af de Jorder og Jordsparter, de bruge og besidde, og med slig ny Leie ikke at skulle besverges, men forne Jorder og Jordsparter at nyde og beholde for den Skat og Rettighed, som de aarligen og af Arilds Tid deraf givet haver, dog ville vi os forbeholdet have om forne Artikler at forandre og forordne, eftersom Leiligheden kunde foraarsage og fordre, og forne vore Undersaatter saa og os og Kronen kunde være nyttigt og gavnligt, synes tilbørligt og godt være. Cum claus. consv. et inhib. sol. Roskilde 19 Juli 1582. R. 380. Afskr. III. 370.

Nils Bodelssøn, Lagmand udi Jemteland, fik K. Maj.s Brev paa Kronens Part af Tienden af Brunflo Kirke ligesom og en Gaard, kaldes Sødergaarden og skylder aarlig 2 Mk. Landskyld, kvit og fri. Cum claus. consv. et inhib. sol. Roskilde 19 Juli 1582. R. 384. Afskr. III. 372. (Uddr.)

Digitized by Google

K. Maj.s aabne Brev, udgaaet til Kirkevergerne over alt Bergenhuus Len, at de af hver Kirke efter hendes Evne skulle udgive noget til en Kirke udi Bergen, kaldes Kongens Kapel, at forbedres og opbygges.

Fr. II. Hilse Eder, menige Kirkeverger udi Bergenhuus Len udi vort Rige Norge, med Gud og vor Naade. Vider, eftersom en Kirke udi vor Kjøbsted Bergen, som kaldes Kongens Kapel eller Korskirke, af den Ildebrand, som der nu nyligen forleden skeet er, haver faaet synderlig stor Skade og aldeles er afbrændt, saa den ved den Almues Hjælp der sammesteds ikke kan opbygges, og vi forfare, at en Part af Kirkerne der udi Bergenhuus Len er baade med Bygning vel forsørget og ved Hevd og Magt, saa og ere ved temmelig Forraad af deres Indkomst: da, paa det samme Kirke udi forne Bergen maa igjen blive bygget, have vi for godt anseet og derudinden bevilget og forordnet, at alle Kirker udi forne Bergenhuus Len, som selv ere ved Hevd og Bygning og derover have nogen Forraad, maa og skulle komme til Hjælp til forne Kirke udi Bergen, som kaldes Kongens Kapel, hver efter sin Formue, Indkomst og Forraad, og paa det dermed maa gange ligeligen til, have vi befalet os elskel. Hans Lindenov, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, at skulle med Superintendenten og nogle af de Fornemmeste udi Bergens Kapitel, hvilke han sig tiltagendes vorder, forfare hver Land-Kirkes Leilighed, Hevd og Bygning, Nødtørft eller Forraad og Formue og derefter forhandle og forordne, hvad og hvor meget hver Kirke udi forne Bergenhuus Len skulle komme forne Kirke udi Bergen til Hjælp med. Thi bede vi Eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at I forne Hans Lindenov derudinden haver betroet, og hvis han med Superintendenten og hvilke af Bergens Kapitel, han sig tiltagendes vorder, forhandlendes og forordnendes vorder, hver Kirke efter sin Formue og Forraad at skulle hjælpe og udgive til forne Kirkes Bygning udi Bergen, at I retter Eder efter, hver af den Kirke, de ere Forsvar, Verge og Forstander fore, det at udgive, hvilket han fremdeles skal forordne til samme Kirkes Bygning at skulle forvendes. Cum claus. consv. et inhib. sol. Jagthuset Avnsø 22 Juli 1582. T. 247. Afskr. IV. 781.

Hans Lindenov fik Brev med Superintendenten og flere gode Mænd af Bergens Kapitel at forfare Kirkernes Leilighed der udi Bergenhuus Len, og af de Kirker, som ved Hevd og

Digitized by Google

Bygning findes og ved Forraad og Formue ere, at udfordre Hjælp til Korskirkens Bygning i Bergen, hver efter sin Leilighed, eftersom foranstaaende aabne Brev formelder, og siden at have Indseende med, at det til forne Kirkes Bygning i Bergen og til ingen anden Brug maa blive anvendt. Jagthuset udi Avnsø 22 Juli 1582. T. 247. Afskr. IV. 782. (Uddr.)

Hans Lindenov fik Brev, anrørendes Guttorm Klementssøn og Rasmus Mogenssøn.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom du underd. haver ladet give os tilkjende, hvorledes hos en ved Navn Guttorm Klementssøn, som for hans forgangne Mishandling er paagreben udi Søndhordlen udi vort Rige Norge, er befunden tvende falske Breve, som han udi sin Sag imod sin Vederpart udi vort Navn skulde have ladet skrive og ladet udgrave Seglet efter vort Signet, dermed samme Brev forseglet, det andet Brev som et Pasbord eller Skudsmaals-Brev udi Borgermester og Raadmænds af Bergen deres Navn, hvilket han i lige Maade haver ladet skrive og Byens Segl eftergravet og [ladet] gjøre og dermed samme sit Pasbord og Skudsmaals-Brev forseglet, og du os samme Brev haver tilskikket og havt for os, deraf vi samme Leilighed have forfaret, og eftersom du underdanigst er begjerendes at vide vor Villie, hvorledes vi ville have, du med hannem derudinden dig skulle forholde, givendes ogsaa tilkjende, at samme Person tilforn skulle være forordelet for Kjetteri[1], som han og hans Broder med deres egne Systre skulle have udi løsagtig Levnet bedrevet: da bede vi dig og ville, at du med det første lader stille hannem for Rette og tager Dom over hannem for den saavelsom og for forgangne hans Mishandling og derefter lader hannem stande sin Ret efter det, Dommen giver. Og, eftersom vi forfare af den Bekjendelse, som du skriftlig os tilsender, forne Guttorm Klementssøn gjort haver, at en ved Navn Rasmus Mogenssøn, boendes paa Hetland paa Snarevaag udi en Ø, kaldes Indst [Unst], skal efter hans Begjering have skrevet samme tvende Breve og udgravet de Segl, dermed samme Breve er forseglet, som han beretter samme Rasmus Mogenssøn selv ikke skulle benegte, mener og hannem slige flere Breve paa Hetland at skulle have udgivet: da, efterdi os sligt ikke er ringe anliggendes, som Sagens Utilbørlighed derforuden fordrer, at saadanne grove Misgjerninger maa blive straffet, bede vi dig og

[1] ɔ: Blodskam.

Digitized by Google

ville, at du med det første afferdiger en vis forstandig Person, som om samme Sag imod forne Rasmus Mogenssøn kan endeligen forfare og derfore hannem tiltale med Rette for tilbørlig Dommer og Øvrighed sammesteds og Sagen imod hannem til endelig Dom og Lougsens Ende udføre, saa at, dersom han befindes derudi skyldig, han da maa blive straffet derfor som tilbørligt, paa det Andre maa have deraf Exempel og Afsky, og skikke vi dig herhos vort aabne Brev derom, det du til Nødtørft og ydermere Befordring haver den at medgive, hvilken du did derom afferdigendes vorder. Cum claus. consv. Jagthuset udi Avnsø 22 Juli 1582. T. 248. Afskr. IV. 783.

Nils Matssøn fik Brev paa en Ødested, kaldes Gollen.

Fr. II. G. a. v. Eftersom denne Brevviser Nils Matssøn i Raadsteen udi Jemteland i vort Rige Norge haver haft høilovlig Ihukommelse Konning Christierns, Danmarks og Norges Konges, Brev, datum paa Kjøbenhavn Juliana virginis Dag (16 Febr.) Aar mdlxiiij (sic[1]), som en hans Forældre ved Navn Jens Pederssøn udi Raadsted forhvervet haver paa en øde Byggested udi vort Rige Norge, som kaldes Gollen, det at mue oprydde og siden til sig og sine Arvinger nyde og beholde for den Skyld og Rettighed, som deraf bør at gange, og haver underdanigst beret for os, at samme Byggested Gollen hannem arveligen skal være tilkommen, bedendes derfore underdanigst, vi hannem Brev paa samme Eiendom ville hannem og hans Arvinger stadfæste, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade fuldbyrdt, samtykt og stadfæst og nu med dette vort aabne Brev fuldbyrde, samtykke og stadfæste forne Brev paa forne Byggested Gollen udi alle sine Ord, Punkter og Artikler, som det indeholder og udviser, saa forne Nils Matssøn og hans Arvinger forne Byggested Gollen maa og skal have, nyde, bruge og beholde. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kallundborg 28 Juli 1582. R. 383. Afskr. III. 372.

Palle Skade fik Forleningsbrev paa disse efterskrevne Gaarde og Gods [i Vatne Hered i Baahuus Len] at nyde og bruge kvit og fri uden al Afgift: en Gaard, kaldes Retten, han nu selv paa bor, skylder aarligen 8 Tdr. Malt og 9 Settinger Korn, i Leding 1½ Pund Smør, 4 Sk., 2 Heste i Foring, to Gaarde i Hemmen [Hammen], skylder 4 Tdr. Malt, 3 Settinger Korn, i Leding ½ Pd. Smør, 4 Alb., 2 Heste i Foring, Valles [Valø]

[1] Formodentlig en Skrivfeil for mdxliiij.

Digitized by Google

tre Gaarde, paa den første bor Asbjørn, skylder 3 Tdr. Malt, 4½ Mk. Smør, 5 Alb., 2 Heste i Foring. Den anden, Jørgen ibor, skylder 3 Tdr. Malt, 4½ Settinger Korn, i Leding 16 Mk. Smør, 5 Alb., 2 Heste i Foring. Den tredie, Oluf ibor, skylder 1 Tde. Malt. Bastekjær, Iver ibor, skylder 3 Tdr. Malt, 2 Settinger Korn, i Leding 9 Mk. Smør, 1 Sk., 2 Heste i Foring. Dafter [Daftø], Oluf ibor, skylder 2 Tdr. Malt, 2 Settinger Korn, i Leding 4½ Mk. Smør, 2 Heste i Foring, og Massemarken, skylder 8 Sk. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kallundborg 29 Juli 1582. R. 382. Afskr. III. 371. (Uddr.)

Jørgen Lauritssøn, Lagmand udi Tunsberg, fik Brev paa Kronens Part af Tienden af Skede Sogn udi Viken, den for hans Kald og Bestilling ad gratiam at skulle nyde og beholde. Cum inhib. sol. Kallundborg 29 Juli 1582. R. 383. Afskr. III. 372.

Herman Hermeling, som en Tid lang haver haft sin Tilflugt og meste Handel og Kjøbmandskab udi Norge og derfor har begjeret at maatte søge sin Næring sammesteds, hvor hans Leilighed sig bedst kunde begive, fik K. Maj.s Brev at maa besøge Sildefiskendet norden Marstrand. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kallundborg 31 Juli 1582. R. 384. Afskr. III. 373. (Uddr.)

Hans von Kille, Bartskjer, fik K. Maj.s Brev at maa udi dette nærværendes Aar til næst forestandende Sildefiskende udi Norge have og nyde det første Band paa alle Skader, som skeer udi Harmensunds og Bekkevigs Tolderi, dog at han med al Flid og Vindskibelighed skal læge og hjælpe, hvis Patienter og Saare han under sin Haand bekommendes vorder, at ingen for hans Skyld bliver forsømmet, ligesom han og skal være forpligtet at give Tolderen tilkjende, hvis Skader Slagsmaal afstedkommer, som K. Maj. bør Sagøre af. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 6 Aug. 1583 (ɔ: 1582). R. 385. Afskr. III. 373. (Uddr.)

Nils Michelssøn fik Forleningsbrev paa Hedemarkens og Østerdalens Fogderi mod aarlig Afgift af den visse Rente 750 gamle Daler hver Paaske at levere paa Rentekammeret i Kjøbenhavn. For Regnskab at aflægge for den uvisse Rente skal han nyde den fjerde Part. Afgiften skal begynde Paaskedag sidst forgangen udi dette nærværendes Aar 80 (sic) og endes til Paaskedag førstk. udi næste tilkommendes Aar 81 (sic)

Digitized by Google

og saa fremdeles. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 7 Aug. 1582. R. 385. Afskr. III. 373. (Uddr. Jfr. S. 390.)

Disse efterne finge Brev, at K. Maj. dennem efterne Klostre og Len kvit og fri foruden Afgift ikke længer ville forunde, men Rentemester dennem samme Klostre og Len for en billig Afgift skulle sætte:

Anders Bing	Nonnekloster i Oslo.
Ludvig Munk	Hellig Land [Helgeland.]
Emicke Kaas	Lyse Kloster.
Hans Offessøn	Bakke Kloster.

Fr. II. V. s. G. t. Vid, at som I til des haver havt N. Kloster udi vort Rige Norge af os en Tid lang udi Forlening kvit og fri, da ere vi ikke tilsinds samme Kloster Eder længere uden Afgift at forunde, hvorfore vi have tilskrevet vor Rentemester, os elskel. Christoffer Walkendorf, at han Eder forne Kloster for en tilbørlig Afgift deraf aarligen til os at give skal taxere og sætte: bedendes Eder og ville, at I strax uforsømmeligen afferdiger Eders Fuldmægtige med en klar og rigtig Jordebog paa forne Kloster til vor Rentemester, at han Eder forne Kloster for billig Afgift kan sætte. Siden ville vi derefter lade give Eder derpaa vort Forleningsbrev. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 2 September 1582. T. 249. Afskr. IV. 784.

Mogens Pederssøn fik Brev at skulle være Tolder udi Marstrand og Nils Nilssøn at skulle der være Toldskriver sammesteds.

Fr. II. G. a. v., at vi have tilskikket og befalet og nu med dette vort aabne Brev tilskikke og befale denne Brevviser, os elskelige Mogens Pederssøn udi Marstrand at skulle herefter være vor Tolder sammesteds og med Toldskriveren Nils Nilssøn oppebære al hvis Told, Sise, Sagefald og al anden vor og Kronens Rettighed, som der udi Byen al Aaret igjennem og udi Lenet saavelsom udi Byen, saalænge som Sildefiskende paa staar, falde kan, og som de Toldere udi Marstrand her til Dags tilforn oppebaaret have, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder, og skal han med Skriveren derfore aarligen med klare Register til hver Vor Frue Dag Kyndelsmesse gjøre vor Rentemester paa vore Vegne gode Rede og Regnskab paa vort Rentekammer udi Kjøbenhavn, og hvis Penninge, som forne Mogens Pederssøn med Toldskriveren udi saa Maade paa vore Vegne oppebærendes vorder, derpaa skulle de samtligen udgive

Digitized by Google

Toldsedler, og paa det de samme Penninge desbedre kunde forvare, skulle de mue lade gjøre en god, stærk Kiste til samme Penge med tvende Laase og hver dennem at beholde sin Nøgel hos sig til Kisten. Dog skal samme Kiste være under forne Mogens Pederssøns Forvaring, og hvis Penge de oppebærendes vorder, skulle de altid holde tilstede og ikke bruge dennem til deres eget Behov eller komme dennem bort til andre, men holde dennem tilstede, saa at de ikke ere forrukt, naar der kommer Bud efter dennem. De skulle ikke heller nogen af samme Penge udgive, uden de fange derpaa vor egen Befaling eller og vor Rentemesters Skrivelse derom paa vore Vegne. Og saalænge Gud vil unde, at Silden maa komme til Landet, og Sildefiskende paastaar, skulle forne Mogens Pederssøn og Toldskriveren rette dennem efter vor Modbog, ligesom de andre vore Toldere udi Norge det gjøre, og naar Tolderne af de andre Toldsteder, efterat Sildefiskende er overstandet, ere nederdragne, da skal forne Mogens Pederssøn med Skriveren have Tilsyn, at hvis Salt, Tømmer eller Andet, som hver lader efter sig i sin Toldbod, og os tilkommer, at det ikke bliver forrykket eller bortkommer, hvorpaa forne Mogens Pederssøn med Skriveren skulle annamme af hver Tolder en Seddel, hvis det er, og Tolderne skulle og være pligtige at antvorde samme efterliggendes Gods med klare Sedler fra dennem, førend de nederdrager. Dersom der findes nogen Forsømmelse hos nogen af Parterne, og vort Gods derover vorder forrykket eller bortkommer, da skal den, hvis Brøst herudi findes, staa os til Rette for hvis i saa Maade er bortkommet. Skal og forne Mogens Pederssøn med Toldskriveren handle og skikke dennem vel imod vore Undersaatter og den fremmede Mand, dennem hender fore at komme, med god Omgjængelse og god Besked og skulle altid være tilstede udi Marstrand og vare flittig paa deres Tjeneste, saa at den søfarende Mand ikke over for deres Skyld forsømmes eller opholdes. Og efterdi vi lade give Tolderen saavelsom Skriveren sin forsagte Løn, skulle de ikke derfore besverge nogen søfarende Mand med nogen Skriverpenge enten for Toldsedler eller for andre Skriverpenge, videre end med Tegne-Penge til os, som Modbogen formelder. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 15 Septbr. 1582. R. 386. Afskr. III. 374.

Mogens Baardssøn [Rosensværd], Lagmand udi Oslo, fik Forleningsbrev paa dette efterskrevne Gods, eftersom forfares,

Digitized by Google

at til Lagstolen sammesteds skal ligge en ringe Underholdning: Fornebo Avlsgaard, liggendes udi Bergumhered med den Flomsag, som Nils Stub, fordum Lagmand udi Oslo, dertil brugte. Sammeledes disse efterskrevne Kronens Gaarde og Gods, som afgangne Nils Krabbe sidst udi Verge havde[1], som er Giluf [Gile], skylder aarligen 3 Pund 1 Hvid, to Ødegaarde derunder, Manø [Majer] og Ringen, skylder 2 Pund, Skoden [Skøyen] i Land, 1 Pd., paa Hedemarken Harberg [Herberg] 1 Pd. 1 Hvid, Arrested [Arstad] 2 Pd., Lalum 1½ Pd., i Gudbrandsdal Sandbu paa Vaage 3 Huder, Kongslid [i Fron] 12 Huder. Desligeste skal han og aarligen herefter bekomme og lade oppebære af Agershuus 50 gamle Daler. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 15 Septbr. 1582. R. 387. Afskr. III. 375. (Uddr.)

Johan Marin fik K. Maj.s Brev at maa besøge Tana Laxefiskende udi Finmarken, kvit og fri, udi næste tilkommendes Aar. Cum inhib. sol. Fredriksborg 20 Septbr. 1582. R. 388. Afskr. III. 376.

K. Maj.s aabne Brev udganget over alt Norge om en Pendingeskat.

Fr. II. Hilser Eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, Bønder og menige Almue, ihvemsomhelst I tjene eller tilhøre, som bygge og bo over alt N. Len, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at os og vore Riger endnu paahænger nogen Gjæld og stor Pendinge-Udgift efter den forleden langvarige Feides Besværing, hvilken Skyld vi have betænkt og ere tilsinds udi tilkommendes Aar endeligen at ville aflægge og os og Rigerne af den Besvær engang for alle at erledige og befri, hvorfore vi den Leilighed med vore elskelige Danmarks Riges Raad have beraadslaget og overveiet, og efterdi der ingen anden Raad [er] paaferde, hvormed Pendinge til des Behov kunde forskaffes tilveie, have de bevilget og samtykt os en almindelig Skat og Landehjælp saavel udi vort Rige Norge som her udi Danmark at mue bekomme og lade oppebære udi saa Maade, (udi det Brev til Jemteland og Herdalen blev denne Artikel indført: Og ville vi Eder naad. med halv Skat imod de andre vore Undersaatter have forskaanet, og den af Eder at skulle opbæres, som efterfølger etc., hvilken Skat de skulle udgive inden Pint-

[1] Se ovenfor S. 8.

Digitized by Google

sedag førstk.), at hver Odelsbonde over alt Norge, som haver Odelsgods, skal give os fjerde Parten af hans Renter udi dette Aar udi lige Maade, som han den oppebærer, intet undertaget, og hvilken Odelsbonde, som ikke haver saa megen Indkomst, som kan beløbe 1 Daler, da skal han ligevel give som en Leilænding 1 Daler. Skulle og hver [10 Krone- og Leilændingsbønder lægges udi Læg sammen og give os] 10 enkende Daler, den Rige hjælpe den Fattige. Sammeledes skal hver Tjenestedreng, som tjener for fuld Løn, og hver løs Karl, som nogen Næring bruger, give os ½ Daler, og hver Tjenestedreng, som tjener for halv Løn, give os en Ort. Skal og hver Huusmand og Ødegaardsmand give os ½ Daler. Desligeste skal hver Mand, som er bosiddendes ved Søsiden og bruger Fiskeri, give os 1½ Daler, og skal hver Udrorskarl, som er kommen til sin Lavalder, give 3 Orts Daler, og hver Tjenestedreng, som udror og ikke er kommen til sin Lavalder, skal give 1½ Orts Daler. Sammeledes skal hver Nordfarskipper, som selv haver Skib og segler udi Nordlandene, desligeste ogsaa hver Styremand, som segler paa Nordfar-Skib, give os 2 Daler. Item af Fosserne skulle de, som Sager have, give af hver Aargangssag 3 enkende Daler og af hver Flomsag give os 2 Daler. Sammeledes skulle de give os den tiende Part af hvis Deler, som skjæres paa samme Sager, Ingen undertaget, ihvem dennem bruger. Og skal aldeles Ingen være fri og forskaanet for samme Skat, og ville vi, at samme Skat (Søndenfjelds og i Bergenhuus og Throndhjems Lene skal være udgivet til Fastelavn førstk.) (men udi de Lene, som regnes og holdes for de Nordlandske Lene, skal den udgives og leveres i Bergen inden St. Olafs Dag førstk. udi det allerseneste). Og skal os elskel. N., eller hvem han dertil forordnendes vorder, lade lægge og skrive samme Skat over alt N. Len, saa den Rige hjælper den Fattige, og altingest ganger ligeligen til uden Vild, og siden samme Skat af Eder indkræve, oppebære og fremdeles med klare Register og Mandtal fra sig overantvorde. Og skal vore Lensmænd have Fuldmagt at mue tage 2 Lod Sølv eller 2 Mark, som Mynten nu gaar, for hver Daler af dennem, som ikke kunde afstedkomme Daler. Og skal Skriveren ingen Pendinge have for han skriver samme Skat. Thi bede vi Alle og hver særdeles strengeligen byde, at I retter Eder efter at møde paa hvad Tid og Sted, forne vor Lensmand Eder tilsigendes vorder, og Eder der af hannem eller hans Fuld-

Digitized by Google

mægtige for samme Skat lader lægge og skrive udi Læg sammen, og siden retter Eder efter den betimen hannem at yde, fornøie og overantvorde inden den bestemte Tid, som forsk^et staar, i det allerseneste. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 21 September 1582. T. 250. Afskr. IV. 786.

Ludvig Munk, Henrik Gyldenstjerne, Jakob Hvitfeldt, Hans Lindenov, Laurits Kruse finge Brev at lade forkynde næstforegaaende aabne Brev om en almindelig Pendingeskat og Landehjælp for Bønderne, hver i sit Len, siden lade dem lægge og ligne for samme Skat, havende grangivelig Opseende med, at altingest kan gange ligeligen til, saa den Rige hjælper den Fattige, derpaa med det første lade samme Skat indkræve og uforsømmeligen den med klare Register og Mandtal nedsende til Kjøbenhavn, anseendes at K. Maj. stor Magt paaligger. Cum claus. consv. Fredriksborg 21 September 1582. T. 249. Afskr. IV. 784. (Uddr.)

Disse for^ne Lensmænd finge Brev for^ne Pendinge-Skat udi efter^ne Lene at oppebære:

Ludvig Munk at oppebære af:

Agershuus Len.
Gudbrandsdalen.
Østre [ɔ: Øvre] Romeriges Fogderi.
Nedre Romeriges Fogderi.
Hadelands Fogderi.
Follo Fogderi.
Østerdalens Fogderi.
Øvre Borgesyssel.
Nedre Borgesyssel.
Tunsberg.
Lister Len.
Mandals Len.
Marker Len.
Rygge og Ingedals Skibreder.
Mossedal.
Vestre Bergum.
Skiensyssel Len.
Nedenes Len og Robyggelaget.
Agershered Fogderi.
Bragenes Len.
Brunlag Len og Numedalen.
Ide Skibrede.
Hedemarken.

Hans Lindenov at oppebære af:

Bergenhuus Len.
Søndfjord.
Nordhordland.
Søndhordland.
Sogn.
Nordfjord.
Salten.
Vesteraalen og Lofoten.
Senjen.
Trundsøen [Tromsø].
Andenes.
Jægeren og Dalen [Jæderen og Dalerne].
Ryfylke.
Romsdalen.
Helgeland.

Digitized by Google

Laurits Kruse af
Vardøhuus Len og Finmarken.

Henrik Gyldenstjerne af
Baahuus Len og Vigen.

Jakob Hvitfeldt af
Throndhjems Len.
Inderøen.
Sparbu Len.
Strinde Len.
Nordmøres Len.
Guldals Len.
Stjørdals Len.
Skogn og Verdals Len.
Orkedals Len.
Numedals Len.
Fosen Len.
Sundmøres Len.

Af Jemteland og Herdalen halv Skat, fik derom et synderligt Brev. Fredriksborg 21 September 1582. T. 250. Afskr. IV. 785.

Johan Marieberg fik K. Maj.s Pas og Tilladelse at maa segle under Vardøhuus og udi Finmarken, hvorom udginge fire saadanne Breve.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser, os elskelige Johan Marieberg, haver handlet med os, at han med hans Medredere maa lade løbe dette nærværendes Skib, som denne vor Pas hos findes, under vort Slot Vardøhuus og udi Finmarken i vort Rige Norge, der at bruge deres Fiskeri og Dogger-Redskab paa vore Strømme og Forstrand, og han nu haver tilfredsstillet os for hvis Told og Rettighed, os og Kronen kan tilkomme, da have vi naadigst bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at forne Johan Marieberg og hans Medredere maa udi næst tilkommendes Sommer lade et deres Skib, som denne vor Pas findes paa, løbe under forne Vardøhuus og udi Finmarken og der paa vore Strømme og Forstrand fri og ubehindret at lade bruge deres Fiskeri og Dogger-Redskab med forne deres Skib og Skibsfolk, dog saa at de der tilbørligen og oprigtigen skulle handle og vandle med vore Undersaatter, saa vidt som deres Fiskeri og Dogger-Redskab og deres Nødtørft til Skibs Behov tilsiger og ikke anderledes. Og skal det være forne Johan Marieberg og hans Medredere og Selskab under Skibs og Gods's Fortabelse strengeligen og alvorligen forbudet hemmeligen eller offentligen ved dennem selv eller andre, lidet eller meget, at bruge nogen Handel eller Vandel med Russeren eller og at komme i nogre af de Rydske Havne i nogre Maader, paa

Digitized by Google

det vor Told og Rettighed ikke skal forkortes eller underslaaes. Og naar Skibet, som denne vor Pas skal følge, kommer under vort Slot Vardøhuus, skal Skipperen derpaa strax tilkjendegive vor Lensmand sammesteds, at de i saa Maade med vor Pas ere forløvet der at fiske, at de udi Kjøbenhavn have fornøiet, hvis Told og Rettighed os tilkommer. Cum inhib. sol. Fredriksborg 23 Septbr. 1582. R. 388. Afskr. III. 376.

Johan Minnemand fik K. Maj.s Brev at maa løbe norden om Norge om Vardøhuus og Lapland og til Malmis.

Fr. II. G. a. v., at efterdi denne Brevviser Johan Minnemand, Skipper af Harling, haver handlet med os, at han og hans Skib paa 60 Lester stort, lad med adskillige ufordægtige Kjøbmandsvare, maa lade løbe norden vort Rige Norge om Vardøhuus og Lapland og til Malmis eller ind udi Rydsland, og han nu haver tilfredsstillet os for hvis Told og Rettighed, os og Kronen paa vore Strømme deraf burde at tilkomme, da have vi naadigst bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at forne Skipper Johan Minnemand maa udi næst tilkommendes Sommer med forne hans Skib, Folk og Gods fri og ubehindret løbe igjennem vore Strømme om Norge, Vardøhuus og Lapland og ind til Malmis eller udi Rydsland, hvor hannem lyster, og der bruge hans Handel og Næring, og siden løbe tilbage igjen. Og naar forne Skipper løber omkring vort Slot Vardøhuus, da skal han, om Vinden vil føie hannem, derom tilkjendegive vor Lensmand sammesteds og vise hannem denne vor Pas, at hannem er bevilget at segle igjennem vore og de norske Strømme. Thi forbyde vi vore Fogder, Embedsmænd, Admiral og Udliggere udi Søen og alle andre forne Skipper Johan Minnemand herimod paa samme Reise fra eller tilbage paa Skib, Folk eller Gods at hindre eller udi nogre Maader Forfang at gjøre. Og dersom han af Storm eller Uveder indtrænges med sit Folk udi nogre vore Strømme eller Havne under Norge, Vardøhuus eller Lapland, da skal det være Fogder, Lensmænd og alle vore Undersaatter strengeligen forbudet at gjøre hannem paa Folk, Skib og Gods nogen Hinder og Forfang, men dennem fast heller for deres Penge og tilbørlig Betaling at forhjælpe til det bedste udi alle Maader, under vor Hyldest og Naade. Fredriksborg 23 Septbr. 1582. R. 389. Afskr. III. 377.

Erik Munk fik Brev at annamme til sig paa K. Maj.s Vegne 3 Kronen tilhørende Gaarde i Nedenes Len samt Kro-

Digitized by Google

nens Part af Tienden af Øjestad og Landvig Prestegjelde, hvormed Pros Lauritssøn, Lagmand i Skien, nogen Tid siden har været forlenet. Roskildegaard 1 October 1582. T. 252. Afskr. IV. 788. (Uddr.)

Erik Munk fik Følgebrev til Bønderne udi Nedenes Len, som boendes ere paa hvis Gods, Pros Lauritssøn, Lagmand udi Skien, til des udi Verge haft haver. Cum claus. consv. et inhib. sol. Roskilde 1 Oktbr. 1582. R. 389. Afskr. III. 378. (Uddr.)

K. Maj.s Brev over alt Norge, hvorudinden forbydes Egetømmer at skulle udføres.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes Skovene udi vort Rige Norge ved Søsiden storligen forhugges, besynderlig for det meget Egetømmer, som det ene Aar mere end det andet udskibes, og paa det sligt maa forekommes, da ville vi med dette vort aabne Brev strengeligen og alvorligen have forbudet noget Egetømmer efter denne Dag af vort Rige Norge at skulle udskibes uden alene hvis som indføres her udi vort Rige Danmark af vore egne Undersaatter, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder. Skal og dermed strengeligen og alvorligen være befalet vore Lensmænd, hver udi sit Len, at bestille og forordne, saa deres Fogder paa Havnene tage skriftlig Beviis af hver af Undersaatterne, som ville føre Egetømmer der af deres Len, at de samme Tømmer ikke skulle andensteds henføre end her ind i Riget, og have flittig Indseende med, at intet herimod gjøres, ved den Straf, som vedbør. Cum claus. consv. Roskilde 1 Oktbr. 1582. R. 390. Afskr. III. 378.

Henrik Gyldenstjerne, Ludvig Munk, Erik Brockenhuus, Baltzer Leist, Erik Munk fik Brev at lade forkynde næstforegaaende aabne Brev og at have Indseende med, at intet derimod blev gjort. Roskildegaard 1 Oktober 1582. T. 252. Afskr. IV. 788. (Uddr.)

K. Maj.s Brev til Henrik Gyldenstjerne, at eftersom er beklaget for Hs. Maj., hvorledes at Hs. Maj.s Toldere der udi Sildefiskende tidt og ofte overfaldes med onde Ord og undertiden trues med Hug og Slag, for at de ikke ville lade Hs. Maj.s Rettighed formindskes: thi beder K. Maj. hannem, at efterdi han haver Hs. Maj.s Slot og Len i Befaling der sammesteds, at han haver Indseende derudinden, at samme Hs. Maj.s

Digitized by Google

Toldere ikke af Nogen overfaldes eller uforrettes, for hvis de ikke ville lade Hs. Maj.s Rettighed for deres Skyld formindskes eller forkortes, men meget meer dennem derudi handhave og paa Hs. Maj.s Vegne til Rette forhjælpe; dersom og Nogen kan med Rette have sig imod nogen af Tolderne at beklage, at han og da i lige Maade forhjælper dennem saa meget, som ret kan være. Actum ut supra. T. 252. Afskr. IV. 788.

Sammeledes beder K. Maj. hannem, at han haver god, flittig Tilsyn med Kronens Rente og Rettighed, desligeste med Kronens Skove, Eiendomme, Fiskeri og Forstrand, at det i ingen Maade for hans Forsømmelse formindskes eller forringes. Dersom det skeer, da vil K. Maj. vide den Skade og Opretning igjen hos hannem. Roskildegaard 1 Oktbr. 1582. T. 253. Afskr. IV. 789.

K. Maj.s Brev til Jørgen Køidt, Tolder i Hermensund, lydendes, at han lader antvorde Henrik Gyldenstjerne 1000 Daler til Hjælp til den Galleis Bygning, som der i Lenet er opsat, og, dersom han ikke haver saamange Pendinge allerede hos sig, at han annammer saa mange hos de andre Toldere og antvorder hannem med det første, paa det at samme Gallei inden Vinterdagen maa nederkomme, og derpaa tager hans Beviis. Actum ut supra. T. 253. Afskr. IV. 789.

Breve til Mogens Pederssøn i Marstrand, Albrit Christenssøn i Mollesund, Jørgen Køidt i Hermensund, Nils Søfrenssøn i Bekkevig og Oluf Matssøn i Hamborgesund, Toldere, lydendes, at efterdi at de Danzigere ikke ville afstaa den Tolage, som de i deres By haver nu nyligen paalagt, med anden Besværing, som Hs. Maj.s Undersaatter beklage dennem der til Danzig at besværes med: da beder K. Maj. dennem, at saamange som der kommer af de Danziger-Skibe eller Kjøbmænd der udi Norge — Fiskende at handle og vandle, at de have Indseende derudinden, at de i lige Maade med Tolage og Andet at udgive tilholdes ved slig Form og Maade, ligesom de Danzigere holder i deres By med Hs. Maj.s Undersaatter, og hvis de i saa Maader oppebærendes vorder, at de derfore gjøre godt og klart Regnskab. Actum ut supra. T. 253. Afskr. IV. 789.

K. Maj.s Breve til samme Toldere i Norge, lydendes, at, eftersom Hs. Maj. tilforn haver undt og givet nogen af Kjøbstæderne der i Norge at mue paa nogen Tid være forskaa-

Digitized by Google

net med Skat og Tynge, understaar sig nogre med samme Breve at ville være forskaanet paa Fiskeleierne med Told, Sise og anden Rettighed at udgive: da, efterdi det ikke haver været K. Maj.s Mening, at samme Hs. Maj.s Breve skulle i saa Maade udtydes eller forstaaes, beder K. Maj. dennem derfor, at de tager slig Told, Sise og al anden Rettighed af dennem ligesom af andre Hs. Maj.s Undersaatter her udi Riget og aldeles med Ingen seer igjennem Fingre. Roskildegaard 1 Oktober 1582. T. 253. Afskr. IV. 789.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev at lade hugge i sit Len til nogen Bygning paa K. Maj.s Slot Haderslevhuus endeel Tømmer, nemlig 90 Sparrer, 20 Alne lange, 40 Hanebjelker 30 Alne lange og 1½ Fod tykke, 40 Hanebjelker, 7 Alne lange og 1½ Fod tykke, 130 Bjelker, 17 Alne lange, 240 Sparrer, 16 Alne lange, 240 Stolper, 16 Fødder lange, 130 Hanebjelker, hver 12 Alne lang. Cum claus. consv. Koldinghuus 14 November 1582. T. 253. Afskr. IV. 790. (Uddr.)

Erik Brockenhuus fik Brev til samme Haderslevhuses Bygning at skulle forskaffe 300 Tylfter Deler at ligge til Rede paa Foraaret, naar K. Maj. Skib derefter skikkendes vorder. Actum ut supra. T. 254. Afskr. IV. 790.

Absalon Juel til Meilgaard, K. Maj.s Sekretær, fik Forleningsbrev paa det Præbende og geistlige Forlening udi Oslo Domkirke, kaldes Gjerpen, som Doctor Rasmus Lætus sidst udi Forlening havde. Cum claus. conv. et inhib. sol. Koldinghuus 18 Novbr. 1582. R. 390. Afskr. III. 379. (Uddr.)

Envold Kruse, K. Maj.s Rentemester, fik Brev paa et Kannikedømme udi Oslo Domkirke, der er ledigt efter Doctor Erasmus Lætus, som fik det efter Nils Olufssøn. Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus 18 Novbr. 1582. R. 391. Afskr. III. 379. (Uddr.)

Erik Brockenhuus fik Brev at forskaffe Peder Rantzow, K. Maj.s Mand og Raad, saameget Tømmer som til 60 Skibslester, hvilket K. Maj. havde undt ham. Cum claus. consv. Koldinghuus 18 November 1582. T. 254. Afskr. IV. 790. (Uddr.)

Søfren Anderssøn, Borger udi Bergen, fik Brev at maa paa et Aars Tid bekomme og lade oppebære Kronens Part af Tienden af Gloppen udi Norge og den kvit og fri have, nyde, bruge og beholde. Cum inhib. sol. Skanderborg 25 Novbr. 1582. R. 390. Afskr. III. 379.

Digitized by Google

K. Maj.s Breve til Henrik Gyldenstjerne, Ludvig Munk, Erik Brockenhuus, Frederik Lange, Knud Grubbe og Erik Munk, lydendes, at eftersom Hs. Maj. haver befalet Christoffer Walkendorf at tilskrive dennem om noget Egetømmer til Kronborgs Bygnings Behov, som de udi Vinter hver af dennem skulle lade hugge i sit Len og lade udføre af Skovene paa de bedste Ladesteder, som Hs. Maj. kunde lade sine Skibe løbe derefter, saa beder K. Maj. dennem, at de aldeles retter dennem efter at lade udhugge, hver i sit Len, saameget Egetømmer efter den Seddels Lydelse, dennem paa Hs. Maj.s Vegne er tilskikket, saa at samme Egetømmer uden al Forsømmelse og Undskyldning findes paa Ladestederne, saa snart som Vandet aabnes imod Foraaret. Sammeledes at de aldeles intet Egetømmer tilsteder at udskibes af deres Len, lidet eller meget, enten af dennem selver eller af Andre, førend at K. Maj. haver bekommet saa meget, som hos dennem hver særdeles bestillet er. Dersom der herudi vorder forsømmeligen og Hs. Maj.s Arbeide derover vorder beliggendes til forgjevlig og stor Omkostning, da vil Hs. Maj. vide sin Opretning hos dennem igjen, og at de med dette Bud skriver fra dennem igjen, hvorefter Hs. Maj. skal have sig at forlade. Skanderborg 30 November 1582. T. 254. Afskr. IV. 790.

Udi Ludvig Munks, Frederik Langes og Knud Grubbes Brev skal formeldes, at de i lige Maade lader hugge K. Maj. et Skiblad Master, Spirer, Aaretræer, Vindbomme og andet sligt Skibstømmer til Skibs Behov. Actum ut supra.

K. Maj.s Brev til Hans Lindenov, Christoffer Grøn, Lagmand paa Stegen, anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at Christoffer Grøn, som var Lagmand paa Stegen og for os var forført, at han af Modvillighed er bleven tilbage og efter vore aabne Breve ikke er fremkommen til Oslo med vore Undersaatter af Adelen og andre Lagmænd der udi vort Rige Norge vor Villie at forfare, som vi dennem ved nogle vore Raad og gode Mænd nu sidst forleden have ladet foreholde, haver nu været hos os sig derom for os at undskylde, og vi for nogle vore Raads og gode Mænds flittige Forbøn og efter hans underdanigste Erklæring ere derudinden naadigst blevet med hannem tilfreds, saa han derfore nu igjen maa sin Behusing, Næring og Bjering besøge: thi bede vi dig og ville, at du paa vore Vegne lader hannem for den Sag kvit,

Digitized by Google

fri, forskaanet og ubesværet i alle Maader. Cum claus. consv. Actum et datum ut supra. Ao. 1582. T. 255. Afskr. IV. 791.

Hans Lindenov fik Brev, Mogens Heinessøn anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom dig selv vitterligt er om den Sag og Trætte, som sig begiver imellem Mogens Heinessøn og Peder Hanssøn af Norge, og vi have ladet vor Befaling udgaa til nogen vore Raad og gode Mænd, som med det første udi Kjøbenhavn skulle forsamles og samme Sag foretage og forhøre til Rette, om hvis Skyld derudinden befindes kunde, og vi nu forfare, at forne Peder Hanssøn skal være tilstede udi Kjøbenhavn at forbide Retten og forne Mogens Heinessøn at holde sig derfra og begivet sig til Hamburg udi sin Bestilling, som han foregiver, og dette hans Vederpart ikke til ringe Omkostning, ikke heller uden Mistanke, som han Retten vilde forholde eller sig aldeles undholde og undvige, og vi ligevel ikke tvivler, at du jo saavel haver taget Loven og Borgen af forne Mogens Heinessøn som af forne Peder Hanssøn at blive tilstede til Sagens Udgang, da bede vi dig og ville, at du dig med det allerførste imod os erklærer, hvad Borgen du haver taget af forne Mogens Heinessøn, hvem hans Forlovere ere, og hvor høit samme Borgen til dig paa vore Vegne er gjort og skeet, og at du forne Mogens Heinessøn lader foreholde, at han med det første begiver sig til Kjøbenhavn og sig der for Rette indstiller, saa framt at hans Borgen og Forlovere ikke skulle lide Tiltale og Skade, og vi foraarsages hannem til Rette at holde. Cum claus. consv. Skanderborg 9 December 1582. T. 255. Afskr. IV. 791.

Ludvig Munk, Henrik Gyldenstjerne, Erik Brockenhuus finge Brev nogen Baadsmænd at udtage.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som vi foraarsages efter Rigens Leilighed og Nødtørft strax paa Foraaret udi tilkommendes Sommer at lade udruste nogen vore Orlogsskibe udi Søen med altingest paa vore Strømme at have tilbørlig Agt og Opseende, og dertil behøves et Antal Baadsmænd, da have vi nu ladet vore Breve udgaa til Kjøbstæderne søndenfjelds udi vort Rige Norge om Baadsmænd at skulle af hver Kjøbstad udgjøres og udtages, og paa det vi mue bekomme de Skibsfolk, os og Riget kunde tjenlig være, og ikke skal fremsendes det Folk, som udueligt er, som undertiden tilforn skeet er, have vi for godt anseet og tilforordnet dig at skulle med os elskel. Erik Munk, vor Mand og Tjener, omdrage til Kjøbstæderne udi dit

Digitized by Google

Len, og du udi Befaling haver, og der samme Baadsmænd udtage af hver Kjøbsted saamange, de ere taxerede føre at skulle udgjøre, som er af N. Kjøbsted N. Baadsmænd, bedendes dig og ville, at du retter dig efter strax, anseendes dette vort Brev, med for^{ne} Erik Munk at omdrage til for^{ne} Kjøbstæder udi dit Len og der af hver udtager saamange Baadsmænd, forst staar, havendes flittig Indseende med, at vi mue bekomme godt duelig søfaren Folk, som vi kunde være tjent med, og hvilke som udi saa Maade udgjøres og udtages af hver Kjøbsted, at du dennem hver med deres Navne lader optegne og siden strax ufortøvet derpaa tilskikker os elskel. Christoffer Walkendorf, vor Mand, Raad og Rentemester, et klart Register tilhænde paa vore Vegne, paa det de samme, som udtages, og ikke Andre, som uduelige ere, udi deres Sted fremkomme, foreholdendes Borgermestere og Raadmænd udi hver Kjøbsted, at de endeligen bestille, at for^{ne} Baadsmænd fremsendes og kunne være tilstede med for^{ne} Erik Munk udi Kjøbenhavn til Midfaste Søndag førstk. udi det allerseneste. Cum claus. consv. Skanderborg 23 December 1582. T. 256. Afskr. IV. 792.

Erik Munk fik Brev at omdrage til Kjøbstæderne søndenfjelds med K. Maj.s Lensmænd, hver udi de Kjøbstæder, de udi Befaling have, og udtage Baadsmænd efter hosfølgende Register paa hvormeget enhver Kjøbstad er taxeret for at udgive. Han skulde have Indseende med, at K. Maj. maatte bekomme duelige, søfarne Folk, lade deres Navne optegne paa et klart Register og selv begive sig med dem til Kjøbenhavn, saa han kunde være tilstede inden Midfaste Søndag. Cum claus. consv. Skanderborg 23 Decbr. 1582. T. 258. Afskr. IV. 795. (Uddr.)

Disse efter^{ne} Kjøbstæder søndenfjelds finge Breve, Baadsmænd at udgjøre:

Oslo	30	Baadsmænd	Ludvig Munk.
Marstrand	28	—	Henrik Gyldenstjerne.
Fredriksstad	12	—	Erik Brockenhuus.
Kongelf	12	—	Henrik Gyldenstjerne.
Tunsberg	16	—	Ludvig Munk.
Skien	16	—	Erik Brockenhuus.
Oddevald	6	—	Henrik Gyldenstjerne.

Hvilke Baadsmænd skulde være tilstede i Kjøbenhavn Midfaste førstkommende i det seneste. Cum claus. consv. Skanderborg 23 December 1582. T. 256. Afskr. IV. 793. (Uddr.)

Digitized by Google

Jakob Hvitfeldt fik Brev, at eftersom K. Maj. foraarsages at udruste nogle Orlogsskibe i tilstundende Sommer at have Opseende med altingest paa K. Maj.s Strømme, og dertil behøves nogen Styremænd, som ere kjendte paa Farvandet omkring Vardøhuus, skulde han strax lade forfare, hvilke saadanne der findes i Throndhjem, og tilsige dem at blive der tilstede, naar K. Maj.s Skibe komme der frem, at de da uforsømmeligen kunde samme Skibe tilsendes og forskaffes. Naar samme Skibe komme paa Hjemreise igjen tilbage, kunde de der igjen blive opsat paa Landet og forløves. Cum claus. consv. Skanderborg 23 December 1582. T. 257. Afskr. IV. 793. (Uddr.)

Hans Lindenov fik Brev nogen Baadsmænd at udtage.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som vi foraarsages efter Rigens Leilighed og Nødtørft strax paa Foraaret udi tilstandendes Sommer at lade udruste nogen vore Orlogsskibe udi Søen med altingest paa vore Strømme at have tilbørlig Agt og Opseende, og dertil behøves et Antal Baadsmænd, da bede vi dig og ville, at du retter dig efter strax med det allerførste at udtage baade af vor Kjøbsted Bergen, du udi Befaling haver, saa og af Lenet 100 gode, duelige, søfarne Baadsmænd, og at du med største og alvorlig Flid vil lade dig være befalet at have grangivelig Indseende med, at vi mué bekomme godt, dueligt, søfaret Folk, som os og Riget kan brugeligt og tjenligt være, og ikke udueligt, som undertiden tilforn skeet er, eftersom du vedst os Magt paaligger. Sammeledes, eftersom vi og behøve nogen Styremænd, som ere kjendte paa det Farvand omkring Vardøhuus paa Rysland, da paa det at naar vore Skibe did til Bergen ankomme, de da ikke skulle forgjæves til Unytte opholdes, og den bedste Tid af Sommeren og Reisen forsømmes, bede vi dig og ville, at du udi Tide bestiller og tilsiger saamange Styremænd, der udi Byen findes, som paa samme Farvand ere kyndige, at de retter deres Leilighed efter endeligen at blive der udi Byen tilstede til saalænge vore Skibe did ankommer, saa de da med forne Baadsmænd kunde være tilrede og paa forne vore Orlogsskibe indtages, og, naar samme vore Skibe komme tilbage igjen af samme Reise, kunde de der igjen af Skibene opsættes til Land og forløves. Desligeste paa det vi derudinden ikke skulle blive forsømmet, men at altingest kan dermed udi Tide bestilles og haves udi god Agt og Forraad, da bede vi dig og ville, at du tiltænker med det Første igjen at

Digitized by Google

begive dig der op til Slottet, altingest dermed at indrette og bestille, eftersom du kan tænke os og Riget nødtørfteligen derom at være anliggende. Cum claus. consv. Skanderborg 23 Decbr. 1582. T. 257. Afskr. IV. 794.

1583.

Henrik Brockenhuus, Peder Brockenhuus og Christoffer Pederssøn [Rytter] finge hver sligt et Brev at skulle lade dennem bruge paa K. Maj.s Skibe.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som vi efter Rigens Leilighed og Nødtørft foraarsages nu strax paa Foraaret udi tilstandendes Sommer at lade udruste nogen vore Orlogsskibe med altingest paa vore og Rigens Strømme at have Agt og Opseende, og vi paa samme vore Skibe gjerne ville bruge nogen vore troe Undersaatter af Adelen for Skibshøvedsmænd, da bede vi dig og naadigst begjere, at du vil rette din Leilighed efter med det Første at begive dig til vor Kjøbsted Kjøbenhavn, saa du til Midfaste førstkommendes i det seneste kan være der tilstede, og siden dig paa forne vore Skibe for en Skibshøvedsmand at lade bruge. Vi have befalet os elskel. Christoffer Valkendorf, vor Mand, Raad og Rentemester, paa vore Vegne at handle med dig og at skulle gjøre dig en tilbørlig Besolding, saa du med Billighed ikke skal have dig derover at beklage. Cum claus. consv. Skanderborg 1 Januar 1583. T. 260. Afskr. IV. 797.

Erik Brockenhuus fik Brev endeligen inden Pintsedag førstkommende at forskaffe noget Tømmer til nogen Bygning paa Skanderborg Slot, hvorom der tilforn var blevet ham tilskrevet, men som endnu ikke var fremkommet. Claus Glambeck, K. Maj.s Embedsmand paa Skanderborg, havde faaet Befaling til at betale dem, samme Tømmer fremføre, deres Fragt. Cum claus. consv. Koldinghuus 11 Febr. 1583. T. 260. Afskr. IV. 797. (Uddr.)

Henrik Gyldenstjerne fik Brev strax paa Foraaret at forsende til Aarhuus hvad der endnu ikke var fremkommet af

Digitized by Google

noget Tømmer, hvorom K. Maj. tilforn havde tilskrevet ham, og som skulde bruges til nogen Bygning paa Skanderborg Slot. Ydermere behøvedes til samme Bygning 120 Bjelker, 16 eller 17 Alne lange, og 24 Tylfter Sparrer, hver 14 Alne lang, hvilket Tømmer han ogsaa skulde lade forsende til Aarhuus, saa det kunde være der tilstede inden Pintsedag førstkommendes. Claus Glambeck var befalet at betale Fragten. Cum claus. consv. Koldinghuus 11 Februar 1583. T. 261. Afskr. IV. 798. (Uddr.)

Peder Brockenhuus til Hofvin fik Forleningsbrev paa Skeberg Sogn, som Erik Brockenhuus, K. Maj. Embedsmand paa Bratsberg, til des udi Verge havt haver, dog saa at hannem aarligen skal kortes og afregnes udi hans Skibs-Bestillings Besolding, hvis forne Len aarligen kan inddrage og opløbe. Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus 16 Februar 1583. R. 391. Afskr. III. 381. (Uddr.)

Ludvig Munk fik Brev at skulle fremskikke 30 gode Baadsmænd, et af K. Maj.s Orlogsskibe her neder at føre.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vi det havde forordnet, at det vort Skib, som blev bygt udi Throndhjems Len udi næste forleden Sommer, skulde været hid neder forskikket, og det af langvarig Modbør og for den Aarsag, at Skibsfolket ikke ansaa for raadeligt det mod Vinterdagen længer at skulle løbe, ikke er kommen videre paa Reisen end aatte Mile fra Throndhjem, hvorover Baadsmændene haver maattet forordnes udi Borgerleier, af hvilket os elskel. Jakob Hvitfeldt, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, nu underdanigst haver ladet give os tilkjende, en stor Part af Baadsmændene at have dennem bortstjaalet og til andre Steder begivet, at man ikke veed, hvor de ere bleven, og derfore at ville fattes vel 30 Baadsmænd til samme Skib hid neder at forskaffe: da bede vi dig og ville, at du strax ufortøvet forsender til forne Skib 30 gode Baadsmænd, at det tilbørligen kan blive bemandet, saa de med det allerførste kunde være der tilstede, de bortløbne Baadsmænd deres Sted at opfylde, og med de, tilstede ere, Skibet paa Foraaret hid neder følge, at derover intet med samme Skib skal forsømmes. Cum claus. consv. Koldinghuus 17 Februar 1583. T. 261. Afskr. IV. 798.

Jakob Hvitfeldt fik Brev om nogen Skat, K. Maj. havde eftergivet menige Bønder udi Aalen og Holtaalen.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vi have ladet vore aabne Breve

Digitized by Google

udgaa til Bønderne udi Aalen og Holtaalen saavelsom til andre Lene udi vort Rige Norge om Skat at skulle udi dette Aar til os udgive, og vore Undersaatter, menige Bønder og Almue udi forne Aalen og Holtaalen boendes, nu underdanigst til os have suppliceret og givet tilkjende at være meget uformuendes og arme, at de al samme Skat ikke kunde afstedkomme at udgive, underdanigst begjerendes derpaa Forskaansel: da have vi forne vore Undersaatters og Bønders Leilighed udi forne Aalen og Holtaalen naadigst anseet og ville dennem paa denne Gang med halv Skat at udgive have forskaanet, bedendes dig derfore og ville, at du udi denne Skat, de nu ere taxeret fore, lader dennem nyde [Forskaansel] paa halv Skat at udgive imod andre Bønder udi Throndhjems Len og det saaledes lader føre til Regnskab. Cum claus. consv. Koldinghuus 18 Februar 1583. T. 262. Afskr. IV. 799.

Ludvig Munk fik Brev at forskaffe 200 Tylfter Deler til nogen Bygning paa K. Maj.s Gaard i Roskilde der, som Bistrup Gaard stod, naar Lauge Beck, Embedsmand paa K. Maj.s Gaard i Roskilde, Skib derefter skikker. Cum claus. consv. Pugdal 20 Februar 1583. T. 262. Afskr. IV. 800. (Uddr.)

Menige residerende Kanniker udi Oslo finge Brev, Envold Kruse anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vider, at os elskel. Envold Kruse, vor Rentemester, underdanigst for os haver ladet berette, hvorledes han haver Eder tilskrevet om en klar Jordebog paa det Kannikedom, som vi hannem naadigst forlent haver der udi Oslo Domkirke, hvilket I med nogen ubeskeden Aarsag have hannem udslaget, foregivendes Eders Besværing, for hvis Skyld I mene os det at skulle forlene til nogen, hos Eder kunde residere, hvilken Besværing dog maaskee er ringere, end den burde at være: da, efterdi vi hannem samme Kannikedom have undt og forlent, bede vi Eder og ville, at naar han Eder med dette vort Brev lader besøge, I da tiltænker hannem at forskaffe og lade bekomme en klar Jordebog paa alt, hvis Gods og Rente til samme Kannikedom liggendes er, saa den uden al Forhindring maa hannem tilkomme. Cum claus. consv. Nygaard 25 Februar 1583. T. 262. Afskr. IV. 800.

Borgermestere og Raadmænd udi Bergen finge Brev, K. Maj.s Orlogsskibe anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom vi ere tilsinds nogle vore

Digitized by Google

Orlogsskibe at forskikke udi tilstandendes Sommer paa den nordiske Fart om vort Rige Norge, og Eder deraf, naar de hende did at komme, kunde nogen Besværing tilstande imod det, vi Eder naadigst paa nogen Tid have med Frihed for slig Tynge benaadet, da bede vi Eder og begjere, at dersom sig saa tildrager, I udi nogre Maader herover skulle besverges enten med Baadsmænd at holde eller i andre Maader, I da, efter det vor og Rigens Leilighed det fordrer, ville Eder derudinden godvilligen lade findes. Vi ville det i andre Maader med al Gunst og Naade imod Eder betænke, forlader os derfore vist dertil. Cum claus. consv. Nygaard 25 Februar 1583. T. 263. Afskr. IV. 800.

K. Maj.s aabne Brev udganget til Embedsmænds fuldmægtige Fogeder over Lister Len, Ryfylke og Jæderen, saa og udi Søndmøre, Romsdalen og Nordfjord Lene om Baadsmænd at udtage.

Fr. II. Hilser Eder, vore Embedsmænds fuldmægtige Fogder over Lister Len, Ryfylke og Jæderen, saa og udi Søndmøre, Romsdalen og Nordfjord Lene evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at vi have befalet os elskel. Hans Lindenov, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, at skulle udi Bergenhuus Len og de Lene, derunder liggendes, som forne Lister Len, Ryfylke og Jæderen og andre Lene, lade udtage et Antal Baadsmænd til vort Behov og dennem tilstede forskaffe, saa de kunde være tilrede paa vore Orlogsskibe at indtræde, naar de did ankomme. Thi bede vi Eder og hver særdeles strengeligen byde, at I ere forne Hans Lindenovs Fuldmægtige derudinden hørige, følgagtige og behjælpelige, saamange Baadsmænd af Eders Lene at bekomme, som Lenenes Leilighed kan tilstede, og endeligen hver af Eder af hvert forne Len at forskaffe til forne vort Behov 15 gode Baadsmænd, de bedste der ere at bekomme, og at I selv eller Eders visse Bud med forne Hans Johanssøn*[Lindenovs] Tjener fremfølger samme Baadsmænd hver af sit Len, han udi Befaling haver, og haver Indseende, at uden Vild udtages og vi bekomme maa de, som gode og duelige ere, som I ville være bekjendt og ansvare. Og paa det at samme Baadsmænd maa have nogen Hjælp til Klæder og Sko paa samme vor Reise, da bede vi Eder og befale, at I forhandle med Almuen og forordne hos dennem, at de komme dennem til Hjælp med en lempelig Gjerd, som dennem er uden synderlig Be-

Digitized by Google

sværing, de andre til megen Bistand, og kunde komme hver til en 4 Skill., og det til forne Hans Lindenov overantvorder imellem samme Baadsmænd at uddele, eftersom hver deres Leilighed og Nødtørft kan fordre. Cum inhib. sol. Nygaard 25 Februar 1583. T. 263. Afskr. IV. 801.

Menige Bønder og Almue over Lister Len, Ryfylke og Jæderen, saa og udi Søndmøre, Romsdalen og Nordfjord Lene finge K. Maj.s aabne Brev om Baadsmænd at udgjøre.

Fr. II. Hilser Eder, Bønder og menige Almue, som boendes ere over Lister Len, Ryfylke og Jæderen saa og udi Søndmøre, Romsdalen og Nordfjord Lene evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at efter vi have befalet os elskel. Hans Lindenov, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, saa og vore Embedsmænds fuldmægtige Fogder udi forne Lene, at skulle udtage hos Eder et Antal Baadsmænd, som vi behøve at bruge paa vore Orlogsskibe, saa og at skulle forordne hos Eder, som hjemme blive, at I dennem, som udtages og bruges, skulle komme til Hjælp med en ringe Gjerd, som Eder kan være uden Besværing, dennem dog til Sko og Klæder og anden Nødtørft til Bistand: thi bede vi Eder og naadigst begjere og ville, at I herudinden Eder som vore kjære, troe Underdaner godvillig lade befinde, baade om forne Baadsmænd hos Eder at bekomme og den ringe Hjælp til dennem at gjøre og give, herudinden vi os naadigst til Eder som vore kjære, troe Undersaatter Lydighed og Villighed forsee og formode. Cum claus. consv. Nygaard 25 Febr. 1583. T. 264. Afskr. IV. 801.

Jon Brock, Hans Pederssøn, Claus Thoruer, Arnt Meyer, Axel Axelssøn, Skipper Gert, Jon Anderssøn, Johan Thomesøn, Arnt Henrikssøn og Søfren Anderssøn, Borgere udi Bergen, finge Brev at skulle være Styremænd paa K. Maj.s Skibe.

Fr. II. Hilser Eder, os elskel. Jon Brock, Hans Pederssøn, Claus Thoruer, Arnt Meyer, Axel Axelssøn, Skipper Gert, Jon Anderssøn, Johan Thomesøn, Arnt Henrikssøn og Søfren Anderssøn, Borgere udi vor Kjøbsted Bergen, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom vi ere tilsinds at forskikke nogle vore Skibe paa den nordiske Fart om vort Rige Norge, og os til des Behov mangler nogle Styremænd, som den Kaas ere forfarne og kundig, og vi forfare, at I nogle Aar have besøgt

og brugt samme Fart, da bede vi Eder og af hver naadigst begjere og ville, at I paa denne Gang os til Tjeneste ville lade Eder bruge paa forne vore Skibe for Styremænd og ville rette Eders Leilighed efter, saa I paa samme vore Skibe kunde indtræde, naar de did til Bergen ankomme. Vi ville lade give Eder Besolding for samme Eders Tjeneste, som billigt kan være, og det ellers i alle Maader med al Gunst og Naade bekjende; forsee os derfore, I herudinden Eder godvillig skulle lade findes, og forlade os vist dertil. Nygaard 25 Februar 1583. T. 264. Afskr. IV. 802.

Oliver Brunell, Borger udi Andorf [Antverpen], og Arnt Meyer, Borger udi Bergen, finge Bestilling at opsøge Grønland.[1]

Fr. II. G. a. v., at eftersom Grønland af Rette hører og ligger under vort Rige Norge og Norges Krone, og det nu udi saa mange Aar ikke haver været besøgt, enten af os eller en Part andre fremfarne Konninger udi Danmark og Norge, og os elskel. Oliver Brunell, Borger til Andorf, haver underdanigst ladet give os tilkjende, at hannem skulle være nogen Leilighed om samme vort Land vitterligt, og tilbudt, at han med en sin Madskab og Medreder, os elskel. Arnt Meyer, Borger udi vor Kjøbsted Bergen, ville gjøre sin Flid og Bedste paa egen Omkostning og Eventyr samme vort Land Grønland at opsøge, dersom vi deres Tjeneste ville naadigst betænke, da have vi naadigst slig deres underdanigste Tilbud optagen og handlet med dennem, at de have lovet og tilsagt paa egen Omkostning dennem at udruste og gjøre den Reise og deres yderste Flid forne vort Land Grønland at opsøge, og have vi derimod bevilget, lovet og tilsagt og nu med dette vort aabne Brev bevilge, love og tilsige, at dersom Gud giver Lykke dertil, at de samme vort Land kunde finde og forskaffe os sanddru og vis Besked om Havnene der under liggendes og anden Leilighed, da ville vi dennem igjengive, hvis skjellig Omkostning de derpaa anvendendes og gjørendes vorder, saa og unde og give dennem særdeles og synderlig Benaadning og Privilegie paa samme Land derefter at besegle og besøge fremfor vore egne Undersaatter eller andre, dog os selv frit forbeholdet, om vi bleve tilsinds med nogen vore egne Skibe samme vort Land at lade besegle, og ville til-

[1] Dette og de to følgende Breve ere trykte i Grønlands hist. Mindesmærker, III. S. 660—664. Jfr. Breve til Jakob Alday og Mogens Heinessøn ovfr. S. 337 og 402, hvoraf det sidste er trykt sammest. S. 652.

Digitized by Google

med deres tro flittig Tjeneste med al kongelig Gunst og Naade imod dennem forskylde og bekjende. Nygaard 1 Marts 1583. R. 392. Afskr. III. 381.

For^{ne} Oliver Brunell og Arnt Meyer finge K. Maj.s Pas at [besøge Grønland.]

Fr. II. G. a. v., at eftersom Grønland af Rette hører under vort Rige Norge og Norges Krone, og det nu udi mange Aar ikke haver været besøgt enten af os eller en Part andre fremfarne Konninger udi Danmark og Norge, og paa det samme Land maa igjen komme under sin rette Øvrighed, og Undersaatterne der paa Landet med nødtørftig Tilføring af hvis de behøve kunne forsørges, overalt paa det at menige Almue der paa Landet, Gud Almægtigste til Lov og Ære, kunde føres til den rette Tro og Guds Bekjendelse og fange Undervisning om den rette Religion og Guds Tjeneste, da have vi nu handlet med os elskelige Oliver Brunell og Arnt Meyer, saa de underdanigst have bevilget og tilsagt med deres Skibe udi tilkommendes Sommer med alvorlig Flid og Vindskibelighed at gjøre deres Bedste for^{ne} vort Land Grønland at opsøge og besegle og om hvis Havne, der under Landet findes, og anden Leilighed at forskaffe os vis Kundskab, at vi siden fremdeles kunde gjøre videre dertil. Thi bede vi kjærligen alle vore kjære Venner, Naboer og Forvandte og strengeligen byde alle vore Fogder, Embedsmænd, Borgermestere, Raadmænd og alle andre vore Undersaatter, som for^{ne} Oliver Brunell og Arnt Meyer med deres Skibe paa samme Reise hender for at komme, at I fordre og fremme dennem til det Bedste. Og dersom de af Storm eller Uveder indtrænges udi nogen Eders Havne eller Strømme, at I da ville undsætte dennem med Anker, Toug, Folk, Fetalie og hvis anden Deel de behov have og Eder om tilsigendes vorder. Det ville vi med forbem^{te} vore kjære Venner, Naboer og Forvandte udi lige og større Maade forskylde og bekjende og af vore egne Undersaatter det saa alvorligen havt have. Nygaard 1 Marts 1583. R. 392. Afskr. III. 382.

Oliver Brunell fik K. Maj.s Brev at maa bosætte sig udi Bergen og der at nyde Frihed paa 6 Aars Tid.

Fr. II. G. a. v., at efter os elskel. Oliver Brunell, Borger til Andorf [Antverpen], haver underdanigst ladet give os tilkjende, at han er benegen og tilsinds at begive sig ind udi vort Rige Norge og sig bosætte udi vor Kjøbsted Bergen, dersom det

Digitized by Google

maa skee med vor naadigste Villie og Tilladelse, og han maa nyde nogen Forskaansel og Frihed for andre, at han desbedre kunde komme til Handel og Næring, tilbydendes derhos underdanigst at ville lade sig bruge for os vort Land Grønland, om hvilken hannem skal være nogen Leilighed vitterligt, at opsøge og besegle og til al anden villig og pligtig Tjeneste, som en tro Underdan bør at gjøre sin Øvrighed, da have vi for saadanne hans underdanige, villige Tjenestes Tilbud og af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade forn. Oliver Brunell maa sig bosætte udi vor Kjøbsted Bergen, og paa det han sammesteds kan desbedre komme til Næring og Bjering have naadigst bevilget hannem at maa og skulle være og blive fri og forskaanet for Skat, Told og slig anden kongelig og borgerlig og Bys Tynge udi 6 samfelde Aar efter han did ankommendes og sig der nederladendes vorder. Cum inhib. sol. Nygaard 1 Marts 1583. R. 393. Afskr. III. 383.

K. Maj.s Brev udganget, hvorudinden forbydes nogen at maa udføre Egetømmer af Baahuus Len.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi have befalet os elskel. Henrik Gyldenstjerne, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, med det første at skulle forskaffe os der af Lenet og hid neder udi Riget forskikke en stor Hob Tømmer, som behøves til nogen Bygning, paa nogen vore Slotte og Klostre skal foretages, og det er at formode, at dersom hver Mand maatte tilstedes at udføre Tømmer af forn. Baahuus Len, skulle vi ikke udi rette Tide bekomme saameget Tømmer derfra, os fornøden gjøres, da ville vi alle og hver særdeles, Indlændiske saavelsom Udlændiske, hermed strengeligen og alvorligen forbudet have noget Egetømmer herefter at kjøbe udi forn. Baahuus Len, lidet eller meget, og derfra udføre, førend forn. Henrik Gyldenstjerne haver bekommet og os forskaffet saameget Tømmer, hos hannem paa vore Vegne er bestilt. Saafremt nogen fordrister sig til herimod der sammesteds at kjøbe og udføre Egetømmer, førend vi have bekommet vort fulde Antal, de da derover ikke ville have forbrudt Skib og Gods og hvis de have med at fare. Cum claus. consv. Nygaard 1 Marts 1583. R. 393. Afskr III. 383.

Henrik Gyldenstjerne, fik Brev, at, eftersom han nogen Tid siden havde berettet, at der ikke skulde være at bekomme

Digitized by Google

saa lange Hanebjelker, som K. Maj. havde tilskrevet ham at skulle forskaffe til nogen Bygning paa Haderslevhuus Slot, saa havde K. Maj. nu forfaret en endelig Besked om alt hvis Tømmer behøvedes til forne Bygning, baade paa Slottet og til en Stald og Vognhuus for Slottet, og var det af Egetømmer som følger: 76 Egesparrer, 20 Alen lange og 1 Fod i Kanten, 38 Ege-Hanebjelker, 15 Alne lange og 1 Fod i Kanten, end 38 Ege-Hanebjelker, hver 7 Alne lang, 1 Fod udi Kanten, 100 Stokker Egetømmer til Muurleider, hver 1 Fod bred og tyk, sammeledes til Stalden og Vognhuset 200 Egebjelker, hver 20 Alne lang, noget mere end 1 Fod i Kanten, 400 Egesparrer, hver 18 eller 19 Alne lang, 1 Fod tyk, 200 Ege-Hanebjelker, hver 15 eller 16 Alne lang, 1 Fod tyk, end 200 Ege-Hanebjelker, hver 6 Alne lang, 1 Fod tyk, til Muurleider ved 200 Stykker Egetømmer, omtrent 18 Alne lange og derunder og over, og 400 Egestolper til Skilrum, hvert Stykke 6 Alne lang, 1 Fod i Kanten, hvilket Tømmer han endelig maatte forskaffe, saa det kunde være tilstede, naar Skib kom derefter. Sammeledes blev tilskikket ham K. Maj.s aabne Forbudsbrev, at intet Tømmer maatte udføres der af Lenet, før K. Maj. havde bekommet hvad han behøvede. Cum inhib. sol. Nygaard 1 Marts 1583. T. 265. Afskr. IV. 803. (Uddr.)

Erik Brockenhuus fik Brev at forskaffe saa snart som muligt 300 Tylfter Deler til nogen Bygning ved Koldinghuus Slot. Henrik Below, K. Maj.s Embedsmand sammesteds, havde faaet Befaling at betale Fragten. Cum inhib. sol. Nygaard 1 Marts 1583. T. 265. Afskr. IV. 804. (Uddr.)

Henrik Brockenhuus fik Brev om adskillige Bestillinger, hans afgangne Broder Erik Brockenhuus anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst haver ladet give os tilkjende, at Gud Almægtigste haver kaldet din Broder Erik Brockenhuus, hannem give Gud en glædelig Opstandelse, og som du begjer, vi efter den Leilighed ville naadigst have dig forløvet fra den Skibsreise, til hvilken vi dig havde forskrevet, da ville vi, slig din Leilighed naadigst anseendes, have dig paa denne Gang dermed forskaanet og forløvet. Og efter at vi forne din afgangne Broder havde tilskrevet og befalet at skulle forskaffe os en heel Hob Tømmer og Deler til adskillige vore Bygninger nu tilkommendes Sommer at maatte af hans Lene bekomme, hvilket vi formode mesten skulle være

Digitized by Google

bestillet, og have derom at tiltænke, at fornøden vil gjøres flittig Befordring, at baade det, som er bestillet og endnu bestilles skulle, maa blive fremdeles forrettet, at vi derover ikke skulle lide Forsømmelse: da ville vi for den Skyld, saa og at du des bedre kunde tilkomme vor Rettighed, som der kan være efterstandendes, at indkræve og din Broders Regnskab klart gjøre, have dig samme vore Lene, som han havde, naadigst betroet og befalet, til paa videre Besked og Forordning, bedendes dig og ville, at du dig altingest dermed vil lade være anliggende og befalet, og synderligen om hvis Tømmer, som hos forne din Broder bestillet og forskrevet var at bestille og forskaffe, eftersom vi derom have stillet synderligen naadigst Fortroende til dig, og skikke til des ydermere Befordring derudinden vort Følgebrev til vore Undersaatter udi samme Len, dig paa vore Vegne udi altingest at skulle være hørige, lydige, følgagtige og forderlige. Vi give dig naadigst at vide, at nu disse Dage, før os Tidning er tilkommen om din Broders Afgang, havde vi hannem tilskrevet om 300 Tylfter Deler at skulle os forskaffe her til vort Slot Koldinghuus's Behov, hvilket vort Brev nu efter den Leilighed er hos os beholdet og ikke fremsendt, og nu derfore ville dig have bedet og befalet, at du samme 300 Tylfter Deler vil os forskaffe og dennem strax paa Foraaret forskikke hid neder ind for vor Kjøbstad Kolding og selv fragter Skuder dertil, som dennem kan fremføre. Vi have befalet os elskel. Henrik Below, vor Mand, Raad og Embedsmand der sammesteds, at skulle paa vore Vegne betale samme Fragt, eftersom du hannem derom tilskrivendes vorder at være med Skipperne forenet, og vil dig baade om disse forne Deler og om hvis andre Deler eller Tømmer, vi din Broder have om tilskrevet, saa lade være anliggende og befalet, at vi derudinden din tro, villige Flid maa spørge og fornemme, saa samme Tømmer og Deler, hvis du deraf skal fremsende, maa med det første, efter Vandet bliver aabent, fremkomme, og det andet, hvis vi have skrevet med vore egne Skibe at ville lade hente, maa blive ført til Ladestederne og være tilrede, naar vore Skibe derefter komme, og vi herudinden over den Forordning maa i alle Maader for din Skyld være uforsømmet. Cum claus. consv. Koldinghuus 4 Marts 1583. T. 266. Afskr IV. 804.

Henrik Brockenhuus fik Følgebrev til Bønderne udi Bratsberg Len saa og andre underliggende Len, som hans

Broder, afgangne Erik Brockenhuus, sidst udi Verge og Forsvar havt haver. Før sin Død var Erik Brockenhuus tilskrevet og befalet at skulle forskaffe til K. Maj.s Bygning og Behov en stor Hob Tømmer og Deler der i Lenet, ligesom ogsaa Henrik Brockenhuus nu er tilskrevet om det samme, hvorfor Bønderne befales at tilhjælpe med at hugge og skjære saameget af forne Tømmer, som endnu er uhugget og uskaaren, og siden nedføre det til Ladestedet, at han derfra kan forsende det til Danmark. Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus 4 Marts 1583. R. 394. Afskr. III. 384. (Uddr.)

Hans Lindenov fik Brev, Doctor Jens Skjelderups Hustru anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at afgangne Doctor Jens Skjelderups, som var Superintendent udi Bergen Stift, hans efterladendes Hustru haver underdanigst været begjerendes vor Forskrift til dig, at du ville have Indseende med, at hende ikke nogen Forhindring eller Forfang skulle skee paa hvis Rente eller Rettighed, hende efter hendes afgangne Husbondes Død udi Naadsens Aar burde og skulle tilkomme, saa at hende maatte fornøies, hvis forne hendes Husbonde af den Pension, som han aarligen bekom der af Slottet, resterede til den Tid, han med Døden er afgangen, da bede vi dig og ville, at du hende forskaffer og lader bekomme al den Rettighed og Rente, som hende efter hendes Husbondes Afgang bør at have, og som andre fremfarne Biskoper sammesteds, deres Efterleverske for hende bekommet og nydt have, sammeledes ogsaa hvis hendes Husbonde af sin Pension kunde være efterstandendes til den Tid, han døde, og hende med Ret tilkommer, at hun billigen derimod ikke skulle have sig at beklage. Cum claus. consv. Nygaard 8 Marts 1583. T. 267. Afskr. IV. 805.

Nils Søfrensson, Borger i Kjøbenhavn, fik Bestilling i to Aar fra Nytaarsdag 1583 at skulle være K. Maj.s Kjøbmand paa Vespenø efter Simon Surbeck, Borgermester i Kjøbenhavn, og paa samme Vilkaar som denne, nemlig at han skulde holde sig Islands Lov og gammel Sedvane efterrettelig, ikke bruge forfalskede Vare eller Vegt, samt gjøre aarligt Regnskab til K. Maj. Sjetteparten af Udgifterne skulde han overtage imod at faa en Sjettepart af Indtægterne, ligesom hans Formand havde havt en Fjerdepart i begge; derhos skulde han have frit Skiberum paa Kongens Skib. Landskyld, Tiende, Sagefald og

Digitized by Google

anden kongelig Indkomst vilde Kongen have sig selv forbeholdt. Endelig skulde han ikke tilstede de Engelske eller andre fremmede Nationer at handle paa Øen. Nygaard 9 Marts 1583. R. 394. Afskr. III. 384. (Uddr.)

Ludvig Munk fik Brev at skulle forskaffe til nogen Bygning paa Antvorskov Kloster N. hundrede Tylfter Deler, som gode ere og tjenlige til Lofter, og nedskikke dem til Ladestederne, at de kunne være tilrede, naar Peter Retz, Embedsmand paa samme Kloster, skikker Skibe derefter. Cum claus. consv. Nygaard 10 Marts 1583. T. 267. Afskr. IV. 806. (Uddr.)

Valle [Valø] Kirke [i Vatne Hered] udi Baahuus Len fik K. Maj.s Part af Korntienden af Solberg Prestegjeld paa Indland udi forne Len paa et Aars Tid, da samme Kirkes Verger havde tilkjendegivet, hvorledes Kirken var kommen udi stor Gjæld over nogen nødig Bygning, derpaa var foretagen, endog den ikke end var fuldkommen, men at derpaa endnu stor Brøst fandtes, hvilket Kirken af hendes egen Indkomst ikke skulde være formuendes til at forferdige, uden K. Maj. hende udi nogre Maader vilde komme til Hjælp. Cum inhib. sol. Koldinghuus 12 Marts 1583. R. 395. Afskr. III. 385. (Uddr.)

Jørgen Suab [Svabe], K. Maj.s Hoftjener, fik Forleningsbrev paa Andenes Len kvit og fri at have, eftersom Herluf Skave det sidst udi Verge og Forlening havde. Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus 22 Marts 1583. R. 396. Afskr. III. 385. (Uddr.)

Item fik han Følgebrev til samme Len at skulle [svare] hannem eller hans Fuldmægtige, ad gratiam. Actum ut supra. Ibid.

Bønderne udi Jemteland finge K. Maj.s Brev at mue give for hver Tønde Korn af deres Korntiende 3 Orts Daler.

Fr. II. G. a. v., at efter vore Undersaatter af Jemteland udi vort Rige Norge haver nu atter saavelsóm tilforn underdanigst ladet give os tilkjende, at udi deres Landsegn ikke er synderlig Kornvæxt, saa de derfore undertiden lide Nød og Brøst for Korn, efter de vidt fra er bosiddendes, at de af Andre ikke kunde have Hjælp og Tilfør, hvorfore dennem til des er undt og tilladt hvis Tiendekorn, som hos dennem falder, og de pligtig er til os at give for Penninge[1], og det dog beklage dennem for høit og dyrt anslaget, at de derover ikke kunde vedblive, begjerendes underdanigst, vi deres Leilighed anseendes ville den-

[1] Se Brev 19 Juli 1582, ovfr. Side 479.

Digitized by Google

nem samme Tiendekorn naadigst bevilge og unde for et vist og lideligt Kjøb, dermed de kunde tilkomme, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade, paa det forne vore Undersaatter des bedre maa blive ved Magt, Næring og Bjering og herimod dennem des villigere lade befindes udi hvis deres Tro og Pligt mod os udkræves, undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at forne vore Undersaatter udi Jemteland mue nyde og beholde deres Tiendekorn til deres egne Huses Behov og Ophold og give for hver Tønde Korn 3 Orts Daler, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder, hvilke forne Penge for samme deres Tiendekorn de skulle være forpligt aarligen til gode Rede og rette Tide at fornøie vor Lensmand paa vor Gaard udi Throndhjem eller hans Fuldmægtige, som nu er eller herefter kommendes vorder, at [ɔ: og] skulle forne vore Lensmænd lade have Indseende med, at samme Tiendekorn deles ligelig dennem imellem efter hver sin Leilighed, saa ikke den Formuendes tager sig det til Nytte, de Fattige til mere Trængsel end Gode, men at denne vor Benaadning maa komme den Fattige med den Rige, den Ene saavelsom den Anden, efter hver sin Vilkaar, Gavn og Bedste. Cum inhib. sol. Koldinghuus 22 Marts 1583. R. 396. Afskr. III. 385.

Jakob Hvitfeldt fik Brev, menige Bønder udi Jemteland deres Tiende anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vi nu have naadigst bevilget vore Undersaatter udi Jemteland deres Tiendekorn at nyde og beholde for en vis Kjøb, som er tre Orts Daler at give for hver Tønde Korn, og os erindres, at samme Indkomst og Rettighed af Jemteland dig udi dit Forleningsbrev er anslaget og taxeret for 600 Daler til aarlig Afgift, da efterdi du efter forne Leilighed, at forne Tiendekorn er Bønderne undt for forne Kjøb, ikke kan stande for nogen Afgift deraf, have vi for billigt og godt anseet, at du det oppebærer og fører til Regnskab. Thi bede vi dig og ville, at du retter dig efter herefter samme vor Rettighed og Indkomst af vore Undersaatter udi Jemteland efter det Kjøb, vi dennem nu naadigst bevilget og undt have, aarlig at annamme og oppebære og derfore at lade gjøre os Rede og Regnskab paa vort Renteri og Pendinge deraf der sammesteds at lade leverere, hvorefter du siden derfore tilbørligên skal blive kvitteret, dog hvad Sagefald eller andet sligt Uvist belangendes, det have vi naadigst bevilget at blive og dig deraf

din Deel at tilkomme, efter dit Forleningsbrevs Lydelse til paa videre Besked og have herom tilskrevet vor Rentemester hosliggende vort Brev, at han sig derefter udi sit Regnskab skulle vide at rette, hvorefter du dig maa have at forholde. Cum claus. consv. Koldinghuus 22 Marts 1583. T. 268. Afskr. IV. 806.

Jakob Hvitfeldt fik Brev Vesterhuus Skole udi Jemteland anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom vi nogen Tid siden forleden have bevilget og udlagt noget Gods til Skolens Ophold paa Vesterhuus udi Jemteland udi vort Rige Norge, som altid dertil skal blive, iblandt hvilket Gods var en Gaard, kaldes Søndergaard, som denne Brevviser Karl Rikardssøn ibor, og forne Karl Rikardssøn nu underdanigst haver ladet give os tilkjende, at Lagmanden paa forne Jemteland ved Navn Nils Bodelssøn [ɔ: Botolfssøn] næste forleden Aar 1582 skal have forhvervet vort Forleningsbrev paa forne Søndergaard[1], han besidder, og med samme vort Forleningsbrev vil hannem trænge fra forne Gaard og sig den tilholde, hvorudinden ikke alene hannem skulde skee forkort, men og Skolen sin Rettighed forkortes fore, da efterdi os samme Tid ikke er berettet, at forne Gaard haver været funderet til forne Skole, og vi dog derudinden aldeles ikke anderledes ere betænkt end at lade forne Vesterhuus Skole paa Jemteland beholde forne Søndergaard med hvis mere Gods og Rente, vi efter vort Brevs Lydelse have dertil lagt, bede vi dig og ville, at du forordner, at forne Søndergaard efterfølger forne Vesterhuus Skole paa Jemteland efter vort Brevs Lydelse, vi dennem have udgivet, og tilsiger forne Lagmand Nils Bodelssøn, at han aldeles afstaar forne Søndergaard og sig intet videre dermed befatter eller nogen Hinder eller Forfang derpaa gjør Skolen udi nogre Maader, saa og forordner, at forne Karl Rikardssøn den udi Besiddelse beholder, efter han den sted haver for den Pligt og Rettighed deraf bør at gjøres og gives. Cum claus. consv. Koldinghuus 22 Marts 1583. T. 268. Afskr. IV. 807.

Jakob Hvitfeldt fik Brev, menige Kronens Undersaatter af Jemteland anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vi give dig af hosliggende vore Undersaatter af Jemteland deres Supplication-Skrivelse at forfare, hvis de underdanigst til os have suppliceret. Og, som de for første begjere hvis Tiendekorn, som de til os pligtig ere at give,

[1] Se Brev 19 Juli 1582, ovfr. Side 480.

Digitized by Google

for et ringere og visse Kjøb at maa bekomme, da have vi dennem naadigst bevilget samme Tiendekorn at nyde og beholde for tre Orts Daler at give for hver Tønde Korn, og derpaa naadigst givet dennem vort aabne Brev, bedendes dig og ville, at du vider dig derefter at rette og med ydermere lader dennem blive ubesverget. Hvad for det andet belangende, som de begjere, at dennem maa undes bedre Kjøb paa Skat-Skindene, derom have vi os saa betænkt, at efterdi vi ikke vide samme Kjøb dennem af Ny at være paalagt, men samme Kjøb fast lang Tid at have varet, og slig Vare tilmed falder der udi Landet, saa iblandt for^{ne} vore Undersaatter udi Jemteland vel ere de, som af saadant selge og afhænde fast dyrere, end de det os betale, ville vi derudinden ingen Forandring gjøre, men dermed fremdeles herefter som til des at skulle forholdes. Saa de og ydermere ere begjerendes, at de mue selge deres Vare til hvem de ville og kunne, og vi have os at erindre, at vore Undersaatter, Borgermester, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbsted Throndhjem, saavelsom Andre have nogle Gange tilforn dennem for os beklaget over ulovlig Handel, Kjøb og Salg, som skulde bruges udi Jemteland, og adskillig Forbud og Forordning derudinden er udgiven, ikke heller vides, om noget hermed skulde være meent imod vor Høihed og Rettighed udi første Kjøb, og derfore herom intet Endeligt kunde forafskedes, da bede vi dig og ville, at du til beleilig Tid beskeder til dig for^{ne} vore Undersaatter af Jemteland deres Fuldmægtige, sammeledes Borgermester, Raadmænd af Throndhjem og hvilke andre vore Undersaatter, sig imod slig Handel haver at besverge, deres Fuldmægtige, og siden derom gransker, grangiveligen forfarer og overveier al Leilighed og derefter gjører derom en bestandig Skik og Forordning, hvorledes dermed herefter bekvemmeligst for hver skee og forholdes kan, havendes derhos udi Agt, at ikke vor og Kronens Rettighed med første Kjøb lades udi Forsømmelse; og hvorledes derudinden bliver for godt anseet og forordnet, at du det os tilbyder og vide lader, at vi derefter kunde vide os imod for^{ne} vore Undersaatter at forholde, om de os videre derom besøgendes vorder. Som de og beklager og tilkjendegiver, at dennem en Nathold er forøget udi hvert Thinglag, nu at maa holde Fogden tre Nætter, imod det de tilforn hannem ikke skulde have holdet uden to Nætter, sammeledes at Fogden skulde tage et Pund Korn af hvert Thinglag,

Digitized by Google

som ikke tilforn haver været sedvanligt, ikke heller lovligen paabuden, desligeste at Fogden og skal tage 1 Skill. af hver, som og skal være ulovligt og usedvanligt, ydermere at Fogderne skulle besverge Landet med flere Skydsheste end til vor Rettighed at fordre og føre er fornøden, over det at Fogderne og tage flere Heste og Folk med sig udi Landet, dennem til stor Besværing, end som til vor Rettighed fornøden gjøres: derom bede vi dig og ville, at du forfarer Leiligheden, hvorledes dermed tilforn sedvanligen er holdet, og hvad Fogderne derimod til Erklæring forvende, og siden forordner derudinden det, som lideligt, billigt og tilbørligt er, saa forne vore Undersaatter ikke med Rette skulle have dennem at beklage i de Maader over sedvanligt at besverges; og hvorledes derom bør at være eller du det forordnendes vorder, at du det os tilbyder, at vi os maa have derefter at rette, om vi af forne vore Undersaatter herom videre blive besøgt. Og eftersom oftbenævnte vore Undersaatter af Jemteland fremdeles tilkjendegive om en Høstething-Reise, som dennem skulle være besværlig og Ingen til Gavn, begjerendes den at maa afskaffes, og vi ikke vide Leiligheden om samme Thingreiser, som hos dennem skeer; de og tilkjendegive at være Almuen udi nogle Sogne meget besværligt, saamange Prestehuse op at bygge og vedlige at holde, begjerendes derudinden ogsaa at forskaanes og at maa holde Presten Huse fore, eftersom forne deres Supplicats vid[ere] indholder, hvis Leilighed vi ikke heller kunne vide at udspørge, da bede vi dig og ville, at du derom forfarer og os tilbyder, hvorledes det om begge næst forne Artikler haver og til des dermed haver været holdet, og derhos din Betænkende, hvorledes dig tykkes efter Landsens og Undersaattens Leilighed bedst og bekvemmeligst kunde forordnes og forholdes. Dette vi dig om forne vore Undersaatters Supplicering naadigst ikke have villet forholde, og du dig herefter underdanigst haver at rette. Cum claus. consv. Koldinghuus 23 Marts 1583. T. 269. Afskr. IV. 807.

Hr. Jens Christenssøn, Læsemester udi Bergen, fik Brev paa et Kannikedømme udi Bergens Domkirke, kaldes præbenda trinitatis, der er ledigt efter afgangne Doctor Jens Schjelderup, imod strax at afstaa St. Annæ Præbende udi samme Domkirke, han til des udi Verge havt haver, samt altid herefter bo og residere hos forne Domkirke. Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldingh. 24 Marts 1583. R. 397. Afskr. III. 386. (Uddr.)

Digitized by Google

Hr. Thord Christenssøn fik Brev paa St. Annæ Præbende udi Bergens Domkirke, som Hr. Jens Christenssøn har afstaaet. Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus 24 Marts 1583. R. 398. Afskr. III. 387. (Uddr.)

Henrik Brockenhuus fik Brev at forskaffe noget Tømmer af Bratsberg Len, hvorom K. Maj. havde tilskrevet hans afgangne Broder, til en Stald, der skulde bygges i Ringsted Kloster, naar Mester Iver Bertelssøn, Abbed sammesteds, Skibe derefter skikkendes vorder. Cum claus. consv. Koldinghuus 24 Marts 1583. T. 270. Afskr. IV. 809. (Uddr.)

Ove Juel til Kjeldgaard fik Forleningsbrev paa Agershuus.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskel. Ove Juel til Kjeldgaard, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Ove Juel vort og Norges Krones Slot og Len Agershuus, som os elskel. Ludvig Munk Ludvigssøn, vor Mand og Tjener, til des udi Verge havt haver, med Bønder, Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, intet undertaget, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder, og skal han have forne Slot og Len med slig Beskeden, som efterfølger, og rette sig efter dette vort Forleningsbrev udi alle Maader.

Først ville vi, at saalænge han haver forne Slot og Len udi Forlening, skal han lade oppebære og indfordre al vor Rente og Rettighed, som der udi Lenet kan falde, baade visse og uvisse Indkomst, intet undertaget, og den lade forvende og gjøre udi Penge og siden derfore aarligen til hver St.orum Philippi og Jacobi Ap.orum Dag gjøre vor Rentemester paa vore Vegne gode Rede og Regnskab og det altsammen at komme os alene tilbedste. Skal og forne Ove Juel maa holde paa Slottet dette efterne Folk og fange paa dennem Klæde og Penninge, som her efter følger.

Først skal forne Ove Juel have paa sit eget Liv 300 Daler og paa 4 hans Svende 32 Daler, og Klædning paa sig selv sjette.

En Stalddreng 6 Alne Engelst og 6 Daler.

Item For og Malt paa 4 Heste og have til hver dennem Nat og Dag 1 Spund Havre, beregnet 12 Spund Havre paa 1 Tde Havre, men naar han reiser udi Lenet, da skal hannem ikke

Digitized by Google

gives nogen For eller Maal paa Slottet paa samme Heste.

Slotsfogden skal have om Aaret	10 Daler og 8 Alne Engelst.
Slotsskriveren	10 Daler, 8 Alne Engelst.
To Underskrivere hver . . .	6 Daler, 6 Alne Engelst.
Slotsprædikanter	8 Daler, 8 Alne Engelst.
Bageren	5 Daler, 6 Alne Engelst.
Bagersvenden	2½ Daler, 6 Alne Ousenbryggerst, 12 Alne Vadmel, 12 Alne grovt Lærred og 2 Par Sko.
Bryggeren	5 Daler, 6 Alne Flamst, 10 Alne Lærred og 2 Par Sko.
Bryggersvenden	2½ Daler, 6 Alne Lybskgraat, 12 Alne Vadmel, 2 Par Sko.
En Fisker	4½ Daler, 6 Alne Flamst.
En Fadeburskvinde	5 Daler, 4 Alne Flamst.
En hendes Pige	2½ Daler, 3 Alne Flamst.
En Portner	5 Daler, 6 Alne Flamst.
En Arkelimester	12 Daler, 6 Alne Engelst.
To Bøsseskytter, hver . . .	6 Daler, 6 Alne Engelst.
En Slededreng	2½ Daler, 6 Alne Vadmel, 8 Alne Lærred, 2 Par Sko.
Redesvenden	5 Daler, 6 Alne Engelst.
En Kjeldersvend	5 Daler, 6 Alne Engelst.
En Melkedeie	4 Daler.
Og en hendes Pige	2½ Daler.

En Karl paa Øen, som varer Kvæget og Foret og gjør, hvis Arbejde der falder, 5 Daler.

Han skal og holde der paa Slottet 20 Knegte, og skal hver dennem gives til Løn 7½ Daler og 6 Alne Flamst.

Og skal han tilholde Knegtene der paa Slottet, at de skiftes ved at holde Dagvagt udi Porten hos Portneren, fra Porten læses op og til om Aftenen, den læses til igjen.

Fogderne udi Lenet, som ere 7, maa hver om Aaret fange til Besolding 6 Daler, 6 Alne Engelst og 6 Al. Fordug og ikke mere.

Skriverne, som ere 6, som følger Fogderne, hver dennem 5 Daler, 6 Alne Engelst og ikke mere.

Og maa forne Ove Juel fange denne efterne Fetalie til Underholdning til sig og Slottens daglige Folk, som herefter følger:

Norsk Meel	15 Lester, 12 Tdr. paa Lesten.
Dansk Meel	12 Tdr.

Digitized by Google

Norsk Malt	24 Lester, 12 Tdr. paa Lesten.
Humle	5 Skippund.
Nødekroppe	100.
Flesk	80 Sider.
Smør	1 Lest.
Lax	3 Tdr.
Sild	3 Lester.
Saltet Fisk	2½ Lester.
Bergfisk	12 Vorder.
Tør Torsk	100 Vorder.
Norsk Salt	8 Skippund.
Flyndre	3,500.
Gryn	1½ Lester.
Erter	1 Lest.
Oste	100 Bismerpund.
Lyneburger Salt	2 Tdr.
Seldyr	5.
Eddike	7 Tdr.
Tørre Kabliau	4 Vorder.
Aal	2 Tdr.
Tørre Ørreder	3 Vorder.
Høns	20 Par.
Rav	40.
Rekling	4 Knipper.

Over denne Fetalie til forne Personer skal forne Ove Juel intet lade forspise, men dersom noget over bliver og videre kan forstrække sig, det skal komme os til Bedste efter godt Regnskab. Og efter forne Ove Juel underdanigst sig for os besverget haver, at iblandt hvis Personer, han paa forne vort Slot Agershuus skal holde eller udi den Fetalie, som han paa dennem skal have udi denne forne Taxt, som hannem paa vort Renteri gjort er, ikke ere benævnte Kok, Vægtere eller Portholder, som endelig ville hannem behov gjøres udi forne vort Slots Bestilling, da have vi naadigst bevilget forne Ove Juel at mue og skulle paa forne vort Slot Agershuus holde en Kok og en Kokkedreng, en Vægter, to Portholdere, som han og kan have at forvise og bruge udi Slotsbestilling, og maa han give hver forne Personer til Løn, eftersom de udi forne Ludvig Munks Tid bekommet haver, og hvis nogen ydermere over forne Genant af [ɔ: og] Fetalie kunde paagaa, skal han det til Regnskab indføre, eftersom han kan ansvare.

Digitized by Google

Talg at støbe Lys af skal [han] have 4 Tdr. smeltet Talge [ɔ: tage[1]] af Slagteriet, og gjøre Regnskab for det øvrige og ingen Talg kjøbe om Aaret.

Salt at salte Kjød og Fisk med skal indskrives udi Regnskabet; hvad Bekostning, som gjøres om Aaret med Regnskab og Penge at nederføre paa vore Vegne, skal og udi Regnskabet indskrives, og derover aldeles intet ydermere have os at tilregne, men dersom forne Ove Juel, efter han kommer til forne vort Slot Agershuus, finder sig udi noget videre besverget og brøstholden, enten udi Genant eller hvis Personer, hannem ved forne vort Slot kunde gjøres fornøden, da haver han os derom at besøge, og vi da naadigst ville os derom imod hannem bevise. Og over denne forne Besked og Genant skal alt, hvis som udi Lenene eller udi Ladegaarden falde kan, det være sig Told, Sise eller anden Rettighed, saa vel af det, som indføres, som af det, der udføres, Vist og Uvist, intet undertaget, uden saa meget Hø og Strøelse af Ladegaarden, han til hans Heste fornøden haver, komme os alene til Bedste og førès til Regnskab.

Dog have vi naadigst bevilget forne Ove Juel at mue bekomme den tiende Pending af hvis Sagefald, Gaardfestning og Jordbygsel, som der kan falde udi Lenet, og den for sin Umage at mue beholde.

Han skal og have god Indseende, at der ikke gaar høiere Omkostning paa forne Ladegaards Avl, end Fordelen kan være. Dersom Fordelen ikke kan stoppe Omkostningen, da skal han samme Ladegaard maa forhyre og leie bort, os til Bedste.

Desligeste ville vi os forbeholdet have alle Sagkverne og hvad Fordeel deraf komme kan.

Skal og forne Ove Juel have god Opseende, at der holdes gode, troe Karle til Fogder etc. [ordlydende med Instruxen for Ludvig Munk af 14 Juli 1581, Side 421–422.]

Hvis Kongens Kjøb, som kan kjøbes der i Lenene efter Loven etc. [ordl. med nævnte Instrux, S. 422, dog at „Vildvare“ her ikke er medtaget.]

Sammeledes skal han oppebære al Tienden af al Oslo Stift og Hamer Stift, sammeledes af de Prestegjeld i Stavanger Stift, som under Slottet ligger og saa vidt Ludvig Munk udi Verge havt haver etc. [forøvrigt ordl. med nævnte Instr. S. 422.]

[1] Jfr. Forleningsbrevet til Ludvig Munk, ovfr. S. 420.

Digitized by Google

Skal og Fogderne optegne hver Hovedkirke og hver Annex etc. [ordl. med nævnte Instr. S. 422 indtil sidste Punktum, der her lyder saa:] Og efterdi det skal være Kirkerne mere til Skade end til Gavn med de Stiftsskrivere der i Lenet, skulle de derfore være afskaffet.

Skal og for[ne] Ove Juel have Befaling over Prester og Prestesager etc. [ordl. med nævnte Instr. S. 422.]

Skal ikke heller for[ne] Ove Juel kjøbe eller bytte sig Odelsgods til af Bønderne, som udi for[ne] Agershuus Len bosiddendes ere.

Af alle de smaae Lene, som ligger under Agershuus Len etc. [ordl. med nævnte Instr. S. 423, indtil Slutningen, hvor der er tilføjet: eftersom gammelt haver været.]

Alt vort Kjøb udi for[ne] Len skal han lade kjøbe paa vore Vegne, synderlig Los, Maard, Elgshuder og Sagtømmer, og skal vore egne Sager først forsørges, førend der andre maa kjøbe Sagtømmer, og af vore og Kronens, Stigtens, Klosters, Presternes og Kirkernes Bønder maa, Adelen eller Odelsmænd ikke kjøbe.

Og skal Ingen, som haver geistlig Len, bruge meer af Kronens Skov end til deres Huses Ophold uden vor synderlig Forlov. Skal og al Told og Vrag udi for[ne] smaae Len paa vore Vegne annammes og føres til Regnskab.

Skal og for[ne] Ove Juel lade have god og flittig Tilsyn til vore Sager, at hvis Tømmer, som kjøbes og bestilles etc. [ordl. med nævnte Instr. S. 423, indtil i Slutningen, hvor L. 3 f. n. Ordene „til vort Behov“ ere udeladte.]

Hvilke Sagkverner, som findes at være bygt med os tilfælles etc. [ordl. med nævnte Instr. S. 423–24.]

Han skal ikke tilstede nogen af Fogderne udi Lenet eller nogre andre paa Slottet at mue have nogre Sagkverner til Fled eller Fælles etc. [ordl. med nævnte Instr. S. 424.]

Findes det og saa, at nogen, som er forlent med nogen geistlige Len, Prælatur, Kannikedømme, Vicarii eller andet sligt geistligt Gods etc. til: hvem det gjort haver. [Som i nævnte Instr. S. 424.]

Skal og for[ne] Ove Juel lade hugge Master, Spirer, Legter, Tøndetømmer, Baandstager, Skibstømmer og andet godt Tømmer, som gavnligt er og kan bruges for Kjøbenhavn eller andensteds, hvor vi det behov haver, og det lade føre etc. [ordl. med nævnte Instr. S. 424.]

Digitized by Google

Skal forne Ove Juel hvert Aar hos hvert sit Regnskab lade indføre og optegne hvis Tømmer eller Fetalie, som udtinges hos Almuen, os til Bedste, i hans Len.

Og efterdi udi Agershuus Len findes altfor store Jordbygseler, som Almuen udgiver hvert tredie Aar, etc. [ordl. med nævnte Instr. S. 425.]

Skal forne Ove Juel over alt have godt Opseende til Slottet, etc. [ordl. med nævnte Instr. S. 425.]

Hvilken forne Skik vi udi alle Maader saa ville holdet og fuldkommet have, og forne Ove Juel sig efter i alle Maader at skulle rette. Koldinghuus 25 Marts 1583. R. 398. Afskr. III. 387.

Ove Juel fik Følgebrev til Bønderne, som tjene til Agershuus, at de skulde svare ham Landgilde, Gjesteri, Sagøre, Leding, Egt, Arbeide og al anden Rente og Rettighed, som de pleie og pligtige ere at gjøre og give, og de af Arilds Tid gjort og givet haver til K. Maj. og Kronen. Cum inhib. sol. Koldinghuus 25 Marts 1583. R. 403. Afskr. III. 393. (Uddr.)

Ludvig Munk fik Brev at lade Ove Juel til Kjeldgaard, hvem K. Maj. havde forlenet med Agershuus Slot og Len, følge forne Slot og Len og overantvorde ham hvis Inventarium, Jordebøger, Breve, Register og anden Deel, der bør at lades. Koldinghuus 25 Marts 1583. T. 271. Afskr. IV. 809. (Uddr.)

Henrik Brockenhuus til Eline, Hans Pederssøn til Sæm og Peder Iverssøn til Fritsø fik Befaling, at de, eftersom Ove Juel til Kjeldgaard var bleven forlent med Agershuus Slot og des tilliggende Lene, skulde være tilstede paa forne Agershuus, naar Ludvig Munk det fra sig skal overantvorde, havende Indseende med hvad Inventarium, Jordebøger, Breve, Register, Fæ, Kvæg, Bo, Boskab og anden Deel, Ludvig Munk fra sig leverer, desligeste at granske og forfare, hvad Bygning paa Slottet og i Ladegaardene findes, og hvorledes den er ved Hevd og Magt holden. Hvis de udi saa Maade forfarendes vorder, skulde de give klarligen fra sig beskrevet under deres Signet og overantvorde det til forne Ove Juel. Koldinghuus 25 Marts 1583. T. 271. Afskr. IV. 810. (Uddr.)

Severin Mule af Oslo fik Brev, at dersom han overlever sin Fader Christen Mule, Borgermester sammesteds, maa og skal han, kvit og fri beholde de tvende Norges Krones Gaarde udi Agershered ved Navn øvre og nedre Fos, eftersom hans Fader dennem nu udi Verge haver. Cum claus. consv. et

Digitized by Google

inhib. sol. Koldinghuus 4 April 1583. R. 404 a[1]. Afskr. III. 394. (Uddr.)

Ove Juel fik Brev, Borgermester og Raadmænd udi Oslo anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at os elskel. Borgermester og Raadmænd udi vor Kjøbsted Oslo have underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes vore Raad og gode Mænd, som til tvende Tider have været afferdiget ind udi vort Rige Norge, vore og Rigens anliggende Hverv og Bestillinger der sammesteds at forrette, skulle der udi deres By, som de en Tid lang have været liggendes, gjort nogen Fortæring, som beløber sig udi det Aar 78 420 Daler og udi forganget Aar 82, der de sidste Gang vare der, blev fortæret 400 Daler, hvilken Fortæring og Udgift de beklage at falde dennem fast besværligt alene af deres By at betale og forlægge, og efterdi samme vore afferdigede Raad og Fuldmægtige deres Hverv og Udretninger paa vore Vegne have været den menige Mand anliggendes, og derfore ikke agtes ubilligt, at Borgerne udi de andre Kjøbstæder der udi Lenet tilhjælpe samme Fortæring med dennem af Oslo at betale og opholde, saa den ene drager Tynge med den anden: da bede vi dig og ville, at du gjører den Forordning, at Borgerne udi de andre Kjøbstæder der under Agershuus Len hver efter deres Evne og Formue tilhjælper deres Anpart udi for^ne^ Fortæring med Borgerne af Oslo at betale og forlægge, at altingest dermed gaar ligeligen og ret til, og den ene ikke mere end den anden derudi bliver forskaanet. Cum claus. consv. Haderslevhuus 4 April 1583. T. 272. Afskr. IV. 810.

K. Maj.s Brev til Lagmanden, Borgermestere og Raad i Bergen, lydendes, at nogen af hans Maj.s Raad, som have dømt den Dom imellem Peder Hanssøn og Mogens Heinessøn her udi Kjøbenhavn nu i Vinter sidst forgangen, have underdanigst hos Hs. Maj. været begjerendes, at, efterdi for^ne^ Mogens Heinessøn haver taget Stevning over for^ne^ Peder Hanssøn til første almindelig Herredag her udi Riget for samme Sag[2], at Hs. Maj. derfore naadigst vilde skrive dennem til, at de aldeles ingen Breve eller Vidnesbyrd tilsteder for^ne^ Mogens Heinessøn eller nogen Anden at tage i den Sag, saavidt som samme Sag og Dom er anrørendes, uden de vorder lovligen kaldet og stevnet dertil: thi beder K. Maj. dennem, at de alde-

[1] I R. er to efter hinanden følgende Blade givet samme Tal, hvorfor de her ere betegnede med a og b. [2] Se nedenfor Leidebrev 22 Decbr. 1584.

Digitized by Google

les ingen Breve eller Vidnesbyrd tilsteder at lade tages i den Sag af forne Mogens Heinessøn eller nogen Anden, uden de gode Mænd vorder lovligen kaldet og stevnet dertil, som samme Dom dømt haver. K. Maj. vil dog gjøre den Forordning, at samme Sag, med det første Leiligheden begiver sig, skal imellem forne Peder Hanssøn, Mogens Heinessøn og samme Kvinde[1] (sic) blive til Rette forhørt og dømt paa. Cum claus. consv. [Udateret, indført næstefter det foregaaende Brev]. T. 272. Afskr. IV. 811.

K. Maj.s Brev til Hans Lindenov, lydendes, at Christoffer Walkendorf underdanigst haver givet Hs. Maj. tilkjende, hvorledes at Søfren Skriver, som var nu i forgangen Sommer Hs. Maj.s Foged paa Færø, desligeste tvende Andre ved Navn Hans Dirikssøn og Palle Christiernssøn, som have tjent forne Mogens Heinessøn og været med hannem paa Færø, skulle have givet forne Christoffer Walkendorf paa K. Maj.s Vegne tilkjende, hvorledes forne Mogens Heinessøn havde en stærkere Alen at maale med, end som Alnen der paa Landet burde at være; sammeledes at han skulde have ført did forbrændt Korn og solgt der paa Landet, der Byen der udi Bergen var afbrændt; udi lige Maade, at han skulde have forblandet Byg med Havre og solgt siden samme forblandede Korn der paa Færø for godt Byg, og der forne Christoffer Walkendorf paa K. Maj.s Vegne om samme Klagemaal hørte dennem og forne Mogens Heinessøn til Ords, haver han forviist Mogens Heinessøn og dennem til Borgermestere og Raadmænd her i Kjøbenhavn at høre dennem i Rette og der imellem dennem at gaa derom, saameget som ret kunde være, saa er dog forne Mogens Heinessøn draget her af Byen og intet forklaret sin Sag til Rette, som hannem havde burdet at gjøre: da, efterdi at slige Sager ere hannem af forne Søfren Skriver og hans egne tvende Tjenere i hans Paahørelse tilsagt, og ikke han haver agtet derom at undskylde sig, som hannem havde burdet og paa K. Maj.s Vegne var befalet, beder K. Maj. Hans Lindenov derfore, at han tilsiger forne Mogens Heinessøn, at han aldeles undholder sig forne Færø med Seglats og Kjøbmandsskab, og annammer K. Maj.s Brev til sig fra hannem, indtil saalænge han lægger sig den Sag fra med Rette, som hannem i hans Øine af forne Søfren Skriver

[1] ɔ: Peder Hanssøns Hustru, [Margrethe (?) Gyntersberg], der havde beskyldt Mogens Heinessøn for Voldtægt, se nævnte Leidebrev. Jfr. Absalon Pederssøns Dagbog, S. 74. Anm.

Digitized by Google

og hans tvende Tjenere er tilsagt. Thi det er ikke K. Maj.s Mening, at Hs. Maj. vil have sine fattige Undersaatter der paa Landet af hannem forfordelet eller belistiget i nogen Maade. [Udat., indført næstefter foreg. Brev]. T. 273. Afskr. IV. 811.

Lyder Ottssøn, Borger til Lybek, fik K. Maj.s Brev at mue paa tre Aars Tid besegle den Havn paa Island, kaldes Vatne. Haderslevhuus 18 April 1583. R. 404b. Afskr. III. 395.

Børge Pederssøn, Raadmand i Kjøbenhavn, Johan Jellissøn og Gert von Deventer, Borgere sammesteds, finge K. Maj.s Tilladelse at mue lade løbe et deres Skib, ladt med adskillige ufordægtige Kjøbmandsgods og Vare, som Skipper Reinholt Thomissøn er Skipper paa, fra Kjøbenhavn paa Nordlandene udi Norge og til Malmis der sammesteds, hvor dennem beleiligst er deres Gods og Vare at handle, forvandle og gjøre deres Kjøbmandsskab, og til ydermere Forsikring paa samme deres retfærdige Reise blev dennem dette K. Maj.s Pas og Søbrev naadigst medgivet. Cum claus. consv. Haderslevhuus 18 April 1583. R. 405. Afskr. III. 395. (Uddr.)

Menige Borgere udi Skien finge K. Maj.s Brev, at de, som have lidt Skade af Ildebrand, skulle blive forskaanet med deres aarlige Byskat.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vore Undersaatter, os elskelige Borgermestere, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbsted Skien udi vort Rige Norge have underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes de nu nyligen have lidt mærkelig stor Skade der udi deres By af Ildebrand baade paa deres Gaarde, Huse og Gods, som af Vaadeild er bleven afbrændt, derover største Parten er forarmet og meget kommen tilagters, og paa det samme vore Undersaatter saameget desbedre mue igjen komme til Næring og Bjering og deres Gaarde og Huse igjen at opbygge, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at forne vore Undersaatter, menige Borgere og Indbyggere udi Skien mue og skulle herefter være og blive kvit og fri for deres aarlige Bys Skat at udgive, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder. Sammeledes, eftersom og vore almindelige Breve ere udgangne, at alle, som have Sagmøller udi Brug, skulle give os paa denne Gang den tiende Part af hvis Deler, som skjæres paa samme Møller udi forgangne Sommer, da ville vi og naadigst have vore Undersaatter udi forne Skien, hvilke

Digitized by Google

som Sagmøller have at bruge, og det er brændt fore, forskaanet for samme Ildebrand de at give os efter forbem[te] vort Brevs Lydelse. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 27 April 1583. R. 404a. Afskr. III. 394.

Henrik Brockenhuus og Mester Jens Nilssøn finge Brev, Kirkens Bygning udi Skien anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vore Undersaatter, os elskel. Borgermester og Raadmænd udi vor Kjøbsted Skien, have underdanigst ladet give os tilkjende, at deres Bys Kirke af den skadelige Ildebrand, som nyligen sammesteds haver været, er afbrændt, og efterat de og deres Medborgere af samme Ildebrand foruden det have fanget stor Skade, ere de ikke formuendes samme deres Kirke igjen at bygge, begjerendes derfore underdanigst, vi naadigst ville være dennem beforderlig, at deres Bys Kirke maatte igjen komme til Bygning: da have vi naadigst for godt anseet og ville have forordnet, at andre Kirker udi Bratsberg Len og næste omliggendes Provstier der udi Stiftet, saa mange som findes ved temmelig Hevd og Bygning og ere ellers ved Forraad, skulle hver af sin Forraad eller Indkomst komme til Hjælp til for[ne] Kirkes Bygning udi Skien, eftersom hver Kirkes Leilighed, Evne og Formue findes at være til. Thi bede vi Eder og ville, at I samtlig forfare om for[ne] Kirkers udi for[ne] Bratsberg Len og næst omliggendes Provstier der udi Stiftet deres Leilighed, og derefter paa vore Vegne forordne, at alle samme Kirker, saa mange som befindes ved god Hevd og Formue, efter høieste Evne give og hjælpe til for[ne] Kirkes Bygning udi Skien af samme Kirkers Forraad eller Indkomst, og det til Borgermester og Raadmænd udi for[ne] Skien overantvorde, og at I derefter haver Tilsyn med, at samme Hjælp bliver forvendet til for[ne] Kirkes Bygning, befordrendes i saa Maade for[ne] Kirke udi Skien at mue igjen blive bygget og forbedret. Cum claus. consv. Kronborg 27 April 1583. T. 274. Afskr. IV. 812.

Gilbert Meldrum og David Fellisen, Kjøbmænd udi Dieppe udi Frankrige, der have betalt den Rettighed, K. Maj. tilkommer, fik Tilladelse at mue lade et deres Skib, kaldet La Louise, som Etienne Vattier er Skipper paa, segle paa Norges Krones Strømme nordenom Norge, Vardøhuus og Lapland til Kolmogra eller Malmis og tilbage igjen, og der sammesteds bruge og søge deres Næring og Bjering, deres Gods og Vare at forvandle og dennem igjen tilforhandle, hvis Vare der

Digitized by Google

falder. Naar for^{ne} Skipper løber omkring Vardøhuus, da skal han, om Vinden vil føie, begive sig til samme Slot og vise Lensmanden sammesteds dette Pasbrev. Cum claus. consv. Kronborg 27 April 1583. R. 405. Afskr. III. 395. (Uddr.)

K. Maj.s Brev udganget over alt Færø, at Isak Gudmundssøn skal være Lagmand der sammesteds.

Fr. II. Hilser Eder alle, vore Undersaatter, som ere boendes over alt vort Land Færø, evindelig med Gud og vor Naade. Vider, at vi nu have tilskikket og forordnet denne Brevviser Isak Gudmundssøn at skulle herefter være Lagmand der paa for^{ne} vort Land Færø. Thi bede vi Eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at I for^{ne} Isak Gudmundssøn efter denne Dag agter og holder for Eders Lagmand og hos hannem søger Eders Ret, eftersom I hos andre Lagmænd, for hannem været have, gjort haver. Han skal igjen være forpligt at hjælpe alle dennem, som hannem hender for Dom at komme udi de Sager, for hannem bør at ordeles, saameget Norges Lov og Ret er. Cum inhib. sol. Kronborg 27 April 1583. R. 406. Afskr. III. 396.

K. Maj.s Brev til Hans Lindenov, lydendes, hvorledes at K. Maj. er kommen i Forfaring, at de tydske Kjøbmænd ved Bryggen skal have tilhandlet dennem, siden Byen nu sidste Gang afbrændte, en Grund og Plads der i Byen ved Bryggen liggendes, som Anders Pederssøn, fordum Borgermester, [tilhørte?], og efterdi at de Lybske og andre af Søstæderne have tidt og ofte tilforn gjort meget om samme Gaard og Plads baade udi K. Maj.s salig Herre Faders Tid og i K. Maj.s egen Tid, at de den maatte bekomme, saa haver det dog altid været dennem afslaget, og derfore er K. Maj. ikke endnu tilsinds at lade for^{ne} Kjøbmænd ved Bryggen beholde samme Grund, ikke heller at tilstede dennem at mue under dennem selv kjøbe, hvis Grunde og Pladse, som dennem beleilige ere, uden hvilke som selv ville bo derpaa og være K. Maj.s svorne Undersaatter og gjøre deraf kongelig og borgerlig Tynge, som det sig bør, eller og K. Maj. dennem det selv med sine Breve forløver: thi beder K. Maj. Hans Lindenov, at han lader stevne samme Kjøbmænd ved Bryggen i Rette med deres Kjøbebrev paa samme Grund og lader gaa Dom derpaa, om samme Kjøbmænd bør at beholde for^{ne} Grund, eller om samme Grund ikke bør at være forfalden til K. Maj. med Rette, efterdi den uden K. Maj.s naadigste Tilladelse er afhændet til de tydske Kjøbmænd, som ikke

Digitized by Google

ere K. Maj. med Eed forpligtede, og naar Dom derpaa er ganget, at han da annammer samme Grund strax igjen under Slottet og den bortleier til K. Maj.s Undersaatter der i Byen, til hvem han begjerer og bygge vil, for en billig Jordskyld, og dersom ingen af Borgerne tør for de tydske Kjøbmænds Frygt eller Trusels Skyld at fæste og bygge samme Jord, at Hans Lindenov da nu i Sommer lader paa K. Maj.s Vegne bygge samme Grund og Plads med Søboder eller andre Huse, hvilke hannem selv bedst synes gavnligst kan være for K. Maj., og at han udi ingen Maade tilsteder forne tydske Kjøbmænd, at dennem indrømmes enten Grunde eller Bygning videre, end den Odense Reces medfører, uden K. Maj.s synderlige Bevilling, hvorefter han kan vide sig at rette. Cum inhib. sol. Kronborg 29 April 1583. T. 274. Afskr. IV. 813.

K. Maj. haver naadigst paa Erik Munks underdanigste Ansøgning eftergivet og efterladt ham 250 Daler af hvis Pendinge, han rester med og er K. Maj. skyldig paa sin Regnskab af Nedenes Len. Actum ut supra. T. 275. Afskr. IV. 814.

K. Maj. gav Jakob Friis i evigt Mageskifte en Norges Krones Gaard udi Bergenhuus liggendes, kaldes Landvig, som han nu selv paabor, skylder aarligen 9 Huder, imod en Gaard af hans Hustrues Arvegods udi Nørrejylland udi Nørrevongshered [Nørvangs Hered i Veile Amt] i Hiffum (?) liggendes, som Jørgen Nilssøn nu ibor, skylder aarligen 1 Fjr. Smør, 1 Orte Byg, 1 Orte Havre, 1 Skovsvin, 1 Oxe at stalde og 1 Daler Gjrij [Gjesteri]. Dog dersom til forne Landvig findes nogen Egeskov, som kan tjenlig være til Bygning, vil K. Maj. sig den forbeholdet have. Cum claus. consv. Fredriksborg 30 April 1583. R. 406. Afskr. III. 396. (Uddr.)

Jakob Friis's Gjenbrev paa samme Mageskifte. [Overensst. med næstforegaaende, mut. mutand.] Dat. ut supra. R. 407. Afskr. III. 397.

Christen Friis fik Forleningsbrev paa Throndhjems, Jemtelands og Herjedalens Lene paa samme Betingelser, som afgangne Jakob Hvitfeldt, dog saa at dette, hvad Throndhjems Len angik, kun skulde gjælde for et Aar efter Brevets Datum, men for de to andre Lens Vedkommende indtil Videre. [Iøvrigt ordlydende med det Jakob Hvitfeldt givne Forleningsbrev af 5 Aug. 1577, ovfr. Side 236, undtagen at her er udeladt, hvad der omhandles S. 238 L. 7—14 f. o.] Cum claus. consv.

Digitized by Google

et inhib. sol. Vamdrupgaard 19 Mai 1583. R. 408. Afskr. III. 397. (Uddr.)

Udi lige Maade fik Christen Friis Følgebrev til Bønder og menige Undersaatter udi Throndhjems Len og andre omliggende Lene, som afgangne Jakob Hvitfeldt sidst for hannem udi Verge og Forsvar havt haver, at skulle svare hannem, ad gratiam. Sub eodem dato et loco ut supra. R. 411. Afskr. III. 399.

K. Maj.s Brev til Henrik Gyldenstjerne, at han strax uforsømmet fremsender, hvis Pendinge han af Skatten i Baahuus Len haver oppebaaret, og dennem lader levere ind i Hs. Maj.s Rentekammer. Haderslevhuus 29 Mai 1583. T. 275. Afskr. IV. 814.

Et andet Brev til Henrik Gyldenstjerne, at K. Maj. ikke er tilsinds at ville unde hannem Baahuus Len længere med slige Vilkaar, som han det nu haver, at han imod St. Hans Tid begiver sig hid neder og videre derom forfarer Hs. Maj.s Villie. Actum ut supra. T. 275. Afskr. IV. 814.

Et Brev i lige Maade til Hans Lindenov, lydendes, at hvis Pendinge, som han af Skatten der af Bergenhuus Len og de andre smaae omliggendes Len haver oppebaaret, at han dennem strax uforsømmet fremsender til Kjøbenhavn til K. Maj.s Rentekammer. Sub eod. dat. T. 275. Afskr. IV. 814.

Brev til Fru Lisbeth Friis, Jakob Hvitfeldts Efterleverske, at hun med det første fremsender til Kjøbenhavn, hvis Pendinge hun haver hos sig af Landskatten der af Throndhjems Len, og dennem lader indantvorde i Hs. Maj.s Rentekammer. Haderslevhuus 29 Mai 1583. T. 275. Afskr. IV. 814.

Mester Anders Foss, der var bleven udvalgt og kaldet til Superintendent i Bergens Stift efter afgangne Doctor Jens Skjelderup, fik K. Maj.s Stadfæstelsesbrev herpaa efterat have været hos Kongen og aflagt sin Embedseed. Cum claus. consv. et inhib. sol. Haderslevhuus 12 Juni 1583. R. 411. Afskr. III. 399. (Uddr.)

K. Maj. Stadfæstelsesbrev paa hvis Gader og Almindinger, som ere gjort og forordnet til Bergen. [Trykt hos Paus, III. S. 404—408.]

Fr. II. G. a. v., at os elskel. Borgermestere og Raadmænd udi vor Kjøbsted Bergen udi vort Rige Norge have nu havt for os et vel beseglet aabent Brev, som os elskel. Hans Lindenov, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, med Lagmand udi Bergen og flere gode Mænd, som til St. Olai

Digitized by Google

Tid sidst forleden have været der sammesteds forsamlet, udgivet have om Gader og Almindinger, som han med dennem haver efter vort aabne Brev og Befaling gjort, udlagt og forordnet udi forne vor Kjøbsted Bergen, baade ydermere Ildebrands-Fare og Skade at forekomme og den handterende Mand sammesteds til mere Beleilighed, lydendes Ord fra Ord, som efterfølger: Jeg Hans Lindenov til Drennerup, Høvedsmand paa Bergenhuus, kjendes og vitterligt gjør med dette mit aabne Brev, at efterdi ærlige og velforstandige Mænd, Borgermestere, Raadmænd og menige Borgerskab udi Bergen haver forhvervet K. Maj.s, min allernaadigste Herres, aabne beseglede Brev, udgiven paa Fredriksborg den 2 Aprilis i det nærværendes Aar 1582[1], lydendes at hans Naade mig befalet haver med Lagmænd og andre gode Mænd, som her til St. Olai Tid ere forsamlede udi Bergen, skulle begive os her paa forne Bys Eiendomme og samtligen granske og forfare al Leilighed, hvorledes der ordentligst kan igjen bygges og afmaale de Gader, Stræder og Almindinger, som herefter for saadan Ildebrands-Fare og udi andre Maader kan nytteligst og bekvemmeligst være og alting dermed skikke og forhandle, at det ganger ordentligt til, som høibemte K. Maj.s Brev derom videre formelder; thi haver jeg med disse efterne ærlige og velbyrdige Mænd Axel Gyntersberg til Snedssund [Snilsthvet], Axel Fredrikssøn [Fridag] til Lenes, Bergens og Gulathings Lagmand, Thord Benkestok til Jordanger, Hans Teiste til Fitje, og ærlige og velagte Mænd Kosmus Arildssøn, Lagmand i Stavanger, Anders Christenssøn, Nils Lauritssøn, Borgermestere udi Bergen, Jørgen Jacobssøn, Laurits Hanssøn, Hans Finssøn, Nils Bjørnssøn, Hans Møller, Raadmænd sammesteds, nu den 15de og 16de Dag Augusti gransket og forfaret al Leiligheden derom, saameget os muligt var og derpaa gjort en Forordning og Skik, som herefter følger. Først om den Alminding paa Stranden, som Erik Rosenkrands's Arvinger have et Steenhuus paa staaende, og forne Erik Rosenkrands efter K. Maj.s Befaling haver udlagt og haver faaet Vederlag derfor af Kongens Grunde: den samme Alminding skal blive udi sin Bred, som den nu er forefunden, og aldeles ingen ny Bygning derpaa at oprettes efter denne Dag. Dernæst om den Alminding paa nordre Siden af Smørsgaarden næst udenfor Steenmuren, skal være udi Breden oven og neden i det mindste

[1] Se ovfr. Side 460.

26 Alen, som er 2 Alen bred[ere] ind paa Diderik Pederssøns Grund, end den var tilforn, og Hustru Marens Bolverk paa den nordre Side til samme Alminding at være Halvparten udbygd langs neder ad Vaagen, saa langt som Bolverket rækker. Dernæst have vi for stor Nøds Sag berammet og udlagt en anden Alminding ind paa Stranden imellem sl. Lasse Pederssøns og Rasmus Smeds sine Grunde, som strækker sig udi Bredden oven Gaden og neden 38 Alen og ned i Søen ved Torvet imellem Berent Færøiskes og Rasmus Simens Bolverk, at ligge udi Øde til samme Alminding, dog de Kaalhaver-Grunde oven Gaden at maa holdes med Planker alene neder til Lungegaardsvandet paa den vestre Ende, og ingen Huse derpaa bygges, saavidt som Almindingen svarer. Den fjerde Alminding, som strækker sig fra den søndre Ende paa Torvet og opefter til Almindingsgaden og derfra til Lungegaardsvandet og er udi Bredden ved Torvet 40 Alen og oventil imellem Grunden, som Prestehusene paa stande, og Piaskis[1] Grund og der ovenfor 36 Alen, skal og et Stykke af hvert Bolverk langs med Torvet paa den søndre Side ligge ubygt og i Øde, som er fra det Hug udi Mads Størsens Bolverk ved Enden paa Torvet og tversover til Hjørnet paa Berent Færøiskes Bolverk efter Snoren, derfra til de Huse, som skal bygges paa Torvet paa Byens Grund, skal være 40 Alen imellem Husene paa begge Sider ved samme Alminding, eftersom det nu afmærket er, og ingen Plankeverk der at oprettes paa den Alminding efter denne Dag, og de smaae Huse imod Lungegaardsvandet, som ere indsatte paa samme Alminding, at skulle deraf flyttes, og et Stykke af Røllik Kobberslagers Hjørnegrund og Kaalhave at ligge til samme Alminding, som den nu afmærket er. Item den Grund næst norden Raadstuegrunden, som er Halvparten af Messemagerens[2] Grund, som Henrik Rytter havde sine Huse paa, og den Grund, som kaldes Berget, at ligge ubygt og i Øde. Item den femte Alminding er udlagt paa Hollænderstrædet ved den nordre Side fra Torvet imellem Anne[3] Tømmermands og Agnes Grund og op med Korskirke-Grunden paa den søndre Side derfra op til Øvregaden, som skal ligge ubygt efter denne Dag, og strækker sig samme Grund udi Bredden ved Torvet og saa derover for ifra det synderste Hjørne af Sakristimuren paa Korskirken og alt op efter Snoren til Hr.

[1] Paus har S. 406 Paaskes. [2] Hos Paus: Bøssemagerens. [3] Paus: Arne.

Digitized by Google

Peders Ildhuus ved Øvregaden 36 Alen, som dennem er afmærket. Item den sjette Alminding ved Bryggesporen, som strækker sig imellem det søndre Hjørne paa Rotmands Gaard og Bartskjer Boens[1] Grund, imellem samme Hjørne og salig Hr. Peders og Nils Lauritssøn Borgermesters Grund med Adelgaden halvfemte og fyrgetyve Alen, som samme Alminding med Pæler nu afmærket er efter Snoren, og imellem Rotmands Gaard op til Øvregaden, som det nu med Planker er indhegnet, og fra den nordre Side af Rotmands Gaard og tvert over der, som Nils Lauritssøn Borgermesters nye Bolverk, og det Bolverk, som Hr. Mortens Søhuus paa stod, omtrent 66 Alen, foruden Hopen indtil Hustru Magdalenes Bolverk med det Stykke Grund neden Borgermesters Gadegrund, som skal ligge øde og ubygt til Alminding, baade Borgerne og Kjøbmændene til Nytte og Gavn for den store Farligheds Skyld imellem disse tvende Menigheder, som er Byen og Bryggen. Item intet Huus at skulle bygges nærmere Domkirken end 50 Alen, som afmaalet er, og de Haver neden Domkirken at ligge øde og ubygte uden med Plankeverk alene, og intet Huus nærmere Korskirken end 36 Alen i det mindste. Dernæst have vi besigtet og afmaalet alle Almindingsgader baade paa Stranden, Steenbroen, Skræderstrædet, Skostrædet og Hollænderstrædet, og saa fundet, at paa Stranden, Steenbroen og Skræderstrædet skulle Gaderne være 16 Alen udi Bredden, men paa Hollænderstrædet og Skostrædet 12 Alen udi Bredden, saa at paa hver Side til Gaden bliver udlagt ligemeget efter Anparten, og ingen efter denne Dag nogen ny Bygning eller Plankeverk at maa opsætte til Gader, Stræder eller Almindinger, uden dennem først bliver afviist og tilmaalet af de Mænd, dertil forordnede ere eller blive. Hvo herimod befindes nogen ulovlig Bygning at opsætte, enten Huus eller Plankeverk, skal have det affløt inden den Tid, som Byfogden med flere Dannemænd hannem tilsigendes vorder, og have sin Skade for Hjemgjeld og Ulydighed. Til Sandingen herom, at jeg efter K. Maj.s Brev og Befaling med forne gode Mænd, som nu hos mig vare, saadan Forordning og Skik paa forne Bergens Bys Grunde og Almindinger, menige Borgerskab til Nytte og Gavn, gjort haver, da haver jeg med dennem trykt vore Signeter herunder. – Hvilket forne Brev og Forordning vi naadigst haver fuldbyrdt, samtykt og stadfæstet og nu med

[1] Paus: Berents.

Digitized by Google

dette vort Brev fuldbyrde, samtykke og stadfæste ved sin fulde Magt at blive udi alle sine Ord, Punkter og Artikler, som det udviser og indeholder. Dog dersom forefaldende Leilighed kunde foraarsage os eller vore Efterkommere, Konger udi Danmark, derudinden noget at forandre, formere eller formindre, ville vi os det forbeholdet have. Haderslevhuus 15 Juni 1583. R. 412. Afskr. III. 400.

Borgermestere og Raadmænd udi Bergen finge Brev, et Stykke Eiendom, liggendes mellem Byen og Bryggen, anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at os er underdanigst beret, hvis I til Erklæring skrive og lade tilkjendegive om den Stykke Eiendom, liggendes der imellem Byen og Bryggen, afgangne Anders Skrivers Arvinger udi Leie havde (og os var berettet at skulle være solgt og afhændet til Bryggen imod Reces og Afsked), at samme Eiendom ikke er solgt, men efter vor Befaling og Forordning med anden Eiendom er udlagt til Alminding imellem Eders By og Bryggen, som den beseglet Afsked om samme Alminding, hvilken I os tilsender, ydermere indeholder, da ere vi med samme Eders Erklæring om forne Stykke Eiendom naadigst benøiet, og lade vi os naadigst befalde, hvis udi saa Maade om samme Eiendom gjort og forordnet er. Og som I underdanigst begjere, vi naadigst ville confirmere og stadfæste berørte Forordning, som os elskel. Hans Lindenov, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, med Lagmanden og andre gode Mænd efter vor Befaling gjort have, og dette Brev, som I os tilskikke, da derom have udgivet, vi og naadigst ville bevilge, at hvilke gode Mænd, som havde mist af nogen deres Eiendom der udi Byen, nu, som tilforn udi lige Leilighed skeet er, bekomme Fyldest: da tilsende vi Eder vort Stadfæstelses-Brev paa den Forordning, som om forne Alminding gjort er, men at vi skulle af Kronens Eiendom gjøre dennem Vederlag, som have mist noget udi det, at Byen er tilgode udlagt, derudi have vi billig Betænkende, efterdi vi ikke kunne vide, om vi have derudi Byen saamegen Eiendom uden mærkelig Skade at aflade, dermed dennem, som mist have, kunde skee Vederlag, ei heller kunne vide, hvad os dermed kunde afgaa, hvorfore vi det hjemstille til Eder, at I selv handle med dennem, som nogen Eiendom mist have, enten med Pendinge eller med Eiendom af Byen, det dennem endeligen at afhandle eller og med en tilbørlig Grundleie dennem

at fornøie. Cum claus. consv. Haderslevhuus 15 Juni 1583. T. 276. Afskr. IV. 815.

Hans Lindenov fik Brev, forne Eiendom anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som du underdanigst haver ladet os berette, hvorledes sig haver med den Eiendom imellem Bryggen og Byen, som os var beret at skulle være solgt til dennem eller Andre, men efter vor Befaling, som dig er tilkommen med andre gode Mænd, om Almindinge og Gader der udi Byen, hvor nu afbrændt er, at skulle forordne slig Ildebrands Skade at forekomme, skal være udlagt til Alminding imellem Byen og Bryggen, paa det den ene Deel den anden udi slig paakommendes Fare kunde desbedre komme til Hjælp, og ikke den ene Deel med den anden forkommes, naar nogen slig Vaade tilfaldt, eftersom og den skriftlige Besked, du derom haver udgivet og os tilsendt, ydermere indeholder og udviser: da lade vi os naadigst befalde, hvis du i saa Maade om forne Alminding gjort og forordnet haver, og efter os elskel. Borgermestere og Raadmænd der sammesteds deres underdanigste Begjer have naadigst meddeelt og tilskikket dennem vort Stadfæstelses-Brev paa samme Forordning. Og som du derhos underdanigst lader formelde, at du dig er befrygtendes med den Beretning, som for os var gjort om samme Eiendom, at skulle væreført udi Mistanke hos os, som du deres Sag og Fordeel paa Bryggen mere end vor og vore Underdaners skulle lade dig være anliggende, begjerendes derudinden underdanigst hos os entskyldet, da ville vi dig naadigst derom ikke forholde, at vi ikke det ringeste udi de Maader have dig tiltænkt til nogen Argvon eller Mistanke, ei heller endnu tiltænke eller tilmode, men have dig udi den Beretning om forne Eiendom aldeles undskyldt og aarsaget, bedendes og ville, at du endnu fremdeles vor og vore Undersaatters og Menigheds der sammesteds Gavn, Fremtarv og Bedste at vide og ramme lader være tilbørligen anliggende og befalet. Cum claus. consv. Haderslevhuus 16 Juni 1583. T. 276. Afskr. IV. 815.

Oluf Kalips fik Forleningsbrev paa Vembe Skibrede, eftersom han det nu selv udi Verge haver, saa og efterne 10 Norges Krones Gaarde udi Aabygge Skibrede, som er Bodtne [Botner], Stafseng, Houger [Hauge], Edholmen, Rørvig, Ulvedal, Høgelid, Ref, Huuser og Sandhiedt [Sandheia], kvit og fri at nyde uden al Afgift. Cum claus.

Digitized by Google

consv. et inhib. sol. Haderslevhuus 21 Juni 1583. R. 413. Afskr. III. 400. (Uddr.)

Hans Meckelborg, Mønsterskriver, fik K. Maj.s Brev paa Kronens Part af Tienden af Tanum og Kville Sogne udi Vigen udi Baahuus Len efter afgangne [Renteskriver] Nils Pederssøn og sammè Tiende at skal beholde kvit og fri uden Afgift, ad gratiam. Haderslevhuus 3 Juli 1583. R. 413. Afskr. III. 400.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev at endelig forskaffe, naar Christoffer Walkendorf sender Skibe derefter, noget Tømmer til nogen Bygning paa Haderslevhuus Slot, hvorom K. Maj. tilforn havde tilskrevet ham, men som endnu ikke var fremkommen, K. Maj. til ikke ringe Forsømmelse og Omkostning, da Arbeidet derved forhaledes. Cum claus. consv. Haderslevhuus 31 Juli 1583. T. 277. Afskr. IV. 816. (Uddr.)

Hans Lindenov fik Brev, at Thord Benkestok skulde være Lagmand paa Stegen.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vi tilforn have dig tilskrevet for nogen Beskyldning og Aarsag, vi have havt til Christoffer Grøn, som var Lagmand paa Stegen, hannem af samme Befaling at skulle afsætte og tilforordne en Anden udi Stedet, som kunde være skikkelig samme Befaling og Lagmandsdømme igjen at forestaa, og du derfore havde tilskikket os elskel. Thord Benkestok, vor Mand og Tjener, at skulle være Lagmand sammesteds, og nu, efter at for^{ne} Christoffer Grøn os nogen Tid sidén underdanigst haver besøgt og sig erklæret udi hvis Beskyldninger, vi have til hannem, saa vi derudinden ere med hannem naadigst tilfreds, er begjerendes vor Villie at vide, hvorledes du dig med samme Lagmandsdømme skulde forholde, om for^{ne} Christoffer Grøn skulde fremdeles blive derved eller og for^{ne} Thord Benkestok: da endog vi naadigst for godt Folkes Forbøn have eftergivet, hvis Sag vi havde til for^{ne} Christoffer Grøn, ville vi dog ikke have hannem udi for^{ne} Lagmands-Befaling og deille derfore, at for^{ne} Thord Benkestok skal tilskikkes og forordnes til samme Lagmandsdømme, derpaa vi og nu have givet hannem vort Brev og Befaling, derefter han skal vide sig at forholde. Thi bede vi dig og ville, at naar han dig med dette vort Brev besøger, du da strax paa vore Vegne af hannem annammer hans tilbørlige Lagmands-Eed, som sedvanligt er, og foreholder hannem, at han med det forderligste begiver sig did heden, at Intet der

Digitized by Google

for hans Skyld skal blive forsømmet. Cum claus. consv. Haderslevhuus 3 August 1583. T. 277. Afskr. IV. 817.

K. Maj.s Brev udgik til Adelen og andre Undersaatter udi Stegen, at de skulde kjende og holde Thord Benkestok for sin rette Lagmand. Cum claus. consv. et inhib. sol. Haderslevhuus 3 August 1583. R. 414. Afskr. III. 400. (Uddr.)

Thord Benkestok fik for sin Besværing og Umage udi sin Lagmandsbefaling udi Stegen Forleningsbrev paa al hvis Gods, Rente og Rettighed, som til des haver ligget til Lagmandsstolen sammesteds, og Christoffer Grøn for hannem for samme Befaling og Tjeneste udi Verge og Forlening havde. Cum claus. consv. et inhib. sol. Haderslevhuus 3 August 1583. R. 414. Afskr. III. 401. (Uddr.)

Hr. Hans Søfrenssøn, Slotsprædikant paa Agershuus, fik Brev paa et Kannikedømme udi Oslo Domkirke, som afgangne Nils Pederssøn, Borgermester udi Kjøbenhavn, var forlenet med, og hvorpaa han for nogen Tid siden havde faaet Expectancebrev. Cum claus. consv. et inhib. sol. Haderslevhuus 17 August 1583. R. 415. Afskr. III. 401. (Uddr.)

Ove Juel fik [Brev] at skulle lade være Borgermester og Raadmænd og Borgerne udi Oslo frit fore at kjøbe Elgshuder.

Fr. II. V. G. t. Vid, efterat os elskel. Borgermester og Raadmænd udi vor Kjøbsted Oslo haver underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes at du skal have ladet forbyde, at de ikke mue kjøbe Elgsdyrhuder, men paa vore Vegne vil dig forbeholdet have, hvis Elgshuder der falder til Kjøbs, dennem at kjøbe os til Bedste, efter din Instrux's Indhold, og beretter, at af Arilds Tid haver været dennem frit fore og uforbuden den Handel med Elgshuder at kjøbe og selge, beklagendes, at det vil være dennem paa deres Næring til synderlig Brøst og Forfang, dersom det dennem herefter skulle formenes: da bede vi dig og ville, at du lader det blive dennem uformeent Elgshuder at kjøbe, men dermed lader blive, eftersom der haver været af Arilds Tid. Cum claus. consv. Haderslevhuus 19 August 1583. T. 278. Afskr. IV. 817.

Valdemar Meuther af Lybek fik Brev at maa paa 3 Aars Tid efter dette Brevs Datum besøge Sildefiskende nordenfor Marstrand, da han haver ladet falde en Fordring paa 307 Mark Lybsk for noget Gods og Vare, han en rum Tid forleden

Digitized by Google

paa K. Maj.s Vegne haver forstrakt en ved Navn Hans Nilssøn, der var K. Maj.s Kjøbmand paa Island. Cum claus. consv. et inhib. sol. Haderslevhuus 21 August 1583. R. 415. Afskr. III. 402. (Uddr.)

Ove Juel fik Brev, Norges Krones Bønder og Tjenere saa og Prestemænd udi Bragernes Len anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vore og Norges Krones Tjenere og Bønder saa og Prestemænd udi Bragernes Len, der under vort Slot Agershuus liggendes, have ved deres Fuldmægtige os ladet besøge, givendes underdanigst tilkjende, hvorledes dennem er forbuden Skovhugst udi Lundene, liggendes til de Gaarde, de udi bo, dennem til stor Brøst, baade til deres Gaardes Behov og til deres Sager, ydermere end som af Arilds Tid haver været sedvanligt, som dig om samme deres Klage og Besvær i nogle Maader er bevidst: da, efterdi vi ere tilsinds videre derom at ville lade forfare og efter Leiligheden gjøre derpaa en Skik og Forordning, som billigt kan være, bede vi dig og ville, at du lader forne Undersaatter udi forne Bragernes Len imidlertid til videre Besked for os nyde det og altingest forblive, eftersom de af Arilds Tid tilforn det havt have. Haderslevhuus 31 August 1583. T. 278. Afskr. IV. 818.

Oluf Nilssøn fik Brev at maa bekomme paa Livstid en Norges Krones Gaard, kaldes Kvavig, udi Lyngdals Sogn udi Bergs Thinglag udi Lister Len, naar den ledig bliver, eller og han den kan afminde den Mand, som nu er derpaa boende, dog saa at han skal være forpligt samme Gaard af K. Maj.s Lensmand at stede og feste for hvis tilbørligt og ret kan være. Dersom forne Oluf Nilssøn efterlader Sønner, maa og skal en hans Sønner efter hans Død bekomme og nyde forne Gaard. Cum claus. consv. et inhib. sol. Haderslevhuus 31 August 1583. R. 416. Afskr. III. 403. (Uddr.)

En Skik og Ordning, K. Maj. med Hs. Naades Raad haver gjort, som holdes skal udi Bekkevig og andre Fiskeleier under Vigen udi Norge [ordlydende med Modbogen af 26 Oktbr. 1575 ovfr. S. 168—174, dog med følgende Afvigelser]:

1 har følgende Tillæg: saavidt som vore Toldsteder tilsiger. — 2. Foran „ham“ (S. 169, L. 9 f. o.) tilføjes: hver. 3. Ordet „skikkeligen“ (L. 14 f. o.) ombyttes med „skjelligen“. Hvem herimod gjør, have forbrudt det Fad eller Tønde, det være sig

Digitized by Google

lidet eller stort, som de aftappe samme Viin og Drik. 7. Vi forbyde og hver Mand, Indlændiske saa vel som Udlændiske, at gaa paa Gaden eller udi Fiskeleiet med Øxer, Vaaben eller Verge, ikke heller med Steen eller Stang; hvem hermed befindes, bøde for den første, anden og tredie Gang, for hver 3 Mark, end gjør han det mere, bøde 40 Mark. — 12 i Modb. af 1575 (S. 170) mangler her. — 15. Efter Ordene „Befaling har" (L. 14 f. o) tilføies: og det hannem paa vore Vegne fortolde. 18. Efter Ordene „kan bevise" (L. 18 f. n.) tilføies: for vor Tolder. — 19. Byde vi alle Fogder, Skippere, Kjøbmænd, at vorder nogen flygtig Nat eller Dag for Manddrab, Rov, Tyveri, Forrædelse eller nogen Sag, som gjælder paa Hals eller Haand, at de dennem ei tager udi Forbud. Hvo, som sligt Folk tager udi sit Skib eller Huus og dennem hyller, dyller eller forsvarer, flytter eller fører eller med Raad eller Daad gjør den, som skyldig er, nogen Hjælp eller Trøst til at undkomme, da skal man over dennem rette, som over den, som skyldig er. — 20. Skal og ingen være sin egen Dommer, men hvilken som haver hinanden noget at beskylde, han skal dette gjøre for vor Tolder og der med Rette tale hannem til, og vor Tolder skal være pligtig at hjælpe den til Rette, som klager, saa vidt som Lov og Ret er, om Sagen, som de om trætte, er skeet dennem imellem der udi samme Tolderi, siden de nu komme til Fiskende, men er Sagen tilforn skeet og begyndt paa et andet Sted, da forfølge sig den Sag, som den begyndt er, uden nogen sigtes for halsløs Gjerning, eller man finder den Mand for sig, som er rømt fra sin rette Brofjæl og ikke vil der stande til Rette og gjøre Ret for sig, da gaa derom, saa meget som Ret er. Og hvis vor Tolder for Rette afsigendis vorder, skulle begge Parter rette dennem efter, indtil saalænge de stevne Sagen udi Rette for os eller for vor Embedsmand paa vort Slot Baahuus og der da blive videre paadømt. — 21. Istedenfor „vort Rige" (S. 171, L. 5. f. o.) staar her: vore Riger. — 22. Istedenfor „Ukvemsord" (L. 7 f. o.) staar her: nogen ubekvems Ord; efter Ordet „Trætte" (L. 8. f. o.) tilføies: paa Liv og Lemmer. — 23. Og efterdi at der Gud skee Lov hvert Aar meer end andet forne Sildefiskende udi Norge besøges af allehaande fremmede Nationer, og hver Nation lader salte sin Sild, en Part lader den gjelne, og en Part lader den ikke gjelne, hver efter sin Leilighed, og som dennem kan være til Gavns, og de vide

Digitized by Google

dennem Kjøbmænd til, da efterdi vor Told derover ikke formindskes, ihvorledes de den indsalter, da have vi det naadigst efterladet, at hver handler og skikker sig med samme Sild at salte og udføre, eftersom deres Nødtørft og Leilighed tilsiger, dog vor og Kronens Rettighed og Told i alle Maader uforkrænket, og ikke under dette Skin nogen blodige Sild at udføres uden vor naadigste Bevilling og Tilladelse. — 24. Og efterdi den meste og største Part ikke alene af Fiskerne, men ogsaa af dennem, som salter, beklage dennem over de Vode og Vode-Drætter, som en Part understaa dennem at bruge, hvor Silden gaar til, at Silden deraf bortrømmer og skyer derfor, ikke heller kan have sin frie Indgang i Skjerene, som den ellers burde at have, hvorover mange af vore Undersaatter lide stor Skade, og vor og Kronens Told og Rettighed formindskes, thi skal det være alle dennem, som besøge samme Norges Sildefiskende, forbudet at bruge nogen Vode eller Vode-Dræt, saalænge som Sildefiskende staar paa; hvo herimod gjør skal have forbrudt alt hvis Gods, han haver med at fare, og stande os til Rette derfor. — 25. Istedenfor „4 Voll" (L. 15 f. o.) er Afgiften her sat til: 3 Old. For „ytte" (L. 16 f. o.) her: ydet. — 26a som § 26 i Modb. af 1575. 26b. Og skulle vore Toldere, naar de optegne samme vor Aaresild, klarligen fortegne hvilke Personer ved Navn, der er paa hver Baad tilsammen, og samme Fortegnelse holde rigtig udi deres Regnskab udi alle Maader hos Aaresilden. 26c. Skulle de og udi lige Maade og af den første Sild, de fangendes vorder, selge vor Tolder hver en Baad Sild for et billigt Verd, eftersom andre giver.[1] 26d. Findes her nogen imod uvilligen at være, da straffes derfore efter Loven, og skulle vore Toldere ikke misbruge denne vor Rettighed. 26e. og skulle Tolderne ikke herover besverge eller trænge nogen af Fiskerne til nogen Kjøb paa vore Vegne videre end til en Baad Sild at selge dennem, eftersom Gud giver dennem at fiske paa hvilken Dag, som Tolderen begjerer samme Baad Sild tilkjøbs. Dersom Tolderen herimod gjør Fiskerne nogen Uret, da skulle de stande Fiskerne til Rette derfore. Findes det og saa, at Fiskerne handle bedrageligen med den Baad Sild, som de skulle selge os, da have de forbrudt imod os derfore saa meget, som en Baad Sild er værd. — 27. Og efterdi der tidt og ofte haver været Trætte imellem vor Tolder og Fiskerne om Aaresild, saa at Tolderen beklager, at

[1] Jfr. Modb. af 1575, § 27, sidste Punktum.

Digitized by Google

Fiskerne ville give dennem den sidste og mindste Sild til Aaresild og ikke af den første, som dennem bør at gjøre, da ville vi herefter det saa have holdet, at hver Fisker skal være pligtig at yde og udgive sin Aaresild af den første Sild, han fangendes vorder, førend han selger nogen deraf.[1] Og skal vor Lensmand paa Baahuus og vor Tolder udi Marstrand lade gjøre en lidelig og ret Balg, saa stor som paa 3 Olle Sild, naar Silden først tilgaar, som skal bruges udi Marstrand og hos de andre vore Toldere og skal være brændt med Kronens Jern, og dermed skal vor Toldsild indmaales og indtages. Findes det, at nogle af vore Toldere derover besverger nogen af Fiskerne, da skal vor Lensmand paa Baahuus, om det bliver klaget for hannem, være pligtig at skaffe hannem Ret, som klager over den vor Tolder, som gjort Uret, og Tolderen derfor at stande os til Rette. — 28 i Modb. af 1575 mangler her, men dens væsentlige Indhold findes medtaget i det nye Tillæg til foreg. §. — 29. Efter Ordene „vore Toldere" (L. 4 f. n.) tilføies: eller deres Folk og efter „med andre": deres Folk. — 30. Istedenfor „nogensteds" (S. 172, L. 3 f. o.) staar her: paa Gaden eller nogen andensteds, — og istedetfor „findes" (L. 5 f. o.): skeer. — 31. Slutningsordene: „og straffes, som ved bør" (L. 8 f. o.) mangle her. — 32. Ordene: „Kvinde eller andet" (L. 9 f. o.) mangle. — 33. Skal og al den Sild fortoldes, som udskibes eller opføres til Lands, førend den føres af Toldstedet, dog maa Norges Indbyggere have saamegen Sild toldfri, som til deres egen Huses Behov og ikke til at udselge igjen eller til Forprang udi nogen Maade. Og skal samme Sild saavel optegnes, det de Norske ville dennem tilholde, som den, der fortoldes, paa det at man deraf kan forfare, om der selges noget af samme Sild, hvoraf os burde vor Told med Rette. — 34 i Modb. af 1575 mangler her. — 36. Mellem 1ste og 2det Punktum (L. 14 f. n.) er her indskudt: Men hvis Sager, som falder til Landet udi Lenet imellem Almuen, som ligger til Slottet, der skulle Tolderne intet befatte sig med. — Efter „Ildebrand og Sengklæder" (L. 12 f. n.) er her tilføiet: til Nødtørftighed. Sidste Punktum (L. 9—7 f. n.) mangler. — 37. Dog skal vor Tolder ingen Beskatning eller Paalæg gjøre Nogen imod vor beseglede Modbog. —

[1] Hertil overensstemmende med § 27 i Modb. af 1575. Det følgende Tillæg er nyt og sat istedenfor sidste Punktum af § 27 i hin Modbog, som her er § 26 c.

Digitized by Google

38. Istedenfor Ordene: „hvis han har fisket og saltet“ (L. 3 f. n.) staar her: hvis han haver med at fare; istedetfor „de“ (L. 1 f. n.) staar: han. Ordene: „som for andet Tyveri“ (S. 173, L. 3 f. o.) ere her udeladte. — 40. Og efterdi vi forfare, at det skal være vore Undersaatter mere til Gavn og Fordel, at det bliver den fremmede Kjøbmand tilladet at mue med deres Skibe og Gods løbe saavel nordfor Marstrand som til Marstrand, da have vi det naadigst bevilget, at hvilke fremmede Skippere og Kjøbmænd, som med deres Skibe og Gods ville besøge Norges Fiskende, mue med deres Skibe og Gods løbe saavel nordenfor Marstrand som til Marstrand og der handle og kjøbslaa med vore Undersaatter, og vore Undersaatter med dennem,[1] dog mue samme fremmede Skippere og Kjøbmænd, som segle norden Marstrand, ikke selv lade salte Sild, men mue kjøbe saltet Sild ved Lester eller Tønder af vore Undersaatter og ikke af Andre, hvilket dennem udi denne vor Modbog alvorligen skal være forbudet at salte, uden dennem, som vi med vore Breve synderligen have forløvet. Dersom nogen fordrister sig til hemmeligen eller offentligen at gjøre herimod, da skal vore Toldere hans Skib og Gods anholde, til saalænge at vore Toldere derom fra os fanger videre Besked. — 43. Istedenfor: „for hvis Embede, de dem udgiver,“ (L. 17 f. n.), staar: for hvis de dennem fore udgiver. — 44. Desligeste byde vi og ville, at alle de, som salter Sild ved Lester eller Tønder, at de samme Sild fortolder hos vor Tolder, førend de løbe derfra med samme Sild. End bliver nogen Sild om Vinteren over beliggendes i Norge, som ikke kan udskibes, da skal dog samme Sild inden Kyndelsmesse fortoldes, som er af Udlændske og udlændske Skibe for hver Lest Sild, de udføre, 2 Mark Danske, ved samme Skibs og Godses Fortabelse; end af vore egne Undersaatter paa hvis de paa deres egne Skibe udføre, eftersom vi dennem det hertildags naadigst bevilget haver, en halv Daler. — End dersom nogen af vore Undersaatter fragter fremmede Skibe til deres Sild at udføre, da give de af hver Lest Sild 2 Mark ligesom Fremmede. — Sammeledes skal det ogsaa holdes med alle nye Karle, som haver hjemme her udi Riget og bruger Seglads og Kjøbmands-Handel og ikke gjør borgerlig Tynge udi de Kjøbstæder, de ibor, til os eller Byen som andre bosiddende Borgere, at de skulle og give 2 Mark i Told ligesom Fremmede af

[1] Jfr. det herved ophævede Forbud i § 40 i Modbogen af 1575.

Digitized by Google

hver Lest Sild, de lader udskibe enten paa indlændske eller udlændske Skibe. — 45. Og efterdi vi lade give Skriveren og Salteren saavelsom Tolderen deres Løn af vore Penninge, hvormed enhver skal lade sig nøie, o. s. v. som tilsvarende § i Modb. af 1575. Her er §en givet følgende Tillæg: Dog skal Skriveren udi alle Maader være Tolderen paa vore Vegne hørig og lydig. Dersom han det ikke vil være, da skal Tolderen have Fuldmagt af forvise hannem fra sig. — 46. Istedenfor næstsidste og sidste Punktum (S. 174, L. 2—5 f. o.) lyder her Slutningen saaledes: — — os til Bedste, hvorpaa Tolderen skal aarligen gjøre os Rede og Regnskab, og findes der nogen Forsømmelse hos, da skal han stande os til Rette derfor. Og skal hver Tolder tiltænke at have sit Regnskab klart gjort altid inden 6 Uger næstefter han hjemkommer. Hvilken det ikke gjør, ville vi ikke længer tilstede at være vor Tolder og skal og derhos have forbrudt hans Løn. Findes Skriveren herudi at være forsømmeligen, da straffes udi lige Maade, og Tolderen at afsættes. — 47. Efter Ordet „Forsømmelse" (L. 8. f. o.) er her tilføiet: naar Silden kommer udi Markinde enten for Salt, Træ, eller at den ikke er vel medfaret. — Mellem Ordene „og skal" (L. 9 f. o.) er indskudt: Tolderen. — Sidste Punktum har følgende Tillæg: efterdi at vi lade gjøre fuld Bekostning paa samme vor Sild at lade salte. — 48.[1] Vi ville ogsaa alvorligen befalet have alle vore Toldere, at de aldeles rette dennem efter denne vor Modbog og i alle Maader holder og skikker sig venligen og sagtmodeligen imod hver Mand, saameget som muligt er, og ingen Mand med Vold eller Uret overfalde. Ikke skulle de heller selv og ikke heller tilstede deres Skrivere, Saltere eller Toldsvende eller nogre andre deres Folk at besverge vores Undersaatter med nogen Skjænk, Gave eller formenendes Rettighed, lidet eller meget, men hver skal lade sig nøie med sin Besolding, hannem gives af Tolderen paa vore Vegne. Findes der nogen imod at gjøre, enten Tolderen selv eller deres Folk, da skal forne vor Lensmand paa Baahuus være pligtig at forskaffe dennem Ret igjen, som i saa Maade imod vor Befaling besverges, og siden give os det skriftligen tilkjende, hvilken af Tolderne herimod gjør, at vi kunne vide at lade straffe derover, som vedbør. — 49. Vi ville og ikke heller, at Tolderne skulle herefter bygge

[1] Istedenfor §§ 48—50 i Modb. af 1575 har denne Modb. flere og andre Forskrifter, nemlig §§ 48—53.

Digitized by Google

noget eller lade bygge paa vor Omkostning paa Toldboderne, men hvis derpaa gjøres Behov, skulle de derom tilsige vor Lensmand paa Baahuus. Han skal samme vore Toldboder med Bygning og Hevd ved Magt lade holde. — 50. Item ville vi ikke heller, at Tolderne skulle indføre udi deres Regnskab nogen Pendings Udgift eller andet for Fetalie, men skulle lade dennem nøie med hvis Fetalie dennem bliver medgiven fra vort Slot Kjøbenhavn. — 51. Vi ville, at hver vor Tolder skulle lægge Vind paa at salte god Kjøbmandsgods, hver under sit Mærke, ligesom de ikke selv ville lide Skade derfor. — 52. Ikke ville vi heller, at Gjest maa kjøbe med Gjest, men hvilke fremmede Kjøbmænd, Skippere, Styrmænd, Baadsmænd eller andre, som ville kjøbe, selge eller forvandle deres Gods og Vare, de skulle samme deres Vare, Handel og Vandel at kjøbe, selge eller forbytte bruge med vore Undersaatter og Borgere og ikke mellem dennem selv indbyrdes, lidet eller meget i nogen Maade. Hvem herimod gjør, da skulle de have forbrudt hvis Gods de udi saa Maade med hverandre forhandlendes vorder. Findes det ogsaa, at nogen af vore Toldere fortolder nogen udlændske Kjøbmands-Skibe eller Gods og lader løbe af vore Toldsteder, uden hvis som de have kjøbt af vore egne Undersaatter og Borgere, da skulle de udi lige Maade stande os til Rette, uden dennem, som med vore Breve synderligt ere forløvet at mue salte. — 53. Men skeer det saa, at den fremmede Kjøbmand ikke kan bekomme tilkjøbs hos vore Borgere eller Undersaatter enten Sild eller andet, hvis den behøver, da maa de kjøbe med hverandre indbyrdes, hvis hver til Skibs Nødtørft og Underholdning behov haver. Dog skulle de først give vore Toldere det tilkjende der sammesteds.

Hvilke forne Artikler alle og enhver særdeles vi alvorligen ville, at os elskel. Nils Søfrenssøn, Tolder udi Bekkevig, ved den Eed, han os lovet og svoret haver, ubrødeligen at skulle ved Magt holde, desligeste og alle de, som samme Fiskeleie besøge ville. Haderslevhuus 3 Septbr. 1583. R. 417. Afskr. III. 403 og Tillæg (553—557, 559), jfr. 130—136.

Superintendenterne udi Norge finge Brev at skulle hver udi deres Stift lade holdes Bededage d. 9, 10 og 11 Decbr.

Mester Jens Nilssøn udi Oslo, Mester Jørgen Erikssøn udi Stavanger, Mester Hans Mogenssøn udi Throndhjem, Mester Anders Foss udi Bergen.

Digitized by Google

Fr. II. V. s. G. t. Vider, at vi have for nødtørftigt og godt anseet, at der udi vort Rige Norge, saavelsom her udi Danmark, skulle holdes Bededage, Guds retferdige Vrede og Vredes Straf, som vore Lande og Undersaatter med Pestilentse, Sygdom og anden Plage overhænger, at afbede og formilde, og samme Bededage der udi Norge at skulle holdes den 9, 10 og 11 Dag Decembris førstkommende, og have vi tilskrevet os elskel. hæderlig og høilærde Mand Doctor Paul Matssøn, Superintendent udi Sjællands Stift, at skulle stille hvad Texter udi samme Bededage skulle forhandles, og Eder derom tilskrive. Thi bede vi Eder og ville, at efter Eder derom forne Doctor Paul Matssøns Skrivelse tilkommer, I da forordne og bestille forne Bededage til den Tid, forskrevet staar, der udi Eders Stift at holdes. Cum claus. consv. Haderslevhuus 6 September 1583. T. 279. Afskr. IV. 818.

Henrik Brockenhuus fik Brev, at K. Maj. havde undt og givet Peder Rantzau, K. Maj.s Raad, saameget Egetømmer som til 60 Skibslester, hvilket Tømmer Henrik Brockenhuus skulde forskaffe ham af Bratsberg Len, og efterdi der ikke kan indløbe saa store Skibe der, som han samme Tømmer vil have indført, at han paa eet Skib engang kan lade samme Tømmer hente, vorder han adskillige Tider derefter skikkendes. Cum claus. consv. Haderslevhuus 9 September 1583. T. 279. Afskr. IV. 819. (Uddr.)

Johan Taube, Embedsmand paa Kronborg Slot, fik K. Maj.s Brev at maa udi næste tilkommende Sildefiskende udi Norge ved sin Fuldmægtige bunkesalte og tillade en Losmandsbaad paa 40 Lester med løse Sild og den med samme Sild ubehindret paa sin Forbedring og Fordeel lade løbe paa Frisland, Holland eller andensteds, hvor Leiligheden sig kan begive. Cum inhib. sol. Koldinghuus 13 Septbr. 1583. R. 425. Afskr. III. 403. (Uddr.)

Erik Lykke, [Lensmand] paa Odense Gaard, fik udi lige Maade Brev at maatte udlade et Skib paa 28 Lester løse Sild at løbe dermed paa Holland eller andensteds. Actum ut supra. R. 425. Afskr. III. 404.

Disse efternævnte haver hver udi lige Maade, som hos deres Navne staar antegnet, faaet Brev om løse Sild at udføre, dog med slig Besked, at de skulle være forpligt deraf til K. Maj. at udgive slig Told og Rettighed, som Hs. Maj. bør, og

Digitized by Google

den Hs. Maj.s Toldere paa Hs. Maj.s Vegne lade fornøie. Koldinghuus 13 August (ɔ: Septbr.) 1583. R. 425. Afskr. III. 404.

Nils Søfrenssøn, K. Maj.s Kjøbmand paa Vespenø, 1 Skib paa 30 Lester.

Jørgen Kjød der i Kjøbenhavn, 1 Skib paa 30 Lester.

Anne, Johannes von Gellers Efterleverske, 1 Skib paa 40 Lester.

Anders Hess haver K. Maj. naadigst bevilget paa 40 Lester løse Sild at udføre.

Thomas Bagge fik Brev paa en Gaard udi Agershuus Len paa Follo liggendes, kaldes Haslum, eftersom han den nu selv udi Verge haver, kvit og fri for Skydsferd, Egt og Arbeide, men mod slig Leding, Landskyld og anden Rettighed, som der pleier af at gange. Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus 13 Septbr. 1583. R. 426. Afskr. III. 404. (Uddr.)

K. Maj.s Brev udganget at skulle være Adelen frit fore at mue udføre blodige eller løse saltet Sild med deres egne Skibe.

Fr. II. G. a. v., at eftersom nogen Tid siden forleden er os forekommet og tilkjendegivet, at over det en Part vore Undersaatter saavelsom Udlændiske og Fremmede til Sildefiskende udi vort Rige Norge bunkesaltede Sild og tillade deres Skibe med løse Sild, er sig undertiden tildraget, at samme Sild, naar de af Modbøren er bleven opholdet, er fordærvet og forraadnet, saa man slig Guds Gave maatte igjen udkaste, derhos ogsaa over samme Bunkesalten vor Told og Rettighed er bleven forkortet og underslagen, og af den Aarsag paa det slig Urigtighed og Utilbørlighed kunde forekommes og afskaffes, have været foraarsaget vort Forbud at lade udgaa, at ingen uden vor naadigste Tilladelse maatte bunkesalte og udføre blodige eller løse saltet Sild, og vore Toldere have underdanigst ladet give os tilkjende, at nogle vore Undersaatter af Adelen haver sig over det Forbud besverget, efterat de til des have været benaadiget med Frihed for Told af hvis Sild, som de lade salte, og os derfore for hvis de enten udi Tønder eller løs, som forᵉᵗ staar, kunde lade salte, paa vor Told derover intet afgaa, menendes efter denne Leilighed dennem eller deres Gods ikke meent udi forⁿᵉ Forbud, og vore Toldere for den Skyld underdanigst have begjeret vor naadelig Villie at vide, hvorefter de dennem derudinden skulle forholde, da ville vi af den Gunst og Naade, med hvilken vi vore

Digitized by Google

kjære, troe Undersaatter af Adelen er naadigst bevaagen, at skulle være og blive vore Undersaatter frit fore og ubehindret udi hvad Maade, enten udi Tønder at lade salte eller løse salte, de forne Sildefiskende og Handel ville besøge og bruge lade, eftersom de hertildags gjort have, og som det udi Recessen er dennem tilladt, dog med den Besked, at de det skulle gjøre med deres eget Gods og ikke at skulle lade overføre nogen blodige eller løssaltet Sild uden paa deres egne Skibe, som var deres egne Skibe, førend de ere løbne til Norge, og er deres egne Skibe, naar de løbe fra Norge, og ikke nogen anden Fremmede og Udlændiske at skulle være derudi deelagtig, undtagen om en vore egne Underdane kunde have Part derinde hos dennem, hvoraf vor Told og Rettighed skal være os uforkrænket, saavidt ikke er nogen af Adel tilhørig, og paa det at vor Told og Rettighed ikke herover i nogre Maader skulle underslaaes, da skulle hver Herremands Skippere indlægge deres Bekjendelsesbrev hos hvilken af Tolderne de udløbe med deres Skibe, om hvilken Skibet tilhører, hvad Anpart deres Reder af Adel haver derudi, og hvad andre af vore egne Undersaatter kunde derudi tilkomme, og at ikke nogen Udlændiske have derudi nogen Lod og Deel, saa vor Tolder kunde vide sig herefter at rette. Befindes det siden, at nogen af Adel bruger udlændiske Skibe og Gods eller udlændiske og fremmede Madskapi til dennem at indtage og det fordølge, vor Told og Rettighed at forkrænke, da de at stande os derfore til Rette. Befindes og, at Skipperen imod sin Reders Vidskab bruger nogen slig Underfundighed, dermed vor Rettighed og Told underslaaes eller forkrænkes, da de at straffes derfore som anden Tyveri. Hvilket vore Toldere dennem i saa Maade alvorligen skal foreholde og sig selv herefter paa vore Vegne aldeles vide at rette. Koldinghuus 14 Septbr. 1583. R. 426. Afskr. III. 405.

K. Maj.s Brev udganget, at Tolderne skulle tage af de Danzigere, som besøge Sildefiskende, 3 Daler af hver Lest Sild til Told, og dermed at være dennem tilladt at bruge deres Handel.

Fr. II. G. a. v., at efterdi Borgermester og Raadmænd til Danzig besverge vore Undersaatter, som udi deres By søge og bruge Handel og Vandel med nogen ny ubillig Forhøining, Vrag, Tolage[1] og anden adskillige nye Besværinger

[1] Jfr. Brev 1 Oktbr. 1582, ovfr. S. 493.

Digitized by Google

og Udgift af hvis Gods, som de did indføre at forhandle eller sammesteds kjøbe, skulle imod Breve og Afsked, som os og deres By imellem er, og vi tidt og ofte have dennem med vor Skrivelse besøgt og udi Venlighed begjeret, at slige nye Paalæg og vore Undersaatters Besvær maatte afskaffes, og saadanne vore venlige Erindringer og Anfordring intet haver kunnet hjælpe, men de udi samme Besværinger imod vore Undersaatter blive endnu fremdeles modvillige dennem forholdendes, synderlig udi hvis Handel, som vore Undersaatter søge hos dennem med Sild at selge og forvandle, saa det er at ansee, saa de med slig Besværing vore Undersaatter ville afvende fra samme Handel med Sild, paa det at de kunde have dennem den Fordeel beholden, derover vi vel vare foraarsaget dennem af Danzig den Handel med Sildesalten udi vort Rige Norge aldeles at formene, da paa det at dennem af Danzig den Handel med Sildesalten udi vort Rige Norge mue med lige Tynge vore Undersaatters Besværing blive vedergjort, ville vi hermed befalet have vore Toldere, som forordnede blive til Sildefiskende udi forne vort Rige Norge, at de skulle rette dennem efter af de Danzigere, som besøge og bruge ville deres Handel og Sildesalten til Norge-Fiskende nu forestaaendes, at fordre og annamme 3 Daler af hver Lest Sild og dermed lade dem frit tilladt deres Handel at bruge som andre fremmede Kjøbmænd og ikke ellers. Men dersom nogen er iblandt samme Danzigere, som sig vegrer forne Told at udgive, skal vor Tolder dennem forvise og ikke tilstede nogen Handel udi forne Sildefiskende. Cum claus. sonsv. et inhib. sol. Koldinghuus 14 Septbr. 1583. R. 427. Afskr. III. 406.

Laurits Skriver, Tolder udi Bergen, fik Brev paa en Kronens Gaard udi Bergenhuus Len, kaldes Fredie(?) kvit og fri. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 2 Oktbr. 1583. R. 428. Afskr. III. 407. (Uddr.)

Hans Lindenov, Lensmand paa Bergenhuus, fik Forleningsbrev paa Giskø Gods, som Hs. Maj. for nogen Tid siden havde bekommet af Fru Gyrvild Fadersdatter. I Afgift skal han til hver Philippi et Jacobi Dag betale 300 gamle Daler baade for den visse og uvisse Rente og Indkomst. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 2 Oktbr. 1583. R. 429. Afskr. III. 408. (Uddr.)

Hans Offessøn [Rød], som en Tidlang haver havt Bakke Kloster udi Forlening imod en aarlig Afgift af 100 Daler, der

Digitized by Google

for nogen Tid siden blev noget forhøiet, fik Brev at skulle være forskaanet for, hvis samme Lens Afgift over forne 100 Daler forhøiet var, og det baade for den Tid, som var forløbet, siden Afgiften blev forhøiet, som nu herefter. Cum inhib. sol. Skanderborg 2 Oktbr. 1583. R. 429. Afskr. III. 408. (Uddr.)

Ove Juel fik Brev, hvorledes med menige Bønders saa og Sognepresters udi Bragernes Len Sagfossers og Skovenes Brug skal forholdes.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vor og Norges Krones Tjenere, menige Bønder og Almue udi Bragernes Len, saavelsom og Sogneprester udi samme Len have nogen Tid siden forleden underdanigst til os suppliceret og dennem beklaget over det, at dennem skulde være formeent ikke at mue bruge Sagfosser, ei heller Skove, hvorudi os og Norges Krone nogen Lod og Deel tilkommer, begjerendes, vi af samme Forbud ville naadigst efterlade, beklagendes det ellers skulde være dennem paa deres Næring og Bjering til Afbræk og Undergang, og vi derpaa til samme Tid have dig naadigst tilskrevet, at du dermed altingest skulde lade blive, eftersom af Arilds Tid været haver, til vi derom kunde videre forfare og forordne derudinden, da have vi nu derom os bespurgt og beraadslaget og efter den Leilighed, som vi derudinden fornummet have, ville dermed saa holdet have: Først om det, Bønderne dennem beklage at være formenet den frie Brug og Hug udi Skovene efter deres Villie til Sagfosser og anden Overflod, derudinden have vi havt billig Betænkende dennem at lade efter deres Villie forhugge vore og Kronens Skove, hvoraf vilde følge, at udi en Mands Tid Skovene saa skulde forhugges, at Efterkommere skulde være ringe beholden, bedendes dig derfore og ville, at du endnu lader dig dermed være befalet at have Indseende, at Skovene ikke forhugges, eller tillader Bønderne videre at hugge og bruge udi Skovene, end som Norges Lov udviser. Og som de for det Andet beklage, at dennem er formeent at bruge Sagfosser, hvor vi udi samme Fosser have Lod og Anpart, det ville vi i lige Mening forstandet og forholdet have, at hvor ikke er Leilighed, at Odelsbønder af deres egne Odelsskove kunde have og bekomme til samme Sagfosser, ville vi ikke have dennem, saamange vi have Lod og Anpart udi, tilladt, men afskaffet, medens hvor det sig haver den Leilighed, at de, som samme Sagfosser have, kunde have Tømmer til dennem af deres egne Odelsskove eller andre Bønders Odelsskove

Digitized by Google

og ikke skulle det tage af vore og Kronens Skove, der ere vi naadigst tilfreds og ville, at de nyde og beholde samme Sagfosser for en tilbørlig Fosseleie efter den Anparts Leilighed, os og Kronen derudinden tilkommer. Hvad ydermere belangendes det, bemeldte Bønder udi forne Bragernes Len dennem beklage, at dennem er forbuden, hvor vi have en ringe Anpart udi Ege-Dalerne (sic) med dennem, og de have en Ethers (sic) Rente eller mere, de ikke at mue bruge det, deres er, derudinden ville vi, at du dig paa vore Vegne med dennem skulle forholde efter Norges Lov, saa at [de] bekomme af samme Skove efter deres Lod og Anpart, og dog derhos haves tilbørlig Indseende, at de ikke bruge deres Anpart, saa de vores med deres forhugge. Efter forberørte Leilighed haver du dig udi lige Maade med Presterne udi forne Bragernes Len dig at forholde, saa at de til deres Nødtørft og til deres Gaardes nødvendige Bygning mue bruge hvis Skove, som er liggendes til Prestegaardene, dog ikke dennem at tilstede Skovene at forhugge eller bruge til Sagfosser eller til anden slig overflødig Brug, efterdi det vil følge deraf, at hvis dennem efter deres frie Villie blev tilladt at hugge og bruge Skovene, da skulde største Parten vel saa dermed handle, at deres Efterkommere ringe eller intet skulle blive efterladt. Og haver du Presterne at lade nyde, bruge og beholde Sagfosser uformeent med den Besked, at de ikke skulle hugge eller bruge dertil af Prestegaards-Skove, men det kjøbe af Odelsbønder-Skove, og hvor det ikke haver den Leilighed, at de kunne have Tømmer tilkjøbs af Odelsskove, men de deraf skulle foraarsages at misbruge og tage til Prestegaards-Skove, ville vi, at dennem samme Sagfosser ikke skulle efterlades eller tilstedes. Cum claus. consv. Skanderborg 6 October 1583. T. 280. Afskr. IV. 819.

Mester Anders Wedle [Vedel], Skolemester udi Fredriksborgs Skole, fik Brev paa Gjerpens Gjeld, som Absalon Juel til Meilgaard, K. Maj.s Sekretær, nu godvilligen haver afstaaet, dog saaledes at Renten af forne Gjerpen Gjeld udi et Aar fra dette Brevs Datum skal tilfalde Absalon Juel, efterdi denne udi dette Naadensaar intet bekommer af Renten til det Kannikedømme udi Aarhuus, som K. Maj. herimod har forlent ham med. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 13 Oktbr. 1583. R. 429. Afskr. III. 407. (Uddr.)

Claus Jakobssøn, Borger udi Flensborg, fik Brev at maa paa et Aars Tid og udi næste tilkommendes Sommer be-

Digitized by Google

søge og bruge hans Kjøbmandsskab norden Bergen, enten hos K. Maj.s Undersaatter udi Norge eller til Malmis, St. Niclas eller andensteds, hvor hannem bekvemmeligst være kan. Cum inhib. sol. Havreballegaard 8 Novbr. 1583. R. 431. Afskr. III. 409. (Uddr.)

Henrik Gyldenstjerne, K. Maj.s Embedsmand paa Baahuus, fik Kvittants paa 1000 gamle Daler, som K. Maj. hannem nogen Tid forleden naadigst havde laant og forstrakt, og som han nu har tilbagebetalt. Eftersom hans Forskrivning nu ikke haves tilstede, skal den med første Leilighed blive ham tilstillet, naar den kan opsøges. Cum claus. consv. Skanderborg 20 Novbr. 1583. R. 415. Afskr. III. 402. (Uddr.)

1584.

Lensmændene søndenfjelds udi Norge finge Brev om Baadsmænd at udtage.

Ove Juel at udtage udi hans Len og af de Kjøbstæder, han udi Befaling haver, som er Oslo og Tunsberg, tilhobe 60 Baadsmænd.

Henrik Gyldenstjerne udi hans Len og af de Kjøbstæder, han udi Befaling haver, som er Marstrand, Oddevald og Kongelf; tilhobe 60 Baadsmænd.

Henrik Brockenhuus udi hans Len og af de Kjøbstæder, han udi Befaling haver, som er Fredriksstad og Skien, tilhobe 40 Baadsmænd.

Erik Munk udi hans Len [Nedenes] 40 Baadsmænd.

Baltzer Leist af Lister Len 20 Baadsmænd.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som vi foraarsages efter Rigens Leilighed og Nødtørft strax paa Foraaret udi tilkommendes Sommer at lade udruste nogen vore Orlogsskibe udi Søen med altingest paa vore Strømme at have tilbørlig Agt og Opseende, og dertil behøves et Antal Baadsmænd, da have vi nu for godt anseet af vore Lene søndenfjelds udi vort Rige Norge at skulle udgjøres Baadsmænd, og paa det vi maatte bekomme det Skibsfolk, os og Riget kunde tjenlig være, og ikke skal fremsendes

Digitized by Google

det Folk, som udueligt er, som tilforn skeet er, have vi tilskrevet hver Lensmand især om Baadsmænd af sit Len at udtage, bedendes dig derfore og ville, at du retter dig efter strax, anseendes dette vort Brev, at udtage udi dit Len og af Kjøbstæderne, du udi Befaling haver, tilhobe N. Baadsmænd og samme Baadsmænd forskikker til vor Kjøbsted Kjøbenhavn, saa de visseligen uden al Forsømmelse kunne være der tilstede til Fastelavns Søndag førstkommendes udi det allerseneste, havendes flittig Indseende med, at vi mue bekomme godt, dueligt, søfaren Folk, som vi kunde være tjent med, og hvilke, som udi saa Maade udgjøres og udtages af forne dit Len og af Kjøbstæderne, du udi Befaling haver, at du dennem hver ved deres Navn lader optegne og siden strax ufortøvet derpaa tilskikker os elskel. Christoffer Walkendorf, vor Mand, Raad og Rentemester et klart Regnskab til Hænde paa vore Vegne, paa det de samme, som udtages, og ikke andre, som uduelige ere, udi deres Sted frem kommer. Cum claus. consv. Havreballegaard 12 Januar 1584. T. 283. Afskr. IV. 823.

Ove Juel fik Brev adskillige Bestillinger ved Agershuus anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom du underdanigst lader give tilkjende, at iblandt andet Forraad der paa Slottet skal findes ved 700 Tønder ondt Havremalt, deraf en Part haver ligget der siden det Aar, Ludvig Munk først annammede Slottet efter Paul Hvitfeldt, hvilket nu skal findes saa meget gammelt og fordervet, at det ikke kan udbringes saa dyrt, som det pleier at selges, underdanigst begjerendes [at vide], hvorledes du dig derudinden skal forholde, da bede vi dig og ville, at du samme gammel forlegen Havremalt lader udselge til Almuen for sit Verd, som det kan gjælde, derudinden rammer vort Gavn og Penningerne lader føre til Regnskab; dernæst ogsaa lader os berette, at der paa Slottet skal findes et Antal Kjærnekrud og noget Slamkrud, hvilket skal være fordervet, at det ikke kunde tjene at bruges, om behov gjordes, saa ville vi lade gjøre Forordning, at dig strax paa Foraaret skal tilskikkes saa megen Krud, der behøves, og naar du det bekommer, at du da tilbagesender hvis gammel fordervet Krud, der findes, at det kan omgjøres og anvendes os til Bedste. Sammeledes lader os berette, at Lederne og Hjulene til hvis Kobberstykker og Jernstykker, der findes, skulle aldeles være forraadnet, at Skjøttet ikke

Digitized by Google

kunde bruges, om fornøden gjordes, saa ville vi strax paa Foraaret tilskikke dig nogne Ledere til samme Skjøt, og haver du siden at skrive fra dig, [hvor] mange Ledere endda fattes derpaa dig der efter Besked skal tilkomme. Det Huus, du formelder om til et Arkelihuus vilde behov gjøres, ere vi og naadigst tilfreds, at du lader opsætte, hvor beleiligst kan være og med ringest Omkostning skee kan. Desligeste lader berette, at der skal ligge paa Moss ved 550 Tylfter onde Lastedeler og ved 90 Danmarks-Deler, dennem ville vi baade de onde og gode lade hente strax paa Foraaret og sende Skibe derefter. Hvis du ogsaa lader give tilkjende om Kirkernes Regnskab der udi de tvende Stifter, du udi Befaling haver, og hvor dermed forholdes, have vi forstaaet, bedendes dig og ville, at du foreholder Provsterne, at de med største og alvorligste Flid forhøre Kirkevergernes Regnskab efter den Forordning derom gjort er, og at du haver flittig Opsyn med, at altingest dermed gaar ret til og Kirkernes Rente og Indkomst Kirkerne til Bedste anlægges og forvendes, og at du lader fordre aarligen Extrakter af Provsterne af samme Regnskab. Udi lige Maade lader os formelde, at udi de Huse, som de franzoske Saltsydere vare, skal findes nogen gamle Stykker Jernpander med andet ubrugeligt Jernredskab, som forrustes og bortkommer, og dog os kunde bruges og anvendes, begjerendes derom vor Villie at vide: da bede vi dig og ville, at du samme Jernfang lader veie og siden bruge til Slots Behov, uden hvis du deraf Noget kan selge, os til yder mere Fordeel. Som du og giver tilkjende om de tre Gaarde der ved Slottet, den Engelske ved Navn Willom Ledulle [Liddell] er forundt til Hjælp til Jernbergverk at fremdrive, og vi forfarer, at han det nu overgiver, og hvis derpaa var bygt forfaldes, og han bruger og varer hans Kjøbmandsskab, da bede vi dig og ville, at du samme tre Gaarde strax annammer der ved Slottet. Og som Mester Hugo Bedau i lige Maade haver der i Lenet nogen Gaarde, at du dennem ogsaa der ved Slottet annammer. Og eftersom du til det Sidste lader os forstaa, hvorledes Bygningen der paa Huset fast overalt meget er forfalden, at der endeligen udi Tide nogenlunde vil føres Raad ved, da bede vi dig og ville, at du paa samme Huse og Bygninger, som der nu findes, efterhaanden lader flie og hjælpe, saa Husene kunde blive under Tag og Bygning nogenlunde ved Magt, eftersom det kan skee med ringeste Omkostning og derudinden rammer vort

Gavn, som vi dig naadigst tiltror. Cum claus. consv. Skanderborg 19 Januar 1584. T. 284. Afskr. IV. 824.

Johan Maria fik K. Maj.s Brev paa 100 Lester Sild at maa udi dette næste tilkommendes Sildefiskende under Norge, hvor hannem lyster, lade salte enten udi Tønder indsaltet og pakket eller og løs drøsset Sild, efter eget Tykke, og samme 100 Lester Sild paa denne Gang kvit og fri uden Told og Besværing udføre, hvor hannem lyster. Cum inhib. sol. Aakjær 11 Februar 1584. R. 433. Afskr. III. 411. (Uddr.)

K. Maj.s Brev, at Kirkevergerne udi Nordlandene skulle oppebære en heel eller halv Daler af Kirkerne der sammesteds til Throndenes Kirkes Bygnings Behov.

Fr. II. G. a. v., at eftersom Throndenes Kirke udi Nordlandene udi vort Rige Norge med sin Annexkirke ere lagt til Superintendentens Underholdning udi Throndhjem, og Fundatsen medfører, at Superintendenten skal holde samme Kirke ved Magt, og vi komme udi Forfaring, hvorledes samme Kirker udi forleden svenske Feide ere blevne meget forfaldne og af Superintendenten, som den Tid var, ikke igjen kunde blive hjulpne formedelst den store Skade, den Tid af Rigens Fiender er tilføiet og overgaaet, da paa det samme Throndenes Kirke med sine Annexkirker maa udi Tide med det første blive hjulpen, have vi naadigst bevilget og for godt anseet, at aarligen herefter skal af hver Kirkes Indkomst udi Nordlandene, hvor Kirkerne ere udi Forraad, bekommes og opbæres en Daler eller en halv Daler efter Leiligheden, og som Kirkerne formaa til Hjælp til forne Throndenes og sine Annexkirkers Bygning, indtil saalænge samme Kirker kunde igjen blive hjulpne og opbygde, hvilke Penninge og Hjælp os elskel. hæderlig og høilærd Mand Mester Hans Mogenssøn, Superintendent udi Throndhjems Stift, aarligen skal annamme og oppebære af alle de Kirker, som i Forraad ere over alt Nordlandene, og dennem siden til forne Kirkes Bygnings Behov og til intet andet anlægge og forvende, og derfore at skulle gjøre vor Lensmand paa vor Gaard udi Throndhjem paa vore Vegne gode Rede og klart Regnskab. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 29 Febr. 1584. R. 433. Afskr. III. 411.

Jakob Jakobssøn [Wolf], som nu er kaldet og tilskikket at skulle være Skolemester udi Oslo, fik Brev, at naar han nogen Tid sig udi forne Tjeneste og Skolemesters Bestilling flitteligen haver ladet bruge, skal han bekomme det første ledigblivende

Digitized by Google

Kannikedømme udi Oslo Domkirke. Dog maa han have Superintendentens Forskrivning og Vidnesbyrd, hvorledes han sig udi forne Skoletjeneste skikket haver. Cum claus. consv. Skanderborg 29 Febr. 1584. R. 434. Afskr. III. 412. (Uddr.)

Hr. Jakob Anderssøn, Kapellan udi Lofoten, fik Brev, at maa strax bekomme og annamme det første Kannikedømme, der ledigt bliver udi Throndhjems Domkirke, dog saa at naar han ikke bruges udi andet Kald enten udi Kirken eller Skolen, skal han residere og bo hos Throndhjems Domkirke. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 29 Febr. 1584. R. 334. Afskr. III. 413. (Uddr.)

Jens Holst, der paa nogen Tid haver været Foged udi Bergenhuus Len saavelsom og udi adskillige Reiser og Bestillinger efter K. Maj.s Lensmænds Befaling der sammesteds sig haver ladet bruge, hvor behov gjordes, fik Brev paa en Gaard, kaldes Kopanger, mod sædvanlig Afgift. Cum claus. consv. et inhib. sol. Hæc copia inventa est absque tempore et dato. (Udat., indført efter næstforegaaende Brev.) R. 435. Afskr. III. 413. (Uddr.)

Mads Nilssøn, boendes udi Lister Len, fik udi lige Maade paa den Gaard, han ibor, kaldes Huseby, at skulle beholde ad gratiam og med slig Beskeden, før berørt er. Koldinghuus 3 Marts 1584. R. 435. Afskr. III. 414.

Baltzer Leist, Lensmand udi Lister Len, der naadigst var forundt og bevilget at maatte paa nogen Aars Tid være forskaanet for selv at skulle bo og holde Huus udi Norge hos sin Forlening, fik, da samme Aarsmaal nu var forløbet, Brev at maatte herefter fremdeles beholde forne Lister Len for slig aarlig Afgift, som han til des deraf havde givet, saa og indtil videre at maatte være forskaanet for selv at bo der i Norge hos samme Forlening. Cum claus. consv. Koldinghuus 3 Marts 1584. R. 435. Afskr. III. 414. (Uddr.)

Hr. Peder Matssøn [Morsing], der en Tidlang haver været Skolemester udi Oslo og haver nogen Tid havt et Præbende der udi Oslo Kapitel, kaldes Visøre(?) Præbende, fik Brev paa fremdeles indtil videre at maa beholde samme Præbende, dog saa at han skal bo og residere hos Throndhjems (sic) Domkirke. Cum claus. consv. et inhib. sol. Haderslevhuus 16 Marts 1584. R. 436. Afskr III. 414. (Uddr.)

Claus Jakobssøn, Borger udi Flensborg, fik Brev at

Digitized by Google

maa udi[1] Aar efter dette Brevs Datum med sit Skib og Gods lade besøge Nordlandene norden Bergen til Finland, Lapland, Vardøhuus eller Kjervege eller andensteds, hvor hannem Vinden heden føier, og der sammesteds handle og forvandle hvis Gods og Vare, han medfører, og sig igjen tilforhandle hvis Vare der kan være at bekomme. Cum claus. consv. Haderslevhuus 24 Marts 1584. R. 436. Afskr. III. 415. (Uddr.)

Paa K. Maj.s til Danmarks etc. min allernaadigste Herres Undersaatter, menige Bønder udi Nedenes Len udi Norge, deres underdanige Supplicering, som Hs. Maj. er allerunderdanigst foredragen her paa Haderslevhuus den 25 Marts sidst forleden, haver Hs. Maj. givet dennem Ansvar og Besked:

Først belangendes det de dennem beklage at være dennem til stor Afbræk paa deres Næring og Bjering, at det er formeent Egetømmer at udføres deraf Lenet til Nederland eller andensteds udi Tydskland, og begjere, at efterdi de have ringe Brugning eller Bjering udi Ager og Eng, saa de ikke deraf kunne have deres Huses Nødtørft, men foraarsages at kjøbe baade Korn og anden Deel, som de behov have, det derfore maa blive Hollænder og andre Udlændiske tilladt at kjøbe hos dennem og udføre Egetømmer: derpaa haver Hs. Maj. naadigst svaret, at af vigtige Aarsager og Betænkende sligt Forbud er skeet udi Hs. Maj.s Herre Faders Tid, paa det at Skovene baade for de Nærværendes og de Efterkommendes ikke aldeles skulle forhugges og forødes, dog samme Forbud for denne forgangne Feides Besvær er i nogre Maader overseet og efterladt, saa Hs. Maj. deraf haver været foraarsaget paa Hs. Maj.s Raads Erindring og gode Betænkende den at fornye, og efterdi nu ingen tilstede ere af Hs. Maj.s Raad, med hvilke Hs. Maj. sig om Leiligheden kunde bespørge: da ville Hs. Maj. af forne Forbud Intet forandre eller efterlade, men til anden og bedre forfaldende Leilighed med Hs. Maj.s Raad, som om den Lands Leilighed er vitterligt, vil sig bespørge og da naadigst sig derom erklære. Hvad for det Andet er belangendes det de beklage at være besverget med den Hjælp, som de pleie at give Skolebørn udaf Stavanger Skole, at de den nu mue føre til Stavanger, i det Sted at Skolebørnene selv tilforn have hent, hvis hver godvillig ville give: derpaa haver Hs. Maj. naadigst givet til Ansvar, at Hs. Maj. vidste sig

[1] Tallet er her udeglemt.

Digitized by Google

at erindre, at derom Hs. Maj. underdanigst beret er, at det baade var kristeligere og skikkeligere, saa og mange gode Dannemænd iblandt dennem af kristelig Betænkende skulde være dertil ikke ubeneiget at yde og forlægge samme Hjælp udi Stavanger, paa det Skolebørnene over den at hente ikke skulle forsømme deres Skole, men maatte blive ved Skolen, at de des bedre udi Lærdom kunde forfremmes til Guds Ære, af hvilken Aarsag Hs. Maj. derom sit aabne Brev til dennem haver ladet udgaa, og er Hs. Maj. udi den naadigste Tilforsyn, at forne Hs. Maj.s Undersaatter af samme Aarsag og kristelig Betænkende ikke hardt skulle begjære derpaa synderlig Forandring, dog ikke desmindre vil Hs. Maj. til beleilig Tid sig om Leiligheden derudinden bespørge, og dersom det befindes, at de dermed ere ubillig besverget, vil Hs. Maj. lade det forandre og gjøre derom slig Forordning, som billig og lidelig kan være. Dette haver Hs. Maj. naadigst ladet give forne Hs. Maj.s Undersaatter udi Nedenes Len til Besked paa forne deres Ærinde og Supplicering, og at Hs. Maj. vil naadigst være dennem med al Gunst og Naade bevaagen. Haderslevhuus 26 Marts 1584. T. 285. Afskr. IV. 825.

Ove Juel fik Brev at forskaffe Jochim Thim af Hamburg 30 Tylfter Furutømmer, naar han Skib derefter skikkendes vorder. Cum claus. consv. Skanderborg 11 April 1584. T. 286. Afskr. IV. 827. (Uddr.)

Nils Søfrenssøn, Borger udi Kjøbenhavn, fik Brev at maa paa denne ene Gang udi tilstundende Sommer lade kjøbe og tilforhandle sig udi Norge et Skiblad Egetømmer paa 40 Lester stort og det fri og ubehindret udføre og dermed lade løbe paa Nordland, hvor han bedst kan søge sin Fordeel. Cum inhib. sol. Haderslevhuus 15 April 1584. R. 436. Afskr. III. 415. (Uddr.)

Lars Kruse fik Brev at rette sin Leilighed efter, naar Thomes Normand, K. Maj.s Skibshøvedsmand, hvem K. Maj. havde afferdiget at skulle løbe norden om Norge til Malmis, kom under hans Len [Vardøhuus], at følge med ham til Malmis og der altingest med hannem at udrette og forhandle efter den Instrux's Indhold, K. Maj. havde medgivet ham. Cum claus. consv. Skanderborg 10 Mai 1584. T. 287. Afskr. IV. 827. (Uddr.)

Jørgen Skram, K. Maj.s Mand, Raad og Embedsmand paa Dronningborg, der var tilskikket at være Landsdommer udi Nørrejylland, blev for samme hans Landsdommers Befaling og Umage forlenet med St. Hans Gods udi Bergen med

Digitized by Google

Munkeliv Gods og hvis ydermere Gods der tilligger, eftersom afgangne Bjørn Anderssøn det sidst udi Verge og Forlening havde, kvit og fri uden al Afgift, imedens og al den Stund han er Landsdommer. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 15 Mai 1584. R. 437. Afskr. III. 416. (Uddr.)

Hans Stralendorf, K. Maj.s Skjenk, fik Forleningsbrev paa Frølands Skibrede samt alle Kronens Gaarde og Gods udi Eidsberg Sogn, eftersom Tønne Parsberg det sidst udi Verge havde, kvit og fri uden Afgift. Cum claus. consv. et inh. sol. Skanderb. 17 Mai 1584. R. 437. Afskr. III. 416. (Uddr.)

Peter Brevinck, Borger udi Kjøbenhavn, fik Brev at maa udi dette tilkommendes Sildefiskende udi Norge lade bunkesalte et hans Skib paa 30 Lester med løse Sild og det med samme Sild ubehindret paa sin Forbedring og Fordeel lade løbe paa Nederlandene eller andensteds, hvor Leilighed sig kan begive, dog mod sedvanlig Told. Skanderborg 26 Mai 1584. R. 438. Afskr. III. 416. (Uddr.)

Ove Juel og Kapitlet udi Oslo finge Brev et Mageskifte imellem forne Kapitel og Jon Nilssøn [Skak] anrørendes.

Fr. II. V. s. G. t. Vider, at os elskel. Jon Nilssøn til Skjeldbred, vor Mand og Tjener, haver underdanigst været begjerendes at maatte bekomme til Magelaug en Oslo Kapitels Gaard udi Tunsberg Len, kaldes Loftstoven med den fjerde Part Flomsagen, derunder ligger, skylder 4 tørre Kohuder, hvorimod han underdanigst igjen vil udlægge til Kapitlet en Gaard paa Modum, udi Modum Prestegjeld liggendes, kaldes Sønsteby, skylder $1^1/_2$ Skpd. Meel med en Sag, derunder ligger, skylder 10 ℔ Pendinge, som Kapitlet noksom skal skee Skjel og Fyldest med, eftersom han Eder selv ydermere veed at berette, hvilket Mageskifte vi hannem og naadigst bevilget haver; thi bede vi Eder og ville, at I med det første forfarer Leiligheden om begge forne Gods, saavelsom om det, han er begjerendes, som om det han igjen underdanigst vil udlægge, og siden lader samme Skifte gaa for sig og derom altingest med hannem til Ende gjører, dog at I haver flittig og grangivelig Indseende med, at Kapitlet udi alle Maader derudinden kan skee Skjel og Fyldest og ikke forkort. Cum claus. consv. Skanderborg 28 Mai 1584. T. 287. Afskr. IV. 827.

Mads Marebeck fik Brev at maa udi nærværendes Sommer lade udføre et Skiblad Egetømmer saa stort som paa 30 Lester. Dronningborg 7 Juni 1584. R. 438. Afskr. III. 417.

Digitized by Google

Karsten Rikardssøn, Borger udi Flensborg, fik udi lige Maade Brev at maa lade udføre et Skiblad Egetømmer saa stort som paa 30 Lester. Odense 29 Juni 1584. R. 438. Afskr. III. 417.

Nils Skinkel fik Forleningsbrev paa Færø.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene os elskel. Nils Skinkel til Gjerskov, vor Mand og Tjener, med vort Land og Ø Færø, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder, med slig Besked og Vilkaar, som efterfølger, saa at han aarligen hvert Aar med vore egne Skibe skal det besegle og der i alle Maader have god Opseende og Tilsyn med vor og Kronens Rente og Rettighed, baade Vist og Uvist, at den aarligen til rette Tide maa og kan opbæres udi gode færøiske Varer efter Landsens gamle Viis og Brug, og eftersom det kan være os uden Skade, og hvis han udi saa Maade af Bønderne opbærendes vorder, det skal han ved Navn af hver Bonde, han det lader opbære, lade opskrive og føre sig til Indtægt og derfore aarligen hvert Aar til hver Midfaste gjøre derfore hos vor Rentemester, som nu er eller herefter kommendes vorder, paa vore Vegne gode Rede og Regnskab, og skal han have god Tilsyn til Almuen der paa Landet, at de imod Norges Lov ikke blive besverget eller uforrettet udi nogre Maader. Skal han og, saalænge vi selv lade besegle Landet med Kjøbmandsvare, have god Tilsyn med vor Kjøbmand, at han udi Kjøb og Salg handler troligen og flittigen med vort Gods og Vare, og at Almuen der paa Landet ikke heller skeer forkort, enten med Alne, Vegt eller anden forfalskede Vare. Dersom der og falder eller indkommer der under Landet noget sælsomt af Hvalfiske, Rosmer eller andet sligt, hvis det være kan, det skal han bestille os tilhænde og i alle Maader vide og ramme vort Gavn og Bedste ved hans Eed og tro Tjeneste. Og for slig hans Umage ville vi aarligen lade give hannem til Besolding paa hans eget Liv 200 Daler og Hofklædning og Besolding paa sig selv tredie, og naar han kommer til vor Kjøbsted Kjøbenhavn og bruges paa denne Reise, da skal han maa paa Slottet der sammesteds have sin Underholdning paa sig selv tredie. Bedendes og bydendes vor Rentemester, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, at han aarligen til gode Rede paa vore Vegne lader give og fornøie for[ne] Nils Skinkel den Besolding og Hofklædning paa

sig selv tredie, som forne staar, saa og gjører den Forordning, at naar han er udi Kjøbenhavn udi denne Reise, han da paa Slottet kan have hans Underholdning, som før er rørt. Cum inhib. sol. Odense Gaard 29 Juni 1584. R. 438. Afskr. III. 417.

Knud Olufssøn, Borger udi Aarhuus, fik Brev at maa udi næste tilstandendes Norge-Fiskende paa denne ene Gang lade tilsalte en Lodsmandsbaad med løse Sild, saa stor som paa 20 Lester, og dermed siden udi Nederlandene, eller hvor han bedst kan eller vil, søge sin Næring og Forbedring, dog Kronens Told og Rettighed derudinden uforkrænket. Cum inhib. sol. Antvorskov 4 Juli 1584. R. 439. Afskr. III. 418.

Christoffer Jenssøn, Mester Jens Nilssøn, Superindent udi Oslo og Hamer Stift, hans Søn, fik Brev paa et Kannikedom udi Hamer, kaldes Catharinæ Præbende, som der sammesteds ledigt er, dog saa, at naar han ikke studerer eller og lader sig bruge udi Kirke- og Skoletjeneste, skal han residere og bo hos Domkirken etc. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 6 Juli 1584. R. 439. Afskr. III. 418. (Uddr.)

Hr. Peder Matssøn [Morsing], som en Tidlang haver været Skolemester udi Oslo og nu er kaldet at være Slotsprædikant paa Agershuus, fik Brev at maa bekomme det første Kannikedømme, som ledigt bliver udi Oslo Domkirke, og skal han residere og bo hos samme.[1] Dog hermed uforkrænket etc. Cum claus. consv. et inhib. sol. Actum die et loco ut supra. R. 439. Afskr. III. 418. (Uddr.)

Ove Juel fik Brev den Residents til Superintendent udi Oslo at skulle lade forferdige.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vi forfare, at den Gaard og Residents udi Oslo, som er forordineret at skulle bygges til Superintendenten, som nu er, og hans Efterkommere sammesteds, endnu ikke skal være ferdig, da bede vi dig og ville, at du med det første Residents[en] med sin Tilbehørige, hvis der endnu fattes paa, lader forferdige, at han og hans Efterkommere kunde have derudi deres tilbørlige og bekvemme Værelse, og hvis Omkostninger, du derpaa anvender, lader indskrive udi Regnskab. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 6 Juli 1584. T. 288. Afskr. IV. 828.

Borgermester og Raad udi Oslo finge Brev en Gjerde om den Eng Etterstad at skulle holde ferdig.

Fr. II. V. G. t. Vider, eftersom vi komme udi Forfaring,

[1] Se Brev 16 Marts, ovfr. S. 552.

Digitized by Google

at I nogen Tid siden forleden skulle have ladet nederhugge imod Forbud et Gjerde, som var om den Eng Etterstad, liggendes til Superintendentens Residents der udi Oslo, og er tildømt at skulle pligtig være samme Gjerde igjen at opsætte, hvilket dog til des ikke skeet er, da bede vi Eder og alvorlig befale, at I tiltænker strax med det Første forne Gjerde om forne Eng igjen at lade opsætte, saa den uden længere Forhaling bliver vel ferdig gjort, som det sig bør, at derover ikke skal komme videre Klage, og vi da foraarsages anderledes derom at tiltænke. Cum claus. consv. Antvorskov 6 Juli 1584. T. 288. Afskr. IV. 828.

Hr. Knud Mikkelssøn, Sogneprest til Strands Prestegjeld og Provst udi Fjordene ved Stavanger, fik Brev paa Kronens Part af Tienden af Birkenes [Birkrem?] Sogn i Stavanger Stift, og den kvit og fri at skulle beholde, ad gratiam. Actum ut supra. R. 440. Afskr. III. 419.

Hr. Rasmus Olssøn, Sogneprest udi Hausken Prèstegjeld, fik Brev at maa bekomme det første Præbende, som vaccerer udi Stavanger Domkirke, dog at han skal bo og residere hos samme. Cum claus. consv. et inhib. sol. Actum ut supra. Ibid. (Uddr.)

Hans Simenssøn, Renteskriver, fik Brev paa Gjerpen Gjeld, som Mester Anders Vedel, der til des haver været Skolemester paa vort Slot Fredriksborg, nu sidst udi Verge havt haver, kvit og fri. Cum claus. consv. et inhib. sol. Actum ut supra. Ibid. (Uddr.)

K. Maj. haver funderet, at de tvende Præbender og Kannikedømmer, som Læsemester og Sognepresten udi Oslo nu med forlenet ere, skulle til evig Tid være forordnet til deres Underholdning, saa og tvende Vikarier, som først vaccere, skulle være perpetueret til tvende Høreres Underholdning der sammesteds. Cum claus. consv. et inhib. sol. Ringsted Kloster 7 Juli 1584. R. 440. Afskr. III. 419. [Uddr. — Trykt i Suhms gamle Samlinger II. 209—10].

K. Maj.s Stadfæstelse paa Oslo Kapitels Friheder.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have fuldbyrd, samtykt og stadfæst og nu med dette vort aabne Brev fuldbyrde, samtykke og stadfæste alle de Privilegier, Naader og Friheder, som os elskel. hæderlige Kapitel i Oslo Domkirke af fremfarne Konninger udi Danmark naadeligen undt og givne ere, saa de herefter maa og skulle have, nyde, bruge og

Digitized by Google

beholde deres Kapitels og Domkirkes Gods med tilliggendes Rente og Indkomst, baade med Tiende, Leding, Laxefiskende og anden Rettighed og Herlighed efter deres Privilegier og Friheders Lydelse, og som de det til dets og af Arilds Tid nydt og havt have. Cum inhib. sol. Ringsted Kloster 7 Juli 1584. R. 441. Afskr. III. 420. [Trykt i Suhms gamle Saml. II. 208 - 9.]

En K. Majs. Forordning, at Skolen, som til des haver været udi Hamer, skal herefter holdes udi Vang.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi komme udi Forfaring, at Hamers Domkirke udi forleden svenske Feide skal være bleven fordærvet af Ildebrand, som hende er overgaaet, saavelsom og af stor Regn, siden haver været, at den ikke staar til at hjælpe og holde ved Magt uden mærkelig stor Bekostning, og at den nu staar paa en øde Plads og ingen Søgning der er til, men at Almuen søge alle til den næste Sognekirke Vang og der høre Messe og Prædiken og Gudstjeneste, og os derhos tilkjende givet, hvorledes Skolen, som til des haver været udi Hamer, efter slig Leilighed fast beleiligere efter denne Dag skulde kunne være og holdes udi forne Vang, som skal være den næste Sognekirke og ligge paa en beleilig Plads næst hos Hamer, da ville vi nu hermed have befalet og forordnet, at forne Skole, som til des haver været udi Hamer, skal flyttes derfra til forne Vang og herefter altid der sammesteds være og blive. Sammeledes ville vi og naadigst have bevilget og samtykt og nu med dette vort aabne Brev bevilge og samtyke, at al den Kommunerente, som er funderet og lagt til forne Skole udi Hamer og til des der tilligget haver, intet undertaget, maa og skal efter denne Dag udi lige Maade være og blive til forne Skole udi Vang og udi alle Maader opbæres, anlægges og forvendes, saa med altingest derudinden skikkes, handles og forordnes baade med de 10 Personer, deraf underholdes skal, og i andre Maader efter vort aabne Brevs Lydelse og den Forordning, tilforn derom udganget er, og skulle have været forholdet med samme Skole den Stund, den haver været udi Hamer, og skal Superintendenten udi Oslo og Hamer Stift, som nu er og herefter kommendes vorder, lade sig alvorligen være befalet med største Flid at have Opseende, at altingest med samme Skole og des tilliggende Rente og Indkomst tilbørligen, skikkeligen og ordentligen bliver forholdet efter vort Brevs Lydelse, tilforn derom udganget er, saa intet derimod gjøres, eftersom de det for Gud ville ansvare og

Digitized by Google

derfore stande til Rette. Cum inhib. sol. Actum ut supra. R. 441. Afskr. III. 420.

Nils Skinkel fik Følgebrev til Bønderne paa Færø, eftersom han nu var tilforordnet at være K. Maj.s Befalingsmand der paa Landet og at have Indseende med, at altingest der sammesteds kan gange ligeligen og ret til med hvis Vare, Rente og Rettighed, K. Maj. med Rette tilkommer, at det til rette Tid kan blive indfordret, annammet og til K. Maj.s Kjøbmand, som Landet skal besegle, overantvordet, saa og at Handelen udi Kjøb og Salg kan være rigtig og billig, og de alle kunne holdes ved Lov, Billighed og Ret. Cum claus. consv. et inhib. sol. Ringsted Kloster 8 Juli 1584. R. 442. Afskr. III. 421. (Uddr.)

Mester. Johannes Sivertssøn, som nu er tilskikket og forordineret at være Sogneprest til Throndhjems Domkirke, fik Brev at skulle aarligen bekomme 100 gamle Daler af Throndhjems Gaard til hans Underholdning og Ophold, indtil saalænge Præbenda Serlonis udi forne Domkirke bliver ledigt ved Haagen Lauritssøns Død, hvilken Præbende K. Maj. har forordnet at skulle være funderet og lagt til Sogneprestens Underholdning udi forne Domkirke, den, som nu er, og hans Efterkommere, Sogneprester sammesteds. Cum claus. consv. Helsingborg 14 Juli 1584. R. 442. Afskr. III. 422. (Uddr.)

Hr. Nils Vele udi Vardal fik K. Maj.s Brev paa Kronens Tiende af Vardals Prestegjeld udi Oslo Stift, ad gratiam.

Udi lige Maade fik Hr. Christen Olufssøn udi Hunlø [Hvalø?] og Hr. Karl Olufssøn udi Nesodden Brev paa Kronens Part af Tienden af forne deres Sogne kvit og fri, ad gratiam. Helsingborg 14 Juli 1584. R. 443. Afskr. III. 422.

K. Maj. giver Hans Paulssøn i Mageskifte for en hans Gaard udi Throndhjems Len, udi Hakaas Thinglag paa Jemteland liggendes, kaldes Salmesleyder (sic), skylder aarligen udi Skat 4 hvide Skind, Gaarden By, udi Rødens Thinglag paa forne Jemteland liggendes, dog saa at forne Hans Paulssøn og hans Arvinger skulle aarligen udgive til Lensmanden paa Throndhjems Gaard, som nu er eller herefter kommendes vorder, paa K. Maj. Vegne af forne Gaard By de 4 hvide Skind, som til des deraf til K. Maj. og Norges Krone er givet. Cum claus. consv. et inhib. sol. Helsingborg 14 Juli 1584. R. 443. Afskr. III. 422. (Uddr.)

Digitized by Google

Hans Paulssøns Gjenbrev paa forne Mageskifte. [Ligelydende med det næstforegaaende Brev mut. mutand.] Helsingborg 14 Juli 1584. R. 444. Afskr. III. 423.

Christian Friis fik Brev at maa forløves hjem til St. Michels Dag og en Gaard anrørendes, kaldes By, K. Maj. naadigst haver tilskift Hans Paulssøn paa Jemteland.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom du underdanigst hos os haver ladet anholde og været begjerendes at maatte ved St. Michels Dag førstkommendes forløves hid neder udi nogen dine Hverv og Bestillinger, da er vi naadigst tilfreds, at du paa samme Tid maa begive dig hid neder dine Hverv og Bestillinger at udrette, dog at du bestiller, at med altingest udi din Fraværelse haves tilbørlig Opseende, at for den Skyld Intet skal forsømmes. Sammeledes, eftersom vi have bekommet til Magelaug af Hans Paulssøn paa Jemteland en hans Gaard kaldes Salmesleider i Hakaas Thinglag, skylder aarligen 4 hvide Skind, for en Gaard, kaldes By, udi Rødens Thinglag med sin Eiendom, vi hannem derimod have udlagt, dog at de fire hvide Skind, som til des af forne Gaard By til Kronen given er, skal ligevel herefter følge Kronen: da sende vi dig nu herhos det Brev, forne Hans Paulssøn os givet haver om forne Skifte, bedendes dig og ville, at du forne Brev lader indlægge udi god Forvaring hos andre Throndhjem Gaards Breve, og siden strax lader annamme did ved Throndhjem forne Gaard Salmesleider, forne Hans Paulssøn os haver udlagt, og den lader indskrive udi Jordebogen, desligeste at du og aarligen lader annamme af forne Gaard By, vi Hans Paulssøn haver udlagt, de fire hvide Skind, os er forbeholdet, og det med slig Beskeden lader indføre og antegne i Jordebogen. Cum claus. consv. Helsingborg 14 Juli 1584. T. 286. Afskr. IV. 829.

En K. Maj.s Forordning, at Menigheden udi Throndhjem skulde deles udi to Parter, den ene at skulde søge Domkirken, den anden Vor Frue Kirke, saa og hvis Rente og Præbender, Sognepresterne og Kapellanerne der sammesteds skal udlægges.

Fr. II. G. a. v., at eftersom os nogen Tid siden forleden er tilkjendegivet, at sig vore Undersaatter, Menighed og Almue udi vor Kjøbsted Throndhjem udi vort Rige Norge fast formerer og for den Leiligheds Skyld, at der er mange, som udi deres Saligheds Sag skulle undervises og af een Person ikke kunde tilbørlig forsynes, er hos os anlanget, at vi som en kristen Øvrig-

Digitized by Google

hed vilde gjøre derom en tilbørlig Forordning, hvorefter vi naadigst haver tilskrevet vor Lensmand paa vor Gaard udi Throndhjem saa og Superintendenten udi Throndhjems Stift at skulle Leiligheden overveie og siden paa vore Vegne gjøre derom Forordning, som det kunde være kristeligt og tilbørligt, og os elskel. Christen Friis, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, og hæderlig og høilærd Mand, Mester Hans Mogenssøn, Superintendent udi Throndhjems Stift, nu have underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes de have betænkt og overveiet, hure derom bedst kunde skikkes og ordnes, da have vi efter samme deres gode Betænkende og Forordning, først og for alt Gud Almægtigste til Ære og siden den kristen Menighed udi forne vor Kjøbsted Throndhjem udi deres Saligheds Undervisning til Forfremmelse, for godt anseet og det saa ville forordnet og holdet have og med dette vort aabne Brev forordne og befale, at menige Almue udi forne Throndhjems By skulle være delet og parteret udi to Parter, den ene Halvpart at skulle søge Domkirken, den anden Halvpart Vor Frue Kirke udi forne Throndhjem, eftersom de nu af forne vor Lensmand og Superintendent adskilt og forordnet ere, og hver at holde samme Kirke, eftersom de udi saa Maade ere heden forordnet, for deres rette Sognekirker. Og paa det Presterne til begge forne Kirker og deres Medtjenere, som nu ere eller herefter kommendes vorder, maa blive og være med tilbørlig Underholdning og Ophold forsørget, ville vi hermed det saa forordnet have, at Sognepresten til Vor Frue Kirke udi forne Throndhjem og hans Efterkommere, den ene efter den anden, skulle have, nyde og beholde, hvis han nu haver og medforlent er. Og skal Sognepresten udi Domkirken udi forne Throndhjem, som nu dertil kaldet og forordnet er og herefter kommendes vorder, til sin Underholdning bekomme, have, nyde, bruge og beholde det Præbende, som kaldes præbenda Serlonis, efter Haagen Laurentssøns Død og Afgang, som nu dermed forlent er, og midlertid han lever, og til bemeldte Sogneprest til Domkirken udi Throndhjem samme Præbende bekommendes vorder, ville vi naadigst hannem anderledes forsørge. Desligeste have vi og naadigst bevilget til to Medtjenere og Kapellaner, som holdes skulle udi forne Throndhjems Domkirke, deres Underholdning og Ophold [og] forordnet, at den ældste og fornemste af samme Kapellaner, som nu er eller herefter kommendes vorder, skulle bekomme, have, nyde og

Digitized by Google

beholde præbendas Erasmi, Laurentii, Birgittæ og Corporis Christi udi forne Throndhjems Domkirke med Bønder, Tjenere og al deres Rente og rette Tilligelse. Sammeledes skal han og med en beleilig Residents af Kapitels Residentser forsørges. Desligeste skal den anden Kapellan og Medtjener til forne Throndhjems Domkirke, som nu tilforordnet er og herefter kommendes vorder, til sin Underholdning og Ophold bekomme, have, nyde og beholde præbendas Nicolai, Martini og Quatuor doctorum udi forne Throndhjems Kapitel med Bønder, Tjenere og al deres Rente og rette Tilliggelse. Vi ville dog os og vore Efterkommere, Konninger, forbeholdet have herudinden altid at mue forandre og forordne, eftersom vi kunne formerke og befinde det efter Tidsens Leilighed, Gud til Ære, Menigheden til Bedste og Religionen til Forfremmelse bedst skee og forordnes kan. Cum inhib. sol. Helsingborg 15 Juli 1584. R. 445. Afskr. III. 423.

K. Maj.s aabne Brev om Tatere.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi komme udi Forfaring, at Tatere tidt og ofte udi store Hobe over Hundredtal dennem forsamlet begive og indkomme udi vort Rige Norge og der overstrippe og overløbe alt Landet, hos hvilke findes stor Forargelse, baade med Trolddom, Spøgeri og anden Vildfarelse, som de bruge, foruden stor Tyveri og Trygleri, de bedrive, hvilket er vore Undersaatter, menige Bønder og Almue udi forne vort Rige Norge til alsomstørst Fordærv og Skade, da have vi vore Undersaatters Leilighed derudinden til det bedste betænkt og med dette vort Brev alvorligen og strengeligen ville forbudet have nogen Tatere efter denne Dag at tilstedes at være eller blive udi vort Rige Norge, enten udi smaae eller store Forsamlinger, hvormed vore Lensmænd, hver udi deres Len, skulle have flittig og grangivelig Opseende. Saafremt herimod nogen Tater findes herefter at komme udi vort Rige Norge, da skulle vore Lensmænd, hver udi deres Len, dennem lade eftertragte, fratage hvis de have med at fare og derfra uden al Respit ved Solens Undergang forjage og ikke nogensteds udi Landet tilstede at blive. Og dersom de siden efter slig Paamindelse lader dennem igjen finde, skulle vore Lensmænd være forpligt og hver andre frit fore dennem at paatage, lade indsmede udi Jern og bruge udi Arbeid og Trældom et Aar omkring, eller til de dennem anderledes ville undervise, og derefter forvises af Landet og fare som udsleger. Forbydendes alle vore Undersaatter, Bønder og me-

Digitized by Google

nige Almue udi vort Rige Norge nogen Tatere efter denne Dag at huse eller herberge, saafremt I derfore ikke ville straffes, saa og bydendes og befalendes alle vore Fogder og Embedsmænd, at de vide dennem herefter imod saadanne Tatere og ledige Geúker at forholde og sig udi alle Maader herefter at rette. Landskrone 17 Juli 1584. R. 446. Afskr. III. 424.

Henrik Gyldenstjerne, Ove Juel, Hans Lindenov og Christian Friis finge Breve strax at skulle lade forkynde næstforegaaende Brev, de Tatere anrørendes, over hver sit Len og udi andre der underliggende Len, og siden at have flittig og grangivelig Agt og Opseende med, at ingen Tatere tilstedes at være der udi deres Len. Cum claus. consv. Landskrone 17 Juli 1584. T. 289. Afskr. IV. 829. (Uddr.)

Herman Ross udi Helsingør fik Brev at maa paa denne Gang lade bunkesalte og tillade et Skib paa 30 Lester med løse Sild og det med samme Sild ubehindret paa sin Forbedring og Fordeel lade løbe paa Nederlandene eller andensteds, hvor Leilighed sig kan begive, dog at give deraf slig Told og Rettighed, som det sig bør. Cum inhib. sol. Lundegaard 19 Juli 1584. R. 446. Afskr. III. 425.

Henrik Dobbelsteen, Borger udi Malmø, fik Brev at maa paa denne Gang lade kjøbe og tilforhandle sig et Skiblad Egetømmer paa 60 Lester stort og dermed lade løbe paa Nederlandene eller andensteds, hvor han bedst dermed kan søge hans Næring, dog Kronens Rettighed uforkrænket. Cum inhib. sol. Lund 21 Juli 1584. R. 446. Afskr. III. 425.

Albrit Friis fik Brev at maa tillade og lade bunkesalte et Skib med løse Sild og dennem forskikke udi Nederlandene eller andensteds, hvor han bedst kan eller vil lade søge sin Fordeel, dog Kronens Rettighed dermed uforkrænket. Cum inhib. sol. Fredriksborg 27 Juli 1584. R.. 447. Afskr. III. 425.

Arild Ugerup, Embedsmand paa Helsingborg, og Anders Hess, Borger udi Helsingør, fik Brev at mue udi næste tilstundendes Sildefiskende udi Norge lade bunkesalte 80 Lester Sild og med dennem [fare] udi Holland eller andensteds, hvor de bedst kunde søge deres Næring og Forbedring, dog K. Maj.s og Kronens Rettighed derudinden uforkrænket udi alle Maader. Cum inhib. sol. Fredriksborg 27 Juli 1584. R. 447. Afskr. III. 425.

Henrik Brockenhuus fik Brev Morten Boed udi Mandal anrørendes, som brugte Handel og Kjøbmands-

Digitized by Google

skab udi forne Mandal, Borgerne udi Helsingborg (sic)[1] til Forprang.

Fr. II. V. G. t. Vid, at os elskel. Borgermester og Raadmænd udi vor Kjøbsted Landskrone haver underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes en ved Navn Morten Boed, som bor udi Mandal, skal bruge adskillig ulovlig Handel og Kjøbmandsskab udi forne Mandal, og det mesten med Fremmede deres Penninge, Gods og Vare, derover vor og Kronens Told og Rettighed af samme Udlændiske deres Gods og Vandel skulle skee forkort, dennem ogsaa paa deres Handel, Vandel og Næring udi forne Mandal at skee stor Forfang og Forprang imod vor kjære Herre Faders, salig og høilovlig Ihukommelses, Brev, saa og vort eget Brev og Stadfæstelse, de have paa Handel og Vandel udi Mandals Len, underdanigst begjerendes samme ulovlig Kjøbmandskab at maatte afskaffes, eller og han tilmed Kjøbsted maatte forvises, hvor han som de af slig Kjøbmandshandel kunde skatte og skylde, som tilbørligt er. Thi bede vi dig og ville, at du derom forfarer Leiligheden og siden haver tilbørlig Indseende derudi og afskaffer hvis Kjøbmandsskab, som udi saa Maade er ulovlig, at dermed tilbørligen forholdes. Cum claus. consv. Fredriksborg 27 Juli 1584. T. 289. Afskr. IV. 830.

Severin Anderssøn, Borger til Bergen, fik K. Maj.s Brev paa et Aars Tid her næst efter at opbære K. Maj.s Part af Tienden af Gloppen Gjeld udi Norge. Bidstrup 31 Juli 1584. R. 447. Afskr. III. 426.

Laurits Skriver, Sisemester til Bergen, fik K. Maj.s Brev, eftersom K. Maj. tilforn haver undt og bevilget hannem en Hs. Maj.s og Norges Krones Gaard, kaldes Fitje, da haver K. Maj. bevilget hannem samme Gaard paa tre Aars Tid her næst efter kvit og fri uden Tynge og Afgift at nyde og beholde. Sorø 31 Juli 1584. R. 447. Afskr. III. 426.

Hans Lindenov fik Brev at lade hugge Egetømmer til to Galleier, som K. Maj. vilde lade bygge i Bergenhuus Len, hvor K. Maj. havde forfaret, at der skal være god Leilighed med Egeskove, og det lade nederføre til næste beleilige Ladested, hvor saadan Bygning kan foretages, og hvorhen K. Maj. var fortænkt at skikke et Skib med hvis andet til samme Galleiers Bygning behøves. Cum claus. consv. Svenstrup 6 August 1584. T. 290. Afskr. IV. 830. (Uddr.)

[1] Se Brev af 26 Marts 1569. B. I. S. 616.

Digitized by Google

Ove Juel og Bispen udi Oslo finge Brev at skulle forsørge Hr. Henrik Lauritssøn med et Kald der udi Oslo Stift.

Fr. II. V. s. G. t. Vider, eftersom denne Brevviser Hr. Henrik Lauritssøn nogen Tid siden forleden haver havt Kald der udi Oslo Stift, og han for nogen Tvist og Klammer, som han er udi kommen, er med samme Kald afskilt, og de Høilærde udi Universitetet udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn have underdanigst for hannem hos os ladet anholde, at han med Kald og Kirketjeneste maatte blive igjen forsørget, menendes hans Ulempe og Forseelse ikke saa stor, at det hannem derfore skulde vegres, thi beder vi Eder og ville, at naar noget Kald der udi Stiftet vaccerer og ledigt bliver, hvortil han kan være tjenlig, I da ere hannem beforderlig det at maa bekomme, dog altingest dermed efter Ordinantsen og Intet derimod at forhandles. Cum claus. consv. Fredriksborg 14 August 1584. T. 290. Afskr. IV. 831.

Hans Pederssøn og Søfren Anderssøn finge Brev at skulle klart gjøre udi Renteriet, hvad de kunde skyldig være af den Handel paa Færø.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom du med andre dine Medredere nogen Tid siden forleden og vor naadigst Bevilling og Tilladelse have besøgt, havt og nydt den Handel paa vort Land Færø, og vi nu komme udi Forfaring, at ikke end skal derom være klart gjort hos vor Rentemester, da bede vi dig og ville, at du retter dig efter og er fortænkt udi strax anseendes dette vort Brev uforsømmeligen at begive dig til vor Kjøbsted Kjøbenhavn, saa du med det allerførste kan være der tilstede og sammesteds hos os elskel. Christoffer Walkendorf til Glorup, vor Mand, Raad og Rentemester, altingest med dit Regnskab af forne Færøiske Handel og hvis du derpaa skyldig bliver at klart gjøre. Saafremt du derudinden ydermere forsømmelig og fremdeles dermed forhalendes vorder, vi da ikke skulle være foraarsaget at tiltænke ved andre Middel det hos dig at søge. Cum claus. consv. Fredriksborg 14 August 1584. T. 290. Afskr. IV. 831.

K. Maj.s aabne Brev udganget over alt Norge, at Ingen maa opsætte noget Skib af Ny, førend han tilforn stiller Vissen og Loven.

Fr. II. G. a. v., at eftersom høibaarne Fyrste, vor kjære Herre Fader, salig og høilovlig Ihukommelse, haver tilforn ladet

Digitized by Google

Hs. Maj.s aabne Breve udgaa over alt vort Rige Norge, at ingen af Undersaatterne der udi Riget skulle af Ny mue bygge der sammesteds noget Skib, uden de skulle stille Vissen og Loven for samme Skibe, at de eller deres Arvinger ikke skulle selge dennem til nogen Fremmed uden Riget udi 10 samfelde Aar, næst efter at de vare bygt og seglferdige, og vi dog forfare, mangesteds der udi Riget nu bygges Skibe af Ny, hvilke, strax de ere fuldbygde og seglferdige, selges bort uden Landet til fremmede Kjøbmænd og Skippere, Riget og Indbyggerne til Skade, og Skovene derover forhugges og ødelægges, da, paa det sligt maa forekommes, ville vi strengeligen og alvorligen have forbudet alle vore Undersaatter udi for^{ne} vort Rige Norge, Borgere og Andre, ihvo de helst være kan, at opsætte der noget Skib af Ny, førend de stiller Borgen for samme Skibe, at de eller deres Arvinger ikke skulle samme Skibe udi 10 samfelde Aar, næst efter at de ere seglferdige, til nogen Fremmed uden Landet selge eller afhænde, og at de til for^{ne} Skibe at bygge ikke have nogen Fremmed uden Riget til Hjælp eller Madskapi med sig. Saafremt Nogen herimod befindes at gjøre, den da derfore ikke vil stande til Rette og straffes derfore som den, vort Bud og Mandat ikke agte ville. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 August 1584. R. 447. Afskr. III. 426.

Henrik Gyldenstjerne, Fredrik Lange, Henrik Brockenhuus, Erik Munk, Baltzer Leist, Hans Lindenov, Christen Friis og Knud Grubbe finge Brev at forkynde næstforegaaende aabne Brev og ingen Skibe selv at skulle lade bygge af Ny til at selge eller afhænde udi 10 Aar efter de ere bygt, ikke heller lade hugge noget i de Skove, som de have udi Forlening, til sit eget Behov enten til Skibsbygning eller andet, Skovene til Skade, og ikke heller tilstede nogen Borgere eller andre at bygge nogen Skibe, uden der blev sat Borgen for, at samme Skibe udi lige Maade ikke fra dennem skal afhændes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 August 1584. T. 291. Afskr. IV. 832. (Uddr.)

Morten Skinkel, K. Maj.s Skibshøvedsmand, fik Forleningsbrev paa Lyse Kloster udi Bergenhuus Len, eftersom afgangne Emicke Kaas det nu sidst udi Verge havde, mod aarligen at give K. Maj. deraf til Afgift af den visse Indkomst 100 Daler; hvis der over er af samme visse Indkomst, det har K. Maj. hannem for hans Tjeneste at skulle tjene for en

Digitized by Google

Skibshøvedsmand, naadigst efterladt. Af den uvisse Indkomst maa han for sig beholde den ene Halvpart og indsende den anden til Rentekammeret. Og skal samme hans Afgift begynde at paagaa nu til St. Michels Dag førstkommendes og endes til St. Michels Dag udi tilkommendes Aar 1585. Derimod skal han lade falde hvis Pension, som hannem nu gives af Rentekammeret, undertaget hans Klædning paa sig selv tredie, hvilket hannem herefter som tilforn maa gives og fornøies. Han skal heller ikke indskrive K. Maj. nogen Tæring, naar han ligger udi Kjøbenhavn, men naar han bruges paa Skibene, da skal han der have sin Underholdning paa sig selv tredie. Endelig maa han ikke selv, ei heller tilstede nogen Fremmed at mue lade der bygge nogre Skibe uden K. Maj.s naadigste Bevilling. Cum claus. consv. et inhib. sol. Ibstrup 20 August 1584. R. 448. Afskr. III. 426. (Uddr.)

Hr. Hans Bang, Sogneprest til Onsø, der for Alderdoms og Skrøbeligheds Skyld ikke længere kunde forestaa sit Kald og derfor med Sognemændenes Samtykke havde kaldt sin Søn, ved Navn Hr. Jon Bang, til sin Kapellan og Successor, men beklagede, at for°° Prestegjeld var meget ringe til Indkomst, at han med samme sin Søn deraf sig ikke kunde underholde, fik herfor, saa og fordi han lang Tid haver tjent udi samme Gjeld, Brev paa et Præbende udi Oslo, som ligger til Mariæ Kirke, kaldes Hellig Kors Alter, og efter en ved Navn Hr. Rasmus i Follegaard ledigt er. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 30 August 1584. R. 448. Afskr. III. 427. (Uddr.)

Thøger Nilssøn, Raadmand i Tunsberg, fik K. Maj.s Stadfæstelsesbrev paa en Oslo Hospitals Jord og Eng ved for°° Tunsberg liggendes, kaldes Spetalet, saa og en samme Hospitals Ødegaard paa Nøterøen, kaldes Smerud [Smidsrød], han nogen Tid siden forleden haver stedt og fæstet af Forstanderne for for°° almindelige Hospital i Oslo. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 30 August 1584. R. 449. Afskr. III. 428. (Uddr.)

Fredrik Leyell, Tolder udi Helsingør, fik Brev at maa udi næste tilstandendes Norge-Fiskende paa denne Gang lade bunkesalte og med løse Sild tillade en Pinke saa stor som paa 30 Lester og dermed lade løbe paa Nederlandene eller andensteds, hvor han bedst kan eller vil søge sin Fordeel, dog Kro-

nens Told og Rettighed uforkrænket. Cum inhib. sol. Fredriksborg 30 August 1584. R. 449. Afskr. III. 428.

I lige Maade fik David Hanssøn saadant et Brev. Actum ut supra. R. 449. Afskr. III. 429.

Rasmus Knudssøn fik K. Maj.s Frede-Brev.

Fr. II. G. a. v., at eftersom denne Brevviser Rasmus Knudssøn udi Spernø [Speren] udi vort Rige Norge haver underdanigst for os ladet berette, hvorledes at, der han for to Aar siden forleden haver været udi et Bryllup paa lille Aas paa Eker, og han derfra er gangen paa sin Hjemveg, er en ved Navn Oluf Simenssøn kommen udi Bryllupsgaarden med draget Verge og spurgt efter hannem, og der han der ikke var at finde, er for^{ne} Oluf Simenssøn hannem efterilet og kommet til hannem paa Veien og raabt efter hannem og hugget til hannem udi Mørke med draget Verge, endog han vidste sig intet med hannem at gjøre, hvorover han haver været foraarsaget at gjøre Nødverge og skudt hannem med en Bøsse, som han havde hos sig, deraf for^{ne} Oluf Simenssøn er bleven død, efter en Provs Lydelse, han derom for os haver havt, for hvilken Sag han er bleven dømt udsleger og udi vor Miskund, underdanigst begjerendes efter for^{ne} Leilighed at maatte bekomme hans Fred igjen, da have vi af vor synderlig Gunst og Naade, saa og af Øvrigheds Magt undt og givet og nu med dette vort aabne Brev unde og give for^{ne} Rasmus Knudssøn hans Fred igjen for samme Sag, saa han herefter som tilforn maa bygge og bo udi vort Rige Norge og være og blive fri, sikker og felig for den Sag udi alle Maader, dog saa at han skal tilfredsstille vor Lensmand paa vore Vegne for hvis han derfore til Fredkjøb med Rette bør til os at give. Og dersom Eftermaalsmænd til den Døde kunde hende at komme og om Bod anlanger, skal han dennem efter Loven og Landsvisten tilfredsstille, at de dennem over hannem udi de Maader ikke skulle have at beklage. Cum inhib. sol. Fredriksborg 30 August 1584. R. 450. Afskr. III. 429.

Hans Polhus fik Brev at maa paa denne Gang udi næste Sildefiskende udi Norge bunkesalte 20 Lester løse Sild og dermed udi Nederlandene eller andensteds søge sin Næring. Cum claus. consv. et inhib. sol. Knudsby 9 September 1584. R. 450. Afskr. III. 429. (Uddr.)

Ove Juel fik Brev at forskaffe Eiler Grubbe, K. Maj.s Raad, Rigens Kantsler og Embedsmand paa Vordingborg

Digitized by Google

Slot, 100 Tylfter Deler til forne Slots Behov. Kjøbenhavn 20 September 1584. T. 292. Afskr. IV. 833. (Uddr.)

Hans Lunge fik Bestilling at skulle være og bo i Toldboden udi Mollesund saa og udi Hermensund og Bekkevig at skulle have Opseende.

Fr. II. G. a. v., at vi have tilforordnet og befalet og nu med dette vort aabne Brev tilforordne og befale os elskel. Hans Lunge at skulle være og bo udi vor Toldbod udi Mollesund udi Baahuus Len udi vort Rige Norge, der sammesteds saavelsom udi de andre vore Toldboder udi Hermensund og Bekkevig at skulle paa vore Vegne have god flittig Tilsyn paa vort Gavn og Bedste, saa at vort Gods udi forne vore Toldboder og Salterboder, som er Salt-Tønder, Baandstager og andet sligt, som der tilhører, udi vore Tolderes Fraværelse kan blive vel forvaret, saavel hvis de lade der efter dennem, naar de om Aaret drage derfra, som hvis andet til vort Salteri om Sommerens Tid opskikkes. Desligeste skal han udi Tide hos Lensmanden paa vort Slot Baahuus og hos Fogderne der udi Lenet indkræve hvis Sildetønder, som Almuen der udi Lenet skyldige ere til vort Salteri at udgive, sammeledes fordre hos Lensmanden, hvis behov gjøres at bygge paa Toldboderne, at det kan udi Tide blive bygget, og lade indkræve Baandstager, skjere og tilflie og andet sligt mere, hvis vort Gavn kan være. Udi lige Maade skal han og paa vore Vegne opbære hvis Told og Sise, som tilbage staar, efterat Tolderne ere afdragne, og ikke end da betalet er, hvorpaa Tolderne skulle hver af sit Tolderi til hannem antvorde et klart Register paa hvis, som tilbage staar, naar de afdrager, og skal han aarligen gjøre gode Rede og Regnskab paa vort Rentekammer for hvis Penge, han udi saa Maade opbærendes vorder. Og for slig hans Umage, flittige og troe Tjeneste have vi naadigst bevilget aarligen at ville lade give hannem til Løn 12 Daler og 6 Alne gemeent Engelst og til hans Kost og Underholdning 30 Daler og intet mere, hvilken Løn og Underholdning vor Tolder udi forne Mollesund hannem aarligen paa vore Vegne skal til gode Rede give og fornøie, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Bedendes derfore og bydendes Lensmanden paa forne vort Slot Baahuus, saa og Fogderne udi Lenet, som nu ere eller herefter kommendes vorder, at de ere forne Hans Lunge til det Bedste behjælpeligen og beforderligen udi hvis Maade, han dennem paa vore Vegne tilsiger med Flyt-

Digitized by Google

telse og Fordringskab, naar det er behov, at han skal ferdiges fra den ene Toldbod til den anden, og udi andre Maader, hvis han derom paa vore Vegne behov haver og lader tilsige, saa vort Gavn og Fordeel maa uforsømmeligen gaa for sig, saafremt de ikke ville staa os til Rette, om vi for deres Forsømmelse lide herefter nogen Skade. Desligeste bede vi og byde vor Tolder udi forne Mollesund, den som nu er eller herefter kommer, at han aarligen paa vore Vegne til gode Rede forne Løn, Klædning og Penge til Underholdning fornøier forne Hans Lunge og ingen Hinder eller Forfang gjør hannem derpaa i nogre Maader. Kjøbenhavn 21 September 1584. R. 450. Afskr. III. 429.

Susanne Lennersdatter, Doctor Jens Skjelderups efterladende Hustru, fik K. Maj.s Brev at maa bosætte sig udi en af Kjøbstæderne udi Norge, hvor hende lyster, og der sammesteds være og blive, fri og forskaanet for al Skat, Hold og Vagt og al anden borgerlig og Bys Tynge og Besværing, saalænge hun er ugift og sidder udi hendes Enkesæde. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 21 Septbr. 1584. R. 451. Afskr. III. 431.

K. Maj.s aabne Brev, udganget over alt Bergenhuus's og Stavangers Stift, hvorudinden forbydes, ingen herefter at maa lade sig skjere Kors paa deres Liv eller med anden ugudelig Signelse.

Fr. II. G. a. v., at efter vi komme udi Forfaring, hvorledes at udi Bergens og Stavangers Stift udi vort Rige Norge bruges stor ukristelig Utilbørlighed med Guds Navns store Misbrug iblandt nogle forfængelige Folk, som udi deres Sygdom søge ukristelige og udi Guds hellige Ord forbudne Middel og lade sig skjere Kors paa deres Liv med ugudelig Signelse, Fabel og Læsning og med anden Forfængelighed og Trolddoms Kunster, derhos bruges med den kristelige Religion, ikke uden Guds store Fortørnelse og Menneskens Forargelse, da ville vi hermed vore Lensmænd og Fogder udi forne Bergenhuus og Stavanger Len og Stift, som nu ere eller herefter kommendes vorder, paalagt og befalet have, at de have alvorlig Tilsyn med, at ikke slig Guds hellige Navns og Ords Misbrug ustraffet tilstedes, og at hvor nogen saadanne Folk befindes, som enten bruge eller gjøre saadanne forargelig ukristelig Middel, enten med Kors, Signelse, Læsning og anden saadan ugudelig og ukristelig Handel, da at skulle lade dennem, som befindes enten at søge og bruge eller at gjøre saadan ukristelig Handel, straffe paa Livet uden al

Digitized by Google

Naade, eftersom her udi Riget og andensteds udi slig Fald skeer, og med ingen saadanne see igjennem Fingre, saafremt de ikke ville stande os derfore til Rette, om vi deres Forsømmelse derudinden befinde. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 21 Septbr. 1584. R. 451. Afskr. III. 431.

Er og Missive derom udganget til Hans Lindenov samme Brev at skulle lade forkynde udi begge Stifterne, at Undersaatterne dennem derefter kunde vide at forholde, og siden alvorligen holde derover, som vedbør. Sub superiori dato. R. 452. Afskr. III. 431.

Christen Nilssøn og hans Hustru Cathrine Berntsdatter finge K. Maj.s Brev [at] skulle beholde den Gaard Dyredal, som de nu selv ibor, udi begges deres Livstid, dog de deraf skulle give slig Landgilde og anden Rente og Rettighed, som efter Norges Lov bør deraf at gange med Rette, saa og holde Gaarden med sin Eiendom ved Hevd og Magt, som det sig bør. Cum inhib sol. Actum die et loco ut supra. Ibid.

Hans Lindenov fik Brev at skulle byde nogen Beskeden om noget Gods paa Hetland, Robert Cheyn udi Verge havde af Fru Gyrvild Fadersdatter.

Fr. II. V. G. f. Hvad den stormægtige høibaarne Fyrste Konningen af Skotland for en Hs. Kjærligheds Underdan, Robert Cheyn, haver os tilskrevet, belangendes noget Gods og Eiendom paa Hetland, som for^ne^ Robert af os elskel. Fru Gyrvild Fadersdatter havt haver og hun til os underdanigst iblandt andet mere Gods skjødt og afhændet haver, begjerendes, at vi samme Gods for^ne^ Robert fremdeles naadigst ville forunde og bevilge, give vi dig af hosliggende Kopi af høibemeldte Konning af Skotlands Skrivelse at fornemme, bedendes dig og ville, at du dig om for^ne^ Godses Leilighed imod os erklærer, hvad Handel eller Omstændighed sig dermed begivet haver, og hvorledes nu derom er, og din Betænkende hvad os efter samme Konningen af Skotlands Skrivelse kunde være bedst at gjøre eller lade, for^ne^ Robert det at unde eller ikke, saa og, om vi det hannem ville unde, paa hvad Besked dig da bedst synes os det hannem at kunne lade os tilbyde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 September 1584. T. 292. Afskr. IV. 833.

K. Maj.s aabne Brev udgaaet til Hans Lindenov, Frederik Lange og Ove Juel om noget Gods at besigte.

Digitized by Google

Hs. Maj. naadigst haver bevilget Henrik Brockenhuus til Magelaug.

Fr. II. Hilser Eder, os elskel. Hans Lindenov, Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, Frederik Lange, Embedsmand udi Tunsberg Len, og Ove Juel, Embedsmand paa vort Slot Agershuus, vore Mænd og Tjenere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at os elskel. Henrik Brockenhuus, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard Bratsberg, haver underdanigst været begjerendes til Magelaug at maa bekomme dette efterskrevne vort og Kronens Gods udi vort Rige Norge, som er først udi Onsø Prestegjeld to Gaarde, den ene kaldes Kjerne øster, og den anden kaldes Kjerne vester, item en Gaard, heder Rougøen, en Gaard kaldes Rougø-Kalven, en Gaard kaldes Østersteen [Stene?], en Gaard kaldes Houge, udi Skjebergs Sogn en Gaard, kaldes Konges thueder [Thveiter], udi Rygge Sogn en Gaard, kaldes Hauger, udi Raade Sogn en Gaard, kaldes Finnstad, hvorimod han underdanigst igjen vil udlægge til os og Norges Krone disse efterne hans Gaarde og Gods udi forne vort Rige Norge, som er først udi Ryfylke, udi Leeranger Skibrede en Gaard, kaldes Sellgierd [Sildgjerd], en Gaard, kaldes Alsthved [Alfsthveit], udi Jelsø Sogn en Gaard, kaldes Fulsteen [Fuglesteen], en Gaard, kaldes Landsnes, en Gaard, kaldes Thunderenn, udi Hellelands [Hjelmelands] Sogn en Gaard, kaldes Hauge, udi Aardals Sogn en Gaard, kaldes Wallin [Vallim], udi Strand Sogn en Gaard, kaldes Amdal, udi Sjærnerø Sogn en Gaard, kaldes Lund, udi Finnø Sogn en Gaard, kaldes indre Laeföen [Ladsteen?], udi Hølle Sogn en Gaard, kaldes Fossen [Fossan], udi Vor Frue Sogn Rydske [Riske] en Gaard; item paa Jæderen udi Klep Sogn to Gaarde, den ene kaldes Laaland [Laland] og den anden Høland [Haaland], eftersom han Eder selv ydermere veed at berette. Og endog os er betænkeligt udi nogen Skifte om Gods udi vort Rige Norge os at indlade, have vi os (sic) dog naadigst bevilget om begge forne Gods at lade forfare, hvorefter vi ligevel siden os frit forbeholdet have derudinden at gjøre eller lade, thi bede vi Eder, befale og nu med dette vort aabne Brev Fuldmagt give, at I med det første begiver Eder til begge forne Gods, saavel paa det, forne Henrik Brockenhuus er begjerendes, som paa det, han derimod vil udlægge, gransker og grangiveligen forfarer, hvis Laxefiskende eller andet Fiskende til forne Gods findes, saa-

Digitized by Google

velsom og samme Godses Eiendomme, Skove, Lutter, Lunder, Landgilde, Herlighed, Rente og anden Tilliggelse og Leilighed og siden ligner o. s. v. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 September 1584. T. 292. Afskr. IV. 833.

Laurits Rasmussøn, som nu nogen Tid lang sig haver ladet bruge hos afgangne Erik Brockenhuus, som havde Tünsberg Len udi Forlening, udi adskillig K. Maj.s Bestilling og Hverv, og nu haver sted og fæstet en Norges Krones Gaard, kaldes Borgestad, til Gjerpen Gjeld liggendes, fik Brev at maa den udi hans Livstid beholde mod aarlig Landgilde og anden Rettighed, som han efter Norges Lov pligtig er at give og gjøre. Dog saa han skal være K. Maj. og høibaarne Fyrste Hertug Christian, udvalgt Prins til Danmark, og Riget huld og tro og Lensmanden over samme Gjeld hørig og lydig. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 25 Septbr. 1584. R. 452. Afskr. III. 432. (Uddr.)

Hr. Carl Olufssøn, Sogneprest paa Nesodden udi Oslofjorden, fik Brev at maa aarligen herefter bekomme og opbære Afgiften af K. Maj.s og Kronens Part af Korntienden af forne Nesodden Prestegjeld og den til hans Underholdnings Behov kvit og fri nyde og beholde, ad gratiam. Cum inhib. sol. Fredriksborg 26 September 1584. R. 453. Afskr. III. 432.

Udi lige Maade fik Hr. Jens N., Sogneprest udi Offuerskoff [Urskoug] Prestegjeld Brev paa K. Maj.s Part af Tienden af samme Gjeld. Actum ut supra. Ibid.

Borgermester og Raadmænd udi Skien finge Brev, at Margareta Gunnersdatter skulle være kvit for al Tiltale, hende kunde vederfares for den Ildebrand, som kom af hendes Huus.

Fr. II. V. G. t. Vider, at denne Brevviserske Margrete Gunnersdatter, Borgerske udi vor Kjøbsted Skien, haver underdanigst ladet give os tilkjende, at nu to Aar forleden en skadelig Vaade-Ild udi hendes Huus er opkommen og opbrændt Gaard og Gods og hvis hun formaatte, og at nu nogle Borgere skulle være, som og have fanget Skade af samme Ildebrand, som hos hende og hendes Børn vil søge deres Opretning, efter at forne Ildebrand af hendes Huus først er opkommen, dog hendes og hendes Børns Skade haver været med den største, og de derover kommen udi stor Armod og uformuendes at staa Andre for deres Skade til Rette, underdanigst derfore begjerendes, at

Digitized by Google

hun for slig deres Tiltale og Forfølgning maa blive befriet og forskaanet, da efterdi samme Ildebrand af hendes Gaard ikke er kommen med nogen Forsæt og Villie, og hun og hendes Børn deraf skal have lidt største Skade, bede vi Eder og ville, at I efter den Leilighed fordrer og forskaffer, at hun og hendes Børn for den Tiltale bliver kvit og forskaanet. Cum claus. consv. Fredriksborg 26 September 1584. T. 293. Afskr. IV. 835.

Hr. Steen Lauritsøn fik K. Maj.s Stadfæstelsesbrev at være Sognepreast til Gjerpen Prestegjeld, hvortil han nu nogen Tid siden forleden var kaldet af afgangne Dr. Rasmus Lætus, som den Tid med samme Gjeld forlenet var, og til sin Underholdning at nyde og beholde, hvis forne Dr. Rasmus haver gjort en vis Afsked, Genant og Kontrakt med hannem om, som det Brev, han hannem derpaa givet haver, skal udvise, hvilken Stadfæstelse Hr. Steen Lauritsøn underdanigst har begjeret, efterdi samme Gjerpen Gjeld ofte forandres og forlenes fra En til en Anden, og han derfore om hans Tjeneste og Underholdning var uvis. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 28 September 1584. R. 453. Afskr. III. 432. (Uddr.)

Hr. Peder Matssøn [Morsing], der en Tid lang sig haver ladet bruge for Slotsprædikant paa Agershuus Slot, fik Brev paa et Præbende udi Hamer Domkirke, kaldes Quinque vulnerum, som nu ledigt er efter en ved Navn Hr. Thure Hummer, dog saa, at naar han ikke længere er udi forne Tjeneste paa forne Agershuus Slot, da skal han bo og residere hos Domkirken. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 28 September 1584. R. 454. Afskr. III. 433. (Uddr.)

Ove Juel fik Brev at skulle lade bygge paa Volden og Husene paa Agershuus, og et Tusind Tylfter Deler at bestille, og deraf et Hundrede Tylfter at forskaffe til Skanderborg.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom du underdanigst haver givet os tilkjende, hvorledes at vort Slot Agershuus skal baade paa Vold og Huse være meget forfalden og brøstholden, da bede vi dig og ville, at du efterhaanden og Aar efter Aar lader det hjælpe baade hvis Mangel, som er paa Volden, og hvis Brøst, som er paa Husene, saa det i alle Maader maa vel blive tilflyd, hjulpen og ferdig gjort, og hvis du i saa Maade anvender derpaa, det lader indskrive udi Regnskab. Sammeledes bede vi dig og ville, at du bestiller os til Bedste et Tusind Tylfter gode Dan-

Digitized by Google

marks Deler til vor egen Brug. og Behov, saa at de kunde være til Rede, naar vi derefter skikkendes vorder, og at du af samme Deler forskaffer os elskel. Klaus Glambeck, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Skanderborg, et Hundrede Tylfter, naar han sender Skibe derefter, og derhos 4000 Steenlægter, saa han dennem paa vore Vegne vist bekommer. Cum claus. consv. Fredriksborg 28 September 1584. T. 294. Afskr. IV. 835.

Mogens Baardssøn [Rosensværd] fik Brev, at som hans Breve af Ildebrand ere forbrændte, herefter at skulle nyde hans Jordegods saa frit, som han det havt haver.

Fr. II. G. a. v., at efter os elskel. Mogens Baardssøn, Lagmand udi Oslo, haver underdanigst givet os tilkjende, hvorledes at nu kort Tid siden forleden hans Huus og Gaard formedelst Vaadeild er bleven afbrændt, og af samme fordærvelig Ildebrand at være opbrændt og omkommen alle hvis Breve, som han havde, en Deel hans Syskende og hannem samtlig, en Deel hannem særdeles angjældendes, enten paa deres adelig Frihed, dennem af fremfarne Konninger forhvervet, eller paa Odelsgods, Pant eller Kjøbegods, underdanigst begjerendes, vi hannem vort Brev vilde meddele til Forvaring og Forsikring, at han paa sit Gods og Eiendom eller udi andre Maader ikke skulde lide Skade, eftersat Brevene, hvormed han sig og sin Eiendom skulde forsvare, af den skadelig Ildebrand, som forn. staar, er forkommen, da ville vi hermed naadigst have bebrevet og forskrevet forne Mogens Baardssøn alt hvis Gods, som han nu haver til Eiendom, og til des umaget, uilet og ukjert udi rolig Besiddelse og lovlig Hevd efter Norges Lov havt haver, at skulle angerløs have, nyde og beholde. Sammeledes skal og forne Mogens Baardssøn nyde den Dom, som afgangne Bjørn Anderssøn med flere vore Raad og gode Mænd, som vi nogle Aar siden forleden havde skikket did ind udi vort Rige Norge at høre og forordele Sager, haver hannem givet og afsagt om hans adelig Frihed og Rettighed, og alle hvis andre Breve, som han med lovlig og sand Vidnesbyrd bevise kan sig at have havt. Cum inhib. sol. Fredriksborg 29 Septbr. 1584. R. 454. Afskr. III. 433.

Mogens Baardssøn, Lagmand udi Oslo, der underdanigst havde ladet give K. Maj. tilkjende, hvorledes at han for sin Tjeneste og Umage udi forne Lagmands Bestilling skal have ringe Løn, fik Brev at maa bekomme, sin Besolding til Forbedring, 50

Digitized by Google

gamle Daler af Agershuus Slot. Cum claus. consv. Fredriksborg 29 September 1584. R. 456. Afskr. III. 435. (Uddr.)

En K. Maj.s Forordning, hvorudinden forbydes Ingen at skulle kjøbe nogen blodige eller løse Sild uden af dennem, som haver fornøiet deres Aaresild og anden Rettighed, som de pligtige ere.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi disse forgangne Aaringer naadigst have tilladt Nogle, som os underdanigst derom have besøgt, at mue udføre blodige og løs pakket Sild, hvis Maade hver vidste sig den til Bedste at forvende, af vort Sildefiskende under vort Rige Norge, dog vor og Kronens Told og Rettighed dermed aldeles uforkrænket og uformindsket udi alle Maader, som vore Breve, vi dennem derom givet haver, udviser, og vi nu komme udi Forfaring, hvorledes at Mange, som vi den Handel og vore Breve derom naadigst bevilget og meddeelt have, efter deres vrange Mening dennem understaa denne vor Benaadning og Breve at udtyde anderledes, end dennem bør, og Brevene udi sig selv meent ere, og fordriste dennem til at handle og kjøbe dennem Silden til saavel af de Fiskere og Kjøbmænd, som ikke til vore Toldere paa vore Vegne have gjort og givet deres Aaresild og anden Rettighed, som med dennem, der have fuldgjort og fornøiet deres Rettighed, hvorover os er skeet meget forkort paa vor Told og anden Rettighed, og paa det at Ingen, som vi naadigst vore Breve om saadan Handel med blodige og løse Sild meddeelt haver eller meddeler, skulle dennem udi saa Maade misbruge os til Forhindring, Afbræk og Forkrænkelse paa vor Told og Rettighed. Da ville vi det hermed saa alvorligen forholdet have, at Ingen skulle kjøbe nogen blodige eller løse Sild uden alene af de Fiskere og de Kjøbmænd, som til vore Toldere paa vore Vegne have fornøiet og fuldgjort deres Aaresild og anden Rente og Rettighed, som de pleie og pligtige ere til os at gjøre og udgive, og det skulle de, som samme Sild ville udføre, for hver vor Tolder udi sit Toldsted med klare Registre og Seddeler, hver med sit Navn, som Silden er kjøbt af, bevise. Da som nogen af dennem, som have vore naadigste Bevillingsbreve at mue udføre blodige Sild eller løs Pakning, og samme Sild til dennem indkjøber eller tilforhandler hos Andre, end som for.ᵗˢ staar, da skal samme deres Breve, hos hvilke slig Brøst udi Sandhed befindes, være forbrudt, og hvis Sild, de udi saa Maade have indkjøbt, være til os forfalden

Digitized by Google

og dertil bøde 40 Mark og vor Tolder udi hvilket Toldsted, som sligt befindes at skee, Fuldmagt have paa vore Vegne at anholde og arrestere Skib og Gods, til saalænge at den, som brødig befindes, haver stillet hannem paa vore Vegne tilfreds baade for Sild og Faldsmaal. Bedendes og bydendes vore Toldere, at hver udi sit Tolderi hermed haver flittig og alvorlig Tilsyn, at os udi slig Handel, som forne staar, ikke skeer forkort paa nogen vor Rettighed, og ikke heller tilsteder nogen blodige eller løspakket Sild at indkjøbes eller udføres, enten af Ædel eller Uædel, Indlændiske eller Udlændiske, anderledes end som forne staar. Saafremt vore Toldere seer med Nogen igjennem Fingre, da skal han derfor stande os til Rette. Dog om der befindes nogle af Adelens Tjenere, som herimod kunde gjøre uvidendes, førend denne vor Forordning og Befaling bliver, dermed mue vor Tolder Magt have at forhandle efter Leiligheden. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 29 Septbr. 1584. R. 455. Afskr. III. 434.

Raymund Kynge af Harwick udi England, der underdanigst har ladet give tilkjende, hvorledes han nu nogle Aar med nogle sine Skibe haver besøgt Fiskeri under Norge ved Vardøhuus saa og under Island, deraf og altid fornøiet og fuldgjort den Told og Rettighed til Lensmændene sammesteds, som han pligtig var, fik Brev at maa fremdeles herefter med samme Besked og Vilkaar med sine Skibe og Folk lade besøge og bruge forne Fiskerier uforhindret og uformeent udi alle Maader, dog saa at han ikke under dette Skin maa bruge nogen forbuden Handel eller Kjøbmandsskab paa samme Steder. Cum inhib. sol. Actum ut supra. R. 456. Afskr. III. 435. (Uddr.)

Thomis Thued af Harwick fik udi lige Maade K. Maj.s Brev. Actum die et loco ut supra. R. 457. Afskr. III. 436.

Menige Lagmænd søndenfjelds fik Brev at skulle uden al Undskyldning besøge det almindelige Lagthing, som holdes udi Oslo.

Fr. II. Hilser Eder, menige Lagmænd søndenfjelds udi vort Rige Norge, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at vi komme udi Forfaring, hvorledes at en Part af Eder skal findes forsømmelig og ikke fremkommer, eftersom I ellers pligtige ere, til det almindelige Lagthing, som efter Loven skal holdes udi vor Kjøbsted Oslo, men en Part til sin Undskyldning forevende den lange Vei, en Part at de have til deres egen Lagthing at be-

Digitized by Google

stille, og anden saadan Undskyldning, endog I efter Loven pligtig ere til samme Tid for alt at besøge bemeldte almindelige Lagthing udi Oslo, og ikke Veien eller Tiden nu kan være Eder [mere] til Hindring og Besvær end Eders Formænd, som sig derudinden efter Loven haver forholdet, da have vi hermed Eder alle og hver derom Eders Pligt villet have erindret og alvorligen befalet, at I retter Eder efter uden al Undskyldning at besøge forne Oslo almindelige Lagthing, der da med Lagmanden sammesteds at pleie og forskaffe hver, som for Dom og Ret hender at komme, hvis Norges Lov og Ret er; saafremt som nogen af Eder uden lovlig Forfald til samme almindelige Lagthing ikke fremkommer, da ville vi det vide hos hannem, og han stande os derfore tilbørligen til Rette. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 29 September 1584. T. 294. Afskr. IV. 836.

Johan von Delen, Borger udi Kjøbenhavn, fik K. Maj.s Tilladelsesbrev paa et Skiblad løse Sild udi nærværendes Aars Norge-Fiskende at maa der sammesteds lade bunkesalte og udføre, dog den at skulle kjøbe af de Fiskere og Kjøbmænd, som have fornøiet deres Aaresild og Rettighed, og give selv deraf, hvis Told og Rettighed hannem bør. Cum inhib. sol. Fredriksborg 2 Oktober 1584. R. 457. Afskr. III. 436.

Albrit Albritssøn, Raadmand udi Kjøbenhavn, og Nils Henrikssøn, Toldskriver udi Helsingør, finge hver K. Maj.s aabne Brev at maa paa denne Gang udi næste tilstandendes Sildefiskende udi Norge lade bunkesalte og tillade et Skiblad med løse Sild og med samme Sild paa sin Forbedring og Fordeel løbe paa Nederlandene eller andensteds, hvor Leiligheden sig kan begive. [Forøvrigt paa samme Betingelse som i næstforeg. Brev.] Cum inhib. sol. Fredriksborg 3 Oktober 1584. R. 457. Afskr. III. 436. (Uddr.)

Theus Sassen von der Stolpe fik K. Maj.s aabne Brev at maa aarligen herefter besøge Sildefiskende under Norge og der norden Marstrand, udi hvilke Sunde hannem lyster og bedst synes selv at lade salte Sild, [indtil] saalænge Hs. Maj. der anderledes om tilsigendes vorder. Dog Hs. Maj.s og Kronens Told og anden Rettighed hermed uforkrænket udi alle Maader. Cum inhib. sol. Actum ut supra. R. 457. Afskr. III. 437.

Jørgen Nilssøn [Valravn?] til Skritzøll [Skridshol], der nogen Tid forleden var bleven forlenet med Kronens Part af Tienden af Ringsager Sogn udi Hamerhuus Len, men

Digitized by Google

nu underdanigst har ladet give tilkjende, hvorledes K. Maj.s Brev, hannem derpaa givet var, at være hannem afhændiget og forkommet, fik Stadfæstelsesbrev paa samme Part af for^{ne} Tiende fremdeles at beholde kvit og fri. Cum inhib. sol. Fredriksborg 4 Oktober 1584. R. 457. Afskr. III. 437. (Uddr.)

Hans Mule, Borger udi Odense, fik Brev at maa udi næste tilstandendes Sildefiskende paa denne Gang lade bunkesalte og med løse Sild tillade et Skib og det forskikke til Nederlandene eller andensteds, paa sædvanlige Betingelser. Cum inhib. sol. Kronborg 8 Oktbr. 1584. R. 458. Afskr. III. 437. (Uddr.)

Henrik Gyldenstjerne fik et ligelydende Brev om at tillade 2 Lodsmandsbaade og dem forskikke til Nederlandene eller andensteds. Cum inhib. sol. Kronborg 9 Oktbr. 1584. R. 458. Afskr. III. 437. (Uddr.)

K. Maj.s Forordning om Sildefiskerierne.[1]

1—6 som i A og B. — 7 som i B, men med følgende Tillæg: Dersom det og befindes, at nogen af vore Undersaatter, at den ene gjør den anden Skade, enten at han slaar hannem blaa og blodig eller og hugger hannem aaben Saar, da skal hver bøde derfore efter Norges Lov. End findes det, at vores Tolder seer gjennem Fingre med Nogen, bøde for hver dennem ligesaa meget og stande os derover til Rette. — 11. Ordet „op" i A (S. 170, L. 3 f. o.) er her udeladt. — 12 i A mangler her. — 15. For „skibe" i A (L. 13 f. o.) og B staar her: udskibe; forøvrigt som i A og B. — 18—19 som i A og B. — 20 som i B med Undtagelse af, at der istedenfor „halsløs Gjerning" (L. 15 f. n.) staar: Hals Gjerning, — for „sig" (L. 14 f. n.): Sag, og at Ordene: og gjøre Ret for sig (L. 13 f. n.) her ere udeladte. — 21—22 som i A og B. — 23 som i B med Undtagelse af, at der for „gjelne" (L. 2 f. n.) begge Gange staar: gjelme. — 24 som i B. — 25 som i A, med Undtagelse af, at der efter „4 Voll (her: Olle) Sild" (S. 171, L. 15 f. o.) er tilføiet: som gammelt haver været. Forøvrigt som i B. — 26 a som 26 i A. — 26 b—c som i B. — 26 c som i B, men med følgende Tillæg: men os alene til Bedste. — 26 e som i B. — 27 som i B. (Jfr. Noten S. 538.) — 28—32 som i A og B. — 33 som i B. — 34 i A

[1] For Kortheds Skyld ere Modbøgerne af 26 Oktbr. 1575 (ovfr. S. 168—174) og 3 Septbr. 1583 (ovfr. 535—541) her betegnede A og B. De Paragrafer, som indeholde flere Afvigelser fra de tilsvarende i Modb. af 1575, ere her ligesom i Modb. af 1583 aftrykte heelt, og det Afvigende udhævet.

Digitized by Google

mangler. — 36—38 som i A og B. — 40 som i B. — 43. Istedenfor „vort Fiskeleie“ (A. S. 173, L. 18 f. n.) staar: vore Fiskeleier; — for „Embedsmænd“ (sammesteds L. 16 f. n.) staar: Embedsmand paa Baahuus. Forøvrigt som i B. — 44 som i B, med Undtagelse af, at der mellem sidste og næstsidste Punktum (S. 539, L. 6. f. n.) er indskudt: I lige Maade skal og holdes med hvis Salt, som indføres udi Norge paa fremmede Skibe, endog at Undersaatterne kjende dennem derved, skal deraf dog fortoldes i alle Maader ligesom af Fremmedes Salt, hvorefter hver af Tolderne skulle vide dennem at rette. — 45. Og efterdi vi lade give Skriveren og Salteren saavelsom Tolderen deres Løn, hvormed hver skal lade sig nøie o. s. v.; forøvrigt som i A og B. — 46—47 som i A og B. — 48 som i B, med Undtagelse at der i Ordene: „Tolderen paa vore Vegne“ (S. 540, L. 9 f. n.) her staar: os. — 49—53 som i B. — Hvilke forne Artikler alle og enhver særdeles vi alvorligen ville, at os elskel. Christen Christenssøn, Tolder udi Hermensund, ved den Eed, han os lovet og svoret haver, ubrødeligen at skulle ved Magt holde, desligeste og alle de, som samme Fiskeleie besøge ville. Kronborg 9 Oktbr. 1584. R. 458. Afskr. III. 438 og Tillæg (553—557), jfr. 130—136 og ovfr. 535—541.

Egbert Apfelbom fik Brev paa denne Gang at lade bunkesalte et Skib med løse Sild, paa sædvanlige Betingelser. Kronborg 10 Oktober 1584. R. 465. Afskr. III. 438. (Uddr.)

Jens Giensti fik K. Maj.s Brev paa et Skib med bunkesaltet Sild at udlade, ut in solitis. Kronborg 15 Oktober 1584. R. 465. Afskr. III. 438.

K. Maj. bekjender at være bleven Peder Iverssøn [Jernskjæg] til Fritsø efter nogen Forhandling og Kjøb, dennem imellem skeet er, skyldig 2400 gamle Daler, hvilke han med et Aars Rente af samme Penge, som er 120 Daler, lover, tilsiger og bepligter sig eller sine Arvinger at betale forne Peder Iverssøn eller hans Arvinger til fjortende Dagen næstefter St. Michels Dag førstkommendes udi næste tilstundende Aar 85 udi det seneste. Sammeledes har K. Maj. lovet, dersom herforinden noget Len kan ledigt blive udi Norge, som imod forne Penninge kunde være at regne, at betænke hannem dermed. Kronborg 17 Oktober 1584. R. 465. Afskr. III. 438. (Uddr.)

Robert Chind til Thingvaill fik Forleningsbrev paa Vallø [Vailey] Gods, paa Hetland liggendes, som K. Maj. haver

Digitized by Google

bekommet af Fru Gyrvild Fadersdatter, Hr. Lauge Brahes Efterleverske, mod aarlig Afgift af 66 gode, uforfalskede Daler, som han paa hans egen Omkostning og Eventyr skal yde og levere paa Bergenhuus Slot om hver Olai Tide. Sammeledes skal han forbedre og forsvare samme Gods udi hvis Maade han kan, og hvis han dét forbedrendes vorder, skal komme K. Maj. og Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, og Kronen til Gode. Cum inhib. sol. Kronborg 18 Oktober 1584. R. 466. Afskr. III. 438. (Uddr.)

Henrik Gyldenstjerne fik Brev at skulle aarligen lade forbygge paa Baahuus et Tusinde Daler.

Fr. II. V. G. t. Vid, at paa det efterhaanden og en Gang for alle bestendig og fuldkommeligen kunde blive fuldgjort og forferdiget baade Vold og Befæstningen paa vort Slot Baahuus og hvis andet, som der paa mangler, da have vi naadigst for godt anseet og bevilget, at derpaa maatte forbygges aarligen, til vi anderledes derom tilsigendes vorder, et Tusinde Daler. Thi bede vi dig og ville, at du foretager at lade forbygge derpaa hvert Aar til et Tusinde Dalers Omkostning, og at du lader dig alvorligen være befalet at have tilbørlig Tilsyn, at det ikke forgjeves anvendes eller og derudinden gjøres nogen unødig Pendingespilde, men at for[te] Bygning dermed fordres og fremsættes det yderligste og meste, som skee kan, og Alt, hvis som arbeides, og hvortil samme Pending anvendes, det lader klarligen til god Regnskab opskrive, saa deraf saavel om Bygnings Fremgang som om Pendings Udgift kan forfares og vides rigtig Beskeden, og udi alle Maader vider og rammer derudinden vort Gavn og Bedste, som vi dig naadigst tiltroer. Cum claus. consv. Kronborg 19 Oktober 1584. T. 295. Afskr. IV. 836.

Knud Grubbe fik K. Maj.s Brev paa et Skiblad løse Sild at udføre, lydendes udi den Mening, som Henrik Gyldenstjerne fik. Kronborg 20 Oktober 1584. R. 466. Afskr. III. 439.

Knud Grubbe fik Brev, eftersom K. Maj. var kommet i Forfaring, at en ved Navn Jens Møller havde en Sagfos i Brunlag Len i Forlening af K. Maj., og at K. Maj. derover skulde skee stort Forkjøb og Forprang paa Tømmer, ogsaa Kronens Skove derover skulde forhugges, at igjen annamme samme Sagfos og Mølle under Brunlag Len, og, dersom den befandtes at kunne være K. Maj. til nogen Fordeel, da at lade

Digitized by Google

den blive ved Magt, i modsat Fald lade den aldeles ødelægge og afbryde, Cum claus. consv. Kronborg 21 October 1584. T. 295. Afskr. IV. 837. (Uddr.)

Jakob Møller, Borgermester udi Malmø, fik K. Maj.s Brev paa et Skib med løse Sild at tillade og udføre. Cum claus. sol. Kronborg 25 Oktbr. 1584. R. 466. Afskr. III. 439.

Nogle af Skotland finge K. Maj.s Fripas at mue segle norden om Norge, hvorpaa udginge sex slige Breve.

Fr. II. G. a. v., at vi for den stormægtige høibaarne Fyrste Hr. Jakob, Konning udi Skotland &c., vor kjære Frænde, Nabo og gode Vens Forbøn og naboelig Begjer have naadigst bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev bevilge og tillade Hans Kjærligheds Underdan, denne Brevviser N. N., at maa paa denne Gang og udi næste tilkommendes Sommer med nærværendes Skib og Gods besøge vore og Norges Krones Strømme norden om forne vort Rige Norge og sammesteds paa forne nordiske Fart under vort Slot Vardøhuus og der omkring enten med Fiskeri søge deres Næring og Forbedring eller og med Skib og Gods begive dennem om forne vort Slot Vardøhuus til Malmis, Kolmogra eller ind udi Rydsland til St. Niclas eller andensteds at bruge deres Handel, Vandel og Kjøbmandsskab og igjen sig tilforhandle hvis Vare, som der falder, dermed begive dennem ubehindret tilbage igjen. Og skal han, eftersom derom forskedet er, give til os og vore Toldere her udi Øresund paa vore Vegne lade leverere og fornøie den tilbørlig Told og Rettighed, os af samme hans Handel bør og tilkommer. Og naar han løber omkring vort Slot Vardøhuus, da skal han, om Vinden vil føje, begive sig til samme vort Slot og vise vor Lensmand sammesteds dette vort Pasbrev, at han kan vide hannem med samme Skib af os forløvet at løbe paa forne vore og Norges Riges Strømme. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 3 November 1584. R. 466. Afskr. III. 439.

Hans Gertssøn, Borger udi Malmø, fik K. Maj.s Brev at maa paa Henrik Rantzaus Vegne lade bunkesalte et Skib med løs Sild. Cum claus. consv. Fredriksborg 15 November 1584. R. 467. Afskr. III. 440.

En K. Maj.s Forordning, hvorledes der skal forholdes imellem de Borgere af Bergen og dennem af Throndhjem.

Fr. II. G. a. v., at eftersom os elskel. Borgermestere og Raadmænd udi vor Kjøbsted Bergen paa deres egne og menige

Borgeres Vegne sammesteds have underdanigst ladet give os tilkjende, at os elskel. Jørgen Skram til Thiele, vor Mand og Raad, og Maurits Stygge til Holbekgaard, vor Mand og Tjener, med afgangne Bjørn Anderssøn til Steenalt, der de samtlig have været indskikket udi vort Rige Norge Anno 80 med vor Fuldmagt at sidde Retterthing og forhøre Sager paa vore Vegne, skulle have gjort en Skik, Forordning og Afsked imellem dennem og vore Undersaatter, menige Borgere og Indbyggere udi vor Kjøbsted Throndhjem, om deres Udfærd, Handel og Vandel udi Throndelag, Bergen og Gulathingslag udi saa Maade, at det, naar et Aar efter samme det Breves Datum, de om forne Forordning udgivet, var forløben, skulle være aldeles afskaffet, at Ingen tilstedes at maatte handle, vandle eller kjøbslaa udi Throndelaget, undertagendes Throndhjems Borgere alene og de, vi synderlig med vort Brev dertil forløver, eller og det kunde være udi Throndhjem med Borgerne og udi anden fri almindelig Markeder, sammeledes at ikke heller nogen Throndhjems Borger mue handle eller vandle udi Bergen eller Gulathingslag, Bergen Borgere til Forprang, men Nordlandene og Finmarken at skulle være for dennem begge, som hver kunde det bedst søge og bruge sin Handel og Vandel, eftersom det Brev, forne vore Raad og gode Mænd derom udgivet have, ydermere formelder og udviser, over hvilken Handel og Forordning forne vore Undersaatter til Bergen mener dennem imod deres Bys Privilegier, som indeholder, at de maa bruge og søge deres Handel og Vandel sønder og nord, hvor de kunde og vilde, over alt Norge, at være skeet forkort til stor Afbræk paa deres Næring og Bjering, begjerendes underdanigst, vi udi den Leilighed ville have et naadigst Indseende: da efterdi, at hvis udi saa Maade derudinden forordnet er af forne vore gode Mænd, er ikke anderledes skeet end til vor naadigste Behag at fuldbyrde eller forandre, og forne vore Undersaatter til Bergen sig fast derover besverge, da paa det at ingen af Parterne skulle sig have at beklage, ville vi forne Forordning, saavidt forne Handel udi Throndelaget og Bergen og Gulathingslag belangendes imellem vore Undersaatter udi Throndhjem og Bergen, have dennem optaget, saa at det hver dennem skal være frit fore udi begge forne Lene og Lag at kjøbslaa, handle og vandle, Bergen Borgere udi Throndelaget saavelsom Throndhjems Borgere udi Bergen og Gulathingslag, frit og uforhindret udi alle Maader, til saa længe vi

Digitized by Google

paa enten af Parternes videre Anfordring kunde beskede begge deres Fuldmægtige hver med deres Bys Privilegier for os og vore elskel. Rigens Raad, og da noget endeligt derudinden forordne, eftersom vi kunde befinde og formærke Rigens og Landsens Leilighed og begge Byers Indbyggere og vore Undersaatter udi forne Lene lideligt at være. Dog skal vor og Kronens Told, Sise, Tiende og anden Rettighed, som os bør og eftersom til des er givet, udi saadan deres Handel hermed være uforkrænket udi alle Maader. Skulle de og med Udferd og Indferd udi og af forne Lene dennem forholde efter Byernes Privilegier og hvis Recesser og Retterbøder, derom gjort og udgivet er. Bedendes og bydendes begge vore Undersaatter udi forne vore Kjøbstæder Throndhjem og Bergen, at de hver vide sig aldeles herefter at rette og forholde, ikke hindrendes eller besvergendes hverandre herimod, eftersom forvet staar, udi nogre Maader, under vor Hyldest og Naade. Kronborg 22 November 1584. R. 467. Afskr. III. 440.

Thomes Theneken, K. Maj.s Tjener, fik Brev at maa udi næste tilkommendes Sommer ved sin Fuldmægtig med et Skib med medhavendes Gods lade besøge Norges Krones Strømme norden Vardøhuus Slot til Malmis eller andensteds deromkring og der bruge hans Handel, Vandel og Kjøbmandskab, dog saa at han skal give sædvanlig Told, som han skal fornøie udi Helsingør, naar Skibet haver været paa forne Fart, samt lade vise Lensmanden paa Vardøhuus dette Pasbrev. Cum inhib. sol. Fredriksborg 2 December 1584. R. 468. Afskr. III. 442. (Uddr.)

Erik Munk fik Brev at skulle forskibe nogen Østerling og at skulle forhøre om den liden Brandjagt.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi nogen Tid siden førleden have til dig afferdiget en vor liden Brandjagt og derhos dig tilskrevet, at du skulde gjøre din Flid os at forskaffe nogen Østerlinger og med samme Jagt hid nederskikke, og efter vi siden den Tid aldeles intet have spurgt eller fornummet til samme vor Brandjagt, saa vi derfore ikke kunne vide, hvorledes det sig haver med den, om den er beholden eller forkommen, da have vi nu befalet dette nærværendes Skib udi samme Ærinde til dig at forsendes, bedendes dig og ville, at du gjører din muligste Flid nogle Østerling, saa mange du kan bekomme, og det snarest muligt er med samme Skib at tilbageskikke. Sammeledes bede

Digitized by Google

vi dig og ville, at du med Flid vil lade forhøre og forfare om forne vor Brandjagt, og hvad Besked, du om den høre og spørge kan, det os vil lade vide. Cum claus. consv. Fredriksborg 2 December 1584. T. 296. Afskr. IV. 837.

Simon Nilssøn fik K. Maj.s Brev at skulle holde Herberger udi Drammen.

Fr. II. G. a. v., at efterdi udi Drammen udi vort Rige Norge er megen Søgning og Indsegling, og vi derfore have for godt anseet, at der sammesteds en god Dannemand var forordnet at holde Herberger, hos hvilken Fremmede, som did hende at komme, kunde forefinde og bekomme deres Nødtørft, da have vi nu af vor synderlig Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at denne Brevviser, Simon Nilssøn, Borger udi vor Kjøbsted Oslo, maa og skal sig bosætte ved Drammen og sammesteds holde Herberger for fremmede Folk, Indlændiske eller Udlændiske, som did hender at komme, og skal han være forpligt at holde et ærligt og uberygtet Huus og sig beflitte paa hvis som til Fremmedes Underholdning behov kan gjøres, saa de for lidelig Værd og Betaling maa bekomme hos hannem Huus og Herberge og tilbørlig Underholdning, og skal han derudinden Ingen, som hannem gjestendes vorder, ubilligen besverge, men sig udi alle Maader udi samme Vertskab forholde, som en ærlig Mand bør at gjøre. Saafremt som nogen sandferdig Klagemaal over hannem kommendes vorder, han da ikke vil stande derfore til Rette. Cum inhib. sol. Fredriksborg 7 December 1584. R. 469. Afskr. III. 442.

Klaus Jakobssøn, Borger udi Flensborg, fik Brev at maa udi et Aar efter dette Brevs Datum med sit Skib og Gods lade besøge Nordlandene norden Bergen til Finmarken, Lapland, Vardøhuus eller Korvage eller andensteds og der handle og forvandle hvis Gods og Vare, han medfører, og sig igjen tilforhandle, hvis Vare der kan være at bekomme, dog mod sædvanlig Told. Cum claus. consv. Antvorskov 18 December 1584. R. 469. Afskr. III. 443. (Uddr.)

Mester Anders Foss, Superintendent udi Bergens Stift, fik Brev at maa nu strax bekomme et Præbende udi Bergens Domkirke, kaldes præbenda trinitatis og afgangne Mr. Jens Skjelderup, fordum Superintendent udi forne Stift, udi Verge og Forlening havt haver, og Hr. Jens Christenssøn, Læsemester udi Bergen, siden haver forhvervet K. Maj.s Brev paa.

Digitized by Google

Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov die et anno ut supra. R. 470. Afskr. III. 444. (Uddr.)

Hans Lindenov, Lensmand paa Bergenhuus Slot, der nogen Tid siden forleden var bleven forlenet med Giske Gaard og Gods, som K. Maj. af Fru Gyrvild Fadersdatter, Hr. Lauge Brahes Efterleverske, bekommet haver, mod en aarlig Afgift af 800 gamle Daler, fik Brev at skal herefter være forskaanet med 200 gamle Daler at give af den visse og uvisse Rente. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 20 Decbr. 1584. R. 470. Afsk. III. 444. (Uddr.)

Mogens Heinessøn fik K. Maj.s Leide til første almindelige Herredag.[1]

Fr. II. G. a. v., at eftersom en vore Undersaatter ved Navn Mogens Heinessøn, som bosiddendes var udi vor Kjøbsted Bergen, haver havt en langvarendes Trætte med en anden ogsaa vor Undersaatte udi vort Rige Norge ved Navn Peder Hanssøn over det, at forne Peder Hanssøns Hustru, hvis Syster forne Mogens Heinessøn nu haver til Ægte, haver beskyldet forne Mogens Heinessøn at skulle have bedrevet løsagtig syndig Samkvem og Villie med sig og efter det nu skulde menes at have havt sin utilbørlig Handel med to Systre, hvorom forne Mogens Heinessøn (sig til ydermere Ret at undskylde, som han foregav) havde indstevnet forne Peder Hanssøn for os og vore elskel. Danmarks Rigens Raad til sidst forordnede almindelige Herredag og dog samme Tid, før Sagen er kommen til Forhør eller Dom, er undrømmet Retten, og efterdi samme Mogens Heinessøn mener sig udi forne Sag uskyldig og foregiver det, han er for Dom-Rettens Udgang bortrømmet, at være skeet af den Aarsag, at han skal have sig befrygtet med Uret derudinden at skulle blive besverget, og ikke at han skal vide eller ville dermed give sig udi samme Sag skyldig, da paa det at han ikke skal have sig dermed at undskylde og Aarsag ikke heller at beklage sig at være imod Retten skeet forkort, ville vi hermed naadigst have tilbudet, undt og givet Mogens Heinessøn en fri, felig, sikker, kristelig og kongelig Leide igjen at komme udi vore Riger Danmark og Norge sin Ret at søge og udføre og udi vore Riger og Lande være og blive ubehindret udi alle Maader, til saa længe almindelig Herredag af os bliver forordnet, og samme Sag for os og vore elskel. Rigens Raad bliver forordelet,

[1] Se ovfr. Side 521 og Noten S. 522.

Digitized by Google

og da derom at gange, hvis Lov og Ret er. Dog ville vi denne vor Leide ikke anderledes end til Rette, og til Sagen bliver lovligen forordelet og Dom er gangen, have meent eller forstanden, og skal han midlertid sig geleidelig forholde og Ingen overfalde eller Overlast tilføie og denne vor Leide misbruge. Thi forbyde vi alle, ihvo de helst ere eller være kunde, særdeles vore Fogder, Embedsmænd, Borgermestere, Raadmænd og alle Andre samme Mogens Heinessøn imod denne vor kongelige Leide at true, feide, hindre, besverge, Forfang eller Overlast at gjøre udi nogre Maader, under vor kongelige Hevn, Vrede og Straf. Antvorskov 22 December 1584. R. 471. Afskr. III. 445.

Hans Lindenov og Superintendenten udi Bergen finge Brev at skulle have Opseende med de tydske Prædikanter paa Bryggen der sammesteds og Ingen at maa bevilges til samme Kald, førend han tilforn bliver af Superintendenten examineret.

Fr. II. V. s. G. t. Vider, at vi ere kommen udi Forfaring, hvorledes at iblandt de tydske Prædikanter paa Bryggen der udi vor Kjøbsted Bergen sig megen Tvist, Tvedragt og stor Uskikkelighed er begivet af Hoffart, Egensindighed, Egennytte og Modvillighed, og det af den Aarsag, at ingen Tilsyn haver været med dennem af Superintendenten eller Andre, som paa vore Vegne derudinden skulle raade og gjøre, og at nogle af samme Prædikanter have Agt og Opsyn paa Oldermændene sammesteds og Superintendenten udi Lybek, af hvilken de ere ordineret og skikket til samme Kald, og ikke haver villet agtet vor Superintendent der udi Bergen Stift for deres rette Øvrighed. Og efterdi os, som en kristen Øvrighed af Gud forordnet, behør hermed at lade have Tilsyn, at Kirkerne udi vore Riger og Lande med gode, lærde, sagtmodige, kristelige og skikkelige Personer til Prædikanter og Lærere forsørges, paa det Guds Ord maa retsindelig prædikes og læres til hans Ære og den kristen Menigheds Forbedring og ikke af nogen saadanne urolige Personer, som dog Andre skulle være til godt Exempel, nogen Forargelse skulle foraarsages og indkomme, vi og aldeles og ingenlunde ere tilsinds vor kongelig Embed, Høihed og Reputation derudinden nogen Anden at tilstede eller og tillade enten Superintendent eller Borgermester og Raadmænd af Lybek eller Oldermænd der til Bergen at forskrive eller forordne, om hvilke Personer udi nogen Kirke udi vore Riger skulle tjene, da ville vi dermed

Digitized by Google

saa forholdet have, at naar nogne de tydske Prædikanter der til Bergen dør eller i andre Maader kommer fra den Tjeneste, og samme Kald ledig bliver, da skal hvilken Person, som igjen kaldes til at være udi den Tjeneste, af Eder Superintendent der udi Bergen Stift saavelsom Eders Efterkommere examineres, og dersom han befindes skikkelig, da ogsaa af Eder ordineres, og dersom han er tilforne ordineret, da skal han dog af Superintendenten examineres og forfares, om hans Lære kommer overeens med den Augsburgs Konfession, og den rette Evangelii Lære udi vore Riger og Lande af Guds Naade er gangbar, og efter det tages den Eed og Pligt af hannem, som tilbørlig og sedvanlig er, og skal Superintendenten siden altid have Tilsyn med deres Levnet og Lærdom saavelsom med andre Prædikanter der udi Stiftet, og dersom Nogens Utilbørlighed befindes, skal vor Superintendent for menige Kapitel der sammesteds fordre det for Rette og forordne derudi det, som hans Embede og Leilighed udkræver, og uden for[ne] Besked skal aldeles Ingen tilstedes til Kald og Prædike-Embede der sammesteds. Dersom de og uden den Besked Nogen ville fordre, skal vor Lensmand paa vort Slot Bergenhuus paa vore Vegne gjøre dertil det, som hannem bør, og om ingen anden Raad eller Underviisning derimod kan hjælpe, da os det at vide lade. Dette vi naadigst Eder samtlig udi saa Maade herom ville forholdet og befalet have, bedendes Eder og ville, at I de, som nu ere udi samme Tjeneste, tydske Prædikanter der paa Bryggen, alvorlig tilsiger og formaner, at de udi samme deres Kald holde og skikke dennem endrægteligen, kristeligen og tilbørligen, som retsindige, kristelige Guds Ords Tjenere bør at gjøre, og dersom nogen af dennem anderledes sig bevisendes vorder, at I da straffer derover, saa Andre kunde sig derved undsee, og saadanne uskikkelige Personer af vore Riger forvise, og at I, med hvilke Personer herefter kaldes og skulle forordnes til samme Kald, vider Eder udi alle Maader at forholde, som for[st] staar, og udi det ikke undlader det, som Eders Kald og Embede udfordrer og Eder bør paa vore Vegne. Cum claus. consv. Antvorskov 23 December 1584. T. 296. Afskr. IV. 838.

Hans Lindenov fik Brev at skulle forskaffe K. Maj. til Kronborg Slot saameget af den Bergensteen, der bruges til Skorsteen, som et Skib paa 40 Lester kunde drage, og at forskikke den med det allerførste skee kan paa Foraaret. Cum claus.

Digitized by Google

consv. Antvorskov 23 December 1584. T. 298. Afskr. IV. 839. (Uddr.)

1585.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev Peder Bagge anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som du uden Tvivl dig vel kan erindre, hvorledes at vi nogen Tid siden forleden have naadigst bevilget og givet os elskel. Peder Bagge der udi Lenet boendes Frihed efter den Tjeneste, han forleden Feide skal have beviist, for din og andre vore gode Mænds Underhandling og Forbøn og han udi samme Forhandling haver bevilget og lovet os at give 1000 Daler, hvilke ikke endnu ere os fornøiet: da bede vi dig og ville, at du hannem derom foreholder hvis han i saa Maade lovet og tilsagt haver, det uden videre Forhaling eller Forsømmelse at efterkomme, saafremt vi ikke anderledes derom skulle tiltænke, og os med dette Bud tilbyder, hvis han sig derom erklærendes, og hvortil vi os skulle have at forlade. Cum claus. consv. Antvorskov 3 Januar 1585. T. 301. Afskr. IV. 841.

K. Maj.s Brev til Henrik Gyldenstjerne, lydendes i den Mening, at han endnu skal staa tilbage med en stor Rest af hans sidste Regnskab saavelsom flere Hs. Maj.s Lensmænd, og efterdi at Pendinge dagligen gjøres behov at udgives til Hs. Maj.s Nødtørft, beder K. Maj. hannem, at han tiltænker at fremsende 6000 Daler med det allerførste, saa at samme Pendinge uden al Forsømmelse inden Fastelavn i det seneste ere tilstede udi Kjøbenhavn, saa fremt at han ikke vil staa K. Maj. til Rette for hvis Skade derpaa kan opløbe, og at K. Maj. derhos ikke skulle foraarsages til at forvandle Slottet og Lenet, hvorefter han kan vide sig at rette, og med dette Bud skrive Rentemesteren paa Hs. Maj.s Vegne et vist Svar tilbage igjen. Cum inhib. sol. Antvorskov 4 Januar 1585. T. 301. Afskr. IV. 841.

Om Baadsmænd at udtage finge disse Efterskrevne K. Maj.s Brev.

Ove Juel at udtage udi hans Len og af de Kjøbstæder, han udi Befaling haver, som er Oslo og Tunsberg, tilhobe 60 Baadsmænd.

Henrik Gyldenstjerne udi hans Len og af de Kjøbstæ-

Digitized by Google

der, han udi Befaling haver, som er Marstrand, Oddevald og Kongelf, tilhobe 40 Baadsmænd.

Henrik Brockenhuus udi hans Len og af de Kjøbstæder, han udi Befaling haver, som er Fredriksstad og Skien, tilhobe 40 Baadsmænd.

Erik Munk udi hans Len 40 Baadsmænd.

Baltzer Leist af Lister Len 20 Baadsmænd.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som vi foraarsages efter Rigens Leilighed og Nødtørft strax paa Foraaret udi tilkommendes Sommer at lade udruste nogen vore Orlogsskibe udi Søen med altingest paa vore Strømme at have tilbørlig Agt og Opseende, og dertil behøves et Antal Baadsmænd, da have vi nu for godt anseet af vore Lene søndenfjelds udi vort Rige Norge at skulle udgjøres et Antal Baadsmænd, og paa det vi maatte bekomme det Skibsfolk, os og Riget kunde tjenlig være, og ikke skal fremsendes det Folk, som udueligt er, som tilforn skeet er, have vi tilskrevet hver Lensmand udi sær om Baadsmænd af sit Len at udtage, bedendes dig derfore og ville, at du retter dig efter strax, anseendes dette vort Brev, at udtage udi dit Len og af Kjøbstæderne, du udi Befaling haver, tilhobe N. Baadsmænd forskikker til vor Kjøbsted Kjøbenhavn, saa de visseligen uden al Forsømmelse kunde være tilstede til Palmesøndag førstkommendes udi det allerseneste, og vil du dig alvorlig lade være befalet os de Baadsmænd at forskaffe som gode, duelige, søfarne, føre og sterke ere, som vi kunde være tjent med, og ikke nogne gamle udlevede Mænd eller dennem, som halte, lamme udi Hænderne eller syge ere, eller og nogen Løbeseller, som strax igjen forløbe vor Tjeneste, naar de komme til Kjøbenhavn, eftersom forgangen Aar skeet er, saafremt vi ikke skulle vide der hos dig, om det af dit Len vederfares. Og hvilke, som udi saa Maade udgjøres og udtages af forne dit Len og af Kjøbstæderne, du udi Befaling haver, at du dennem hver ved deres Navn lader optegne, og siden strax ufortøvet derpaa tilskikker os elskel. Christoffer Walkendorf, vor Mand, Raad og Rentemester, et klart Register tilhænde paa vore Vegne, paa det de samme, som udtages, og ikke Andre, som uduelige ere, udi deres Sted fremkomme. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 6 Januar 1585. T. 302. Afskr. IV. 842.

Borgermestere og Raadmænd udi Bergen fik Brev, eftersom K. Maj. agtede i tilstundendes Sommer at skikke nogle

Digitized by Google

sine Skibe paa den nordiske Fart om Vardøhuus Slot, at bestille og forskaffe der af Byen 4 Styremænd, som gode, duelige og vel bekjendte ere paa forne Fart, og som kunde være tilstede, naar K. Maj.s Skibe did komme, da derpaa at indtræde og at følge med paa samme Reise. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 9 Januar 1585. T. 303. Afskr. IV. 843. (Uddr.)

K. Maj. gav Anders Christenssøn, Borgermester udi Bergen, en Norges Krones Gaard af Munkeliv Gods udi Herlø Sogn og Skibrede udi Nordhordland liggendes, kaldes Ygden [Iden] og skylder aarligen $2^1/_2$ Løbs Leie, i Magelaug imod en hans Gaard udi Solverens [Solvorns] Kirkesogn og Skibrede udi Sogn Fylke liggendes, kaldes Graff [Grov], skylder aarligen 3 Løbs Leie og 1 Sognemæle Korn af en Kverndam. Cum claus. consv. Fredriksborg 20 Januar 1585. R. 473. Afskr. III. 449. (Uddr.)

Anders Christenssøns Gjenbrev paa forne Mageskifte. [Ordlydende med næstforegaaende Brev mutat. mutand.] Til ydermere Vidnesbyrd og bedre Forvaring har jeg hængt mit Signete her nedenfore og venligen tilbedet med mig at besegle mine kjære Medborgere ærlig og velfornumstig Mænd Søfren Anderssøn og Hans Pederssøn. Bergen 20 Januar 1585. R. 474. Afskr. III. 450.

Hans Lindenov fik Brev, at K. Maj. havde mageskiftet med Anders Christenssøn Iden Gaard i Nordhordland mod Grov i Sogn, hvorhos blev tilskikket ham Udskrift af det Skiftebrev, Anders Christenssøn havde givet K. Maj. paa sidstnævnte Gaard med Befaling at lade det besegle af hannem og dem, med ham forsegle skulle, og siden det til sig annamme og holde i Forvaring blandt Slottets Breve, samt paalagt at tilholde Fogden over Munkeliv Gods at annamme Gaarden Grov under samme Len. Fredriksborg 20 Januar 1585. T. 303. Afskr. IV. 843. (Uddr.).

Kort Skibbygger fik Bestilling at skulle bygge to Galleier udi Bergenhuus Len.

Fr. II. G. a. v., at vi nu have forordnet og indskikket denne Brevviser, vor Skibbygger Kort N., udi vort Rige Norge udi Bergenhuus Len at skulle paa beleiligste Steder udi forne Bergenhuus Len opsætte og bygge os til vor og vore Rigers og Landes Nytte, Brug og Bedste to Galleier, og skal han samme Arbeide og forne Galleiers Bygning sig efter hans Tjeneste-Eed

Digitized by Google

og Pligt, som han er os medforvant, lade være anliggende og befalet af hans yderste Forstand, Flid og Formue samme Galleier at bygge, saa at de med det første, muligt kan være, og paa allerbedste Maade kunne blive gjort og bygget, at de kunne være os og Riget til Nytte og Gode og herudinden ingen Forsømmelse tage eller tillade. Desligeste ogsaa have Tilsyn med, at Tømmermændene og andet Arbeidsfolk, som derhos bruges, skulle ikke tage nogen Forsømmelse for deres Arbeid, men at samme Skibbygning med det forderligste og med Flid uden Forsømmelse maa gaa for sig, og vi derudinden skulle ikke gjøre nogen forgjevlig eller forsømmelig Omkostning, og sig udi alle Maader som en tro Tjener hos forne Arbeid og Skibbygning at lade bruge og findes, eftersom han vil vide det for os at ansvare og være bekjendt og have sig derfore hos os Naade og Gunst at formode. Cum claus. consv. Fredriksborg 21 Januar 1585. R. 475. Afskr. III. 450.

Axel Fredrikssøn [Fridag], Lagmand udi Bergen, og Borgermestere og Raadmænd der sammesteds fik Brev, Søfren Anderssøn og Hans Pederssøn anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vider, at eftersom vi havde forskrevet Søfren Anderssøn og Hans Pederssøn, Borgere der udi vor Kjøbsted Bergen, til Kjøbenhavn at gjøre deres Regnskab og fuldgjøre hvis Pendinge, som de og deres Medredere derpaa kunde skyldig blive af den Handel, som vi dennem undt og bevilget havde paa Færø, og de nu, de ere komne at skulle afbetale, hvis de ere skyldig, som beløber sig over 900 Daler, give tilkjende, at Mogens Henrikssøn [d. e. Heinessøn] skal have opbaaret mere af samme Færøiske Vare end de og solgt Kjøbmænd ved Bryggen, og at han ikke efter sin Anpart skal have betalet saa mange Pendinge, eftersom han af samme Færøiske Vare mere end de have oppebaaret, og mener de, at der endnu skulle staa hos Kjøbmændene en Part af samme Vare ubetalet, alle Rederne til Bedste, og derfore underdanigst ere begjerendes, at samme Kjøbmænd maatte komme frem for Eder med deres Bøger og lade forfare, hvis Færøiske Vare de have bekommet, og derhos udspørge, om der endnu findes nogre af samme Vare hos Kjøbmændene staaendes ubetalet, som de selv ydermere berette kunde: da paa det at vi des snarere kunne komme til vor Betaling, og ingen af Parterne derudinden ikke skulle over Billighed besverges, bede vi Eder og ville, at

Digitized by Google

naar forn. Søfren Anderssøn og Hans Pederssøn Eder med dette vort Brev besøger, I da kalder de samme Kjøbmænd for Eder med deres Regnskabs-Bøger og derom forfarer al Leiligheden, baade om hvis Færøiske Vare de have bekommet af forne Mogens Henrikssøn, og hvor høit de beløbe i Penninge beregnet, og om endnu noget af samme Vare staar hos dennem, alle Rederne til Bedste, ubetalet; desligeste, at I ogsaa udi lige Maade forfarer hos Kjøbmændene, hvis de Færøiske Vare, som de af forne Søfren Anderssøn og Hans Pederssøn paa samme Aar bekommet have, kunde beløbe sig udi Penninge. Og hvis I udi saa Maade derom udspørgendes og forfarendes vorder, at I det giver fra Eder beskrevet og det siden med det første forskikker til os elskel. Christoffer Walkendorf, vor Mand, Raad og Rentemester, at han derefter paa vore Vegne kan vide sig at rette, hos hvilken af dennem han skal lade indfordre vor Betaling, som samme Færøiske Kjøbmænd endnu med tilbage staar. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 21 Januar 1585. T. 304. Afskr. IV. 844.

K. Maj.s Brev udganget til Undersaatterne over alt Norge, at Hs. Maj. vil indskikke nogle hans Raad og gode Mænd at sidde Retterthing.

Fr. II. Hilse Eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, Riddermændsmænd, Fruer, Jomfruer, Provster, Prester, Kjøbstedsmænd, Bønder og menige Almue, som bygge og bo over alt vort Rige Norge, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi Eder alle og hver som vore kjære Undersaatter af Øvrigheds Pligt og naadigst Bevegenhed ere billig bevaagen og naadigst villig at hjælpe, befordre og handthave ved Norges Lov, Skjel og Ret, og derudinden som udi alle andre Maader Eders Gavn og Bedste at vide og betænke: da paa det alle og hver vore Undersaatter der udi Riget, som nogen Sager haver til Rette at udføre eller i andre Maader dennem kunde have at beklage med Uret besverget, kunde blive til Rette forhjulpne, have vi betænkt og ere tilsinds udi tilstandendes Sommer at ville forskikke nogle vore Raad og gode Mænd did ind udi Riget at skulle sidde Retterthing og høre Sager. Og have vi for godt anseet og forordnet, at samme vore Raad og gode Mænd skulle til St. Johannis Baptistæ Dag, som bliver den 24 Dag Juni førstkommendes, være tilstede udi vor Kjøbsted Bergen, og der for dennem skulle indføres alle de Sager, som vore Un-

Digitized by Google

dersaatter nordenfjelds der udi Riget have at forrette, og derefter at skulle begive dennem til vor Kjøbsted Oslo og der være tilstede St. Peders Fængsels Dag, som er den første August førstkommendes, og da for dennem at skulle indføres alle de Sager, som vore Undersaatter søndenfjelds have at forrette. Og, paa det at vore Undersaatter ikke skulle nu, som tilforn er skeet, deraf besverges med Førsel og Flytning, ikke heller med . . . . . grot (sic) eller anden saadan Maade til bemeldte vore Raads og gode Mænds Behov: da ville vi paa denne Gang til Skibs med vore egne Skibe dennem lade fordre og fremme, først til Bergen, siden til Oslo, og saa tilbage. Og skulle samme vore Raad og gode Mænd paa begge for^{ne} Steder med vore Lensmænd, Lagmænd og hvilke Fornemme af Adel, som did hender at komme, sidde Retterthing, og hvis Sager og Klagemaal, som for dennem indkommendes vorder, imellem begge Parterne forhøre udi Rette, forordele og hjælpe Alle, som dennem ansøge, saameget Norges Lov og Ret er. Og efterdi det vilde falde Eder besværligt at søge om Stevning hos vore Raad og gode Mænd, som vi have forordnet did at ville skikke, da have vi tilskrevet vore Lensmænd søndenfjelds, os elskel. Henrik Gyldenstjerne, Embedsmand paa vort Slot Baahuus, og Ove Juel, Embedsmand paa vort Slot Agershuus, vore Mænd og Tjenere, at skulle meddele Alle, som dennem derom besøge og søndenfjelds ere boendes eller nogen Sager søndenfjelds have at forrette, Stevninger over deres Vederpart til for^{ne} Tid udi Oslo at møde, sammeledes tilskrevet og befalet vore Lensmænd nordenfjelds, os elskel. Hans Lindenov, Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, og Christen Friis, Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, vore Mænd og Tjenere, at skulle meddele dennem, som nordenfjelds ere boendes eller nogen Sager nordenfjelds have at forrette, Stevninger over deres Vederpart at møde til Bergen til den Tid, for^{ve} staar. Dette vi Eder alle hermed naadigst ville vide lade, at sig hver kunde og skulde have herefter at forholde; og hvilke nogen Sager haver at indføre for Rette, da betidlig hos hvilken vor Lensmand, som hannem er beleiligt, at fordre om Stevning og siden til for^{ne} bestemte Tid og Sted Eders Sager og Anliggender vore Forordnede at andrage, hvor Eder derudinden af dennem skal hende og vederfares, hvis Norges Lov og Ret er. Fredriksborg 22 Januar 1585. T. 305. Afskr. IV. 845.

Digitized by Google

Henrik Gyldenstjerne, Hans Lindenov, Ove Juel, Christian Friis fik hver Brev at lade forkynde næstforegaaende aabne Brev overalt i deres Len og siden at udgive og meddele alle dennem, som derom besøge dem, Stevninger over deres Vederpart, til hvilken af de forbestemte Tider og Steder, som dennem og deres Vederpart er beleiligt og lovligt at møde, og alle Stevninger, som de udi saa Maade udgive lade, paa klare Registre optegne og K. Maj.s Forordnede tilstille, naar de fremkomme, at de kunne have dennem derefter at rette. Sammeledes fik de Befaling baade selv at være dertil fortænkt saa og at tilskrive alle Lagmændene udi sine Lene og underliggendes Lene, at de ogsaa rette dennem efter at møde til bestemte Dag udi (Oslo) (Bergen), saa de kunne være hos bemeldte K. Maj.s Forordnede tilstede samme Tid og da med dennem sidde og holde Retterthing. Cum claus. consv. Fredriksborg 22 Januar 1585. T. 306. Afskr. IV. 846. (Uddr.)

Borgermestere og Raadmænd udi Bergen fik Brev Søfren Anderssøn og Hans Pederssøn, Borgere der sammesteds, anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vider, at vore Undersaatter, os elskel. Søfren Anderssøn og Hans Pederssøn, Borgere udi Bergen, have underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes Mogens Henrikssøn [d. e. Heinessøn], som var deres Medreder paa Færø, skal have angivet, skrevet og beret, at vi skulle have tilmodet og befalet hannem paa alles forne hans Medrederes Vegne at skulle sig foretage en Reise at søge efter Grønland, og at han dennem til deres Anpart til Omkostning paa samme Reise skal have opskrevet 1000 Daler, hvorover forne Søfren Anderssøn og Hans Pederssøn sig underdanigst for os have besverget, efterat de ikke nogen Tid er derom af os belanget eller og have vidst om forne Mogens Henrikssøns Forsæt om samme Reise, ei heller kunde have sig nogen Fordeel deraf at forvente, om nogen hans Anslag kunde have ganget for sig, og derfore underdanigst begjeret, vi naadigst ville give dennem vort Brev, hvorledes derom var, dermed de for saadan forne Mogens Henrikssøns Anfordring og Tiltale om forne Omkostning kunde være befriet: da er os det derom meget fremmed og uforvarendes forekommet, efterdi vi det ikke have tænkt end sige at skulle være skeet, at vi forne Mogens Henrikssøn den Reise for sig og forne hans Medredere Søfren Anderssøn og Hans Pederssøn skulle

Digitized by Google

have paalagt, men han sig for sin ene og egne Person haver til samme Reise godvillig erbødet og paataget, som og vor Bestilling vi hannem derom givet have, skal udvise, og befindes ikke anderledes lydendes end paa hannem alene. Dette vi herom paa forne Søfren Anderssøns og Hans Pederssøns Begjer have Eder hermed villet vide lade, at dersom om samme Handel blev hos Eder for Rette berørt og anfordret, I da mue og skulle have Eder herefter at rette. Fredriksborg 24 Januar 1585. T. 307. Afskr. IV. 847.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev at forskaffe en K. Maj. Tjener, som var tilskikket og forordnet at hente K. Maj. nogen Østerling, saaofte han derefter kommendes vorder, saamange Østerling, som hver Gang kan være at bekomme; sammeledes fik han Befaling, eftersom K. Maj. havde forfaret, at Mange baade af Sverige og andensteds skulle hente Østerling der udi Lenet, at have Opsyn dermed og ikke tilstede nogen Fremmede at udføre af samme Østerling, uden K. Maj. det nogen synderlig vil bevilge. Cum claus. consv. Fredriksborg 31 Januar 1585. T. 308. Afskr. IV. 848. (Uddr.)

K. Maj.s Breve udgik til nogre af Lensmændene om Tømmer til K. Maj.s Behov.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev at skulle lade hugge Egetømmer i Baahuus Len saa stort paa Kanten som 2½ Kvarteer og 16 Alne langt . . . . 55 Tylfter.
og at han derhos skulde lade hugge, som kunde indskibes iblandt det lange Tømmer til „Stuffholtt“, Egetømmer, 8 Alne langt, stort og smaat 24 —
Egetømmer, 6 Alne langt, stort og smaat . . 30 —
Lægter — 1000.
Baandstager — 12000.
dog at skulle indskibe i Skibene det meste af det længste Tømmer, som kunde faa Rum i Skibene.

Henrik Brockenhuus fik i lige Maade Brev at lade hugge i de Len, han haver i Forlening:
Egetømmer — 30 Tylfter, 2½ Kv. i Kanten, 16 Alne langt.
Egetømmer — 20 Tylfter, 8 Alne langt.
Egetømmer — 14 Tylfter, 6 Alne langt.
Lægter — — 1000.
Baandstager — 10000.

Erik Munk fik Brev at lade hugge i sit Len:

Digitized by Google

Egetømmer — 30 Tylfter, 2¼ Kv. i Kanten, 16 Alne langt.
Egetømmer — 20 Tylfter, 8 Alne langt.
Egetømmer — 15 Tylfter, 6 Alne langt.
Baandstager — 15000.
Lægter — — 1000.

Frederik Lange at lade hugge udi sit Len:
Egetømmer — 20 Tylfter, 16 Alne langt, 2¼ Kv. i Kanten.
Egetømmer — 22 Tylfter, 8 Alne langt.
Egetømmer — 12 Tylfter, 6 Alne langt.
Lægter — — 1000.
Baandstager — 12000.

Knud Grubbe at lade hugge udi sit Len:
Egetømmer — 8 Tylfter, 16 Alne langt, 2¼ Kv. i Kanten.
Egetømmer — 6 Tylfter, 8 Alne langt.
Lægter — — 1000.
Baandstager — 6000.

Blev og formeldet i Brevene, at de aldeles intet Egetømmer skulde tilstede at udskibes af deres Len, uden det skeer med K. Maj.s naadigste Tilladelse, — — — —[1] og at de med dette samme Bud skrive tilbage, paa hvad Ladested samme Tømmer kunde blive nederført, og hvor snart, paa det at K. Maj. kunde vide at lade med det første sende Skib derefter, og at de herudi gjøre deres yderste Flid, at samme Tømmer med det første kunde blive hugget og udført paa Ladestederne. Hørsholm 12 Februar 1585. T. 308. Afskr. IV. 849.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev at gjøre den alvorlige Forordning udi sit Len, at Ingen der sammesteds samler Østerling uden aleneste hvis til K. Maj.s eget Behov vorder samlet. Cum claus. consv. et inhib. sol. Rosbek 26 Februar 1585. T. 310. Afskr. IV. 850. (Uddr.)

Christen Friis fik nyt Forleningsbrev paa Throndhjems, Jemtelands og Herjedalens Lene paa samme Betingelser som tidligere. [Ordlydende med Br. 19 Mai 1583, ovfr. S. 526.] Rosbek 1 Marts 1585. R. 476. Afskr. III. 450. (Uddr.)

Hr. Peder Matssøn [Morsing], Slotsprædikant paa Agershuus, fik Brev paa et Præbende udi Hamer Domkirke, kaldes St. Jørgens Altar og nu ledigt er efter en ved Navn

[1] Her er indført et Brev til Mogens Gøie om Tømmer af Gulland.

Digitized by Google

Hr. Thuri Hummer. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 2 Marts 1585. R. 477. Afskr. III. 452. (Uddr.)

Simon Nilssøn, Slotsskriver paa Agershuus, fik Brev at maa aarligen herefter bekomme og lade oppebære K. Maj.s og Kronens Part af Tienden af Nes Sogn paa Romerige og den kvit og fri uden Afgift nyde og beholde, ad gratiam. Cum inhib. sol. Fredriksborg 3 Marts 1585. R. 478. Afskr. III. 452.

Borckart von Papenheim, Jens Falster og andre Henning Falsters Arvinger finge Kvittants for al Indtægt og Udgift af Vardøhuus Len og Finmarken, som forne Henning Falster havde udi Befaling.

Fr. II. G. a. v., at os elskel. Borckart von Papenheim og Jens Falster, vore Mænd og Tjenere, paa deres egne og andre deres Syskendes og Medarvingers, afgangne Henning Falsters Arvingers, Vegne have nu ladet gjøre os Rede og Regnskab for Indtægt, Opbørsel og Udgift af vort Slot og Len Vardøhuus Len og Finmarken udi vort Rige Norge fra den Tid, forne deres Broder og Svoger Henning Falster havde forne vort Slot og Len udi Befaling og Forlening. Og eftersom de af samme Regnskab blive os en Deel skyldige, og de underdanigst have os besøgt og begjeret, vi naadigst ville ansee, at slig Skyld og Efterstand ikke af forne Henning Falsters Forsømmelse, mens af hans Fogders og andres deres Forseelse efter hans uforseendes Død og Afgang er kommen, og naadigst ville efterlade, hvis de i saa Maade af forne Regnskab kunde skyldig blive, da have vi, den Leilighed naadigst anseendes, saa og af vor synderlig Gunst og Naade undt, efterladt og tilgivet og nu med dette vort aabne Brev unde, efterlade og tilgive forne Henning Falsters Broder, Svoger, Syskende og Arvinger hvis de af forne Regnskab kunde os pligtig og skyldig være eller blive udi nogre Maader. Cum claus. consv. Fredriksborg 4 Marts 1585. R. 478. Afskr. III. 452.

Hr. Christen Michelssøn, Sogneprest til Vor Frue Kirke udi Throndhjem, fik Brev at maa nu strax bekomme og lade annamme præbendam Blasii udi Throndhjems Domkirke paa de sædvanlige Betingelser. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 4 Marts 1585. R. 479. Afskr. III. 453. (Uddr.)

Hr. Laurits Nilssøn fik Brev paa præbendam Edmundi udi Throndhjems Domkirke med slig Besked, forskrevet staar. Actum die, loco et anno ut supra. R. 479. Afskr. III. 454.

Digitized by Google

Karine, Simon Surbecks, fik Kvittants paa Indtægt, Opbørsel, Udgift og al Forhandling, som hendes afgangne Husbonde Simon Surbeck paa K. Maj.s Vegne haver brugt og havt paa Vespenø [som Kongens Kjøbmand.] Actum ut supra. R. 480. Afskr. III. 454. (Uddr.)

Anthonius Anselmus, Borger til Antverpen, fik Brev at maa et sit Skib paa 50 Lester lade løbe under Vardøhuus der at bruge sit Fiskeri.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at denne Brevviser Antonius Anselmus, Borger til Antverpen, maa lade sit Skib, paa 50 Læster stort, paa denne Gang og udi dette nærværendes Aar med dette Pas og ikke videre løbe under Vardøhuus udi vort Rige Norge paa vore Strømme og der bruge sit Fiskeri. Og skal han give og fornøie vor Lensmand paa Vardøhuus til Told, som hannem nu paa denne Tid bevilget er, en Portugaløser og Tiendefisk ligesom andre vore Undersaatter, som der fiske under Landet, hvilken Tiendefisk alsammen os alene til Bedste til godt Regnskab skal oppebæres. Dog skal han ikke mue bruge noget Fiskeri paa de Steder, som vore Undersaatters Fiskeri kunde udi nogre Maader med forhindres. Han skal ikke heller bruge der nogen Kjøbmandskab hos Bønderne eller Fiskerne der hos Vardøhuus eller andensteds under forᵉ vort Rige Norge, vore Undersaatter og Seglingsmænd til Skade og Nachdeel, men bruge sit Fiskeri alene med sit eget Folk og Redskab, som han fører med sig. Han og hans Folk skulle og holde sig venlig og from imod alle vore Indbyggere og Undersaatter, saa at der med Billighed ikke kommer noget Klagemaal over ham. Og skal han ikke heller under dette Skin paa denne Pas mue segle til Malmis, St. Nicolaus eller andensteds til Rydsen at bruge nogen Handel eller Vandel med dennem, lidet eller meget, i nogen Maade. Dersom han eller hans Folk det gjøre, da skal han have til os forbrudt Skib og Gods. Dersom han og ikke tilfulde betaler og udgiver hans Told og Tiendefisk, eftersom forᵗˢ staar, da skal og Skib og Gods udi lige Maade være forfalden til os. Og saasnart forᵉ Anthonius Anselmus eller hans Folk med deres Skib komme til Vardøhuus, da skulle de drage til vor Lensmand der sammesteds med denne Beviis og den lade hannem læse, at han paa vore Vegne kan vide sig derefter at rette, som han og paa

vore Vegne underdanigst gjøre skal. Naar og han eller hans Folk løbe fra Vardøhuus af, da skal han hos Lensmanden der sammesteds tage et Beviis med sig derfra, at han intet mod denne Pas gjort eller handlet haver i nogre Maader, paa det at han ikke skal lide nogen Skade eller Tiltale. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 7 Marts 1585. R. 481. Afskr. III. 454.

K. Maj.s aabne Brev udganget, at menige Almue udi Throndhjem skulle søge til to Kirker, saa og hvis som er forordnet og lagt til Presternes og Kapellanernes Underholdning. [Ordlydende med Forordningen af 15 Juli 1584, ovfr. S. 561, dog med følgende Afvigelser]: Efter Ordene: „præbenda Serlonis“ (S. 562, L. 9 f. n.) tilføies her: med Tromsøen Prestegjeld, som dertil er liggendes, saa og anden samme Præbendes Tilliggelse. — Istedenfor Ordene: „med Bønder, Tjenere“ (S. 563, L. 2 f. o.) staar her: med en Residents dertil. — Efter Ordet: „Tilliggelse“ (L. 10 f. o.) har dette Brev følgende Tillæg: Og skulle forne Prædikanter og Kapellaner, hvilke som have eller bekomme nogen Prestegjeld paa Landet liggendes og hørendes under nogen forne Præbender, dennem hver tilforordnet og herudinden forskrevet er, være forpligt, efter de ikke selv kunde være hos samme Prestegjeld besiddendes, at tilskikke, forordne og tilbørligen holde en god, kristelig og duelig Person til Sogneprest udi samme Gjeld, som kan altid være hos samme Gjeld residerendes og gjøre Sognefolket den tilbørlig Tjeneste inden Kirken og uden, som det sig bør, saa derover ikke kan billigen beklages i nogen Maade. Fredriksborg 7 Marts 1585. R. 482. Afskr. III. 455.

Christian Friis fik Brev at skulle antvorde i Hospitalet hvis gammelt Inventarium, som fandtes paa Throndhjemgaard.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vi komme udi Forfaring, at paa vor Gaard udi Throndhjem skal iblandt andet findes meget gammelt Inventarium, som er utjenligt og ubrugeligt der sammesteds, da have vi naadigst givet de Fattige udi Hospitalet udi vor Kjøbsted Throndhjem, hvis gammelt ubrugeligt paa forne vor Gaard udi Throndhjem findes, bedendes dig derfore og ville, at du paa vore Vegne lader antvorde Forstanderne for Hospitalet saameget af samme Inventarium, som er ubrugeligt, og paa hvis du i saa Maade til dennem leverendes vorder, tager deres Beviis. Og paa det vor Gaard og Huus ikke skulle derover

blive eller være paa nødtørftige Boskab og Huusgeraad forblottet, bede vi dig og ville, at du paa vore Vegne foreholder menige Almue der udi Lenet, at de, eftersom til des haver været sedvanligt, og efter hver deres Leilighed hjælpe og give noget til Bo og Boskab og Inventarium paa for^{ne} vor Gaard, og det af dennem annammer og til des Behov lader forvende og føre til Regnskab, og alt hvis Inventarium i saa Maade bliver med forbedret lader ogsaa indskrive til Regnskab hos anden Inventarium der ved Gaarden at skulle findes og leveres. Dersom og noget over bliver af det, Bønder og Almue give til Hjælp til Inventario, og ikke er behov dertil, at du da det lader efter godt og klart Regnskab. Cum claus. consv. Fredriksborg 7 Marts 1585. T. 310. Afskr. IV. 850.

Fru Litzebet Friis, Jakob Hvitfeldts Efterleverske, fik Kvittants for hendes afgangne Husbondes Afgift af den uvisse Rente og af Tienden af Throndhjems Len.

Fr. II. G. a. v., at os elskel. Fru Litzebet Friis, salig afgangne Jakob Hvitfeldts Efterleverske, haver nu endelig gjort os god Rede og Regnskab for hans Afgift af den uvisse Rente og Indkomst og af Tienden til vor Gaard udi Throndhjem liggendes, som vi hannem naadigst medforlenet havde. Sammeledes for hvis uvisse Rente, han der udi Lenet paa vore Vegne haver oppebaaret og igjen fra sig leveret og paa vore Vegne udgivet haver fra Philippi et Jacobi apostolorum Dag 1577, han dermed først blev forlenet, og til Philippi 1583, for^{ne} Fru Litzebet Friis efter for^{ne} hendes Husbondes Død og Afgang det igjen kvit blev. Sammeledes haver hun ogsaa gjort Rede og Regnskab for den almindelige Pendinge-Skat, for^{ne} hendes Husbonde efter vor Befaling og paa vore Vegne oppebar og lod skrive over al Throndhjems Gaards saa og Jemtelands og Herjedalens Lene og udgaves til St. Olai regis Dag anno 1583. Desligeste haver hun og udi lige Maade gjort Rede og Regnskab for for^{ne} hendes Husbondes Afgift af Reins Kloster, Tuterøen og Vigs Gods, som han og med forlenet var, første Gang fra Philippi 1577 og til Philippi der næst efter 1578. Sammeledes for hans Afgift af samme Kloster og Gods fra Philippi 1581, han dermed anden Gang af os blev forlenet, og til Philippi 1582, Johan Wenstermand det efter hannem bekom. Og blev hun os derpaa overalt skyldig paa for^{ne} hendes afgangne Husbondes Vegne efter hans overgivne Register, Regnskab, Mandtal og Kvittant-

Digitized by Google

sers Lydelse, som hun udi vort Rentekammer haver ladet indlægge 609 Daler 1 ß 10 d., nu gaar, hvilke hun paa vore Vegne haver leveret og afbetalt til os elskel. Christoffer Walkendorf til Glorup, vor Mand, Raad og Rentemester, og blev os derpaa aldeles intet ydermere skyldig. Og hvis Inventarium, som forne Jakob Hvitfeldt der paa Gaarden haver annammet, det altsammen haver forne Fru Litzebet igjen leveret til os elskel. Christian Friis, vor Mand og Tjener, som næst efter forne Jakob Hvitfeldt med samme vor Gaard og Len blev forlenet. Cum claus. consv. Kronborg 13 Marts 1585. R. 484. Afskr. III. 456.

Christen Friis fik Brev at maa fremdeles udi nærværendes Aar have Throndhjems Len med den Besked, aldeles eftersom afgangne Jakob Hvitfeldt for hannem og han selv næst tilforn forleden Aar det havt haver, og med ydermere deraf enten at give eller yde ikke besverges. Og efter forne Aar forløben er, da skal han videre søge hos K. Maj., med hvad Besked han det derefter fremdeles have skal. Cum inhib. sol. Kronborg 13 Marts 1585. R. 486. Afskr. III. 457. (Uddr.)

Laurits Geill, Borger udi Kjøbenhavn, fik Pas at maa lade hans Skib paa 15 Lester stort løbe under Vardøhuus og der bruge Fiskeri. [I alt væsentligt ordret med Brev af 7 Marts næstfør for Anthonius Anselmus, ovfr. S. 600.] Kronborg 15 Marts 1585. R. 485. Afskr. III. 457. (Uddr.)

Nils Matssøn, Borger udi Ystad, fik Brev at maa paa denne ene Gang i tilstandendes Sommer lade kjøbe og sig tilforhandle udi Norge et Skiblad Egetømmer paa 40 Lester stort og det fri og ubehindret der af Riget udføre og dermed løbe paa Nederland eller andensteds, hvor han bedst kan søge sin Fordeel, dog K. Maj.s og Kronens Rettighed uforkrænket. Cum inhib. sol. Kronborg 17 Marts 1585. R. 486. Afskr. III. 457.

Allert Jakobssøn, K. Maj.s Faktor til Amsterdam, fik Brev at maa skikke et hans Skib paa 80 Lester stort ind udi Norge og der lade kjøbe et Skiblad Egetømmer, saameget som samme Skib kan drage. Dog skal hans Fuldmægtig lade skrive paa dette Brev til videre Efterretning, hvor han samme Tømmer udførendes vorder. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 18 Marts 1585. R. 487. Afskr. III. 457. (Uddr.)

Greve Hans af Oldenburg fik Brev at maa besegle en Havn paa Island, kaldes Kommerwhoge (sic). R. 487. Afskr. III. 458.

Digitized by Google

Ove Juel fik Brev at skulle skikke til Haderslev til Bygning paa Slottet sammesteds 200 Tylfter af de Deler, som K. Maj. havde bestilt hos ham til sin egen Bygnings Behov. Cum claus. consv. Kronborg 18 Marts 1585. T. 311. Afskr. IV. 851. (Uddr.)

Henrik Gyldenstjerne fik Brev et Tusinde Daler paa Peder Bagges Vegne at forskikke og at lade bygge paa Baahuus.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst haver ladet give os tilkjende, at det Tusinde Daler, som vi efter nogen Forhandling skulle have af os elskel. Peder Bagge, Foged udi Vigen, om hvilket vi kort Tid siden forleden have dig tilskrevet dennem at skulle indfordre, nu skal være tilrede, underdanigst begjerendes at vide, enten vi samme 1000 Daler ville have forskikket vort Rentekammer, eller og du skulle forskaffe os dennem selv tilhænde, da bede vi dig og ville, at du forne 1000 Daler, forne Peder Bagge udi saa Maade til os skal udlægge, forskikker ind udi vort eget Kammer os selv tilhænde, saa det med det første kunde os tilkomme. Sammeledes eftersom du erindrer om, vort Slot Baahuus's Bygning fornøden gjøres, og er underdanigst begjerendes vor skriftlige Besked, om hvis vi aarligen have bevilget paa Befæstningen der sammesteds at forbygges, da kunne vi dig derpaa naadigst ikke forholde, at vi tilforn have dig tilskrevet om 1000 Daler, som vi havde bevilget aarlig at forbygges paa Baahuus's Befæstning, hvilket vort Brev vi vel havde formodet dig at skulle være tilkommen; dersom det dig ikke end er kommen tilhænde, da bede vi dig og ville, at du, dette vort Brev anseendes, paa vore Vegne lader aarligen herefter forbygge paa Baahuus Slots Befæstning 1000 Daler, eftersom dig bedst og nytteligst synes, og at du haver flittelig og grangivelig Opseende med, at hvis udi saa Maade med samme Penninge aarligen bygges, saa bliver anvendt, at det kan blive fast bestendigt og til Gavns gjort og ikke til Unytte, rammendes derudinden vort Gavn og Bedste, som vi dig naadigst tiltroer, at ingen forgjæves Omkostning opgaar, og hvis og hvorledes de i saa Maade til forne Bygning anvendes, at du det beskedentlig til klar og nøiagtig Regnskab lader opskrive, eftersom du for os ville ansvare. Desligeste som du og lader formelde om en Byggemester, du er begjerendes vi dig ville forskaffe, derpaa give vi dig at vide, at vi nu ikke have nogen Byggemester at

Digitized by Google

aflade, ikke heller vide nogen paa denne Tid forhaanden dig at forskaffe, hvorfore du selv kan være fortænkt om en Byggemester dig at forhøre, hvor du den kan bekomme, som dertil kan være duelig og tjenlig, at intet for den Skyld derover skal forsømmes. Cum claus. consv. Kronborg 24 Marts 1585. T. 311. Afskr. IV. 851.

Ove Juel fik Brev at forskaffe Peter Reedtz, K. Maj.s Embedsmand paa Antvorskov Slot, 100 Tylfter af de Deler, K. Maj. selv havde bestilt hos ham, til nogen Bygning paa forne Antvorskov Slot. Cum claus. consv. Kronborg 25 Marts 1585. T. 312. Afskr. IV. 852. (Uddr.)

Peder Jonssøn, Borger udi Landskrone, fik Brev at maa paa denne Gang lade kjøbe og sig tilforhandle udi Norge et Skiblad Egetømmer paa 30 Lester stort og dermed løbe paa Friisland eller andensteds etc. Og skal han lade skrive paa K. Maj.s Brev, hvor han samme Egetømmer udførendes vorder, at ikke under det Skin flere Skiblad Egetømmer udlades. Cum inhib. sol. Fredriksborg 3 April 1585. R. 488. Afskr. III. 458.

K. Maj.s Breve til Henrik Gyldenstjerne, Henrik Brockenhuus, Nils Michelssøn [Tornekrands], Hans Pederssøn, Erik Munk, lydendes udi den Mening, at eftersom de vide dennem at berette, hvorledes at de tilforne have bekommet K. Maj.s naadigste Skrivelse, om hvis de staar endnu tilbage med, som de ere Hs. Maj. skyldige af deres Len, saa formerker Hs. Maj., at samme Hs. Maj.s naadigste Skrivelser til dennem haver ikke skaffet nogen synderlig Frugt, thi beder K. Maj. dennem, at de aldeles retter dennem efter og med deres Register, Regnskab og Pendinge ere her tilstede at fuldgjøre og afbetale, hvis de ere Hs. Maj. skyldige, saa at, dersom det ikke skeer, at K. Maj. skal foraarsages at forlene en Anden med samme Hs. Maj.s Len, som vil gjøre og give deraf til Hs. Maj. den Deel, Hs. Maj. bør med Rette at have. Cum claus. consv.

Efter denne Fortegnelse blev Breve udskrevne paa Fredriksborg 3 April 1585. T. 312. Afskr. IV. 852.

Herman Korck fik Brev at maa bosætte sig udi Bergen og der sig nære og bjerge som andre K. Maj.s Undersaatter der sammesteds.

Fr. II. G. a. v., at eftersom denne Brevviser Herman Korck haver for os underdanigst beret, hvorledes at han en Tid lang haver havt og brugt sin Madskapi og Handel paa Bryggen og

Kontoret udi vor Kjøbsted Bergen, af hvilken Madskapi han ved sin Medreder er redelig og vel adskilt, og at han nu var tilsinds og begjerendes sig udi vor Kjøbsted Bergen at bosætte og tage Borgerskab, hvilket hannem skal formenes for nogen Forseelse, som skal have sig begivet imellem hannem og hans Hustru, siden hun fra sin første Husbonde, som nu død er, for nogen hans Utilbørlighed, var afskilt, for hvilken Forseelse for^ne Herman Korck skal den Tid, det skeet er, have tilfredsstillet vor Lensmand paa vort Slot Bergenhuus paa vore Vegne, og siden af Superintendenten udi Stavanger Stift er lovligen udi den kristne Menigheds Forsamling ægteviet ved for^ne sin Hustru. Hvorfore han underdanigst haver begjeret, at hannem maa blive uformeent og tilladt at komme til Borgerskab udi for^ne Bergen. Da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at for^ne Herman Korck maa blive Borger og sig bosætte udi for^ne vor Kjøbsted Bergen og sig der sammesteds nære, bjerge og bruge al ærlig borgerlig Handtering og Næring efter Stadsretten som andre vore Undersaatter og bosiddende Borgere sammesteds; dog saa at han skal fuldgjøre al kongelig og borgerlig Pligt, „Tough" og Rettighed og være os og Riget huld og tro og vor Lensmand paa vort Slot Bergenhuus, saa og Borgermestere og Raadmænd udi for^ne Bergen, som nu ere eller herefter kommendes vorder, paa vore Vegne hørig og lydig og sig udi alle Maader skikke, bevise og forholde, som en tro Undersaatter og hørsom Borger bør at gjøre. Cum inhib. sol. Fredriksborg 4 April 1585. R. 488. Afskr. III. 458.

Christoffer Rosengaard, Lensmand paa Kjøbenhavns Slot, fik Livsbrev paa Ide og Marker Skibrede saa og paa 3 Gaarde paa Hedemarken udi Hamershus liggende, kaldes Ager, Disen og Ødegaarden, eftersom han det nu selv udi Verge haver. Dog vil K. Maj. have sig forbeholdt, hvis Told, Sise og Vrag, som udi for^ne Lene falde kan. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 12 April 1585. R. 489. Afskr. III. 459. (Uddr.)

Maurits Stygge til Holbekgaard, Landsdommer udi Nørrejylland, der til des aarligen haver givet K. Maj. 400 Daler til Afgift af den visse Rente af Norges Krones Len Vesteraalen og Lofotens Fogderi, han udi Forlening haver, fik Brev at maa være forskaanet med 100 Daler af samme hans Afgift til

Digitized by Google

paa videre Besked, saa han herefter aarligen ikke skal give mere end 300 Daler. Cum inhib. sol. Kronborg 15 April 1585. R. 490. Afskr. III. 459. (Uddr.)

Nils Matssøn, Borger udi Ystad, fik Brev at maa paa denne Gang og udi denne nærværendes Sommer lade løbe et hans Skib med ufordægtige Kjøbmandsvare til Vardøhuus Len og der nordenfore, hvor han sin Handel og Vandel bedst dermed gjøre kan, og igjen tilforhandle sig hvis Vare, som sammesteds falder, og siden dermed at begive sig tilbage igjen, dog saa, at han skal give vor Lensmand paa Vardøhuus slig Told og Rettighed paa K. Maj.s Vegne, som Hs. Maj. deraf bør og med Rette kan tilkomme. Cum inhib. sol. Kronborg 17 April 1585. R. 490. Afskr. III. 459.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev, Astrid Ambjørnsdatter at skulle beholde hendes Gaard.

Fr. II. V. G. t. Vid, at denne Brevviserske Astrid Ambjørnsdatter haver underdanigst for os ladet berette, hvorledes hun med hendes Husbonde haver boet udi en vor og Norges Krones Gaard paa Indland, kaldes Guldbringe, udi 26 Aar, og den ved Hevd og Lige holdet og aarligen deraf gjort og opholdet Aabod, Landgilde og anden Tynge, som deraf burde at gange med Rette, at Ingen med Billighed derudinden skal have hende at beskylde, saavel siden hun misted hendes Husbonde udi sidste forleden Feide, som tilforn, tilmed hun og paa samme Gaard bekom stor Skade af Rigens Fiender paa Fæ, Kvæg, Bo og Boskab, som blev hende frarøvet, desligeste at hun paa ny haver sted og fæst Gaarden af afgangne Jens Holgerssøn [Ulfsstand] og den siden med hendes elleve faderløse Børn besidder, til nu en din Ridefoged ved Navn Isak Thomessøn skal have antaget samme Gaard at bo paa og Boskab udkast paa Marken, og udi saa Maade vil gjøre hende huusvild, underdanigst begjerendes, at hun fremdeles maatte nyde og beholde samme Gaard for Landskyld og anden Rettighed, efterat hun derpaa meget haver hevdet og bekostet med Bygning: thi bede vi dig og ville, at du ikke tilsteder, at forne Astrid Ambjørnsdatter udi saa Maade overgaar eller vederfares nogen Urette, men at hun maa nyde og beholde Gaarden, som hun sted og fæst haver, imeden hun deraf kan gjøre og udrede slig Landgilde og anden Rente og Rettighed, som med Rette bør deraf at gange. Hvis det sig og anderledes haver, end hun beretter, at du da

med det første dig erklærer, at vi os deraf kunde vide at rette. Cum claus. consv. Kronborg 18 April 1585. T. 313. Afskr. IV. 853.

Menige Bønder og Tjenere udi Baahuus Len og Viken, Bratsberg Len, Nedenes Len, Tunsberg Len, og de Bønder, Knud Grubbe udi Forlening haver, fik Breve, Egetømmer at hugge.

Fr. II. Hilse Eder, menige Bønder og Tjenere, ihvosomhelst I tjene eller tilhøre, som bygge og bo over alt N. Len, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at vi have tilskrevet os elskel. N., vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot N., at skulle lade hugge noget Egetømmer der udi Lenet til Skibsbygning og anden Brug, og det med det første lade nederføre paa Ladestederne, thi bede vi Eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at I findes villig samme Tømmer at hugge, naar I derom tilsiges, og det med det allerførste nederføre paa Ladestederne, at vore Skibe kunde finde samme Tømmer fór dennem, naar de did kommendes vorder, og ikke blive der paa forgjevlig Omkostning længe opholdet. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 26 April 1585. T. 313. Afskr. IV. 854.

Henrik Gyldenstjerne, Henrik Brockenhuus, Frederik Lange, Knud Grubbe, Erik Munk finge Brev at lade forkynde næstforegaaende aabne Breve for Bønderne i sine Len og siden dennem tilsige hver paa K. Maj.s og Kronens Skove at hugge Egetømmer og det med det første til Ladestederne nederføre. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 26 April 1585. T. 314. Afskr. IV. 854. (Uddr.)

K. Maj.s Brev udganget, hvorledes med Horeri og anden Blodskam, som paa Island sig tildrager, forholdes skal. Fredriksborg 29 April 1585. [Trykt i Oddgeir Stephensens og Jón Sigurðssons Lovsamling for Island, I. S. 111.] R. 490. Afskr. III. 460.

K. Maj.s Brev udganget, at det maa frit tillades, at hvilke som hører hverandre til udi tredie og fjerde Led paa Island, maa komme tilsammen udi Egteskab. Fredriksborg 29 April 1585. R. 491. Afskr. III. 460.

Jørgen von Lyneborg, Bøsseskytter paa Kronborg Slot, hvem nogen Gjeld tilstod norden Bergen, som han ikke havde kunnet bekomme, fik K. Maj.s Brev til Fogder, Embeds-

Digitized by Google

mænd, Borgermestere, Raadmænd og alle Andre, hvor han med Rette havde nogen Gjeld at fordre, at være hannem behjælpelige at maa bekomme, hvad ham udi saa Maade tilstod norden Bergen. Cum claus. consv. Fredriksborg 29 April 1585. T. 314. Afskr. IV. 854. (Uddr.)

Hr. Gisle Jonssøn, Superintendent udi Skaalholt Stift, og Hr. Gudbrand Thorlakssøn, Superintendent udi Hole Stift, fik hver Brev, Psalmer, som synges der i Kirken, anrørendes, [at de skulde besørge en autoriseret Oversættelse istedenfor de forskjellige islandske Versioner, der brugtes i de forskjellige Kirker.] Fredriksborg 29 April 1585. T. 315. Afskr. IV. 855.

Gisle Gunnerssøn fik Brev, dersom han overlever Hr. Einar Mortenssøn, maa han bekomme det Sogn Aulduhrig [Ölduhryggr] udi Stadarstad Sogn i Skaalholt Stift, som han haver paa Island. Fredriksborg 1 Mai 1585. R. 492. Afskr. III. 460.

Evert Asbjørn af England fik Brev paa tvende Falkeleier udi Throndhjems Len, kaldes Nordmøre og Fouse [Fosen] Lens Leie, som han selv til des udi Brug havt haver, mod at give K. Majs.s Lensmand paa Throndhjems Gaard slig Told og Rettighed, K. Maj. deraf bør, og at tilbyde K. Maj. hvis Falke, han fangendes vorder, naar han dermed vil begive sig ud af Rigerne, og dennem K. Maj. for et billigt Verd unde, om han dem vil have. Cum inhib. sol. Fredriksborg 6 Mai 1585. R. 493. Afskr. III. 460. (Uddr.)

Thomas Norman de la Nauete, K. Maj.s Skibskapitain, fik Forleningsbrev paa al Norges Krones visse og uvisse Rente og Rettighed af Rakkestad Sogn, eftersom afgangne Daniel Bildt det nu sidst udi Verge og Forlening havt haver, kvit og fri uden Afgift. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 6 Mai 1585. R. 494. Afskr. III. 461. (Uddr.)

Engelbret Baissen af Flensborg fik Brev at maa lade bunkesalte et Skib paa 40 Lester med løse Sild udi tilstundende Sildefiskende og det lade løbe til Nederlandene eller andensteds. Dog skal han være forpligtet samme Sild at kjøbe af de Fiskere og Kjøbmænd, som have fuldgjort deres Aaresild og al anden Rettighed, som de pleie og pligtige ere at gjøre og give, som og at svare K. Maj.s Tolder sædvanlig Told. Cum inhib. sol. Fredriksborg 7 Mai 1585. R. 493. Afskr. III. 460. (Uddr.)

Digitized by Google

Henrik Brockenhuus fik Brev at skulle overantvorde Oluf Galle klar Jordebog paa Mandals Len.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi naadigst have undt og forlent os elskel. Oluf Galle til Egeberg, vor Mand og Tjener, vort og Norges Len Mandals Len, som din afgangne Broder Erik Brockenhuus udi Pant havde og du og dine Syskende nu udi Pant haver: thi bede vi dig og ville, at du samme Len lader forne Oluf Galle følge, og til hannem lader overantvorde klar Jordebog paa forne Len; og hvis Pendinge, du og dine Syskende det for udi Pant haver, ville vi lade dig afkorte udi hvis du er os skyldig af Lenet. Cum claus. consv. Fredriksborg 17 Mai 1585. T. 315. Afskr. IV. 855.

K. Maj.s Fuldmagt, givet Jørgen Skram til Tiele, Absalon Gjøe til Kjelstrup, Jakob Seefeld til Visborg og Anders Green til Sundsby, at skulle sidde Retterthing og forhøre Sager udi Norge.

Fr. II. G. a. v., at som vi vore Undersaatter og menige Indbyggere udi vort Rige Norge til Gavn og Gode have betænkt og for godt anseet at ville skikke nogle vore elskelige Rigens Raad og gode Mænd did ind udi Riget, derom og vore aabne Breve have ladet udgaa og forkynde der udi Riget, samme vore Raad at skulle til St. Johannis Baptistæ Dag, som er den 24 Juni førstkommendes, til vor Kjøbsted Bergen, og til St. Peders Fængsels Dag, som er den 1 August, til vor Kjøbsted Oslo fremkomme og være tilstede og da paa begge forne Steder sidde Retterthing, høre, forordele og dømme vore Undersaatter imellem, saamange enten nordenfjelds eller søndenfjelds have nogen Sager at indføre for dennem til Rette, paa det alle og hver vore Undersaatter der udi Riget, som nogen Sager have at udføre eller udi anden Maade sig at beklage og uforrettes, maa blive befordret, forhjulpen og handhævet ved Norges Lov, Skjel og Ret. Da have vi nu efter samme vor naadigste velmenende Betænkende afferdiget og tilforordnet os elskel. Jørgen [illegible] til Tile, Embedsmand paa vort Slot Hald og Lan[illegible] udi vort Land Nørrejylland, Absalon Gjøe til [illegible] bedsmand udi Dalum Kloster, Jakob Seefeld ti[illegible] bedsmand udi Mariager Kloster, vore Mænd og R[illegible] Green til Sundsby, vor [illegible] dennem [illegible] og Fuldmagt givet og [illegible]t aabne [illegible] Fuldmagt give, at de [illegible]te Dag [illegible]

Digitized by Google

udi for^ne vore Kjøbsteder Bergen og Oslo sidde Retterthing og for dennem fordre alle de Sager, som ere til hver Sted for dennem indstevnet eller og endnu herefter indstevnet vorder, og da med vore Lensmænd og hvilke andre Fornemme af Adel og Lagmænd, som til hver for^ne Steder samme Tid kommendes og forsamlet vorder, udi Rette forhøre alle de Sager, som for dennem indkommer til Dom og Ret, og derpaa endeligen dømme og forhjælpe alle og hver, saameget Norges Lov og Ret er, og det give klarligen fra dennem beskrevet. Dersom og nogle vore Undersaatter kunde have dennem i nogre Maader at beklage over nogne vore Lensmænd, Lagmænd, Fogder eller andre, som Befaling have, da skulle de i lige Maade samme Klagemaal forhøre og forfare og derom ordele og forordne det, som Norges Lov og Ret er; eftersom deres Instrux videre indeholder og udviser, og hvis de udi saa Maader dømmendes, forordnendes og for Ret afsigendes vorder, det skal ved sin fulde Magt blive, ligerviis som det af os selv personligen dømt og afsagt var. Dersom og nogre vore Undersaatter der udi Riget have nogen synderlig Hverv og Anliggende, Klagemaal eller Begjer dennem at andrage, derom vi nu ikke kunne vide Besked og derfor udi vor Instrux og Fuldmagt ikke kunde røres, da skulle de derom forfare grundelig Besked og det antage og optegne, os selv til deres lykkelig Hjemkomst med al Omstændighed at formelde og tilkjendegive, og vi siden efter Leiligheden ville vide os derom imod hver vore Undersaatter naadigst at erklære. Thi bede vi og byde alle vore kjære troe Undersaatter over alt vort Rige Norge, at I for^ne vore tilforordnede Raad og gode Mænd derudinden udi alle Maader ville have betroet, ligerviis som vi selv personligen tilstede vare. Sammeledes bedendes og bydendes vore Embedsmænd og Lagmænd sammesteds, at I retter Eder efter for^ne vore Raad og gode Mænd paa vore Vegne at være følgagtig og med dennem at sidde Retterthing og forhjælpe hver Mand, som hender for Retten at komme, hvis Norges Lov og Ret er. Cum inhib. sol. Fredriksborg 18 Mai 1585. R. 494. Afskr. III. 461.

Instrux, som Jørgen Skram, Absalon Gjøe, Jakob Seefeld og Anders Green var medgiven, at skulle høre Sager og sidde Retterthing udi Norge.

Instrux og Underviisning paa hvis Ærinde og Hverv, som vi, Fredrik II &c., have tiltroet, befalet og Fuldmagt givet vore

Digitized by Google

Tilforordnede, os elskel. Jørgen Skram [o. s. v. som i næstforeg. Brev], at skulle paa vore Vegne udrette og bestille udi vort Rige Norge.

Først skulle vore Forordnede med vort Skib, som vi dennem dertil forordnet have, begive dennem paa Reise herfra og gjøre deres yderste Flid at være tilstede udi vor Kjøbsted Bergen til St. Johannis Baptistæ Dag, som er den 24 Juni førstkommendes, og naar de altingest sammesteds paa vore Vegne have forrettet, efter som denne vor Instrux indeholder, skulle de derefter i lige Maade begive dennem til vor Kjøbsted Oslo, saa de der kunne være tilstede til St. Peders Fængsels Dag, som er den 1 August førstkommendes, og skulle de paa begge forne Steder først strax, førend de begynde at sidde Retterthing, lade læse og forkynde for Menigheden, som paa hver Sted komme og forsamlede vorde, vor Fuldmagt-Brev, vi dennem naadigst medgivet haver, at Menigheden kunne vide dennem derefter at rette, og derhos efter deres begavede Beskedenhed alle vore kjære, troe Undersaatter og menige Almue, som der forsamlet ere, aabenbarlig lade forstaa og tilkjendegive vor naadigste Villie og Affection imod dennem alle til at vide og ramme deres Gavn og Bedste, dennem at holde ved Norges Skjel og Ret og for Overvold og Uret at beskytte, forvare og handhæve, som vi dennem som vore troe Undersaatter pligtige ere, og de for slig Aarsag at være did afferdiget, efterdi vi ikke selv, som vi ellers gjerne vilde og noksom ere tilneget, kunne være der tilstede at forhjælpe dennem til Rette.

Dernæst skulle de beskede og foretage for dennem udi Rette at forhøre alle de Sager, som til hver forne Steder af vore Undersaatter med vore Lensmænds Stevninger, efter vore Breve, vi tilforn derom have ladet udgaa, for dennem indstevnet er eller indstevnet vorder, og derefter samme Sager grangivelig granske, forhøre, forfare og overveie, hvad derom Ret er og endeligen dømme imellem alle dennem, som i saa Maade med nogen Sager for Rette kommer, og hjælpe vore Undersaatter til Rette efter Norges Lov og det give fra dennem beskrevet, som de ville ansvare for Gud og være bekjendt, og hvis de udi saa Maade dømmendes og for Ret afsigendes vorder, skal holdes og agtes, ligerviis som vi det selv personlig dømt og afsagt havde.

Dersom og nogle vore Undersaatter have dennem mod nogen vore Lensmænd, deres Fogder eller andre, som Befaling

Digitized by Google

haver, at beklage, skulle vore Forordnede ogsaa fordre slige vore Befalingsmænd for dennem udi Rette og udi lige Maade forhjælpe Undersaatterne imod dennem hvis Norges Lov og Ret er.

Skulle og vore Forordnede forfare, om der udi Riget findes Brøst for Lagmænd, eller om der findes nogen Lagmand, som sig grovelig mod Norges Lov haver forseet eller og ikke befindes duelig eller skikkelig til samme Befaling retsindig at forestaa, og dersom der findes nogre af Lagmændene at være døde og afgangne, da at tilskikke andre forstandige Mænd udi deres Sted. Dersom der og befindes nogle af dennem at være uduelig, eller som dennem imod Loven, eftersom forskrevet staar, grovelig haver forseet, da skulle de i lige Maade have Fuldmagt dennem af deres Befaling at afsætte og igjen at tilsætte og forordinere andre vise og forstandige Mænd, der duelige og gode ere, som kunne og ville samme deres Befaling kristelig forestaa og forhjælpe Undersaatterne til Rette, og efterat de dennem dertil have for gode kjendt, skulle de meddele dennem deres Skrivelse til os, saa ville vi lade tage Eed af dennem og siden lade give dennem vort Brev paa deres Lagmandsdom.

Sammeledes dersom nogen vore Undersaatter af Adelen der udi Riget, Lagmænd, Kjøbstedsmænd eller Bønder nogen deres synderlige Hvervinge og Anliggende, Klagemaal eller Begjer dennem andragendes vorder, som vi nu ikke kunne vide og derfor udi denne vor Instruction og Fuldmagt ikke kunne særdeles berøres, da skulle vore Forordnede derom forfare grundelig Besked og det med al Omstændighed optegne og optage os selv til deres lykkelig Hjemkomst at formelde og tilkjendegive, og vi da naadigst efter Leiligheden ville vide os imod forne vore Undersaatter at erklære. Herefter forne vore forordnede Raad og gode Mænd dennem aldeles skulle have at rette og udi altingest vide og ramme vor og Kronens og vore Undersaatters udi vort Rige Norge Gavn og Bedste, som vi dennem naadigst tilfortro. Fredriksborg 18 Mai 1585. R. 499. Afskr. 464.

Peder Brems, Borgermester udi Marstrand, som til Kronen havde udlagt en sin Gaard paa Hisingen, udi Bakke Sogn, kaldes Skor [Skär], skylder aarligen 2 Tønder Malt, 4 Heste Foring og 2 Skl. Danske, med al samme Gaards Rente og Rettighed efter sit derom udgivne Brevs Lydelse, fik til Vederlag en Norges Krones Gaard udi Lykke Sogn paa Kløverø, kaldes Kleven, skylder aarligen 2½ Vorder Fisk og 1½ Mk. Føring.

Digitized by Google

Cum claus. consv. et inhib. sol. Baahuus 24 Mai 1585. R. 496. Afskr. III. 462. (Uddr.)

Henrik Gyldenstjerne fik Brev om samme Mageskifte med Befaling at tage nøiagtigt Skjøde og Forvaring af Peder Brems paa den Gaard, som han til K. Maj. og Kronen til Vederlag vil og skal udlægge, og den derefter lade annamme og indskrive udi Slottens Jordebog og Skjødebrevet hos andre Slottens Breve udi god Forvaring lade indlægge, og derefter overantvorde hannem K. Maj.s Brev paa den Gaard, som K. Maj. hannem haver bevilget. Cum claus. consv. Baahuus 24 Mai 1585. T. 315. Afskr. IV. 855. (Uddr.)

Nils Anderssøn, Borger udi Kongelf, fik Brev at maa aarligen herefter bekomme og lade oppebære K. Maj.s og Kronens Part af Tienden af Bjørland Gjeld paa Hising og den kvit og fri nyde og beholde, ad gratiam. Cum inhib. sol. Baahuus 24 Mai 1585. R. 496. Afskr. III. 463.

Udi lige Maade fik Lagmanden udi Viken, Klaus Jenssøn, K. Maj.s Brev paa Tienden af Skede Gjeld, ad gratiam. Sub eodem tenore et dato. Ibid.

Item samme Dag fik Christiern Thomissøn, Borgermester udi Kongelf, saadant Brev paa Tienden af Solberg Prestegjeld her paa Indland, ad gratiam. R. 497. Afskr. III. 463.

Peder Knudssøn [Maaneskjold] fik Forleningsbrev[1] paa dette efterskrevne Gods udi Norge, som afgangne Palle Skade udi Forlening havde,[2] kvit og fri uden al Regnskab eller Afgift: Rellen, Christoffer paabor, skylder aarligen 8 Tønder Malt, 10 Skjepper Byg, 1½ Pund Smør, 4 Sk. Ledingspenge, 4 Heste Foring; Valler, Asbjørn ibor, skylder aarligen 3 Tønder Malt, 10 Setting Byg, 18 Mk. Smør, 2 Sk. Pendinge, 2 Heste Foring. Item Jørgen udi Valler skylder aarligen ligesaa meget som forne Asbjørn. Oluf udi Valler skylder aarligen 1 Tønde Malt, 4 Sk. aarlig Skat, 9½ Setting Byg, 1 Pund 1 Mk. Smør, 2½ Setting Meel, 5 Alb. Pendinge, 4 Heste Foring. Anders udi Heem [Hammen] og Oluf der sammesteds skylder hver dennem aarligen 2½ Tønde Malt, 2 Heste Foring. Oluf udi Dafte skylder aarligen 1 Tønde Malt, 2 Foringsheste. Iver udi Bastekjær skylder aarligen 3 Tønder Malt, 2 Heste-Foring. Henrik i Mossen skylder aarligen ½ Mk. Cum claus. consv. et inhib. sol. Baahuus 24 Mai 1585. R. 497. Afskr. III. 463. (Uddr.)

[1] Se nedenfor Br. 22 Febr. 1586. [2] Se Br. 29 Juli 1582, ovfr. S. 483.

Digitized by Google

Hr. Michel Basse, Sogneprest udi Kongelf, fik Brev at maa aarligen herefter bekomme og lade oppebære Kronens Part af Tienden af Kareby Prestegjeld udi Norge og den kvit og fri til hans Huusholdning nyde og beholde, ad gratiam. Cum inhib. sol. Baahuus 25 Mai 1585. R. 497. Afskr. III. 464.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev Morten Maler og Hagen Bøsseskytter anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom disse Brevvisere Morten Maeler, Arkelimester, og Hagen Bøsseskytter her paa vort Slot Baahuus have underdanigst ladet give os tilkjende, at de den ganske forleden Feide over have tjent her paa Slottet, og underdanigst begjeret, vi deres lange Tjeneste ville naadigst ansee og dennem deres Besoldning forbedre: da have vi naadigst bevilget dennem til Forbedring paa deres Besoldning hver to Daler over hvis de til des havt haver. Thi bede vi dig og ville, at du paa vore Vegne giver dennem aarligen hver 2 Daler til det, de tilforn have bekommet, og det lader indskrive udi Regnskab. Cum claus. consv. Baahuus 25 Mai 1585. T. 316. Afskr. IV. 856.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev, at K. Maj.s Tjenere udi Roelsbo skulle være forskaanet for Foring, og at Hs. Maj.s Tjenere ved Svansund skal maa yde Smør til St. Laurits Dag og ikke trænges paa Penninge.

Fr. II. V. G. t. Vid, at efter vore og Kronens Bønder og Tjenere paa sex Gaarde her udi Lenet, som kaldes Roelsbo, boendes haver underdanigst til os suppliceret og tilkjendegivet, at de ere her næst hos Slottet besiddendes og med daglig Arbeide besverges, og at derfore udi fremfarne Lensmænds Tid er med dennem efterladt og overseet den Foring, som de pligtig ere, til nu, det af dennem efter Jordebogens Indhold udfordres, underdanigst begjerendes, at de fremdeles maa være fri for forne Foring: da efter den Leilighed, at de ere ved Haanden besiddendes og med Arbeide ideligen skulle besverges, have vi naadigst bevilget, at de med Foring maa blive forskaanet, til vi anderledes derom tilsige, bedendes dig derfore og ville, at du paa vore Vegne dennem for Foring til videre Besked lader blive forskaanet, og det i saa Maade lader antegne udi Jordebogen. Som og nogle vore Tjenere ved Svansund og andensteds her næst udi Lenet underdanigst have begjeret hos os, at de for dette forgangne Aars besværlig Tid og deres ringe Leilighed maa bedages til St. Laurits Dag med deres Smørskat, og til den Tid

Digitized by Google

at maa give Smør, og ikke trænges paa Pendinge derfore at give: da bede vi dig og begjere, at du til den Dag vil lade dennem, saa mange det nødtørftelig behov have, være bedaget med samme Smørskyld og at tage samme Skat udi Smør og [ikke] anderledes dennem at besverge. Cum claus. consv. Baahuus 25 Mai 1585. T. 316. Afskr. IV. 856.

Hr. Helmerik Hanssøn, Kapellan til St. Laurentii Kirke udi Tunsberg, fik Brev paa Ottestad Præbende udi Hamers Kapitel, som nu ledigt er efter afgangne Mester Nils Sadel, Sogneprest til Stange Prestegjeld. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 6 Juni 1585. R. 498. Afskr. III. 464. (Uddr.)

Jakob Møller, Borgermester udi Malmø, fik K. Maj.s Brev paa et Skiblad Egetømmer paa denne Gang sig at maa tilforhandle udi Norge og der af Riget at udføre. Cum claus. consv. Actum ut supra. Ibid.

Hans Lindenov fik Brev, hvorledes forholdes skulde med K. Maj.s Raad og gode Mænd, som var indskikket udi Norge at sidde Retterthing.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom du underdanigst haver været begjerendes at vide, hvorledes du paa vore Vegne skulde det forholde med vore Raad og gode Mænd, som vi forskikke til vort Rige Norge did til Bergen at sidde Retterthing, da haver vor Mand, Raad og Rentemester, os elskel. Christoffer Walkendorf underdanigst ladet give os tilkjende, at han derom paa vore Vegne det med dennem i saa Maade skal have afskedet, at de hver selv anden med en Dreng skulle forsees og underholdes der paa Slottet, og det andet deres medfølgende Folk enten udi Skibet eller udi et bekvemt Huus og Herberge tilsammen skulle spises og underholdes af hvis Fetalie, som de selv medføre og have udi Skibene, dog dersom det ikke kan tilstrække, eller dennem dertil kan noget behov gjøres, at du det skulle af Slottet forskaffe: thi bede vi dig og ville, at du dig derefter vider derudinden at rette og samme vore forordnede Raad og gode Mænd hver med en Dreng at indtage og forlægge der paa Slottet og forskaffe dennem paa vore Vegne tilbørlig Underholdning, midlertid de der ere, og dersom de ikke vil have deres Folk paa Skibene liggendes, at du da forskaffer til dennem et beleiligt og bekvemt Losement, hvor de tilsammen kunde spises og underholdes af den Fetalie, de med have, og hvis de

Digitized by Google

over det til deres Underholdning kan behøve, at du det af Slottet dennem forskaffer og lader indskrive udi Regnskab. Cum claus. consv. Fredriksborg 7 Juni 1585. T. 317. Afskr. IV. 857.

Asmus Matssøn af Flensborg fik Brev at maa kjøbe og sig tilforhandle udi Norge et Skiblad Egetømmer paa 33 Lester og der af Riget at udføre. Cum claus. consv. Fredriksborg 14 Juni 1585. R. 498. Afskr. III. 464.

Henrik Gyldenstjerne, Henrik Brockenhuus, Ove Juel, Fredrik Lange, Knud Grubbe, Erik Munk, Oluf Galle, Christen Friis, Hans Lindenov, Baltzer Łeist og Oluf Kalips fik hver Brev at skulle udi sit Len hver have Tilsyn med Skovene, at der ikke hugges noget Tømmer til andre Skibe end K. Maj.s egne Skibe.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som vi undertiden lader befale til vort Behov at lade hugge Skibstømmer der udi vort Rige Norge og sende vore Skibe derefter, da beklages det og gives tilkjende af Skipperne, derefter skikkes, at Skibstømmeret fast allevegne ved Søsiden der udi Riget udhugges, saa det vel er at befrygte, at vi udi Fremtiden ikke uden stor Besværing og Omkostning skulle der kunne bekomme saa meget Skibstømmer, os aarligen vil gjøres behov, vore Skibe med at forbygge og ved Magt holde: da paa det sligt udi Tide maa og kan forekommes, bede vi dig og ville, at du aldeles ingen Skibe udi dit Len lader bygge, enten smaa eller store, ikke heller tilsteder dine Fogder, den Stund de ere Fogder udi Lenene, eller Andre nogen Skibe at lade bygge, ikke heller hugge eller hugge lade noget Skibstømmer til at selge paa nogen de Skove, som ligger udi det Len, som enten ere vore og Kronens egne eller Kronens Bønder eller og geistlige Skove, hvor vi og Kronen kunde have nogen Rettighed, og dersom du eller dine Fogder eller nogen Anden haver opsat nogen Skibe at skulle bygges, at du da dermed ikke fremfarer, ikke heller tilsteder Andre saadanne foretagne Skibsbygninger at forferdige og fuldbygge, førend du det haver os underdanigst tilkjendegivet. Saafremt det befindes, at du herefter enten selv lader bygge nogen Skibe eller hugge noget Skibstømmer paa nogen de Skove udi dit Len, hvor vi og Kronen kunde have nogen Rettighed, eller tilsteder dine Fogder eller nogen Anden det at gjøre, da maa du vide, at vi ville have dig for samme Skovhug at tiltale, saavidt vi yderligst kunde lade gjøre med Lov og Ret, og derover være fortænkt dig ved samme Len at

Digitized by Google

skille og en Anden dertil at forordne, som ikke alene selv saadant, som med vor idelig alvorlig Forbud, sig skal undholde, men og hos Andre det tilbørlig afverge og hindre og vor og Kronens Leilighed derudinden have udi billig Agt og Betænkende, og bede vi dig og ville, at du derhos nu strax med dette vort Bud tilskikker os en vis Fortegnelse tilbage, paa hvor mange Skibe og hvor store der er bygget udi dit Len, siden du det haver fanget udi Forlening, og hvem samme Skibe have tilhørt, og paa hvad Skove de ere huggen, at vi deraf kunne forfare al Leiligheden. Dog hvis Skibe eller Skibstømmer, som nogen af Adelen paa deres egne Arveskove ville lade hugge eller bygge, skal dennem udi alle Maader hermed være uformeent og uforbudet. Cum claus. consv. Fredriksborg 21 Juni 1585. T. 318. Afskr. IV. 858.

Ove Juel fik Brev at skulle forskikke det forderligste skee kan til nogen Bygning paa Fredriksborg Slot et Hundrede gode Danmarks Deler af det Slags og Antal Deler, K. Maj. selv naadigst havde bestilt til sin egen Nytte og Brug, der Ove Juel senest var nede hos Hs. Maj. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 27 Juni 1585. T. 319. Afskr. IV. 859. (Uddr.)

Borgermester, Raadmænd og Byfoged udi Marstrand finge Brev at mue tilhobe aarligen udi 2 Aar, næst efter dette K. Maj.s Brevs Datum regnendes, lade kjøbe eller og indføre did til Byen 3 Lester Rostoker Øl og dennem til deres egne Huses Nødtørft kvit og fri for Sise nyde og beholde. Cum inhib. sol. Fredriksborg 8 Juli 1585. R. 501. Afskr. III. 466.

Udi lige Maade finge Borgermestere, Raadmænd og Byfoged udi Kongelf lige Brev saa lydendes. Sub eodem dato. Ibid.

Thorger Thorgerssøn, Raadmand udi Marstrand, der haver en Gaard, liggendes strax ved forne Marstrand, som skal være hans rette Odelsarv, udi hvilken Gaards Mark er et Stykke Eng liggendes, kaldes Konnings Eng, hvoraf gives aarligen 2 Skill. til Baahuus Slot, fik K. Maj.s Brev, at samme Stykke Eng altid herefter maa være og blive til forne hans Gaard, og han den dertil at skulle have, nyde, bruge og beholde mod den sædvanlige Skyld og Afgift. Cum inhib. sol. Fredriksborg 11 Juli 1585. R. 501. Afskr. III. 466. (Uddr.)

Hr. Nils Thommessøn, Sogneprest til Ullensager Prestegjeld udi Norge, fik Brev at maa bekomme og lade oppebære til Hjælp til hans Huusholdning Halvparten af Kronens Anpart af Tienden af Ullensager Prestegjeld og Jesum [Jesheim]

Digitized by Google

Annex, som derunder ligger, ad gratiam. Cum inhib. sol. Sorø Kloster 13 Juli 1585. R. 501. Afskr. III. 466.

Thomas Bagge fik Brev paa at maa beholde indtil videre en Norges Krones Gaard, kaldes Abildsø, som han nu selv ibor, kvit og fri, uden al Land[gild]e, Egt, Arbeide, Skydsferd og al anden Tynge deraf at gjøre og give. Cum claus. consv. et inhib. sol. Vols 17 August 1588. R. 502. Afskr. III. 467. (Uddr.)

K. Maj.s Brev udganget til menige Undersaatter over alt Bergens og Gulathings Lagmandsdømme, at de skulde annamme, have og holde Paul Helgessøn for deres Lagmand. Cum verbis et claus. consv. et inhib. sol. Ermelund 24 August 1585. R. 502. Afskr. III. 467. (Uddr.)

Udi lige Maade udgik K. Maj.s Brev, at Hans Teiste skulde være Lagmand udi Stavangers Stift. [Actum] die, loco et anno ut supra. Ibid.

Paul Helgessøn, der nu er tilskikket og forordnet at være Lagmand udi Bergens og Gulathings Lagdømme, fik Brev at maa for samme sin Tjeneste bekomme al den Rente, Rettighed og Indkomst, som forordnet og liggendes er til Lagstolen udi forne Lagdømme, og afgangne Axel Fredrikssøn [Fridag], som næst tilforn var Lagmand der sammesteds, før hannem havt haver, være sig udi Gods, Landskyld, Leding, Tiende, Pendingsrente af Bergenhuus Slot, Lagmandstold og anden vis og uvis Rente. Cum inhib. sol. Ermelund 24 August 1585. R. 503. Afskr. III. 467. (Uddr.)

Udi lige Maade fik Hans Teiste paa Fit Brev at maa for hans Tjeneste og Bestilling bekomme al den Rente, Rettighed og Indkomme, som forordnet og liggendes er til Lagstolen udi Stavanger, og Kosmus Arildssøn, som var tilforn Lagmand der sammesteds, havt haver. Ermelund ut supra. R. 503. Afskr. III. 468.

Borgermestere og Raadmænd til Dundee udi Skotland finge Brev at maa lade kjøbe udi Norge et Skiblad Egetømmer og det mod sædvanlig Told udføre, da de underdanigst havde ladet give K. Maj. tilkjende, hvorledes de have foretaget nogen Bygning paa deres Kirke sammesteds og dennem skal mangle Egetømmer til Sparrer og Spir paa samme Kirke. Vordingborg 9 September 1585. R. 504. Afskr. III. 469. (Uddr.)

Digitized by Google

K. Maj.s Brev udganget, hvorledes Tolderen udi Bergen sig med K. Maj.s Told at oppeberge skal forholde.

Fr. II. G. a. v., at vi have for godt anseet og befalet vor Tolder udi vor Kjøbsted Bergen herefter paa vore Vegne at skulle oppeberge til Told af vore Undersaatter, Borgerne, Nordfarere, Bønder og andre, som kjøbe noget Gods af Kjøbmændene ved Bryggen der sammesteds, som efterfølger, hvilken vi og ville, at de udi slig Maade skal udgive. Først af et Stykke Meel eller Malt 2 Skill.; af en Tønde Meel eller Malt 1 Sk.; af en Tønde Gryn 2 Sk.; af en Tønde Salt 2 Sk.; af en Tønde Øl 12 Sk.; og hvis andre Vare, som udføres, skal gives af en Dalers Værd ½ Sk., ihvadsomhelst Gods det er eller være kan. Og skulle aldeles ingen være fri for samme Gods at udgive uden Adelen alene for hvis de kjøber til deres egne Huses Nødtørft og Fortæring, men ikke til at udselge igjen eller bruge Kjøbmandsskab med. Thi bede vi og hermed strengeligen byde alle vore Undersaatter, som kjøbe saadant Gods og Vare hos Kjøbmændene ved Bryggen udi Bergen, at de retter dennem efter deraf at udgive slig Told, som forskrevet staar, og dersom der findes nogen uvillig herudi og ikke ville samme Told udgive, da skal vor Lensmand paa vort Slot Bergenhuus, som nu er eller herefter kommendes vorder, forhjælpe Tolderen derudinden saameget, som Ret er, saa at denne vor Mandat og Befaling bliver ved Magt holden. Cum claus. consv. et inhib. sol. Vordingborg 12 September 1585. R. 503. Afskr. III. 468.

Hans Lindenov fik Brev at overantvorde næstforegaaende aabne Brev til Tolderen udi Bergen, at han saavelsom andre K. Maj.s Undersaatter dennem derefter kunde vide at rette, og dersom nogen herudi findes uvillig at udgive den deri nævnte Told og Rettighed til Tolderen, da at straffe derover, som vedbør. Sammeledes skal han have flittig Indseende med, at K. Maj.s Told og Rettighed ikke vorder formindsket, paa hvis Hollænder-Skibe, Engelske, Franzoser, Skotske eller andre fremmede Skibe, som der indkomme for Bergen, men at de jo udgive deres fulde Told, hvad heller de have smaa eller store Skibe, saa at Ingen derudinden bliver forskaanet, som K. Maj.s Told og Rettighed kan over formindskes. Cum claus. consv. et inhib. sol. Vordingborg 12 September 1585. T. 320. Afskr. IV. 860. (Uddr.)

Digitized by Google

Hans Lindenov fik Brev Vagten til Bergen anrørendes, som var udi Klammeri med med Morten Skinkel.

Fr. II. V. G. t. Vid, at os elskel. Jørgen Skram til Tiele, Jakob Seefeld til Visborg, vore Mænd og Raad, og Anders Green til Sundsby, vor Sekretær, have underdanigt givet os tilkjende om de ti Personer, de Tydskes Vagt paa Bryggen udi Bergen, som om Nattetide var udi Klammeri med os elskel. Morten [Skinkel], vor Mand, Tjener og Skibshøvedsmand, og hannem slog og overfaldt den Tid, forne vore Raad og gode Mænd nu senesten vare did til Bergen udi vor Bestilling forskikket, at de derfore havde været fængslig indsat og dømt fra deres Hals, dog siden løsladet for slig Borgen, derom til dig er stillet, paa vor naadigste Behag, hvorledes vi fremdeles ville have med dennem forholdet: da, endog vi vel havde Aarsag samme ti Personer, den tydske Vagt udi Bergen, for slig Overfald og Forseelse at lade straffe, ville vi dennem ligevel formedelst forne vore Raad og gode Mænds Forbøn vor Sag derudinden, og hvis de derfore til os kunde være forfalden, naadigst have eftergivet, bedendes dig og ville derfore, at naar du dette vort Brev bekommer, du da paa vore Vegne lader samme ti Personer, den tydske Vagt der sammesteds, komme ledig og løs af den Borgen, de udi ere formedelst forne Klammeri, og dennem og deres Forlovningsmænd aldeles efter denne Dag for samme Sag uden al Udgift paa vore Vegne lader blive kvit, fri og utiltalet. Cum claus. consv. Vordingborg 12 September 1585. T. 319. Afskr. IV. 859.

Rikardus Alanus af England fik Brev at maa kjøbe og udføre af Norge Ibenholt; dog skal hermed ikke være andre formeent og forbudet, at de jo ogsaa af samme Ibenholt mue sig tilforhandle og udføre af forne Norge. Forat ham imod denne Bevilling ikke skal skee nogen Hindring eller Forfang, skal han, udi hvilket Len, han vil kjøbe eller udføre samme Ibenholt, vise Lensmanden dette Brev. Cum claus. consv. et inhib. sol. Vordingborg 12 Septbr. 1585. R. 504. Afskr. III. 468. (Uddr.)

Hans Pederssøn [Litle] paa Sæm fik Følgebrev til menige Bønder og Tjenere, som ligge og tjene til Nedenes Len og Robyggelaget, at skulle svare hannem, ad gratiam. Nestved 15 Septbr. 1585. R. 505. Afskr. III. 469.

Ove Juel fik Brev, at Tjøstel Baardssøn [Rosensværd] ikke skulle tilstedes at være Lagmand.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom vi forfare, at os elskel.

Digitized by Google

Tjøstel Baardssøn skal være tilskikket at være Lagmand udi Oplandene der udi vort Rige Norge, og det af hans forgangne Levnet og Omgjængsel ikke er at formode, at han skulde være tjenlig og god for at være Lagmand: da bede vi dig og ville, at du hannem fra samme Lagmandsbestilling forløver og afsætter og udi hans Sted tilforordner en anden god forstandig Dannemand, som kan være forstandig og duelig til samme Lagmandsdømme at forestaa. Cum claus. consv. Antvorskov 17 September 1585. T. 320. Afskr. IV. 860.

Ove Juel fik Brev en Gaard anrørendes, som Bjørn Rolfssøn [Darre], Borger udi Oslo, begjerer at maa igjen bekomme.

Fr. II. V. G. t. Hvad denne Brevviser, Bjørn Rolfssøn, Borger udi vor Kjøbsted Oslo, underdanigst haver ladet give os tilkjende om tre Gaarde, som vi nogen Aar forleden skal have forskrevet Oslo By til deres Fædrift, hvorover han skal have mist en hans Gaard, kaldes Thesen, som af Borgermester og Raadmænd udi Oslo ydermere skal være annammet under Byes Fædrift, hvilket han mener, dennem vort Brev ikke at kunne tilholde, men da derforuden at skulle have bekommet under Fædrift tre Fuldredsels-Gaarde, som samme vort Brev haver tilholdt, underdanigst begjerendes samme sin Gaard igjen at maa bekomme, indeholder hans Supplicats videre, vi dig herhos indelukt tilskikker. Thi bede vi dig og ville, at du forfarer, hvorledes altingest sig dermed haver, og om det saa findes, som han beretter, eller ikke, og, dersom det befindes efter hans Beretning, at vort Brev om hans [Gaard] bør være forstanden, at du da forhjælper hannem derudi til Rette og igjen fordrer og annammer af hannem det Brev, som Ludvig Munk paa vore Vegne hannem om Vederleg for samme Gaard givet haver, og, dersom det ikke haver sig efter hans Beretning, at du da lader os vide, hvorledes Leiligheden sig dermed haver, at vi os derefter kunde have at rette, om han os videre besøgendes vorder. Cum claus. consv. Antvorskov 20 September 1585. T. 321. Afskr. IV. 861.

Hans Pederssøn [Litle] til Sæm fik Forleningsbrev paa Nedenes Len, eftersom Erik Munk det nu til des udi Verge havt haver, mod aarlig Afgift baade af den visse Rente og Kronens Anpart af Tienden 150 gamle Daler, regnet fra St. Michels Dag 1585 til samme Dag 1586. For den uvisse Rente skal han aflægge Regnskab og for sin Umage hermed bekomme

Digitized by Google

den tredie Pending. Hvis Laxefiskende og Makrelfiskende, som der udi Lenet falde kan og Kronen tilhører, deraf har K. Maj. bevilget hannem Halvparten for hvis Omkostninger, derpaa vil behøves og opgaa. Han maa ikke tilskrive K. Maj. nogen Fortæring paa sig eller sit Folk, hvorsomhelst han eller hans Folk reiser udi K. Maj.s Ærinder og Bestillinger, enten i Danmark eller i Norge. Item skal hannem være forbudt at bygge nogen Sagkverner der udi Lenet sig til Bedste. Desligeste skal han ikke heller lade bygge der Skibe, smaa eller store, ikke heller tilstede det Andre at mue gjøre uden K. Maj.s Bevilling. Skal han og ikke heller tilkjøbe sig noget Odelsgods der udi Lenet af Almuen, uden hvis han kan gjøre efter Norges Lov, som den, der er indfødt udi Norge. Og skal han være flittig, naar K. Maj.s Breve komme til hannem om Tømmer at lade hugge, at samme uden Forsømmelse vorder hugget og nedført paa Ladestederne, ligesom han og skal have god Opseende med de Skippere og Skibsfolk, som K. Maj. sender derefter, ikke drage fra Skibet og i Land enten at bruge deres Kjøbmandshandel eller at tage anden Forsømmelse derfore. Skal han og ikke tilstede noget Egetømmer at lade udskibes eller udføres, uden det skeer med K. Maj.s naadigste Villie. Dersom Fogedgaarden findes forfalden paa Bygning, da skal han det lade besigte af Lagmanden og andre flere Dannemænd og derfor tiltale Erik Munk, at han det betaler og udgiver til at forbedre og bygge Gaarden med. Cum claus. consv, et inhib. sol. Antvorskov 30 Septbr. 1585. R. 505. Afskr. III. 469. (Uddr.)

Oluf Galle til Egeberg fik Forleningsbrev paa Mandals Len, eftersom afgangne Erik Brockenhuus tilforn og Henrik Brockenhuus det nu siden for hannem i Verge havt haver, mod Aarsafgift 200 gamle Daler af det Visse, regnet fra Philippi et Jacobi Dag 1585 til samme Dag 1586. For det Uvisse skal han aflægge Regnskab og have den sjette Penge for sin Umage. Han maa ei bygge Sagkverner, sig selv til Bedste, ei heller tilkjøbe sig noget Odelsgods i Lenet, „men det skal være ret Odelsmand alene tilladt efter Norges Lov og ingen anden.“ [Forøvrigt er dette Forleningsbrev ordlydende med det næstforegaaende.] Antvorskov 30 Septbr. 1585. R. 507. Afskr. III. 471. (Uddr.)

K. Maj.s aabne Brev udgaaet til Ove Juel, Henrik Brockenhuus, Peder Iverssøn [Jernskjæg], Oluf Galle, [Mogens Baardssøn,

Digitized by Google

Lagmand udi Oslo], Hans Teiste, Lagmand i Stavanger, Jørgen Lauritssøn, Lagmand udi Tunsberg, og Mats Harildssøn, Lagmand udi Fredriksstad, Erik Munk anrørendes.

Fr. II. Hilser Eder, os elskel. Ove Juel til Kjeldgaard, Embedsmand paa vort Slot Agershuus, Henrik Brockenhuus til Elline, Embedsmand paa vor Gaard Bratsberg, Peder Iverssøn til Fritsø, Oluf Galle til Egeberg, Mogens Baardssøn, Lagmand udi Oslo, Hans Teiste, Lagmand udi Stavanger, vore Mænd og Tjenere, Jørgen Lauritssøn, Lagmand udi Tunsberg, og Mats Harildssøn, Lagmand udi Fredriksstad, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi nogle vore Raad og gode Mænd nu forleden Sommer havde naadigst tilforordnet og indskikket udi vort Rige Norge at skulle paa vore Vegne sidde Retterthing og hjælpe hver, som med Uret kunde findes besverget saa meget som Lov og Ret var, og da iblandt andet for dennem er indkommen adskillige Klagemaal og Beskyldning over Erik Munk, som vore og Kronens Tjenere udi Nedenes Len og Robyggelaget, som han af os naadigst haver været medforlenet, sig over hannem høiligen beklage at være af hannem uforrettet og ubillig besverget, om hvilke Klager og Beskyldninger forne vore Raad og gode Mænd ikke paa den Tid udi den Il, ikke heller en Part samme Sager, medmindre udi forne Len paa Stederne, om Leiligheden blev gransket, kunde nøiagtig forfare eller ordele: da paa det forne vore og Kronens Tjenere udi forne Nedenes Len og Robyggelaget, hvilke i saa Maade kunde have sig med Rette at beklage over forne Erik Munk og kunde befindes af hannem uforrettet, nu blive igjen til Rette forhjulpen, vi og ellers grangiveligen kunde forfare, hvorledes med altingest der udi Lenet forholdet og forhandlet er af forne Erik Munk, hvorom os adskilligt forekommer, da bede vi Eder, befale, og nu med dette vort aabne Brev Fuldmagt give, at I med det første muligt er Eder udi Nedenes Len forsamler paa en vis Dag og Tid og der forhører alle hvis Klagemaal, Beskyldning og Uenighed, som er og være kan imellem os elskel. Hans Pederssøn, vor Mand, Tjener og Embedsmand udi Nedenes Len, paa vore Vegne og Kronens Bønders udi samme Len paa den ene, og forne Erik Munk paa den anden Side, være sig hvad og hvis Maade samme Klage og Beskyldning eller Trætte være kunde, og for det første om hvilke Markeskjel, som gangen og gjort er der udi Lenet og Almuen kla-

Digitized by Google

ger paa, om de ere saa lovligen gangne og gjort, at de bør efter Norges Lov ved Magt at blive, og om samme Markeskjel ere gangne og gjort os til Bedste eller ikke, sammeledes om hvis som Almuen beklager dennem at være af beskattet med Urette, at I det og udi lige Maade gransker og forfarer, hver Sag besynderlig med Tiltale og Gjensvar for sig selv, og hvor meget og hvad det haver været, som hver haver udgivet, og paa hvad Tid at hver dennem er deres Gods afbeskattet; desligeste at I forfarer Leiligheden om det Forkjøb, som Almuen beklager dennem over forne Erik Munk, hvorledes han det haver brugt og holdet, saa og at I gransker og forfarer, hvis Gaarde, Ødegaarde og Gaardsparter, Skove eller anden Eiendom, som forne Erik Munk haver kjøbt af Kronens eller jordegne Bønder, om han samme Eiendom haver kjøbt saa lovlig, at samme Kjøb bør efter Norges Lov ved Magt at blive eller ikke, og om han og haver gjort Bønderne og Almuen Skjel og Fyldest derfore i alle Maader, som ret og kristeligt kan være; item at I og beseer og gransker Skovene, hvorledes de ere huggen og medfarne, og forfarer, om hvis, som er hugget i samme Skove, om det er kommet os til Bedste eller ikke; desligeste at I gransker og forfarer Leiligheden om hvis Sager, som forne Erik Munk haver ladet bygge der udi Lenet, om samme Sager findes nogensteds at være bygget paa vor og Kronens, Kirkernes eller andet geistligt Godses Eiendom, og om der er noget hugget paa vore Skove og Eiendomme, Ege- eller Furutømmer til samme Sagers Bygning eller Brug eller ikke; item at I udi lige Maade gransker og forfarer, om der er noget hugget i vore Skove til hans Gaards Bygning, som han af Ny der i Lenet haver opbygget, og om han noget til samme sin Gaards Bygning eller til hans Sagkverner at opbygge haver brugt vor og Kronens Bønder og Tjenere videre, end han haver gjort dennem Skjel og Fyldest fore, eller ikke; sammeledes at I gransker og forfarer om hvis Skibe, forne Erik Munk haver ladet bygge der udi Lenet, om noget til samme Skibsbygning er hugget udi vore og Norges Krones Skove, eller og om nogle vore og Kronens Bønder og Tjenere med samme Skibsbygning i nogre Maader ere brugte dertil og ikke ere bleven derfore betalet saa meget, som billigt og ret kan være; item at I ogsaa gransker og beseer Nedenes Gaard, som er Fogedgaarden der udi Lenet, hvis han er forfalden paa Bygningen, og det vurdere udi Penninge,

Digitized by Google

hvor høit det kan sig beløbe, som Erik Munk bør at staa til Rette fore og os betale; saa og at I granske og forfare, hvorledes det haver sig med den Tvist imellem Erik Munk og Almuen om Smør, Landgilde og anden Rettighed, som Almuen der i Lenet om Aaret udgiver, og det klarligen optegne, hos hvilken Part herudi findes Brøst, og siden gjøre en ret Skik derpaa, hvorledes samme Smør og anden Rettighed bør efter Norges Lov at udgives og oppebæres. Og eftersom forne Erik Munk ogsaa underdanigst haver ladet give os tilkjende, at mange af Almuen der udi Lenet skal findes Ødegaarde, Skov, Skovparter og anden Eiendom, som de dennem arveligen tilholde, hvilke forne Erik Munk mener at komme os til med Rette: da bede vi Eder og befale, at I ogsaa derom gransker og forfarer al Leiligheden, hvorledes det sig dermed haver. Og dersom der findes nogle flere Klagemaal eller Irringer imellem forne Hans Pederssøn og vore Bønder og Tjenere paa vore Vegne og forne Erik Munk, som herudi ikke er benævnt, da skal Eder dog være befalet og hermed have Fuldmagt at forhøre samme Sag til Rette og gjøre derudi saa meget, som Norges Lov og Ret er. Og hvis I udi saa Maade om forne Klagemaal, Irringer og Bedrifter granskendes, forfarendes og for billigt kjendendes vorder, at I det klarligen lader skriftligen optegne og ved Eders Signeter giver fra Eder beskrevet og det siden os tilskikker, at vi deraf al Leiligheden noksom kunde forfare. Cum claus. consv. Antvorskov 1 Oktober 1585. T. 321. Afskr. IV. 861.

K. Maj.s **Modbog**, som udgaves Aar 85, hvorledes Tolderne og de, som Norge-Sildefiskende besøge, [sig] forholde skulle.

Fr. II. G. a. v., at vi med nogle vore elskel. Danmarks Riges Raad have nu gjort denne Skik og Ordning, som holdes skal udi **Marstrand** og **andre vore Fiskerleier under Vigen** udi Norge, paa det at hver, som samme vore Fiskerleier besøge, skulle vide dennem derefter at rette. — 1—7 som i A med de i B og C[1] gjorte Forandringer og Tillæg. — 8 som i A, men med følgende Tillæg: og saa strax af den første Sild betale deres Aaresild. — 11 som i C. — 12 i A mangler. — 15 som i C og med det i B og C anførte Tillæg. — 17. Byde vi hver Mand, som farer med Vegt, Pund eller Maade, at han fuldgjør og fuldveier Kjøbmanden. Vorder nogen Mand greben **eller befunden i slige Maader** med falsk Maade eller Vegt,

[1] ɔ: Modbogen af 9 Oktober 1584, ovfr. S. 580—81, jfr. Noten sammesteds.

Digitized by Google

eller det kan befindes hos Nogen at forfalske sit Gods, da have forbrudt halv hans Hovedlod. — 18—19 som i B og C. — 20 som i C, men med de i B anførte Forandringer. — 21—22 som i B og C. — 23. Ikke ville vi heller, at nogen skal understaa sig at indsætte nogen Sild i Tønder eller i Skib, uden den er gjelnet og i alle Maader saa indsaltet i gode Tønder, som godt Kjøbmandsgods bør at være. Hvem herimod gjør skal have forbrudt hvis Gods, han i saa Maade indsalter, og bøde dertil 40 Mark. — 23 b. Og hvem sig understaar at indtage og indskibe blodig Sild at ville udføre og ikke have vort Forlov og vort Brev derpaa, skal have forbrudt Skib og Gods og alt, hvis han haver med at fare, og vor Tolder til sig paa vore Vegne at annamme. — 24 som i B og C. — 25. Skulle og alle Fiskere give af hver Aare, som de bruge paa Baadene, 4 Voll Sild af den første Sild, som gammelt haver været, o. s. v. som i A. — 25 b. Og efterdi vore Toldere beklage dennem paa vore Vegne, at der er mange iblandt af Fiskerne, at naar de have taget Tegn at mue fiske, saa fiske de frit, saalænge dennem lyster, og siden løbe derfra og intet betale deres Aaresild eller anden Rettighed, som de ere os med Rette skyldige. Da paa det at vor Told og Rettighed ikke skal underslaaes og fordølges, da ville vi, at Ingen skal kjøbe nogen Sild, lidet eller meget, af Fiskerne, uden af dennem, som have Bevis tilforn af Tolderen, at de have ydet og fuldgjort deres Aaresild.[1] Dersom nogen fordrister sig herimod at kjøbe med nogen af Fiskerne, da skal samme Sild være forfalden til os, og den, som samme Sild kjøber, at have forbrudt dertil saamange Pendinge, som Silden er værd, som han i saa Maade mod Forbud indkjøber. Og ville vi, at vore Toldere alvorligen herover holde skulle, saafremt at de ikke ville stande os til Rette, om samme Aaresild ikke al udkommer, eller og Betaling af dennem, som kjøber med Fiskerne imod vort Forbud. — 26 a som 26 i A. — 26 b som i B og C. — 26 c. Og efterdi at Almuen og vore Undersaatter Fiskerne besverge dennem over den Baadsild, som de skulle selge Tolderen paa vore Vegne, saa ville vi naadigst dermed have dennem forskaanet med samme Baadsild at selge til vore Toldere paa vore Vegne, dog ville vi hermed alvorligen have befalet og paalagt alle vore Undersaatter, som udror at fiske, at de skulle rette dennem efter og være pligtige hver af dennem for

[1] Jfr. Forordn. 29 Septbr. 1584, ovfr. S. 577.

Digitized by Google

sig at skulle selge vore Toldere paa vore Vegne saameget Sild af den første Sild, som til 2 Tønder Sild behov gjøres, og samme Sild skulle Tolderne betale Fiskerne paa vore Vegne, eftersom det gemene Kjøb da kan være udi Fiskeriet for hver Mand og ikke anderledes[1]. — 26 d som i C. — 26 e. Og skulle Tolderne ikke herover besverge eller trænge nogen af Fiskerne til noget Kjøb paa vore Vegne videre, end som forskrevet staar. Dersom Tolderne gjøre Fiskerne herimod nogen Uret, da skulle de stande Fiskerne til Rette derfore. Findes det og saa, at Fiskerne handle bedrageligen med den Sild, som de skulle selge os, da have forbrudt imod os derfore saameget, som to Tønder Sild er værd. — 27, med Forandringer og Tillæg som i B og C. — 28—33 som i B og C. — 34 i A mangler. — 35—38 som i B og C. — 39 som i A med den Forskjel, at Slutningen her lyder saa (S. 173, L. 8—10 f. o.): som hos andre Fiskere, da hvo, som fordrister sig herimod at gjøre, straffes derfor paa alt hvis Gods, som hos hannem findes. — 40 som i B og C. — 43—44 som i C. — 45 som i B og C. — 46 som i B, undtagen at der istedenfor Ordet: „aarligen" (S. 540, L. 10 f. o.) staar: klarligen, — og at §en her har følgende Tillæg: 46 b. Og efterdi at det beklages, at Toldskriverne besvære Almuen og den tilseglendes Mand med Skriver-Pendinge, da skulle de derfore indføre en Fortegnelse hos hvert deres Regnskab, hvis deres Skriver-Pendinge beløber sig, saafremt de ikke ville lide Straf derfor. — 47 som i B; efter Ordet: „medfaret" (S. 540, L. 20 f. o.) tilføies her: som det sig burde. — 48 som i C. — 49—53 som i B og C. — 54. Og paa det at vi ikke ville, at vort og Kronens Sagefald skal underslaaes eller forties, da ville vi, at vor Tolder skal annamme 2 Skill. af hver af dennem, som vorder indsat udi Fængsél, ihvor ringe hans Sag kan være. End indsættes nogen udi Fængsel med Urette, da give han de 2 Skill. ud, som den anden lod indsætte, og den, som fængslet var, derfor at være fri. — 55. Og skal Tolderen pligtig være at indføre samme Pendinge udi Regnskabet og derhos klarligen indtegne hver Sags Omstændighed, hvorfor enhver sættes. — 56. Skulle og vore Toldere udi lige Maade hvert Aar indlægge hos deres Regnskaber et klart Register og derpaa optegne hver Mands Navn, som kommer for dennem udi Rette, og hvad Sagerne haver været, og hvis Besked, som Tolderne derpaa givet

[1] Jfr. hermed aabent Brev af 9 Oktbr., nedenfor S. 632.

Digitized by Google

haver, paa det at, om nogen af de Sager siden komme for os, at vi da derom vidste Besked. — 57. Og skulle Tolderne have god Tilsyn, at vore Sager og Faldsmaal ikke forsømmes eller eftergives uden vor Bevilling og Tilladelse. — 58. Ikke heller see igjennem Fingre med deres egne Folk, om de gjør noget, som Uret er, men lade straffe dennem derfore, eftersom Lov og Ret er. — 59. Vi ville ogsaa, at vore Toldere skulle oppebære udi Smaatold af alle de Skibe og Skuder, som der komme og ere over 12 Lester, 2 Skill., og af alle de smaae Skuder og Fiskerbaade, som segle for sig selv med sin egen Skipper eller Baadsmænd, hvad heller de have hjemme udi Kjøbstæderne eller paa Landsbyerne, ingen undertaget, skulle give 1 Skill., hvilke Pendinge Tolderne skulle, saasnart som nogen ankommer, indfordre og siden udi deres Regnskab indføre dennem til Indtægt og hver Skipper ved sit Navn, og hvor de have hjemme, paa det om nogen af dennem ville undsegle os vor Told eller Rettighed, at man da kan vide, hvor de vare boendes. — 60. Og skulle ingen Skibe eller Skuder ligge udi Skjerene at salte eller bruge deres Kjøbmandshandel, mens de skulle allesammens indlægge udi Havnene og der offentligen handle, kjøbe og selge med hverandre, saa at vor og Kronens Told ikke forsømmes. Hvilken herimod gjør, han skal have forbrudt til os hvis Sild, han udi saa Maade salter eller kjøbendes vorder. — 61. Skulle og alle fremmede og udlændiske Skibe ligge med deres Handel og Kjøbmandsskab at bruge det nærmeste Toldboden, dennem muligt er, eftersom Handelen kan lide det, og ikke ude ved Øerne, paa Fjordene eller udi Smaahavne, enten at kjøbe eller sælge. Hvem derimod modvilligen gjør og ikke vil herudi rette sig efter Tolderens Befaling paa vore Vegne, da skal han have forbrudt til os hvis Sild eller andet Gods, som han i saa Maade til sig forhandlendes vorder, dog dennem hermed ikke forbudet, at de jo mue frit handle og kjøbe saltet Sild og andre uforbudne Vare af vore Undersaatter, men ingen blodig Sild selv at lade salte. — 62. Og eftersom os underdanigst af vore Toldere er givet tilkjende, at mange Løsgjængere og andre under det Skin, de ere Danske, tage Fremmede deres Pendinge og udro paa Søen og opkjøbe Silden blandt Fiskerne og den siden henføre til de Fremmede, vore Borgere og Undersaatter til Skade og Forprang, og de, som samme Handel bruge, undholde dennem udi Skjerene og paa Øerne, saalænge Fiskeriet paastaar, og siden drage der-

Digitized by Google

fra og gjøre Tolderen paa vore Vegne ingen Rettighed, hverken med deres Aaresild, Tegne-Pendinge eller andet, ikke heller de andre Fiskere, som selge samme Sild; thi al den Stund de kunde saa selge deres Sild derude udi Skjerene, da komme de ikke til Tolderen og gjøre hannem deres Rettighed. Thi ville vi, slige Kjøb aldeles i alle Maader skal være afskaffet, og hver Fisker være pligtig, som ikke haver gjort sin Rettighed hos Tolderen, at indro med sine Sild og den selv selge til vore Undersaatter og gjøre os sin Rettighed, som det sig bør. Dersom nogen drager saa ud paa Søen, paa Øerne eller paa Fjordene herefter og bruger noget Kjøb, som Klage kommer paa med Rette, da skal samme Sild være forbrudt og optages til os, og den, som Silden kjøber, og de, som Silden selger, bøde til os hver dennem saameget, som Silden er kjøbt fore. — 63. Findes Tolderne herudi forsømmelige, da stande de os til Rette under 40 Marks Bøder for hvis, de i saa Maader forsømmer og ikke optegner. — 64. Vi ville ogsaa, at denne vor Modbog skal offentlig være læst og forkyndet for Almuen, at de kunne vide dennem derefter at rette.

Hvilke forne Artikler alle og hver særdeles vi alvorligen ville, at vor Tolder udi Marstrand, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, ved den Eed, han lovet og svoret haver, ubrødeligen at skulle ved Magt holde. Desligeste og alle de, som samme Fiskerleie besøge ville. Antvorskov 7 Oktober 1585. R. 508. Afskr. III. 471 og Tillæg (553—559), jfr. 130 - 136 og ovfr. S. 535—541 samt 580—581.

Hans Pederssøn [Litle] fik Brev at skulle paafordre, at denne forne Bestilling [Erik Munk ang., ovfr. S. 623—626] med det første fuldgjøres.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom en stor Part af Bønderne udi Nedenes Len og Robyggelaget have havt mange og adskillige Klager over Erik Munk, som tilforn havde forne Lene, for vore forordnede Raad og gode Mænd, som nu senest have siddet Retterthing udi Oslo, som os er andragne, derover vi og have været foraarsaget at lade vor Befaling udgaa til gode Mænd, som derom kunde forfare, efterdi os synes en stor Part af samme Klager at være os anrørige, som udi en Deel ikke aldeles rigtig og tilbørlig imod os og Kronen skulde være handlet, hvilken Befaling vi have befalet dig at tilskikkes: da bede vi dig og ville, at du fordrer paa, at samme vor Befaling bliver fuldgjort med det første, saa og paa vore Vegne altingest lader dig være

Digitized by Google

befalet og haver flittig og grangivelig Indseende med, at os saavelsom Bønderne ikke skulle skee forkort udi hvis Sager og Trætter, som forne vor Befaling om formelder, eller og ellers forløbe og forkomme kunde, men udi altingest vider og rammer vort Gavn og Bedste og vor og Kronens Rette og Rettighed haver udi Agt, fordrer og udfritter, hvor det kan befindes af forne Erik Munk enten forsømmet eller undslagen, saafremt du ikke vil staude os derfore til Rette. Cum claus. consv. Antvorskov 8 Oktober 1585. T. 324. Afskr. IV. 864.

K. Maj.s Fuldmagt til Henrik Gyldenstjerne og hans Efterkommere, Lensmænd paa Baahuus, at skulle have Tilsyn med K. Maj.s Sildetoldere udi Norge og deres Folk, at ingen af dennem uforrettes.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi forfare, at vore Undersaatter udi vort Rige Norge saavelsom andre, som Norge-Fiskende besøge og der bruge deres Handel og Vandel, dennem undertiden [i] adskillige Maader beklage af vore Toldere at uforrettes; da paa det at ingen af vore Undersaatter eller andre skulle med Urette af samme vore Toldere blive besverget, og dersom nogen bemeldte vore Toldere ville sig understaa nogen vore Undersaatter at uforrette, de da kunne forderligst blive til Rette forhjulpen, have vi befalet og Fuldmagt givet og nu med dette vort aabne Brev befale og Fuldmagt give os elskel. Henrik Gyldenstjerne, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, og hans Efterkommere, Lensmænd der sammesteds, at have Tilsyn med vore Sildetoldere udi Norge, at de eller deres Folk ingen af vore Undersaatter uforrette, og dersom nogen enten Indlændiske eller Udlændiske formener sig at skee Uret af Tolderne eller deres Folk, og de give forne Henrik Gyldenstjerne eller hans Efterkommere, Lensmænd paa Baahuus, det tilkjende, da skal samme vor Lensmand paa Baahuus indstevne Tolderne for sig udi Rette, granske, forfare og høre al Leiligheden om samme Klagemaal og siden dømme derpaa og forhjælpe hver, som klager, saameget, som Norges Lov og Ret er og Vederlag for hvis Uret dennem er skeet, eftersom han for Gud det vil ansvare og være bekjendt for os, og han siden at give os det tilkjende, hos hvilken af Tolderne slig Brøst findes. Sammeledes skal forne Henrik Gyldenstjerne og hans Efterkommere, Lensmænd paa Baahuus, udi lige Maade være Tolderne behjælpelige udi hvis Maade, de dennem paa vore Vegne tilsige, og hvilke, som

Digitized by Google

findes modvillige, enten iblandt vore Undersaatter eller de Fremmede og Udlændiske, som ikke ville udgive deres Told eller anden Rettighed, at samme Toldere derudinden paa vore Vegne kunde skee saa meget, som Lov og Ret var. Hvorfore sig alle vore Undersaatter saavelsom vore Toldere til Norge-Fiskende kunde have derefter at rette og forne Henrik Gyldenstjerne eller hans Efterkommere, Lensmænd sammesteds, hvis de udi nogre Maader kunde foraarsages at klage, at andrage og derpaa at forvente, hvis Lov og Ret er. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 9 Oktober 1585. R. 519. Afskr. III. 471.

K. Maj.s **aabne Brev** udganget, at Fiskerne, som Norge-Sildefiskende besøge, skulle være forpligt **at selge Tolderne Sild til to Tønder Sild** til K. Maj.s Behov udi Steden for den **Baad Sild**, som de pleie at selge.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vore Undersaatter udi vort Rige Norge saavelsom andre, som Sildefiskendet besøge, der at ville fiske, nu underdanigst have ladet give os tilkjende, at det falder dennem fast meget besværligt med den Baad Sild, som de til vore Toldere paa vore Vegne skulle selge, efterat Silden nu ikke saa rundeligen som tilforn skal tilgaa, saa de en Part ofte ikke skulle afstedkomme forne Baad Sild, og vore Toldere ligevel stande paa den at ville have, og derfor underdanigst have været begjerendes, at vi naadigst ville gjøre nogen Forlindring og gjøre en vis Forordning paa hvis Sild, de skulle selge vore Toldere, da have vi al Leiligheden naadigst overveiet, og paa det vore Undersaatter Fiskerne, som forne Sildefiskende besøge, med noget ubilligt ikke skulle besverges og sig med Rette have at beklage, og vi dog ogsaa kunde bekomme vor Rettighed, ville vi dennem samme Baad Sild have efterladt. Dog paa det at vi ligevel ikke skulle miste, hvis Rettighed os og Kronen bør at have, skulle hver af dennem, som udror og fisker, selge vore Toldere paa vore Vegne af den første Sild, de fanger, saa megen Sild, som til to Tønder Sild gjøres behov, hvilken Sild Tolderne skulle dennem betale efter et billigt Værd, som Silden da gjælder der udi Fiskeriet og ikke anderledes. Bedendes derfore og bydendes alle Fiskere, som Sildefiskende besøge at ville fiske udi vort Rige Norge, at de vide dennem derefter at rette og til vore Toldere paa vore Vegne for slig Kjøb, som andre give, at selge saa megen Sild, som til to Tønder Sild udi Steden for forne Baad Sild, eftersom forne staar. Og paa det at altingest

Digitized by Google

des rigtigere hermed kan tilgaa, ville vi befalet og paalagt have og med dette vort aabne Brev befale og paalægge os elskel. Henrik Gyldenstjerne, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, at han lader have god Tilsyn med Fiskerne, at de herudi findes villige og tilføre Tolderne samme Sild til Toldboden med det første og af den første Sild, saa og at han i lige Maade haver Tilsyn til Tolderne, at de betaler Fiskerne samme Sild, eftersom billigt og Ret kan være paa baade Sider, og ikke anderledes. Hvorefter forn Henrik Gyldenstjerne saavelsom Tolderne og Fiskerne dennem underdanigst kunde forholde. Cum inhib. sol. Antvorskov 9 Oktbr. 1585. R. 520. Afskr. III. 472.

K. Maj.s aabne Brev udganget, at ingen Søkjøbere maa undholde dennem udi Skjerene og paa Øerne den Stund Fiskerierne paastaar.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi forfare, at mange Løsgjængere og andre under det Skin, de ere Danske, tage Fremmede deres Pendinge og udro paa Søen og opkjøbe Silden fra Undersaatterne, hvilke Søkjøbere undholde dennem udi Skjerene og paa Øerne den Stund Fiskerierne paastaar, og siden drage og begive dennem derfra og gjøre os ingen Rettighed, ikke heller komme de Fiskere i Land, som saa selge deres Sild paa Søen, paa Øerne eller paa Fjordene, at give os slig Rettighed, dennem burde. Da paa det at slig Søkjøb maatte afskaffes og forekommes og dermed den menige Mand til Bedste tilbørligen maatte forholdes, ville vi hermed have befalet og paalagt og nu med dette vort aabne Brev befale og paalægge os elskel. Henrik Gyldenstjerne, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, at han med vore Toldere lader have flittig og grangivelig Opseende, at Fiskerne selv føre deres Sild til Kjøbmændene, saavidt som muligt er, og da selv at give og gjøre os deres Rettighed og ikke tilstede, at slige løse Kompaner bedrive sligt Søkjøb. Og dersom nogen befindes at bruge Fremmede deres Pendinge, da skal samme Pendinge og Gods være forfalden til os. Og hvilke Fiskere, som i saa Maade selge og kjøbe med hverandre, førend de have gjort os deres Rettighed, de skulle samme Sild, som saaledes kjøbes og selges, have forbrudt til os og hver dennem dertil bøde til os saameget, som Silden er kjøbt fore. Hvorefter vor Lensmand paa Baahuus, Toldere og andre dennem aldeles kunde have at rette og forholde. Cum inhib. sol. Antvorskov 9 Oktbr. 1585. R. 521. Afskr. III. 473.

Digitized by Google

K. Maj.s Brev udganget, at alle de Skibe, som have hjemme udi de Østerske Stæder og Norge-Sildefiskende besøge, skulle give to Rosenobler til Skibstold lige med de, der komme af Vestersøen.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, at til des uligeligen er holdet med vor Skibstold at oppebære af de Fremmede og Udlændiske, som besøge Sildefiskende udi vort Rige Norge, saa at alle de Skibe, som komme af Vestersøen, som ere Hollændiske, Franzoske, Engelske og Skotske Skibe, som handle og vandle udi forne Norge, emeden og al den Stund Sildefiskende paastaar, give os og Kronen til Told to Rosenobler eller des Værd, men de Skibe, som segle af Østersøen, de skulle ikke mere ville give udi Told end en Rosenobel, da, efterdi at de Skibe, som komme af Østersøen, ikke mere ere derudinden privilegeret eller have større Frihed udi Norge-Fiskende, end de Skibe have, som komme af Vestersøen, ville vi det saa herefter med samme Told at oppebære holdet have, at alle de Skibe, som komme af Østersøen og have hjemme udi de Østerske Stæder, skulle hver give os til Skibstold to Rosenobler, naar og saa ofte de komme til Norge-Fiskende, saavelsom de Engelske, Skotske eller andre Skibe, som komme Vester af, til des givet have og herefter give skulle, og i saa Maade om forne Skibstold ligeligen med dennem, som komme af Vestersøen, at skulle forholdes. Bedendes og bydendes derfore vore Toldere, som nu forordnet er eller herefter kommendes vorder til Sildefiskende udi forne vort Rige Norge, at de retter dennem herefter at oppebære saavel af de Skibe, som komme af Østersøen, som af de Skibe, der komme af Vesterøen og ville søge Norge-Fiskende, af hvert Skib to Rosenobler til Skibstold, eftersom forskrevet staar, og vide sig aldeles herefter at forholde. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 9 Oktbr. 1585. R. 522. Afskr. III. 473.

K. Maj.s Forbud udgangen, at ingen blodige eller ugjelnede Sild skal udskibes eller udføres af Norge.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi af mange vore Undersaatters Klagemaal forfare, at det er største Parten af vore Rigers Indbyggere til Skade med blodige og ugjelnet Sild at udføre, da ville vi derfore det nu aldeles afskaffet og strengeligen forbudet [have], baade Indlændiske og Udlændiske, Ædle og Uædle, ihvo de helst ere eller være kunne, ikke efter denne Dag at skulle

Digitized by Google

mue bunkesalte eller udføre lade nogen blodige Sild udi Sildefiskendet af vort Rige Norge. Og have vi befalet og Fuldmagt givet og nu med dette vort aabne Brev befale og Fuldmagt give os elskel. Henrik Gyldenstjerne, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, at han med vore Toldere skal have dermed god og flittig Tilsyn, at ingen blodige eller ugjelnede Sild udskibes eller udføres udi nogen Maade eller nogen Sild anden end den, som er saltet og tilflid for godt Kjøbmandsgods, at tilstedes at udkomme, undertagendes hvis Drøssegods, som vore Undersaatter ville selv bruge her udi Danmark eller udi Norge til deres eget Behov, eller de Svenske, som ville føre deres Sild ind udi Sverige. Dersom der findes nogen, enten Indlændiske eller Udlændiske, herimod modvillige at ville gjøre, da skal han anholde deres Skib og Gods og lade gaa Dom derpaa efter Norges Lov og siden forsende Skib og Gods til Kjøbenhavn. End findes nogen af Adelens Tjenere at gjøre herimod, da skal for^{ne} Henrik Gyldenstjerne sige dennem, at de skulle det afstaa, og dersom de det ikke ville lade forblive, da skal han lade Skibet anholde til saa længe, at de samme Sild igjen udskibe og det os tilskrive. Hvorefter vore Undersaatter og Lensmanden paa Baahuus saavelsom andre dennem udi alle Maader kunde vide efter at rette og forholde. Cum inhib. sol. Antvorskov 9 Oktbr. 1585. R. 522. Afskr. III. 474.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev en Lagmandsdom anrørendes, dømt mellem Peder Knudssøn [Maaneskjold] og Jens Barchholt, Borger udi Oslo (sic).

Fr. II. V. G. t. Vid, at os elskel. Peder Knudssøn til Odsnes, vor Mand og Tjener, haver underdanigst for os ladet berette, hvorledes der haver begivet sig nogen Trætte imellem hannem paa den ene og en Borger udi Marstrand ved Navn Jens Barckoll paa den anden Side, om nogen ferske Sild, de skulle have udskibet tilsammen, og at samme Sag skal have været inde for Lagmanden der udi Baahuus Len og af hannem derpaa dømt, hvilken Lagmandsdom for^{ne} Jens Barckoll ikke skal ville fuldgjøre, derudinden for^{ne} Peder Knudssøn mener sig at skee forkort, underdanigst begjerendes derudinden til Rette at maatte forhjælpes, eftersom han dig selv ydermere veed at berette: da, efterdi det er udi dit Len, bede vi dig og ville, at du beskeder begge Parterne til dig, gransker og forfarer derom al Leiligheden, og siden forhjælper for^{ne} Peder Knudssøn der-

Digitized by Google

udinden at maa skee og vederfares efter Lagmandens Doms Lydelse, hvis Norges Lov og Ret er. Cum claus. consv. Antvorskov 20 Oktober 1585. T. 324. Afskr. IV. 865.

K. Maj.s Brev, at præbenda Johannis Baptistæ udi Throndhjems Domkirke altid herefter til evig Tid skal være perpetueret til Skolemesterens Underholdning udi Throndhjem.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi forfare, at Skolemesteren udi vor Kjøbsted Throndhjem skal være med fast ringe Løn og Underholdning forsørget, at han deraf ikke kan have sin Nødtørft, da paa det Skolen der sammesteds des mere maa tiltages og med des skikkeligere Skolemestere kan blive forsørget og Ungdommen des bedre udi boglige Kunster og nyttelig Lære kan institueres og forfremmes, have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at det Præbende, som kaldes præbenda Johannis Baptistæ og nu vaccerer og ledigt er, maa og skal altid herefter til evig Tid være perpetueret, forordnet og tilladt til Skolemesterens Underholdning udi forne Throndhjems Skole, som nu er eller herefter kommendes vorder, med Bønder, Tjenere og al dets Rente og rette Tilliggelse, aldeles intet undertaget, imeden og al den Stund de ere Skolemestere udi forne Throndhjems Skole, at skulle have, nyde, bruge og beholde. Cum inhib. sol. Antvorskov 22 Oktober 1585. R. 523. Afskr. III. 475.

Christen Friis fik Brev de Skibe anrørendes, som bygt blev udi hans Len, siden han samme Len bekom.

Fr. II. V. G. t. Vi have bekommet den Fortegnelse, som du os haver tilskikket efter vor Skrivelse og Befaling paa saamange Skibe, som udi dit Len bygt [blev], siden du samme vort Len bekommet haver udi Forlening, eller endnu ere udi Bygning sammesteds, og efterdi du begjer derom vor Villie at vide, og vi forfare, at det ikke er uden Furutømmer, da ere vi naadigst tilfreds, at samme Skibs-Bygning maa være vore Undersaatter sammesteds uformeent, ere og naadigst tilfreds, at de herefter, som til des tilforn skeet er, maa bekomme af Kronens Skove og andre Skove tilkjøbs til samme Skibs-Bygning, dog ikke andet end Furutømmer, og saavidt uden Skovskade skee kan, hvorefter du dig derudinden underdanigst kan vide at rette. Cum claus. consv. Antvorskov 24 Oktober 1585. T. 325. Afskr. IV. 865.

Digitized by Google

K. Maj.s Brev til menige Undersaatter udi Jemteland udi Norge, hvorledes de dennem med Sogneprester at kalde forholde skulle.

Fr. II. Hilser Eder alle, vore og Norges Krones Bønder og Tjenere, som bygge og bo udi Jemteland, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at efter vi komme udi Forfaring, hvorledes at, naar nogen Prestegjeld efter Presternes Død og Afgang er hos Eder ledig vorden, skal om efterkommende Presters Kald ikke være forholdet efter den Ordinants, som udi vore Riger om Religionen udgangen er, og som det bør at holdes, men somme Tider efter Bøndernes egen Tykke dermed fremfare og dertil kaldet, hvilken sig først haver foregivet, uagtet eller uanseet, hvorfra den var kommen, hvorledes forgangen Levnet var fremdragen, eller hvorledes den udi Lærdom kunde befindes, skikkelig eller uskikkelig, derover undertiden uværdige og uduelige Personer ere komne til Kirketjeneste. Og paa det sligt herefter maa forekommes, ville vi det saa forordnet og forholdet have, at naar nogen Prest der udi Jemteland dør og afgaar, da skal Superintendenten udi Throndhjem eller Provsten med hans Raad, Villie og Vidskab tilskikke udi dens Sted en lærd og skikkelig Person af vore egne indfødte Underdaner, den af Sognemændene at skulle forhøres og siden tage hos dennem sin Kaldsbrev. Og derefter, naar han er af Superintendenten kjendt god og duelig til Preste-Embed, at skulle af vor Lensmand paa vor Gaard udi Throndhjem tage sin Kollatsbrev paa samme Prestegjeld og Kald, og i saa Maade dermed forholdes efter Ordinantsens Indhold. Og skulle aldeles ingen tilstedes til nogen Kald, uden [i] saa Maade dermed fremfaret og forhandlet er. Thi bede vi Eder alle o. s. v. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 24 Oktbr. 1585. R. 524. Afskr. III. 475.

Christian Friis og Bispen udi Throndhjem finge Brev, Ingen at skulle tilstedes til Presteembede udi Jemteland uden Hs. Maj.s indfødte Underdaner.

Fr. II. V. s. G. t. Vider, at eftersom nu Christen Friis haver underdanigst ladet os erindre og tilkjendegive, hvorledes at vore Undersaatter udi Jemteland der udi vort Rige Norge, af det den geistlige Jurisdiktion haver tilforn og for den Stettinske Fordrag været under Sveriges Krone, og meest alle Prester sammesteds derfor skulle være Svenske fød, og de med

Digitized by Google

Bønderne skulle være med Svenske forsvogret og forvandt, skulle de derfore befindes Svenske meget tilgiven, saa deraf til forfaldne Leilighed kunde være adskilligt at befrygte og befare, hvilket at forekomme du mener ikke uraadeligt, at vi vort aabne Brev lod udgaa, at naar nogen Prester, som nu er sammesteds, døde og afginge, at da udi deres Sted Danske og ikke anden Nations Personer skulle skikkes og forordnes, da lade vi os den din Erindring og Betænkende naadigst vel befalde. Dog, efterdi det er os betænkeligt vort aabne Brev udi den Mening at lade udgaa, og det efter Ordinantsen er tilbørligt, at ingen uden vor Lensmand og Superintendents hver udi sit Stift deres Vidskab og Bevilling skulle komme til nogen Presteembede, saa I derefter vel kunde det have udi Agt og derudinden forordne foruden vort aabne Brev, at vel betroede Personer af vore egne indfødte Undersaatter skikkes til Kald sammesteds: da bede vi Eder og ville, at I ere fortænkte udi ikke at tilskikke eller tilstede Nogen at komme herefter til Presteembede udi forne Jemteland, uden det er vor egen indfødte Underdan, og hans Leilighed saa findes skikket, at han bør og kan være betroet. Og paa det ikke nogen uden Eders Vidskab skulle indstilles til Presteembede og Kald sammesteds, da have vi derom vort aabne Brev, som vi Eder derhos tilskikke, ladet udgaa, at dermed efter Ordinantsen skulde forholdes, hvilket I have for Bønderne at lade forkynde og det Eder siden at lade være tilbørlig anliggende og befalet, som I kunde tænke at være os og vore Efterkommere Konninger og Riget til Gavn, Bedste og Bistand. Cum claus. consv. Antvorskov 24 Oktober 1585. T. 325. Afskr. IV. 866.

Ditlef Holck fik Forleningsbrev paa Utstein Kloster, eftersom Jørgen Daa til Snedinge det til des udi Verge havt haver, kvit og fri uden al Tynge og Afgift. Cum claus. consv. et inhib. sol. Rosbek 26 November 1585. R. 524. Afskr. III. 476. (Uddr.)

Peder Iverssøn [Jernskjæg] til Fritsø, der havde skjænket og foræret K. Maj. 4000 Daler, af hvilke Hs. Maj. en Deel tilforn efter nogen Forhandling var hannem skyldig, og en Deel han K. Maj. haver nu fornøiet, fik herfor Livsbrev for sig og sin Hustru Margrete Breyde paa Brunlag og Numedal Len med al des Rente og rette Tilliggelse, Told, Sise, og al anden visse og uvisse Rente, — Vrag alene undtaget —, mod en aar-

Digitized by Google

lig Afgift af 200 gamle Daler at levere Lensmanden paa Agershuus hver St. Philippi et Jacobi apostolorum Dag, hvilken Afgift dog først skulde begynde nævnte Dag 1587. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 30 November 1585. R. 525. Afskr. III. 476. (Uddr.)

Peder Iverssøn til Fritsø og hans Hustru Fru Margrete Breyde finge Følgebrev til menige Bønder og Tjenere, som ligge og tjene til Brunlag og Numedal Lene, og Knud Grubbe sidst udi Verge havt haver, at skulle svare dennem udi deres Livstid, og saalænge de leve. Actum ut supra. R. 526. Afskr. III. 477.

Knud Grubbe fik Brev at lade Brunlag og Numedal Len, som han til des havde havt i Verge, men som nu var forlent Peder Iverssøn [Jernskjæg] til Fritsø, følge denne og overantvorde ham Lenets Jordebøger m. m. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 30 November 1585. T. 326. Afskr. IV. 867. (Uddr.)

Christen Friis fik Brev at skulle indfordre af Hans Offesøn [Rød], hvis han stod tilbage med af Bakke Klosters uvisse Rente, sammeledes at skulle herefter oppebære under K. Maj.s Gaard i Throndhjem al forne Bakke Klosters uvisse Rente, baade Sagefald og andet, og ligesaa den uvisse Rente af Reins Kloster, Tuterø, Vigs Gods og Troms Sogn. Cum claus. consv. Fredriksborg 4 December 1585. T. 326. Afskr. IV. 867. (Uddr.)

Ove Juel fik Brev at skulle igjen under Slottet annamme hvis Gaarde, Hs. Maj.s Raad og Forordnede havde bortforlent.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom vore Raad og gode Mænd, som senesten efter vor Befaling have siddet Retterthing udi vort Rige Norge, have bortforlent til en Part vore Undersaatter der udi Riget nogre Gaarde, Gods og Tiender, dog altingest paa vort naadigste Behag, til vi selv anderledes derom tilsagde, da bede vi dig og ville, at du paa vore Vegne lader igjen annamme under Slottet hvis Gaarde, Gods og Tiender, som udi saa Maade ere forlente bort, dog mue de, som med samme Gaarde, Gods eller Tiender ere forlente, beholde deraf dette forgangne Aars Indkomst. Cum claus. consv. Fredriksborg 4 December 1585. T. 327. Afskr. IV. 867.

Michel Matssøn, der udi langsommelig Tid haver ladet

Digitized by Google

sig bruge, K. Maj. til Tjeneste udi Throndhjems Len, og nu nogen Tid forleden haver bekommet en Norges Krones Gaard udi Løvø udi Nærø Prestegjeld udi Namdalens Len udi Nordlandene at besidde, paa hvilken Gaard han haver anvendt stor Bekostning med Bygning, fik nu Livsbrev paa samme Gaard, dog mod sædvanlig Afgift, saa og at en af hans Sønner den efter hans Død maa bekomme. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 9 Decbr. 1585. R. 526. Afskr. III. 477. (Uddr.)

Register paa Lensmændene udi Norge:

Henrik Gyldenstjerne .	Baahuus.
Ove Juel	Agershuus.
Henrik Brockenhuus . .	Bratsberg Len.
Hans Lindenov	Bergenhuus.
Christen Friis.	Throndhjem.
Hans Pederssøn [Litle] .	Nedenes Len.
Fredrik Lange	Tunsberg Len og St. Olafs Kloster.
Maurits Stygge	Vesteraalen og Lofotens Fogderi.
Jørgen Urne	Gjemsø Kloster.
Otte Brockenhuus . . .	Romsdalens Len.
Arild Hvitfeldt	Søndmøre Len.
Baltzer Leist	Lister Len.
Caspar Marckdanner . .	Senjen Len.
Jørgen Suob [Svave] . .	Andenes Len.
Jørgen Ernst Worm . .	Verne Kloster.
Morten Skinkel	Lyse Kloster.
Christoffer Rosengaard .	Ide og Marker Skibrede.
Hans Strollendrug [Stralendorf]	Frølands Skibrede med Kronens Gods udi Eidsberg Sogn.
Ditlef Holst [ɔ: Holck] . .	Utstein Kloster.
Anders Bing	Vor Frue Kloster udi Oslo.
Tyge Brahe	Nordfjord Len og Fogderi.
Erik Walkendorf	Hardanger.
Jørgen Skram	St. Hans Gods med Munkeliv Gods, og hvis ydermere tilligger.
Oluf Galle.	Mandals Len.
Peder Iverssøn [Jernskjæg]	Brunlag Len og Numedals Len.

Digitized by Google

Knud Grubbe	Dragsmark Kloster.
Paul Hvitfeldt	Troms Sogn.
Johan Wenstermand . .	Reins Kloster, Tuterøen og Vigs Gods.
Laurits Kruse	Vardøhuus og Finmarken.
Peder Brockenhuus . . .	Skjeberg Sogn.
Ludvig Munk	Helgeland.
Oluf Kalips	Vembe Skibrede.
Hans Offessøn [Rød] . .	Bakke Kloster.
Kapitain Norman	Rakkestad Sogn.
Kapitain Durham	Salten Len.

Disse for^ne Lensmænd finge Breve at indskikke klar Jordebog paa deres Len ind i Rentekammeret.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom vi forfare, at paa vores Rentekammer ikke skal findes saa klare og rigtige Jordebøger paa vore Lenes Rente og Indkomst udi vort Rige Norge, at man sig derefter paa vore Vegne kan vide at rette, eller af hvilke vi hvert Lens Leilighed kunne forfare, da have vi nu tilskrevet alle vore Lensmænd udi vort Rige Norge om klar Jordebog af deres Len, bedendes dig derfore og ville, at du ogsaa tiltænker nu strax at lade forfatte en klar, rigtig og ret Jordebog paa alt hvis Gods, du udi Forlening haver, og derhos paa hvis Fiskeri, som er der udi Lenet, være sig Laxefiskende, Makrelfiskende, saavelsom paa Leding og Landskyld, og samme Jordebog inden St. Hansdag Midsommer førstkommendes fremsender til vort Rentekammer paa vort Slot Kjøbenhavn, og dersom nogre Andre have noget Gods eller Tiende udi Forlening udi dit Len, at du da udi lige Maade samme Gods og Tiender, som ere forlente bort, med sin visse Rente og aarligen optegner og derhos fremsender Kopi af hvis Breve, de have derpaa, som dermed ere forlente, at vi derom inden forberørte Tid udi vort Rentekammer maa bekomme visse Besked. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 10 December 1585. T. 327. Afskr. IV. 868.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev, at Valentin, som havde været en Tid lang Profos, skulde have sin fri Underholdning der paa Baahuus.

Fr. II. V. G. t. Vid, at efterdi denne Brevviser, Valentin, udi fast lang Tid haver tjent os baade udi den forgangne svenske Feide, og siden derefter haver ladet sig bruge for en Profos

Digitized by Google

her paa vort Slot Kronborg, og nu med Tiden bedages, saa han ikke længer kan være hos den daglig Opvartning, da have vi hannem af samme vor Tjeneste naadigst forløvet og bevilget, at han herefter maa bekomme hans Underholdning og Ophold der paa vort Slot Baahuus, bedendes dig derfore og ville, at naar han dig med dette vort Brev besøgendes vorder, du da paa vore Vegne annammer hannem iblandt Knegterne, som holdes der paa Slottet, forskaffendes hannem slig Underholdning og Klædning, som de andre vore Knegte sammesteds bekomme. Dog have vi over det naadigst bevilget at ville lade give hannem aarligen til Pension og Besolding 30 gamle Daler, bedendes dig og ville, at du paa vore Vegne forne Pension udi lige Maade herefter aarligen lader hannem give og fornøie og det lader indskrive udi Regnskab. Cum claus. consv. Kronborg 10 December 1585. T. 328. Afskr. IV. 869.

Christen Friis fik Brev, at Undersaatterne udi Jemteland ikke skulle med de Hermelinskind, de til aarlig Skyld udgive, besverges videre, end som af gammel Tid sedvanligt haver været.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vore Undersaatter af Jemteland have med deres Fuldmægtige underdanigst os ladet besøge og tilkjendegive, at de skulle besverges at mue give for hvert Hermelinskind, som de til aarlig Skyld pligtig ere, mere end, som de mene, tilforn haver været sedvanligt, og beraabe dennem paa gamle Privilegier, som dennem af fremfarne Konninger og os givet og bebrevet er, at de over gammel Skyld ikke skulle besverges, underdanigst begjerendes at mue nyde det ved den Penning at give for forne Hermelinskind, som de tilforn givet have, som de berette skal have været 16 Alb.: da efterdi deres Privilegier indeholde, dennem ikke at skulle besverges over den gamle Skyld og Rettighed, som de pligtig ere, og vi ikke anderledes kunne forfare, end saadan Hermelinfor og Egernskind haver været fremfarne Konningers og vor Rettighed hos dennem og deres rette sedvanlige aarlige Pligt og Skyld, da ville vi naadigst dennem derover ikke have besverget eller besverge lade eller og samme Skyld forandret have udi nogre Maader, meden at de derved mue og skulle blive efter deres Privilegiers Indhold og Formelding. Og dersom nogle ikke kunde bekomme Hermelinskind, agte vi ikke ubilligt, at de os derimod fornøie og erlægge saameget enten udi Gjerning eller

Digitized by Google

gode Varer, som en Hermelinskind her almindelig gjælder, hvilket os berettes at være en Orts Daler, saa er derfor udi hver deres egne Vilkaar og Villie stillet, hvad heller de ville give Hermelinskind eller og des Verd udi Penning eller Vare, som de herneder kunde gjælde, og efterdi de derudinden ikke over deres rette Pligt besverges, men mere holdes og handhaves ved det, som de af Arilds Tid have givet, mene vi, at sig Ingen derover med Billighed skulle have at beklage, og vi derfore dennem vor Villie og Mening herom dig naadigst ikke ville forholde, hvorefter du dig haver at rette. Kronborg 10 December 1585. T. 329. Afskr. IV. 870.

K. Maj.s Forordning, at den uvisse Rente af Bakke Kloster, Reins Kloster, Tuterøen, Vigs Gods og af Troms Sogn skal herefter oppebæres til K. Maj.s Gaard udi Throndhjem.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi nu have forordnet, at den uvisse Rente af Bakke Kloster, Reins Kloster, Tuterøen, Vigs Gods og af Troms Sogn udi vort Rige Norge herefter at skulle følge og oppebæres til vor Gaard udi Throndhjem, da bede vi menige vore og Norges Krones Bønder og Tjenere, som boendes ere udi forne Len, og hermed hver særdeles strengeligen byde, at I retter Eder efter vor Lensmand paa vor Gaard udi Throndhjem med hvis uvisse Rente, det være sig ved hvadsomhelst Navn det være kan og I kunde pligtige blive at svare og give Besked, og ikke derhos nogen anden fornøier. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 13 December 1585. R. 527. Afskr. III. 478.

1586.

Hans von Delmenhorst, Borger til Lybek, fik Brev at maa endnu fremdeles udi 10 Aar besegle en Havn paa Island, kaldes Holmen, fri for Told som sedvanligt. Kronborg 21 Januar 1586. R. 529. Afskr. III. 479.

Fredrik Friis, Borger til Flensborg, fik Brev at maa med sit Skib og Gods lade besøge Nordlandene norden Ber-

Digitized by Google

gen og sammesteds handle. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 21 Januar 1586. R. 529. Afskr. III. 479. (Uddr.)

Henrik Gyldenstjerne, Ove Juel, Hans Lindenov og Christian Friis fik Brev at skulle lade læse og forkynde udi deres Len K. Maj.s aabne Brev om den almindelige Herredag, som skulde holdes udi Kjøbenhavn.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som vi have forordnet at holde almindelige Herredage udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn til Hellig Trefoldigheds Søndag, som er den 29 Mai førstkommendes, og paa samme Tid med vort elskel. Danmarks Riges Raad at sidde Retterthing, da have vi og betænkt, at dersom nogen Sager kunde begive sig imellem vore Undersaatter udi vort Rige Norge, som for Lagmand og Lagrettet ikke kunde ordeles og for os bør at forhøres, derpaa at dømme og forhjælpe hver, hvis Norges Lov og Ret er, hvorom vi og have ladet udgaa vore aabne Breve, eftersom du af hosliggendes vort aabne Brev ydermere haver at forfare, bedendes dig derfore og ville, at du samme vort Brev lader læse og forkynde baade udi Kjøbstæderne og paa Landet over alt dit Len, saavelsom og udi andre underliggendes Lene, at vore Undersaatter dennem derefter kunde vide at rette og udi Tide at fordre om Stevninger, og at du siden, efter som samme vort aabne Brev forvist [sic], udgiver og meddeler alle dennem, som dig derom besøge, Stevninger over deres Vederpart udi hvad Sager for os bør at ordeles, og Lagmænd eller Lagrettet ikke kan dømme paa, og hvis Stevninger du udi saa Maade udgiver, at du dennem lader klarligen optegne og samme Fortegnelse siden indskikker udi vort Kantselli, saa den inden forne Tid kan haves tilstede Leiligheden af at forfare, dog at du Ingen giver Stevning, medmindre end han sætter Loven og Vissen, at dersom han taber Sagen, han da skal stande sin Vederpart til Rette for Kost og Tæring. Cum claus. consv. Bollerup 25 Januar 1586. T. 333. Afskr. IV. 873.

Et aabent Brev om den almindelige Herredag, som skulde holdes udi Kjøbenhavn.

Fr. II. Hilse Eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, Riddermændsmænd, Fruer, Jomfruer, Provster, Prester, Kjøbstedsmænd, Bønder og menige Almue, som bygge og bo over alt vort Rige Norge, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at som vi have forordnet at holde almindelig Herredag udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn til Hellig Trefoldigheds Søndag, som er

Digitized by Google

den 29 Mai førstkommendes, og da selv udi egne Person med vore elskelige Danmarks Riges Raad at sidde Retterthing og forhjælpe hver, som for os indkommer, udi de Sager, for os bør at ordeles, hvis Lov og Ret er: da paa det at, dersom imellem vore Undersaatter udi vort Rige Norge kunde begive sig nogle slige Sager, som for Lagmændene og Lagrettet ikke kunde ordeles, og for os og vort Raad bør at forhøres og dømmes paa, de da ogsaa kunde komme dermed til Rettens Udføring og Ende, bede vi og byde alle dennem, som nogen Sager til den Tid ville have for os udi Rette, at I retter Eder efter dennem for os til forne Tid at indstevne. Og efterdi det vil falde Eder besværligt at søge om Stevninger udi vort Kantselli, da have vi tilskrevet vore Lensmænd søndenfjelds, os elskelige Henrik Gyldenstjerne, Embedsmand paa vort Slot Baahuus, og Ove Juel, Embedsmand paa vort Slot Agershuus, vore Mænd og Tjenere, at skulle meddele Alle, som dennem derom besøger og søndenfjelds ere boendes eller og nogen Sager med søndenfjelds Mænd have at forrette, Stevninger over deres Vederpart til forne Tid for os og vort Raad at møde udi Kjøbenhavn udi Rette; sammeledes tilskrevet og befalet vore Lensmænd nordenfjelds, os elskel. Hans Lindenov, Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, og Christen Friis, Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, vore Mænd og Tjenere at skulle meddele dennem, som nordenfjelds ere boendes eller og nogen Sager med nordenfjelds Mænd have at forrette, Stevninger over deres Vederparter at møde udi Kjøbenhavn for os og vort Raad til den Tid, forst staar, og hvilke, som udi saa Maade ville stevne hinanden, de skulle stille deres Vederpart nøiagtig Loven og Vissen for Kost og Tæring, om de taber Sagen, dog skal Ingen maa stevne nogen Sager for os og vort Raad, uden de tilforn have været for Lagmænd og Lagrettet, og der er gaaet Dom paa, som det sig bør, eller og det er de Sager, som for os og vort elskel. Danmarks Riges Raad bør at ordeles, og Lagmænd eller Lagrettet ikke kan dømme paa. Dette vi Eder alle hermed naadigst ville vide lade, at sig hver kunde og skulde have herefter at forholde, og hvilke nogen Sager haver at indføre for os og vort Raad udi Rette, da betidlig hos hvilken forne vore Lensmænd, som hannem er beleiligt, at fordre om Stevninger, og siden til forne Tid og Sted Eders Sager og Anliggende for os og vort Raad at andrage, hvor Eder derudinden skal vederfares,

Digitized by Google

hvis Norges Lov og Ret er. Bollerup 25 Januar 1586. T. 333. Afskr. IV. 874.

Albrit Skeel til Jungitgaard fik Forleningsbrev paa Mandals Len, eftersom Oluf Galle det nu sidst for hannem udi Verge havt haver, mod aarlig Afgift til hver St. Philippi et Jacobi apostolorum Dag af den visse Rente og Indkomst samt af Tienden 200 gamle Daler. For sin Umage med at aflægge Regnskab for den uvisse Rente skal han beholde den sjette Penge. [Forøvrigt af samme Indhold som Forleningsbrevet for Hans Pederssøn Litle af 30 Septbr. 1585, ovfr. S. 622]. Dersom Fogedgaarden findes noget forfalden paa Bygninger, skal han lade det besigte af Lagmanden og Dannemænd og derom tiltale Erik Brockenhuus's Arvinger, at de det igjen forbedre, bygge og ferdiggjøre, saafremt Oluf Galle det ikke allerede gjort haver. Cum claus. consv. et inhib. sol. Bollerup 25 Januar 1586. R. 530. Afskr. III. 479. (Uddr.)

Christen Friis fik K. Maj.s Brev at skulle begive sig med nogle Andre paa Grændsen imellem Norge og Rysland.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi ere tilsinds at skikke nogle vore gode Mænd paa Grændsen imellem vort Rige Norge og Rysland, som med Grosfyrstens der til forordnede Fuldmægtige kunde forfare og, saavidt muligt er, afhandle og til Rette føre den Grændseirring, som sig imellem forne Riger og Lande begiver. Og efterdi vi have betænkt dig udi samme Hverv og Bestilling at bruge, da bede vi dig og ville, at du retter din Leilighed efter dig at begive til vort Slot Vardøhuus, saa du sammesteds kan være tilstede udi Begyndelsen in Maio og der at fortøve os elskel. Thomas [Norman] de la Nauete, vor Skibscapitain, hans Tilkomst, hvilken vi med vore Skibe til forbete Tid ville til forne Vardøhuus afferdige og hannem medgive vor Instrux og Befaling, hvorefter du saavel som de andre vore forordnede Fuldmægtige skulle Eder have at forholde, og at du siden indtræder paa samme Skib med forne Kapitain Norman og i alle Maader dig efter forbete vor Instrux vider at forholde. Sammeledes bede vi dig og ville, at du midlertid med Flid forfarer, om du ikke nogen gamle Breve eller anden Beviis og Kundskab kunde enten der udi Lenet eller andensteds opspørge, som til samme Handel kunde være tjenlig, og dersom dig nogne saadanne Breve kunde forekomme, at du da med det allerførste tilskikker os Kopi af

Digitized by Google

dennem, at vi deraf Leiligheden kunde forfare og vide os efter at rette. Cum claus. consv. Kronborg 28 Januar 1586. T. 335. Afskr. IV. 875.

Udi lige Maade fik Laurits Kruse Brev, som det forskrevet Brev lyder, eodem dato. Afskr. IV. 876.

Klaus Jakobssøn, Borger udi Flensborg, fik Brev at maa fremdeles paa et Aars Tid med sit Skib og Gods lade besøge Nordlandene norden Bergen til Finmarken, Lapland, Vardøhuus eller Korvage og der sammesteds handle, dog mod tilbørlig Told og Rettighed. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 29 Januar 1586. R. 532. Afskr. III. 480. (Uddr.)

Frederik Leyell, Tolder udi Helsingør, fik Brev at maa paa denne Gang med hans Fuldmægtig lade kjøbe og tilforhandle sig Egetømmer udi Norge, Skibet saa stort som paa 100 Lester, og samme Egetømmer udføre til Nederlandene eller andensteds, dog mod tilbørlig Told eller Rettighed. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 31 Januar 1586. R. 532. Afskr. III. 481. (Uddr.)

Johan Bockholt fik nyt Forleningsbrev paa Island mod 3600 Daler aarlig Afgift af de visse Indtægter, iøvrigt som han det før havt haver. Kronborg 31 Januar 1586. R. 533. Afskr. III. 481.

Brev til Hans Lindenov, Mogens Heinessøn anrør.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi komme udi Forfaring om et Brev, som Mogens Heinessøn der til Bergen skal have tilskrevet os elskel. Hans Møller, Byfoged der sammesteds, at der udi iblandt Andet, os elskel. Christoffer Walkendorf til Glorup, vor Mand, Raad og Rentemester, anrørendes, ogsaa skal formeldes, at vi hannem skulle have tilskrevet om nogen synderlige Hverv og Bestillinger, som vi hannem skulle have betroet og paalagt, og efterdi vi ikke vide os at erindre at have hannem nogen saadanne Bestillinger betroet, endmindre at vi skulle have hannem tilskrevet: da bede vi dig og ville, at du paa vore Vegne hannem tilsiger og tilholder, at han samme Brev, som han om skrevet haver, tager med sig til den Tid, han er for samme sin Skrivelse af forne Christoffer Walkendorf indstevnet, som er til den almindelige Herredag, udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn holdes skal til Hellig Trefoldigheds Søndag førstkommendes, at vi da om samme Brev og Befaling, han skriver sig at have af os, maa forfare. Cum claus. consv. Kronborg 15 Februar 1586. T. 335. Afskr. IV. 876.

Digitized by Google

K. Maj.s Brev til Hans Møller, Byfoged i Bergen, lydendes i denne Mening, at Christoffer Walkendorf haver underdanigst beret for K. Maj., hvorledes at en Kjøbsvend der til Bergen med Navn Eggert Stadtlender skal for nogen Tid siden forleden have brugt en vrang Alen i sin Krambod, mindre end en ret Færøisk Alen burde at være; thi beder K. Maj. hannem, at naar Christoffer Walkendorf tilskikker hannem hvis Beviis, han derpaa haver, at da han med Dom og Ret tiltaler forne Eggert Stadtlender, saavidt som han kan gjøre med Rette efter Norges Lov. Kronborg 15 Febr. 1586. T. 336. Afskr. IV. 876.

Jochim Wichmand, Borger til Hamburg, og Oluf Matssøn, Borger udi Kjøbenhavn, finge Brev at mue udi 10 Aar besegle Færø.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at disse Brevvisere, os elskel. Jochim Wichmand, Borger til Hamburg, og Oluf Matssøn, Borger udi Kjøbenhavn, mue besegle Færø om Aaret med deres Gods og Vare og der bruge deres Handel og Vandel udi næste ti tilkommendes Aar herefter, dog med slig Besked og Vilkaar og ikke anderledes, at de skulle være forpligt at bespise Landet med allehaande nødtørftige Tilføring og gode uforfalskede Kjøbmandsvarer, som Almuen der paa Landet og Landet kan være tjenlige og nyttelige, og det selge hos Almuen for et skjelligt og billigt Værd efter gammelt Kjøb, som brugeligt er der paa Landet, og ikke besverge Almuen i nogre Maader med Kjøb og Salg over hvis, som billigt eller imod Loven kan være. Og skulle de og deres Folk holde og skikke dennem venligen og sagtmodeligen imod Almuen udi alle Maader. Desligeste skulle de være pligtige at lade annamme til dennem af vore Fogder der paa Landet al vor Landskyld og Rettighed, ihvadsomhelst det er eller være kan, intet undertaget, og for hver færøisk Gylden, ihvadsomhelst Vare det er eller kan beregnes, skulle de give os en god gammel Daler for og dennem paa deres egen Omkostning og Eventyr levere udi Kjøbenhavn udi vort Rentekammer hvert Aar aarligen til Fastelavn, og skal deres Aar begyndes og paagaa nu St. Mortens Dag sidst forgangen og endes til St. Mortens Dag, naar man skriver Guds Aar 1586, og deres første Betaling til Fastelavn derefter 1587 og siden fremdeles Aar fra Aar, saalænge de beholde samme Land Færø at mue besegle, og skulle de til lige Fordeel udi et samlet

Digitized by Google

Madskapi nyde og besegle forne Færø, og ikke den ene den anden derudi at forkorte eller forfordele i nogre Maader; ikke skulle heller nogen af dennem mue tage nogen Fremmede eller Udlændiske til dennem udi denne Handel og Kjøbmandsskab at bruge der paa Færø, lønlig eller aabenbare. Hvilken af dennem derimod gjør, den skal have forbrudt sin Frihed i dette Brev; men dersom nogen af dennem vil tage nogre af de danske eller norske Indbyggere til dennem udi dette deres Madskapi og Kjøbmandshandel, det mue de vel gjøre, dog saa at de ikke ere os eller Almuen der paa Landet til Hinder eller Skade udi nogen Maade. De skulle det og saa passe med deres Skibe og Gods at forsende til Færø om Aaret, at et af samme Skibe løber engang om Foraaret igjennem Øresund frem og tilbage, at det kan indtage vor Foged uden Fragt med sig frem og tilbage, dog paa vor Spiisning og Underholdning. Desligeste at samme Skib kan i lige Maade udtage og udføre med sig af Færø hvilke af Undersaatterne der paa Landet, som begjere at udsegle udi deres Ærinder og Bestilling eller og til at beklage deres Nød, om de i nogen Maade vorder besverget, hvilket udi ingen Maade skal være Undersaatterne forbødet eller formeent. Dersom det og udi nogre Maader vorder nogre af Undersaatterne af forne Kjøbmænd eller deres Fuldmægtige hindret og formeent, at de ikke mue komme der fra Landet med deres Skibe, naar nogen det er begjerendes, eller og forne Kjøbmænd gjøre imod nogre af disse forne Artikler og dennem ikke holdendes vorder, da skulle forne Kjøbmænd dermed have forbrudt dette vort Brev og derover stande os og dennem, som klager, til Rette, og ville vi dennem alle samtligen eller og en for alle, eftersom os synes godt at være, holde og annamme for hver sin Betaling om Aaret. Og dersom nogen dør og afgaar af forne Kjøbmænd, inden forne 10 Aar ere forløbne, da skal det staa hos os, hvem vi naadigst ville unde og tillade at komme udi dens Sted igjen. Cum inhib. sol. Kronborg 22 Febr. 1586. R. 535. Afskr. III. 481.

Hans Lindenov fik Brev, da K. Maj. var tilsinds til førstkommende Philippi og Jacobi Dag at forlene Bergenhuus Len til en Anden, at rette sin Leilighed derefter, saa Lenet med Inventarium kunde overleveres til hvilken, K. Maj. did forordnendes vorder, og siden ufortøvet begive sig ned med sit Regnskab hos Christoffer Walkendorf at klargjøre. Cum claus. consv. Kronborg 22 Februar 1586. T. 336. Afskr. IV. 877. (Uddr.)

Digitized by Google

Henrik Gyldenstjerne fik Brev, at K. Maj. ikke længer vilde unde Peder Knudssøn [Maaneskjold] nogle Hs. Maj.s og Kronens Gaarde der udi Baahuus Len i Forlening.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som vi naadigst have undt og forlent os elskel. Peder Knudssøn, vor Mand og Tjener, nogle vore og Kronens Gaarde der udi Baahuus Len, og vi komme udi Forfaring, at nogle samme Gaarde skal ligge til Strandsiden til Sildefiskende beleilig, og at han derfor sig vilde tilholde hvis Sagefald, som sammesteds falder, saa at han nu sidst forleden Sildefiskende haver gjort vor Tolder Forhindring paa 200 Daler, som er kommen til Sagefald sammesteds, endog ikke du som vor Lensmand paa vort Slot Baahuus eller nogen Anden med hvis Sagefald, som falder til Sildefiskende, meden det paa staar, haver at gjøre eller dennem i nogre Maader med Rette at befatte, uden vor Tolder alene paa vore Vegne, og efter slig Leilighed ville vi ikke længer unde hannem samme Gods, bedendes dig derfore og ville, at du samme Gaard og Gods til Slottet annammer og derefter paa vore Vegne indstevner forne Peder Knudssøn for Lagmand udi Rette og tager Dom, hvad heller samme 200 Daler bør hannem eller os at følge. Cum claus. consv. Kronborg 22 Februar 1586. T. 336. Afskr. IV. 877.

Ove Juel fik Brev at forskaffe Kaspar Marckdanner, K. Maj.s Embedsmand paa Koldinghuus, noget Tømmer til nogen Bygning, som K. Maj. havde befalet at skulle foretages paa sin Gaard Nygaard, nemlig 120 Sparrer, hver 21 Alne, 50 Bjelker, hver en Fod udi Kanten, og 2000 Legter eller saamange, Skibet kan føre til det andet Tømmer. Cum claus. consv. Kronborg 27 Februar 1586. T. 337. Afskr. IV. 878. (Uddr.)

Michel Jonssøn, der til evig Eiendom havde udlagt til K. Maj. og Norges Krone af hans Odelsgods i Norge 4 Øres Leie udi Hoe(?) udi Sparbu Len til Throndhjems Gaard liggendes, fik i Magelaug for sig og Arvinger af Norges Krones Eiendomme 2 Øres Leie udi Klebu [Klepbo i Stod] udi forne Sparbu Len liggendes. Cum claus. consv. Kronborg 1 Marts 1586. R. 536. Afskr. III. 482. (Uddr.)

Og blev forne Brev Christen Friis tilskikket, at han deraf skulde annamme Reversal.

Knut Jenssøn, som haver en Tid lang tjent for en Skolemester udi Throndhjem, men hvem nu nogen Skrøbelighed er tilslagen paa sit Syn, at han derfor ikke længer samme Kald

saa flitteligen og skikkeligen kan forestaa, hvorfor fornøden vil gjøres en anden skikkelig Person udi hans Sted at forordne, som med Ungdommen der udi Skolen at instituere kan have god og flittig Opseende, fik for sin fremfarne Tjeneste og til Underholdning udi sin Skrøbelighed det Præbende udi Throndhjem, som Hr. Christoffer Sivordssøn, Sogneprest udi Skogn,[1] til des udi Forlening og Verge havt haver, kaldes præbenda Olai. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 1 Marts 1586. R. 537. Afskr. III. 483. (Uddr.)

Tøsell [Thjøstel] Baardssøn [Rosensværd] fik Brev at skulle være Lagmand udi Oplands Lagmandsdømme, hvortil Ove Juel, Embedsmand paa Agershuus Slot, paa K. Maj.s Vegne havde tilskikket og forordnet ham. [Affattet i de sædvanlige Udtryk.] Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 15 Marts 1586. R. 538. Afskr. III. 483. (Uddr.)

Thjøstel Baardssøn, Lagmand udi Oplandene, fik Brev paa tvende Gaarde paa Hedemarken, paa Nes liggende, den ene kaldes Houll [Hoel], skylder 3 Pund, den anden Fossin [Fosum], skylder 1 Pund Malt. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 16 Marts 1586. R. 538. Afskr. III. 484. (Uddr.)

Johan Svave, K. Maj.s Embedsmand udi Soer Kloster, fik Forleningsbrev paa det efterskrevne Giske Gods udi Norge, som K. Maj. af Fru Gyrvild Fadersdatter [Sparre] bekommet haver, at beholde kvit og fri uden Afgift udi sin Livstid: Udi **Romsdalen**[2]: Oluf Rafn paa Egdal skylder aarligen 4 Vogger Fisk; Jens Skriver paa Gillesteen 2½ Vog. Fisk; Baguarpyt Laxefiskende ligger under Gillesteen, ½ Tønde Lax; Arne paa Thore Fixdal 1½ Vog. Fisk; Oluf nedre Germenes 4 Vog. Fisk; Thrond øvre Germenes 1½ Vog. Fisk; Jon og Peder Setenes 5½ Vog. Fisk; Lass nedre Restad 1 Vog 2 Pund Fisk; Peder Søvik 2 Pd. Fisk; Haldor Sogge Øvregaard 4½ Vog. Fisk; Anders og Arne Sogge Midgaard 5 Vog. Fisk; Oluf og Jon Sogge Vestergaard 5 Vog. Fisk; Isterdal ligger under forn. Sogge Gaarde for samme Landskyld; Halkel Tumberg 1 Pd. Smør; Roer Agger 1 Pd. Fisk; Oluf Daffuel 1 Pd. Fisk; Iver Nes 3 Vog. Fisk; Sivord Kaffuelydt 2½ Vog. Fisk; Oluf og Nils Thokle 4 Vog. Fisk; Knud Maa øde

[1] Se Erlandsen, Geistl. i Throndhjems Stift, S. 297.

[2] Se Mageskiftebreve 1 Marts 1582, ovfr. S. 452—457, hvor Gaardsnavnenes rette Skrivemaade er tilføjet i Klammere, forsaavidt den har været at udfinde.

Digitized by Google

½ Vog Fisk; Anders Olufssøn og Anders Torvigen 5 Vog. Fisk; Rasmus Klongsnes 2½ Vog. Fisk; Oluf Mandsaas 2½ Vog. Fisk; Enken paa Langen 16 Mk. Smør; Iver Edsvaag 2 Vog. Fisk; Oluf Rødvig og hans Søn 2½ Vog. Fisk; Oluf Solmdal 2 Vog. Fisk; Simon Bjøllesø 4 Vog. Fisk; Erik Tollassen 1 Vog Fisk; Knud og Erik Arø 5 Vog. Fisk; Hans indre Arø 1 Vog Fisk; Størker Mordal 4 Pd. Fisk; Thorsten og Enken Houm 5 Vog. Fisk; Anders Skorfue 4 Pd. Fisk; Thorsten og Størker Ejde 2½ Vog. Fisk; Tymand Thornes 5 Vog. Fisk; Jon Uglevik 2 Pd. Fisk; Elling Halde 2½ Vog. Fisk; Arnold og Knud Redstad 4 Vog. Fisk; Størker og Tolluf Rakkenes 4 Vog. Fisk; Størker Grømvold 2 Pd. Fisk; Iver og Thomes Maurøen 2 Vog. Fisk; Arneseter Ødegaard ligger under Maurøen, 1 Pd. Fisk; Sønnøve og Paul Bjørnerim 2 Vog. Fisk; Mads Mysund 1½ Vog. Fisk; Aslak Gangstaa 2½ Vog. Fisk; Halvor Drøen 4 Pd. Fisk; Søfren og Peder Løvik 4 Vog. Fisk; Thore Smøger 5 Spek; Christen Haageby 2½ Pd. Fisk; Morten, Nils og Knud Sandøen 10 Vog. Fisk; Oluf og Enken Husøen 4 Vog. Fisk; Holmen ligger under forne Husøen, 1 Vog Fisk; Johan Huse 1½ Vog. Fisk; Knud Roersager 2½ Vog. Fisk; Peder og Knud Lyngver 1 Vog Fisk; Henrik og Oluf Strenglev 2 Vog. Fisk; Sivord lille Slenne 2 Pd. Fisk. — Udi Sundmøre Len: den Giskøer Fogedgaard 10 Vog. Fisk; Oluf Spanger 5 Vog. Fisk, 5 Mæler Korn; Oluf og Peder Vallerø 5 Vog. Fisk, 5 Mæler Korn; Søfren og Enken Gjøsund 1 Vog 2 Pd. Fisk, 5 Mæler Korn; lille Bøild under Gjøsund ½ Vog Fisk; Anders og Enken Siunes Øvregaard 4½ Vog Fisk, 5 Mæler Korn; Saxe og Enken Siunes Midgaard 4½ Vog. Fisk, 5 Mæler Korn; Størker og Peder Rosvigen 5 Vog. Fisk, 6 Mæler Korn; Lass og Oluf Rørvigen 2 Vog. 2 Pd. Fisk, 5 Mæler Korn; Fredrik, Peder og Elling Malnes 5 Vog Fisk, 6 Mæler Korn; Simon Moske 1½ Vog. Fisk; Peder Farstad 2½ Pd. Fisk; Elling Rønnestad 3 Vog. 2 Pd. Fisk; Laurits Løvesund 2 Vog. Fisk; Løfve Sundholm bruges under Løvesund, 2 Vog. Fisk; Laurits Rosvolden 2 Pd. Fisk; Peder Settir 1 Vog Fisk; Jon, Oluf Ellingssøn, Oluf Olssøn, Arne, Peder og Enken Haram 21 Vog. Fisk, 3 Sold Korn; Hestøen ligger under Haram, 2 Pd. Fisk; Saxe og Iver Ullen 4½ Vog. Fisk, 5 Mæler Korn; Ulleholmen ligger under Ullen, 1 Vog Fisk; Oluf Pederssøn, Oluf Sivordessøn og Jetmund i Hofven Fiskevær Landvar(?) 1½ Vog.

Digitized by Google

Fisk; Halsteen Beriger 1 Pd. Fisk; Sivord, Oluf, Ingebret og Oluf Arvidssøn paa Fjærtoft 10 Vog. Fisk, 10 Mæler Korn; Nils Oxenø 4 Vog. Fisk; Jakob og Sivord Møgelbostad 10 Vog. Fisk, 10 Mæler Korn; Lhane(?) Helde 2 Vog. Fisk; Jon Vatne 1 Vog Fisk; Vatne-Elven 2 Pd. Fisk i Kverneleie; Jon Aas i Vatne 1 Vog Fisk og 1 Pd. i Kverneleie; Laurits Arvig i Vatne 1 Vog Fisk; Stener Ringstad 2 Vog. Fisk; Jon Remen $2^1/_2$ Vog. Fisk; Elluf Bjørnløkke 2 Vog. Fisk; Anders Hurild $1^1/_2$ Vog Fisk; Johan Tjerøen 1 Vog Fisk; Oluf Gryden, $2^1/_2$ Vog. Fisk; Amund Holmsattir 2 Vog. Fisk; Oluf og Paul Gjerseter $2^1/_2$ Vog. Fisk; Nils Lurgen 1 Vog Fisk; Thorsten Hvalsteen 2 Pd. Fisk; Oluf Alsetter 3 Vog. Fisk; Lass og Staffen Steenseter 2 Vog. Fisk; Jon og Arne Stette 4 Vog. Fisk; Oluf Leyde 4 Pd. Fisk; Peder Strøen 4 Pd. Fisk; Oluf øvre Eckerall $^1/_2$ Vog Fisk; Enken nedre Eckerall $1^1/_2$ Vog. Fisk; Peder Engeseter $1^1/_2$ Vog. Fisk; Amund Solnøer 4 Pd. Fisk; Iver Vemønn (sic) 1 Vog Fisk; Jon Brathaug 1 Vog Fisk; Peder Heggebak 1 Vog Fisk; Oluf Mørkeseter 2 Vog. Fisk; Oluf og Oluf (sic) Rørseter $1^1/_2$ Vog. Fisk; Samen (sic) Aase 6 Vog. Fisk; Elling Fyrmer 4 Pd. Fisk; Tymand Aas og Jon Sorten 3 Vog. Fisk; Faurhug Ødegaard ligger under Sorten, 1 Pd. Fisk; Hasle Ødegaard ligger under Rørsetter, 1 Pd. Fisk; Thore Djurnes $^1/_2$ Vog Fisk; Enken Kalvøen 4 Pd. Fisk; Lass og Guttorm Leerstad 2 Vog. Fisk; Thomas Jonssøn Spilkenvik 4 Pd. Fisk; Jon Gaasse $1^1/_2$ Vog. Fisk; Jon Pederssøn af Hunleøen 5 Vog. Fisk, 5 Mæler Korn; Oluf Vedø $2^1/_2$ Vog. Korn; Brevig Ødegaard ligger under Vedø 1 Pd. Fisk; Steen Kalvestad 4 4 Pd. Fisk; Anders Møghoel 1 Vog Fisk; Mogens Muset $1^1/_2$ Vog. Fisk; Musted (sic) Ødegaard 1 Pd. Fisk; Karl Bakke af en Ødegaard 1 Pd. Fisk; Nils Bygseter 4 Pd. Fisk; Oluf Sulbostad 4 Pd. Fisk, af en Kvernefos ved Sulbostad 1 Pd. Fisk; Oluf Nordingseter 4 Pd. Fisk; Peder Amdam 2 Pd. Smør; Oluf Friis paa Giskemo 2 Vog. Fisk; Nils og Anders øvre Bostad 5 Pd. Fisk; Lass Melbostad 2 Vog. Fisk; Sivord nedre Melbostad 4 Pd. Fisk; Oluf og Jakob Hof Øvregaard 3 Vog. $^1/_2$ Pd. Fisk; Arne og Laurits Hof Nedregaard 3 Vog. $^1/_2$ Pd. Fisk; Oluf Liunge 1 Vog Fisk; Knud og Oluf Lungaas Ødegaard 2 Pd. Fisk; Iver Morrien 1 Vog Fisk; Jakob Biørderal Ø[de]gaard $^1/_2$ Vog Fisk; Jon Jampt paa Ordenes 1 Vog

Digitized by Google

Fisk; Oluf Valdal 1 Vog Fisk; Jakob, Lass, Oluf Thefjord 4 Vog. Fisk; Helle Høvik 1 Vog Fisk; Knud og Enken Kolaas 4 Vog. Fisk; Knud Giskehaug 1 Vog Fisk; Tollef Kloche ½ Vog Fisk; Guttorm Lyseholle 2 Pd. Fisk; Amund og Anders Andestad 2 Pd. Smør; Askild Aàs i Sykilde 4 Pd. Fisk; Peder og Jetmund Lade 3 Pd. 8 Mk. Smør; Paul og Peder Hundevik 2½ Vog. Fisk; Anders Gieffuenes 1½ Vog. Fisk; Iver Trandal 3 Pd. Smør; Peder Gramsekre 2 Pd. Fisk; Nils øvre Vederal (sic) 2½ Vog. Fisk; Størker og Anders nedre Vedal 2½ Vog. Fisk; Anders og Bard Holle 4 Pd. Smør; Peder og Knud Lheren 2 Pd. Smør; Peder og Enken Søuer øvre 2 Pd. Smør; Jep og Enken Søuer nedre 3 Pd. Smør; Iver og Paul Ackelstad 4 Pd. Fisk; Peder Helle Ødegaard 1 Pd. Fisk; Gunner og Villik Romestrand 4½ Vog. 1 Pd. Fisk; af Velle Ødegaard 1 Pd. Fisk; Jens Festøen 2½ Pd. Fisk, og ligger der en Laxeverp under Gaarden og er ikke sat for Landskyld, og haver han intet faaet dette Aar. Wder [ydre] Festø Laxeverp bruges til Giske, 1 Tønde Lax, Knud Buckeskind 1 Pd. Fisk; Oluf Strandby 2 Pd. Fisk; Jon Rødt 5 Pd. Fisk; Oluf og Elling Indfulseter 1 Vog ½ Pd. Fisk; Jon Wyg 1 Pd. Smør; Johan Møgilbostad 1 Vog Fisk; Harild og Oluf Haredt 4 Vog. Fisk, 10 Mæler Korn; Oluf Teige 2 Pd. Fisk; Peder øvre Riise 4 Pd. Fisk; Knud og Oluf nedre Riise 1 Vog Fisk; Paul Haugelydt 1½ Vog. 8 Mk. Fisk; Guttorm Lhenne 4½ Vog. Fisk; Jon, Thore, Sivord, Anders, Enken paa Rud 10½ Vog. Fisk; Gunner og Enken Gogsøer 5½ Vog. Fisk; Paul og Oluf Giuff 4 Vog. Fisk, 5 Mæler Korn; Anders, Rasmus, Klemet, Oluf, Paul, Elling Guden 16 Vog. Fisk, 15 Mæler Korn; Bard, Marit, Per, Enken, Lass og Ingebret Alnes 12 Vog. Fisk, 15 Mæler Korn; Nils og Gunner Kalføen 2 Vog. Fisk; Hafsteen 1 Pd. Fisk; Artenø ligger under Giske. — [Udi] Vers: Elling Rogkne 5 Løber 18 Mk. — Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 16 Marts 1586. R. 539. Afskr. III. 484. (Uddr.)

Arild Hvitfeldt fik Brev om hans Len, Søndmøre, som han medforlent var, at skulle lægges under Throndhjems Len.

Fr. II. V. G. t. Vid, eftersom du nu til des en Tid lang haver havt af os udi Forlening vort og Norges Kronens Len Søndmøre, og efterdi at til Udspisning paa Holmen for vort Slot Kjøbenhavn, som og paa vore Orlogsskibe og [i] anden

Digitized by Google

Maade nu fast meer end nogen Tid tilforn opgaar, baade for den Skibbygning, vi der sammesteds have foretaget, og anden Leilighed, saa og at dertil storligen behøves vil, hvis Fisk og anden saadan Viktualie-Vare, som af samme Len og andre flere Lene udi den Egn der udi vort Rige Norge kunde være os til Indkomst, da kunne vi for slig Aarsags Skyld længere ikke unde dig forne Søndmøre Len og have derfor gjort den Forordning, at det saavelsom andre flere saadanne Smaalene, udi lige Maade have været bortforlent, skulle igjen lægges og annammes under Hovedlenet, og ville vi dig det hermed naadigst ikke forholde, at du maa vide den Leilighed og ikke skulle det anderledes optage, som det af nogen vor Ubenegenhed eller Unaade mod dig skulde være skeet, og ville vi til anden forefaldende Leilighed dig udi andre Maader naadigst betænke, og ere vi dig med al Gunst og Naade bevaagen. Dette vi dig naadigst ikke ville forholde. Kronborg 16 Marts 1586. T. 337. Afskr. IV. 878.

Udi lige Maade fik disse efterne Lensmænd Brev, at deres Len skulle lægges under Throndhjems Len:

Senjen . . . . Kaspar Marckdanner.
Helgeland . . . . Ludvig Munk.
Salten Len . . . . Kapitain Durham.

Derfor skal han have igjen 200 Daler af Rentekammer.

Vesteraalen og Lofoten . . . Maurits Stygge.
Giske Gods udi Throndhjems Len Hans Lindenov.
Andenes Len . . . . Jørgen Suob [Svave].

Udi lige Maade fik Tyge Brahe Brev, at hans Len Nordfjord Len, som han af K. Maj. medforlent var, skulde lægges under Bergen Len, og vilde K. Maj. naadigst derfor igjen lade give hannem 300 Daler af Rentekammer.

Christen Friis fik Brev at skulle annamme forne Len under K. Maj.s Gaard i Throndhjem, eftersom K. Maj. dem storligen behøver for adskillig Udspisnings Skyld af Fisk og anden saadan Viktualievare, baade for Holmen i Kjøbenhavn, paa K. Maj.s Orlogsskibe og udi andre Maader, at sætte gode, troe, flittige og forstandige Karle til Fogder udi samme Len og at gjøre Regnskab baade for Vist og Uvist af dem, hvilket alene skal komme K. Maj. til Bedste. Hvis Fisk, som der falder, og han paa K. Maj.s Vegne oppebærer, skal han lade levere i Bergen og vel forvaret indlægge paa den gamle Biskopsgaard sammesteds, til K. Maj. Skibe derefter skikkendes vorder. Der-

Digitized by Google

hos tilskikkes ham Følgebreve til Bønderne i forᵉ Lene, hvilke han strax skal lade læse og forkynde for dennem. Cum claus. consv. Kronborg 16 Marts 1586. T. 338. Afskr. IV. 879. (Uddr.)

Hans Lindenov fik og Brev at skulle annamme Nordfjord under Bergenhuus, og hvis Noget fattes paa Taget paa den gamle Biskopsgaard udi Bergen, at han det lader forbedre, og Næver og Tørv til at nedlægge K. Maj.s Fisk udi, som kommer fra Throndhjem. Sub eodem dato. Afskr. IV. 880.

Christen Friis fik Følgebrev til menige K. Maj.s og Krones Bønder og Tjenere over alt Søndmøre Len og Arild Hvitfeldt til des udi Verge havt haver, at skulle svare hannem til K. Maj.s Gaard udi Throndhjem, ad gratiam. Actum die, loco, anno ut supra. R. 542. Afskr. III. 487.

Ove Juel fik Brev at begive sig ned til Kjøbenhavn, at K. Maj. kunde lade hans Len Agershuus anderledes taxere, da K. Maj. ikke længer var tilsinds at forunde ham det længer med den Besked, han til des det udi Forlening havt haver. Cum claus. consv. Kronborg 17 Marts 1586. T. 339. Afskr. IV. 880. (Uddr.)

Christen Friis fik nyt Forleningsbrev paa Throndhjems Len mod aarlig Afgift af den visse og rette Landskyld og Leding, eftersom Jordebogen nu formelder, af 4000 gode gamle Daler at indbetale til Rentemesteren Christoffer Walkendorf til Glorup, og skal hans Genant begynde og paagaa nu Storum Philippi et Jacobi Dag sidst forgangen og endes til samme Aarsdag førstkommendes. Af den uvisse Rente og Indkomst samt af Sagefald skal han have den femte Part, men Vrag, Told og Sise vil K. Maj. have sig selv forbeholdt. Han skal derimod bygge og forbedre Gaarden, oppebære K. Maj.s Tiende og anden Rettighed, som der falder udi Stiftet, og den lade forvende udi Penge og samme Pendinge med hans Afgift lade levere ind i Rentekammeret, og have god Tilsyn til Kirkernes Bygning og Indkomst; at den ikke til Unytte bliver forrykket om Aaret fra Kirkerne. Han skal og opkjøbe K. Maj. til Bedste om Aaret hvis Los og Maard, som der falder udi Lenet, og aarligen af Almuen der udi Lenet i lige Maade kjøbe K. Maj. til Bedste 30 gode Elgshuder af de bedste, om der er saa mange at bekomme, og ikke tilstede nogen Elgshuder der for Throndhjem at udskibes, førend han har kjøbt til Hs. Maj.s Behov saamange, som før er sagt. Han skal og lade oppebære af hvis fremmede

Digitized by Google

Skibe, som der indkommer for Throndhjem, slig Told og Rettighed, som der oppebæres af de fremmede Skibe, som segle paa Bergen, som er af hver Skipper, som haver hjemme i Holland, Frankrige, England og Skotland, 16 Daler, af hver Skipper, som haver hjemme udi de Østerske og Hansestæder, en Rosenobel og et Stykke Malt eller Meel, og samme Told i lige Maade indføre udi sit Regnskab ved hver Mands Navn, og hvor Skipperen haver hjemme, K. Maj. til Bedste. Skal han ikke heller tilstede nogen Fremmede eller Udlændiske at bygge der nogen Skibe, ikke heller Indbyggerne, uden de tilforn stille nøiagtig Vissen og Loven, at de ikke skulle selge eller afhænde samme Skibe udi 10 samfelde Aar til nogen Fremmede eller Udlændiske, som ikke ere boendes under K. Maj. Cum cæt. claus. et inhib. sol. Kronborg 20 Marts 1586. R. 542. Afskr. III. 487. (Uddr.)

Gisle Gunnerssøn fik Brev at maa bekomme de to Parter saavelsom den tredie Part af nogen Jorder [paa Island], som han af Johan Bockholdt [Befalingsmand paa Island] sted haver til Hjælp til hans Studering. Kronborg 23 Marts 1586. R. 544. Afskr. III. 489.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev, at han skulde klart gjøre dette forgangne Aars Regnskab.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vi komme udi Forfaring, at du atter skal stande tilbage baade med Regnskab og Pendinge, du derefter os pligtig kan være af Baahuus Slot og Len for dette forgangne Aar, thi bede vi dig alvorlig og ville, at du endeligen er fortænkt udi strax uforsømmet, anseendes dette vort Brev, at fremsende din Skriver til vort Renteri paa vort Slot Kjøbenhavn med det forgangne Aars Regnskab og saa mange Pendinge derhos, som du derpaa kan os skyldig blive, og i saa Maade altingest derom at klart gjøre, tagendes der aldeles ingen videre Forhaling, Forsømmelse eller Undskyldning fore, saafremt vi ikke skulle foraarsages en Gang for alle at tænke et andet Raad og Middel dertil, og en Anden til samme vort Slot og Len at forordne, som uden saadan Fortog os vil Fyldest gjøre, hvis som os deraf bør. Cum claus. consv. Kronborg 23 Marts 1586. T. 339. Afskr. IV. 880.

Menige Borgere udi Kjøbenhavn finge Brev at ulue med deres Skibe og Gods segle paa Nordlandene til Var-

døhuus, Finland, Lapland, og hvor deres Leilighed kan være at ville segle i forᵉ Nordlande.

Fr. II. G. a. v., at paa det vore Undersaatter udi Nordlandene udi vort Rige Norge maa desbedre bekomme nødtørftig Tilføring og Undsætning med hvis dem til deres Ophold behøves kunde, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde og tillade, at vore Undersaatter, Borgere udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, hvilke det gjøre ville, mue med deres Skibe og Gods segle til Nordlandene &c. [som i Overskriften] og med vore Undersaatter sammesteds handle og vandle, til dennem deres Gods og Vare afhænde, og igjen kjøbe og tilforhandle hvis Vare der falder, og dermed fremdeles søge deres Næring og Bjering og det aldeles fri og ubehindret af vore Fogder eller nogre andre udi nogre Maader, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder. Dog skal hermed vor Told, Sise og Rettighed være uforkrænket udi alle Maader. Cum inhib. sol. Kronborg 26 Marts 1586. R. 545. Afskr. III. 489.

Menige Borgere udi Stavanger fik Brev at skulle være Jørgen Knudssøn, Borgermester der sammesteds, hørig og lydig.

Fr. II. Hilse Eder, vore Undersaatter, menige Borgere udi vor Kjøbsted Stavanger, evindelig med Gud og vor Naade. Vider, at os elskel. Jørgen Knudssøn underdanigst haver ladet give os tilkjende, hvorledes han er tilskikket at være Borgermester der sammesteds, og derhos ladet berette, at der skal være en Part blandt Eder, som bevise sig imod hannem paa hans Embeds Vegne ulydig og modvillig og ikke ville kjende hannem for Eders Borgermester, som det sig burde, thi bede vi Eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at I retter Eder efter at kjende og holde forᵉ Jørgen Knudssøn for Eders Borgermester og være hannem paa vore Vegne udi alt, hvis samme hans Kald og Embede er belangendes, hørige, lydige og følgagtige, udi hvis han Eder tilsigendes og befalendes vorder. Saafremt nogen Eder fordrister sig imod hannem at opsætte og ikke ville være hannem hørig og lydig, I da ikke derfore ville straffes som ulydige. Han skal igjen være forpligt at forhjælpe og holde Eder alle og hver ved Lov og Ret, som det sig bør. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 26 Marts 1586. T. 340. Afskr. IV. 881.

Digitized by Google

Christen Friis fik K. Maj.s Brev noget Gods at besigte.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som os elskel. Aage Bjelke, vor Mand og Tjener, haver underdanigst tilbudet os nogen hans og hans Hustrues Gods der udi vort Land Sjæland og derimod begjeret til Vederlag disse efterne vore og Norges Krones Gaarde og Gods udi Thróndhjems Len, som er først udi Fosen Len paa Hiteren: Balsnes, Forsnes, Strøm, Ulven, Sandstad; udi Vigs Thinglag: Feuog [Fevaag] den øvre Gaard, end Feuog den nedre Gaard; udi Vasbygden: Inuszedal (?); paa Ørland en Ødegaard, er intet bygget, kaldes Ryggen; udi Hellums Thinglag: Wallersøen [Valsøen], Val, Wxeuoll, [Oxvold], Stenvik, Thøren [Thørum], Hellum, Melum, Juszen [Jusund], Siørøn [Skjørøen], Barckesmeer (?); udi Eids Thinglag: Sellenesz [Selnes], Løvøen, Helesuig [Hellesviken], Thorgenesz [Thorhaugnes], Thørhug [Thorhaug], Lysøen, Øyen, Aa; udi Bjørnør Thinglag: Hof, Hevneskjel, Sund[e], Berg; paa Nordmøre: Edøen, Kolløen; udi Haslevigen: Haarbierg [Horberg], Sørvigen; udi Ritsen: lille Grønning, og paa Stadsbygden Len og (sic) Thrange, eftersom han dig des Leilighed kan ydermere berette, da bede vi dig, ville og befale, at naar han dig med dette vort Brev besøger, du da med det Første retter dig efter grangiveligen og med alsomstørste Flid gransker og forfarer al forne vort og Norges Kronens Gaardes og Godses Leilighed, Landgilde, Rettighed og Tilliggelse og det klarligen paa Register under dit Signet optegner, derhos udi samme beseglet Register klarlig lader opskrive al hvis Skove, Laxegaarde eller anden Fiskeri-Leilighed, item ved Havnene der under Lands og al anden Herlighed og Bekvemmelighed, ihvadsomhelst dette være eller findes kan, som til nogen forne Gaarde og Gods er liggendes, og samme Fortegnelse os siden tilskikker, at vi deraf al Leilighed noksom kunde forfare, og have os derefter at betænke om samme Skifte enten at samtykke og bevilge eller ikke. Cum inhib. sol. Kronborg 26 Marts 1586. T. 340. Afskr. IV. 881.

Johan Bockholt fik Brev ang. Paul Hanssøn, der har været K. Maj.s Kjøbsvend og Foged paa Vespenø og som saadan har bedraget Kongen for mere end tusinde Daler; derfor var han dømt til at straffes som Tyv, men benaadet med at rettes ved Sværd og begraves. Straffen skulde udstaaes paa Vespenø, men da der ingen Skarpretter findes, befales Bockholt at

Digitized by Google

sende en saadan derhen. Kronborg 28 Marts 1586. T. 341. Afskr. IV. 882. (Uddr.)

K. Maj.s aabne Brev udganget, at ingen Bissekræmmere og andre løse Kompaner, Skotter og andre Nationer, maa omløbe med Kram der udi Baahuus Len.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi forfare, at fast mange Steder der udi Baahuus Len udi vort Rige Norge skal en Hob Bissekræmmere og andre løse Kompaner, Skotter og andre Nationer, omkring løbe, røve og stjæle fra Folk deres Gods og Bjering, tilmed begange mange Mord, Manddrab, og drive og Kjøb til Forprang, menige Borgere og Indbyggere sammesteds til stor Skade og Fordærvelse paa deres Næring og Bjering imod deres Privilegier og Friheder, og ingen Borgerskab forne Bissekræmmere og løse Kompaner have udi nogen af Kjøbstæderne, ikke heller nogen Pasbreve enten af vor Lensmand eller Andre, som om deres Besked burde at vide: da paa det slige løse Selskab maa afskaffes og saadan Tyveri, Rov, Mord, Manddrab og anden saadan Utilbørlighed, som ved dennem bedrives, maa forekommes og vore Borgere og andre Undersaatter der sammesteds kunde blive ved deres Handel og Vandel efter deres Privilegiers Lydelse, og hver paa Land og Stræde maa nyde Fred og være udenfore, da ville vi strengeligen og alvorligen have forbudet enten Bissekræmmere med Kram eller andre Lediggjængere og løse Selskab, som ingen nøiagtig Pasbord have eller sig lade findes udi forne Baahuus Len, og dersom efter denne Dag nogen Bissekræmmere med Kram uden vor Lensmands Bevilling og hans eller Borgermesters og Raadmænds udi næste Kjøbsted deres Pasbord, eller og nogen Lediggjængere eller løse Personer, som ingen tilbørlig Besked have med at fare, kunde befindes udi forne Baahuus Len, da ville vi strengeligen og alvorligen have befalet vor Embedsmand paa vort Slot Baahuus, som nu er eller efterkommendes vorder, og hermed dennem Fuldmagt givet have, dennem strax at skulle lade eftertragte og paagribe og siden fratage dennem, hvis de kunde have med at fare, og derefter dennem der af Landet forvise, eller og dersom nogen Klage kommer over dennem for nogen Mishandling eller Utilbørlighed, da at skulle straffe over dennem, enten at lade indsmede dennem udi en Kjede at gaa og arbeide paa nogen Tid, eller udi andre Maader, eftersom deres Modvillighed eller For-

Digitized by Google

seelse findes. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 31 Marts 1586. T. 341. Afskr. IV. 882.

Jørgen Meer, Borgermester udi Helsingør, fik Brev at maa paa denne Gang med hans Fuldmægtig lade kjøbe og tilforhandle sig et Skiblad Egetømmer udi Norge og samme Egetømmer lade udføre til Nederlandene eller andensteds, hvor han bedst kan eller vil dermed søge sin Næring og Forbedring; dog skal han give og fornøie deraf den tilbørlige Told og Rettighed, som K. Maj. bør, og lade skrive paa Hs. Maj.s Brev, hvor han samme Tømmer udførendes vorder, at ikke mere under det Skin skulde udkomme. Cum inhib. sol. Kronborg 1 April 1586. R. 545. Afskr. III. 489.

Nils Michelssøn [Tornekrands] fik Brev til Ove Juel, at Bønderne udi Hedemarken skulle betale hannem hvis Restants, som de stande tilbage med.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom os elskel. Nils Michelssøn til Ky, vor Mand og Tjener, er os en stor Summa Pendinge skyldig af vort og Kronens Len Hedemarken der udi vort Rige Norge, fra den Tid, han først er dermed forlent, og til nu vi det fra hannem have forandret, og han underdanigst sig beklager, at udi samme Len skal tilbagestaa hos Bønderne stor Rest, som han forleden Aar ikke har kunnet [bekomme], en Deel af den Aarsag, at den skadelige Pestilentse der skulde have regjeret, og Bønderne til den Tid have undholdet dennem af Veien, at de ikke have været tilstede at fuldgjøre, hvis dennem burde, og synderlig derforuden mesten af dette forgangne Aars Indkomst, som til Paaske nu nærværendes skulde være udgiven, skulde restere, hvilket hannem dog udi hans Regnskab er tilregnet for en fuld Aars Indtægt og til fuld Afgift deraf, og derfore underdanigst begjeret vor Forskrift, at du hannem skulde befordre til hvis udi saa [Maade] maa restere: thi bede vi dig og ville, at du retter dig efter at befordre og befordre lade for^{ne} Nils Michelssøn paa vore Vegne uden lang Forhaling at maa bekomme alt hvis i nogre Maader resterer af vor og Kronens Rettighed udi for^{ne} Len, som udi forleden Aar, midlertid han samme Len udi Forlening havt haver, og til nu nærværendes Paaske, til hvilken Tid hans Regnskab og Afgift er besluttet, skulde være udgivet, være sig Leding, Landskyld, Tredieaarstage eller Byggsel, Sagefald eller hvis andet det være kan, som os resterer, at han siden deraf vor Rettighed os kan fuldgjøre og ikke med

Digitized by Google

samme Rest skulle sig have at undskylde imod vor tilbørlige Anfordring, om hvis han os pligtig er. Cum claus. consv. Kronborg 3 April 1586. T. 342. Afskr. IV. 883.

Fru Gyrvild Fadersdatter [Sparres] Skjøde til K. Maj. paa det efterne Gods udi Norge udi Agershuus Len.

Jeg, Gyrvild Fadersdatter, sal. Hr. Lauge Brahes Efterleverske, kjendes og gjør vitterligt for alle med dette mit aabne Brev, at efter den stormægtigste høibaarne Fyrste og Herre Hr. Fredrik den Anden &c., min allernaadigste Herre og Konning, haver altid efter min salig Husbondes Død og Afgang beviist mig megen kongelig Naade og gunstig Bevaagenhed, baade med Hs. Maj.s og Kronens anseelige Lene og Gods, som Hs. Maj. nu saavelsom tilforn mig udi min Livstid naadeligen med forlenet haver og udi adskillige andre Maader, da haver jeg af saadan hans kgl. Naade og Velgjerning imod mig hertil bevæget og noksom foraarsaget til underdanigst Taknemlighed med min egen frie Villie og velbetænkt Hu og Sind, unød og utiltvungen, paa det underdanigste undt, skjødt og givet og nu med dette mit aabne Brev under, skjøder og giver og nu strax afhænder og oplader fra mig og mine Arvinger og til høibene K. Maj. og Hs. Maj.s Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, disse efterskrevne Gaarde og Gods af min Arve- og Odelsgods udi Norge, som er: Først udi [Vaage i] Gudbrandsdalen: Tholftestad Gaard, som skylder aarlig 7 Huder, et Kvernebrug hos Tholftestad, som aarligen gjøres Regnskab af Kvernene. Borgestaa [Baardstad], som skylder 3 Huder, Hammer 1 Hud, øvre Bjørnstad 2 Huder, Sørum [Søreim] 3 Huder, Sandbo 4 Huder, Overø [Øy øvre] 4 Huder, Nederø [Øy nedre] 4 Huder, Storvik 4 Huder, Skaar 1 Pund Fisk, en Ødegaard hos Sandbo 1 Hud. Lom: Bøje 4 Huder, Trættestad [Trodstad?] 2 Huder, Jefne [Jevneim] 1/2 Hud, Bakke 3 Huder, Prestegjere [Prestejordet] 1/2 Hud, Storordt [Stovrust] 1 Hud. Lesje: Korby [Kaarbø] 2 Huder, Hofseter 2 Huder, Bellendt [Bellen] 1 Hud. Kvam: Øvre Kleifstad 3 Skind, nedre Kleifstad 1 Hud, Val 1 Hud. Sammeledes disse 7 Gaarde, som ere liggendes paa Skoven mellem Lesje og Romsdalen, som ere: Store Enebo, lille Enebo, store Endstad, lille Endstad, Rønne [Raanaa], Stuflod [Stuefloten] og Bjørli[en], med hver og alle forne Gaardes Rente.. Item Søthorp: Skoden 1 Hud. Kvikne: Vigstad 1 Hud, Sølthe [Sylte] 2 Huder. Udi

Digitized by Google

Fron Sogn: Roldstad ½ Hud, Skarplykken 1 Hud, Berge 1 Hud 4 Skind, Skrafvestad [Skarstad?] ⅓ Hud, Eggerydt [Heggerud] 3 Skind. Udi Ringebo Sogn: Berge 1½ Hud, Onshuus ½ Hud, Myre ½ Hud, Linvig 2½ Huder, Borge[n] 2 Huder, Aarnes 3 Skind, Øen[?] ½ Hud, øvre Gunstad 9 Skind. Hvilke forne Gaarde og Gods med al min arvelige Odelsret, Herlighed og Rettighed udi dennem og al deres Rente og rette Tilliggelse, Ager, Eng, Skov, Mark, Lutter og Lunder, Fiskevand og Fægang, Vaadt og Tørt, aldeles intet undtaget, ved hvad Navn det helst er eller nævnes kan, som der nu tilligger og af Arilds Tid tilligget haver og bør dertil at ligge med Rette, høibaarne K. Maj. og Hs. Maj.s Efterkommere, Konger udi Danmark og Norge, mue og skulle have, nyde, bruge og beholde for evindelige Eiendomme. Og kjender jeg mig eller mine Arvinger aldeles ingen ydermere Lod, Deel, Anpart, Ret eller Rettighed at have udi eller til nogre forne Gaarde eller Gods efter denne Dag udi nogre Maader, meden bepligter mig og mine Arvinger at fri hjemle og fuldkommeligen tilstaa forne K. Maj. og Hs. Maj.s Efterkommere, Konger &c., forne Gaarde og Gods med al deres Rente og rette Tilliggelse for hver Mands Tiltale, som derpaa kan tale med Rette. Skede det og saa, det Gud forbyde, at nogen forne Gaarde og Gods eller nogen deres Rente, Rettighed og rette Tilliggelse bleve høibete K. Maj. eller Hs. Maj.s Efterkommere, Konger &c., afvunden for min Vanhjemmels Brøst Skyld, da bepligter jeg mig og mine Arvinger at vederlægge [o. s. v. i de sedvanlige Udtryk]. Til ydermere Vidnesbyrd og bedre Forvaring haver jeg ladet hænge mit Signet neden dette mit aabne Brev og venligen tilbedet med mig at besegle ærlige og velbyrdige Mænd Nils Kaas til Thorupgaard, K. Maj.s Kantsler, Christoffer Walkendorf til Glorup, K. Maj.s Rentemester, Axel Gyldenstjerne til Lyngbygaard, Høvedsmand paa Landskrone Slot, og Knud Grubbe til Alsløf, K. Maj.s Befalingsmand udi Dragsmark Kloster. Børring Kloster 14 April 1586. R. 545. Afskr. III. 490.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev at løslade af Arrest et Skib, som Karl Christenssøn, Borger i Ebeltoft, i Aaret 1584 havde begyndt at lade bygge i Baahuus Len, og som Henrik Gyldenstjerne havde arresteret og forbudet at lade udsegle efter K. Maj.s imidlertid udgangne Brev, efterdi han giver tilkjende, at Tømmeret dertil mesten er kjøbt af jordegne Bønder,

Digitized by Google

og Skibet mesten var fuldgjort, inden berørte K. Maj.s Forbud er skeet. Der skulde tages Forpligt af ham, at han ikke afhænder Skibet til Fremmede inden den Tid, derom forordnet er. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 April 1586. T. 343. Afskr. IV. 884. (Uddr.)

Nils Bild til Ravnholt fik Følgebrev til menige Kronens Bønder og Tjenere, som ligge og tjene til Bergenhuus, og Hans Lindenov sidst udi Forlening havt haver, at skulle svare hannem nu til Philippi et Jacobi Dag førstkommende. Kjøbenhavn 15 April 1586. R. 547. Afskr. III. 491.

Nils Bild til Ravnholt fik Brev til alle Lagmænd, desligeste Provster, Prester, som ere boendes udi Bergenhuus Len, saa og til Borgermestere og Raadmænd udi Bergen, at skulle kjende ham for Lensmand. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 15 April 1586. R. 547. Afskr. III. 491. (Uddr.)

Paul Hellessøn, Lagmand i Bergen, og Borgermestere og Raadmænd sammesteds fik Brev at være tilstede paa førstkommende Philippi og Jacobi Dag, naar Nils Bild til Ravnholt skal annamme Bergenhuus Slot og Len, som K. Maj. har forlent ham med, at have flittig Indseende hvad Inventarium, Jordebøger, Breve, Register, Fæ, Kvæg, Bo, Boskab etc. hannem bliver overgivet, desligeste at forfare, hvorledes Slottet findes ved Magt holden, hvorledes de Skove, dertil ligge, ere fredede, og hvis de udi saa Maade forfarendes vorder, at give fra sig beskrevet og overantvorde det til forn. Nils Bild. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 15 April 1586. T. 343. Afskr. IV. 884. (Uddr.)

Hans Lindenov fik Brev at lade Bergenhuus Len følge Nils Bild og overantvorde ham Inventarium, Breve, Jordebøger etc. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 April 1586. T. 344. Afskr. IV. 885. (Uddr.)

Ludvig Munk til Nørlund fik Forleningsbrev paa Hedemarkens og Østerdalens Lene med al deres Rente og rette Tilliggelse, eftersom Nils Michelssøn [Tornekrands] til Ky det tilforn udi Verge havde, mod aarlig Afgift af 700 gode gamle Daler af den visse Rente og Indkomst at svare inden hver Philippi og Jacobi Dag og for sit Regnskab af den uvisse Rente den fjerde Part af samme. Told, Sise og Vrag (sic) vil K. Maj. have sig forbeholdt. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 16 April 1586. R. 547. Afskr. III. 491. (Uddr.)

Digitized by Google

Hans Holst blev tilskikket at skulle lade bygge et Blokhuus ved Havnen paa Vespenø og der afverge, at ingen Skibe løbe derind, uden de have K. Maj.s Pas eller Tilladelsebrev.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi komme udi Forfaring, hvorledes mange skulle sig understaa baade af Engelske og andre Nationer imod vor Villie og Tilladelse at besegle vort Land Vespenø, os paa vor Handel og Rettighed til Forkrænkelse, vi ogsaa forfare, at udi Vestersøen skulle lade sig fornemme mange Sørøvere, hvilke kunde lade sig forlyste og understaa vore Undersaatter der paa Landet at gjøre Overlast og Skade, da, paa det til for.ᵉ Leilighed maa haves desbedre Indseende, have vi skikket og tilforordnet os elskel. Hans Holst, vor Skibskapitain, og medhavendes Folk, Skøt og Arkelityg at skulle ved Havnen for for.ᵉ vort Land Vespenø paa beleiligst Sted lade gjøre et Blokhuus og derudi altid være tilstede og tage Besked af alle de Skibe, som komme der for Landet og ville søge Landet og Havnen, og hindre og afverge, at aldeles ingen Skibe, hvorfra de kunde komme, indløbe udi Havnen der for Landet, uden de have vor Pas og Tilladelsebreve derom. Og dersom nogen Skibe komme, som ikke ville give Besked, da skal hannem hermed være befalet og Fuldmagt givet fiendtligen at søge dennem med det Skøt, han hos sig haver, saa han enten kan skyde dennem udi Sænk eller udi andre Maader dennem overmægtiget kan forskaffe hid ind for Kjøbenhavn. Og skal han udi alle Maader vide og ramme vore og vore Undersaatters der paa Landet deres Gavn og Bedste, og Skade hindre, forkomme og afverge af yderste Forstand, Magt og Formue. Og efterdi saadan vor Forordning er meent og gjort til vore Undersaatter, der paa Landet bo, deres Nødtørft, Gavn og Bedste, og derfor af dennem selv billigen bør at befordres, da bede vi menige Bønder og Undersaatter, som bygge og bo paa for.ᵉ Vespenø, og hver særdeles strengeligen byde, at I rette Eder til al forefaldende Leilighed at være for.ᵉ Hans Holst behjælpelig og bistandige udi alt, hvis han Eder paa vore Vegne tilsigendes og befalendes vorder, og hannem udi alle Maader til det Bedste befordre og forfremme. Og skal hannem dog derhos være formeent nogen vore Undersaatter der paa Landet med noget ubilligt at besverge. Skal han og ikke gjøre dennem, som ville fiske deromkring Landet, nogen Forhindring eller Overlast, dog ligevel ikke tilstede nogen

Digitized by Google

af dennem at segle til Landet og bruge der nogen Handel eller Vandel, uden de have derom af os tilbørlig Besked. Herefter for^{ne} Hans Holst saavelsom vore Undersaatter der paa Landet skulle have sig at rette. Kjøbenhavn 18 April 1586. R. 548. Afskr. III. 492.

Hr. Jens Søfrenssøn fik Brev paa Lindaas Prestegjeld udi Bergens Stift.

Fr. II. G. a. v., at eftersom denne Brevviser, hæderlig Mand Hr. Jens Søfrenssøn, haver underdanigst ladet give os tilkjende, hvorledes han af Superintendenten udi Bergen Stift efter vor naadigst Forskrift, vi hannem havde meddelet, at han der udi Stiftet skulde til forefaldende Leilighed befordres til noget Kald, er skikket til Lindaas Prestegjeld udi for^{ne} Bergen Stift efter den Prests Død, som tilforn var sammesteds, og der tjent udi Prestens efterladendes Hustrus Naadensaar, midlertid af Sognemændene haver forhvervet fuldt og lovligt Kald til samme Gjeld efter Ordinantsen, og ligevel nu derimod adskillig Forhindring skulle indvendes, dog ikke for nogen Mangel for hans Person, Levnet eller Lærdom, hvorfor han os haver besøgt, begjerendes efter sligt lovligt Kald samme Gjeld at maatte beholde: da efterdi for^{ne} Hr. Jens Søfrenssøn er lovlig efter Ordinantsen kaldet til samme Gjeld, og vi ikke have spurgt eller fornummet nogen Uskikkelighed hos hannem udi Lærdom eller Levnet, for hvilke hannem samme Kald bør at hindres, have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at for^{ne} Hr. Jens Søfrenssøn maa for^{ne} Lindaas Prestegjeld med Tiende og al Presterente og Rettighed bekomme, nyde og have, dog saa at han derimod skal være forpligt at prædike og lære Sognefolket udi samme Gjeld Guds hellige Ord reent og klart og retsindeligen administrere de hellige, høiværdige Sakramenter og udi alle Maader gjøre Sognefolket inden Kirken og uden den tilbørlige Tjeneste, som en kristelig Sjælesørger pligtig er og bør at gjøre. Cum inhib. sol. Fredriksborg 25 April 1586. R. 549. Afskr. III. 493.

Hans Harsen fik K. Maj.s Pas paa et Skiblad Egetømmer paa denne Gang af Norge at udføre. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 26 April 1586. R. 549. Afskr. III. 494.

Arild Olufssøn [Gyldensø] fik Forleningsbrev paa disse efter^{ne} fire Norges Krones Gaarde udi Throndhjems Len:

Digitized by Google

By, Lød, Ramdam [Ranum] og Merene [Mære?]. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronb. 8 Mai 1586. R. 550. Afskr. III. 494. (Uddr.)

For^{ne} Arild Olufssøn fik Følgebrev til Norges Krones Bønder og Tjenere, som bo paa for^{ne} fire Gaarde udi Throndhjems Len, at skulle svare hannem ad gratiam. Actum die, loco et anno ut supra. Ibid.

Maurits Stygge til Holbekgaard, Landsdommer udi Nørrejylland, fik Forleningsbrev paa Provstiet udi Marie Kirke udi Oslo, eftersom Hans Pederssøn [Litle] til Sæm, Embedsmand udi Nedenes Len, det til des udi Verge og Forlening havt haver, kvit og fri uden Afgift. Dog skal han aldeles ikke befatte sig med Told, Sise, Sagefald eller andet uvisse, som falder udi for^{ne} Provsti, men det skal komme K. Maj. til Bedste, og Lensmanden paa Agershuus paa K. Maj.s Vegne det at skulle oppebære og aarligen derfore gjøre god Rede og Regnskab. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 11 Mai 1586. R. 550. Afskr. III. 494. (Uddr.)

For^{ne} Maurits Stygge fik Følgebrev til menige Bønder og Tjenere liggendes til for^{ne} Provsti, at svare hannem med Landgilde og anden Rente og Rettighed, ad gratiam. Actum die, loco et anno ut supra. R. 551. Afskr. III. 495.

Menige Undersaatter, Prester, Bønder og menige Almue paa Vespenø fik K. Maj.s Brev, indeholdende Forbud mod Handel med de Engelske og andre Fremmede. Kronborg 23 Mai 1586. T. 345. Afskr. IV. 886. (Uddr.)

Nils Bild fik Brev, at Bønderne udi Nordfjord Len skal give slig Fredtold, som dennem af først er paalagt.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vore Undersaatter, menige Bønder og Tjenere udi Nordfjord Len udi vort Rige Norge have underdanigst ladet give os tilkjende, at de meget besverges med den Fredtold, de aarligen mue udgive, udi saa Maade, at den Tid, samme Fredtold dennem først blev paalagt, da gav hver efter sin Evne og Leilighed en Part ½ Pund Fisk, en Part ½ Faarekrop, og somme 1 Gjedeskind, men for nogen Tid siden er samme Fredtold Aar efter Aar dennem forhøiet, saa hver Mand, den Fattige saavelsom den Rige, udi samme Len maa udgive udi Fredtold aarligen 1 Pund Fisk eller 1 Mark Danske, hvilket de beklage dennem at være til stor Besværing, underdanigst begjerendes paa samme Fredtold at maatte fange Forskaansel, saa de maatte nyde paa slig Fredtold at udgive, som de af første

have udgivet: da, efterdi vi forfare, samme Udgift for^{ne} vore Undersaatter af Fogder og Skrivere udi forne Len at være forhøiet og ikke med vort Brev paalagt eller forordnet, ville vi dennem naadigst med hvis forne Fredtold er forhøiet have forskaanet, saa de herefter skulle give forne Fredtold, eftersom den af første er dennem paalagt, som haver været 1 [d. e. ½] Pund Fisk eller des Verd: thi bede vi dig og ville, at du lader Bønderne udi forne Nordfjord Len nyde Forskaansel med slig Fredtold at udgive, som dennem af første er paalagt, og derover dennem ikke besverger, og det i saa Maade udi Jordbogen lader forandre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Mai 1586. T. 344. Afskr. IV. 886.

Engelbret Pais, Borger udi Flensborg, fik K. Maj.s Brev at maa udi 3 samfelde Aar, næst efter dette K. Maj.s Brevs Datum regnendes, løbe norden Vardøhuus udi Norge med et Skib paa 30 Lester, der sammesteds bruge Fiskeriet, og siden fremdeles begive sig videre der nordenom til Malmis og andre Steder, hvor hannem bedst synes, udi Rysland, sin Handel, Vandel, Næring og Bjering at bruge, og derefter at begive sig tilbage igjen; dog K. Maj.s og Kronens sedvanlige Told og Rettighed hermed aldeles uforkrænket. Og skal han ikke maa føre nogen forbudne Kjøbmandsvare paa forne Fart og Reiser. Ikke skal han heller maa tage nogen fremmede udlændiske Mænd med sig udi Madskapi, men aleneste vore egne Undersaatter. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 3 Juni 1586. R. 551. Afskr. III. 495.

Peder Knudssøn [Maaneskjold] til Odsnes fik Forleningsbrev paa alt hvis Gods udi Baahuus Len og Viken, han tilforn haver havt udi Forlening, og K. Maj. hannem kort Tid siden forleden haver ladet opsige, som er liggendes paa Tjørn saa og udi Nordre Viken, udi Kville Sogn, Tonnum [Tanum] Sogn og Vettehered, det igjen med al dets Rente og rette Tilliggelse, vist og uvist, aldeles intet undtaget, at have kvit og fri. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 6 Juni 1586. R. 551. Afskr. III. 495. (Uddr.)

Jon Nilssøn [Skak] til Skjelbred fik K. Maj.s Brev at maa ad gratiam bekomme og lade oppebære K. Maj.s og Kronens Part af Tienden af Eger Prestegjeld udi Norge kvit og fri uden Afgift, dog saa at han skal være forpligt at lade sig bruge K. Maj. og Riget til Tjeneste, naar behov gjøres, og han om tilsiges. Cum inhib. sol. Actum ut supra. R. 552. Afskr. III. 495.

Digitized by Google

Nils Bild til Ravnholt fik Forleningsbrev paa Bergenhuus Slot og Len med disse efterskrevne Fogderier Søndhordland, Nordhordland, Søndfjord og Sogn, eftersom Hans Lindenov dennem til des udi Verge havt haver, mod en aarlig Afgift til hver St^orum Philippi et Jacobi apostolorum Dag af 800 gamle Daler af den visse Rente og Indkomst af for^ne Len, som er Leding, Landskyld, Landvare og Fredtold. Hvis Tiende-Korn, Smør, Lam, Oste eller andre Tiender, som falder udi for^ne Len, desligeste Skibstold, som udgives udi Pendinge, Meel og Malt, skal han lade oppebære og, eftersom det vorder ham befalet, forvende aarligen K. Maj. til Bedste til godt og klart Regnskab. For sit Regnskab over den uvisse Rente skal han bekomme den fjerde Pending. Told, Sise og Vrag vil K. Maj. have sig selv forbeholdet. Nordfjord skal han annamme under Slottet og lade oppebære baade den visse og uvisse Rente, som der udi Lenet falde kan, K. Maj. alene til Bedste. Hvis Omkostning med Folkenes Løn og Underholdning, som der behov gjøres at holde udi Lenet, maa indføres K. Maj. til godt Regnskab; dog bevilges hannem deraf for sin Umage af den uvisse Rente den tredie Pending og ikke mere. Presterne og Kirkerne der udi Lenet skal han have udi Forsvar og Befaling og have god Tilsyn dermed, at Kirkernes eller Presternes Skove ikke forhugges, uden alene til Kirkernes og Prestegaardenes Bygning og Ildebrands Behov, og intet til at selge eller til Skibsbygning, ligesom han og skal have Tilsyn til Kirkerne, at de bygges og forbedres. Skal han og paasee, at de tydske Kjøbmænd ved Bryggen ikke tiltager dennem nogen videre Frihed, end som dennem bør med Rette; ikke skal han heller tilstede dennem, at de mue af Borgerne der sammesteds eller af andre vore Undersaatter tilhandle dennem nogen Gaarde, Huse eller Jordsmon, uden det skeer med K. Maj.s Bevilling. Skal han og tilholde de tydske Prædikanter der udi Byen, at de ere Superintendenten efter Ordinantsen hørige og lydige, og naar som nogen dør og afgaar af dennem, da skal det ikke tilstedes de tydske Kjøbmænd at mue udi dets Sted forskrive nogen Prædikanter af Tydskland, uden hvis som skeer med Nils Bilds og Superintendentens Bevilling og Samtykke. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 6 Juni 1586. R. 552. Afskr. III. 495. (Uddr.)

K. Maj.s Forordning udganget, hvorledes udi Byskatter, Jordskyld, Landgildependinge, Ledingspendinge, Fo-

Digitized by Google

ringspendinge, Visøre og Sagefaldspendinge udi Norge skal oppebæres, siden Myntens Forandring skeet er.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vore Undersaatter, Borgere og Bønder udi vort Rige Norge dennem tidt og ofte for os have beklaget fast at besverges efter den Myntens Forandring og Ordning, som nogle Aar siden forleden gjort og forordnet er udi Kjøb, Salg, Handel og Kontrakt at holdes skulle udi saa Maade, at hvert Markstykke skulde beregnes for 8 Skill. eller ½ Mark Danske, hver 8 Skill.s Stykker for 4 Skill. og saa fremdeles Mynten dobbelt beregnet; derefter forne vore Undersaatter, Borgerne udi Byskatter og Jordskyld og Bønderne udi Ledingspendinge, Føringspendinge, Landgildependinge, Visøre og Sagefaldspendinge ere besverget dobbelt at mue give, saa at, hvor tilforn er givet 3 Mark, have [de], siden forne Forandring gjort er, maat give 6 Mk., som før gik, og ligesaa fremdeles udi alle Pendingsskylde dobbelt op have maat fornøie, hvilket dennem skulde være til største Besværing. Da have vi den Leilighed med vore elskel. Rigens Raad beraadslaget og overveiet og efter deres Raad og Betænkende for godt anseet, samtykt og hermed endeligen det saa villet forordnet og holdet have udi Byskatter, Jordskyld, Landgildependinge, Ledingspenge, Foringspendinge, Visøre og Sagefaldspendinge eller anden slig Borgeres eller Bønders Pengeskyld, at udi Steden at nogen, førend forne Mynts Forandring er gjort, udi nogen slig Skyld og Udgift have givet 3 Mark, skulle de herefter give 4 Mk. Danske, som før gik, eller en god enkende Daler, og derover ikke besverges, og udi saa Maade fremdeles beregnes, saa for hver Skilling, tilforn udi slig Udgift er given, nu skulle gives 4 Alb. Hvilken forne Forordning vi udi alle Maader, eftersom forne staar, ville holdet have udi alle Borgernes Byskatter eller Jordskyld og udi Bøndernes aarlige Pendingsskylde og Sagefald med hvad Navn det nævnes kan, og forne vore Undersaatter, Borgere og Bønder, derover ikke ydermere at skulle besværes i nogre Maader. Thi bede vi og byde vor Rentemester saa og alle Fogder og Embedsmænd, at de paa vore Vegne holde herover, som det sig bør, og med vore Undersaatter udi Kjøbstæderne og vore og Kronens egne Bønder og Tjenere, som dennem befalet er, vider dennem herefter at rette og Borgerne udi deres Byskat og Jordskyld og Bønderne udi deres Pendingeskyld efter forne Taxering udi vore Registre og Jordebøger at lade forandre og indskrive og derover

Digitized by Google

herimod ikke besvære. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 6 Juni 1586. R. 553. Afskr. III. 497.

Henrik Gyldenstjerne, Ove Juel, Nils Bild og Christen Friis finge Brev strax uforsømmeligen at forkynde næstforegaaende aabne Brev og alvorligen holde derover, saa at Intet derimod gjøres, og samme aabne Brev siden udi god Forvaring holde tilstede, at det ikke bortkommer. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 Juni 1586. T. 345. Afskr. IV. 886. (Uddr.)

Robert Flor af England, der haver været foraarsaget udi sin Gjæld og Betaling at tage og annamme noget Egetømmer af nogle K. Maj.s og Norges Krones Bønder og Tjenere udi Baahuus Len, fik Brev at mue udføre et Skiblad af samme Egetømmer til Nederlandene eller andensteds, dog K. Maj.s Told og Rettighed uforkrænket, og med Forpligtelse at lade dette Brev paaskrive Udførselsstedet. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 7 Juni 1586. R. 554. Afskr. III. 497. (Uddr.)

Klaus Jenssøn, Lagmand udi Viken, der haver afstaaet en Gaard udi Baahuus Len, kaldes Ormoffue [Ormo i Ytterby], hvormed han nogen Tid siden forleden medforlenet var, fik Forleningsbrev paa en Gaard paa Indland, udi Lykke Sogn, kaldes Toften [Tofta], med saadanne Benaadninger, eftersom han den anden for^{ne} Gaard haver havt. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 13 Juni 1586. R. 555. Afskr. III. 498. (Uddr.)

K. Maj.s Undersaatter, ved Molsund boendes, finge Brev paa en Gaard, kaldes Tanggaard [Tången i Morlanda], og en Ø, der tilligger, kaldes Mollø, til deres Fædrift og Græsgang.

Fr. II. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at vore Undersaatter ved Molsund udi vort Rige Norge boendes er, mue bekomme en vor og Kronens Gaard næst op til deres Kirke liggendes, kaldes Tanggaard, den med al sin Eiendom og en Ø, dertil liggendes, kaldes Mollø, at have, nyde, bruge og beholde til deres Fædrift og Græsgang, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder; dog saa at de skulle være forpligt at udgive den sedvanlige Landskyld, som pleier og bør at gives af samme Gaard, og den aarligen til gode Rede yde og fornøie vor Lensmand paa vort Slot Baahuus, som nu er eller herefter kommendes vorder, paa vore Vegne. Skulle

Digitized by Google

dog og udminde Bonden, som derpaa er boendes, saa han kan have noget til Hjælp at see sig om anden Leilighed. Cum inhib. sol. Kronborg 14 Juni 1586. R. 555. Afskr. III. 498.

Staale Kjeldssøn, der nogen Tid siden forleden haver fæst en Gaard udi Lister Len, udi Aa Sogn, kaldes Bringsfjord [Bringsjord], og udmindet den Mand, som den Tid samme Gaard udi Verge havde, fik Stadfæstelsesbrev herpaa, efterdi han, da han samme Gaard nødtørftig maa med Bygning forbedre, befrygter sig, at naar han den bedst bygt haver, han da skulde derfra trænges uden billig Aarsag og Ret. Dog dersom anden Leilighed befindes om samme Gaard, end som K. Maj. endnu kunde vide eller paa denne Tid beret er, vil K. Maj. sig forbeholdet have at forandre, gjøre og lade herudinden, som Leiligheden kunde fordre. Cum inhib. sol. Fredriksborg 14 Juni 1586. R. 556. Afskr. III. 498. (Uddr.)

K. Maj.s Undersaatter udi Nedenes Len finge Brev at mue selge til Udlændiske og Andre Egetømmer.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vore Undersaatter, menige Bønder og Almue udi Nedenes Len udi vort Rige Norge, have underdanigst for os ladet berette, hvorledes at de have meget ringe Eiendomme at saa paa, at de dennem ikke kunne deraf underholde, og efterdi de ingen anden Næring have, og forbudet er, at Egetømmer ikke maa udselges eller udføres, hvoraf de ellers kunde have nogen Hjælp, skulle de lide stor Armod for deres Underholdning, underdanigst begjerendes, deres Leilighed maatte ansees, og dennem at maa bevilges at selge Egetømmer til Udlændiske og Andre, det kjøbe ville, for hvis de til deres Ophold behøve. Da paa det at vore Undersaatter udi forne Nedenes Len desbedre maatte blive ved Magt, Næring og Bjering, have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at de herefter maa selge til Udlændiske og Andre, hvem det udføre eller kjøbe ville, Egetømmer saameget, som hver haver at aflade, og de paa deres egne Skove kunde lade hugge, dog ikke længer end 12 Alne langt, og dersom nogen herimod befindes at selge længer Egetømmer end paa 12 Alne at udføres af Udlændiske, da skulle de derfor straffes paa vor høieste Unaade, og skal dog hermed vor og Kronens Told og Rettighed være uforkrænket udi alle Maader. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 Juni 1586. R. 556. Afskr. III. 499.

Digitized by Google

Udi lige Maade finge Bønder og menige Almue i Mandals Len ligesaadant et Brev, lydendes Ord fra Ord, som forᵉᵗ staar, sub eodem dato. R. 557. Afskr. III. 499.

K. Maj.s Brev udganget, at hvis Kjøbmandskab og Handel, som bruges ved Bragernes med Kramboder og udi andre Maader, skulle aldeles afskaffes, uden hvis de bruge den Stund, de ligge med deres Skibe i Havnen.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vore Undersaatter, menige Bønder og Almue paa Eger og udi Lider i Agershuus Len udi vort Rige Norge, have underdanigst ladet give os tilkjende, at de have dennem beklaget for vore Raad og gode Mænd, som forleden Aar var der udi Riget af os skikket og forordnet at sidde Retterthing og forhøre Sager, hvorledes adskillige Kjøbmænd og Kræmmere sig fordriste at ligge ved Bragernes med deres Kjøbmandskab og Handel og med aabne Kramboder, uanseendes, at de ikke have deres Skib der paa Havnen liggendes, hvilket er imod Privilegier, Retterbøder og Friheder, baade Borgere og Bønder til Forprang og Skade. Og da er for godt anseet, at saadant Kjøb og Forprang skulle afskaffes og herefter hverken Indlændiske eller Udlændiske, Borgere eller Bønder at skulle tilstedes nogen Kjøbmandshandel længer at bruge udi forⁿᵉ Bragernes, end som de deres Skib der udi Havnen have liggendes. Og paa det at dermed udi saa Maade altid maatte holdes og efterkommes, have forⁿᵉ vore Undersaatter underdanigst begjeret, at vi forⁿᵉ Forordning med vort Brev ville stadfæste. Da efterdi forⁿᵉ Kjøb og Handel, som udi saa Maade er holdet ved Bragernes, skal være imod Privilegier, Retterbøder og Friheder og menige Borgere og Bønder til Forprang og Skade, ville vi samme ulovlig Handel have endeligen afskaffet og forbudet, saa at aldeles ingen, være sig ihvosomhelst de ere eller være kunde, Indlændiske eller Udlændiske, Borgere eller Bønder, skulle efter denne Dag maa holde der nogen Kram eller bruge Handel, Kjøb eller Salg længer, end de have deres Skibe liggendes der udi Havnen, udi hvilke deres Skibe de maa holde og have deres Gods fal, saalænge de med Skibene blive der liggendes, og ikke noget Gods at skulle opføre eller holde fal paa Landet, efter Skibene ere afseglede. Saafremt Nogen understaar sig herimod at gjøre, da skulle de have forbrudt hvis Gods de have med at fare og tilmed straffes efter Loven. Thi forbyde vi alle, ihvo de helst ere eller være kunne, herimod hemmelig

Digitized by Google

eller aabenbarlig at handle eller sig understande udi nogre Maader; bedendes og bydendes vor Embedsmand paa vort Slot Agershuus, som nu er eller herefter kommendes vorder, at de dermed lade have alvorlig Indseende, og dersom befindes, at Nogen herover bruger nogen ulovlig Kjøb eller Salg, da at straffe derover, som det tilbørlig og forg^{st} staar, og ikke tilstede herimod skee, saafremt de ikke ville stande derfore til Rette. Cum inhib. sol. Fredriksborg 19 Juni 1586. R. 557. Afskr. III. 499.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev Peder Bagges Broder, som blev ihjelslagen, anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at os elskel. Peder Bagge, vor Mand og Tjener, haver underdanigst ladet for os berette, hvorledes at han haver havt en Broder [Nils], som var Sognepræst der udi Lenet udi et Gjeld, kaldes Sørbuden [Sørbygden], hvilken af en Lensmand sammesteds og hans Broder er jammerlig ihjelslagen, hvorfore ogsaa den Ene haver standet sin Ret og den Anden være fredløs, og deres Slægt og Anhang udi Gjeldet, af den Had, som de for samme Sag have til hans Broders efterladendes Hustru og Børn, skulle dennem understande at ville hende fortrænge fra Sognet og Gjeldet, endog hun bør efter Ordinantsen at nyde sin Naadsens Aar og holder dennem en Kapellan, som det sig bør, hvorfore han underdanigst haver været begjerendes, at naadigst maatte haves Indseende udi hendes Elendighed, at hun ikke skulde uforrettes: thi bede vi dig og ville, at du hende og hendes Sag dig lader være til Gode befalet og ikke tilsteder hende imod Ordinantsen at skee forkort, men meer hende til det Bedste befordrer og handhaver. Cum claus. consv. Fredriksborg 19 Juni 1586. T. 346. Afskr. IV. 887.

Christen Friis fik Brev at lade Kaspar Marckdanner følge Senjen Len, som denne tilforn havde været forlenet med, og som K. Maj. havde bevilget ham fremdeles at maatte nyde, og at tilstille hans Fuldmægtig hvad han havde oppebaaret af Lenets Indkomst. Cum claus. consv. Koldinghuus 26 Juni 1586. T. 346. Afskr. IV. 888. (Uddr.)

Item fik Kaspar Marckdanner et Følgebrev til Bønderne udi Senjen Len, at de skulde svare hannem herefter, eftersom de tilforn have svaret Christen Friis. T. 347. Afskr. VI. 888.

Konning Jakob af Skotlands Undersaat, Hr. Georg Greve til Huntley, fik Brev at maa nu paa denne Gang ved hans Fuldmægtig lade kjøbe og udføre af Norge til hans Bygnings

Digitized by Google

Behov 3 Skiblad Egetømmer. Cum inhib. sol. Kronborg 13 August 1586. R. 558. Afskr. III. 500.

Ove Juel og Henrik Brockenhuus finge Brev, nogen Borgere udi Helsingør og Kjøbenhavn anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at vore Undersaatter, os elskel. Albrit Albritssøn, Johan van Delden, Dietrick Møller, Maurits Nilssøn, Franck van Aken, Borgere udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, Anders Hess, Rickardus Wedeborn og Peder Holst, Borgere udi vor Kjøbsted Helsingør, have underdanigst ladet berette for os, hvorledes de nogen Aar forleden have afferdiget en deres Skipper, ved Navn Gerløf Berthelssøn, med et deres Skib, omtrent paa 160 Lester stort, benævnt den forgyldte Due, ind udi Hispanien, hvilket deres Skib han siden imod deres Villie ved adskillige underfundige Praktiker og Skalkhed haver bragt dennem fra Hænde, og ingen Opretning de derfore kunde bekomme hos hannem, ei heller nogen Ret vederfares, eftersom de ved deres Fuldmægtige kunne dig des Leilighed ydermere lade berette. Og, efterdi som de derhos give tilkjende, at de ere komne udi Forfaring, at samme Skib skal være paa Reise ind udi vort Rige Norge efter Tømmerlast, da have de underdanigst begjeret, paa det de kunde engang komme til deres Skib igjen og Opretning for deres Skade og Forsømmelse, vi da naadigst ville tillade, at samme Skib, hvor det fandtes der udi forne vort Rige Norge, maatte blive arresteret og paa en Ret anholdet: thi bede vi dig og ville, at, naar de dig med dette vort Brev lader besøge, du da lader forfare, om samme Skib er paa nogen de Ladesteder og Havner udi dit Len, og hvis det er der at findes, eller og det herefter did kommer, at du da lader det arrestere og anholde paa en Ret, til saa længe samme Skipper sin Sag er for Rette at forklare, da derom at gaa, hvis Lov og Ret er. Cum claus. consv. Kronborg 24 August 1586. T. 347. Afskr. IV. 888.

Hans Pederssøn [Litle] fik Brev, Erik Munk anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at efterdi Erik Munk, som vi med vort og Kronens Len, Nedenes Len, udi vort Rige Norge forlent og i andre mange Maader megen Naade og Gunst beviist havde, befindes udi adskillige Stykker baade imod vore Undersaatter og Kronens Tjenere, som han haver været med forlent, saa og imod os utilbørlig og utaknemmelig at have mishandlet, for hvil-

Digitized by Google

ken hans Mishandling vi og ere tilsinds hannem til sin Tid og Leilighed at ville lade stille for Rette og over hannem at lade gaa, hvis Dom og Ret kan give. Og paa det vi kunde vide os Opretning for hvis han baade os og vore Undersaatter beviist haver: da bede vi dig, ville og befale, at du strax anseendes dette vort Brev paa vore Vegne annammer alt hans Gods, rørendes og urørendes, og retter dig efter, saa du for des visse eller uvisse Indkomst kan herefter gjøre os gode Rede og Regnskab, og dersom han selv eller den løse Kvinde, med hvilken han en Tid lang haver brugt sin onde, forargelige Levnet, noget Gods og Løsøre af hans Gaard haver forført, at du da derom med Flid ransager og efterspørger, og hvor det kan befindes, der det, hvadsomhelst det være kan, i lige Maade paa vore Vegne lader paatage og anholde, tagendes Lagmænd og andre Dannemænd derhos, som kunde overvære, see og give beskrevet, hvis Løsøre du udi saa Maade enten paa hans Gaard eller hos hans løse Kvinde, eller hvor han eller hun det kan have henført, findendes, udspørgendes, bekommendes og annammendes vorder, at vi siden derom kunde fange nøiagtig Besked at vide. Cum claus. consv. Kronborg 25 August 1586. T. 347. Afskr. IV. 889.

Thomas Norman de la Nauete, Skibskapitain, fik K. Maj.s Brev at maa herefter bekomme og lade oppebære Kronens Tiende af Rakkestad Sogn udi Norge og den med al anden Kronens Rente og Rettighed udi forne Sogn, som hannem tilforn af K. Maj. er forlenet, at skulle have og nyde kvit og fri, ad gratiam. Cum inhib. sol. Kronborg 26 August 1586. R. 558. Afskr. III. 500.

K. Maj.s Modbog, som udgaves udi Norge-Sildefiskende Aar 1586.

1—4 som i A med de i B, C og D[1] gjorte Forandringer og Tillæg. – 5 som i A med den i B (S.535, L. 2 f. o.[2]), C og D forandrede Strafbestemmelse, der her har følgende Tillæg: og dertil bøde to Mark. — 7 som i B, C og D. — 8 i A har her følgende Tillæg: Og naar vore Toldere lade opskrive de Fiskere, som tage Tegn, saa skal han dennem ved Navn lade optegne, desligeste og dem ved Navn, som ere med hannem paa Baaden, og hvor de have hjemme, og paa hvilken Dag de udgive samme

[1] ɔ: Modbogen af 7 Oktober 1585, ovfr. S. 626—30, jfr. Noten S. 580.
[2] Her er foran Ordet: „Hvem" udeglemt: — 5. — —.

Digitized by Google

deres Tegnepenge, og denne Fortegnelse i alle Maader holde rigtig. — Og paa det Fiskerne ikke skulle drage af et Tolderi og i et andet og fordølge vor Rettighed, da skulle de Toldere paa de 4 Toldsteder være pligtige at tilskikke Tolderen udi Marstrand hver aatte Dage en Fortegnelse paa hver Mands Navn, som haver taget Tegn hos dennem, og hvis af deres Aaresild er betalt. — 12 i A mangler her. — 15 som i A med det i B indskudte Tillæg. — 16 i A mangler her. — 17 som i D. — 18. Ingen skal heller selge eller afhænde noget Øl, førend det er opskreven og hos Tolderen forsiset; hvem herimod gjør haver forbrudt Skib og Gods. Og skulle vore Toldere ikke tilstede nogen Skipper eller Kjøbmænd at selge noget Øl eller anden fremmed Drik, førend de have oppebaaret vor og Kronens Sise deraf, som det sig bør. Og ville vi ingen forløve at være fri for nogen Ølsise, ihvem de være kunne, uden dennem, som have vort Brev derpaa. — 19 som i A, B, C og D. — 20 som i B, C og D, men med følgende Tillæg: Men udi Marstrand, efterdi der kommer de fleste fremmede Skibe og Kjøbmænd, og der falder ogsaa de største Sager at udrettes, ville vi derfor have befalet Borgermestere og Raadmænd udi Marstrand, at hvis store og vigtige Sager Tolderen forekommer og ikke efter Modbogen kan vide at dømme derpaa, at de da med Tolderen, naar de af hannem tilsiges, sidde Dom og Ret med hannem og dømme efter Norges Lov og Ret. — 21 som i A, B, C og D. — 22 som i A med Tillægget i B, C og D. — 23 som 23 med Tillæg (23b) i D. -- 24 som i B. — 25 a som 25 i D. 25 b som i D, dog med følgende Afændringer: efter Ordet „Sild“ (S. 627, L. 16 f. n.) tilføies her: som saa kjøbes; istedenfor „dertil“ (L. 14 f. n.) staar her: deraf; efter Ordene „holde skulle“ (L. 12 f. o.) indskydes: saameget dennem muligt er at kunne gjøre. — 26 a som 26 i A. 26 b som i B, C og D. 26 c som i D. 26 d som i C og D. 26 c som i D med Undtagelse af, at Ordene „videre, end som foreskrevet staar“ (S. 628, L. 7 f. o.) her ere udeladte. — 27 som 1ste Punktum i A; derpaa følger det i B (S. 538, L. 5 f. o.), C og D gjorte Tillæg. – 28--30 som i A, B og C. — 31 som i A, dog saa at der mellem Ordene „da bøde“ (S. 172, L. 8 f. o.) indskydes: den, som sættes. — 32—33 som i B, C og D. — 34 i A mangler. — 36—37 som i B, C og D. — 38 som i A indtil Ordene „bekommet har“ (S. 173, L. 2. f. o.), hvorfra Slutningen mangler; forøvrigt med de i B (S. 589, L.

Digitized by Google

1—2 f. o.), C og D gjorte Forandringer. — 39 som i D. — 40 som i B, C og D, dog at der efter Ordene „Undersaatter og" (S. 539, L. 15 f. o.) indskydes: af dennem, som have Beviis at have gjort os deres Rettighed, og, — samt efter Ordene: „have forløvet" (L. 18 f. o.): eller at kjøbe med nogen anderledes, end som forskrevet staar. — 41 som i A, dog at Ordene: „sin Rettighed" (S. 173, L. 17 f. o.) her er forandret til: al hvis Rettighed, som hannem bør til os at udgive. — 42. Hvilken, som løber fra Norge med Sild og vil igjennem Øresund, den skal give vor Tolder udi Helsingør det tilkjende. — 43 som i B. — 44 som i B, C. og D, med Undtagelse af, at der for Ordene: „inden Kyndelsmisse fortoldes" (B. S. 539, L. 14 f. n.) her staar: inden den Tid, da Tolderen drager deraf, være fortoldet, — samt at Sen her har følgende tvende Tillæg: 44 b. Og skulle Tolderne, naar de fortolde nogen Skipper eller Kjøbmænd, formelde udi deres Regnskab først Skipperens Navn, og hvor han haver hjemme, og hvor stort hans Skib det er, og hvad det heder, og hvorfra det er kommet, der det kom did i Landet, og hvor det agter sig paa, naar det vil løbe af Landet. Og skal ingen Tolder tilstede nogen Skipper at løbe af sit Tolderi, førend han hos Tolderen haver gjort sin Told og anden Rettighed, som hannem bør at gjøre i det første Tolderi, han indkom. Dernæst skal og hver Tolder formelde udi Regnskabet hver Kjøbmand og Kjøbsvend, som udskiber Sild eller andet Gods, hver med sit Navn, og hvor de have hjemme, og paa hvilket Skib de segle paa, enten ind udi Landet eller ud af Landet. — 44 c. Og skulle Tolderne, naar de oppebære nogen Told, klarligen indtegne udi deres Regnskab, paa hvilken Dag samme Told og Rettighed opbæres, det være sig Tegnepenge, Rorstold, Sildetold, Ølsise eller andet, hvis Navn det være kan, paa det at man deraf kan forfare, at altingest holdes rigtig og klart paa vore Vegne, som det sig bør. — 45 som i B. — 46 som i B og C samt med Tillæg (46 b.) som i D. — 47 som i B og C, hvorimod der her til det i B (S. 540, L. 18 f. n.) gjorte Tillæg føies: saavelsom Andre. Og ville vi, at hver af Tolderne skulle lade mærke hvis Sild, han lader salte, med sit Mærke, at han kan vide at staa derfore. — 48 som i C og D. — 49—50 som i B, C og D. — 51 i B, C og D mangler her. — 52—53 som i B, C og D. — 54—62 som i D. — 63 som i B, men med følgende Tillæg: 63 b. Dersom nogen af vore Toldere udi Mol-

Digitized by Google

sund, Hermansund, Bekkevig eller Homborgsund forekommer nogen tvivlsom Tilfald eller Sager, som de efter vore Modbøger ikke kunne vide at rette sig efter, da skulle de derom bespørge dennem hos vor Tolder i Marstrand, og hvis han dennem paa vore Vegne udi slige eller andre Maader befaler eller tilsiger, skulle de aldeles rette dennem efter. — 64 som i D.

Hvilke forne Artikler o. s. v. som i D, undtagen at der for „Marstrand“ her kun staar N. Kronborg 26 August 1586. R. 558. Afskr. III. 501 og Tillæg. (553-560), jfr. 130—136 og ovfr. S. 535-541, 580—581 samt 626-630.

Christen Friis fik Brev at begive sig ned til K. Maj. mod anstundende Vinter, for at K. Maj. af ham kunde forfare Leiligheden om Irringen med de Nordlandske Grændser og andet. Cum claus. consv. T. 348. Afskr. IV. 890. (Uddr.)

Ove Juel fik Brev, de Bønder, som bygge og bo paa Ringerige udi Agershuus Len, anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Hvad menige vore og Norges Kronens Bønder, Tjenere, som bygge og bo paa Ringerige udi Agershuus Len, have om adskillige deres Brøst og Mangel underdanigst til os suppliceret, haver du af deres Supplicats, vi dig derhos tilskikke, ydermere at fornemme. Og efter at de give tilkjende, at den Tømmer-Egt, de beklage dennem meget med at besværes, skal være en fast ny Paalæg, udi forleden Feide først paakommen, da endog vi ikke vide derom nogen synderlig Besked, dog efterdi de skulle være vidt besiddendes, ville vi dennem med samme Tømmer-Egt naadigst have forskaanet, til vi komme derom udi anden Forfaring og anderledes derom tilsigendes vorder, bedendes dig derfore, at du retter dig efter forne vore og Norges Kronens Tjenere paa Ringerige herefter til paa videre Besked med forne Tømmer-Egt at lade være og blive ubesværet. Hvad de ellers udi samme deres Supplicats foregiver om Arbeid der til Slottet, om Dyr at mue slaa og om Korn at gjøre i Malt, dermed haver du det at forholde med dennem, som det for din Tid holdet [er], hvorover vi ikke ville bevilge nogen Forandring. Cum claus. consv. Kronborg 26 August 1586. T. 348. Afskr. IV. 890.

K. Maj.s Brev udganget, at hvilke Hs. Maj.s Undersaatter af Kjøbstæderne, som ville begive dennem til Norge-Sildefiskende at fiske, de skulle hos den ældste Borger-

Digitized by Google

mester udi den By, de have hjemme, tage en klar Beviis og føre med dem.

Fr. II. Hilse Eder, vore forordnede Toldere paa vore Toldsteder til Sildefiskende udi vort Rige Norge, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at efterdi vi komme udi Forfaring, hvorledes at naar en Part Fiskere, som komme did til Sildefiskende, have taget Tegn hos Eder som sedvanligt, skulle de en Tidlang efter deres eget gode Behag ligge og fiske frit og siden bortdrage og ikke betale nogen Aaresild eller hvis anden Rettighed, de os med Rette pligtig er. Og naar man udi de Kjøbstæder, som de hos Eder have beret og ladet indskrive dennem at være hjemme, efter dennem og deres Navn lader ransage, findes de ikke med slig Navn at bo eller have hjemme udi de Kjøbstæder, de have angivet og ladet antegne, derover os paa vor og Kronens Rettighed skeer meget forkort, og saadanne Bedrug jo mere og mere Aar efter andet forøges. Da paa det slig løgnagtig Underfundighed, hvorved forne vore og Kronens Rettighed formindskes, maa og kan forekommes og afskaffes, have vi for godt anseet og ville det saa endeligen holdet have, at hvilke vore Undersaatter, som af nogen vore Kjøbstæder ville begive dennem til Sildefiskende udi Norge at fiske, de skulle hos den ældste Borgermester udi den By, de have hjemme, tage en klar Beviis og føre med dennem, og dersom nogen fremkommer og ikke haver saadan Beviis med sig, da skal vor Tolder, udi hvis Tolderi de hender at komme, af dennem annamme dobbelt, baade Tegnepenge og Aaresild, eller og ikke tilstede dennem der sammesteds at mue fiske, førend de saadan Beviis, som forne staar, have fremført. Cum claus. consv. et inhib. sol. Fredriksborg 6 September 1586. R. 569. Afskr. III. 501.

Tolderen udi Marstrand og hans Efterkommere finge Brev paa deres aarlige Løn og Besolding at være 200 Mark og sedvanlig Hofklædning paa sig og en Skriverdreng og dertil nødvendig Underholdning, eftersom de Toldere, til des været haver, have bekommet, i hvilken Anledning Ordre og udgik til Rentemesteren. Cum claus. consv. Antvorskov 15 September 1586. R. 570. Afskr. III. 501. (Uddr.)

K. Maj.s Forordning, hvorledes Rorstold udi Norge-Sildefiskende skal oppebæres.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi komme udi Forfaring, hvorledes at til des ikke er gangen ligelig og ret til med hvis Rors-

Digitized by Google

told, som bør at gives til os og Kronen til Sildefiskende udi vort Rige Norge, udi det at den paa et Toldsted er oppebaaret anderledes end udi andet, desligeste og anden mere Uskikkelighed, som sig skal tildrage til forne Sildefiskende til Afbræk og Skade paa vor og Kronens Told og Rettighed, da paa det at saadant maa forekommes og derpaa maa være en vis Forordning, som sig hver kan have efter at rette, ville vi derom det saa alvorligen forordnet og holdet have:

Først skal af alle Skibe, som komme østen eller vesten af og ville løbe vester paa med deres Gods, naar de løbe af Norge, gives til Rorstold [af] hver Skib 2 Rosenobler.

Udi lige Maade skulle de Vendiske Stæder, naar de løbe af Sildefiskende, hvad heller de løbe østen eller vesten med deres Gods, give af hver Skib 2 Rosenobler.

De andre østerske Stæders Skibe, naar de løbe af Norge og løbe strax øster paa tilbage igjennem Sundet eller Belt med deres Skibe, skulle af hver deres Skibe, som er saa stor paa 40 Lester eller derover, [give] 1 Rosenobel og ikke mere. End kommer nogen Skib af de østerske Stæder udi Norge-Fiskende, som er under 40 Lester indtil 24 Lester stort, og løbe øster paa igjennem Sundet eller gjennem Belt, give udi Rorstold 2 Guldgylden. End ere deres Skibe og Skuder under 24 Lester, give ikke mere i Rorstold end 1 Guldgylden.

Og skal vor Tolder udi vor Kjøbstad Marstrand, den som nu er eller herefter kommendes vorder, alene oppebære samme Rorstold, saameget som Rosenobler og Guldgylden er anrørendes, af alle de Skibe, som besøge Sildefiskende, det være sig udi hvilket Tolderi de indkomme.

Og skal dermed saa holdes, at naar noget Skib indkommer i noget Tolderi andensteds end til Marstrand, som er pligtig at give Rosenobler eller Guldgylden udi Rorstold, da skal Skipperen drage til Marstrand og sin Rorstold fornøie og betale den, som er Tolder udi Marstrand, paa vore Vegne, og tage Toldseddel af forne Tolder udi Marstrand paa samme sin Rorstold, og samme Seddel og Beviis skal han forevise hvilken de andre vore Toldere, som ere udi det Toldsted, som han vil fiske. Og mue og skulle de andre vore Toldere hver udi sit Tolderi, naar dennem saadant Beviis og Kvittants om Rorstolden forekommer, og ikke før, tilstede Skipperne at ligge og salte og handle [paa] lovlig og uforbudne Maade og dennem fortolde, for hvis de ydermere

Digitized by Google

kunde være pligtig til os og Kronen at give end forne Rorstold.

Og efterdi at der undertiden kommer did til vort Rige Norge til Sildefiskende en Part, som sige sig at have Adelens Pasbord, og at Skib og Gods skulde høre Adelen til, paa det de ville være frie for Told, og det dog befindes ikke altid at være Adelens Pasbord eller Skibe og Gods, som de beraabe dennem paa, da ville vi, saadan Bedrug at forekomme, herefter dermed saa holdet have, at saamange, som komme udi noget Tolderi og beraabe dennem paa Adelens Pasbord, at Skib og Gods kommer dennem til, den, som samme Pasbord paalyder og frembær, skal Tolderne tilholde, at han giver dennem en Kopi af samme Pasbreve under sin Haand og Segl og under Dannemænds Forsegling, som hannem kjende, hos hans Segl. Haver da Tolderen ingen Tvivl paa samme Pasbord, da maa han dennem lade fiske ubehindret, men dersom Tolderen formærker nogen Tvivl udi Sagen, da skal han det give os elskel. Henrik Gyldenstjerne, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, eller efterkommende Lensmænd der sammesteds tilkjende, og de paa vore Vegne være pligtige at gjøre saameget herudi, som Ret er.

Lade sig og nogne uvillig befindes af dennem, som saa indkomme med Adelens Pasbord, og ikke ville give Tolderen Kopi af deres Pasbreve, eftersom forne staar, da skal Tolderen udi lige Maade give det forne vor Embedsmand paa Baahuus tilkjende, og han være pligtig enten at annamme af hannem en nøiagtig Kopi af samme Pasbreve eller og have Fuldmagt at forbyde den, sig herimod vægrer, at bruge noget Salteri, lidet eller meget, udi nogre Maader, og hvis Kopier, som forne vor Embedsmand eller Toldere i saa Maade bekommendes vorder, skulle hver Tolder hos deres Regnskab føre tilstede.

Og efterdi vi formærke, at vor og Kronens Told og Rettighed formindskes udi det, at mange understaa dennem at lade udskibe røget Sild, da ville vi hermed alvorligen forbudet have, at ikke nogen, Indlændiske eller Udlændiske, ihvo de være kunde, skulle mue herefter udskibe af Riget nogen røget Sild.

Sammeledes eftersom vi og forfare, at nogre vore Undersaatter understaa dennem at handle med Fremmede deres Pendinge til Sildefiskende og under det Skin, at de ere vore Undersaatter, baade salte og udskibe megen Sild udi deres Navn, hvorover vor og Kronens Told og Rettighed formindskes, da ville vi det saa alvorligen holdet have, at al hvis Sild, som ud-

Digitized by Google

skibes paa fremmede Skibe, eller som Fremmede udskibe paa Indbyggernes Skibe, den skulle de ikke mue udskibe eller udføre, førend de have fuldgjort deraf deres Rettighed og betalt vore Toldere paa vore Vegne 3 Mark for Lesten.

Denne vor Forordning ville vi alvorligen udi alle Punkter og Artikler, som den formelder og indeholder, fast og ubrødeligen have holdet. Cum claus. consv. Antvorskov 15 September 1586. R. 571. Afskr. III. 502.

Doctor Eske Christenssøn fik Brev paa det Præbende udi Hamers Domkirke, som Morten Knudssøn med forlenet var, saa og Kronens Part af al Tienden af Gran Sogn paa Hadeland, som han i lige Maade med forlenet var. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 15 September 1586. R. 573. Afskr. III. 504. (Uddr.)

Menige Borgere til Rostok, som ville besøge og bruge Sildefiskende udi Norge, finge Brev at mue udi dette nærværendes Aar og udi nu først tilstandendes Norge-Fiskende besøge og bruge Sildefiskende, Salteri og Handel med deres egne Skibe, Salt, Træ og anden Vare, saavel norden Marstrand, som ved Marstrand og hvor og paa hvilken Side der under Landet, dennem hver selv behageligt, dog dermed K. Maj.s og Kronens Told, Sise og Rettighed uforkrænket. Cum inhib. sol. Giedtzgaard (?) 16 Oktober 1586. R. 573. Afskr. III. 504. (Uddr.)

Ove Juel til Kjeldgaard, K. Maj.s Embedsmand paa Agershuus, fik Forleningsbrev paa Hedemarkens og Østerdalens Lene, eftersom Ludvig Munk det tilforn udi Verge havde, at have og bruge under Agershuus Slot, dog saa at han aarligen til hver Philippi et Jacobi Dag skal give af den visse Rente og Indkomst, udi samme Lene falder, 700 gode gamle Daler. For sit Regnskab for den uvisse Rente skal han have den fjerde Penge af samme. Told, Sise og Vrag vil K. Maj. have sig selv forbeholdt. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 24 Oktober 1586. R. 574. Afskr. III. 505. (Uddr.)

Henrik Brockenhuus fik Brev at forvise K. Maj.s Tømmermand, som var indskikket i Norge at lade hugge nogen store Master, paa Kronens Skove der i hans Len, hvor saadant Tømmer findes, og at forskaffe ham Hjælp det at hugge. Cum claus. consv. Antvorskov 24 Oktbr. 1586. T. 349. Afskr. IV. 890. (Uddr.)

K. Maj.s Pas paa et H.s Maj.s Skib, som skulde til Norge at hente Master til K. Maj.s Skibes Behov, med Be-

Digitized by Google

faling til alle K. Maj.s Fogder og Embedsmænd at være behjælpelige med at förskaffe samme Master, og til alle Undersaatter der, hvor Skibet paa samme Reise kommer, at undsætte det med Anker, Taug, Fetalie og andet, saafremt det skulde lide Brøst derpaa. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 24 Oktober 1586. T. 349. Afskr. IV. 891. (Uddr.)

Ove Juel fik Brev, at Fredriksstad, Tunsberg og Skien skulle tilhjælpe at betale hvis Omkostning K. Maj.s Raad gjorde, siden de vare senesten udi Norge.

Fr. II. V. G. t. Vid, at eftersom vore Raad og gode Mænd, som vi senest have skikket ind udi vort Rige Norge at høre Sager, have gjort Fortæring der udi vor Kjøbsted Oslo, og det vilde være vore Undersaatter der sammesteds besværligt alene samme Omkost og Tæring at betale, da efterdi vi forne vore Raad og gode Mænd have did skikket saavel den ene Sted som den anden til Gavn og Bedste, og derfore er billigt, at den ene med den anden hjælper udi Omkostning, have vi for godt anseet, at omliggende Kjøbstæder ved Oslo, som Fredriksstad, Tunsberg og Skien skulle med Oslo tilsammen lægges og samtlig forne Tæring betale. Thi bede vi dig og ville, at du taxerer hver af forne Kjøbstæder for hvis de efter hver deres Vilkaar og Evne kunne og skulle udlægge til forne Fortæring at betale, saa at den ene hjælper den anden, og samme Fortæring kan blive afbetalet. Dog vil du have Indseende, at samme Fortæring ikke ubilligen er anslagen, at altingest ganger ligeligen til. Cum claus. consv. Northerum(?) 25 Oktober 1586. T. 349. Afskr. IV. 891.

Laurits Amundssøn paa Lister og en hans Sønner efter hans Død finge Brev paa en Gaard, kaldes Sande, som Laurits havde sted og fæstet og nu var tilsinds den at lade bygge og forbedre, dog saa at Sønnen efter hans Død skulde fæste den, for hvis billigt og ret er. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 26 Oktober 1586. R. 575. Afskr. III. 506. (Uddr.)

Udi lige Maade fik Oluf Bjørnssøn Brev paa en Gaard paa Lister, kaldes Spilling. Sub eodem dato. Ibid.

K. Maj.s Undersaatter udi Lister Len finge Brev at mue selge Egetømmer til Udlændiske og Andre. [Mut. mutand. ordlydende med Br. 17 Juni s. A. (ovfr. S. 672) til Nedenes Len, undtagen at her staar: straffes paa det høieste uden Naade, istedenfor i hiint Brev (L. 4 f. n.): paa vor høieste Unaade.] Antvorskov 26 Oktober 1586. R. 575. Afskr. III. 506. (Uddr.)

Digitized by Google

Jon Pederssøn og hans Hustru Gunne Olufsdatter finge Livsbrev paa en Gaard udi Søndmøre Len, kaldes Søvig, som han fast af øde haver opbygt. Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus 13 November 1586. R. 576. Afskr. III. 506. (Uddr.)

Gert Rantzau fik Brev at skulle lade annamme under Gemsø Kloster en Gaard, som Mester Hugo Bedau med forlenet var.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som du underdanigst lader. give tilkjende om en Gemsø Klosters Gaard, liggendes ved Skien udi Bratsberg Len, ved Navn Gulset, som vi nogen Tid forleden naadigst havde forundt vor Skibbygger, Mester Hugo Bedau, til Jernhytten, han brugte, hvilken Hytte en anden engelsk Mand, ved Navn Mester Skapmand, hannem nogen Tid derefter afhandlede og forhvervede vort Brev baade paa Hytten og forne Gaard, og at endog forne Mester Skapmand er siden for Gjelds Skyld bortrømt og [har] forladt baade Hytten og Gaarden, skal forne Mester Hugo Bedau ligevel gjøre Forhindring paa forne Gaard og forbyder Bonden at svare til Klosteret, og er derfore underdanigst begjerendes at vide, hvorledes du dig derudinden skal forholde: da, efterdi vi ikke vide eller kjende hannem dertil at have nogen Rettighed, efterat den, som med forne Gaard haver siden været forlent, er bortrømt, og vi ei heller hannem den efter slig Leilighed forunde ville, bede vi dig og ville, at du samme Gaard strax med det første lader igjen annamme under Klosteret og den med sin sedvanlige Leding, Landskyld og anden Rettighed udi Klosters Jordebog indtegner. Cum claus. consv. Koldinghuus 13 November 1586. T. 350. Afskr. IV. 892.

Knud Grubbe fik Brev at skulle sig med det første erklære angaaende nogle Møllekverne, som han, efter hvad Gert Rantzau, K. Maj.s Befalingsmand paa Kronborg, har ladet berette, skal have sig forbeholdet af Brunlag Len, hvormed han var forlenet, men som af Arilds Tid have ligget under Gemsø Kloster, forne Gert Rantzaus Len, og en ved Navn Jens Møller har været med forlent af Klosteret. Cum claus. consv. Koldinghuus 13 November 1586. T. 350. Afskr. IV. 892. (Uddr.)

Disse efterne Lensmænd finge Brev at skulle udtage Baadsmænd udi deres Len og udi de Kjøbstæder, de have udi Befaling.

Digitized by Google

Ove Juel udi hans Len og af Kjøbstæderne udi hans Len, som er Oslo og Tunsberg . . . . 60.
Henrik Gyldenstjerne af hans Len og af Kjøbstæderne Marstrand, Oddevald og Kongelf . . . . . 30.
Henrik Brockenhuus udi hans Len og af de Kjøbstæder, han udi Befaling haver, som er Fredriksstad og Skien 40.
Hans Pederssøn [Litle] af Nedenes Len . . . . . 40.
Baltzer Leist af Lister Len . . . . . . , . . . 20.

K. Maj. er kommet i Forfaring, at mange Sørøvere i forledne Sommer have ladet sig fornemme udi Søen paa K. Maj.s og Rigens Strømme og gjort den søfarende Mand stor Skade, og har derfor ladet udruste nogle Orlogsskibe, hvortil behøves en Hob Baadsmænd. Lensmændene skulde lade sig det alvorlig være befalet at forskaffe gode, duelige, søfarne, føre og sterke Baadsmænd, og ikke nogen gamle udlevede eller dennem, som lamme eller syge ere, eller nogen Løbeseller, som strax igjen forløbe Hs. Maj.s Tjeneste, som tilforn skeet er. Baadsmændene skulle være tilstede i Kjøbenhavn inden Palmesøndag førstk., og Register paa deres Navne tilskikkes Christoffer Walkendorf. Haderslevhuus 9 December 1586. T. 351. Afskr. IV. 893. (Uddr.)

Henrik Brockenhuus fik Brev at begive sig til Kjøbenhavn med sit Regnskab af Bratsberg Len, som skulde have været forklaret til 16 Marts sidstforleden, og med hvis Pendinge, han derhos skyldig bliver, sammeledes at være fortænkt at skikke sin Skriver til Kjøbenhavn med nærværende Aars Regnskab, saa han er tilstede til Philippi Jacobi Dag førstk., saafremt dermed ydermere forhales, at K. Maj. da ikke skulle fortænke andre Midler og forlene Lenet til en anden. Cum claus. consv. Haderslevhuus 17 December 1586. T. 351. Afskr. IV. 894. (Uddr.)

K. Maj. udlægger Kapellanerne til Domkirken udi Throndhjem efternævnte tvende Gaarde: Nardo øvre, Oluf Sivordssøn ibor, giver Landskyld 2½ Spand, og Nardo nedre, Laurits Halfdanssøn ibor, giver Landskyld 2½ Spand, istedenfor disse tvende efterne Gaarde, som have ligget til forne Kapellaner, som er først Langle Gaard paa Leinstranden, Laurits Nilssøn paabor, giver aarlig Landskyld 2½ Spand, item Vangbjerg paa Frosten, N. paabor, giver udi Landskyld 2½ Spand, hvilke forne Gaarde herefter for evindelig Eiendom ube-

Digitized by Google

hindret skulle blive og følge under K. Maj. og Norges Krone til K. Maj.s Gaard udi Throndhjem. Hine Gaarde skulle Kapellanerne nyde og beholde for evindelig Eiendom saa frit, som de forne de andre tvende Gaarde friest havt have: Cum claus. consv. et inhib. sol. Haderslevhuus 24 December 1586. R. 576. Afskr. III. 507. (Uddr.)

Christen Friis fik Brev at skulle udlægge Hospitalet udi Throndhjem 18 af Kronens Bønder deromkring, som skulle gjøre de Fattige Egt og Arbeide, og at lade opbryde og ryddelig gjøre en Plads, Hospitalet til Bedste.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som du underdanigst haver os tilkjendegivet, at de Fattige udi Hospitalet udi vor Kjøbsted Throndhjem ikke skulle have derhos nogre Bønder eller Tjenere, som kunde gjøre dennem nogen Egt og Arbeide, da have vi naadigst bevilget, at forne de Fattige udi Hospitalet sammesteds maa nu og altid herefter udlægges atten af vore og Kronens Bønder deromkring, som dennem skulle tjene aleneste med Egt og Arbeide, dog at de ikke skulle ellers med anden Tynge at gjøre til Hospitalet være besværet. Thi bede vi dig og ville, at du strax paa vore Vegne forordner og udlægger til forne Hospital atten af forne vore og Kronens Bønder, som tjene her til vor Gaard udi Throndhjem, hvilke dig dertil bekvemmelig og os lidelig synes, at de til forne Hospital kunde bruges med Egt og Arbeïde, og derimod med den Besværing til Gaarden lader dennem være forskaanet, dog vor og Kronens Landgilde og Rente af samme Gaarde os forbeholdet og uforkrænket. Sammeledes som du og beretter, at der skal ligge en øde Plads tvert over fra Adrians Lykke, hvilken, dersom den maatte forne de Fattige udi forne Hospital til Bedste ryddelig gjøres, skulde den vel dennem til Nytte kunne bruges og forvendes, da efterdi forne Hospital kan derved udi nogre Maader forbedres, og den er ellers øde og fast ubrugelig, bede vi dig og ville, at du samme Plads lader strax opbryde og gjøre ryddelig og forordner, at den siden til Hospitals Bedste og Nytte bliver brugt. Cum claus. consv. Haderslevhuus 24 December 1586. T. 352. Afskr. IV. 894.

Disse efterne tre Lensmænd finge Brev om Deler at forskikke til nogen Bygning paa Haderslevhuus Slot:

Ove Juel	1000	Tylfter.
Henrik Brockenhuus	600	—
Hans Pederssøn [Litle]	400	—

Digitized by Google

Det skulde være gode Danmarks Deler, og hvad de derfor udgive, skulde de i Regnskabet lade indskrive. Cum claus. consv. Haderslevhuus 24 December. 1586. T. 352. Afskr. IV. 895. (Uddr.)

Christen Friis, Mester Hans Mogenssøn, Mester Hans Sivordssøn og Hr. Jens Anderssøn finge Befaling og Fuldmagt at skulle begive dennem udi Throndhjem Stift og der gjøre Forordning, hvorledes Presterne med Guds Ords Tjeneste dennem forholde skulle, desligeste hvorledes med Betlere der udi Stiftet forholdes skal.

Fr. II. Hilse Eder, os elskel. Christen Friis, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, saa og Eder os elskel. hæderlig og høilærd Mand Mester Hans Mogenssøn, Superintendent udi Throndhjems Stift, Mester Hans Sivordssøn [1] og Hr. Jens Anderssøn,[2] residerende Kanniker udi Throndhjems Domkirke, kjærligen og evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at som vi af din forne Christen Friis's underdanigste Beretning komme udi Forfaring, at det der udi Stiftet fast uskikkeligen og ubilligen tilgaar med Guds Tjeneste udi nogle af Landskirkerne der udi Stiftet, saa at de Bønder, som noget vidt ere bosiddendes og bo udi Annexerne, fange sjelden Prædiken og Guds Ord at høre, med mindre de nogre Mile Vei ville reise til Kirken, dennem ikke uden ringe Besværing baade udi deres Saligheds Sag og for anden tilfaldende Leilighed, uanseet de saavelsom de andre hos Hovedkirkerne rigteligen udgive deres Rente og tilbørlige Presterente og Rettighed: da paa det slig Uligelighed kan blive afskaffet, og Almuen ikke skal paa deres Salighed forsømmes, men at nogen god Skik og Ordning, ved hvilket den Ene saavelsom den Anden til Guds Ords Hørelse, Sakramenternes Deelagtighed og hvis andet, hans Salighed kan høist være anliggende, kan befordres, maa blive berammet og forordnet, bede vi Eder, befale og nu med dette vort aabne Brev Fuldmagt give, at I med det første begive Eder samtligen ud udi Stiftet, gransker og forfarer derom al Leilighed, og hvor slig uligelig og utilbørlig Handel og Forsømmelse findes, at I da forordner, at et Gjeld gjøres udi to, eller om den Leilighed ikke kan være, at I da foreholder, befaler og paa-

[1] Han blev, da Throndhjem deltes i 2 Menigheder (se ovfr. S. 601) den første Sognepræst til Domkirken. Se forøvrigt om ham Erlandsens Geistl. i Throndhjems Stift, S. 38.

[2] Senere Kantor.

Digitized by Google

lægger Presterne flere Kapellaner at holde. Dog paa det at derom ikke skal udi Fremtiden komme nogen Klage, at de da altingest herudinden haver udi Agt og Anseende, hvis Ordinantsen om Presternes tilbørlige Underholdning formelder, og hvis I derom granskendes og forfarendes saa og derudinden forordnendes, skikkendes og Presterne paalæggendes vorder, at I det giver klarligen fra Eder under Eders Signeter beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt, og det hos Kapitlet udi Throndhjems Domkirke indlægger udi god Forvaring. Sammeledes, at eftersom vi udi lige Maade komme udi Forfaring om den store Uskikkelighed, som udi forne Stift holdes med Betlere, som fra et Sted til et andet omløbe, og under det Skin, at de ere arme Guds Lemmer og vedtørftige Mennesker, drive og øve deres Skjelmeri og Skalkhed, da paa det sligt udi lige Maade kan forekommes, bede vi Eder og befale, at I og til den Tid, I begive Eder ud udi Stiftet, dermed og foretager at gjøre en Skik og Ordning, hvorledes hvert Gjeld og Sogn bedst kan føde sine egne Betlere, saa Andre kunde være deres Overløb kvit og vide dennem for Lediggjængeres Skalkhed at tage vare. Og hvis I derom forordne, at I det lader publicere og forkynde, at derover kan holdes, som vedbør. Cum claus. consv. Haderslevhuus 24 December 1586. T. 353. Afskr. IV. 895.

1587.

Nils Bild fik Brev om den Manddrab, som Rasmus Jenssøn udi Bergen haver gjort, anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at denne Brevviser Rasmus Jenssøn haver underdanigst ladet berette for os, hvorledes han nogen Tid forleden, der vi senest nogle vore Raad og gode Mænd havde indskikket udi vort Rige Norge at høre Sager, og han tjente os elskel. Absalon Gjøe, vor Mand og Raad, for en Hofmand, er kommen til Skade og af Nødverge ihjelslaget en Karl udi vor Kjøbsted Bergen, som tjente os elskel. Jørgen Skram, vor Mand og Raad, og giver tilkjende, at der Ingen haver været,

Digitized by Google

som siden haver villet forfulgt eller tale paa Sagen, sig til stor Besværing, at han ikke kan dermed komme til nogen Rolighed eller begive sig udi nogen god Mands Tjeneste, førend Sagen var kommen til lovlig Ende: da efterdi det er nu en rum Tid forleden, siden samme Drab skeet er, og Ingen midlertid er kommen, som haver noget villet tale derpaa, og det haver sig tildraget imellem dennem, som begge have tjent for Klæde og Pendinge udi forne gode Mænds Hof, at det derfore bør efter Gaardsretten at ordeles, og efterdi den Dødes Eftermaalsmænd og Arvinger ere her udi Riget bosiddendes, bede vi og ville, at naar han [dig] med dette Brev besøger, [du] da vil forordne, at samme Sag indstevnes og foretages og ordeles efter Gaardsretten, saa at forne Rasmus Jenssøn maa komme dermed til Ende og nyde sin Skyld og Uskyld og hvis derudinden Lov og Ret befindes. Cum claus. consv. Skanderborg 11 Januar 1587. T. 356. Afskr. IV. 899.

Jens Østenssøn fik Brev at maa bekomme Rakkestad Prestegjeld, hvor hans Fader ved Navn Hr. Østen [Baardssøn] haver nogle Aar været Sogneprest og nu med Døden er afgangen, efterdi forne hans Fader haver udi fast besværlig Tid været der Sogneprest og nogle Gange med stor Bekostning opbygget Prestegaarden, som forleden Feide er bleven afbrændt, og han hannem nogle Aar haver holdet til Skole og i Universiteter, saa han formener sig at ville blive Menigheden til Kirkens Tjeneste sammesteds bekvem. Og efterdi han gjerne endnu nogle Aar vil sin Studering kontinuere, paa det han kunde blive des skikkeligere til Kirkens og Menighedens Tjeneste, blev det ham naadigst bevilget paa nogle Aars Tid at maatte holde udi sit Sted en god, skikkelig og vellærd Person til Kapellan, som af Bispen kan kjendes dertil tjenlig. Cum inhib. sol. Skanderborg 22 Januar 1587. R. 580. Afskr. III. 509. (Uddr.)

K. Maj.s Brev udganget, at det Marked, som holdes paa Hedemarken, skal herefter holdes udi Oslo.

Fr. II. G. a. v., at eftersom nogen Tid forleden er forordnet, at et Marked skulde holdes paa Hedemarken udi vort Rige Norge, og vi nu komme udi Forfaring, at det falder vore Undersaatter, saavel Borgere udi vor Kjøbstad Oslo, som Bønder og Menighed paa Hadeland, Thoten, Hedemarken og Romerike udi Agershuus Len, meget besværligt og skadeligt, om det der holdes skal, af den Aarsag, at Borgernes og Kjøbstedmænde-

Digitized by Google

nes Næring og Bjering forkommer og ødelægges, og menige Bønder og Almue deromkring bliver foderløs for de mange Heste, der sammesteds til den Leilighed vorder forsamlet og udi andre Maader besverges. Da paa det saadant forne vore Undersaatter deromkring udi Norge, saavel Borgere som Bønder og Almue, til Bedste kan forekommes, og Borgerne blive ved Næring og Bønderne uden Skade og Fordærv, have vi for godt anseet og ville hermed endeligen have forordnet, at forne Marked, som holdes paa Hedemarken, skal herefter henlægges og holdes udi vor Kjøbsted Oslo til den Tid, det ellers haver været holdet paa Hedemarken. Bedendes og bydendes menige Almue, baade Borgere og Bønder udi forne Oslo og deromkring boendes, saamange det haver fornøden, at I rette Eder efter aarligen herefter paa sedvanlig Tid med Eders Vare at besøge og holde forne Marked udi forne vor Kjøbsted Oslo og ikke paa Hedemarken, som en Tidlang til des skeet er. Cum claus. consv. Skanderborg 23 Januar 1587. R. 581. Afskr. III. 509.

Henrik Gyldenstjerne, Henrik Brockenhuus, Fredrik Lange, Hans Pederssøn [Litle] og Peder Iverssøn [Jernskjæg] finge Breve, at K. Maj. agter nu paa Foraaret at lade tage nogen Bygning for og dertil behøver en stor Hob Egetømmer, bedendes dennem derfore, at de intet Egetømmer udsteder af deres Lene, førend K. Maj. haver bekommet saameget Tømmer, som Hs. Maj. til samme Bygning behov haver, og de videre fanger K. Maj.s Skrivelse derom. Dersom de tilsteder noget Egetømmer at udskibes af deres Len, førend K. Maj. haver bekommet saameget Tømmer, som Hs. K. Maj. haver behov, da vil Hs. Maj. vide det hos dennem hver besynderlig. Skanderborg 2 Februar 1587. T. 356. Afskr. IV. 900.

Henrik Gyldenstjerne fik K. Maj.s Brev, at eftersom K. Maj. forfarer, at hans Slotsskriver af Baahuus er fremkommen til Kjøbenhavn med hans Regnskab af Baahuus, saa formerker Hs. K. Maj., at han derpaa skal blive en Summa Pendinge skyldig. Og efterdi at Hs. K. Maj. vil, at Hs. Maj.s Lensmænd aarligen skulle gjøre deres Regnskab klar og afbetale hvis de Hs. Maj. skyldig bliver, beder K. Maj. hannem derfore, at han inden Midfaste (eller til hvilken Tid K. Maj. hannem naadigst forlægger) begiver sig til Kjøbenhavn og lader forklare sine Regnskaber, baade af Baahuus og her i Danmark, og afbetale hvis han derpaa kan blive skyldig, tagendes med

Digitized by Google

sig hvis Mandtalsregister, som han der haver hos sig, paa hvis Pendingsskatter eller andre Skatter, som der ere udgivne af Lenet, siden han kom did op, saafremt at K. Maj. ikke skal tænke et andet Sind dertil. Skanderborg 2 Februar 1587. T. 357. Afskr. IV. 900.

Nils Bild og Bispen udi Bergen finge Breve, at de skulle indstevne for dennem udi Rette de to Prædikanter, som ere blevne beskyldiget for deres utilbørlige Levnet af Borgermestere og Raadmænd udi de Kjøbstæder Lybek, Hamburg, Bremen, Rostok, Stralsund og Wismar.

Fr. II. V. G. t. Vider, at Borgermestere og Raad af Lybek, Hamburg, Bremen, Rostok, Stralsund og Wismar haver underdanigst med deres Skrivelse ladet os besøge, beklagendes og besværendes dennem over tvende deres Prædikanters hos deres Kontor udi vor Kjøbsted Bergen uskikkelige og utilbørlige Levnet og Vandel, som Guds Ords Tjenere ikke egner og bør, og formene dennem derfor til billig og børlig Straf at ville forfordre, eftersom I af hosliggende Kopi af samme deres Skrivelse ydermere have at fornemme: thi bede vi Eder og ville, at naar de Eder ved deres Fuldmægtige med dette vort Brev lader belange, I da efter deres Anfordring og Begjering indstevner for^{ne} deres Prædikanter der udi Bergen for Eder og menige Kapitel sammesteds udi Rette og efter deres Beskyldning og Angivende gransker og grangiveligen forfarer derom Leiligheden; og hvis deres Brøst og Forseelse befindes saa grov og utilbørlig, at de endeligen bør derfore at straffes, at I da derom sententierer og dømmer hvis billigt og ret er, og derefter tilsteder dennem dermed at fremfare og exekvere; og dersom deres Brøst ikke befindes, at I og da Eder derudinden som tilbørligt erklærer, at man kan derom forfare Leiligheden. Og som de og beraabe dennem paa deres Jurisdiktion, de formene dennem der at have over deres tydske Prædikanter, da bede vi dig os elskel. Nils Bild, vor Mand, Tjener og Embedsmand der paa vort Slot Bergenhuus, at du derudinden haver vor ret Jurisdikts og Høihed paa Norges Krones Vegne udi tilbørlig Agt og Anseende og aldeles Intet dennem indrømmer og efterlader udi denne eller anden Leilighed, os og Norges Krone til Forfang, uden hvis de kunne nøiagtigen og udtrykkeligen bevise dennem med deres Privilegier og vor eller Forfædres, fremfarne Konningers, Breve at være tilberettiget. Cum claus. consv. Skanderborg 14 Februar 1587. T. 357. Afskr. IV. 900.

Digitized by Google

K. Maj. haver Fuldmagt givet Henrik Gyldenstjerne med Lagmænd og Borgermestere og nogle af Raadmændene udi Marstrand at skulle der sammesteds udvise og afmæle Borgerne Gader og Stræder.

Fr. II. G. a. v., at som vor Kjøbsted Marstrand er af skadelig Ildebrand afbrændt, og vi kunne befinde, som det og udi Sandhed forfares, at samme Ildebrand meest er forne vor Kjøbsted overgaaet og taget Fremgang og Overhaand, for at Alminder, Gader og Stræder ikke have der sammesteds med Plads og Rum ordentlig været skikket, meden saa tilsammen bygget, at man udi slig Ildebrands Fare det ene for det andet ikke kunde til Hjælp komme, da, paa det forne vore Undersaatter des bedre og bekvemmeligere kunne samme By igjen opbygge, og baade Huse og Gaardsrum, Gader og Stræder maa blive der ordentlig forordnet, bede vi og alvorligen byde, befale og Fuldmagt give os elskel. Henrik Gyldenstjerne, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, at han strax med det første begiver sig til forne Marstrand og tager til sig Lagmænd, Borgermestere og nogle af Raadmænd der sammesteds, og at I derefter samtlig grangiveligen granske, forfare og overveie al omstændig Leilighed, hvorledes der sammesteds bedst og ordentligst kan igjen bygges, og udvise og afmæle vore Undersaatter Gader og Stræder, saa vide og brede, som Norges Lov udviser og udi saadan Ildebrands Fare og anden Leilighed vore Undersaatter nyttigt og bekvemmeligt være kan, og synderligen afviser en bekvem Sted til vor Toldbod, hvor den beleiligst kan bygges, og forordne, at ingen bygger for nær ved samme Toldbod, og altingest dermed saa skikker og handler, at det gaar ordentlig og ret til. Og hvis I udi saa Maade om forne Gader, Stræder og Almindinger udi forne vor Kjøbstad Marstrand forordnendes, udvisendes og afskedendes vorder, det giver under Eders Signeter klarligen fra Eder beskrevet, saa sig vore Undersaatter derefter kunne vide at rette. Bedendes og bydendes alle vore Undersaatter udi forne Marstrand, som herudinden er anliggendes, at I rette Eder efter uden Undskyldning at møde for forne vor Lensmand, Lagmænd og andre Dannemænd, naar de Eder lade tilsige, og siden, efter hvis de herom forordnendes vorder, Eder forholde. Cum inhib. sol. Skanderborg 15 Februar 1587. R. 581. Afskr. III. 510.

Ove Juel til Kjeldgaard fik Brev og Besked, hvorledes han

Digitized by Google

sig med altingest paa Agershuus forholde skal, saa og paa hvis daglige Folk, der holdes skal.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi naadigst have undt og forlent os elskel. Ove Juel til Kjeldgaard, vor Mand og Tjener, vort og Kronens Slot Agershuus Slot og Len, udi vort Rige Norge, da have vi nu ladet gjøre denne efterne Besked, hvorledes forne Ove Juel skal med altingest sig derudinden forholde, saa og paa hvis daglige Folk, som der skal holdes, og hvad til deres Besolding gives og anvendes skal, som efterfølger.

Først skal han, saalænge vi hannem samme Slot og Len unde ville, lade oppebære og indfordre al vor og Kronens Rente og Rettighed etc. [som i Forleningsbrevet af 25 Marts 1583 til Samme, ovfr. S. 515.]

Og skal forne Ove Juel mue holde dette efterne Folk der paa Slottet og paa dennem bekomme Klæder og Pendinge, som efterfølger:

Først have vi naadigst bevilget forne Ove Juel til Besolding paa sit eget Liv aarligen 300 Daler, paa 4 hans Svende 40 Daler, og Klædning paa sig selv sjette.

En Stalddreng 6 Alne Engelst og 6 Daler.

Item Foder og Maal paa 4 Heste og have paa hver dennem Nat og Dag 1 Spund Havre, beregnet 12 Spund Havre paa 1 Tønde Havre, men naar han reiser udi Lenet eller andensteds fra Slottet med sine Heste, da skal hannem ikke gives Foder eller Maal paa Slottet paa samme Heste.

Slotsfogden skal have om Aaret	12 Daler og 8 Alne Engelst.
Slotsskriveren	12 Daler og 8 Alne Engelst.
To Underskrivere, hver . . .	6 Daler, 6 Alne Engelst.
Slotsprædikanten	12 Daler, 8 Alne Engelst.
En Kok	8 Daler, 5 Alne Engelst.
En Underkok	5 Daler, 5 Alne Engelst.
En Kokkedreng	3 Daler, 2 Par Sko.
Bageren	5 Daler, 6 Alne Engelst.
Bagersvenden	2½ Daler, 6 Alne Oussenbryggerst, 12 Alne Vadmel, 12 Alne grovt Lærred og 2 Par Sko.
Bryggeren	5 Daler, 6 Alne Flamst, 12 Alne Lærred og 2 Par Sko.
Bryggersvenden	2½ Daler, 6 Alne Lybskgraat, 12 Alne Vadmel og 2 Par Sko.

Digitized by Google

En Fisker	4½ Daler, 6 Alne Flamst.
En Fadeburskvinde	5 Daler, 3 Alne Flamst.
Tvende hendes Piger, hver . . .	3 Daler, 4 Alne Flamst.
En Portner	5 Daler, 6 Alne Flamst.
Og tvende Portholdere, hver dennem	4 Daler og 6 Alne Flamst.
En Arkelimester	12 Daler, 6 Alne Engelst.
To Bøsseskytter, hver	6 Daler, 6 Alne Engelst.
En Slædedreng	2½ Daler, 6 Alne Vadmel, 8 Alne Lærred, 2 Par Sko.
Ridesvenden	5 Daler, 6 Alne Engelst.
En Kjældersvend	5 Daler, 6 Alne Engelst.
En Melkedeie	4 Daler.
Og hendes Pige	2½ Daler.

Tvende Vægtere, som og kan bruges for Arbeidskarle, hver dennem 4 Daler.

[Lønnen for 20 Knegte, 7 Fogder og 6 Skrivere er den samme som i ovennævnte Forleningsbrev af 1583, ovfr. S. 516.]

Og maa forne Ove Juel fange denne efterne Fetalie til Underholdning til sig og Slottens daglige Folk, som her efterfølger:

Norsk Meel 8½ Lester, paa Lesten 24 Tønder.
Dansk Meel 12 Tønder.
Norsk Malt 15 Lester, paa Lesten 24 Tdr.
Humle 7 Skippund, Skippund beregnet for 13 Daler.
Levendes Slagtenød 100, beregnet Stykket for 2 Daler 1 Ort.
Levendes Lam 300, Stykket beregnet for 6 Skill. lb. [Lybsk?].
100 Sider Flesk, Siden beregnet for 3 Ort.
15 Tdr. Smør, Tønden 12 Daler.
3 Tdr. Lax, Tønden 6 Daler.
3 Lester Sild, Lesten 24 Daler.
2½ Lester saltet Fisk, Lesten 24 Daler.
12 Vorde Bergefisk, hver Vorde 3 Orts Daler.
100 Vorder Tørfisk, 1 Vorde beregnet for 3 Orts Daler.
Norsk Salt 12 Skippund.
4000 Flynder for 8 Daler.
1½ Lester Gryn, Tønden 2 Daler.
1 Lest Erter, Tønden 7 Mark.
Oste 100 Bismerpund, Pundet 1½ Ort.
2 Tdr. Lyneburger Salt for 5 Daler.
5 Seldyr for 5 Daler.
7 Tdr. Eddike, Tønden for 2 Daler.

Digitized by Google

4 Vorder Kabliau, Vorden for 5 Orts Daler.
3 Tdr. Aal, Tønden 4 Daler.
3 Vorder tørre Ørreter, Vorden for 3 Ort.
20 Par Høns.
40 Rav.
4 Kipper Rekling.

Over denne Fetalie til forne Personer skal forne Ove Juel intet lade forspise, men dersom noget overbliver og videre kan forstrække sig, det skal efter godt og klart Regnskab komme os til Bedste.

Talg at støbe Lys af skal han bruge af Slagteriet og ingen Talg tilskrive os udi sit Regnskab til Slottens Behov.

Salt at salte Kjød og Fisk med skal indskrives udi Regnskab og ellers ingen Omkostning tilskrive os enten paa Slagterkvæget eller paa Slagteriet i nogen Maade.

Hvad Omkostning, som gjøres om Aaret med Regnskab og Pendinge at nederføre paa vore Vegne, skal udi Regnskabet indskrives.

Over denne forne Besked og Genant skal alt, hvis som udi Lenet falde kan, etc. [som i Forleningsbrevet af 25 Marts 1583, ovfr. S. 518, undtagen at Ordene: „uden saameget Hø etc. — fornøden haver" (L. 16—17 f. o.) her ikke er medtaget.]

Dog have vi naadigst bevilget forne Ove Juel etc. [som ovfr. S. 518.]

Hvis Ladegaarden der for Slottet belanger, have vi naadigst bevilget forne Ove Juel den at mue beholde med Avlen og Affødning; dog skal han holde vore Sagheste til Ruefoder (sic) om Vinteren.

Sammeledes skal det Vrag, som strander under Lenene, komme os alene til Bedste.

Desligeste ville vi os forbeholdet have alle Sagkverner og hvad Fordeel deraf kan falde.

[De herpaa følgende Bestemmelser ere de samme, der opføres i det under 25 Marts 1583 til Ove Juel udstedte Forleningsbrev paa Agershuus Len, ovfr. S. 515, hvor de findes fra S. 518, L. 12 f. o. til S. 520, L. 8 f. o., jfr. Forleningsbrevet til Ludvig Munk, hvor de samme Bestemmelser findes S. 421—425. Dog ere følgende Afændringer at mærke: I Bestemmelsen om Kongens Kjøb staar her kun: Los og Maard. For Ordene: de Prestegjeld etc. (S. 518, L. 5 f. n.) staar her: to Preste-

Digitized by Google

gjeld. — Efter Ordene: hvormeget hver Bonde tiender (S. 422, L. 16 f. o.) tilføies her: til vor Anpart. — Ordene: eller Slotsskriveren (samme S., L. 20 f. o.), dog ikke videre end efter hver hans Gjerning, (L. 5 f. n.) samt: Los, Maard; (S. 423, L. 15 f. o.) ere her udeladte. — For Ordene: en Daler af hvert andet Punds Rente — 2 Daler af 3 Pund Rente, (S. 425, L. 7—8 f. o.) staar her: en Daler af hvert Punds Rente — 2 Daler af 2 Punds Rente.]

Hvis Konge-Dag, som han paa vore Vegne for Manddrab udgiver, skulle klarlig til Regnskab indføres os til Bedste, og naar der skal dømmes paa nogen Drabs-Sag der til Oslo, da skal han lade Lagmændene selv alene og ingen Anden dømme derpaa efter Norges Lov og det under deres egen Navn og Besegling give beskrevet, som de ville forsvare og være bekjendt.

Ikke heller skal forne Ove Juel sidde Dom imellem de Bønder og Tjenere, som han under Slottet i Forsvar haver, men han skal lade Lagmændene dømme de imellem, og han begge Parterne til Rette forsvare, saameget muligt er.

Skal han ikke heller indstevne nogen Sager til Oslo af de andre Lensmænds Len, men han skal lade hver Lensmand udi sit Len svare for de Bønder og Tjenere, som vi hannem naadigst tilbetroet have, og lade hver Lagmand dømme udi sit Lagmandsdom først udi Sagen; thi de vide bedst Leiligheden om Sagen, som næst hos bor; og dersom der da kommer nogen Sag for nogen Lagmand, som er saa tvivlraadig og saa vigtig og stor, at Lagmanden foraarsages til udi saa Maade at indsætte nogen Sag til Oslo, saa at han ikke gjør det af nogen Letfærdighed eller nogen af Parterne til værste, da maa han det vel gjøre og ellers ikke, og slige Opsættelser give begge Parterne klarligen beskrevet. Dog skal samme Lagmand ligevel møde selv til Oslo og der berette og undervise de andre udi Sagen, hvis Ret kan være.

Og skal forne Ove Juel tilholde alle de Lagmænd, som dømme nogen Domme enten til Oslo eller udi Agershuus Len, at de samme deres Domme under deres eget Navn give beskrevne, som brugeligt haver været af gammel Tid udi Norge. Dersom og forne Ove Juel eller nogen Anden haver Lyst til at sidde udi nogen Dom med Lagmændene, det kunne vi naadigst vel lide og tillade, dog, om de ville besegle nogle Domme med Lagmændene, at de besegle næst efter Lagmanden og ikke for Lagmanden.

Og skal forne Ove Juels hans Genant begynde og paagaa nu

Digitized by Google

Philippi og Jacobi Dag sidst forgangen 1586 og endes til Philippi et Jacobi apostolorum Dag nu førstkommende 87 og siden saa fremdeles forfølges Aar fra Aar, saalænge vi hannem samme Len naadigst unde ville.

Hvilken forne Skik vi ville, at forne Ove Juel sig udi alle Maader skal vide efter at rette. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 12 Marts 1587. R. 582. Afskr. III. 511. (Uddr.)

Menige Borgere og Undersaatter udi Oslo finge Brev at mue ad gratiam besøge Fiskeri udi Nordlandene under Vardøhuus og andensteds norden Bergen. Dog skulle de give slig Told og Rettighed til K. Maj. og Kronen, som Andre give; skulle de og ikke under dette Skin mue bruge nogen anden Handel og Kjøbmandskab imod Kjøbstædernes Privilegier nordenfjelds. Cum inhib. sol. Skanderborg 25 Marts 1587. R. 589. Afskr. III. 517. (Uddr.)

Simen Skriver paa Agershuus fik Brev at maa endnu fremdeles aarligen bekomme og lade oppebære K. Maj.s og Kronens Part af Tienden af Nes Sogn paa Romerige udi Norge og samme Tiende siden kvit og fri uden Afgift nyde og beholde ad gratiam. Cum inhib. sol. Dat. ut supra. R. 589. Afskr. III. 518.

Fogderne udi Agershuus Len, som ere udi Drammen, paa Thoten og udi Gudbrandsdal, der skulle meget have anvendt og forbygget paa de Gaarde, de besidde og ikke ere ret forordnede Fogedgaarde, nemlig Huseby, Hallingstad og Steig, men dennem befrygte, at naar de komme af samme Befaling, da Andre at skulle trænge dennem og deres Hustruer fra samme Gaarde, finge Brev, at de og deres Hustruer mue for nogen Anden forne Gaarde mod sedvanlig Afgift, ubehindret have og beholde, paa det K. Maj.s og Kronens Gods ved saadan Leilighed kan blive bygt, forbedret og ved Magt holdet. Cum inhib. sol. Skanderborg 25 Marts 1587. R. 589. Afskr. III. 518. (Uddr.)

Menige Borgere udi Oslo finge Brev at mue herefter som tilforn bruge deres Handel og Vandel paa Eger og Lider ved Bragernes med Dæler og Trælast.

Fr. II. G. a. v., at som vi nogen Tid siden forleden have naadigst givet vore Undersaatter paa Eger og Lider udi Agershuus Len udi vort Rige Norge vort Brev, at Ingen skulde mue holde nogen Kram eller bruge nogen Handel, Kjøb eller Salg hos dennem ved Bragernes længer, end de have deres Skibe liggendes der udi Havnen, og os elskel. Borgermestere og Raad-

Digitized by Google

mænd udi vor Kjøbsted Oslo have paa deres egen og deres Borgeres Vegne underdanigst ladet give os tilkjende, at forne vore Undersaatter paa Eger og Lider forne vort Brev skulle ville der heden tyde, at dermed skulle være dennem formeent nogen Dæler eller Trælast sammesteds at opkjøbe eller udselge til fremmede Skippere, uden den Stund alene, som de havde deres Skibe der udi Havnen, hvilket de mene ikke alene at være imod deres Bys Privilegier, meden ogsaa at være den menige Mand der udi Byen fast besværlig, efterat Almuen paa forne Eger og Lider besøge dennem meest om Korn, Malt, Meel, Humle, Salt og anden Kjøbmandsvare og ikke have andet at betale med end Dæler og Trælast, hvilke de ikke strax kunde have Skibe tilstede at afføre, og begjeret derfor underdanigst, vi derudinden ville have naadigst Indseende, at dennem udi de Maader ikke skulde skee for kort paa deres Næring og Bjering imod deres Privilegier. Da, efterdi [det] ingenlunde haver været vor Mening med forne vort Brev at ville dermed have formeent forne vore Undersaatter udi Oslo deres lovlig Handel og Vandel med Dæler og Trælast, som de nødvendig maa tage udi deres Betaling, meden alene den Forkjøb og Forprang med Kramvarer, som baade Fremmede og Andre have der gjort Vinter over saavelsom Sommer, vore Borgere udi Oslo saavelsom Andre til Forfang og Skade, ville vi og forne vort Brev ikke anderledes have forstanden, saa at forne vore Undersaatter udi Oslo herefter saavelsom tilforn paa Eger og Lider ved Bragernes og andensteds maa søge og bruge deres Handel og Vandel med Dæler og Trælast og udi andre Maader, saavidt deres Bys Privilegier dennem tillade og tilholder, og som de have gjort til des af Arilds Tid. Cum inhib. sol. Skanderborg 25 Marts 1587. R. 590. Afskr. III. 518.

Oluf Ellingssøn, der nogen Tid forleden skal sig have forseet udi utilbørlig Leiermaal med en hans Hustrus nære Slægt og for den Sag er undvegen, fik for nogle gode Mænds Forbøn Brev at maa for samme Sag være fri og utiltalet og sig nedsætte og bosætte udi Rødø Sogn paa Helgeland, dog saa at dersom behov gjordes at bruge hannem mod nogen K. Maj.s og Rigens Fiender, da skal han uden nogen Besoldings Anmodning sig dertil uvægerligen, naar han af K. Maj.s Fuldmægtig tilsiges, lade befinde. Cum inhib. sol. Skanderborg 26 Marts 1587. R. 591. Afskr. III. 519. (Uddr.)

Digitized by Google

K. Maj.s Undersaatter udi Jemteland finge Brev at mue give 8 Skilling Danske, som før gik, for hver Hermelins-Skind.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring at vore Undersaatter, som boendes ere udi Jemteland udi vort Rige Norge, ikke kunne bekomme hvis Hermelins-Skind de pligtige ere, og vi for den Skyld nogen Tid forleden have naadigst forundt dennem for hvert Hermelins-Skind at mue give 1 Mark Danske, hvilket os er tilkjendegivet endnu at falde dennem meget besværligt, da paa det de ikke over billigt skulle besverges, have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at forne vore Undersaatter udi Jemteland, som give Hermelins-Skind og dennem ikke have eller bekomme kunne, mue herefter for hvert Skind give aatte Skilling Danske, som før gik, eller og for hver fire Hermelin et godt Maardskind, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, meden dersom nogen giver Pendinge og befindes paa andre Steder at selge nogen Hermelins-Skind, da skal det være under 8 Ørter og 14 Mark Sag. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 26 Marts 1587. R. 591. Afskr. III. 519. [Jfr. ovfr. S. 642.]

K. Maj.s Fundats, at hvis Rente, som gaves af St. Margaretæ Kirke udi Borgund og St. Margaretæ Kirke udi Alstahaug Prestegjeld paa Helgeland, som nu er øde, skulle herefter forvendes til Hjælp at holde to Personer med af Throndhjems Skole til Studering.

Fr. II. G. a. v., efterat vi komme udi Forfaring, at St. Margaretæ Kirke udi Borgund paa Søndmøre og St. Margaretæ Kirke i Alstahaug Prestegjeld paa Helgeland nogen Tid siden forleden ere afbrudt og Sognefolket forviist til et andet Sogn at søge Kirke, da paa det forne de øde Kirkers Rente maa komme Gud til Ære og Menigheden til Bedste, have vi for godt anseet og bevilget og hermed det ogsaa ville forordnet og funderet have, at forne to Kirkers Rente maa og skal oppebæres af hvilken Person, som vor Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem og Superintendenten udi Throndhjems Stift dertil fuldmægtiggjør, og forvendes til Hjælp at holde to Personer med af Throndhjems Skole, som findes skikkelige og ere bekvemme til Studering paa Universiteter udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn eller andensteds uden Riget efter Leiligheden. Og skal vor Lensmand paa vor Gaard

Digitized by Google

udi Throndhjem, som nu er eller herefter kommendes vorder, og Superintendenten udi Throndhjems Stift forn: Rente til den Brug og ingen anden annamme og anvende lade. Og skulle de udvælge de Personer, samme Hjælp skulle nyde, som ere bekvemme til at skikkes paa Universiteter og er god Forhaabning om at kunne udi Fremtiden blive Kirke og Skole tjenlig, hvortil samme Personer, som denne Hjælp skulle nyde, skulle dennem tilbørligen forpligte, at denne Rente og vor naadigste Forordning ikke skulle komme udi nogen Misbrug, og herom udi alle Maader skikke og forordne, som de ville forsvare. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 26 Marts 1587. R. 592. Afskr. III. 520.

Jørgen Hanssøn fik Brev paa en Gaard, kaldes Meeren [Mære] udi Sparbu Len, som han af øde haver opbygget. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 26 Marts 1587. R. 593. Afskr. III. 521. (Uddr.)

Menige Kronens Bønder og Tjenere udi Selbu, Verdal, Sparbu, Snaasen, Støren, Rennebu, Meldal, Aalen og Holtaalen finge Brev at mue være forskaanet for Arbeide at gjøre til Throndhjem.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi komme udi Forfaring, at vore og Norges Krones Bønder og Tjenere udi Selbu etc. [som i Overskriften] skulle være vidt bosiddendes fra vor Gaard udi Throndhjem, og at de andre vore og Kronens Bønder der nærmere beliggendes kunde vel uden synderlig stor Besværing afstedkomme hvis Arbeide der falder til Gaarden, med Avlen, Pløien, Saaen, Slaaen, Høsten og udi andre saadanne Maader, da have vi af vor synderlige Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at forn: vore Undersaatter, Bønder, boendes udi Selbu etc. mue og skulle herefter være frie og forskaanet for forn: Arbeide at gjøre til vor Gaard udi Throndhjem, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Cum inhib sol. Dat. Skanderborg ut supra. R. 593. Afskr. III. 521.

Christen Friis's Forleningsbrev paa Throndhjems Len forandret. [Omtrent ordlydende med Forleningsbrevet til Samme af 20 Marts 1586, ovfr. S. 656, dog saa, at der i Forleningen her medtages „Throndhjems Gaard med Avl og hvis anden Deel, til Gaarden ligger", og at Afgiften heraf nu indbefattes i de samme 4000 Daler, han efter hiint Brev skulde give i

Digitized by Google

aarlig Afgift. Bestemmelsen om, at han skal have den femte Part af hvis Sagefald, der falder udi Stiftet (L. 14 f. n.) er her udeladt, hvorimod der med Hensyn til Gaardens Vedligeholdelse er tilføiet følgende: Men dersom noget Synderligt skal bygges derpaa, da skal han det underdanigst give os tilkjende og have derpaa vor Befaling. — Efter Ordene: „at bekomme" (L. 4 f. n.) er her indskudt: og dennem betale Almuen, eftersom de kunne bekomme af Kjøbmænd.] Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderb. 26 Marts 1587. R. 594. Afskr. III. 521. (Uddr.)

K. Maj.s Brev udganget, at hvilken, som er Slotsprædikant paa Agershuus, skal altid herefter være Prest til Agers Kirke og Sogn.

Fr. II. G. a. v., at paa det nu og altid herefter kunde saa meget desbedre holdes og tilskikkes en god, skikkelig og lærd Person at være Prædikant paa vort Slot Agershuus, da have vi nu til hans Løns og Underholdnings ydermere Forbedring af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at Agers Kirke og Sogn, som er liggendes næst udenfor Slottet, maa og skal altid herefter for en Annex være og blive perpetueret til samme Kald paa forne vort Slot Agershuus, saa den Prædikant, som nu der sammesteds er og herefter kommendes vorder, maa og skal over hvis Løn, hannem tilforn af Slottet er forordnet og givet, forne Agers Sogn og Kirke med al Presterente og Rettighed, som der pleier og bør at afgaa, have, nyde, bruge og beholde, emeden og al den Stund han er udi forne Kald. Og skal samme Prædikant gjøre Kirketjeneste udi forne Agers Kirke saavelsom paa Slottet, etc. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 4 April 1587. R. 596. Afskr. III. 523.

Hr. Nils Krabbe, Sogneprest udi Lauten Sogn og Provst over Hedemarken, fik K. Maj.s Stadfestelsesbrev paa tvende Hamer Kapitels Kommunegaarde, den ene kaldes Bryn i Romedal, skylder 2 Huder og 1 Pund Korn, den anden kaldes Kvernes i Aamot i Østerdalen, skylder 4 Huder, som Kapitlet udi Hamer Domkirke havde bevilget ham for hans Besværing og Umage med Kirkernes Regnskab at høre. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 4 April 1587. R. 596. Afskr. III. 524. (Uddr.)

Hr. Laurits N. paa Elverum, Kannik udi Hamer Domkirke, fik Stadfæstelsesbrev paa Opkast(?) af Stange Sogn

Digitized by Google

og Lauten, desligeste 3 Gaarde, som ligge til forne Opkast, ved Navn Aslaugstad [Atlungstad], Dokkem og Halt(?), som Hamer Domkirkes Kapitel havde bevilget hannem paa K. Maj.s Behag. Cum claus. consv. et inhib. sol. Skanderborg 4 April 1587. R. 597. Afskr. III. 524 (Uddr.)

Hans Pederssøn [Litle] fik Brev at skulle lade følge Klaus Glambeck, K. Maj.s Embedsmand paa Skanderborg Slot, noget Gods i Norge, som Erik Munk havde pantsat til ham for 200 Daler, han var ham skyldig, saafremt dette Gods befandtes at være Erik Munks Arvegods eller af ham kjøbt, og indtil saalænge forne 200 Daler var bleven betalt. Cum claus. consv. Skanderborg 9 April 1587. T. 358. Afskr. IV. 901. (Uddr.)

Henrik Gyldenstjerne fik Brev, at han uden al Forsømmelse skulde begive sig til Kjøbenhavn og da hans Regnskab lade klart gjøre.

Fr. II. V. G. t. Vi have nu nogle Gange dig tilskrevet, at du skulde være fortænkt udi at forskikke din Skriver til Kjøbenhavn med din Regnskab af vort Slot Baahuus og fremsende Pendinge derhos og afbetale hvis du os skyldig bliver, saa formerke vi, at samme vor Skrivelse lidet eller intet hos dig haver udrettet, meden at du skal staa tilbage med ganske Aars Regnskab og en stor Summa Pendinge af forne Slot og Len. Og have vi noksom vor endelige Mening derudinden med vor forrige Skrivelse ladet dig forstaa, at vi saadan Forhaling ikke vilde lide, saa vi vel mue agte forgjevlig dig videre derom at tilskrive; dog ville vi endnu naadigst vor endelige Villie og alvorlige Befaling dig have uforholdet, at vi ville, du uden al Undskyldning skal være fortænkt udi strax med det allerførste at begive dig neder til Kjøbenhavn og lade din Regnskab klar gjøre og afbetale hvis du derpaa skyldig bliver. Saafremt det ikke skeer, da ere vi noksom foraarsaget efter slig idelig Forhaling, ville og vist dertil tænke forne vort Len at forandre og til en Anden at forlene, hos hvilken vi kunde til rette Tid bekomme vor Rettighed, og siden søge det, os hos dig tilstaar, hvorledes vi kunde, med Lov og Ret. Cum claus. cons. Skanderborg 16 April 1587. T. 358. Afskr. IV. 902.

Henrik Brockenhuus fik Brev, at han uden al Forsømmelse skulde begive sig til Kjøbenhavn og da klart gjøre sit Regnskab, hvormed han, uagtet K. Maj. derom tilforn havde tilskrevet ham, fremdeles stod tilbage og derpaa var skyldig

Digitized by Google

en stor Summa Pendinge, over hvilken baade hans og Andres Forhaling K. Maj. havde paa sit Rentekammer lidt Mangel for Pendinge til sine Hoftjeneres Besolding og anden Udgift. Cum claus. consv. Skanderborg 16 April 1587. T. 359. Afskr. IV. 902. (Uddr.)

Jørgen Ernst Worm, K. Maj.s Kamerer, fik Forleningsbrev paa Helgeland med al kongelig Rente og Rettighed, Vist og Uvist, kvit og fri at nyde og beholde. Dersom noget af samme Lens visse eller uvisse Indkomst kunde til Andre være forlent til K. Maj.s ydermere Forordning og Besked, da skal han det udi lige Maade til sig lade annamme. Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus 27 April 1587. R. 597. Afskr. III. 524. (Uddr.)

Erik Lykke til Eskjer fik Følgebrev til menige Bønder og Tjenere, som lige og tjene til Bratsberg og Verne Kloster, at skulle svare hannem ad gratiam. Actum ut supra. R. 598. Afskr. III. 525.

Erik Lykke fik Befaling til Borgermestere og Raadmænd udi Skien, at de skulle overvære, naar til hannem skulde antvordes Inventarium, Jordebøger, Breve og Register og hvis Deel der bør at lades baade paa Bratsberg og Verne Kloster; desligeste at besee Bygningen baade paa Bratsberg og paa Verne Kloster, hvorledes den er fredet og medfaren, og give det Erik Lykke beskrevet. Koldinghuus 27 April 1587. T. 360. Afskr. IV. 903.

Christoffer Walkendorf til Glorup, K. Maj.s Rentemester, fik nyt Forleningsbrev paa Ryfylke, Jæderen og Dalerne, som han selv til des udi Forlening havt haver, med al kongelig Rente og Rettighed, Vist og Uvist, at nyde og beholde kvit og fri, etc. [som i Brevet til J. E. Worm, ovfr.] Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus 27 April 1587. R. 598. Afskr. III. 525. (Uddr.)

Henrik Brockenhuus fik Følgebrev til Norges Krones Bønder og Tjenere, som ligge og tjene til Reins Kloster og tilforn [have] svaret Johan Wenstermand, hannem paa K. Maj.s Vegne at skulle svare med al Rente og Rettighed, ad gratiam. Actum ut supra. R. 599. Afskr. III. 525.

Hans Lindenov til Ørsløv fik Forleningsbrev paa alt det overblevne Giske Gods, som han endnu selv udi Forlening og Verge haver, at skulle herefter kvit og fri have og bruge.

Digitized by Google

Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus 27 April 1587. R. 599. Afskr. III. 525. (Uddr.)

Alexander Durham fik Følgebrev til alle Norges Krones Bønder og Tjenere, som bygge og bo udi Skibthveit og Spydeberg Sogne i Norge, og Oluf Kalips til des udi Forlening havt haver, at skulle svare hannem og hans Hustru og give dennem paa K. Maj.s Vegne deres aarlige Landskyld, Leding, Tiende, Foring, Sagerør, Egt, Arbeide og al anden Rente og Rettighed. Koldingh. 28 April 1587. R. 599. Afskr. III. 526.

Simen van Salen fik Brev at maa paa denne Gang lade kjøbe og sig tilforhandle udi Norge et Skiblad Egetømmer, Skibet saa stort som paa 100 Lester, og samme Egetømmer der af Riget ubehindret udføre, hvorhen han vil. Cum claus. consv. et inhib. sol. Haderslevhuus 6 Mai 1587. R. 599. Afskr. III. 526. (Uddr.)

Herman Lange, Borger til Flensborg, fik Brev at maa paa et Aars Tid efter K. Maj.s Brevs Datum regnendes med sit Gods og Skib, som Peter Paissen er Skipper paa og Paul Jesperssøn er Styrmand paa, lade besøge Nordlandene norden Bergen til Vardøhuus, Kjørvage, Malmis eller andensteds og der handle, dog mod sedvanlig Told. Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus 10 Mai 1587. R. 600. Afskr. III. 526. (Uddr.)

Udi lige Maade fik Klaus Jakobssøn, Borger udi Flensborg, et Pas paa for°? Fart norden Bergen til Vardøhuus etc. [som i næstforeg. Brev.] Actum ut supra.

Hans Lindenov til Ørsløv, der haver sig overtaget at være Landsdommer udi Nørrejylland, fik Forleningsbrev paa Munkelivs og St. Hans Gods paa samme Betingelse, som Jørgen Skram, K. Maj.s Raad og Embedsmand paa Hald Slot, det til des udi Forlening havt haver, emeden og saalænge han er Landsdommer sammesteds. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kjøbenhavn 24 Mai 1587. R. 600. Afskr. III. 527. (Uddr.)

Hans Lindenov til Ørsløv fik Følgebrev til Bønderne paa Munkelivs og St. Hans Gods, at de skulde svare ham. Actum ut supra. R. 601. Afskr. III. 527. (Uddr.)

Henrik Gyldenstjerne fik Brev at lade følge Simon Pederssøn en Skibsladning Egetømmer til nogen Bygning paa en Eiendom i Nyborg, som K. Maj. hannem tilforn naadigst givet haver. Cum claus. consv. Nyborg 28 Mai 1587. T. 360. Afskr. IV. 903. (Uddr.)

Digitized by Google

Johan Bockholt fik Brev, at K. Maj. ikke længere var tilsinds at unde ham Island, men vilde annamme Landet til sig selv, dà K. Maj. ikke kunde ombære hvis Fisk der falder til Folkene paa Holmen og K. Maj.s Orlogsskibe, og at han derfor skulde overantvorde Inventarium og Jordebøger til Brevviseren Peder Thomassøn og med det første klart gjøre sit Regnskab. Cum claus. consv. Kronborg 30 Mai 1587. T. 360. Afskr. IV. 904. (Uddr.)

Item K. Maj.s Brev udganget til Oluf Bagge paa Nes og Lagmanden paa Island at skulle overvære, naar Inventarium, Jordebøger og anden Deel paa Bessestad Gaard der paa Landet leveres til Peder Thomassøn. Kronborg 31 Mai 1587. T. 361. Afskr. IV. 904.

Hans Lindenov til Ørsløv fik endelig Kvittants for hans Afgift af den visse Rente og Indkomst af Bergenhuus Slot og Len med de fire underliggendes Lene Søndhord Len, Nordhord Len, Søndfjord Len og Sogn, item for den uvisse Indkomst, som han har oppebaaret fra Michaeli 1578, han først fik samme Len i Forlening efter Hans Pederssøn [Litle], til Philippi et Jacobi Dag 1586, han samme Len kvit blev og efter K. Maj.s Befaling antvordede det til Nils Bild til Ravnholt. Sammeledes har han nu endeligen gjort Rede og Regnskab for Pendingeskatten, som udgaves til Fastelavn 1583 af de hjemlandske og nordlandske Lene, og blev han K. Maj. over Alt deraf skyldig 25½ gamle Daler 1 Ort 1½ Skill., nu gaar, 23 Lod Sølv og 17½ Voger 7 Mk. Fisk, hvilket K. Maj. hannem naadigst har omdraget og eftergivet af den Aarsag, at hans Skriver udi langsommelig Tid haver været udi Danmark med sine Regnskaber og Mandtal udi Rentekammeret at forklare og blev af forne Regnskab og Mandtals Register intet ydermere skyldig. Cum claus. consv. Kronborg 31 Mai 1587. R. 601. Afskr. III. 527. (Uddr.)

Hr. Jakob Jakobssøn [Wolf], Skolemester udi Oslo, fik Brev paa et Præbende udi Vigen, kaldes Thingvads Præbende, som nu ledigt er. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 31 Mai 1587. R. 602. Afskr. III. 528. (Uddr.)

Peder Thomassøn fik Følgebrev til menige Almue paa Island, at skulle svare hannem ad gratiam. Actum ut supra. Ibid.

Oluf Bagge fik Livsbrev paa en Gaard paa Island,

Digitized by Google

kaldes Nes, som han nu selv paabor, med al Gaardsens Rente og Rettighed, baade med Marker, Enge, Fiskeri og Forstrand, dog mod slig Landgilde etc., som deraf nu gaar, at yde Lensmanden paa Island. Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 31 Mai 1587. R. 602. Afskr. III. 528. (Uddr.)

Nils Bild til Ravnholt fik Forleningsbrev paa Bergenhuus Slot og Len, som han nu selv udi Verge haver, med Fogderierne Søndhordland, Nordhordland, Søndfjord, Nordfjord og Sogn, mod aarlig Afgift til hver St^orum^ Philippi et Jacobi apostolorum Dag af 1100 Daler af den visse Rente og Indkomst af for^ne^ Len, som er Leding, Landskyld, Landvare og Fredtold, saa og for K. Maj.s og Kronens Anpart af Tiende-Fisken, som falder udi Toldboden ved Slottet. — Hvis Meel og Malt [af den indkommende Skibstold] ikke gjøres behov om Aaret at forskaffes til Vardøhuus til Folkenes Underholdning der sammesteds, det maa han beholde for det Kjøb, som Hans Lindenov for ham havt haver. Det skal ikke tilstedes de tydske Kjøbmænd at mue forskrive nogen Prædikanter af Tydskland uden det skeer med Lensmandens Bevilling og Samtykke, og som Superintendenten sammesteds efter Ordinantsen kjender god og duelig dertil, og derhos have Indseende, at for^ne^ tydske Prædikanter ikke paa deres Rente og Rettighed forkortes af Kjøbmændene i nogre Maader. [Hertil overensstemmende med Forleningsbrevet til samme af 6 Juni 1586, ovfr. S. 669.] Skal og for^ne^ Nils Bild ikke heller tilstede Nogen at lade bygge der nogen Skibe af ny uden alene vore egne Undersaatter. Dog skulle de, som samme Skibe bygge, gjøre hannem paa K. Maj.s Vegne nøiagtig Forvaring, at samme Skibe udi 12 samfelde Aar ikke skulle afhændes til nogen Fremmede udenlands. Han skal ikke heller tilstede nogen fremmede Skibe, som ikke have hjemme her udi Rigerne, at indløbe udi Fjordene at forbygges eller der at ligge og bruge nogen Handel eller Vandel, paa det at K. Maj.s og Kronens Told og Rettighed ikke skal underslaaes eller forkastes. [Derpaa følger Bestemmelser om, at han ikke maa kjøbe noget Odelsgods eller Eiendomme, den Stund han har Bergenhuus udi Forlening, ei heller sidde Dom mellem Borgerne, Bønderne eller dennem, som han har udi Forsvar, samt Slutningsbestemmelsen i Ove Juels Forleningsbrev 12 Marts 1587 ovfr. S. 697, L. 9 f. n.] Dersom sig og kunde tildrage nogen synderlig Trætte imellem for^ne^ Nils Bild og Borgerne paa den

45*

Digitized by Google

ene og de tydske Kjøbmænd paa den anden Side, da skal han dog ikke uden naadigst Befaling noget imod dennem begynde, uden hvis han med Lempe og med Lov og Ret gjøre kan. Han skal og ikke heller tilstede Nogen at bygge paa Vaagen imellem Slottet og Biskopsgaarden, ikke heller saa nær Biskopsgaarden, at der jo er en god rum Plads imellem for Ildebrands Skyld. Cum cæt. claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 1 Juni 1587. R. 603. Afskr. III. 529. (Uddr.)

Nils Anderssøn blev tilskikket at være Toldskriver udi Marstrand.

Fr. II. G. a. v., at vi have tilskikket og tilbetroet denne Brevviser, Nils Anderssøn, at skulle være Toldskriver udi vor Kjøbsted Marstrand og der sammesteds oppebære al hvis Told, Sise, Sagefald og al anden Rettighed, som der udi Byen al Aaret igjennem falde kan, saalænge Tolderen ikke er der selv tilstede, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, og skal han derfore aarligen med klare Register til hver Vor Frue Kyndelsmisse Dag gjøre gode Rede og Regnskab paa vort Rentekammer paa vort Slot Kjøbenhavn. Og hvis Penge, som forne Nils Anderssøn udi forne Bestilling paa vore Vegne opbærendes vorder, derpaa skal han udgive Toldseddeler. Og samme Penninge skal han altid udi god Forvaring tilstede holde og ikke bruge dennem til sit eget Behov eller laane dennem bort til Andre, meden have dennem til Rede, saa at de ikke ere forrykt, naar der kommer Bud efter dennem. Han skal og ikke heller nogen af samme Pendinge udgive, uden han fanger derpaa vor egen Befaling eller og os elskel. Christoffer Walkendorf, vor Mand, Raad og Rentemester, hans Skrivelse derom paa vore Vegne. Desligeste, saalænge som Gud vil unde, at Silden maa komme til Lands og Sildefiskende paastaar, skal forne Nils Anderssøn rette sig efter vor Modbog, ligesom de andre Toldere udi Norge gjøre. Og naar Tolderne af de andre Toldsteder, efterat Sildefiskendet er overstandet, ere uddragne, da skal forne Nils Anderssøn have Tilsyn, saameget som muligt er, at hvis Salt, Tønder eller Andet, som hver lader efter sig udi sin Toldbod og os tilkommer, at det ikke bortkommer eller bliver forrykket. Skal og forne Nils Anderssøn handle og skikke sig vel imod vore Undersaatter og den fremmede Mand, som hannem hender for at komme, med god Omgjængelse og god Besked. Og skal han altid være tilstede i forne Marstrand og vare flittelig paa sin Tjeneste, saa

Digitized by Google

at den søfarende Mand ikke for hans Skyld forsømmes eller opholdes. Og paa hver Lest fremmed Øl, som hos hannem forsises, maa han tillade 1 Tønde Øl til Fylde-Øl paa Lesten og ikke mere. Og hvis Told, Sise eller anden Rettighed, som han paa vore Vegne oppebærer, skal han klarligen indføre stykkeviis udi sit Regnskab hvert ved sit Navn, og hvor meget det er, og paa hvad Tid og Dag, og alle Skippere og Kjøbmænd hver ved sit Navn, og alle Skibene ved sit Navn, hvor store de ere. Bedendes og bydendes alle indlændiske og udlændiske Kjøbmænd, som forne vor Kjøbsted Marstrand med Skib og Gods besøgendes vorder, at I rette Eder efter at holde og kjende forne Nils Anderssøn for Toldskriver, som forvst staar, og ikke Eders Bunke at bryde, førend I hannem paa vore Vegne have givet og gjort Besked og fornøiet hvis Told og Rettighed, os med Rette tilkommer, saafremt I ikke ville have forbrudt hvis Gods og Vare, I have med at fare, og straffes derover, som vedbør. Kronborg 1 Juni 1587. R. 605. Afskr. III. 531.

Disse efterne Lensmænd, Henrik Gyldenstjerne, Ove Juel, Erik Lykke, Frederik Lange, Nils Bild, Christen Friis, Hans Pederssøn [Litle], Peder Iverssøn [Jernskjæg] og Baltzer Leist finge Breve, at de skulle de Sagkverner eller Sagfosser, som staa paa Kronens, saa og paa Kapitels, Klosters, Presters, Kirkers eller paa nogen geistlige Skove eller Strømme, ødelægge og afskaffe.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som vi have ladet vore Breve udgaa, at hvis Sagkverner eller Sagfosser, som staa paa vore og Kronens, saa og paa Kapitels, Klosters, Presters, Kirkers eller paa nogen geistlige Skove eller Strømme, og vi ikke selv lode bruge, skulle afskaffes og ødelægges, og at Lensmændene aldeles intet skulle tilstede nogen Kanniker, Prester eller Kirkeverger at lade hugge udi Kapitels, i Kirkernes eller udi Provsternes Skove uden alene til Kirkernes og Prestegaardenes nødtørftige Bygnings Behov og Ildebrand, og intet til at selge eller afhænde enten til Sagtømmer, Sagdeler eller Andet i nogre Maader: da forfare vi nu, at samme vore Breve og alvorlige Befaling ikke er i alle Maader saa efterkommet, som det sig burde, meden at samme Sagkverner endnu skulle være staaendes ved deres Brug, og have derover Skovene meget ubillig forhugget. Thi bede vi dig og ville, at du endelig er fortænkt udi strax at afskaffe saa

Digitized by Google

mange Sagkverner, som der staar paa nogen de geistlige Skove, være sig paa Kannikeskove, Prestegaardsskove, Kirkeskove eller andré geistlige Skove, udi dit Len er liggendes, desligeste afskaffer alle de Sagkverner, som der i Lenet staar, enten paa vor og Kronens eller paa de Geistliges Grund, ikke anseendes, at de, som samme Sagmøller bruge, kunde end hugge Tømmeret paa andre Skove end paa vore og Kronens eller Kirkens Skove. Sammeledes bede vi dig og ville, at du end strax uforsømmeligen lader optegne paa et klart Register, hvormange Sagkverner der udi dit Len og paa hvis Grund de staar paa, ingen undertagen, og hvo dennem bruger, hver ved deres Navn, og hvor megen Part hver dennem haver udi samme Sagkverner, og hvor og paa hvad Skove og af hvem hver haver bekommet Sagtømmer til sine Sagkverner, og samme Register med egen Haand underskriver og os med dette Bud strax tilhænde skikker. Vi skikke herhos vort aabne Brev, som vi derom paany haver ladet udgaa, hvilket du haver at lade forkynde og vide dig herefter at rette. Cum claus. consv. Kronborg 1 Juni 1587. T. 361. Afskr. IV. 904.

K. Maj.s aabne Brev til disse efterne Lene:

Baahuus Len
Agershuus Len
Bratsberg Len
Tunsberg Len
Bergenhuus Len
Throndhjems Len
Nedenes Len
Numedal og Brunlag Len
Lister Len,

af samme Indhold som næstforegaaende Brev, at Sagkverner og Sagfosser paa Kronens eller geistlige Skove eller Strømme, som K. Maj. ikke selv lader bruge, skulle afbrydes og ødelægges efter K. Maj.s tidligere derom udgangne Befaling etc. Cum claus. consv. Kronborg 1 Juni 1587. T. 362. Afskr. IV. 905. (Uddr.)

K. Maj.s Ordinants, hvorledes udi Egteskabs-Sager paa Island dømmes skal, lydendes Ord fra Ord, ligesom den her udi Riget er udgangen. Kronborg 2 Juni 1587. [Trykt i Lovsamling for Island, I, S. 113—124.] R. 606. Afskr. III. 532.

Hr. Gudbrander Thoraldssøn, Superintendent udi Hole Stift paa Island, der har ladet give K. Maj. tilkjende, at han haver samlet og paa islandsk Tungemaal udsæt en Psalmebog, hvilken og skal være af de Høilærde udi Kjøbenhavn overseet og approberet, fik naadigst Tilladelse den der paa Landet frit og uformeent paa islandsk Sprog og Tungemaal at maa lade udi Tryk udgaa, og skal dermed være formeent alle

Digitized by Google

samme Psalmebog at efterprente eller andensteds prentet der paa Landet at indføre tilkjøbs. Cum inhib. sol. Kronborg 2 Juni 1587. R. 607. Afskr. III. 532. (Uddr.)

K. Maj.s Brev udganget, hvorledes paa Island med Kirkefred holdes skal. Kronborg 2 Juni 1587. R. 608. Afskr. III. 532.

Hr. Peder Vemundssøn paa Sande fik K. Maj.s Konfirmats og Stadfæstelse paa et Brev, Knud Grubbe til Asløf, den Tid han havde Brunlag og Numedals Lene, hannem givet haver paa en Gaard at maatte bygge paa Sandefjord udi Brunlag Len, med saadanne Vilkaar og Forord, at hvilken som kommer og bor udi samme Gaard, efter det Aar 1586 er forløbet, skal der være forløvet at bruge en ærlig, borgerlig Næring til Lands og Vands og give Lensmanden i Brunlag Len aarligen 8 Kölniske Lod Sølv eller 16 Mark Enhed og være siden fri for al anden Udgift, være sig ved hvad Navn det kan nævnes, uden Sise og Told. Disse Penge skal udgives 1 Mai 1587 og siden aarligen til samme Termin, men blive de udi de tre Aars Tid igjen staaet eller ubetalet, skal samme Gaard være forbrudt under K. Maj. [Alsløf 3 Febr. 1584.] Cum claus. consv. et inhib. sol. Kronborg 4 Juni 1588 [ɔ: 1587.] R. 608. Afskr. III. 532. (Uddr.)

Jørgen Kaas fik Forleningsbrev paa Vardøhuus og Finmarken, som Laurits Kruse nu senesten udi Verge og Forlening havt haver. Til Besolding paa hans eget Liv skal han aarligen have 300 Daler, Klædning og Besolding paa tre hans egne Svende og en Dreng til at bruge udi Lenet. Af alt det Uvisse, som der falder udi Lenet udi Sagefald og Gaardbygsel, maa han bekomme den tredie Part. Og skal han rette sin Leilighed efter at være altid Vinteren over paa forne Vardøhuus og udi alle Maader have god Tilsyn, at Rydsen ikke indhegner eller indtager sig nogen ydermere Rettighed, end hannem bør med Rette. [Forøvrigt ordlydende med Forleningsbr. til Laurits Kruse 6 April 1581, ovfr. S. 406] Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 8 Juni 1587. R. 609. Afskr. III. 533. (Uddr.)

Michel Adrian fik Brev paa en Gaard kaldes Thoske udi Herlø Skibrede, kvit og fri at have, dog saa at hvis samme Gaard renter om Aaret, det skal afkortes udi den aarlige Besolding og Pension, K. Maj. hannem naadigst har bevilget. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 16 Juni 1587. R. 610. Afskr. III. 534. (Uddr.)

Digitized by Google

Knud Grubbe til Alsløv fik Forleningsbrev paa Andenes Len, som Jørgen Suab [Svave] nu sidst udi Forlening havde, kvit og fri uden Afgift. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 16 Juni 1587. R. 611. Afskr. III. 534. (Uddr.)

K. Maj.s aabne Brev udganget, at hvilke Bønder udi Lister Len, som beraabe dennem paa at have taget Borgerskab udi Kjøbstæderne, skulle indflytte udi de Kjøbstæder, som de have taget Borgerskab.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes at udi Lister Len udi vort Rige Norge skulle findes en Part vore Bønder og Tjenere og iblandt dennem synderlig en vor og Kronens Tjener Oluf Nilssøn paa Kvavig, som foregive og berømme dennem at have taget Borgerskab udi vor Kjøbsted Stavanger og dog ligevel skulle dennem undholde, bygge og bo paa Landet udi forne Lister Len og der bruge stor ulovlig Handel og Vandel med Kjøb og Salg, med Skib at bygge og Seglads at bruge, Borgerne udi Kjøbstæderne til stor Forhindring og Skade paa deres Næring og Bjering imod vore Breve og Forbud, som tilforn derom er udgangen, og Kjøbstædernes Privilegier, og naar hos saadanne Forpranger anholdes om nogen borgerlig Pligt, Tynge og Rettighed at give udi Kjøbstæderne, da vægre de dennem derudi og forvende, at de ere Bønder og paa vor og Kronens Gods boendes og der deres Tynge og Tjeneste skyldig at gjøre. Naar og de af vore Fogder og Embedsmænd om Skat eller anden Rettighed tiltales, skulle og en Part dennem understaa sig med borgerlig Frihed derimod at undskylde. Da paa det saadan ulovlig Kjøbmandskab og Forprang maa afskaffes og forekommes, og hver Stand maa og kan blive ved sin lovlig Næring og Bjering, Kjøbstædsmænd udi deres Handel og Vandel, og Bønder for sig udi deres Stand og Næring, ville vi hermed strengeligen og alvorligen budet og befalet have alle dennem, paa Landet udi forne Lister Len ere boendes og udi saa Maade have taget Borgerskab udi nogen Kjøbsted, at de skulle endeligen være fortænkt udi at indflytte udi Kjøbstæderne, som de have taget Borgerskab, og der dennem at nedersætte og sammesteds være borgerlig Pligt og Ret undergiven og bruge saadan Handel og Vandel, som Borgerne ere fri og tilladt. Dersom og Nogen paa Landet befindes, som have taget Borgerskab udi nogen Kjøbsted og ligevel vil bygge og bo paa Landet, da skal hermed være afskaffet og strengeligen

Digitized by Google

og alvorligen forbudet saadanne Borgere, paa Landsbyerne boendes, at bruge nogen borgerlig Handel og Vandel med Kjøb eller Salg, med Skibbygning eller udi nogre andre Maader, meden alle de, som paa Landet ville bo, de skulle nære og bjerge dennem med slig Næring og Haandtering som andre Bønder, og ikke anderledes. Saafremt nogen paa Landet boendes sig herimod ville understaa nogen borgerlig Handel med Kjøb, Salg, Skibbygning eller andre Maader at bruge, da skal de dermed have forbrudt, hvis de have med at fare. Bedendes og bydendes vor Embedsmand udi forne Lister Len saa og hans Foged etc. Sammeledes at de ikke tilstede enten forne Oluf Nilssøn i Kvavig eller nogen anden, Borgere eller Bønder, der udi Lenet at bygge noget Skib eller bygt der af Lenet at udføre, store eller smaa, uden med al Besked og Vilkaar, som vore Breve, vi derom have ladet udgaa, medføre, indeholde og udvise. Og dersom Nogen haver der udi Lenet nogen Skibbygning foretaget derimod, at de da ikke tilstede det at have Fremgang, meden vide dennem aldeles efter forne vore Breve og denne vor alvorlig Befaling at forholde. Cum inhib. sol. Antvorskov 17 Juni 1587. R. 611. Afskr. III. 535.

Blev beskikket og forordnet en Toldskriver udi Langesund, som skulle oppebære K. Maj.s Told og Rettighed.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vi komme udi Forfaring, hvorledes at vor og Kronens Told og Rettighed paa Havnene og Ladestederne udi vort Rige Norge ikke oppebæres ens eller lige i alle Maader, som det sig burde, da have vi tilskikket og forordnet denne Brevviser [N. N.] at skulle være vor Toldskriver udi Langesund og der at oppebære vor og Kronens Told og Rettighed paa videre Besked udi saa Maade, som følger.

Først skal han oppebære udi Skibstold af hvert fremmede og udlændiske Skibe, eftersom Skibene ere store og drægtige til, af hver Lest	3	Skill.
Af hver Tylvt Bjelker, 14 Alne lange og derover	2½	—
Af hver Tylvt Bjelker, 18 Alne lange og derover	3	—
Af hver Tylvt Dæler, som udskibes, beregnet 12 Dæler paa Tylvten	4	—
Af hver Tylvt Bjelker, 10 Alne og derover	2	—
Af hver Tylvt Tømmer, 4 Alne langt og derover	½	—
Af hver Tylvt Sparrer	1	Alb.
Af 1000 Baandstager	3	Skill.

Digitized by Google

Af en Tylvt huggen Bord	½ Skill.
Af en Tylvt Aaretræer	1½ —
Af en Mast, som er 24, 23, 22, 21, 20 eller 19 Palme tyk	4 Daler.
Af en Mast, som er 18, 17, 16 eller 15 Palme tyk	3 —
Af en Mast, som er 14, 13, 12, 10 eller 9 Palme	1½ —
Af hver Tylvt Spirer	1 —
Af hvert Hundrede Legter	4 Skill.
Af hver Tønde saltet Kjød	1 Ort.
Af hver Tønde Smør	½ —
Af hver Hest	1 Daler.
Af hver Oxe	1 Ort.
Af hver Ko	½ —
Item at hvert Stykke Weromings (sic) Værd, som der indføres udi Klæde, Lærred, Sko og anden Vare at selges, undtagen Meel og Malt alene	½ Ortsd.
Item af en Tønde Rostoks Øl eller andet fremmed Øl	½ Daler.
Af hver Ahme Viin	½ —

Og skal for[te] [N. N.] optegne hver Skipper ved sit Navn, som indkommer paa Ladestederne, og hvor som Skipperen haver hjemme, og paa hvilken Dag han indkommer paa Ladestedet, og paa hvilken Dag han løber derfra igjen og betaler sin Told. Skal han og formelde udi sit Regnskab, af hvem som Skipperne bekomme deres Last og Ladning af, og hvormeget af hver, og hvad det er.

Naar der kommer nogen Skipper, som der kjøber Dæler af vore Lensmænd paa vore Vegne, da skulle Skipperne, som samme Dæler kjøbe, være frie for Told for saamange Dæler, som os tilkommer, og ikke for flere, paa det at de des villigere kunne kjøbe vore Dæler.

Han skal og forfare hos de fremmede Skippere, som der indkomme, hvad Aarsag der er til, at de ikke saa gjerne kjøbe vore Dæler om Aaret som de andre Dæler, der falder udi vort Rige Norge. Dersom Skylden da befindes hos Sagmesteren, at han ikke har skaaret saa gode Dæler paa vore Sager, da skal vor Lensmand lade straffe Sagmesteren derfor paa vore Vegne. Befindes og Skylden hos Fogden der udi Lenet, som samme Tømmer paa vore Vegne kjøbt haver, eller ladet hugge os til Bedste, eller for Skat-Tømmer paa vore Vegne annammet haver, at samme Tømmer haver været mindre eller smærre eller og maaskee Vragtømmer, da skal han give vor Lensmand

Digitized by Google

det paa vore Vegne tilkjende, at han skal lade straffe Fogden derfore.

Skal og forne [N. N.] tjene os troligen og flitteligen, som en god, tro, ærlig Karl egner og bør, og hvis Pendinge, han i saa Maade paa vore Vegne oppebærendes vorder, skal han hos sig altid have tilstede og aarligen til hver Storum Philippi Jacobi apostolorum Dag gjøre os derfor god Rede og Regnskab. For saadan hans Umage, tro, villig og flittig Tjeneste, som han os udi saa Maade lovet og tilsagt haver, ville vi naadigst lade give hannem til Løn og Besolding 50 Daler og to Klædninger paa sig og en Skriverdreng, og til Kostpenge 1 Daler om Ugen, og skal han have sin fri Vaaning paa Toldboden i Drammen (sic).

Og skal han aldeles ingen Sagkverner eller Parter udi Sagkverner holde eller have paa sine egne Vegne udi nogen Maade.

Kan han og formerke, at Nogen bruger nogen Sagkverner der udi Lenet paa vore Fosser, Grund, Eiendomme eller Skove, ihvem det være kan, da skulle de dennem strax afskaffe, eller han at være pligtig at give os det tilkjende. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 17 Juni 1587. R. 613. Afskr. III. 536.

Udi lige Maade fik der en Toldskriver paa Drammen og Moss lige Bestillingsbrev, som forrest staar. Actum die, loco et anno ut supra. R. 615. Afskr. III. 538.

Nils Bild fik Brev, at han skulde forordne en Toldskriver, som kunde oppebære Tolden paa Havnerne og Ladestedere udi hans Len.

Fr. II. V. G. t. Vid, at efter vi forfare, hvorledes vor og Kronens Told paa Havnerne og Ladestederne der udi vort Rige fast uligeligen opbæres, da have vi ladet gjøre en Taxering, hvorledes vi ville have samme Told oppebaaret baade udi Langesund, Drammen og Moss, saavelsom udi Havnerne og paa Ladestederne der udi Bergenhuus Len, eftersom du af hosliggende Kopi af samme vore aabne Breve, derom udgangen, ydermere haver at forfare, bedendes dig og ville, at du paa vore Vegne forordner og tilskikker en Toldskriver, som kan oppebære samme Told der udi Havnerne og paa Ladestederne udi dit Len, eftersom forn vort Brev i alle Maader medfører, og hannem paa vore Vegne at være beforderlig samme Told at indfordre og oppebære, saavidt dit Len sig kan belange, og dersom Nogen befindes, som sig ville understaa forne vor Told at fordølge, at du da dermed haver alvorlig Indseende, at de derfore mue blive

Digitized by Google

anholden og tilbørligen straffet. Cum claus. consv. Antvorskov 17 Juni 1587. T. 362. Afskr. IV. 906.

Disse efterne Lensmænd, Henrik Gyldenstjerne, Ove Juel, Erik Lykke, Fredrik Lange, Peder Iverssøn [Jernskjeg] og Baltzer Leist, finge Brev, at de skulde være de to Toldskrivere, som K. Maj. havde forordnet at oppebære Told af alle fremmede og udlændiske Skibe, som paa Ladestederne udi Langesund, Drammen og Moss hender at komme, saavel af Skibene som af hvis Trælast og anden Vare, de haver med at fare, behjælpelig og beforderlig, og at de skulde have Indseende med, at dersom Nogen sig vil understaa samme Told at fordølge, de da maa blive tilbørlig straffet. Cum claus. consv. Antvorskov 17 Juni 1587. T. 363. Afskr. IV. 907. (Uddr.)

Peder Svenssøn fik Brev paa en Gaard, kaldes Munkethveit med en Kvern der underliggendes, kaldes Vallin, som han nu selv udi Besiddelse, Brug og Verge haver, kvit og fri for Landgilde og anden Tynge. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 26 Juni 1587. R. 615. Afskr. III. 538. (Uddr.)

Hans Michelssøn, Renteskriver, fik Brev paa et Kannikedømme udi Stavanger Domkirke, som Hans Wincke til des haver været med forlenet, dog saa at, naar han ikke længer er udi K. Maj.s daglig Tjeneste udi Renteriet eller andensteds, skal han lade gjøre slig Tynge og Tjeneste hos forne Stavanger Domkirke etc. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 28 Juni 1587. R. 615. Afskr. III. 538. (Uddr.)

Bent Windts Arvinger finge Brev, at K. Maj. haver naadigst ladet falde hvis Tiltale, Hs. Maj. havde til dennem, saa og løsgivet hans efterladendes Gods, som var arresteret for hans Regnskab, som var uforklaret den Tid, han var Tolder udi Marstrand, efterdi K. Maj. er kommen udi Forfaring, at forne Bent Windt ellers udi samme sin Tjeneste haver sig flitteligen forholdet og i alle Maader søgt K. Maj.s Gavn og Bedste og ført K. Maj.s Rettighed til Regnskab klarere, end nogen Tolder for hannem gjort haver. Cum inhib. sol. Antvorskov 29 Juni 1587. R. 616. Afskr. III. 538. (Uddr.)

Erik Lykke fik K. Maj.s Brev at skulle lade Bratsberg og Verne Kloster Lene følge Henrik Brockenhuus, eftersom K. Maj. har sig anderledes betænkt og er tilsinds fremdeles at forunde denne forne Len, hvorimod K. Maj. vil forlene Erik Lykke med Gulland og tilskikker ham derom Brev til

Digitized by Google

Mogens Gjøe. Cum claus. consv. Koldinghuus 5 Juli 1587. T. 363. Afskr. IV. 907. (Uddr.)

Henrik Brockenhuus fik Følgebrev til Norges Krones Bønder og Tjenere, til Bratsberg og Verne Kloster liggendes, som Erik Lykke til Eskjær udi Forsvar havt haver, at skulle svare hannem ad gratiam. Koldinghuus 5 Juli 1587. R. 616. Afskr. III. 539.

K. Maj.s Brev udganget, hvorledes til Lagthingene nordenfjelds og søndenfjelds skal forholdes, saa og om Breve-Penge.

Fr. II. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes at ved nogle de Lagthing nordenfjelds og søndenfjelds udi vort Rige Norge skal meget urigtig handles, saa at ikke holdes nogen klar Register, Fortegnelse og Afskrift af hvis Vidnesbyrd og Afskur for Rette afsiges, hvoraf man udi efterfølgende Tid kunde have Efterretning. Desligeste at nogle af Lagmændene skulle ubilligen besverge vore Undersaatter med Breve-Penge for hvis Afskur, Vidne og andre Breve, som de mue have beskrevet, at de mue give derfore 4, 6, 8 eller 10 Daler, mere eller mindre, efter deres Behaff [ɔ: Behag] og Villie. Da paa det herefter kan dermed tilbørlig forholdes, baade om Afskrift og Register paa hvis Breve, som for Lagthing og Dom forhandles, saa og om tilbørlig og lidelig Breve-Penge, saa at Ingen over Evne og Billighed derudinden skulle besverges, have vi derom gjort denne efterfølgende Forordning, som vi ville altid holdet og efterkommet have. Først at hos alle Lagthing skal holdes en klar og rigtig Thingbog, udi hvilken Lagmændene skulle ved deres Skrivere klarlig og nøiagtig lade optegne alle hvis Domme, Afskur, Skjødebreve, Vidne eller andre Breve, som for Lagthing forhandles og gives beskrevet med samme Breves Dato, og skulle Lagmændene pligtig være samme Tegnebog og Register klarligen levere vore Embedsmænd udi det Len, som hver er Lagmand udi, hvilke vore Embedsmænd siden udi god Forvaring skulle ved vore Slotte, Gaarde eller Lene holde tilstede. Desligeste paa det ingen vore Undersaatter skulle med ubillige Breve over deres Evne besverges, have vi for godt anseet derpaa at gjøre slig en Skik, som efterfølger, hvilken vi aldeles ville holdet have. Først at for hver Dom og Afskur, som afsiges til Lagthing og gives beskreven paa Pergamen, skal ikke gives mere end 4 gamle Daler udi det høieste, og ellers

Digitized by Google

mindre efter Leiligheden. Dernæst for en Dom paa Papir skrevet skal gives 2 gamle Daler udi det høieste, og ellers mindre efter Leiligheden, som Dommen og Sagen er til. For hver Prob og Thingsvidne, som til Lagthing udgives paa Pergamen skreven, skal gives 2 gamle Daler, paa Papir 1 gammel Daler udi det høieste, og ikke mere, meden ellers mindre, som 3 ℔, 2 ℔, 1 ℔, efter Sagens og Brevenes Leilighed. Cum claus. consv. et inhib. sol. Hald 21 Juli 1587. R. 616. Afskr. III. 539.

K. Maj.s Brev til efterne Lensmænd, at de skulle lade forkynde til Lagthingene næstforegaaende aabne Brev, hvorledes der skal forholdes med hvis Breve-Pendinge, som gives for Afskur, Prob, Vindesbyrd eller andre saadanne Breve:

Søndenfjelds Lensmænd:	Nordenfjelds Lensmænd:
Henrik Gyldenstjerne.	Nils Bild.
Ove Juel.	Christen Friis.
Henrik Brockenhuus.	Christoffer Walkendorf.
Fredrik Lange.	

Cum claus. consv. Hald 21 Juli 1587. T. 364. Afskr. IV. 908. (Uddr.)

Christoffer Wedtzelssøn, som en Tidlang haver været Foged paa Nordhordland og Sogn, fik Brev paa en Gaard, kaldes Nedre Mjelde udi forne Nordhordland, som han haver fæst, bygget og forbedret, dog mod sædvanlig Afgift. Cum claus. consv. et inhib. sol. Vindersløf 28 Juli 1587. R. 617. Afskr. III. 540. (Uddr.)

Mester Jens Nilssøn, Superintendent udi Oslo Stift, fik Brev at maa til hans Underholdnings Behov, emeden den fordums Biskop [Frants Berg] lever, eller til K. Maj. anderledes derom tilsigendes vorder, lade oppebære en Daler af hver Hovedkirke der udi Stiftet, han visiterer, efterdi han udi den Superintendents, som for hannem været haver og endnu lever, hans Livstid ikke haver uden Halvparten af den Rente, som er lagt og forordnet til Superintendents Besolding, og beklager sig, at han dermed ikke kan tilkomme til sit Huses Ophold. Cum inhib. sol. Silkeborg 11 August 1587. R. 618. Afskr. III. 540. (Uddr.)

Mester Jens Nilssøns Søn Christoffer Jenssøn fik Brev at maa bekomme det Kannikedømme udi Oslo Domkirke, som forne Mester Jens pro persona med forlent er, om han hans Død overlevendes vorder og bliver skikkelig, lærd og duelig at tjene Kirken og sig bruge lade udi Skole eller Kirke-

Digitized by Google

tjeneste. Til forne Fald og Leilighed skal han herpaa faa K. Maj.s Stadfæstelsesbrev. Silkeborg 11 August 1587. R. 618. Afskr. III. 541 (Uddr.)

Kapitel udi Oslo fik Brev deres Privilegier og Friheder anrørendes og om Koraler.

Fr. II. V. G. t. Vider, at som I underdanigst have ladet give os tilkjende, hvorledes at Eder skulle skee Forhindring og Forfang paa adskillige Kapitels og Domkirkens Rente og Rettighed, som Tiende, Leding, Laxefiskende og Andet, som ellers efter Eders Privilegier og Friheder Kapitlet og Domkirken skulle have fulgt af Arilds Tid, da, eftersom vi tilforn Eder have vort aabne Brev meddeelt paa alt hvis af Rette bør at høre, følge og blive til Kapitlet, være sig enten af Tiende, Leding, Laxefiskende eller andet det dertil skulle være stadfæst, er ikke vor Villie og Mening, at Eder derimod skulle skee nogen Hinder eller Forfang, hvorfor vi og efter fornævnte vort aabne Brev, som vi Eder givet have, ville endnu hermed have Eder Fuldmagt givet paa Kapitels og Domkirkens Vegne, at tilholde Eder og blive ved alt, hvis I efter Norges Lov efter Eders Kapitels og Domkirkens Privilegier og efter bemeldte vort Brev er tilberettiget. Og som I underdanigst have ladet give os tilkjende, at nogle dennem, som af os ere forlente med Kannikedømme eller Præbender der udi Oslo Domkirke, synderlig de, som ikke selv ere residerende, skulle findes forsømmelige og ikke ville holde Koraler, som vort Brev derom er udganget, tilholder. Da kunde vi os ikke nok forundre, at I ikke efter forne vores Brevs Udviisning holde derover. Bedendes Eder derfore og ville, at I med det første indstevne alle dennem, i saa Maader imod forne vort Brev findes forsømmelig forne Koraler at holde, at de eller deres Fuldmægtige, som ikke er residerendes, møde for Kapitlet udi Rette og siden forholde dennem om samme Koraler endelig at holde. Og dersom de siden findes derudinden ydermere forsømmelige, at I da annamme af dens Rente, saa ofte Forsømmelse findes, saa meget en Koral kan holdes med. Og vider Eder aldeles efter vort Brev, derom er udgangen, at forholde, eftersom I vil ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Silkeborg 11 August 1587. T. 365. Afskr. IV. 909. [Trykt i Suhms gamle Saml. II, 3, S. 211—212.]

Nils Bild fik Brev, hvorledes med Bønderne udi Nordfjord Len om Tiendekornet, de for billig Kjøb er begje-

Digitized by Google

rendes, desligeste om Jordbygsel, de hvert tredie Aar skulle udgive, skulle forholdes.

Fr. II. V. G. t. Hvad menige vore Undersaatter udi Nordfjord Len, der under vort Slot Bergenhuus er liggendes, have underdanigst til os suppliceret, haver du af hosliggende deres Supplikatser, vi dig tilskikke, underdanigst videre at fornemme. Og hvis for det første belangendes er om Tiendekornet der udi Lenet, de underdanigst for billigt Kjøb ere begjerendes, det stille vi til dig selv, efterdi du haver Lenet paa visse Afgift, at du dermed vil handle og forordne, eftersom det kan være lideligt og christeligt, at forne vore Undersaatter maatte blive vedlige og Magt og ikke, for hvis de nødtørfteligen havde fornøden, skulde komme til Undergang. Desligeste som de fremdeles underdanigst give tilkjende om Jordbygsel, som de hvert tredie Aar er pligtig at udgive, eller og naar nogen Jord er ledig, at de over sedvanligt besværes, da efterdi der er tilforn gjort en Skik og Forordning, hvorledes samme Jordbygsel skulde tages og oppebæres, og hvor meget for hver Løbs Leie udgives, bede vi dig og ville, at du paa vore Vegne dermed udi forne Nordfjord Len dig forholder efter hvis Forordning og Retterbøder, derom gjort er, saa de ikke skulle have dennem at beklage, dennem derimod at besværes. Cum claus. consv. Tvilum 18 August 1587. T. 364. Afskr. IV. 908.

Jochim Wichmand, K. Maj.s Faktor udi Hamburg, og Oluf Matssøn, Borger udi Kjøbenhavn, finge nyt Brev og Forskrivning paa udi 10 samfelde Aar at mue besegle Færø, udi Stedet for det, som forne Jochim Wichmand har tilkjendegivet at være forkommet paa et Skib, som han paa forne Reise vilde have skikket og udi Elven ved Hamburg af Ulykke er strandet. [Her følger nævnte Brev af 22 Februar 1586, cfr. S. 648—649.] Cum inhib. sol. Rye 23 August 1587. R. 619. Afskr. III. 541. (Uddr.)

Nils Bild og Bispen udi Bergen finge Brev, den tydske Prædikant anrørendes, de Lybske dennem over beklage.

Fr. II. V. s. G. t. Vider, at Borgermestere og Raadmænd af Lybek nu saavelsom tilforn haver underdanigst til os tilskrevet om den Irring og Beskyldning, som de mene dennem at have imod en deres Prædikanter paa det Kontor udi vor Kjøbsted Bergen, og eftersom vi tilforn have Eder naadigst

tilskrevet, at I om samme Sags Leilighed skulle forfare og derefter ordele og forordne derudinden, hvis Ret er, hvorom vi dog siden ingen Besked fra Eder haver bekommet, og som de endelig og indstændig begjere, at samme Prest, over hvilken de dennem beklage, maatte afsættes, vi ogsaa, dersom hans Uskikkelighed efter de Maader, som tilforn udi skriftlig Klage Eder er tilskikket, befindes, ugjerne ville have saadan Forargelig udi vore Riger udi Kirketjeneste, og ikke heller, dersom hans retferdige Undskyldning imod deres vildige og ubillige Klage [befindes], ville hannem lade med Urette besverges, saa er derudinden vor endelige Mening, at Beklagen (sic) skulle for Eder indstevnes udi Rette. Thi bede vi Eder og hermed befale og ville, at naar I om samme Sag og med dette vort Brev besøges, I da indstevne alle Partier for Eder udi Rette og derefter dømme derom, hvis I for Ret kunde kjende og befinde, og dersom de, som anklage, ikke ville indstevne Sagen for Eder, at I da ligevel det for Eder indfordrer og Sagen forfarer og al des Leilighed og derefter med Eders skriftlige Besked lader os vide, hvorledes sig altingest hermed haver, hvorefter vi kunde os have at rette, om vi derom videre bliver besøgt. Cum claus. consv. Rye 25 August 1587. T. 365. Afskr. IV. 909.

Marine Anders's fik Brev at maa bekomme for sig og sine Børn hvis Anpart og Rettighed udi hendes Husbondes Boeslod, som blev forfalden til K. Maj. og Kronen, da forne hendes Husbonde, Anders Ibssøn udi Marstrand, nogen Tid forleden for nogen Beskyldning blev aflivet. Cum. claus. consv. Koldinghuus 3 September 1587. R. 621. Afskr. III. 542. (Uddr.)

Oluf Kalips til Thorshof fik Forleningsbrev paa efterne Gaarde og Gods udi øvre [ɔ: nedre] Borgesyssel, som er paa Odensø: Engelsvig skylder 3½ Huder, Tjarnegaarde giver 6 Huder; udi Thane [Tune] Skibrede: Gleminge skylder 10 Huder, Veden [Veum] 6 Huder, Kniple 1½ Hud, Elline 4½ Hud, Haariongaarde [Horgen vestre og østre] 6 Huder; udi Skioberg [Skeberg] og Ingedals Skibrede: Gjellestad skylder 4 Huder, Buusgaard [Bustgaard] 3 Huder, Ødstadt [Øyestad?] 6 Huder, Hiellung(?) 4 Huder, Skiullestadt [Syverstad] 1½ Hud, Navestad 1½ Hud, Gangestad 1 Hud; udi Aabygge Skibrede: Veberg skylder 9 Huder, Laverød 2 Huder, Wredall(?) 1 Hud, Sandhedt [Sandheia] 24 Kalveskind, item Botner, Stafseng, Hauger, Edholm, Rørvig, Hogelidt [Høgelid]

Digitized by Google

Ref, Huser, renter tilhobe aarligen 12 Huder; end udi forne Len fire Gaarde, kaldes Borge, Holm, Bø og Thunder(?); desligeste Kronens Part af Tiende, baade Korn, Rug, Hvede, Erter, Ost og hvis anden Deel, der medfølger og falder udi Skeberg og Thorsnes. Forne Gaarde og Tiender maa og skal han have kvit og fri, indtil det ved K. Maj.s eget underskrevet Brev, særdeles om hannem formeldendes, bliver hannem selv opsagt og opskrevet. Dog skal han være K. Maj. og høibaarne Fyrste, Prinsen til Danmark, huld og tro. Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus 4 September 1587. R. 621. Afskr. III. 542. (Uddr.)

Ove Juel fik Brev at lade Oluf Kalips beholde det Gods, som han medforlenet var, og som Ove Juel havde annammet efter den almindelige Befaling, K. Maj. nogen Tid forleden havde ladet ham tilkomme, at indfordre det bortforlente Gods under Slottet. Desligeste skulde han lade forne Oluf Kalips følge de 4 andre i næstforeg. Brev nævnte Gaarde, som han ikke tilforn var medforlent. Cum claus. consv. Koldinghuus 4 September 1587. T. 366. Afskr. IV. 910. (Uddr.)

Oluf Kalips fik K. Maj.s Konfirmats paa efterfølgende Brev, dat. Agershuus 7 August 1577: Jeg Paul Hvitfeldt til Snidstrup, K. Maj.s forordnede Statholder udi Norge og Høvedsmand paa Agershuus, g. a. v., at efterdi K. Maj., min allernaadigste Herre, nu naadigst haver undt og bevilget en Gaard ved Navn Sundby, liggendes udi Borge Sogn, skylder aarligen 4 Pund Korn udi Landskyld, ½ Pund Korn, 3 Pund Smør og 8 Skilling udi Leding, under Fredriksstads By, hvilken forne Gaard Sundby, som tilhørte ærlig og velbyrdig Mand Oluf Kalips til Thorshof: da efterdi K. Maj. min allernaadigste Herres Brev og Befaling er mig derom til Hænde kommen, hvorudi mig befales igjen at udlægge forne Kalips jevnt godt Gods igjen baade af Landskyld og anden Herlighed, og forne Oluf Kalips af mig haver været begjerendes, at jeg samme K. Maj.s Befaling vilde fyldest gjøre og udlægge hannem igjen udi det Sted tre smaae Gaarde, kaldes Humlekjergaarde, liggendes udi Thorsnes Sogn, skylder aarligen 7½ Huder udi Landskyld, 2 Pund Smør, 4½ Lispund Korn og 5 Skilling udi Leding, hvilke forne Gaarde hannem nu af K. Maj. forlent er, hvorfore jeg nu strax haver tilskrevet ærlige, velbyrdige, vise og velforstandige Mænd Peder Christenssøn til Trosvig, Mats Haraldssøn, Lagmand udi Fredriksstad, og Jens Lang, Borgermester der sammesteds, at

Digitized by Google

de med andre flere Dannemænd skulle inddrage paa forne Sundby og Humlekjergaarde og der paa K. Maj.s Vegne granske og forfare, hvis Landskyld, Leding og andre Lunder og Herlighed, som til forne Gaarde kunde findes, hvilket de og gjort haver og fra dennem under deres Forsegling givet beskrevet, K. Maj. paa samme Mageskifte intet brøstholden at være udi nogre Maader, eftersom deres Breve derom ydermere formelder, de derpaa udgivet haver, da efter saadan Sags Leilighed og efter den Fuldmagt, mig af K. Maj. udi saa Maade givet er, haver jeg nu paa K. Maj.s Vegne undt, bevilget og samtykt og nu med dette mit aabne Brev under, bevilger og samtykker forne to (sic) Humlekjergaarde med deres Landskyld og anden Herlighed nu frelseligen herefter at følge forne Oluf Kalips og hans Arvinger kvit og fri og angerløs udi alle Maader, dog K. Maj.s Leding og anden Herlighed der udi uforkrænket udi nogre Maader. Og skal forne Oluf Kalips dermed og nu aldeles vige fra forne Sundby og al den Herlighed, Vist og Uvist, som dertil kan ligge, og samme Gaard nu herefter at ligge og blive under K. Maj., Kronen og Fredriksstads By, eftersom K. Maj. den dertil forordnet haver. Til ydermere Vidnesbyrd etc. — Koldinghuus 4 Septbr. 1587. R. 622. Afskr. III. 543. (Uddr.)

Fru Ingeborg Krumme, Oluf Thørrissøns Efterleverske, fik Forleningsbrev paa en Gaard, kaldes Egge, som hun nu besidder, liggendes til K. Maj.s Gaard i Throndhjem, og dertil saamegen aarlig Rente, som 24 Spandemaal sig kan beløbe; og skal hun selv mue besidde og bo paa forne Gaard Egge, indtil K. Maj. igjenkalder denne Bevilling. Cum claus. consv. et inhib. sol. Koldinghuus 4 September 1587. R. 623. Afskr. III. 544. (Uddr.)

Nils Bild fik Brev at han skulde forordne Peder Hanssøn til Lagmand.

Fr. II. V. G. t. Hvad vore Undersaatter udi Nordlandene udi vort Rige Norge underdanigst til os haver suppliceret, begjerendes, at Peder Hanssøn maatte forordnes til Lagmand hos dennem, efter at deres forrige Lagmand Thord Benkestok skal være med Døden afgangen, det indeholder videre deres hosliggende Supplikats, og efterdi vi ikke synderlig vide om forne Peder Hanssøns Leilighed, han og ingen Besked haver havt fra dig, ville vi dig derom hermed hjemstille, bedendes dig og ville, at dersom han findes at være god, forstandig og skikkelig til

Digitized by Google

forne Befaling, at du da hannem dertil forordner, tagendes af hannem Lagmands-Ed paa vore Vegne og lader hannem følge hvis Rente, som er liggendes til samme Lagstol. Dersom han og ikke findes dertil bekvem, at du da en anden god skikkelig Dannemand til samme Befaling forordner. Cum claus. consv. Nygaard 13 September 1587. T. 366. Afskr. 910.

Skolemesteren udi Marstrand finge Brev aarligen at mue bekomme af Baahuus tredive Daler.

Fr. II. G. a. v., at efterdi vor Kjøbsted Marstrand er af Vaadeild bleven afbrændt, og vore Undersaatter sammesteds efter slig Leilighed ikke ere formuendes at lønne en Skolemester, som hos deres Skole Ungdommen at lære kunde holdes, da paa det at Skolen igjen maa komme paa Fode og blive ved Magt holden, Gud til Ære, Ungdommen til Fremdregt udi Guds Frygt og boglige Kunster og Menigheden til Gavn og Bedste, have vi naadigst bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at Skolemesteren udi forne vor Kjøbsted Marstrand, som nu er eller herefter kommendes vorder, maa og skal aarligen herefter bekomme af vort Slot Baahuus tredive gamle Daler. Thi bede vi og byde vor Embedsmand paa forne vort Slot Baahuus, som nu er eller herefter kommer, at han Skolemesteren udi forne Marstrand forne 30 Daler paa vore Vegne aarligen giver og fornøier og det indfører til sin Regnskab. Cum inhib sol. Nygaard 20 September 1587. R. 624. Afskr. III. 544.

Tolderne, som tilforordnet ere til Sildefiskende udi Norge, finge Brev, at de ikke skulle fordre mere til Sise af de Vismarske end 24 Sk. af hver Tønde Vismarsk Øl.

Fr. II. Hilse Eder vore Toldere, som tilforordnet blive til Sildefiskende udi vort Rige Norge, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at vi for høibaarne Fyrstes vor kjære Faders, Hertug Ulrik af Meklenburg etc., Forbøn have naadigst bevilget, at Hs. Kjærligheds Undersaatter udi Vismar herefter, til saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder, ikke skulle give mere til Sise af hvis Vismarsk Øl, som de selv til Fiskeleierne der udi forne vort Rige Norge indføre, end 24 Skill. af hver Tønde Øl, dog skal af hvis Vismarske Øl, som andre, end Borgerne udi Vismar boendes, did indføre, gives som sedvanligt. Thi bede vi Eder og hver særdeles strengeligen byde, at I retter Eder efter, forne Vismarske Borgere, saa mange med nøiagtig Besked did komme, med Sise over hvis forskrevet staar

Digitized by Google

ikke at besvære udi nogre Maader. Cum claus. consv. Koldinghuus 20 September 1587. T. 366. Afskr. IV. 911.

Hr. Nils Thomessøn, Sogneprest udi Ullensagers Prestegjeld, fik Brev at maa til hans Underholdnings Behov herefter aarligen bekomme og lade oppebære K. Maj.s og Kronens Part af Korntienden og Ostetienden af forne Ullensagers Prestegjeld og Jesum Annex og den kvit og fri nyde og beholde, ad gratiam. Cum inhib. sol. Actum etc. [Udateret. Er indført mellem 20 September og 5 Oktober 1587.] R. 624. Afskr. III. 545.

Hans Paalhussen fik Brev at maa toldfri lade salte 30 Lester Sild udi næst tilstandendes Norge-Sildefiskende, og skal han lade skrive paa dette Brev, hvor han forne 30 Lester Lester Sild saltendes og udførendes vorder, paa det ikke mere ved det Skin toldfri skulde udkomme. Cum inhib. sol. — Sammeledes fik K. Maj.s Toldere, som forordnet blive til forne Norge-Fiskende, Befaling at være forne Hans Paalhussen behjælpelig at maa komme til sin Befaling hos hvilke, som hannem der sammesteds skyldig er. Cum claus. consv. Eitou 5 Oktober 1587. R. 625. Afskr. III. 545. (Uddr.)

Nils Bild fik Brev at forfare al Leiligheden om Hr. Jens Søfrenssøn, Sogneprest til Lindaas, som klageligen haver suppliceret til K. Maj., hvorledes han af Had og Avind af dennem eftertragtes, som heller skulde ham til Billighed handhave, og nu søge at skille ham ved hans Kald eller og at hindre ham i hans Rettighed, og dersom hans Uskyldighed befindes, da hannem at handhave til Rette og ikke tilstede hannem at uforrettes, men, dersom hans Utilbørlighed befindes, da han det nyde, som det sig bør. Cum claus. consv. Eitou 5 Oktober 1587. T. 367. Afskr. IV. 911. (Uddr.)

Borgermestere og Raad udi Bergen finge Brev, en Mandslet anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vider, at denne Brevviser Thomas Holst nu atter saavelsom tilforn underdanigst til os haver suppliceret, beklagendes, hvorledes en hans Hustrus Sønner skal nogen Tid forleden jammerlig og uskyldig være dræbt og omkommen, og at Manddraberen skulde af en ved Navn Christoffer Wessel være taget af Byretten og indsæt paa vort Slot Bergenhuus og siden løsladt uden den Dødes Eftermaalsmands Bevilling og Vidskab, og at han derfore forne Christoffer Wessel haver indstevnet for Eder udi Rette, og I dennem indfunden til vore Raad og

Digitized by Google

gode Mænd udi Kjøbenhavn, af hvilke de igjen ere indviste til Eder, hos hvilke Sag sig tildraget haver, og han derfore nu underdanigst til os haver suppliceret og begjeret vor Forordning, hos Eder at maatte uden videre Forhaling forhjælpes derudinden til Dom og Ret, eftersom I af deres indliggende Supplikats videre have at forfare: thi bede vi Eder og ville, at I indstevne forne Sag for Eder udi Rette og derefter enten til Minde Parterne imellem forhandle eller og imellem dømme, hvis Norges Lov og Ret er, og uden al videre Forhaling eller Undskyldning forhjælpe begge Parterne at maa enten til Minde eller Ret blive adskilt. Og hvis I udi saa Maade derom forfarendes og til Minde forhandlendes vorder etc. Cum claus. consv. Haderslevhuus 15 Oktober 1587. T. 367. Afskr. IV. 912.

Doctor Eskild Christenssøn fik Brev paa Trinitatis Præbende udi Hamer Domkirke, som Morten Knudssøn sidst udi Verge havde, samt paa Kronens Part af Tienden af Gran Sogn udi Hadeland. Cum claus. consv. et inhib. sol. Haderslevhuus 20 Oktober 1587. R. 625. Afskr. III. 545. (Uddr.)

Christen Friis fik Brev, Jørgen Haldorssøn af Salten Len anrørendes.

Fr. II. V. G. t. Vid, at denne Brevviser Jørgen Haldorssøn af Salten Len udi vort Rige Norge underdanigst til os haver suppliceret, hvorledes at for nogen Mistanke, som tre Mænd af nogen Skjemt-Snak, som imellem dennem paa en Seng liggendes er forløben, have fattet og angivet om hannem, skal Fogden der udi Lenet ved Navn Peder Hanssøn uden al Lov og Dom hannem have fængslet og taget hans Gods og Næring fra hannem, derover tvungen hannem til at forsverge Huus og Gaard, endog han udi samme angivne Sag haver været uskyldig og hans Uskyldighed af efterfølgende Leilighed noksom befunden, begjerendes derfore underdanigst igjen at forhjælpes til Rette og til sin Huus, Gaard og Bjering igjen: det give vi dig alt af hans indliggende Supplikats at fornemme. Og efterdi, at, dersom det haver [sig], som han beretter, hannem da derudi er skeet meget for kort og med stor Ubillighed er trængt fra sin Gaard, Gods og Næring, saa og til denne lange Vei og Omkostning, da bede vi dig og ville, at du indstevner forne Peder Hanssøn for Lagmænd, Borgermestere, Raadmænd og Lagrettesmænd og med dennem forfarer derom al Leilighed, og dersom befindes, at hannem er skeet Uret, at du da forhjælper hannem igjen at veder-

Digitized by Google

fares hvis Lov og Ret er, saa han ikke alene kommer til sin Huus og Gaard igjen, meden at ogsaa forne Peder Hanssøn for hans fratagne Gods og for hans Skade og Omkostning, han udi Sagen lidt haver, maa stande til Rette, at han ikke skulle have sig videre derom med Billighed at beklage. Cum claus. consv. Haderslevhuus 21 Oktober 1587. T. 368. Afskr. IV. 912.

Abraham Jenssøn fik Brev at maa beholde en Gaard paa Jomfruland, som hans Hustrues Forældre udi mange fremfarne Aar have besiddet, og som nu er tilkommen hannem med hans Hustru. Cum claus. consv. et inhib. sol. Haderslevhuus 29 Oktober 1587. R. 625. Afskr. III. 545. (Uddr.)

Hr. Mads Gralm, Sogneprest til Fron Prestegjeld udi Gudbrandsdalen udi Norge, fik Brev paa K. Maj.s Part af Tienden af forne Fron Prestegjeld, kvit og fri ad gratiam. Haderslevhuus 2 November 1587. R. 626. Afskr. III. 546.

Hr. Sivord Pederssøn, Sogneprest til Thrygstad Prestegjeld udi Norge, fik Brev paa K. Maj.s Part af Tienden af forne Gjeld, kvit og fri ad gratiam. Cum inhib. sol. Haderslevhuus 3 November 1587. R. 626. Afskr. III. 546.

Absalon Juul, K. Maj.s Sekretær, fik Forleningsbrev paa Reins Kloster med Tuterøen og Vigs Gods, eftersom afgangne Johan Wenstermand det udi Verge havt haver, kvit og fri. Cum claus. consv. et inhib. sol. Haderslevhuus 5 November 1587. R. 626. Afskr. III. 546. (Uddr.)

Knud Grubbe til Alsløv fik efter nogen Forhandling, som K. Maj. og hannem imellem forganget er, Livsbrev paa Søndmøre Len, eftersom Arild Hvitfeld, K. Maj.s Mand, Raad og Rigens Kantsler, samme Len tilforn havde, førend det blev lagt under Throndhjems Gaard, med Told, Tiende, Sise og al anden vis og uvis Rente, som der udi Lenet falde kan, aldeles Intet undertaget, kvit og fri at have; dog vil K. Maj. have sig forbeholdet Vrag, som for Lenet maatte hende at indkomme, hvorfor forne Knud Grubbe skal gjøre god Besked og Regnskab. Skal han og tjene K. Maj. og Riget med 5 Gerustheste, inden Riget paa hans egen og uden Riget paa K. Maj.s Omkostning. Cum claus. consv. et inhib. sol. Haderslevhuus 6 November 1587. R. 627. Afskr. III. 546. (Uddr.)

Christen Friis fik Brev at lade Knud Grubbe til Alsløv følge Søndmøre Len med Jordebøger, Breve og Registere, naar hans Fuldmægtig ham med dette Brev besøger; desligeste

Digitized by Google

at lade hans Fuldmægtig overantvorde hvis af forne Lens Indkomst er oppebaaret og bør til denne Tid at udgives. Cum claus. consv. Haderslevhuus 6 November 1587. T. 368. Afskr. IV. 913. (Uddr.)

Henrik Brockenhuus fik Brev at lade Absalon Juul, K. Maj.s Sekretær, følge Reins Kloster, Tuterøen og Vigs Gods og at overantvorde hans Fuldmægtig Inventarium og Jordebøger. Cum claus. consv. Haderslevhuus 8 November 1587. T. 369. Afskr. IV. 914. (Uddr.)

Hr. Laurits Christenssøn, Sogneprest paa Elverum udi Østerdalen, fik Brev, at han, hans Hustru, Børn og Arvinger mue beholde en øde Plads til hans Prestegaard liggendes, kaldes Øxenkville, som han haver ladet oprydde, saa den kan bruges til et lidet Sæterbol, dog for den Rettighed, deraf bør at gange. Cum claus. consv. et inhib. sol. Haderslevhuus 21 November 1587. R. 628. Afskr. III. 547. (Uddr.)

Kirkevergerne af Dønnes Prestegjeld paa Helgeland finge Brev at maa paa 3 Aars Tid næst efter dette Brevs Datum til deres Kirkes Bygning bekomme og lade oppebære Kronens Part af Tienden af forne Dønnes Prestegjeld, eftersom deres Kirke skal være aldeles forfalden, saa Guds Ords Tjeneste ikke kan holdes udi den, men holdes mesten paa Kirkegaarden, og de ikke ere saa formuendes, at de den igjen af deres egen Formue kan hjælpe og opbygge. Cum inhib. sol. Haderslevhuus 19 December 1587. R. 628. Afskr. III. 548. (Uddr.)

Nils Bild fik Brev, at han sig strax skulde begive til Bergenhuus.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som du nu fast den ganske forledne Sommer saavelsom nærværendes Vinter over haver været her neder udi Riget og ikke hos vort og Kronens Len og Slot Bergenhuus, som vi dig betroet haver, og vi ikke længer kunne lide eller lade samme vort Slot, som er et de fornemste Hovedlen der udi Riget, vardesløst, ikke heller ville det have nogen Foged eller Skriver befalet, meden den, som det os og Riget kan og vil holde udi en Slotslov og Riget til troer Haand, paa det vi udi denne gesvinde Tid os og Riget i de Maader tilbørlig [kan vide] forvaret, da bede vi dig og ville, at du er fortænkt udi strax med det allerførste at begive dig til forne vort Slot Bergenhuus og der med altingest at have den Opseende, som tilbørligt er; saafremt det ikke skeer, meden du for din egen

Digitized by Google

Erende og Bestilling mener det dig besværligt, vi da ikke skulle foraarsages samme vort Len at forandre og forordne dertil En, som det gjerne have og tilbørlig være vil og skal. Cum claus. consv. Haderslevhuus 23 December 1587. T. 369. Afskr. IV. 914.

1588.

Gert Rantzau, K. Maj.s Embedsmand paa Kronborg Slot, der nogen Tid siden forleden var bleven forlenet med Gimsø Kloster, som K. Maj. nu med hans underdanigste Bevilling haver ladet igjen annamme og lægge under et andet Len [Bratsberg] for den Beleiligheds Skyld, som der hos er med Sagtømmer og Sagkverner at bruges til K. Maj.s Behov, fik udi Stedet Forleningsbrev paa Vesteraalen og Lofoten med lige Besked og Vilkaar, som K. Maj. hannem forne Gimsø Kloster og Len forskrevet havde. Cum claus. consv. et inhib. sol. Haderslevhuus 25 Januar 1588. R. 631. Afskr. III. 549. (Uddr.)

Peter Badenhop fik Livsbrev paa en Gaard, kaldes Indthorgen [indre Torget], paa Helgeland, med al sin Eiendom og rette Tilliggelse, eftersom han den nu udi Verge haver; dog skal han være K. Maj. og Hertug Christian, udvalgt Prins til Danmark og Norge, huld og tro, og selv see dertil, at han med ingen Ubillighed imod Norges Lov dette Brev forkaster. Cum claus. consv. et inhib. sol. Haderslevhuus 5 Februar 1588. R. 631. Afskr. III. 549. (Uddr.)

Mogens Heinessøn fik Brev at maa udi tilstandendes Sommer med et Skib besøge Færø der at indkræve hans efterstandendes Gjæld.

Fr. II. G. a. v., at eftersom os elskel. Mogens Heinessøn haver underdanigst ladet give os tilkjende, at hannem paa vort Land Færø skal endnu tilstaa nogen Gjæld hos vore Undersaatter sammesteds, da paa det han samme sin tilstaaendes Gjæld maa bekomme, have vi efter hans underdanigste Anlangende, saa og af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt

Digitized by Google

og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at forne Mogens Heinessøn maa med et Skib paa en Gang udi tilstandendes Sommer besøge forne vort Land Færø, forne sin Gjæld der sammesteds at fordre og indkræve, dog saa at han ikke under det Skin skal der paa Landet bruge nogen Handel eller Kjøbmandskab, dennem, som vi samme vort Land at besegle have undt og forskrevet, til Skade og Forhindring i nogre Maader, saafremt han ikke vil stande derfore til Rette. Cum inhib. sol. Haderslevhuus 9 Februar 1588. R. 632. Afskr. III. 550.

Menige Bønder over alt Island finge Brev, at de skulle fornøie Johan Bockholt, hvis der af deres Landgilde tilbagestaar. Haderslevhuus 9 Februar 1588. T. 371. Afskr. IV. 915.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev, at som han endnu resterer med en Summa Pendinge af sit Regnskab af Baahuus Len fra 10 Marts 1585 og til den 10 Marts 1587, og K. Maj. ofte tilforn har tilskrevet ham derom, maa han endelig være fortænkt udi med det allerførste at afbetale hvis han skyldig er, saafremt K. Maj. ikke skal foraarsages anderledes derudinden at tiltænke. Cum claus. consv. Haderslevhuus incerto die 1588. [Er indført i Tegn. mellem to Breve af 9 Febr. og 21 Marts.] T. 372. Afskr. IV. 915. (Uddr.)

Udi lige Maade fik Henrik Brockenhuus Brev, Ord fra Ord lydendes som dette forne Brev. Ibid.

Peder Jakobssøn blev tilskikket at være Lagmand paa Færø, eftersom K. Maj. er kommen udi Forfaring, at den Lagmand, som senesten haver været der sammesteds, skal være ved Døden afgangen. Dersom Nogen, siden han efter forne Lagmands Dom haver rettet for sig, finder sig besverget over hans Domme, da mue de fordre samme Sager for sedvanlige Overdommere, som det haver været af Arilds Tid. Lagrettesmændene skulle rette dennem efter at være tilstede hos Lagmanden, naar han holder Dom, og derfra dennem ikke undfaa eller undholde under deres Faldsmaal efter Loven. Cum claus. consv. et inhib. sol. Antvorskov 15 Marts 1588. R. 632. Afskr. III. 550. (Uddr.)

Mats Baltzerssøn blev tilskikket at skulle være
Foged og Skriver paa Færø.

Fr. II. G. a. v., at vi nu naadigst have betroet, forordnet og tilskikket og nu med dette vort aabne Brev betro, forordne og tilskikke denne Brevviser, os elskel. Mats Baltzerssøn, at skulle være vor Foged og Skriver paa vort Land Færø og der

Digitized by Google

sammesteds lade oppebære al vor og Kronens Rente og Rettighed, baade Vist og Uvist, efter Landsens Vegt og den alsammen lade til gode Rede levere til os elskel. Jochim Wichmand, vor Faktor og Kjøbmand til Hamburg, hans Fuldmægtige, med Kjøbmandsvegten, eftersom gammel Brug haver været. Og hvis Overvegten kan beløbe sig med Landsens Vegt høiere end Kjøbmandsvegten, skal forne Mats Baltzerssøn gjøre os synderlig for sig klar Rede og Regnskab fore, og paa alt hvis han udi saa Maade levererer fra sig og til forne Jochim Wichmand, hans Tjenere eller Fuldmægtige, derpaa skal han tage klar og nøiagtig Beviis. Og maa og skal forne Mats Baltzerssøn paa vore Vegne og indtil videre Besked og Erklæring fra os give og levere til fattige Skolebørn der paa Landet saa meget, som de pleie at fange, og derpaa skal han tage Skolemesterens Beviis og udi samme Beviis lade benævne ved Navn, hvormange fattige Børn af samme Almisse haver havt Underholdning dette forgangne Aar, at man deraf kan forfare, at samme Almisse ikke vorder til anden Brug forvendt end til det, som den bør. Denne Beviis om de fattige Skolebørn og forne Almisse skal Lagmanden og to Prester der paa Landet herefter med Skolemesteren besegle. Udi lige Maade skal og forne Mats Baltzerssøn give til Hospitalet hvis dertil af os er aarligen bevilget og forskrevet efter vort Brevs Lydelse. Skal og forne Mats Baltzerssøn gjøre sit Bedste, at hvis øde Jorder, som ere der paa Landet og os tilkommer, kunde igjen blive bygget og besæt, os til Bedste. Han skal og forskaffe en klar Jordebog paa al Landsens visse Indkomst, hvorefter han kan gjøre sit Regnskab, og skal han hvert Aar, naar han hjemkommer, gjøre vor Rentemester, som nu er eller kommendes vorder, paa vore Vegne gode Rede og Regnskab for hvis han paa vore Vegne oppebærendes og igjen udgivendes vorder, saavelsom for al den uvisse Indkomst, ved hvad Navn den nævnes kan, som for den visse Indkomst. For samme hans underdanigste troe Tjeneste, som han udi saa Maade haver lovet og tilsagt os at bevise ville og skulle, have vi naadigst bevilget at ville lade give hannem aarligen til Løn og Besolding 24 Daler og 6 Alne Engelst, og paa saa lang Tid, som han er paa Reisen fra Kjøbenhavn til Færø og derfra tilbage til Kjøbenhavn, maa hannem til sin Fortæring godtgjøres 3 Ortsdaler om Ugen og ikke mere. Og skal forne Mats Baltzerssøn være formeent at bruge nogen Kjøbmandskab der paa forne vort

Land Færø, hvorover bemeldte vor Kjøbmand Jochim Wichmand eller hans Fuldmægtige kunde med Rette have sig at beklage. Han skal og udi alle Maader skikke og holde sig venligen og sagtmodeligen imod Almuen der paa Landet og ikke dennem enten udi en eller andre Maader imod Loven uforrette, og det snarest hannem muligt er, efter han haver indkrævet vor Rettighed der paa Landet, skal han begive sig tilbage igjen til Kjøbenhavn, og skal han i alle Maader vide og ramme vor Gavn og Bedste der paa Landet, eftersom hannem er befalet, og vi hannem naadigst tiltro. Antvorskov 15 Marts 1588. R. 633. Afskr. III. 551.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev Anne Baltzers, Borgerske udi Skjelskør, [anrørende.]

Fr. II. V. G. t. Vid, at denne Brevviserske, Anne Baltzers, Borgerske udi vor Kjøbsted Skjelskør, haver underdanigst til os suppliceret, hvorledes at hendes Huusbonde er dragen til Norge-Fiskende og med Døden er afgangen udi vor Kjøbsted Marstrand, og hans Moder, som her udi Landet er, skulde derefter med vrang Beretning have forhvervet Arrestering paa forne hendes Huusbondes efterladendes Skib og Gods, ikke alene hende, meden og hans Medredere til stor Skade og Afbræk, af hvilke Medredere saavelsom Andre, forne hendes Huusbonde haver skyldig været, hun nu skal tiltales og forfølges, og mener sig derfore med den Arrest, som hendes Huusbondes Moder haver forhvervet, at skee forkort, efterat al Gjæld søges hos Boeslodden, og forne Skib og Gods som det bedste af Boeslodden ved forne Arrest der forholdes, begjerendes derfore, at samme Skib og Gods maatte af Arrest løs gives og hjemstedes, saa hver derefter kunde skee hvis Ret er, som du af hendes indlagte Supplikats ydermere haver at forfare. Og efterdi det baade er usedvanligt, ubilligt og ulovligt med Arrest at søge Arvedeel paa andre Steder, end som den bør at søges, som er til det Sted, som den boet haver, efter hvilken Arven falder, og Retten er her udi Riget jo saa rig og rigtig som der udi Norge, kommer os selsomt fore om slig Arrest: bede dig derfore og ville, at du forordner, at samme arresterede Skib og Gods strax bliver af bemte Arrest løs givet, saa det ubehindret maa hjemkomme til forne Skjelskør til andet forne Afdødes Gods, og at Moderen og hvilke Andre, som mene sig derudi berettiget, heden vises der at søge, hvis de mene dennem at burde at arve eller udi andre

Digitized by Google

Maader kunde have Ret til. Cum claus. consv. Antvorskov 21 Marts 1588. T. 372. Afskr. IV. 916.

Henrik Gyldenstjerne fik Brev, at han maatte drage her neden og lade sig kurere.

Fr. II. V. G. t. Vid, at som du underdanigst haver ladet give os tilkjende, hvorledes at du paa nogen Aars Tid er besøgt med en synderlig Sygdom, som sætter sig udi dine Knæ og Fødder, at du deraf, naar du dermed anfaldes, nogen Uger maa ligge ved Sengen, og at du haver havt Bud hos en Doctor udi vor Stad Hamburg, som skal have fortrøstet, at dersom du nu udi Foraaret kunde komme hid neder udi Riget, vilde han hjælpe dig for samme Sygdom, hvorfore du underdanigst er begjerendes, at vi naadigst vil dig paa en fire Ugers Tid hid neden forløve: da er vi naadigst tilfreds efter saadan din Leilighed og ville dig paa en fire Ugers Tid hid neden udi Riget at komme og blive naadigst have forløvet, hvorefter du din Leilighed maa vide at rette. Dog vil du med altingest bestille der paa Slottet, saa Intet for din Fraværelse skulde blive forsømmet. Og efterdi Tiden nu tilstander, til hvilken vor Rettighed af vore Lene med Regnskab bør at klar gjøres, da vil du og rette dig efter, saa du paa samme Reise kan din Regnskab der af Lenet paa vort Rentekammer lade klar gjøre og afbetale hvis du deraf kan skyldig blive. Cum claus. consv. Antvorskov 26 Marts 1588. T. 373. Afskr. IV. 916.

Register paa de 43 [ɔ: 42] Havne, der ere under Island paa alle Sider, som Skibe kan ligge udi. R. 636. Afskr. III. 561.

Digitized by Google

Rettelser og Trykfeil.

Side 1, Linie 11 f. n. staar: det Bedste, læs: dit Bedste.
— 6, — 15 f. n. — Afskr. IV. 567. l. 566.
— 9, — 1 og 3 f. o. — 1 Hud, l. 1 Hvid.
— 25, — 3 f. o. — 28 Læster, l. 38 Læster.
— 71, — 11 f. o. efter Normøllen i Ore Prgjld. tilføies: [Nordmøre i Aure Prgjld.]
— 107, — 14 f. n. staar: i Overskriften saavelsom overalt i Brevet og i det derpaa (S. 108) følgende Brev staar: Gudbrandsdalen, l. Guldalen.
— 136, — 14 f. n. — Skoner, l. Skoun.
— 149, — 9 og 13 f. o. — Gudbrandsdal, l. Guldal.
— 164, — 10 f. n. — III. 126, l. III. 125.
— 180, — 6 f. o. — Andreas, l. Anders.
— 285, — 17 f. o. — 684, l. 683.
— 291, — 19 f. o. — 686, l. 685.
— 305, — 10 og 12 f. n. udgaar det tilføiede (sic).

— 337, — 19 f. n. staar: Aldag, l. Alday.
— 355, — 10 f. n. — 307 M℔ bb. l. 307 M℔ lb.
— 396, — 17 f. o. — Harvne, l. Havner.
— 401, — 2 f. o. — anfordres, l. anfordre.
— 404, — 9 f. o. — Sieretad, l. Sierestad.
— 412, — 15 f. n. — Kronens, l. Kronens Gaarde.
— 535, — 2 f. n. er foran Ordet: Hvem udeglemt: 5. — —
— 620, — 13 f. o. er efter Ordene: samme Gods, udeglemt: (sic.)
— 621, — 2 f. o. udgaar det ene „med."
— 711, — 14 f. o. staar: 16 Mark Enhed, l. 16 Mark Enked.

Digitized by Google

Register.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

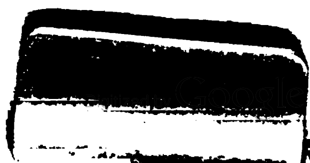
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google